

ECCLESIAE OCCIDENTALIS
MONVMENTA IVRIS ANTIQVISSIMA

LONDINI ET NOVI EBORACI

APVD HENRICVM FROWDE, A.M.

ECCLESIAE OCCIDENTALIS MONVMENTA IVRIS ANTIQVISSIMA

CANONVM ET CONCILIORVM GRAECORVM INTERPRETATIONES LATINAE

POST CHRISTOPHORVM IVSTEL
PASCHASIVM QVESNEL
PETRVM ET HIERONYMVM BALLERINI
IOANNEM DOMINICVM MANSI
FRANCISCVM ANTONIVM GONZALEZ
FRIDERICVM MAASSEN

EDIDIT

CVTHBERTVS HAMILTON TURNER, A.M.

COLLEGII B. MARIAE MAGDALENAE APVD OXONIENSES SOCIVS
VTRIVSQVE COLLEGII B. MARIAE VIRGINIS WINTONIAE OLIM SCHOLARIS

TOMVS II

OXONII

E TYPOGRAPHEO CLARENDONIANO

MCMVII

OXONII

Excudebat HORATIUS HART, *A.M.*

Typographus academicus

PRINTED IN ENGLAND.

CANONES ET CONCILIA GRAECA
AB ANTIQVIS INTERPRETIBVS LATINE REDDITA

TOMI SECVNDI

PARS PRIOR

CONCILIA
ANCYRITANVM ET NEOCAESARIENSE

I

SECVNDVM INTERPRETATIONEM GALLICAM

CVM EPITOME EIVS HISPANA

II

ITEM SECVNDVM INTERPRETATIONEM PRISCAM

III IV V VI

ITEM SECVNDVM INTERPRETATIONES

ISIDORI ANTIQVAM CVM EPITOME FVLGENTI FERRANDI

ISIDORI VVLGATAM CVM EPITOME EIVS HISPANA

DIONYSII EXIGVI PRIOREM

EIVSDEM ALTERAM

PRAEFATIO

I. Elenchus rerum quae in hac parte continentur.

II. De nouis codicum subsidiis.

1. Praeter codices quos in praefatiunculis parti i (p xi) et parti ii (p v) tomi I praemissis iam enumeraueram, in hac parte nonnisi tres adhibui: quorum ut aetate, ita copia et pretio eorum quae in eo continentur, agmen ducit Remensis (unde nobis R), cuius sedes per uices continuas saeculis recentioribus mutabatur: a Iacobo enim Sirmond, ut uidetur, Parisios abductum et in Collegium Claromontanum Iesuitarum adrogatum, inde una cum ceteris codicibus Claromontanis primum Gerardus Meerman Batauus, deinceps Thomas Phillipps Anglus, postremo respublica Borussorum sibi adquisiuit. codicem ipse non uidi, quippe qui iter longinquum Berolinense suscipere non ualuerim (non enim *cuiuis homini contingit adire Corinthum*) neque ut in Angliam per spatium temporis exiguum commodaretur impetrari potuit. utinam adhuc apud nos constitutum contulissem! gratias itaque amplissimas et ago et habeo Magdalenensibus meis, qui Berolini degentes uel unam uel alteram codicis particulam mei causa inspexerunt, Reginaldo L. Poole, Arturo E. Cowley, Friderico G. Kenyon, Ioanni K. Fotheringham, Willelmo A. Pickard-Cambridge; necnon Alexandro Souter Cantabrigiensi, quem domicilii iure etiam nostrum possumus appellare. codex notam prae se fert Berol. Phillipps lat. 84: saeculo exaratus est octauo: mutilus hodie, incipit a canone Ancyritano V infra p 66: scriptura Merovingica est et (ut ex exemplaribus phototypicis colligere licet) lectu perdifficilis.

2. Iudicio fretus Friderici Maassen (*Geschichte der Quellen und der Literatur des canonischen Rechts im Abendlande* p 717), referentis codici bibliothecae capitularis Nouariensis lxxxiv inesse canonum Neocaesariensium interpretationem Isidori antiquam, tandem mense Maio anno salutis MCMII iter Nouariam feci. sed codice prolato manifestum erat interpretationem Isidori non antiquam esse sed uulgatam. ne tamen ab incepto desisterem, prohibebant et aetas foliorum, ad octauum enim potius quam ad nonum saeculum pertinere uidebantur, et optimae notae textus. laetus igitur contuli et in apparatum meum sub siglo *nov* redegi, per incuriam autem catalogo codicum (infra p 33 col *b*) iam antea confecto adscribere oblitus sum: uide igitur p 116 col *a* et inter errata p xii:

3. Breuiatio canonum a Fulgentio Ferrando diacono Carthaginensi ante medium sexti saeculi coagmentata non est eiusdem cum ceteris iuris canonici corporibus momenti, quippe quae, ut ipse titulus satis indicat, canones e iam

exstantibus syllogis Latinis collegerit potius et adbreuiauerit quam ex graeco de nouo transtulerit. neque tamen nostra non magnopere interest scire quanam canonum interpretatione usa sit sexto saeculo Carthaginensis illa ecclesia, quae mox ita funditus euersa est ut codices originis Africanae uix ulli ad nos peruenerint. intellexerunt iam pridem fratres Ballerini Ferrandum ex interpretatione quae dicitur Isidori pleraque hausisse: nobis autem, quibus Isidori recensionem et meliorem et antiquiorem patefecit Fridericus Maassen, facile est uidere (et mirum quomodo ipsum Maassen latuerit) Ferrando non uulgatam Isidori sed antiquiorem illam praesto fuisse recensionem. quae quamuis uulgatam et antiquitate et ueritate antecedat, numero codicum minore stabilitur: unde libentius nouum testem Ferrandum adduxi, et ad imam paginam textui Isidori supponendum curaui. tribus codicibus, quod sciam, adseruatur Ferrandi sylloge: Corbeiensem sexti saeculi ipse Parisiis contuli; Vercellensem, nono uindicatum saeculo, uidere adhuc non contigit: eiusdem aetatis Montispessulanum in proposito erat examinare, sed iter facientem impediebat fortuna. ne tamen nonnisi uno codice fulciretur editio nostra, per litteras adii Maximilianum Bonnet, in Vniuersitate Montispessulana professorem, uirum quidem mihi ignotum, fama tum mihi tum omnibus Christianae antiquitatis studiosis notissimum. multa de eius bonitate audiueram: nec minora expertus sum, qui totum Ferrandum manu eius de codice exscriptum acciperem.

III. De origine et patria codicum J et V.

Liceat mihi hic noua quaedam de duobus codicibus quasi per prooemium disserere, alibi ut spero fusius euoluenda.

1. Codex noster J (Bodleianus e Mus. 100–102), circa annum 600 post Christum natum scriptus, ad celeberrimam coenobii Floriacensis ad Ligerim bibliothecam nono saeculo pertinuit, teste qui eo tempore titulum ad finem et initium quaternionum (ita ut in ultima cuiusque quaternionis pagina incohatus in primam noui quaternionis producatur) inscribebat HIC EST LIBER SANCTI BENEDICTI ABBATI DE FLORIACO MONASTERII. quod coenobium cum anno demum 667 a Bathilda Chlodouechi II uxore fundaretur, patet codicem nostrum, ut ipso coenobio antiquiorem, aliunde originem traxisse: neque dubito (scripturae genere, ut puto, non dissuadente) quin ex Italia ad nouam ornandam bibliothecam cum aliis pluribus exquisitus sit.

2. Codex noster V (Veronensis lix [57]) neque octauo saeculo, ut iudicauit Augustus Reifferscheid, uir tali muneri impar, neque septimo, ut melius Friderico Maassen placuit, referendus est, sed posterioribus sexti saeculi annis. in eximia codicum antiquorum copia, Veronensis ecclesiae decore et ornamento, hinc illinc coaceruanda optime meritus est saeculo octauo Pacificus archidiaconus: sed de ortu et domicilio eorum prisco parum constat. quattuor tamen codicum corpus, eiusdem aetatis, eiusdem fere argumenti, eiusdem plerumque scripturae, uideor mihi non absurde uel ipsi Veronae uel finitimis saltem regionibus adiudicare; scilicet (*a*) acta concilii Chalcedonensis secundum Rustici interpretationem circa

annum 550 euulgatam (Vaticanum 1322, olim Veronensem) ; (*b*) Facundi Hermianensis librum *pro defensione trium capitulorum* Rustici operi coaeuum (Veronensem liii [51]) ; (*c*) acta cum epistulis de Acacio Constantinopolitano definitionis Chalcedonensis oppugnatore conscripta (neque ab re uidetur esse in priore huius codicis parte librum pontificalem exstare, ubi nomen Symmachi papae ob delicta improbatur, Laurenti aemuli eius prae uirtutibus extollitur) (Veronensem xxii [20]) ; (*d*) codicem nostrum, mutilum illum quidem et ad initium et ad finem, cui insunt multa ad orthodoxae doctrinae praesidium siue e conciliis siue ex epistulis pontificum congesta. prouinciae Aquileiensis ecclesias inde a medio saeculi sexti pro fide et fama concilii Chalcedonensis acerrime Iustiniani imperatoris edictis et Vigilii papae constituto aduersari nemo est qui non nouerit. Veronensem ecclesiam cum Aquileiensi in acie stetisse testantur indices episcoporum qui conciliis Istriensibus interfuerunt, quippe anno 579 concilio Gradensi Solatius Veronensis (Labbe-Coleti vi 654 Mansi ix 926 : sunt tamen qui hoc concilium spurium esse iudicauerint), anno 589 concilio Maranensi Iunior Veronensis (Labbe-Coleti vi 732 Mansi ix 1020) ; anno 591 epistulae ad Mauricium imperatorem datae idem Iunior subscripsit (Labbe-Coleti vi 1328 Mansi x 466). credo itaque hos codices saeuiente certamine, iubentibus iis qui et ipsi in negotio implicabantur, descriptos esse et in scriniis ecclesiae Veronensis collocatos.

IV. De forma 'Ancyritanus.'

Quomodo constitui debeat in lingua latina nomen adiectiuum a ciuitate 'Ancyra' deriuatum, haud satis elucet : inueniuntur enim apud interpretes conciliorum et 'Ancyranus' (Anciranus Anquiranus) et 'Ancyrensis' (Anquirensis) et 'Ancyritanus' (Anciritanus Anquiritanus), neque testimonia aliunde petita ita inter se consentanea sunt ut rem expediant. quae ergo collegerim non displicebit breuiter exponere.

Tacet omnino de concilio Ancyrae habito interpretatio canonum Gallica : quae enim siue ad illud concilium siue ad Neocaesariense et Gangrense pertinent, ea omnia sub nomine concilii Nicaeni laudat, uide pp 3–15 infra.

Formam alibi inauditam 'Ancyrensis' praebet interpretatio Prisca : uide p 18 TITVLI (CONSTITVTA) CANONVM ANCYRENSIVM, p 20 CANONES CONSTITVTI . . . IN CIVITATE ANCYRENSE. quae tamen interpretatio cum ab homine facta sit neque admodum 'prisco' (canones enim concilii Chalcedonensis anno 451 habiti una cum ceteris latine uertit) neque litterarum perito, iure neglegetur.

Dionysius Exiguus, tum in priore tum in altera interpretatione, nonnisi 'Ancyranus' uel 'Anquiranus' scribit : p 37 col *a* CAPITVLA CANONVM CONCILII ANQVIRANI, col *b* TITVLI CANONVM ANCYRANI CONCILII ; p 49 col *a* CANONES ANQVIRANI, col *b* REGVLAE ANCYRANI CONCILII ; p 115 col *a* EXPLICIT CANONES ANCYRANI, col *b* EXPLICIT CANONES CONCILII ANQVIRANI : adde etiam (quamuis ipsi Dionysio abiudicandi sint indices episcoporum) p 51 l 2 'Marcellus Anquiranus.'

Par erat Dionysium sequi ('Ancyranus' enim et alibi reperitur, uide infra), ni

obstitisset interpretatio canonum interuallo annorum circiter centum uetustior, scilicet quae Isidoriana appellatur. tam enim in principali textu ('Isidori antiqua') quam in ea recensione quam non multo postea confecit anonymus quidam ('Isidori uulgata'), ubique 'Ancyritanus' inuenies: Isid-ant, p 114 col *a* FINIT CONCILIVM ANCYRITANVM; codd V **Sp**, p 50 'Marcellus Ancyritanus,' p 114 col *b* EXPLICIT CONCILIVM ANCYRITANVM; codd **F**, p 114 col *b* EXPLICIT CONCILIVM ANCERITANVM (ANCHERITANVM); cod Θ, p 48 CANONES ANQVIRITANI; codd **S** v, p 48 INCIPIT CANONES ANQVIRITANOS, p 114 EXPL(ICIT) CANONES ANQVIRITANOS, p 50 'Marcellus Anquiritanus'; codd **C**, p 48 INCIPIVNT CONSTITVTIONES CANONVM ANQVIRITANI, p 114 EXPL(ICIVNT) CANONES ANQVIRITANI, p 50 'Marcellus Anquiritanus'; codd **Q**, p 48 INCIPIT CANON ANQVIRITANVS. quod semel, in indice scilicet capitulorum p 36, scribunt singulariter CONSTITVTA CANONVM ANQVIRENSIVM ET TITVLI codd **S** v, hoc Priscae interpretationis auctoritati acceptum referes: ex iis enim quae canonibus praemissa sunt nonnulla a Prisca mutuari codices **S** certum est, cf pp 19 col *b*, 28, 48 col *a*, 116 col *a*.

Pendet etiam ex Isidoriana, ut uidetur, lectio 'Anquiritani canones,' apud codices nonnullos in canone XXX concilii Epaonensis, anno 517 habiti, reperta. quam lectionem falsam quidem esse iudico—'antiqui Nicaeni canones' praebent codices bonae notae tres, uide p 10 col *a* infra—sed ipso concilio Epaonensi uix multo posteriorem.

Eodem modo distinguuntur patrum Nicaenorum indices in episcopo designando qui ab Ancyra uenerat, uide operis nostri tom I pp 64 65: 'ancyrani' col I, 'ancyritanus' col II, 'anquirensis' col III. quorum catalogorum secundus, ut ibidem p 95 ipse scripseram, 'alios tam fide quam aetate superat.' similia in isto catalogo habes nomina 13 (et 20) tautitanus (tauchitanus), 22 hierosolymitanus, 62 gabalitanus, 73 bostritanus, 76 sodomitanus, 81 resinnitanus, 87 castabalitanus, 92 aegeitanus, 106 satalitanus, 137 standitanus, 142 doryleitanus, 152 ambladebitanus, 156 pataritanus, 159 siarbitanus, 160 aspendebitanus, 167 corcyritanus, 169 afrodisitanus, 171 cibiritanus, 174 coropissitanus, 180 suedritanus: e quibus praecipue notandum est 167 corcyritanus, propter similitudinem nominum Corcyrae et Ancyrae.

'Anquiritanus' igitur formam esse omnium antiquissimam in conciliorum saltem interpretationibus recte iudices. neque aliter apud uernaculos latinos rei christianae scriptores res se habet: conferas S. Hilarii *ex opere historico fragmentum* XV § 3 'Basilio episcopo tunc Anquiritano.'

Fatendum est tamen apud ethnicos scriptores magis proprie scribi 'Ancyranus.' sic apud *Corpus Inscriptionum Latinarum* III 6900 (= 6058), imperante Elagabalo, METROPOLIS ANCYRANORVM: sic Claudianus *in Eutropium* ii 416, sed cogente metro, 'Ancyranique triumphi.' apud Graecos genuinam esse formam Ἀγκυρανός docent nummi sub M. Aurelio et Commodo excusi, (1) ΑΥΤ . ΚΑΙ . Μ . ΑΥΡ . ΑΝΤΩΝΕΙΝΟϹ ϹΕΒ.: ΑΝΚΥΡΑΝΩΝ ΜΗΤΡΟ. (2) ΑΥΤ . Κ . Μ . ΑΥΡ . ΑΝΤ . ΚΟΜΜΟΔΟϹ: ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩϹ ΑΝΚΥΡΑΝΩΝ (uide *Catalogue of Greek Coins in the Hunterian*

Collection, University of Glasgow, curante G. Macdonald, ii 569: *British Museum, Catalogues, Greek Coins of Galatia Cappadocia and Syria*, curante W. Wroth, p 10).

Quod ordine praepostero hanc tomi secundi primam partem antequam tomo primo finis datus sit in publicum emiserim, feci ut et meis et typographorum commodis consulerem. cum enim conciliorum Ancyritani et Neocaesariensis totus fere textus et critici quem uocant apparatus pars maxima ante hos decem annos typis mandarentur, decreui prius quod facilius expediri posset absoluere neque uerum operis ordinem exspectare. nempe schedis iampridem tractatis atque retractatis ultimam adducere limam officium erat multo leuius, quam appendices tot et tam diuersas ad concilium Nicaenum pertinentes disponere emendare recensere ad exitum perferre.

Inter plurimos a quibus incepto meo uel hinc uel illinc subuentum est, singulare mihi praebuit auxilium, ut in tomo praecedenti, ita hic quoque Aluredus H. Cruickshank Wintoniensis, qui in schedulis meis legendis poliendis adeo fraternas impendit curas ut ueterem amicitiam nouis semper documentis instauret. sed crescente indies debito, quod solui non potest commemorasse satis erit.

Qui de opere meo apud ephemeridem *The Church Quarterly Review* (mense Aprili, A. D. 1905) summa scientia, beneuolentia non minore, disputabat—nomen eius cum non ipse subnotauerit taceo — id mihi obiecit quod conciliorum interpretationibus nonnisi apparatum et adnotationes aliquantulas subiunxissem, historiographi munus declinauissem. sed consulto et egi et ago. primum enim necesse est monumentorum antiquorum ueritatem, codicum plene excusso testimonio, ad uerbum exprimere, deinde ex iis rerum gestarum historiam ordinem rationes colligere. adeo in incerto est super multis iudicium meum, ut uelim per nonnullos adhuc annos congerere materiam, differre sententiam.

Sed prudentior qui minora spondet in futurum. nostrum non est de complendo opere incepto nimis confidere, sed ita pro uirili parte laborare ut et de nobis dicatur illud *Quod habuit fecit.*

In festo S. Gregorii Anglorum apostoli,
a. d. IIII *Idus Martias Anno Salutis* MCMVII.

ADDENDA CORRIGENDA

p 34 *col b* *adde* (*post codices* ΘVF) *notitiam codicis Nouariensis ut sequitur*:
nov **Codex Nouariensis** bibliothecae Capitularis lxxxiv (54), quoad concilium Neocaesariense: saec. viii [fol. 1 *a*

p 88 *col b in marg* *pro* '*can* XIII' *lege* '*can* XIIII'

NVMERI ET ORDINIS CANONVM ANCYRITANORVM SECVNDVM DIVERSAS INTERPRETATIONES SEV SYLLOGAS CONSPECTVS

	Dionysii II *cod j*	Dionysii I Dionysii II *codd cett*	Prisca	Isidori antiquae *codicum f R archetypus*	Isidori antiquae *cod Λ W* *Fulgentii Ferrandi epitome*	Isidori uulgata Sp	Eiusdem epitome	Isid-uulg Θ	Isid-uulg F	Isid-uulg Sv	Isid-uulg CQ	Gallica	Eiusdem epitome
1. Πρεσβυτέρους τούς . . .	21	1	1	20 [21 *f*]	1	1	1	1	1	1	1	22	40
2. Διακόνους ὁμοίως . . .	22	2	2	21 [20 *f*]	2	2		2	2	2	2		
3. Τοὺς φεύγοντας καί . . .	23	3	3	22 [21 *f*]	3	3		3	3	3	3	23	41
											4		
4. Περὶ τῶν πρὸς βίαν . . .	24	4	4	23 [22 *f*]	4	4	2	*om*	4	4	5	24	42
5. Ὅσοι δὲ ἀνῆλθον . . .				24 [23 *f*] [25 R]	5	5	3	*om*	5		6	25	43
6. Περὶ τῶν ἀπειλῇ . . .	25	5	5	25 [24 *f* 26 R]	6	6	4	*om*	6	5	7	*om*	*om*
7. Περὶ τῶν συνεστιαθέντων . .	26	6	6	26 [25 *f* 27 R]	7	7	5	4	7	6	8	26	44
8. Οἱ δὲ δεύτερον καί . . .	27	7	7	27 [26 *f* 28 R]	8	8		5	8	7	9	*om*	*om*
9. Ὅσοι δὲ μὴ μόνον . . .	28	8	8	28 [27 *f* 29 R]	9	9	6	6	9	8	10	27	45
10. Διάκονοι ὅσοι	29	9	9	29 [28 *f* 30 R]	10	10	7	7	10	9	11	*habent*	*infra*
11. Τὰς μνηστευθείσας . . .	30	10	10	30 [29 *f* 31 R]	11	11	8	8	11	10	12	[28]	46
[10. Διάκονοι ὅσοι] . . .	·											29	47
12. Τοὺς πρὸ τοῦ βαπτίσματος . .	31	11	11	31 [30 *f* 32 R]	12	12	9	9	12	11	13	[30]	50
13. Χωρεπισκόποις μή . . .	32	12	12	32 [31 *f* 33 R]	13	13	10	10	13	12	14	*om*	*om*
14. Τοὺς ἐν κλήρῳ	33	13	13	33 [32 *f* 34 R]	14	14	11	11	14	13	15	31	51
15. Περὶ τῶν διαφερόντων . .	34	14	14	34 [33 *f* 35 R]	15	15	12	12	15	14	16	32	52
16. Περὶ τῶν ἀλογευσαμένων . .	35	15	15	35 [34 *f* 36 R]	16	16	13	13	16	15	17	[33]	62
17. Τοὺς ἀλογευσαμένους . .	36	16	16	36 [35 *f* 37 R]	17	17	*om*			16			
18. Εἴ τινες ἐπίσκοποι . . .	37	17	17	37 [36 *f* 38 R]	18	18	14	14	17	17	18	34	63
19. Ὅσοι παρθενίαν . . .	38	18	18	38 [37 *f* 39 R]	19	19	15	15	18	18	19	[35]	64
													65
													48?
													49?
20. Ἐάν τινος γυνή . . .	39	19	19	39 [38 *f* 40 R]	20	20		16	19	19	20	36	53
21. Περὶ τῶν γυναικῶν . . .	40	20	20	40 [39 *f* 41 R]	21	21	16	17	20	20	21	37	54
22. Περὶ ἑκουσίων	41	21	21	41 [40 *f* 42 R]	22	22	17	18	21	21	22	38	55
23. Ἐπὶ ἀκουσίων	42	22	22	42 [41 *f* 43 R]	23	23			22	22	23		
24. Οἱ καταμαντευόμενοι . .	43	23	23	43 [42 *f* 44 R]	24	24	18	19	23	23	24	39	57
25. Μνηστευσάμενός τις . . .	44	24	24	44 [43 *f* 45 R]	25	25	19	20	24	24	25	40	66

Nota apud codicem V (*ut in conciliis ceteris, ita etiam in Ancyritano et Neocaesariensi*) *initia canonum singulorum non numeris sed litteris tantum miniatis significari : uidetur tamen in concilio Neocaesariensi omnimodo cum* **F**, *in concilio Ancyritano usque ad can* 16 *cum* **Sp F**, *concordare. sed cum canonem Ancyritanum* 16 *in duas partes* (*contra* **Sp F**) *diuidat, canonem* 17 *separatim* (*cum* **Sp** *contra* **F**) *numeret, uiginti sex in summa canones distinguit*

NVMERI ET ORDINIS CANONVM NEOCAESARIENSIVM SECVNDVM DIVERSAS INTERPRETATIONES SEV SYLLOGAS CONSPECTVS

	Dionysii II *cod j*	Dionysii I / Dionysii II *codd cett*	Prisca	Isidori antiquae *codicum F* R *archetypus*	Isid-ant *cod* W / Isid-uulg Θ *nov* Sp	Isid-uulg S [v]	Isid-uulg F	Isid-uulg VQ	Isid-uulg C	Isid-epitome Hispana	Gallica	Eiusdem epitome
1. Πρεσβύτερος ἐὰν γήμῃ	45	1	1	45 [44 *F* 46 R]	1	1	1	1	1	1	*om*	*om*
2. Γυνὴ ἐὰν γήμηται	46	2	2	46 [45 *F* 47 R]	2	2	2	2	2	2	41	56
3. Περὶ τῶν πλείστοις	47	3	3	47 [46 *F* 48 R]	3	3	3	3	3	*om*	[42]	67
4. Ἐὰν προθῆταί τις	48	4	4	48 [47 *F* 49 R]	4	4	4	4	4	*om*	43	*om*
5. Κατηχούμενος ἐάν	49	5	5	49 [48 *F* 50 R]	5	5	5	5	5	3	44	68
6. Περὶ κυοφορούσης	50	6	6	50 [49 *F* 51 R]	6	6	6	6	6	4	[45]	69
7. Πρεσβύτερον εἰς γάμους	51	7	7	51 [50 *F* 52 R]	7	7	7	7	7	5	[46]	70
8. Γυνή τινος μοιχευθεῖσα	52	8	8	52 [51 *F* 53 R]	8	8	8	8	8	6	47	58
										7		
9. Πρεσβύτερος ἐάν	53	9	9	53 [52 *F* 54 R]	9	9	9	9	9	8	48	59
10. Ὁμοίως καὶ διάκονος	54	10	10	54 [53 *F* 55 R]	10	10	10	10		9		
[12 Ἐὰν νοσῶν τις]							11					
11. Πρεσβύτερος πρὸ τῶν λ'	55	11	11	55 [54 *F* 56 R]	11	11	12	11	10	10	49	60
12. Ἐὰν νοσῶν τις	56	12	12	56 [55 *F* 57 R]	12	12	*habet supra*	12	11	11	50	71
[15 Διάκονοι ἑπτά]											51	72
13. Ἐπιχώριοι πρεσβύτεροι	57	13	13	57 [56 *F* 58 R]	13	13	13	13	12	12	52	61
14. Οἱ δὲ χωρεπίσκοποι						*om*	14	14	13	13	*om*	*om*
15. Διάκονοι ἑπτά	58	14	14	58 [57 *F* 59 R]	14	14	15	15	14	14	*habent supra*	

CONCILIA
ANCYRITANVM ET NEOCAESARIENSE
CANONES

I

INTERPETATIONIS QVAE DICITVR GALLICA PARAPHRASIS

G **Codex sylloges 'systematicae' quae uocatur S. Germani de Pratis unicus Parisinus** lat. 12444: saec. ix: canones adducit Ancyritanos i ii (in unum redactos sub titulo 'In synodo Niceno cap xxii') iii ('Nicen. xxiii') iiii ('Nicen. xxiiii') v ('Nicen. xxv') vii ('Nicen. xxvi') viiii ('Nicen. xxvii') x ('Nicen. xxviiii') xiiii ('Nicen. xxxi') xv ('Nicen. xxxii') xviii ('Nicen. xxiiii,' scilicet 'xxxiiii') xx ('Nicen. xxxvi') xxi ('Nicen. xxxvii') xxii xxiii (in unum redactos sub titulo 'Nicen. xxxviii') xxiiii ('Nicen. xxxviiii') xxv ('Nicen. xl'); Neocaesarienses ii ('Nicen. xli') iiii ('Nicen. xliii') v ('Nicen. xliiii') viii ('Nicen. xlvii') viiii x (in unum redactos sub titulo 'Nicen. xlviii') xi ('Nicen. xlviiii') xii ('Nicen. l'), xiiii [xv] ('Nicen. li'), xiii ('Nicen. lii')

Canonem Ancyritanum xviii ('Nicenum xxxiiii') adducit

bb **codex Bruxellensis burgund.** 8780–8793, nunc 2493: saec. viii [fol. 7 *a*

Edidit Fr Maassen Geschichte der Quellen und der Literatur des canonischen Rechts im Abendlande *Gratz* A. D. 1871, *p* 939

EIVSDEM INTERPRETATIONIS EPITOME

U **Codex Veronensis** Bibliothecae Capitularis lxi (59): saec. vii–viii [fol. 13 *a*

Z **Codex Lucensis** Bibliothecae Capitularis 490: saec. viii–ix

h **Codex ut uidetur Bobiensis nunc Vaticanus** 5751: saec. x [fol. 32 *b*

Canones adducit epitome Ancyritanos i ii (in unum redactos sub numero 'xl') iii ('xli') iiii ('xlii') v ('xliii') vii ('xliiii') viiii ('xlv') xi ('xlvi') x ('xlvii') xviiii ut uid ('xlviii' 'xlviiii') xii ('l') xiiii ('li') xv ('lii') xx ('liii') xxi ('liiii') xxii xxiii (in unum redactos sub numero 'lv') Neocaesariensem ii ('lvi') Ancyritanum xxiiii ('lvii') Neocaesarienses viii ('lviii') viiii x (in unum redactos sub numero 'lviiii') xi ('lx') xiii ('lxi'): post hoc autem epitomator siue idem siue alter canones Ancyritanos et Neocaesarienses de nouo percurrit, omissos fere omnes addidit, uidelicet Ancyritanos xvi ('lxii') xviii ('lxiii') xviiii ('lxiiii' 'lxv') xxv ('lxvi') Neocaesarienses iii ('lxvii') v ('lxviii') vi ('lxviiii') vii ('lxx') xii ('lxxi') xiiii [xv] ('lxxii')

Edidit Mansi Concilia IV (*Florentiae* A. D. 1759) 533 *e cod* Z: *codices U h primus adhibui*

I

Interpretatio quae dicitur Gallica

Canones Ancyritani I II

In synodo Niceno capitulum XXII

Si qui presbiteri sacrificauerint *et* iterum reuersi sunt ex ueritate, qui plagas non sustenuerunt, isti accipiantur in honore, tamen· Donum Dei numquam offerant. similiter et diaconi numquam mynisterium accipiant.

Canon Ancyritanus III

In synodo Niceno capitulum XXIII

Qui persecutionem fugiunt et conprehinduntur *a*ut trad*u*ntur, baiolauerunt autem plagas aut catenas clamantes quia christiani sunt et †concessas† res uiolenter acceperunt que fuerant eis *o*blate, confitentes cum lacrimis quia christiani sint, et luctum quod euenit semper ante oculos suos habentes; istos quasi sine peccato a communione *non* prohiberi. sin autem aliquis prohibuerit et non communicauerit, hic iam modo communicet siue clericus siue laicus.

Eiusdem epitome Hispana

XL Presbyter diaconus qui sacrificauerunt et reuersi fuerint recipiantur, sed non offerant.

XLI Si cum plagas et dispolio suo sacrificauerint, recipiantur et cummunicent.

G XXII **In synodo Niceno capitulum** XXII *scripsi cum* G (*fol* 20 *b*): *certum est enim tum ex titulis in cod* G *seruatis tum e conc Epaonensis canone* xxxi (*uide infra ad can* xxxviii *p* 10) *interpretem nostrum canones Ancyritanos et Neocaesarienses tamquam uere Nicaenos accepisse* 2. et *scripsi, cf epitomen col b*: *om* G 6. **diaconi numquam** G: *perperam* diaconum quam *Maassen* 7. accipiunt G*

XXIII **In synodo Niceno capitulum** XXIII G (*fol* 102 *a*) 2. **aut traduntur** *scripsi e Gr* ἢ . . . παραδοθέντας: ut tradantur G 4. **sunt**: sint G^2 6. **oblate** *scripsi, agitur enim de thure uel idolothytis*: ablate G 11. **non** *scripsi e Gr* μὴ κωλύεσθαι, *cf epitomen col b*: *om* G 13. **hic** *scripsi*: huic G

XL U Z, *scilicet post* XXXIX *Nicaenos et Sardicenses: desunt numeri et hic et semper in cod h* U Z *h* 1. Prb U sacrificauerit *h* 2. et: si *h* fuerunt Z 3. offerat U

XLI 1. plagis *h* **dispolio suo** (*uocem* dispolium *alibi non inueni*): dispoliūsuos U 2. sacrificauerit U Z et: + non *h* communicet Z

I

Interpretatio Gallica

Canon Ancyritanus IIII

In synodo Niceno capitulum XXIIII

Si quis presbiter uel clericus uiolenter sacrificauerit, et postea iterum ad idola ducti sunt et splendidas uestes usi sunt et hilares su*scep*erunt quod eis positum est, placuit sancto et magno senodo ut anno uno iactent se ante ianuam catholicae aecclesiae et subiaceant tres *annos et per duos* alteros annos ad orationem fidelium *admittantur*, et sic *ad* perfectum ueniant e*t* communicent.

Eiusdem epitome Hispana

XLII Si quis presbyter uel clericus uiolenter sacrificauerit, sex annis ad orationem fidelium ammittatur, si alba induerit.

G XXIIII **In synodo Niceno capitulum XXIIII** *scripsi*: Item Nicen cap xxiiii G (*fol* 102 *a*) 1 prbt G 5. **susceperunt** *scripsi* (*Gr* μετέσχον): subiecerunt G 9. **annos et per duos** *scripsi e Gr* ὑποπεσεῖν δὲ τρία ἔτη εὐχῆς δὲ μόνης κοινωνῆσαι ἔτη δύο, *collata epitome* sex annis: *om* G 10. **admittantur** *scripsi cum epitome*: *om* G 11. **ad** *scripsit Maassen*: *om* G, *sed cf can* xxvii *l* 5 *p* 7 **et communicent** *scripsit Maassen*: excommunicent G

XLII 1. **quis**: *om h* prb U 2. **sex**: U Z *h* vii *h* **annis** Z: annus U anñ peñ *h* 3. ammittat (*fortasse* ammitta*t in ras*) U 4. **si alba** (albam Z) **induerit**: *scilicet*, si splendidas uestes usus erit, *uide col a l* 3

I

Interpretatio Gallica

Canon Ancyritanus V (IIII)

In synodo Niceno capitulum XXV

Si qui uiolenter ducti ascenderunt cum ueste lucubre et manducauerunt cum illis toto prandio cum luctu, hi conpleant III annos in poenitentia, ut sine gratia accipiantur in oratione: si autem non manducauerunt, post tertium annum communicent. episcopus autem ipsorum habet potestatem addere aut minuare, qui potest scire conue*rs*ionem horum hominum.

Canon Ancyritanus VI (V)

[*Omittit hunc canonem interpretatio Gallica, testibus et codice* G *et epitome Hispana*]

Canon Ancyritanus VII (VI)

In synodo Niceno capitulum XXVI

Qui letantur cum gentes loco separato et sua cibaria toll*u*nt et manducant, duos annos poeneteant et sic communicent; ita tamen ut eos episcopus probet et alteram uitam cognuscat.

Canon Ancyritanus VIII (VII)

[*Omittitur hic canon in interpretatione Gallica, testibus* G *et epitome Hispana*]

Eiusdem epitome Hispana

XLIII Si clericus uiolenter in ueste lugubri manducauerit in templo, post tres annos cummunicet.

XLIIII Qui laetantur et cum gentibus epulantur absconsae, post duo annos communicent.

G XXV **In synodo Niceno capitulum XXV** *scripsi*: Item Niceno cap xxv G (*fol* 102 *a*) 2. **lucubre** *scripsi*: lucubres G* lucubri G² 4. **hi**: hic *ut uid* G* 10. **minuare** G: *forma apud scriptores Gallos inde a sexto saeculo haud infrequenter adhibita* (*uide Ducange* s.v.) *hic scribae potius quam interpreti fortasse tribuenda est* **conuersionem** *scripsi e Gr* τὸν τρόπον τῆς ἐπιστροφῆς: conuentionem G conuersationem *coniecit Maassen* 11. hominem G*

XXVI **In synodo Niceno capitulum XXVI** *scripsi*: Item Nic̄ cap xxvi G (*fol* 102 *a*) 1. cum gentibus G² 2. **et sua** G: *per errorem omisit Maassen* **tollunt** *scripsi*: tollant G

XLIII 1. clericū U clerici *h* 2. **lugubri** U Z *h* Z: lubri U* lubrica U² lugubrū *h* manducauerint *h* **templo** Z *h*: templus U* templū U² 3. **tres**: quattuor *h* annus U anñ Z cummunicetur U communicet Z communicent *h*

XLIIII 1. Que U **gentibus** U *h*: gentilibus Z 2. **absconsae** (abscunsae U): *uide Neue-Wagener*³ iii 559 *et Rönsch* Itala und Vulgata *pp* 147 295 duo U: ii Z duos *h* annus U 3. **communicent** Z *h*: communicit U

I

Interpretatio Gallica

Canon Ancyritanus VIIII (VIII)

In synodo Niceno capitulum XXVII

Qui non soli fuerunt sed alios suaserunt fratres, ipsi magis culpabiles sunt: III annos peneteant et sic habeant locum ad orationem, et X annos conpleant et sic ad perfectum perueniant.

Canon Ancyritanus XI (X)

[In synodo Niceno capitulum XXVIII]

Canonem hunc non laudat codex G, *sed uide epitomen Hispanam* (*col b*)

Canon Ancyritanus X (VIIII)

In synodo Niceno capitulum XXVIIII

Diaconi quotquod sunt ordinati et testati fuerint quia non possumus sine uxores permanere, et duxerunt uxores, iam uacent a ministerio.

Canon Ancyritanus XII (XI)

[In synodo Niceno capitulum XXX]

Canonem hunc non laudat codex G, *sed uide epitomen Hispanam* (*col b*)

Canon Ancyritanus XIII (XII)

[*Omittit hunc canonem interpretatio Gallica, testibus et codice* G *et epitome Hispana*]

Eiusdem epitome Hispana

XLV Qui et alios suaserunt laetari, XIII annos peneteant.

XLVI Sponsata si rapta fuerit, sponso reddatur, etsi corrupta fuerit a raptore.

XLVII Diacunus ante ordinationem si testatus fuerit sine uxore non posse esse, deponatur.

L Qui ante baptisma sacrificauerunt, in clero admitendi.

G XXVII **In synodo Niceno capitulum** XXVII *scripsi*: Item Nic̄ cap xxvii G (*fol* 102 *b*) 2. culpabilis G* 3. ann̄ G 5. ann̄ G XXVIIII **In synodo Niceno capitulum** XXVIIII *scripsi*: In Niceno capitl̄ xxviiii G (*fol* 27 *b*)

XLV 1. **et**: *om* U alius Z (U?) **suaserunt** U Z *h* U: suaserint Z suaserit *h* 2. xii ann̄ *h* **peneteant** *scripsi cum Gall*: peneteat U Z pen̄ *h*

XLVI 1. Si sponsā rapta *h* 2. **etsi**: et *h* currupta U 3. rapturae U

XLVII 1. **Diacunus** U: diacones Z *h* **ante ordinationem** U: ante ordinatione Z; *om h* **si**: qui *h* 2. **testatus fuerit** U: testati sunt Z *h* **uxore** Z: oxore U uxoribus *h* possesesse (*fortasse pro* posse se esse) Z

L *De canonibus* XLVIII XLVIIII *uide infra ad can Ancyrit* XVIIII (XVIII) *p* 9 *col b* 1. sacrificauerint *h* 2. in clerum *h*

I

Interpretatio Gallica

Canon Ancyritanus XIIII (XIII)

In synodo Niceno capitulum XXXI

Qui in clero sunt presbiteri aut diaconi et abstinent se a carne, placuit sancto et magno synodo ut gustent primum et sic si uoluerint abstineant se: si autem spernunt uel olera quae cum ipsa carne coquntur non manducant et non *ob*audiunt canoni, conpescant se ab ordine clericorum.

Canon Ancyritanus XV (XIIII)

In synodo Niceno capitulum XXXII

Si quis episcopus presumpserit de ecclesiasticis rebus ubi non sunt presbiteri et uendiderit, primum restaurare oportet ecclesiae suae et sic in iudicio episcopali decet ut auferatur honor.

Canon Ancyritanus XVI (XV)

[In synodo Niceno capitulum XXXIII] *Canonem hunc non laudat codex* G, *sed uide epitomen Hispanam* (*col b*)

Canon Ancyritanus XVII (XVI)

[*Canonem hunc omittit* (*uel praecedenti coniungit*) *interpretatio Gallica, testibus codice* G *et epitome Hispana*]

Eiusdem epitome Hispana

LI Clericus qui non manducat contaminatum, deponatur.

LII Episcopus si uendederit rem ecclesiae, qui non fecit aumentum ecclesiae, deponatur.

LXII Si quis cum animalibus uel proximis se cummiscuerit, XX aut XXX annos peneteat.

G XXXI **In synodo Niceno capitulum** XXXI *scripsi*: In Nic̄ cap xxxi G (*fol* 23 *a*) 1. prbi G 8. **obaudiunt** *scripsi cum Gr* ὑπείκοιεν τῷ κανόνι: audiunt G

XXXII **In synodo Niceno capitulum** XXXII *scripsi*: Canon Niceñ cap xxxii G (*fol* 7 *a*)

LI 1. **non** U (Z* ?): *om* Z² *h* (* * * Z) **con-taminatum** Z *h*: cōmitatō U; *codicum lectionem ne immutes uetat epitome Isidori Hispana* (*p* 87 *infra*) 'Presbyter diaconus contaminatum manducent' U Z *h*

LII 1. **si**: qui *h* 2. eccl̄ Z **fecit** U: ficet Z* fiet Z² fecerit *h* **aumentum** U² (aute*entum U*) Z, *cf* 'aumento' *italice* (*citat Neue-Wagener*³ ii 550 'aumentatim'): augmentum *h* 3. eccl̄ Z ad ecclesiam U* ?

De canonibus LIII *usque ad* LXI *uide infra ad cann Ancyrit* XX (XVIIII)–XXIIII (XXIII) *Neocaes* II VIII–XI XIII, *pp* 10–15

LXII U: LXIII Z 2. commiscuerit Z miscuerit *h* 3. ann̄ *h* **penet̄** U peñ *h*

I

Interpretatio Gallica

Canon Ancyritanus XVIII (XVII)

In synodo Niceno capitulum XXXIIII

Si quis episcopus fuerit ordinatus et non *receptus fuerit* ubi ordinatus est, requirat alteram parrochiam. si autem †uiolenter uoluerit† et rixas concitauerit aduersus illos, hic exsecrandus est. si autem uoluerit ibi esse, non auferatur ei dignitas presbiterii.

Canon Ancyritanus XVIIII (XVIII)

[In synodo Niceno capitulum XXXV]

Canonem hunc non laudat codex G, *sed uide epitomen Hispanam* (*col b*)

Eiusdem epitome Hispana

LXIII Episcopus ubi ordinatus fuerit si receptus non fuerit, in alia ecclesia ordinetur.

LXIIII Si quis confessorem se professus fuerit, si non conpleuerit inter bigamos habeatur.

LXV Deuotam in domum suam pro sorore nullus habeat.

XLVIII Puellae qui se uouerint et maritos acceperint, per multos annos peneteant.

XLVIIII Duplicati matrimonium in clero non admitendi.

G XXXIIII **In synodo Niceno capitulum** XXXIIII *scripsi*: In Nicē cap xxiiii G (*fol* 5 *b*). *hunc canonem sub titulo* Canon Nicenses *adducit* (*inter alios canones ad ordinationem episcoporum pertinentes, uide Maassen p* 873, *et confer operis huius tomum primum, p* 196 *col a*) *cod bb* (Bruxellensis 2493, *fol* 7 *a*)
1. ordenatus *bb* 2. **receptus fuerit** *scripsi ex epitome Hispana* (*Gr* μὴ δεχθέντες): recipiatur *Maassen*; *om* G *bb* ordenatus *bb* 3. requiratur altera parrochia *bb* 4. **uiolenter uoluerit** G *bb*: *βούλοιντο . . . βιάζεσθαι τοὺς καθεστῶτας Gr* 6. execrandus G 7. **ibi esse** G *bb*: *fortasse addendum* ubi prius erat presbiter *e Gr* ἔνθα ἦσαν πρότερον πρεσβύτεροι 8. dignetas *bb*

LXIII: LXIIII Z 1. **fuerit**: est *h* 2. U *Z h* ecclĪ Z
LXIIII: LXV Z 1. confessore U **se**: sed Z 2. conpluerit Z 3. uigamus U* bigamus U[2] Z biganos *h*
LXV: LXVI Z 1. Deuota U Deuotum Z **in domum suam** Z: in domo suā U in domo sua *h* 2. **sorore** *h*: soro|rore U sorē Z habeatur *h*
XLVIII XLVIIII: *hos canones ideo huc transtuli, quia alteram canonis Ancyritani* XVIIII [XVIII] *interpretationem praebere uidentur*
XLVIII U: *post canonem sequentem transponunt* Z *h* 1. **se**: + deo *h* uouerent U 2. maritus U acceperit U multus annus U[2] multus tempus U* (*sed corr m p*) 3. **peneteant** Z: peneteat U penitentiam agant (agat *h**) *h*
XLVIIII U: XLVIII (*uide ad canonem praecedentem*) Z 1. **matrimonium** U: matrimonio Z *h*

I

Interpretatio Gallica

Canon Ancyritanus xx (xviiii)

In synodo Niceno capitulum xxxvi

Si alicuius uxor moechata fuerit aut ipse moechatus fuerit, vii an*nos* penet*eat*.

Canon Ancyritanus xxi (xx)

In synodo Niceno capitulum xxxvii

De mulieribus qui fornicate sunt et occiderunt infantes et festinant aborsus facere, priores canones ordinauerunt in morte eas communicare, modo autem misericordie ordinauimus x ann*os* eas poenitentiam ager*e*.

Canones Ancyritani xxii xxiii (xxi xxii)

In synodo Niceno capitulum xxxviii

Qui homicidium uoluntarius *fecerit*, semper subiaceat ad ianuam aecclesiae catholice et ad mortem communionem mereatur. si uero

Eiusdem epitome Hispana

LIII Qui moechatus fuerit, vii annos penetea*t*: similiter et mulier.

LIIII Mulieres qui aborsum fecerint uel filios natos occiderint, in finem cummunicent aut x annos peneteant.

LV Si quis humicidium uoluntarius fecerit, ad mortem cummunicet:

G xxxvi In senodo Niceno cap xxxvi G (*fol* 55 *a*) 2. annos peneteat *scripsi*: an̄ penet̄ G

xxxvii In synodo Niceno capitulum xxxvii *scripsi*: In Nic̄ cap xxxvii G (*fol* 70 *b*)

1. qui *scripsi cum* G, *collata Hispana epitome* 5. misericordie G (*Gr* φιλανθρωπότερον), *quam lectionem, cum falsa aduerbii forma pro* misericorditer *esse possit, non ausus sum mutare*: misericordia *Maassen*; *fortasse legendum* misericordius 6. annos *scripsi*: ann̄ G 7. agere *Maassen* (*cf canonem sequentem*): agerunt G

xxxviii In senodo Niceno cap xxxviii G (*fol* 53 *a*). *hunc canonem respicit canon* xxxi *concilii Epaonensis anno* 517 *habiti* (*uide* Monumenta Germaniae Historica: Legum Sectio III Concilia i [*Hannoverae* A.D. 1893] *p* 26) De paenetentia homicidarum qui saeculi leges euaserint, hoc summa reuerentia de eis inter nos placuit obseruari quod Anquiritani canones decreuerunt, *ubi tamen pro* Anquiritani *debuerat poni cum optimis codicibus* antiqui Nicaeni

1. fecerit *Maassen* (*cf epit Hisp*): *om* G

LIII 1. annus U ann̄ Z 2. peneteat U Z *h scripsi*: penetea U penit̄ Z pen̄ *h*

LIIII 1. Mulieres *h*: mulieris U[2] (*sed m p*) Z mulier U* fecerit U 2. filius natus U occiderent U in fine Z 3. annus U peneteant *h*: penedeat U* peneteat U[2] peniteat Z

LV 1. uoluntarius Z (*cf ipsam interpretationem Gallicam col a*): uoluntariae U; *om h* 2. ad mortem Z: ad morte U in finem ad mortem *h* cummunicit U

I

Interpretatio Gallica

sine uoluntate homicidium fecerit, priores canones septem annos iusserunt poenitentiam agere, secundus canon quinque annos conplere iussit.

Canon Ancyritanus XXIIII (XXIII)

In synodo Niceno capitulum XXXVIIII

Qui se dicunt diuinare et consuetudines gentilium secuntur aut inducunt aliquos in domum suam quasi malum mittant foras mundati, quinque ann*os* penit*eant*.

Canon Ancyritanus XXV (XXIIII)

In synodo Niceno capitulum XL

Qui sponsauerit puella et iuncxerit se ad sororem eius, et postea sciuit quod stuprata est collum sibi ligauit; qui cons*c*ii fuerint, XI ann*os* penit*eant*.

Eiusdem epitome Hispana

qui sine uoluntate, VII annos aut V peneteat.

LVII Qui diuinos interrogant uel auguria respici*u*nt, V ann*o*s peneteant.

LXVI Si quis sponsauerit puella et postea germanam illius acceperit, si exinde humicidium factum fuerit, XI annos penetentiam agat.

G XXXVIIII **In synodo Niceno capitulum** XXXVIIII *scripsi*: In Nic̄ cap xxxviiii G (*fol* 71 *a*) 4. **quasi malum** G: quasi .. lum *Maassen* 5. **annos peniteant** *scripsi*: ann̄ pent̄ G

XL In senodo Nic̄ cap xl G (*fol* 70 *b*) 1. **puella** G, *cum epitome Hispana* 2. **postea sciuit quod**: *fortasse supplendum* quae *ante* sciuit 4. **conscii**: constii G **xi annos** (*quasi* ἐνδεκαετίᾳ *pro* ἐν δεκαετίᾳ) G, *cf Prisc infra p* 27 5. **annos peniteant**: ann̄ penit̄ G

3. **qui** *usque ad* **peneteat**: *om* U*, *supplet* U Z *h manus satis antiqua* (*notandum est hic folia* 14 15 *codicis* U *ordine praepostero esse compacta*) **qui**: *om h**; qui *uel* cui h^2 **vii annos aut v** *scripsi*: vii annos aut quinque U v annos aut vii Z v aut vii ann̄ *h* 4. **peneteat**: pen̄ *h*

Post can LV *addit* Z LVI Qui homicidium uoluntarie fecerit aut casu homicidium fecerit qui duas uxores habet

Canonem LVI *infra p* 12 *inuenies*

LVII: LVIII Z: *canonem omittit h* 1. diuinas U interrogamus Z agurias U* augurias U[2] (*fortasse recte*, *cf epit Hisp p* 113 *infra*) 2. **respiciunt** *scripsi*: respicit U respicent Z **annos**: annus U ann̄ Z **peneteant** Z: peneteat U

LXVI: LXVII Z 1. **puella** U *h*, *cf cod* G § *h* (*col a*): puellam Z 2. **postea**: posteus ad U germana U **illius**: eius *h* 3. homicidius factus Z 4. ann̄ Z *h* **penetentiam agat** U *h*: peniteat Z

I

Interpretatio Gallica

Canon Neocaesariensis I

[*Canonem hunc omittit interpretatio Gallica, testibus codice* G *et epitome Hispana*]

Canon Neocaesariensis II

In synodo Niceno capitulum XLI

Mulier que duxerit duos fratres usque ad mortem abstineatur: in mortem uero propter misericordiam dabitur ei gratia; si uixerit, agat poenitentiam.

Canon Neocaesariensis III

[In synodo Niceno capitulum XLII] *Canonem hunc non laudat codex* G, *sed uide epitomen Hispanam* (*col b*)

Canon Neocaesariensis IIII

In synodo Niceno capitulum XLIII

Si aliquis temptatus fuerit a desiderio mulieris ut habeat eam et ueniat ad eam, sin uero recogitauerit et non fecerit, saluatus erit a gratia.

Canon Neocaesariensis V

In synodo Niceno capitulum XLIIII

Si caticuminus intrauerit in dominicum, stet in locum suum, postea inuentus fuerit quia peccat, ex animo genua figens lacrimetur et peneteat: si autem iterum peccauerit, proiciatur de aecclesia.

Eiusdem epitome Hispana

LVI Mulier qui duos fratres maritos habuerit, uel unus qui duas sorores, usque ad mortem peneteat.

LXVII Qui multis nuptiis inruunt, penetentiam agant.

[*Canonem Neocaesariensem* IIII *omittit epitome Hispana: sed uide codicem* G (*col a*)]

LXVIII Caticuminus si peccauerit, peneteat: et post penitentiam si peccauerit, ab ecclesia abiciatur.

G XLI In Nic̄ cap xli G (*fol* 70 *b*)
XLIII In senodo Niceno cap xliii G (*fol* 54 *b*) 4. **a gratia** *scripsi* (*Gr* ὑπὸ τῆς χάριτος): ad gratiam G
XLIIII In Nic̄ cap xliiii G (*fol* 71 *b*) 2. **stet**: *fortasse praemittendum* et 3. **peccat ex** *scripsi*: peccat et ex G 4. **lacrimetur** G, *quasi e Gr* δακρυέσθω *pro* ἀκροάσθω

LVI: LVII Z 1. **duos** U Z: duo *h* U Z *h* maritus U 2. **qui** U: *om* Z *h* 3. **ad morte** U penedeat U* pen̄ *h*
LXVII: LXVIII Z 1. **inruunt** Z U[2]: inrunut? U* irruit *h* **penetentiam agant** Z: penet̄ U* (*add* agat *m* 2 *ut uid*) penitentiam agat *h*
LXVIII: LXVIIII Z 2. **penetea** U* pen̄ *h* pospenitentia. U **si peccauerit ab ecclesia abiciatur**: ad ecclesiam admitatur (*cet om*) *h* 3. eclaesia U

I

Interpretatio Gallica

Canon Neocaesariensis VI

[In synodo Niceno capitulum XLV]

Canonem hunc non laudat codex G, *sed uide epitomen Hispanam* (*col b*)

Canon Neocaesariensis VII

[In synodo Niceno capitulum XLVI]

Item canonem hunc non laudat codex G, *sed uide epitomen Hispanam* (*col b*)

Canon Neocaesariensis VIII

In synodo Niceno capitulum XLVII

Si uxor laici fornicauerit et probatum fuerit, hic ad ministerium Dei accedere non potest. si autem dum ordinatus est fornicauerit, d*i*mittat eam; si coniuncxerit cum ea, amoueatur de ministerio.

Canones Neocaesarienses VIIII X

In synodo Niceno capitulum XLVIII

Presbiter si carnale peccatum habeat et promoueatur et confessus fuerit quia peccauit antequam ordinatus est, non offerat: si autem †alteri,† peccata dixerunt penitus manus inpositione d*i*mitti.

Similiter autem et diaconus si in ipso peccato inuentus fuerit, subdiac*oni* ordinem accipiat.

Eiusdem epitome Hispana

LXVIIII Mulier enixa si uoluerit percipere, percipiat.

LXX Presbyter bigamus non ordinetur.

LVIII Si alicuius laici uxor fornicata fuerit, in clero non admittatur: si de clero, dimittat eam.

LVIIII Presbyter diaconus si confessus fuerit criminale peccatum, non offerat; diaconus uero subdiaconus sit.

G XLVII **In synodo Niceno capitulum** XLVII *scripsi*: Canon Niceni cap xlvii G (*fol* 22 *b*) 4. **dimittat** *scripsi*: demittat G 5. **coniuncxerit**: *fortasse legendum* conuixerit *cum Gr* συζῇ 6. **amoueatur** *scripsi*: admoueatur G

XLVIII **In synodo Niceno capitulum** XLVIII *scripsi*: Item Niceno cap xlviii G (*fol* 22 *b*) 1. Prbt G 5. **alteri** G: *fortasse supplendum* alteriusmodi peccatum habuit offerat, cetera enim peccata *etc e Gr* μένων ἐν τοῖς λοιποῖς διὰ τὴν ἄλλην σπουδήν· τὰ γὰρ λοιπὰ ἁμαρτήματα κ.τ.λ. **dixerunt** *scripsi e compendio* dixer̄ G (*Gr* ἔφασαν): dixerit *Maassen* 6. inpositionem G **dimitti** *scripsi* (*Gr* ἀφιέναι): demitti G 7. diac̄ G 8. **subdiaconi** *scripsi cum Maassen et Gr* τοῦ ὑπηρέτου: subdiac̄ G

LXVIIII: LXX Z 1. nixa U **uoluerit**: U Z *h* + communionem *h* percepere U

LXX: LXXI Z 1. Prb U Z[2] prbo Z* **bigamus** U[2]: uigamus U* uiganus Z pigamus *h*

LVIII: LVIIII Z 1. **Si** *usque ad* **in clero**: *om* Z laico? U* oxor U fornicauerit *h* 2. in clerum *h* **si de . . . eam**: *om h*

LVIIII: LX Z *In cod* U *nonnulla de hoc canone* (*offer*at, *sit*) *uix legi possunt* 1. Prb U **confessus fuerit**: conuersi fuerint *h* 2. offerant *h*

I

Interpretatio Gallica

Canon Neocaesariensis XI

In synodo Niceno capitulum XLVIIII

Presbiter ante XXX annos non ordinetur: etsi satis sapiens fuerit, sub oculis custodiatur. Dominus *enim* noster in XXX^{mo} anno baptizatus est, et sic coepit docere.

Canon Neocaesariensis XII

In synodo Niceno capitulum L

Si quis in ualitudine baptizatus fuerit, ad presbiterii dignitatem non potest uenire . . . fides illa data est sed ex necessitate: si forte postea fides et conuersatio eius probata fuerit, diaconus ordinetur.

Canon Neocaesariensis XIIII (XV)

In synodo Niceno capitulum LI

Diaconi tantum septem debent esse, si in grande est aecclesia: in Actibus apostolorum legimus apostolos sic ordinasse.

Eiusdem epitome Hispana

LX Presbyter ante XXX annos non ordinetur, aut certae sub oculo seruetur.

LXXI In necesse baptizatus non sit presbyter, nisi conuersatio eius probetur.

LXXII In grande ecclesia VII tantum sint diaconi.

G XLVIIII **In synodo Niceno capitulum** XLVIIII *scripsi*: In Nic̄ hr̄ xlviiii G (*fol* 21 *b*). *de* hr̄ *id est* hera (*scilicet* numerus *uel* capitulum) *uide Ducange s v* Aera 1. Prbt G 4. enim *scripsi*: autem G

L **In synodo Niceno capitulum** L *scripsi*: Item Nic̄ hr̄ l G (*fol* 21 *b*) 2. prbrii G 3. **fides illa** *usque ad* **probata fuerit diaconus ordinetur**: *haec postrema pars canonis* XII (*quam penitus neglexit Maassen*) *in cod* G *ad finem canonis* XIIII (*post uerba* apostolos sic ordinasse) *male transponitur: notaueris tamen nihil superesse quod Graecis* οὐκ ἐκ προαιρέσεως γὰρ *respondeat* illa *cod*: *fortasse legendum* illi (*Gr* ἡ πίστις αὐτοῦ) 4. **si forte . . . diaconus ordinetur** G, *sed collato graeco textu* (εἰ μὴ τάχα διὰ τὴν . . .) *et epitome Hispana* (*uide col b*) *legendum esse suspicor* nisi [*uel* ni] forte . . . probata fuerit (*omissis uocibus* diaconus ordinetur)

LI *Canonum* XIIII (XV) XIII *ordinem inuertit* G: In synodo Niceno capitul̄ li G (*fol* 27 *b*) 2. **si** G: *fortasse scribendum* etsi *cum Gr* κἄν 4. **ordinasse**: *de iis quae in cod* G *sequuntur uide supra ad can* XII *l* 3

LX: LXI Z *Item de hoc canone nonnulla* U Z *h in cod* U (annu*s non or*dinetur, ocul*o*) *uix legi possunt* 1. Prb U **ante**: autē *h* **annos** Z (*cum cod* G, *uide col a*): annorum *h* 2. oculis U^2 3. seruitur U*

LXXI: LXXII Z 1. In necessitate *h* 2. prb U prbo Z conuersio *h* 3. prouetur U

LXXII: LXXIII Z 1. eccl̄ Z **vii** U: septem Z *h* 2. sit U

I

Interpretatio Gallica

Canon Neocaesariensis XIII

In synodo Niceno capitulum LII

Presbiter de uilla, praesente episcopo aut presbitero ciuitatis, in aecclesia offerre non potest neque panem dare, nisi ubi solus uocatus fuerit.

G LII **In synodo Niceno capitulum** LII *scripsi*: In Nic̄ cap lii G (*fol* 22 *a*)
1. Prbt G   2. prbro G

Eiusdem epitome Hispana

LXI Presbyter de uilla in ciuitate absque iussione episcopi uel presbyteri non ministret nec offerat.

LXI: LXII Z   1. **Presbyter** (Prbr Z Pbr *h*) U Z *h* Z *h*: Prbi U   in ciuitatē U   2. prbi U   3. ministrent Z   offerent Z

De formis 'grados' 'partos' 'domos' **apud codices nostros in canonibus Ancyritanis**

1. *Vocis* gradus *accusatiuum pluralis numeri casum praebent interpretationes nostrae*

Prisca — *cann* xviiii *l* 5 (*p* 26), xx *l* 8 (*p* 26), xxii *l* 4 (*p* 27), xxiii *l* 8 (*p* 27), xxiiii *l* 8 (*p* 27)
Isidori antiqua — *cann* xx *l* 4 (*p* 106), xxi *l* 9 (*p* 108), xxiii *l* 5 (*p* 110), xxv *l* 8 (*p* 114)
Isidori uulgata — *cann* xx *l* 4 (*p* 106), xxiii *l* 5 (*p* 110)
Dionysii I — *cann* xviiii *l* 5 (*p* 107), xx *l* 9 (*p* 109), xxii *l* 5 (*p* 111), xxiii *l* 7 (*p* 113), xxiiii *l* 8 (*p* 115)
Dionysii II — *cann* xviiii *l* 5 (*p* 107), xx *l* 8 (*p* 109), xxiii *l* 7 (*p* 113), xxiiii *l* 8 (*p* 115)

formam gradus *adhibet maior pars codicum*; grados *nonnisi hi*

Prisca — *cod* I *semper*: *cod* J *can* xxiii *l* 8 (*ubi, consentientibus ambobus codicibus, in textum necessario recepi*)
Isid-ant — *cod* ϝ *can* xx *l* 4, *can* xxv *l* 8: *cod* G *can* xx *l* 4 (*exstat hic tantum*)
Isid-uulg — *codd* ϒ *u can* xx *l* 4: *codd* Θ V F Z *can* xxiii *l* 5
Dion I — *cod* B *can* xviiii *l* 5
Dion II — *cod a semper*: *cod* Cr-w* *ter* (*excepto scilicet can* xxiii *l* 7); *cod* β* *can* xxiii *l* 7: *cod* γ *can* xxiiii *l* 8

uide etiam Rönsch Itala und Vulgata *p* 261; *Neue-Wagener* Formenlehre der lateinischen Sprache[3] i 781 (*laudat ex ethnicis nonnisi duo exempla, ex ecclesiasticis Itinerarium Burdigalense, Sulpicium Seuerum* Vita S. Martini, *Sermonum Arrianorum fragmenta, codicem Bezae* [*Act* xii 10]).

2. *Vocis* partus *idem casus inuenitur apud Isid-ant et Isid-uulg can* xxi *l* 2 (*p* 106; *necnon in eiusdem canonis titulo secundum codd* C **S** **v**, *p* 42); *apud Dion* I *et* II *can* xx *tit et l* 2 (*p* 107; *necnon in indice titulorum p* 43).

formam partos (*quam in textum nusquam recepi, quamuis apud Isid-uulg codices et multi et antiqui ei suffragentur*) *adhibent apud Isid-ant codd* ϝ R; *apud Isid-uulg codd* Θ ϒ C S X Y F *f*, *et in titulo* (*p* 42) *cod* X; *apud Dion* II *cod a* (*tit p* 43, *tit et l* 2 *p* 107), *cod* β* (*tit et l* 2 *p* 107), *cod* γ (*l* 2 *p* 107). *de hac forma silent libri grammatici.*

3. *Contra formarum* domos domus *crebra est uarietas. exempla apud codices nostros habes Isid-ant can* xxiiii *l* 2 (*p* 112); *Isid-uulg can* xxiiii *ll* 4 6 (*p* 112); *Dion* I *can* xxiii *ll* 3 6 (*p* 113); *Dion* II *can* xxiii *l* 3 (*p* 113). *interpretationis Dion* I *codices ambo* domus *bis praebent: alibi tamen formam* domos *in textum recepi, codices hos secutus* (1) *Isid-ant codd* ϝ Λ W; (2) *Isid-uulg l* 4 *codd* V C K X Z F *f* (domibus Θ **Q**), *l* 6 *codd* V C K (*deficientibus* F *f*); (3) *Dion* II *codd ut uidetur omnes.*

ADDENDA

siue adnotatiunculae apparatui critico minus propriae

(*De formis* grados partos domos *uide sis paginam praecedentem*)

De uocibus 'digamus' et 'bigamus'

1. *Qui latine loquebantur neque* digamus *neque* bigamus *dicebant, sed circuitu per* περίφρασιν *agendum erat* ('qui secunda matrimonia contraxerunt' *uel similia*).

(*a*) *exempli gratia habes leges Romanas:*

Valentinianus Valens Gratianus (A. D. 371: Cod. Theodosianus III vii 1) 'uiduae intra uicesimum et quintum annum degentes . . . in secundas nubtias non sine patris sententia conueniant.'

Gratianus Valentinianus Theodosius (A. D. 381: Cod. Theodos. III viii 1) 'si qua ex feminis perdito marito intra anni spatium alteri festinarit innubere . . .': *iidem anno sequenti* (ib III viii 2) 'feminae quae susceptis ex priore matrimonio filiis ad secundas transierint nubtias . . .'

Arcadius et Honorius (A. D. 398: Cod. Theodos. III viiii 1) 'statim post secundas nubtias mulieri uolumus inminere iacturam . . .'

Honorius et Theodosius II (A. D. 412: Cod. Theodos. III viii 3) 'mulieres . . . etiamsi ad secundas nubtias . . . forte migrauerint . . .'

item ipsius Codicis Theodosiani (A. D. 438) *tituli* III viii 'De secundis nubtiis,' III viiii 'Si secundo nubserit mulier, cui maritus usumfructum reliquerit.'

(*b*) *similiter nonnulli e scriptoribus ecclesiasticis:*

Ambrosiaster in 1 Cor vii 40 'a deo primae nuptiae sunt, secundae uero permissae sunt': in 1 Tim iii 2 'quamuis secundam numero uxorem non sit habere prohibitum, ut tamen quis dignus ad episcopatum sit, etiam licita debet spernere.'

S. Ambrosius Mediolanensis ep. lxiii § 64 'cognoscamus . . . patres in concilio Nicaeni tractatus addidisse neque clericum quemquam debere esse qui secunda coniugia sortitus sit' (*respicit, ut uidetur, sanctus doctor canonum interpretationem Gallicam; confer epitomen eius pp* 9, 13 *supra*: 'XLVIIII Duplicati matrimonium in clero non admitendi,' 'LXX Presbyter bigamus non ordinetur'): de Officiis i 50 § 257 'in ipso ergo coniugio lex est non iterare coniugium nec secundae coniugis sortiri coniunctionem.'

Concilium Toletanum (A.D. 400) can. IIII 'subdiaconus autem defuncta uxore si aliam duxerit . . . remoueatur . . . qui uero tertiam (quod nec dicendum aut audiendum est) acceperit, abstentus biennio postea inter laicos . . . communicet.'

Innocens I *papa Romanus* ep. ii, ad Victricium (A. D. 404) § 6 'ne is qui secundam duxerit uxorem clericus fiat.'

Leo I *papa Romanus* ep. iv (Vt nobis gratulationem: A. D. 443) § 2 'quosdam etiam quibus fuerint numerosa coniugia . . . ad sacrum ordinem . . . fuisse permissos': ep. xiv (Quanta fraternitati tuae: A. D. 446) § 3 'secundae coniugis maritus': ep. clxvii (Epistolas fraternitatis tuae: A. D. 458 *uel* 459) inquisitio 6 'duplicatio coniugii.'

Statuta ecclesiae antiqua (*Caesario Arelatensi fortasse tribuenda*) i 'si secunda matrimonia non damnet,' lxviiii 'eum qui uiduam aut repudiatam uxorem habuit aut secundam.'

2. *Iam autem qui primus fere religionem Christianam indies crescentem, graecis usque ad id temporis incunabulis inuolutam, latino uestire indumento conatus est, Tertullianum dico, tamquam utriusque linguae peritus patrii sermonis egestati e diuitiis graecorum medebatur. qui cum in tribus tractatibus de secundo matrimonio dissereret—scilicet* ad uxorem, *quem adhuc catholicus scripsit*; de exhortatione castitatis, *in quo Priscae prophetias laudat*; de monogamia, *ubi plenam spirat Montani doctrinam—non solum omnes latinorum suorum locutiones repetebat* ('unicae nuptiae' 'secundae nuptiae'; 'unae nuptiae' 'duae nuptiae': 'unum matrimonium,' 'matrimonia duo,' 'secundi matrimonii immo et plurimi' (monog. 11), 'et tertio et quarto et usque septimo forsitan matrimonio' (monog. 16), 'duplex matrimonium,' 'matrimonii iteratio'; 'iterare coniugia' 'iterare connubium'; 'duabus maritari,' 'nubere semel,' 'denuo nubere'), *uerum etiam alia et noua temptabat tum latina tum graeca:*

(*a*) *latina.* 'matrimonii indiuiduitas' (monog. 5): 'numerosus maritus' (monog. 8): 'unio coniugii' (monog. 4): 'uniuira' (ad ux. i 7, monog. 8, 17: 'uniuira' 'unouira' 'uniuiria' *nonnumquam in syllogis epigraphicis inuenies*): 'uniuiratus' (ad ux. i 8, ii 1): 'uniiugus' ('habes et Ioseph uniiugum' monog. 6).

(*b*) *graeca.* 'digamus' ad ux. i 7: monog. 6, 8, 12, 17. 'monogamia' exh. cast. 1, 5: monog. *tit. et passim.* 'monogamus' monog 5, 6, 8, 11, 12. 'digamia' monog. 6. [*nusquam quod sciam inuenitur* 'trigamus' 'trigamia,' *quamquam graece Hippolytus* Philos. ix 12, *fol* 115 *a*, *habet* δίγαμοι καὶ τρίγαμοι].

pauca e plurimis laudare sat est:

ad uxorem i 7 'quantum obstrepant sanctitati **nuptiae secundae**, disciplina ecclesiae et praescriptio apostoli declarat, cum **digamos** non sinit praesidere, cum uiduam adlegi in ordinem nisi **uniuiram** non concedit.'

de exhort. cast. 1 'prima species est uirginitas a natiuitate; secunda, uirginitas a secunda natiuitate, id est a lauacro . . . tertius gradus superest **monogamia**.' ib 5 'de **uno matrimonio** censemur utrobique, et carnaliter in Adam, et spiritaliter in Christo. duarum natiuitatum unum est monogamiae praescriptum: in utraque degenerat is qui de **monogamia** exorbitat. **numerus matrimonii** a maledicto uiro coepit: primus Lamech **duabus maritatus** tres IN VNAM CARNEM effecit.'

de monogamia 6 ‘ non placent quibusdam monogami parentes Adam et Noe . . . ad Abraham denique prouocant . . . cognoscitis nempe quia qui ex fide isti sunt filii Abrahae. quando CREDIDIT ABRAHAM DEO ET DEPVTATVM EST EI IN IVSTITIAM ? opinor, adhuc in **monogamia**, quia in circumcisione nondum. quodsi postea in utrumque mutatus est, et in **digamiam** per ancillae concubinatum et in circumcisionem per testamenti signaculum . . . si posteriorem Abraham patrem sequeris, id est **digamum**, recipe et circumcisum : si reicis circumcisum, ergo recusabis et **digamum** . . . **digamus** cum circumcisione esse orsus est, **monogamus** cum praeputiatione. recipis **digamiam** ? admitte et circumcisionem. tueris praeputiationem ? teneris et **monogamiae** . . . **monogami** Abrahae filius es . . . si **digamiam** tibi intuleris, non es illius Abrahae filius cuius fides in **monogamia** praecessit.’ 7 ‘ denique prohibet eadem [*sc* lex Mosaica] sacerdotes **denuo nubere** . . . sacerdotes sumus a Christo uocati, **monogamiae** debitores.’ 8. ‘ et Christum quidem uirgo enixa est, semel nuptura post partum, ut uterque titulus sanctitatis in Christi censu dispungeretur, per matrem et uirginem et **uniuiram**.’ ib ‘ Petrum solum inuenio maritum per socrum, **monogamum** praesumo per ecclesiam, quae super illum aedificata omnem gradum ordinis sui de **monogamis** erat collocatura.’ 11 ‘ ex hoc capitulo [1 Cor vii 39] defendunt licentiam **secundi matrimonii** (immo et plurimi, si secundi) . . . si **secundas nuptias** permittit, quae ab initio non fuerunt, quomodo adfirmat omnia ad initium recolligi in Christo ? si uult nos **iterare coniugia**, quomodo SEMEN nostrum IN ISAAC **semel marito** auctore defendit ? quomodo totum ordinem ecclesiae de **monogamis** disponit, si non haec disciplina praecedit in laicis ex quibus ecclesiae ordo proficit ?’ 12 ‘ quot enim et **digami** praesident apud nos, insultantes utique apostolo ?’ 14 ‘ noua lex abstulit repudium . . . noua prophetia **secundum matrimonium**.’

3. *S. Hieronymus in prioribus scriptis, Ciceronianus adhuc, latina tantum uerba agnoscit ; cum tamen aduersus Iouinianum de uirginitate et nuptiis sententias contenderet, Tertulliani et argumentandi et loquendi rationem imitatus est. exempla habes :*

A.D. 384, ep. xli ad Marcellam (*de Montanistis*) § 3 ‘ nos **secundas nuptias** non tam adpetimus quam concedimus . . . illi in tantum putant scelerata **coniugia iterata**, ut quicumque hoc fecerit adulter habeatur.’

A.D. 393, ep. xlviii ad Pammachium (*de tractatu suo aduersus Iouinianum scripto*). § 3 ‘ uirgines et continentes, **mariti** quoque et **digami**.’ § 8 ‘ rursus **monogamiam digamiae** comparat [*sc* apostolus], et quomodo nuptias subdiderat uirginitati ita **digamiam nuptiis** subicit.’ ib ‘ de **secundo** hic et de **tertio** et **quarto** (si libet) **matrimonio** disputauimus, non de **primo** . . . cum omnis nobis quaestio de **digamia** et **trigamia** fuerit . . . non damno **digamos**, immo nec **trigamos** et, si dici potest, **octogamos**.’

A.D. 394, ep. lii ad Nepotianum (*de uita clericorum et monachorum*). § 16 ‘ qui de **monogamia** sacerdos est, quare uiduam hortatur ut **digama** sit ? ’

conferas etiam Pelagium (*secundum lectiones codicis Karoliruhensis* Aug. cxix, *cuius lectiones humanissime mecum communicauit A. Souter*) in 1 Cor vii 40 ‘ hinc incipit de **digamis** et uiduis . . . conceduntur illi etiam **secundae nuptiae** ’ ; in 1 Tim iii 12 ‘ non ut si non habuerint ducant, sed ne duas habuerint : si enim digniorem facit uxor, cur non magis et **digami** et **trigami** ordinentur ? ’ : *et Caelestinum papam* ep ii, ad episcopos Prouinciae (*anno* 428) § 6 ‘ nullus ex laicis, nullus **digamus**, nullus qui sit uiduae maritus aut fuerit, ordinetur.’

4. *Graecas igitur uoces* digamus digamia, monogamus monogamia, *ineunte tertio saeculo primum apud sermonem christianorum latinum inductas, ante finem saeculi quarti ius ciuitatis ibi accepisse satis apparet. e contrario* bigamus, *hybrida, ut ita dicam, ex origine et uernacula et peregrina deriuata, ante initium quinti saeculi exstitisse certis indiciis colligi non potest.*

primus quod sciam adhibuit anno 414 *Innocens papa* ep. xxii, ad episcopos Macedoniae § 2 ‘ deinde ponitur [*sc in epistula ad Innocentem data*] non dici oportere **bigamum** eum qui catechumenus habuerit atque amiserit uxorem, si post baptismum fuerit aliam sortitus.’ *item anno* 418 *Zosimus papa* ep. i, ad Hesychium Salonitanum § 3 ‘ hac tamen lege seruata, ut neque **bigamus** neque paenitens neque uiduae maritus ad hos gradus possit admitti ’ (*quae omnia e Zosimo repetit Sacramentarium Gelasianum* I xcv, *ed. H. A. Wilson, p* 144).

alium e quinto saeculo testem non habeo nisi epistulam Lupi Trecensis et Euphronii Augustodunensis Talasio Andegauensi datam (*Labbe-Coleti* Concilia V 71, *Mansi* Concilia VII 942) ‘ de clericis uero **bigamis** usque ad ostiarios ecclesia permittit et patitur.’

quod ad concilii Valentini canonem 1 *attinet, fluctuant codices inter* digamus *et* bigamus ; *sed cum concilium istud iam anno* 374 *celebratum sit, iure editores* digamus *praetulerunt* : ‘ neminem . . . de **digamis** aut internuptarum maritis ordinari clericum posse.’

5. *His omnibus satis congruum est codicum nostrorum testimonium, uidelicet in canone Nicaeno* VIII διγάμοις κοινωνεῖν, *Ancyritano* XVIIII [XVIII] τὸν τῶν διγάμων ὅρον, *Neocaesariensi* VII εἰς γάμους διγαμούντων, μετάνοιαν αἰτοῦντος τοῦ διγάμου : *adde sis titulum* XVII *Canonum Apostolorum. quae quartum sapiunt saeculum interpretationes, scilicet canonum Nicaenorum Ingilrami et Gallica, antiquum sequuntur morem* : ‘ secundis nuptiis communicent ’ ‘ his qui secundas nuptias cognouerunt communecent ’ (*uide tom* I *pp* 125, 202). *quae omnium postremae sunt, Prisca et Dionysianae, plerumque* bigamus *introducunt* : *Can Apost tit* XVII (I *pp* 4, 15), *Nic* VIII (I *pp* 125, 262), *Anc* XVIIII [XVIII] (*infra pp* 26, 105), *Neoc* VII (*Prisc et Dion* II, *infra pp* 30, 127 : digamus *tamen Dion* I, *cum codd* *j* l Dion* II). *ceterae interpretationes quinto saeculo fere referendae sunt, et utrumque loquendi morem miscent atque confundunt.* ‘ *Isidorus* ’ *enim, qui Romae inter annos* 419 *et* 451 *in interpretandis conciliis elaborauit, scribit tum* ‘ secundas nuptias’ (I *p* 203, *inf p* 126) *tum* ‘ digamorum ’ *uel* ‘ bigamorum ’ (*inf p* 104 *col a* : *fluctuant etiam uulgatae recensionis codices inter* ‘ digamos ’ *et* ‘ bigamos,’ *sed additamento adiecto* ‘ id est qui ad secundas nuptias transierunt ’). *primus Atticus anno* 419 *codicum consensu omnium* ‘ bigamus ’ *scribebat* (I *p* 124) : *de aetate enim epitomes Gallicae* (‘ bigamus ’ *pp* 9, 13 *supra, deficiente utrobique ipsa interpretatione Gallica*) *dubitari potest. sane si recte textum Caeciliani constitui* ‘ communicare bigamis ’ (I 124), *antiquius habeas testimonium : sed* ‘ dygamis,’ *opinor, debueram cum codd* ϝ W *legere. de textu* ‘ *Isidori,*’ *p* 104 *infra, diu haesitaui, in Isid-ant enim codices bonae notae* ϝ W, *in Isid-uulg codices optimae notae* Θ V **F**, *praebent* ‘ bigamorum ’ ‘ bigamos ’ : *ueri similius tamen uisum est* digamus *in* bigamus *esse deprauatam, antiquiorem uocem in recentiorem, quam* ‘ bigamus ’ *in* ‘ digamus.’

CONCILIA
ANCYRITANVM ET NEOCAESARIENSE
CAPITVLA PRAEFATIO CANONES
NOMINA EPISCOPORVM

II

INTERPRETATIO QVAE DICITVR PRISCA

I **Codex Ingilrami Teatini nunc Vaticanus Reginae** 1997 : saec. viii–ix [foll. 1 *b*, 5 *a*
J **Codex Christophori Justel nunc Oxoniensis Bodleianus e Mus.** 101 : saec. vi–vii : nonnulla e Dionysio mutuatur, uide titt p 18 Ancyritanos x (xiiii ?) xviiii, p. 28 tit Neocaesariensem xii [foll. 1 *a*, 8 *a*
Ediderunt Chr Justel Bibliotheca Iuris Canonici Veteris (*Lutetiae* A.D. 1661) I 277 *e cod* J, *et fratres Ballerini* S. Leonis Magni Opera III (*Venetiis* A.D. 1757) 481 (= *Migne* Patrologia Latina lvi 747) *post Justel, habita etiam interdum (non tamen tam frequenter ut oportuit) ratione codicis* I

[IN NOMINE DOMINI]

INCIPIT TITVLI CANONVM ANCYRENSIVM

I De praesbyteris qui inmolauerunt in persecutione.
II De diaconibus qui inmolauerunt.
III De his qui per ui paganizauerunt.
IIII De his qui multifariae cum paganis conueniunt.
V De his qui timori paganizauerunt.
VI De his qui in idolorum loca comederunt.
VII De his qui saepius immolauerunt.
VIII De his per quos et alii coacti immolauerunt.
VIIII De diaco*nibus* qui in ordinatione de nubtiis contestati sunt.

I J IN NOMINE DOMINI I : *om* J
TITVLI I : CONSTITVTA J ; CAPITVLA *coniecerunt* Ball, *cf p* 28
II **diaconibus** I : diaconi J **qui inmolauerunt** : similiter I, *sed cf can* ii *p* 20
III **per ui** I, *cf can* vii *l* 2 (*p* 22 *infra*) : per uim J **paganizauerunt**, *cf tit* v *et can* v *l* 2 *p* 22 : *uerbum alibi non inueni ante saeculum octauum*
IIII **qui . . . conueniunt** : qui * idolotitum manducauerunt I, *fortasse recte, sed cf can* iiii *p* 21
V per timorem I, *sed cf can* v *p* 22 **paganizauerunt** I : lapsi sunt J, *sed cf p* 22
VI **idolorum loca** I : idolis J : *fort leg* idoliis, *sed cf can* vi *p* 22 comedunt J
VII **saepius** : se pessime (*sc* saepissime) I
VIII De his qui et alios suadent idolis immolarent J, *sed cf can* viii *p* 23
VIIII **diaconibus** : diacō I his J, *sed cf can* viiii *p* 23 **de nubtiis . . . sunt** : nubtias contestantur J, *sed cf p* 23

I J ANCYRENSIVM I
I praesbiteris I immolauerunt I
VIIII nuptiis I

II (**Prisca**)

X De puellis quae sponsatae sunt et ab aliis stupratae.

XI De cathecuminis praeuaricatis.

XII Vt nullum liceat ordinare corepisc̄.

XIII De clericis qui abstinent a carnibus.

XIIII De his qui in opus ecclesiae uenundantur.

XV De his qui in animalibus sunt fornicati.

XVI De his qui *in* animalibus *uel* in masculis *aut* corrupti sunt aut corrumpunt.

XVII De ordinatis episcopis et non susceptis.

XVIII De his qui uirginitate promittunt et quasi sororibus fingunt commorare.

XVIIII De his qui inuicem adulterantur.

XX De eas qui [ex fornicatione] natos interficiunt.

XXI De homicidiis.

XXII De extra uoluntate homicidio.

XXIII De filactericis uel diuinis.

XXIIII De consciis corruptionis uirginum.

[EXPLICIT CAPITVLA CANONVM ANCYRENSIVM

INCIPIT CONSTITVTA EIVSDEM CONCILII]

Isti canones priores quidem sunt Nicaenis canonibus expositis : sed [tamen] Nicaeni primo scripti sunt propter auctoritatem sanctae et magnae synodi quae facta est in Nicaea.

X De disponsatis puellis et ab aliis corruptis (=*Dion*, *p* 39 *infra*) J

XI **praeuaricatis** I : lapsis J (*fortasse e Dionysio, uide canonis Nicaeni* xiiii *titulum*, *tom* 1 *p* 251)

XII De corepiscopi (*tantum*) I

XIII **clericis** I : his J

XIIII De distrahentibus res eclesiasticas (*cf Dion*, *p* 41 *infra*) J

XV **sunt fornicati**: coierunt J, *sed cf can* xv *p* 25

XVI **De his qui . . . corrumpunt** *scripsi cum can* xvi *p* 25 : Vt supra aut in masculis uel corrupti sunt aut corrumpunt J De his qui cum masculis animalibus faciscunt (*de uoce* faciscunt *pro* fraciscunt *uide can* xvi *l* 2, *p* 25) I

XVII De ordinati episc̄ et non suscepti J

XVIII **uirginitate** *codd*: *legendum fortasse* uirginitatem *uel* uirginitati se (*cf p* 26) **quasi**: *om* I, *sed cf can* xviii *p* 26 **fingunt commorare** I (*de forma actiua* commorare *uide Neue-Wagener*[3] iii 66): commorantur J, *sed cf p* 26

XVIIII Qui adulteras habent uxores (*cf Dion*, I J *p* 43 *infra*) J

XX **eas** I, *cf can* xx *p* 26 : his J **ex fornicatione** J, *cf p* 26 : *om* I *tr* interficiunt natos J

XXII **extra** : non I, *sed cf can* xxii *p* 27

XXIII **De filactericis uel diuinis** I : De diuinantibus uel maleficiis J

XXIIII **De consciis corruptionis** *scripsi*, *cf p* 27 : De conscii corruptionis J De corruptores I

EXPLICIT . . . CONCILII J : *om* I, *cf p* 27

Hanc praefatiunculam habent etiam codd **S v** (*uide p* 48), *qui in omnibus cum* J *potius quam cum* I *consentiunt*

tr sunt canones priores quidem I **expositis** (τῶν ἐν Νικαίᾳ ἐκτεθέντων κανόνων *Gr*) J **S** *u* : expositi I *v* ; *om w* **tamen** : *om* I **scripti** I (*scilicet* 'scripti' *ad caput sylloges canonum Graecae, cf Isid et Dion* II *pp* 48 49): accepti J **S v** **sanctae et magnae synodi quae facta est in Nicaea** I : sancti et magni concilii quod (que *u w*) factum est in Niciam (Nicea *w*) J **S v**

XVII **hordinatis** I

1. nicenis I Y 2. kanonibus Y expostis J I J 3. niceni Y 4. autoritatem S 6. Nice. Y Z^2 *u v*

II (Prisca)

CANONES CONSTITVTI A SANCTIS PATRIBVS QVI CONGREGATI SVNT PER SANCTVM SPIRITVM IN CIVITATE ANCYRENSE

TITVLI XXIIII

I De praesbyteris qui inmolauerunt in persecutione.

Praesbyteri qui inmolauerunt et iterum resipuerunt et reluctauerunt, neque per remedium aliquem sed ex ueritate, neque ante per conpositum ea quae egerunt firmantes, ut ostenderent se quasi suppliciis missos, ut uideantur et credantur per scemate offerri eis; istos placuit honorem quidem quae secundum cathedram habere, offerre autem eos aut *t*ractare aut agere aut sacro ministerio ministrare non liceat.

II De diacones qui immolauerunt.

Diacones similiter qui immolauerunt et post hoc resipuerunt, dignitatem quidem suam habere, et cessare eos a sacro ministerio panis et calicis, non portare neque praedicare. si autem aliqui episcoporum, istorum scientes laborem aut humilitatem mansuetudinis habere, uoluerint plus aliquid dare aut minuere, in eorum esse potestatem.

III De his qui in fuga tenti et per uim paganizauerunt.

Qui fugientes tenti sunt aut a domesticis suis traditi sunt aut substantia sua perdiderunt, passos autem supplicia aut in carcere missos clamantes christianos se esse tentos adque in manibus †ferro† uiolenter mittentes, et escam paganis*mi* necessitate acceperunt, con-

---

I J *tr* SVNT CONGREGATI I TITVLI: *praem* ID EST I, *sed cf p* 28 XXIIII: VIGINTI QVATTVOR I

1 **persecutione**: + reluctauerunt (*iniuria ut puto transpositum, uide l* 2 *inf*) I 1. **Praesbyteri** I: praebb J, *unde forsitan* praesbyteros *legendum sit cum Gr* πρεσβυτέρους (*cf Isid p* 54 *col b*) 2. resipiscerunt J **et reluctauerunt**: *om* I, *sed uide ad titulum supra* *tr* neque reluctauerunt J 3. **remedium** (*Gr* μεθόδου, *sc* circumuentionem): *ita ueteres interpretati sunt* μεθοδία Eph. iv 14, vi 11, *uide Rönsch* Itala und Vulgata *p* 323 8. **eis** I: seis J (*fort leg* se eis) **istos** I (*Gr* τούτους): de istis J 9. **quae** I (*Gr* τιμῆς τῆς κατά): *om* J 10. **habere**: *praem* eos (*uide l* 8) J 11. **tractare** *conieci* (*Gr* ὁμιλεῖν): praecare J pactere *ut uid* I* patere I²; pascere *coniec Ball, sed mihi magis placet uel* tractare *uel* praedicare (*cf can* ii *l* 5)

II **De diacones** I: De diaconi J 1. **Diacones** (Diacc̄ J) . . . **immolauerunt**: *om* I *per homoeoteleuton* 2. **post hoc** I (*cf can* viiii *l* 4: *Gr* μετὰ ταῦτα): postea J resipiscerunt (*ut in can* i) J 3. dignitate J 6. **praedicare** I (κηρύσσειν *Gr*): ministrare J 7. **istorum** I (*Gr* τούτοις): ipsorum (*sc* episcoporum) J **laborem aut** I (*Gr* κάματόν τινα ἤ): laborare eos J 8. **humilitatem** J (*Gr* ταπείνωσιν): humanitatem I 9. uoluerunt I **dare**: + eis J **aut** I: uel J 10. potestate I

III **in**: *om* I 1. ad domesticis I 2. **sunt**: *om* I 3. **substantia sua** (*Gr* τὰ ὑπάρχοντα) *codd*: *tamen cum in* v *l* 2 *gracco* τῶν ὑπαρχόντων *respondeat* substantiae, *fortasse et hic legendum* substantiam suam 6. †**ferro**† *codd*: *lectionem corruptam esse suspicor*; εἰς τὰς χεῖρας πρὸς βίαν ἐμβαλλόντων τῶν βιαζομένων *Gr* 7. **paganismi** *scripsi, scribit enim* paganis *pro* paganismum *cod* J *can* iiii *tit* (*uide infra*): paganis I cum paganis (*fortasse recte*) J

I J 1 praesbiteris I immolauerunt (*tit et l* 1) I 1. praebb J praesbiteri J 5. aegerunt I 8. scematae J scaemate I offeri J

II 1. diacc̄ 6. aepiscoporum I

III 6. atque I 8. acciperunt I

II (Prisca)

fitentes quia sunt christiani, et luctum de hoc quod euenit semper ostendentes cum omni humilitate et scemate bonitatis et saeculi huius humilitate; istos quasi foris a peccato factos de communione non priuari. si autem priuati sunt ab aliquibus ut possent plus probari, et ab aliquos †. . . †, mox suscipi. haec autem similiter aput clericos et laicos. discussum est ut, si possibile, et laici tali necessitate subiecti ad prouectionem honoris possunt uenire? placuit ergo et istos quasi nihil peccantes (ut antea inueniatur recta uita eorum) ad ordinationem uenire cleri.

IIII De his qui multifariae paganismum egerunt.

De his qui per uim immolauerunt, qui et aput idolis cenauerunt, quanti et scemate inlustri ascenderunt et ueste usi sunt praetiosa et acceperunt ex praeparata cena diuers*e*, placuit

14. de communionem J 16. possint I **ab aliquos †. . . †**: *lacunam notaui, eo quod excidisse uidetur* propter ignorantiam *uel similia*: *Gr* ἢ καὶ τινῶν ἀγνοίᾳ 18. cleros J* **et** I (*Gr* καί): uel J 23. **ut** *conieci, quasi dicatur 'eo pacto ut'*: aut *codd*

IIII **paganismum egerunt** I (*uocem* paganismus *primus quod sciam adhibet M. Victorinus Afer* in Gal iv 9 'reprehendit illos etiam ad paganismum esse conuersos'): aegerunt paganis J 1. **De his** (περὶ τῶν *Gr*): *om* J 2. **quanti** J (*Gr* ὅσοι): qui et ante I 3. **inlustri** I (*Gr* φαιδροτέρῳ): inlustrati J 5. **diuerse** *scripsi cum Gr* ἀδιαφόρως (διαφόρως): diuersi J diuersis I

10. eueni I 12. scematae J scaematae I 18. apud I 20. tale J 22. **istos**: stos J IIII aegerunt I 2. apud I caenauerunt I 3. scematae J scaematae I 5. caena I

eos audir*e* et subiacere eos tres annos, orationi simul communicare eos biennio, et sic ad perfectum uenire. quanticumque uero ascenderunt cum ueste in luctu, et recumbentes comederunt cum tristitia et lacrimis, si conpleuerint subiectum triennium, sine oblatione recipiantur. si autem non ederunt, biennio subiecti sint et tertio anno communicent sine oblatione, ut perfect*um* quarto anno accipiant: episcopi autem habere potestatem, mores conuersionis eorum probantes, humaniter *agere* aut amplius addere tempus: †obiens† autem et uita qui anteced*i*t et qui sequitur probatur, et sic humanitas supernumeretur.

6. **audire** (audiri I) **et subiacere eos** I: I J *om per homoeoteleuton* J; *Gr* ἔδοξεν ἐνιαυτὸν ἀκροᾶσθαι καί, *sed pro* ἐνιαυτόν *legit fortasse* αὐτούς *noster* 9. **quanticumque**: *incipit can* V *Gr*; *cum Prisca consentiunt Dion* I II (*necnon Isid-uulg codd* **S v**, *qui tamen Priscam fortasse secuti sunt*) 10. cum ueste et in luctu I (*sed* μετὰ ἐσθῆτος πενθικῆς *Gr*) 11. tristitiam J 12. **si**: sic I conpleuerunt I 12. **subiectum** *codd*: *fortasse legendum* subiecti *ut in l* 14, *sed Gr* τὸν τῆς ὑποπτώσεως τριετῆ χρόνον 14. **non**: *om* J 15. **sint**: sunt J 16. **perfectum** *conieci e Gr* τὸ τέλειον: perfecti *codd*: *archetypus ut conicio* perfecī 17. **episcopi** *codd*: *e Gr* τοὺς δὲ ἐπισκόπους *forte coniciendum* episcopos (episc̄c̄) 20. **agere** *suppleui e Gr* φιλανθρωπεύεσθαι: *om codd* 21. **obiens** *codd*: *Gr* πρὸ πάντων: *interpres aut scripsit* omnimodis *uel* omnino, *aut* απαντων *ex* ἀπαντάω *male intellexit* **antecedit** *scripsi*: antecedet *codd* 22. probatus J **et** 2° J (*Gr* καί): ut I

8. bennio J* 14. aederunt I 21. antecedet I J I J

II (**Prisca**)

V De his qui timori paganizauerunt.

De his qui per minas et timorem paganizauerunt, per supplicia et substantiae perditionis aut transmigrationis immolauerunt, et usque ad praesente tempore non penituerunt neque conuerterunt, et nunc extra tempore synodi supplicantes et in sensum conuersionis uenientes; placuit eos usque ad maiorem diem ad audientiam suscipi, et post maiorem diem subiacere triennio, et postea communicare sine oblatione, et sic uenire ad perfectum, ut tempus sex annorum conpleant: si autem aliqui ante synodum suscepti sunt ad penitentiam, ab illo tempore numerari eis principium annorum sex. si autem aliqui periculus *et* mortis expectatio ab infirmitate aut alterius occasionis, oportet istos sub hora suscipi.

I J V **timori paganizauerunt**: *in ras* I (*sed m p*) 1. **per**: propter I 3. **perditionis aut transmigrationis** *codd*: *genitiuus e Graeco fonte pendet* ἀφαιρέσεως ὑπαρχόντων ἢ μετοικίας 6. conuersi sunt J 7. **et in . . . uenientes**: *om per homoeoteleuton* J 13. ueniret I 18. **aliqui** J (*Gr* τις): *om* I **et**: *suppleui e Gr* καί: uel *Ball*: *om codd* 19. **alterius occasionis**: *genitiuus*, *ut supra*, *e Graeco* ἐκ νόσου ἢ ἄλλης τινὸς προφάσεως 20. **oportet** *codd*: *Gr* συμβαίη, *quod tamen cum praecedentibus* (κίνδυνος κ.τ.λ.) *coniungi haud intellexit interpres* **sub hora**: *sed Gr* ἐπὶ ὅρῳ, *non* ἐπὶ ὥρᾳ 21. **suscipi** J (*Gr* δεχθῆναι): suscipere I

I J V pagan|nizauerunt I 5. paenituerunt I 14. compleant I 16. paenitentiam I 18. periculos I 21. ora I

VI De his qui in idolorum loca comederunt.

De his qui simul edunt in festiuitate in locis abominandis gentilium et suam escam, defendentes pollutam, comederunt; placuit eos biennio subiacere et sic suscipi, quia oportet post oblationem unumquemque episcopum probare et uitam singulorum cognoscere.

VII De his qui saepius immolauerunt.

Qui secundo et tertio immolauerunt per ui, quattuor annis subiaceant et duo sine oblatione communicent et septimo ad perfectum suscipiantur.

VI comedunt J, *cf tit p* 18 1. **qui**: quae I **simul edunt** I (*Gr* τῶν συνεστιαθέντων): *tr post* gentilium J **in festiuitate in locis** *scripsi* (*Gr* ἐν ἑορτῇ ἐθνικῇ ἐν τόπῳ): festiuitati in locis I in festiuitate locis J 3. **defendentes . . . subiacere**: de subiacere (*omissis fortasse duabus lineis*) I. *uocabulum* defendentes *si cum* pollutam *construxeris—quasi* reicientes pollutam—*sensum Graeco congruentem inueneris*: deferentes (*collato Gr* ἐπικομισαμένων) *coniecerunt Ball*, *ita ut legatur* suam escam deferentes, pollutam comederunt, *quae sententia toti canonis huius rationi contraria est*; *cui* deferentes *legere placet*, *necesse est uocem* pollutam *omittat* 5. **oportet**: + et I 6. **post oblationem** *codd*: *sed Gr* μετὰ τῆς προσφορᾶς, *non* μετὰ τὴν προσφοράν **episcopum**: + eos J 8. **cognoscere** I: agnoscere J

VII **saepius**: * multotiens I: *habebat fortasse in exemplari suo* se pessime *—uide titulum p* 18*—scriba codicis* I: *quae cum non intellexisset, aliquid canoni magis congruum inseruit* 2. **per ui** J, *cf tit* iii *p* 18: per uim I

VI 1. aedunt I 5. suscepi I

II (**Prisca**)

VIII De his per quos et alii coacti sunt immolare.

Quanti autem non solum apostatarunt sed et fratres sollicitauerunt et rei fuerunt pro hoc quia sollicitati sunt, hi tribus annis locum audientiae suscipiant, in aliis autem sex annis locum eo quo deciderunt, alium autem annum communicent sine oblatione, ut decem annos conplentes perfectum suscipant: in hoc autem et eorum custodire uitam.

VIIII De diaconibus qui in ordinatione de nuptiis contestati sunt.

Diacones qui sunt ordinandi, ante ordinationem si contestati sunt et dixerunt oportere se nubere, non posse sic manere, hi post hoc nubentes sint in ministerio pro quod praeceptum eis est ab episcopo. si autem aliqui tacuerunt et placuit eis in ordinatione perseuerare [innuptis], et postmodum uenerunt ad nuptias, cessare eos a ministerio diaconii.

X De puellis quae sponsatae sunt et ab aliis †distipulatae† sunt.

Quae sponsatae sunt puellae et post hoc ab aliis sunt raptae, placuit post hoc eas reddi cui ante desponsatae sunt, etiamsi et uim ab eis aliquid perpessae sint.

XI De his qui cum catecumini essent immolauerunt.

Qui ante baptismum immolauerunt, postea autem baptizati, placuit eos ad officium uenire sicut eos qui et baptizati sunt.

VIII 3. **pro** J, *cf can* viiii *l* 5 *et canonem Neocaesariensem* viiii *l* 4 *p* 30: in I 4. hii I 6. **deciderunt**: + uacent J, *sed Gr* ἔτη μὲν τρία τὸν τῆς ἀκροάσεως δεξάσθωσαν τόπον, ἐν δὲ ἄλλῃ ἑξαετίᾳ τὸν τῆς ὑποπτώσεως 7. **communicent** J (*Gr* κοινωνησάτωσαν): communionem I 9. **perfectum suscipiant** *scripsi cum Gr* τοῦ τελείου μετάσχωσιν: perfectae suscipiantur I perfectum suscipiant locum J 10. **et**: ut et J

VIIII **diaconibus** J: diaconis I 1. Diac̄ J *tr* si contestati sunt ante ordinationem J, *sed Gr* παρ' αὐτὴν τὴν κατάστασιν εἰ ἐμαρτύραντο 4. **posse**: + eos J hii I 7. **tacuerunt**: *praem* contestati J 8. I J **innuptis** *scripsi*: in nuptiis J* innupti J[2]; *om* I: *Gr* οὕτως 10. **eos**: + omnino J 11. **diaconii** I (*Gr* τῆς διακονίας): diaconis J

X De puellas I *tit et* 1. **sponsatae** J: disponsatae I, *sed cf p* 19 *supra* **†distipulatae†**: *fortasse legendum* stupratae, *cf p* 19 1. **puellae et post hoc** I (*Gr* κόρας καὶ μετὰ ταῦτα): et (*tantum*) J 5. sunt I

XI catecuminissent J* *tr* essent cat. I 3. **sicut eos qui et baptizati sunt** I (*Gr* ὡς ἀπολουσαμένους, *quasi* ὡς τοὺς ἀπολουσαμένους): sicut et ceteri J

VIII 6. decederunt I

X 3. disponsatae I I J

XI cataecuminis I* cathaecumini I[2]

II (**Prisca**)

XII Vt non sine episcopo liceat quemquam ordinar*i* ab his qui dicuntur corepiscopi.

Corepiscopp̄ non licere praesb̄ aut diac̄ ordinare, sed neque praesb̄ ciuitatis sine iussione episcopi; cum litteris eundi ad singulas parrocias.

XIII De clericis qui abstinent a carnibus.

Qui in clero sunt praesbyter*i* uel diacon*es* abstinentes a carnibus, placuit ut tangerent; et si sic non obaudierint canonem, placuit cessare eos de ordine.

XIIII De his qui in opus ecclesiae uenundantur.

De his qui adpertinent dominico si qua, dum non esset episcopus, praesbyteri uenumdauerunt, reuocare adque repetere dominic*um*: et in arbitrio episcopi esse si oportuerit recipere praetium, siue †. . .† multotiens reditus quae sunt uenundata reddere in his ipsis praetium.

XV De his qui in animalibus sunt fornicati.

De his qui animaliter in animalibus tale aliquid committunt, qui *non* amplius quam uiginti annorum

---

I J XII **episcopo** I: episc̄ J **quemquam** J: clericum I **ordinari** *scripsi*: ordinare *codd* **ab his**: ab his ab his J et de his I 1. **corepiscopp̄** J (*sc* corepiscopis *uel* corepiscopos): *male exscribit* corepiscoporum I **praesb̄ aut diac̄** J: *exscribit* praesbiterum aut diaconem I. *haud tamen constat scripturam breuiatam* episc praesb diac *non nisi singularem numerum significare*: *conferas exempli gratia can* viiii *l* 1, *ubi cod* J *habet* diac *non* diacc *pro plurali* (diaconi *uel* diacones): *hic quoque nescio an scribendum sit potius* praesbyteros aut diacones *cum Graeco* πρεσβυτέρους ἢ διακόνους 2. **praesb̄ ciuitatis** J: praesbiterum ciuitatis I 3. episcopis J* **cum litteris** I (*Gr* μετὰ γραμμάτων): sed cum eisdem litteris (*fortasse pro* eisdem cum litteris) J

XIII **clericis** I: his J 1. **praesbyteri**: praesb *codd* 2. **diacones**: diacc J diac I 3. **et si sic** I: et si J; *nonnulla tamen omisit uel scriba uel interpres* 4. obaudient I

XIIII **qui in opus ecclesiae uenundantur** I, *ut p* 19 *supra*: qui temere res eclesiasticas distrahunt J 1. **De his qui** I (*Gr* περὶ τῶν): Quae J 2. **qua dum** I (*Gr* ὅσα μὴ ὄντος): quando J **esset**: + aut nesciens (*glossema esse uidetur*) J episc J 3. praesbb J **reuocare adque repetere dominicum** *scripsi cum Gr* ἀνακαλεῖσθαι τὸ κυριακόν, *cf l* 1 *supra et cann Neocaes* v *l* 1 (*p* 29) xiii *l* 2 (*p* 31) *infra* (*de uoce* dominicum *uide Koffmane* Geschichte des Kirchenlateins, *Vratislauiae*, A. D. 1879, *pp* 29 30 50): reuocare adque repetere dominicam I reuocare adque reddere conpelluntur J 5. episc J **si**: *om* I 6. **siue** *codd*: *Gr* εἴτε καὶ μὴ διὰ τό, *unde lacunam significaui* 7. **multotiens** I (*Gr* πολλάκις): *om* J **quae** I (*sc* eorum quae; *Gr* τὴν πρόσοδον τῶν πεπραμένων): qui J

XV 1. **De his** I (*Gr* περὶ τῶν): *om* J 2. **qui**: quia J? 3. **non amplius** *scripsi cum Gr* πρίν: amplius *codd*; *forte legendum* prius (*cum Ball*) *uel potius* ante, *et*

IJ XII ordinare I J 4. parrochias I

XIIII 2. episc J 3. praesbb J praesbiteri I uenundauerunt I

II (**Prisca**)

fuerunt et hoc peccauerunt, quindecim annis subiaceant et communione*m* mereantur quae orationum, et in hoc perdurantes annis quinque tunc oblationis adtingant. requiratur autem eorum uita quae sit adhuc subiacentibus, et sic mereantur humanitatis: si autem incessanter ad peccandum perseuerarint, longam habeant penitentiam. quanti ta*lem* super*e*unt aetatem, et si uxores habentes inruerunt in hoc peccato, uiginti quinque annis subiaceant, ita ut post quinquennium communionem orationis mereantur. si autem et aliqui et uxores habentes et amplius quinquaginta annorum peccantes, in exitum uitae suae mereantur uiaticum accipere.

XVI De his qui in animalibus uel in masculis aut aliquando corrupti sunt aut corrumpunt libidini.

Pro his qui in animalibus ut animalia fraciscunt uel in masculis, et leprosi efficiuntur, de his praeceptum est ut cum eis qui tempestate*m* patiuntur orare.

XVII De his qui in episcopatu sunt probati et non suscepti.

Qui in episcopatum consecrati sunt et non suscepti a parrocias in quibus sunt nominati, et in aliis uoluerint ire parrociis et per uim obprimere ibidem constitutos et lites contra eos † . . . †: ipsos perpelli et alienar*i*. si autem uoluerint in praesbyterium in quo

---

omittendum et *post* fuerunt 4. fuerint J **peccauerunt** I (*Gr* ἥμαρτον): commiserint J 5. et: + sic J **communionem mereantur**: communionemereantur *codd* 6. **quae** *scripsi cum Gr* τῆς εἰς τὰς προσευχάς, *cf can* i *l* 9 *p* 20: quae sunt I; *om* J 8. **oblationis** *codd*: *genitiuus e Graeco pendet* τῆς προσφορᾶς ἐφαπτέσθωσαν requirantur I 9. *tr* quae uita I 10. **humanitatis** I[2] (τυγχανέτωσαν τῆς φιλανθρωπίας *Gr*): humanitates I* humanitate J 13. **quanti talem** *scripsi cum Gr* ὅσοι . . . ταύτην: quantitate *codd* 14. **supereunt** *conieci e Gr* ὑπερβάντες (*uerbum paene inauditum habent codices Lucreti* III 1031 ac pedibus salsas docuit superire lacunas, *sed si cui hoc displicet, legat* superant): supersunt I superfuerint J 15. **inruerunt in hoc peccato** I (*Gr* περιπεπτώκασι τῷ ἁμαρτήματι): peccauerint in hoc delicto J 16. **subiaceant, ita ut post quinquennium** J: *om* I, *sed cf Gr* ὑποπεσόντες κοινωνίας τυγχανέτωσαν τῆς εἰς τὰς προσευχάς, εἶτα ἐκτελέσαντες πέντε ἔτη 17. **communionem** (communione J) **orationis mereantur** *codd*: *sed Gr* ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῶν εὐχῶν τυγχανέτωσαν τῆς προσφορᾶς 19. **et** 1° *codd*: *fort leg* essent *uel* erunt **et** 2°: *om* I 21. **peccantes**: *praem* hoc J I J

XVI 1. **ut**: aut I, *sed cf* animaliter *can* XV *l* 1 2. **fraciscunt** J, *sc* fracescunt (*quod idem est ac* putrescunt): faciscunt I, *ut in titulo, uide supra p* 19 3. **leprosi**: prosi J efficiunt I 4. tempestate *codd* 5. **orare** *codd*: *pendet e Graeco* προσέταξεν . . . εὔχεσθαι

XVII 1. episcopato I 2. **a parrocias** I (*Gr* ὑπό): in parrociis J 3. **et**: + si J 6. † . . . †: *lacunam significaui, excidisse enim uidetur uerbum quod graeco respondeat* (στάσεις) κινεῖν 7. **perpelli** I, *cf can Neoc* i *l* 3, *p* 29: pellere J **alienari** *scripsi cum Gr* τούτους ἀφορίζεσθαι:

XV 4. quindecim: XV I 12. perseuerauerint I 13. habea I* (*corr m p*) paenitentiam I 16. uiginti quinque: XXV I

XVII episcopato I 2. apparocias I 7. I J alienare I J 8. praesbiterium I

II (**Prisca**)

fuerunt primum sedere ordine ut praesbyteri, non eos pelli. si enim uoluerint resultare eis qui ibidem sunt constituti episcopi, expelli eos censemus et de ordine praesbyterii, et fieri expraedicatos.

XVIII De eos qui in uirginitate se promittunt et quasi sororibus fingunt commanere.

Quanti uirginitati se promiserunt et euacuantes promissum, bigami constitutione*m* sectantur. *q*ui autem conueniunt uirgines aliquibus sicut sorores, uetamus.

XVIIII De his qui adulteras habent mulieres aut ipsi adulterant.

Si alicuius uxor adulterata fuerit aut adulterium aliquis commiserit, septem annis oportet eum subici et postea perfectum mereri secundum gradus quae praecedunt.

XX De eas quae ge*r*unt ex fornicatione et interficiunt natos.

De mulieres quae sunt fornicatae et interficiunt quae nascuntur et festinant abortiuum facere, primum constitutum usque ad exitum uetauit: *u*t huic definito humaniore aliquid consequantur, constituimus eos decennio tempore secundum gradus qui sunt constituti.

XXI De homicidiis.

De uoluntariae homicidio, subiacent quidem omni tempore; et de

---

I J alienare *codd* 9. **ordine**: ordinem J; *om* I 10. **praesbyteri** J: praesbiteros I 13. **et**: *om* J ordinem J **praesbyterii** I (*Gr* τοῦ πρεσβυτερείου): *neque repugnat* praeb̄ *lectio codicis* J. *Justellum, cui codex* I *praesto non erat, exscripsisse* presbyterorum *non mirum est*: *mirum sane fratres Ballerini codicem istum in manibus habentes Justelli erratum sequi* 14. **expraedicatos** I (*Gr* ἐκκηρύκτους): expraedicatores J

XVIII **se**: + permanere J **promittunt** J, *cf p* 19 *supra*: promiserunt I 2. **bigami**: *uide Addenda supra p* 16 3. constitutione *codd* **qui** *scripsi*: cui *codd* **autem** I: uero J; *Gr* μέντοι 4. **conueniunt** I (*Gr* συνερχομένας): conuenerint J

XVIIII **aut**: at J 1. fuerint I* 2. **aliquis** I (*Gr* τις): uir suus J 4. **perfectum** *scripsi*: perfectum communionem I perfectam communionem J; *Gr* τοῦ τελείου (*cf cann* iiii *ll* 8 16 v *l* 13 vii *l* 4 viii *l* 9), *unde uocem* communionem *glossema esse de margine in textum receptum conicio*; *codex* I *ut solet ueritati propius accedit quam* J 4. **mereri** J (*Gr* τυχεῖν): mereatur I 5. **gradus quae**: *ita codd* procedunt J

XX **De eas** I: De eus J **gerunt** *conieci*: gemunt *codd* inficiunt J 1. **De mulieres quae sunt fornicatae et** I (*Gr* περὶ τῶν γυναικῶν τῶν ἐκπορνευουσῶν καί): quae (*tantum*) J 2. **interficiunt** J (*Gr* ἀναιρουσῶν): interficerint I **quae nascuntur** I (*Gr* τὰ γεννώμενα): natos J 3. abortum I* 4. ut usque I **uetauit** I, *cf can Neoc* ii *l* 6 (*infra p* 29), *Luc* xi 52 *apud cod d* introeuntes uetastis, *Hermae Pastorem* Sim ix 6 de montibus illis adferri lapides uetauit (*uide Neue-Wagener*[3] iii 376): uetuit J 5. **ut** *scripsi cum can* xxii *l* 5 ut fiat: et *codd* **huic definito** *codd*; *sed Gr* τούτῳ συντίθενται, *non* τούτῳ συνθέματι 6. consequentur J

XXI 1. **homicidio**: + admisso J

I J 10. praesbit. I 13. presbiterii I

XVIIII 5. grados I (*et* xx 8 xxii 4 xxiii 8 xxiiii 8)

II (**Prisca**)

perfecto ad finem uitae mereantur uiaticum.

XXII De extra uoluntate homicidio.

De homicidia extra uoluntate commissa, primum constitutum in septem annis praecepit perfecti dignum es*se* secundum gradus constitutos; ut fiat *secundum*, quinquennium censemus perficere.

XXIII De his qui diuinant.

Qui diuinant et consuetudines gentium sequentes aut introducentes aliquos in domibus suis ad requisitionem maleficiorum diuinando qualibet causa, si de clero sunt abiciantur, si uero saeculares in canone iaceant quinquennii secundum grados constitutos definitos.

XXIIII De his qui conscii sunt corruptioni uirginum.

Si desponsatus aliqui puellam, corrupit sororem eius ut grauet eam, nubserit autem quam desponsauit, postmodum qui corrupta est laqueo se suspendit: hi qui conscii sunt praecipiuntur undecim annis sus*cipi inter* constante*s* secundum gradus qui iam ordinati sunt.

[EXPLICIT CONSTITVTA CANONVM ANCYRENSIVM]

XXII 1. **De homicidia** I: *om per homoeoteleuton* (*legerat enim* de homicidio, *uide notam sequentem*) J 2. **commissa** I: admisso J 4. **esse** *coniec Ball*: est *codd* **secundum gradus constitutos ut fiat secundum** *conieci e Gr* κατὰ τοὺς ὡρισμένους βαθμούς, ὁ δὲ δεύτερος, *collato can* XX *l* 5 *supra*: *tr* ut fiat secundum gradus constitutos (constituti J) *codd*, *omisso* secundum *altero per homoeoteleuton*

XXIII **De his qui**: + quoquo modo J 1. **diuinant et** I (*cum Gr*): *om* J **consuetudines** J (*Gr* ταῖς συνηθείαις): consuetudinem I 4. **maleficiorum diuinando qualibet causa** I (*Gr* φαρμακειῶν ἢ καὶ καθάρσει): diuinando qualibet causa aut maleficiorum aut incantantium J 8. **constitutos definitos** I: definitos (*tantum*) J; *Gr* ὡρισμένους

XXIIII 1. **desponsatus** (*Gr* μνηστευσάμενος) I J *codd*: *uerbum deponens alibi non inueni* **aliqui** I (*cf Neue-Wagener*[3] ii 476): aliquis J puella I 3. **autem**: *om* J? 5. suspendi I hii I 6. **undecim annis** *codd*: *Gr* ἐν δεκαετίᾳ, *quae uerba in unum redegit* (ἑνδεκαετίᾳ) *interpres noster* 7. **suscipi inter constantes** *conieci e Graeco* δεχθῆναι εἰς τοὺς συνεστῶτας, *pluries enim Graeco* δεχθῆναι *respondet Latinum* suscipi, *uide cann* v *ll* 10 15, vi 5, vii *l* 5, viii *l* 5: suspendi constanter *codd*: constantes *pro usitatiore* consistentes *ponitur* 8. **gradus qui iam**: *bis* J ordinasti J

Episcoporum Ancyritanorum nomina, quae canones in cod J *sine interuallo sequuntur, ad finem canonum Neocaesariensium cum cod* I *ideo differenda putaui, quia et in aliis codd* (*scilicet* V **F** *et in archetypis tum codicis* Θ *tum codicum* ƒW) *indices cmlo simul occurrunt*; *ita arcte apud primos canonum siue editores siue interpretes conexa sunt duo ista concilia*

EXPLICIT . . . ANCYRENSIVM J: *om* I, *cf p* 19

XXIII 7. quinquenii J

XXIIII corruptione I 3. disponsauit I I J

II (**Prisca**)

[INCIPIT CAPITVLA CANONVM NEOCAESARIENSIVM]

I De praesbyteris lapsis.
II De nuptias duorum fratrum.
III De his qui multum nubserint.
IIII De his qui constituunt fornicari et uetantur.
V De cathecumenis peccantibus.
VI De praegnantibus baptizandis.
VII In nubtiis bigamis praesbyter*os* non orare.
VIII De his qui adulteris mulieribus sociantur.
VIIII De his qui ante ordine peccant.
X De diacones similiter.
XI Vt ante triginta annorum non liceat ordinari.
XII De grauattales.
XIII De praesbyteris parrociae.
XIIII De numero diaconorum.

EXPLICIVNT TITVLI

[INCIPIT TESTVS EIVSDEM CONCILII]

Et isti canones secundi quidem sunt Ancyrensium, qui in Neocaesaria sunt expositi; de Nicaenos autem primi sunt.

TITVLI XIIII

I J INCIPIT . . . NEOCAESARIENSIVM J: *om* I *Codices Isidoriani syllogarum Sanblasianae* (S P X Y) *et Vaticanae* (*u w*) *in indice capitulorum nonnulla de interpretatione nostra mutuantur, uidelicet titt* V VIII VIIII X XII XIII XIIII: *cf pp* 44 46. *in omnibus cum codice* J *concinunt*
II De uirgine corruptam a duobus fratribus I, *sed uide can* ii *p* 29
III **multum**: plurimis mulieribus J, *sed cf can* iii *p* 29   nubserunt I, *sed cf p* 29
IIII De his qui per occasione a fornicatio liberantur I, *sed cf can* iiii *p* 29   fornicariae et J
V **peccantibus** I: lapsis J **S v**, *sed uid can* v
VI Mulieres praegnantes quae sunt cathecuminas baptizandas J, *sed uide can* vi *p* 30
VII **In**: De I   **bigamis** I, *cf can* vii *p* 30, *Dion* II *tit* li [vii] *p* 45, *can* li [vii] *p* 127 *infra*: bigami J   **praesbyteros non orare** *scripsi e can* vii *p* 30: pbr non orare I praesbyteri orare non debent J
VIIII **his**: prb I   ordinem I   **peccant**: + et postea confitentur J **S v**, *sed cf can* viiii *p* 30
X **diacones** I: diaconis J (P *in ras*) diaconos S diaconus X Y *u* diacono *w*
XI Qua aetate debeant clerici in ordine promoueri J
XII **De grauattales** (*'grabatalis' de 'grabatus,' id est 'clinicus'*) I: De his qui in aegritudine baptizantur J, *cf Dion* I *p* 47
XIII De parrociales praesbiteros I
XIIII **diaconorum**: + Et subscripserunt I
TITVLI I: CAPITVLA NEOCAESARIENSIVM J
INCIPIT . . . CONCILII J: *om* I
Etiam hanc praefatiunculam ex interpretatione nostra mutuantur codd Isidoriani **S v**, *uide p* 116
I. **Et isti . . .** TITVLI XIIII: *transponit ante capitula* I   **Et** I, *confer ceteras interpretationes pp* 116 117: *om* J **S v**   **sunt canones secundi quidem** I: canones secundi sunt (*om* quidem) J **S v**   **qui in Neocaesaria** J **S v**: qui in Neocaesariam et eorum qui i Neocaesaraea I   **de Nicaenos autem primi sunt** I (*Gr* τῶν δὲ ἐν Νικαίᾳ προγενέστεροι): et hi (hii **S v**) priores sunt Nicaenis J **S v**   **sunt**: + sed in Ancyrenses constituta sunt (*quae quid sibi uelint nescio*) I
TITVLI XIIII (XIIII *in ras ut uid* I) I **S v**: *om* J

I J I presbyteris labsis I
III nupserunt I
V cathecuminis I
VII nuptiis I   pbr I
XIII praesbit. I
XIIII diacō I

II (Prisca)

I De praesbyteris labsis.

Praesbyter si nubserit, deponi eum de ordinem: si autem fornicatus fuerit aut adulterium fecerit, perpelli eum a communione, etiam et ad paenitentiam adduci censemus.

II De nubtias duorum fratrum.

Mulier si nubserit et a duobus fratribus corrupta fuerit, expellatur usque ad mortem: tamen in hora mortis uiaticum accipiat si agnouerit errorem; et si iam corrupta uetauerit nubtias et egerit penitentiam, perfectum mereatur. si uero moriatur mulier in talibus nubtiis posita aut uir talis corruptor, difficilis qui remanet paenitentiae remittatur.

III De his qui multum nubscrint.

De his qui plurioribus nubtiis inciderunt, tempus quidem agnitus qui institutum est: conuersatio autem et fides eorum perincidit tempus.

IIII De his qui constituunt fornicari et uetantur.

Si disposuerit aliquis et desiderans mulierem alienam dormire cum ea, et constituerit ei et non ueniat ad dispositum suum, apparet quia gratia Dei liberatus est.

V De cathecuminis peccantibus.

Cathecuminus si in dominico cathecumin*or*um stat in ordinem, iste autem pareat peccans, si genua flectens et audiens iam non pecca-

---

I 1. **praesbyter**: + * * (? et) I 2. de ordine I 3. **adulterium fecerit** I (*Gr* ἢ μοιχεύσῃ): in quolibet adulterauerit J **perpelli** I (*Gr* ἐξωθεῖσθαι): pelli J

II 4. **mortis** I (*Gr* ἐν θανάτῳ): + sui J (*fortasse per dittographiam* mortissuiuiaticum) 5. **corrupta** *codd* (*cf l* 2 corrupta *l* 9 corruptor): *Gr* ὑγιάνασα, *e quo conicias forte* corroborata; *noster tamen interpres totum canonem male intellexit* 6. **uetauerit** *codd*: *uide quae adnotaui ad can Ancyr* xx *l* 4 (*supra p* 26) 7. **perfectum mereatur** I, *cf can Ancyr* xviiii *l* 4, *p* 26: perfectam mereatur communionem J 10. **qui remanet**: *praem* eorum J **paenitentiae** *codd*: *fortasse legendum* paenitentia *cum Gr* δυσχερὴς τῷ μείναντι ἡ μετάνοια

III nubserit I* 1. **De his** I (*Gr* περὶ τῶν): I J hi J **plurioribus** *codd*, *cf Io* vii 31 *cod f*; *alios* (*sed perpaucos neque ante saeculum post Christum quartum*) *inuenies testes apud Neue-Wagener*[3] ii 208 2. **agnitus qui**: *masculinus e Graeco* χρόνος *pendet* 4. **perincidit** (*Gr* συντέμνει) I: perincidet J; *uerbum* perincidere *alibi non inueni*

IIII 1. **disposuerit** I (*Gr* προθῆται): disponens J desiderant I 2. **ea**: eam I

V 1. **dominico cathecuminorum** *scripsi cum* I dominico cathecuminum *et Gr* εἰς κυριακὸν ἐν τῇ τῶν κατηχουμένων τάξει στήκῃ: dominicum (*tantum*) J 2. **in**: *om* I 3. *tr* si pareat peccans J **pareat peccans** J (*Gr* φανῇ ἁμαρτάνων): parcat peccandum I: *de uerbo* parere = apparere *uide Rönsch* Itala und Vulgata *p* 374 **si**: + autem I (*fortasse legendum* quidem *cum Gr* μέν) 4. **flectens et audiens iam non pecca-**

I presbyteris I 1. praesb J nupserit I

II nuptias I (*et l* 6) fratruum J 5. herrorem J 6. paenitentiam I 8. nuptiis I

III 1. nuptiis I 2. agnitos I I J

IIII fornicare I

I (Prisca)

uerit, consequatur gratiam: si autem audiens adhuc peccat, expellatur.

VI De pregnantibus.

Mulierem grauidam oportet baptizari quandoque uoluerit: nihil enim in hoc communicat qui nascitur, quoniam singuli propriam uoluntatem ad confessionem ostendunt.

VII In nubtiis bigamis praesbyteros non orare.

Praesbyterum ad nubtias bigami non comedere: quia paenitentiam petens bigamus, qui erit praesbyter qui propter conuiuium conponat nubtias?

VIII De his qui mulieribus adulteris sociantur.

Mulier cuiusque adulterata, laico constituto, si arguatur, talis ad ministerio uenire non potest. si autem postquam ordinatus fuerit adulteretur, dimittere eam debet: si autem conuiuere cum ea uoluerit, non potest contingere quod ei creditum est ministerium.

VIIII De his qui ante ordine peccant.

Praesbyter si ante peccaui*sse* corpore probetur, et confiteatur quia peccauit antequam ordinaretur, non offerat, permanens in reliquis pro alia quae festinat m*or*ig*e*rare: quia reliqua peccata dixerunt multi per manus inpositionis posse dimitti. si autem ipse non confiteatur, et argui palam non potuerit, insuper hoc facere potest.

X De diacones similiter.

Similiter diaconus si in hoc ipso peccato inciderit, ministerii locum non habeat.

I J **uerit** I (*Gr* ἐὰν μὲν γόνυ κλίνων ἀκροάσθω μηκέτι ἁμαρτάνων): flectat et hoc cum audierit desinat peccare J
VI **De pregnantibus**: + mulieribus J 1. Muliere I **baptizari** (*Gr* φωτίζεσθαι) I: baptizare J
VII **In**: *praem* Vt I **bigamis** I, *uide ad tit* vii *p* 28 *supra*: bigami J 2. paenitentia J 3. **qui erit ... qui** (*Gr* τίς ἔσται ὁ) I: quis ausus est ... ut J
VIII 2. **arguatur** (*Gr* ἐλεγχθῇ) I: doceatur J ad ministerium J 7. adtingere J

I J VI praegnantibus I
VII nuptiis I praesbb J presbyteros I 1. praesb J nuptias (*et l* 5) I 3. praesb J presbyter I
VIII 6. conuiuire J

VIIII ordinem I 1. **peccauisse** *scripsi* (*Gr* προημαρτηκώς): peccauit *codd* (*fortasse e* peccaūī) 2. confiteantur J 3. ordinetur I 4. **pro alia quae** I, *cf cann Ancyr* viii *l* 3 *p* 23, viiii *l* 5 *p* 23: pro aliquae J 5. **festinat morigerare** *conieci e Graeco* διὰ τὴν ἄλλην σπουδήν: *usitatius passiuum* morigerari, *quod si uis legas, sed actiuum apud Plautum inuenitur*: festinantur migrare *codd*, *sed si archetypi scribam lineas ita diuisisse* FESTINATMI
OR
GERARE *conicias, lectio codicum facile deducitur* 8. **non**: *om* I 10. **hoc facere**: *sc* offerre, *quamquam Graeca uerba* ἐπ' αὐτῷ ἐκείνῳ ποιεῖσθαι τὴν ἐξουσίαν *hanc interpretationem uix ferre possunt*
X **diacones** *scripsi, cf titulorum indicem supra p* 28: diacc J diac I 1. **Similiter**: *om per homoeoteleuton* J *tr* si in hoc ipso peccato diaconus J

VIIII 1. praesb J presbyter I
X d acc J diac I 1. diac J

II (**Prisca**)

XI Quando oporteat ordinare praesbyterum.

Praesbyter ante triginta annorum non ordinetur, etsi forsitam sit homo dignus, sed obseruetur in eo hoc: quia Dominus in tricensimo anno baptizatus d*o*cere coepit.

XII De his qui aegroti baptizantur.

Si quis aegrotus baptizatus fuerit, in ordine praesbyterii uenire non potest, quia non ex uoluntate fides eius accessit sed ex necessitate, *ni*si forte †enim postmodum eius festinantiam fidei et hospitalitate hominum erogata.†

XIII De praesbyteris locorum.

De aliquibus locis praesbyteri in dominico ciuitatis offerre non possunt praesente episcopo aut praesbytero ciuitatis, neque panem dare in oratione neque calicem. si autem absentes sint et in oratione uocatus fuerit qui de locis est solus dat. quia corepiscopi sunt quidem de forma septuaginta, et sicut comministrantes propter curam pauperum offerent, honorantes eos.

XIIII De numero diaconorum.

Diaconi septem debent esse secundum canonem, etsi fortiter magna sit ciuitas: sed ut credas, inquire a uolumine Actuum apostolorum.

XI **Quando oporteat ordinare praesbyterum** I: Qua aetate debeant o**nes (ordines *uel* omines?) promoueri J 1. **annorum** I (*Gr* πρὸ . . . ἐτῶν): annos J 2. **forsitam**: *uide Rönsch* Itala *p* 457 *Neue-Wagener* Formenlehre[3] ii 605 3. **sed obseruetur in eo hoc** I (*Gr* ἀλλὰ ἀποτηρείσθω): tamen hoc in eo obseruari debere J 4. **Dominus** I (*Gr* ὁ κύριος Ἰησοῦς Χριστός): + N̄ (=noster) J 5. **baptizatus** J (*Gr* ἐφωτίσθη καί): *om* I **docere** *scripsi*: discere *codd*

XII **aegroti** I: in aegritudine J, *cf Dion p* 135 4. **eius**: ei I 5. **nisi forte** *scripsi cum Gr* εἰ μὴ τάχα: si forte *codd*, *quam lectionem habet etiam Gall p* 15 *supra* **enim postmodum** *usque ad finem*: *lectiones codicis* I *recepi, quippe qui textum minus quam* J *deprauatum praebeat*; *neque tamen ipsius* I *textus sensum praebet neque Graeco respondet* εἰ μὴ τάχα διὰ τὴν μετὰ ταῦτα αὐτοῦ σπουδὴν καὶ πίστιν καὶ διὰ σπάνιν ἀνθρώπων **eius** I (*Gr* αὐτοῦ): *om* J 6. **festinantiam** I J I, *quam uocem laudant e Paulino Nolano Benoist-Gelzer* (*locum inuenire non potui*), *e latina Actorum SS. Tarachi et Probi interpretatione*, 'quos ut uidimus a militibus adduci . . . cum festinantia posuimus nos . . in media fissura petrarum,' *Forcellini-de Vit*: feruentiam J **et** I (*Gr* καί): aut J 7. **erogata**: + probetur J

XIII **locorum** I: diocensium J 1. **praesbyteri** J (*Gr* ἐπιχώριοι πρεσβύτεροι): praesbyteris (*e* praesbb?) I 5. **in oratione** J (*Gr* ἐν εὐχῇ): in orationem I 7. **de locis est** (*respicit ad initium canonis* ἐπιχώριοι) I: de eo loco est corepiscopus J 8. **de forma** *scripsi cum Gr* εἰς τύπον τῶν ο′: *tr* forma de *codd* 11. **honorantes**: orantes I

XIIII 1. Diacones I

XI pbresbyterum I 1. prsb I **triginta**: xxx I 2. forsitā I 3. set I 4. trincensimo J tricesimo I 5. caepit I

XII 2. praesbiterii I 6. fidaei I

XIII presbiteris I 3. episc au praesb J pbro I I J 7. corepisc J 9. cumministrantes I

XIIII 1. diacones I septe J

II (**Prisca**)

Et subscribserunt qui conuenerant in synodo Ancyre ciuitatis

	Vitalis	anthiociae
	Marcellus	ancyrae
	Agricolaus	caesariae
	Lupus	tarsi
5	Basilius	amesais
	Philadelfus	iuliopolis
	Eustolus	nicomediae
	Heraclius	zenoniae
	Petrus	iconii
10	Nunechius	laodiciae
	Sergianus	anthiociae pisidae
	Epidaurus	perges
	Narcissus	merodiades

Et subscripserunt qui conuenerant in synodo Neocaesariae

Vitalis
Lupus
Leontius
Basileus
5 Gregorius
Longinus
Heraclius
Amphidon
Sebius
10 Erytrius
Sanctus
Valentinus
Narcissus
Dicasius
15 Alphius
Germanus
Gerontius
Stephanus
Salaminos
20 Leontius

EXPLICIT CONSTITVTA CANONVM NEOCAESARIAE

I J subscripserunt I **qui . . . ciuitatis** : *om* J, *uide quae adnotaui ad finem canonum Ancyritanorum, p* 27

1. *Ordinem nominum ad fidem cod* J *redegi* (*cf indices codicum Isidorianorum* V **Sp** *p* 50, *et Dion*-**H** *p* 51) : *cui adsentit cod* I *nisi quod ad primum locum transponit* Sergianus anthiociae pessidae *e l* 11

4. tarsiae J tharsi I

5. amesays J

6. Filadelfus iuliopoli I

7. nicomaediae I

8. Eraclius I Hereclius J zaenoniae I

9. iaconiensis J yconii I

10. Nunachius J

11. **pisidae** *scripsi* : pessidae I pisid̄ J

12. Ephidaurus I

Et *usque ad* **Neocaesariae** J, *cf col a* : In Naeocaesariae qui subscribserunt I

Ordo nominum in codd nostris consentit cum cod V *interpretationis Isidorianae, uide p* 52 *col a infra*

2. **Lupus** : Paulus J

5. Graegorius I

8. **Amphidon** *scripsi* : Amphition J Anphidon I

9. Saebius I

10. Eritrius I*

11. **Sanctus** : Xantulus J

12. Balentinus I

15. **Alphius** I, *cf p* 52 *col a et col b* : Alphion J

19. **Salaminos** I : Palminon J* Phalminon J[2]

CONCILIA
ANCYRITANVM ET NEOCAESARIENSE

CAPITVLA PRAEFATIONES NOMINA EPISCOPORVM CANONES

III

INTERPRETATIO QVAE FALSO DICITVR ISIDORI SECVNDVM FORMAM ANTIQVAM

F **Codex Frisingensis nunc Monacensis** lat. 6243 : saec. viii [foll. 19 *a*, 22 *a*

Λ **Codex Lugdunensis postea Parisinus Claromontanus nunc Petropolitanus** F II 3: paginarum suprema pars igni corrupta est, unde lacunas sigillis ⌜ ⌝ significaui : saec. vii : habet canones Ancyritanos tantum, non Neocaesarienses : capitulorum indicem inuenies in Appendice I p 142 infra [fol. 178 *b*

R **Codex Remensis postea Parisinus Claromontanus** 561, **deinde Hagensis Meermanianus** 576, **et Cheltenhamensis Thomae Phillipps** 1743, **nunc Berolinus** Phillip. lat. 84 (inde ab Ancyr. can. v [xxiiii]) : saec. viii [foll. 1 *a*, 4 *a*

W **Codex Wirceburgensis** bibliothecae Vniuersitatis (olim bibliothecae Capitularis) Mp. th. f. 146 : saec. ix [foll. 31 *b*, 35 *a*

G **Sylloge 'systematica' codicis S. Germani de Pratis nunc Paris.** lat. 12444 : saec. ix ineunt. : canones adducit Ancyritanos xvi xviiii xx [foll. 32 *a*, 54 *b*

Σ_2 **Codex Paris.** lat. 1454 (ante syllogen Paschasii Quesnel dictam) : saec. ix–x : canonem adducit Ancyritanum xvi [fol. 5 *b*

Edidit Fr. Maassen Geschichte der Quellen und der Literatur des canonischen Rechts im Abendlande (*Gratz* A. D. 1870) *pp* 929–934 *e codd F* W : *codices* Λ R *primus adhibui*

EIVSDEM EPITOME APVD SYLLOGEN FVLGENTI FERRANDI CARTHAGINIENSIS

Adducuntur canones omnes exceptis Anc. x [xxviiii], xii [xxxi], xxv [xliiii], Neoc. iii [xlvii]

C **Codex Corbeiensis nunc Paris.** lat. 12097 : saec. vi [fol. 144 *a*

trec **Codex Trecensis nunc Montipessulanus** bibliothecae Vniuersitatis 233 : saec. ix [fol. 113 *b*

Ediderunt Petrus Pithou Fulgenti Ferrandi Carthaginensis ecclesiae diaconi Breuiatio canonum (*Lutetiae*, A. D. 1588) *e codice Trecensi, et P. F. Chifflet* Fulgentii Ferrandi Carthaginensis ecclesiae diaconi Opera (*Diuione*, A.D. 1649) *p* 1 *e cod* C

IV

INTERPRETATIO QVAE FALSO DICITVR ISIDORI SECVNDVM FORMAM VVLGATAM

Θ **Codex Veronensis** bibliothecae Capitularis lx (58) : saec. vii–viii [foll. 55 *b*, 42 *a*

V **Codex Veronensis** bibliothecae Capitularis lix (57) : saec. vi [foll. 234 *a*, 240 *a*

F **Consensus codicum** F *f*, scilicet :

F **codex S. Mauri Fossatensis nunc Paris.** lat. 1451 : saec. viii–ix [foll. 46 *b*, 49 *a*

f **codex Engolismensis nunc Vaticanus** Reginae 1127 : saec. ix [foll. 60 *a*, 63 *a*

Sp **Sylloge Hispana** consentiente codice et editione infra scriptis :

E **codex Ambrasianus ad Enipontum nunc Vindobonensis** 411 : saec. ix–x [fol. 8 *b*

Sp-ed *Collectio canonum ecclesiae Hispanae* edente F. A. Gonzalez (Matriti A.D. 1808, p 18) : adhibiti sunt codices nonnisi Hispani, id est

aem **codex Aemilianensis nunc Escurialensis** I D 1 : saec. x exeunt.

alv **codex Alueldensis nunc Escurialensis** I D 2 : saec. x exeunt

esc **codex Escurialensis** I E 12 : saec. x–xi

ger **codex Gerundensis** bibliothecae Capitularis (nusquam tamen adducitur nisi ad Ancyr. cann. xxii, xxiii) : saec. xi

mat **codex Matritensis** bibliothecae publicae P 21 (inde a medio can i) : saec. x–xi

tol 1 **codex Toletanus** bibliothecae Capitularis xv 16 : saec. xi

tol 2 **codex Toletanus** bibliothecae Capitularis xv 17 : saec. xi

urg **codex Vrgelitanus** bibliothecae Capitularis : saec. x–xi

S **Consensus codicum sylloges dictae S. Blasii :**

S **codex Augiensis postea Sanblasianus nunc coenobii S. Pauli apud Carinthios** xxv $\frac{a}{1}$: saec. vii–viii [foll. 11 *a*, 19 *b*

P **codex bibliothecae Thomae Phillipps Cheltenhamensis** 17849 : saec. viii–ix [foll. 7 *b*, 12 *b*

X **codex origine ut uidetur Treuerensis nunc Paris. lat.** 3836 : saec. viii [foll. 7 *a*, 11 *a*

Y **codex Coloniensis** bibliothecae Capitularis ccxiii : saec. viii [foll. 19 *a*, 25 *a*

Z **codex Lucensis** bibliothecae Capitularis 490 : saec. viii–ix [fol. 237 *b*

Codicum duae familiae distingui possunt, S Z (v) et X Y : P iam cum his, iam cum illis, facit : uera sylloges **S** lectio nonnumquam apud S Z [ut Anc. tit i 'inierunt,' tit v 'minis'; Anc. can xvi l 4 'possumus'], saepius apud X Y [ut Anc. can iii l 23 'a communione,' l 30 'causas,' xv l 10 'reddidisse,' xvi l 2 'e ce alogiomenon,' xviiii l 6 'nonnullis,' xxi l 4 'conceptos'; Neoc. can i l 1 'ab ordine(m),' ii l 4 'suis sacramentis,' viii l 2 'cum esset'] inuenitur

v **Consensus codicum** *u v w* uel *u w* (nonnulla de interpretatione Dionysii prima mutuatur v) :

u **codex Farfensis nunc Vaticanus Barberinus** xiv 52 : saec. ix [foll. 23 *a*, 27 *b*

v **codex Vaticanus** 1342 (quoad concilium Ancyritanum : de concilio Neocaesariensi uide interpretationem Dionysii priorem) : singulares eius lectiones praetermisi : saec. ix [fol. 27 *b*

w **codex Florentinus Laurent.** bibl. aedil. eccl. 82 : saec. x [foll. 15 *b*, 18 *a*

C **Consensus codicum Gallicorum** C K A :

C **codex Corbeiensis nunc Paris. lat.** 12097 : saec. vi [foll. 2 *b*, 9 *a*, 12 *a*

K **codex Coloniensis** bibliothecae Capitularis ccxii : saec. vii ineunt. [foll. 160 *a*, 163 *b*

A **codex Albigensis** olim bibliothecae Capitularis nunc publicae 2 : canones omittit Ancyritanos x xi xiii xiiii xv, Neocaesarienses i ii iiii vii viii xi–xiiii : saec. ix–x [foll. 37 *b*, 40 *a*

Q **Consensus codicum sylloges dictae Paschasii Quesnel :**

O **codex Einsiedlensis** ob i 191 : saec. viii–ix [foll. 19 *a*, 22 *a*

Π **codex Francisci Pithou Trecensis nunc Paris. lat.** 3848 A : saec. ix [foll. 6 *b*, 11 *b*

Σ **consensus codicum gemellorum Paris. lat.** 1454 (**olim G. Sacheri**) foll. 56 *a*, 58 *a*, **et Paris. lat.** 3842 A, utriusque saec. ix–x : dissentiente alteri altero, quod raro fit, eam lectionem commemoraui quae archetypo propior uisa est

Υ **codex Vindobonensis** 2141 : saec. ix [foll. 10 *a*, 12 *b*

Φ **codex Vindobonensis** 2147 : saec. ix–x [foll. 27 *a*, 30 *b*

Ψ **codex S. Vedasti nunc Atrebatensis** 644 : saec. ix [foll. 20 *b*, 24 *b*

Sylloges **Q** codicum duae familiae distingui possunt, O Σ Υ² Ψ et Π Υ Φ : uera sylloges **Q** lectio iam apud O Σ (Υ²) Ψ [ut Anc. can iii l 22 'ab aliquibus,' xviii l 14 'presbyterii,' xxiii l 4 'communioni'; Neoc. can iii l 3 'quod'], iam apud Π Υ Φ [ut Anc. can viii l 7 'communionis,' xx l 2 'in paenitentiam,' xxi l 6 'remoui,' xxv l 4 'desepta'] adseruatur

f **Sylloge 'systematica' codici** *f* (**Monacensi** lat. 6243, uide p 33 supra) adnexa : canones adducit Ancyritanos xi xx, Neocaesariensem viii : saec. viii exeunt. [foll. 192 *b*, 194 *b*

G **Sylloge 'systematica' codicis S. Germani de Pratis nunc Paris. lat.** 12444 : canones adducit Ancyritanos xiii [sub titulo xiiii] xv [sub titulo xvi] xviii xviiii xx xxii et xxiii, Neocaesarienses i xi et canonis xiii posteriorem partem [sub titulo xiii] : saec. ix ineunt. [foll. 11 *a*, 20 *a*, 25 *b*, 31 *b*, 53 *a*, 54 *b*

EIVSDEM EPITOME APVD SYLLOGEN HISPANAM COMPENDIOSAM

quae tamen ob spatii angustias in tertia columna sub interpretatione Dionysii prima imprimitur

U **Codex Veronensis** bibliothecae Capitularis lxi (59) : saec. vii–viii [foll. 18 *a*, 19 *a*

Z **Codex Lucensis** bibliothecae Capitularis 490 : saec. viii–ix [fol. 291 *b*

h **Codex Bobiensis nunc Vaticanus** 5751 : saec. x [fol. 33 *b*

Epitomen Ancyritanam primus edidi : epitomen Neocaesariensem edidit Mansi Concilia II 549 *e cod* Z

V

INTERPRETATIO DIONYSII EXIGVI PRIMA

INTERPRETATIONEM VEL ISIDORI VVLGATAM (TEXTVM SCILICET CODICVM ΘV) VEL (QVOD RARIVS FIT) ISIDORI ANTIQVAM AD GRAECAM VERITATEM EMENDANS

Æ **Codex Morbacensis nunc Gothanus I 75** (deficit post canonem Ancyritanum xv l 21, uide p 99): saec. vii [fol. 119 *a*

M **Codex Moguntiensis nunc Vaticanus Palatinus 577**: saec. viii exeunt. [foll. 18 *a*, 28 *b*

B **Codex Bobiensis nunc Mediolanensis** bibliothecae Ambrosianae S 33 sup.: saec. ix exeunt. [foll. 15 *b*, 39 *b*

v **Codicis Vaticani 1342 secunda manus**, quoad concilium Neocaesariense: saec. ix [fol. 9 *a*

v Haec sylloge (de qua uide supra p 34 col a) interpretationi Isidori uulgatae lectiones Dionysianas nonnumquam immiscet, uide apparatum nostrum

Hanc interpretationem primus edidi

VI

INTERPRETATIO DIONYSII EXIGVI ALTERA

Λ **Codex Lugdunensis postea Parisinus Claromontanus nunc Petropolitanus F II 3**: codex ad summum cuiusque paginae male exustus est: lacunas sigillis ⌜ ⌝ significaui: saec. vii [foll. 3 *a*, 50 *a*

a **Codex Andegauensis nunc Paris.** lat. 3837: saec. ix ineunt. [foll. 3 *a*, 19 *a*

j **Codex olim Christophori Justel nunc Oxoniensis Bodleianus** e Mus. 103: saec. x [foll. 3 *a*, 15 *b*

l **Codex apud Lombardos meridionales (Capuae fortasse uel Beneuenti) scriptus nunc Vaticanus** 5845: saec. viii [foll. 2 *a*, 13 *a*

m **Codex Colbertinus nunc Parisinus** lat. 3845 (habita etiam ratione codicis gemelli Colbertini nunc Parisini lat. 1536, foll. 52 *b*, 55 *b*, ita fere ut nonnisi ea laudentur quae apud utrumque inueniuntur): saec. x [foll. 16 *a*, 23 *b*

s **Codex olim Sessorianus basilicae S. Crucis** lxiii **nunc bibliothecae Victoris Emmanuelis** 2102: saec. viii exeunt. [fol. 17 *a*

H **Consensus codicum sylloges ab Hadriano Papa ad Carolum magnum** A. D. 774 **missae**:

- α **codex Augiensis ut uidetur postea Sanblasianus nunc coenobii S. Pauli apud Carinthios** 6 (34): saec. ix incunt. [foll. 28 *a*, 36 *a*
- β **codex Bellouacensis nunc Parisinus** lat. 8921 (inde ab Ancyr. can. iii); saec. viii exeunt. [fol. 8 *a*
- γ **codex S. Germani de Pratis nunc Parisinus** lat. 11710: scriptus A.D. 805 [foll. 4 *a*, 22 *b*
- δ **codex Bernensis** 89: saec. viii–ix [foll. 19 *b*, 47 *b*, 65 *b*
- ϛ **codex Wirceburgensis** bibliothecae Vniuersitatis Mp. th. f. 3: saec. viii–ix [fol. 9 *b*
- κ **codex Coloniensis** bibliothecae Capitularis cxvi: saec. ix incunt. [foll. 11 *a*, 14 *a*
- λ **codex Coloniensis** bibliothecae Capitularis cxv: scriptus ante A.D. 819 [foll. 3 *b*, 32 *b*, 36 *b*

Cr **Cresconii Breuiarium Canonicum**, consentiente codice et editione infra scriptis:

- Cr-w **codex Wirceburgensis nunc Oxoniensis Bodleianus** Laud. misc. 436: saec. ix ineunt.
- Cr-ed **editio Christophori Justel** (*Bibliotheca Iuris Canonici Veteris* I app. *p* xxxiii, Lutetiae, A. D. 1661 = *Migne* P. L. lxxxviii 829)

Edidit secundum syllogen Hadriani papae Ioannes Wendelstinus Canones Apostolorum: Veterum Conciliorum Constitutiones: Decreta Pontificum Antiquiora (*Moguntiae* A. D. 1525) *fol.* 17, *et post eum Franciscus Pithou* Codex Canonum Vetus Ecclesiae Romanae (*Lutetiae Parisiorum* A. D. 1609) *p* 23: *edidit e cod j Christophorus Justel* Codex Canonum Ecclesiasticorum Dionysii Exigui (*Lutetiae*, A. D. 1628) *pp* 7 49, *et* Bibliotheca Iuris Canonici Veteris (*Lutetiae* A. D. 1661) I 103 119 = *Migne* P. L. lxvii 151: *uide etiam Labbe-Coleti* Concilia I 1493 1513, *Mansi* Concilia II 521 543

IV

Interpretatio Isidori uulgata (*capitula non habent* ΘV)

secundum codd F

INCIPIVNT CAPITVLA CONCILII APVD ANCERAM

I De presbyteris qui immolauerunt.

II Item de diaconibus.

III De his qui inuiti ad immolandum ducti sunt.

IIII De his qui in templis idolorum cenauerunt.

V De his qui ascenderunt templa cum ueste lucubri.

I prsb F prbis *f*
II item : + et *f*
III inuitati *f* imolandum F

secundum cod C

INCIPIVNT CAPITVLA CONSTITVTIONIS CANONVM ANQVIRITANI

I De his qui immolauerunt et postea certamen enierunt.

II De diaconibus qui immolauerunt et postea reluctati sunt.

III De his qui fugientes tempore persequutionis conpraehensi sunt : et rel*iqua.*

IIII De laicis qui in similis necessitatis incederunt.

V De his qui sacreficare coacti sunt uel in templis idolorum cenauerunt.

VI De his qui ascenderunt in templa in ueste lucobri : et rel*iqua.*

Desunt capitula apud codd K Λ
III relq̄ C
VI relq̄ C

secundum codd Q (Π Υ Φ)

INCIPIVNT CAPITVLA CANONVM ANQVIRITANENSVM

I Si presbiter immolauerit idolis.

II Vt diaconi qui immolauerunt et postea sunt reuersi, a sacro mysterio cessentur.

III Qui tempore persecutionis se christianos esse proclamauerunt.

IIII De laicis qui inuiti immolauerunt.

V Qui templis idulorum sacrificauerunt.

VI De his qui in templo ueste lugubri manducauerunt.

Indicem titulorum ante canones habent codd Π Υ Φ, *omittunt* (*fortasse recte*) Ο Σ Ψ : *eosdem titulos singulis canonibus praefixos habent omnes codices* (*nonnullos etiam ibi omittit* Σ) : *tamen ut cum ceteris indicibus facilius conferatur hunc typis mandaui, ob spatii angustias p* 54 *seqq illos omisi*
ANQVIRITANENSIVM Φ : ANQVIRITANVM Π
I prbt Π prb Υ Φ
II diac Π Υ Φ immo*la*uerunt *in ras* Υ
III persequutionis Π
V idolorum Π
VI *lugu*bri *in ras* Υ lygubri Φ

secundum codd S (− Z) v

INCIPIVNT CONSTITVTA CANONVM ANQVIRENSIVM ET TITVLI

I De praesbyteris qui immolauerunt et postea certamen inierunt.

II De diacones qui immolauerunt et postea reluctati sunt.

III De his qui fugientes tempore persecutionis conpraehensi sunt et de laicis qui in similes necessitates incederunt.

IIII De his qui sacrificare coacti sunt et qui ascenderunt templa in ueste lugubri et recumbentes inter alios manducauerunt flentes.

CONSTITVTA . . . TITVLI : CAP ANQVIRITANI CONCILII *v* CANONVM : *om* Z ANQVIRENSIVM : ANQVIRITANENSIVM *w* ; *om* Y ET : *om* Y Z *w* TITVLI : + XXIIII (*sed desunt ipsi tituli*) Z
I praesbiteris S praesbyteriis Y certamen : *om u w** ; locum certaminis *v* inierunt S v : iniecerunt P X Y
II relucrati Y
III hiis Y persecutionš X conprehensi X et : *om* Y similis X necessitatis X inciderunt S
IIII hiis Y in ueste . . . flentes : *om u* lugobrae S

V

Interpretatio Dionysii prima

INCIPIT CAPITVLA CANONVM
CONCILII ANQVIRANI
NVMERO XXIIII

I De praesbiteris qui tempore persecutionis idolis immolarunt.

II De diaconis qui similiter immolarunt.

III De his qui per uim ritum gentilium pertulerunt.

IIII De his qui ob diuersas causas ritus gentilium perpetrarunt.

VI

Interpretatio Dionysii altera

INCIPIT TITVLI CANONVM
ANCYRANI CONCILII
XXIIII

XXI [I] De praesbyteris qui immolauerunt tempore persecutionis. ¶ *fol* 3 *a* Λ

⌜XXII [II] De diaconis qui immolauerunt.

XXIII [III] De his qui ex fuga conpraehensi sunt et per uim pagani ritus aliquid pertulerunt.

XXIIII [IIII] De his qui diuer⌝sis causis ⌜gentilitatis ritus aliquid⌝ peregerunt. § *fol* 3 *b* Λ

ÆMB *Orthographiam secundum cod* M (*et usque ad can* XV *cod* Æ) *constitui*

Praem INCP CANONES ANQVIRANI Canones Anquirani priores quidem sunt Nicaenis sed ideo Nicaeni praelati sunt propter auctoritatem ipsius uenerandi concilii (*quae uerba potius ad p* 49 *locum habent*) Æ

INCP̄ Æ M CAPITVLA Æ M : TITVLI (=*Dion* II) B CANONVM CONCILII ANQVIRANI : *om* Æ CANON M *tr* ANQVIRANI CONCILII (=*Dion* II) B ANCYRANI M NVMERO Æ B : III .L. M

I Æ M B, *sed collatis interpretationibus Isid-antiqua et Dion* II *suspicari licet ipsum Dionysium numeris* XXI *etc usum esse*

III **qui** : + ex fuga conpraehensi sunt et (= *Dion* II) B **ritum gentilium** : pagani ritus gentilium aliquid (*cf Dion* II) B

IIII ritu Æ

ÆM I presbiteris Æ persequutionis M
II diac Æ

Λ *a j l m s* *α γ δ ζ λ* *Titulos om κ*

INCIPIT : INCIPIVNT *a* ; *om* Λ *j* TITVLI : TITVLVS *γ* REGVLA *l* CANONVM : CANNONVM Λ CANS *m* ; *om l* ANCHYRANI Λ ANQVIRANI *a* ANCVRANI *l* ANCHERANI *m* ANCIRANI *γ* ANCYRANNI *κ* XXIIII (*tantum*) Λ *j l m* : NVMERO (NVMERVM *γ*) XXIIII *a s γ δ*

XXI *j*: I *codd rell, et similiter usque ad finem*: *praem* in i cap *et* in ii cap *et similiter usque ad finem γ*

XXII [II] diaconibus *l*

XXIII [III] **uim** : *om j* (*unde pro* pagani *scribit* paganos *j*²) *m* ritu *l* ritum *ζ** **pertulerunt** : + similiter de clericis et de ceteris laicis in ipso capitulo *γ*

XXIIII [IIII] **qui** : + a *ζ* diuersas causas gentilitatis ritu *j*²

Λ *l* XXI [I] prbs Λ pbris *l*
XXII [II] immolarunt *ζ*
XXIII [III] **ex fuga** : effuga *l* (*cf p* 59 *infra*) conprehensi *l*

IV (**Isidori uulgata**)

secundum codd F

vi De his qui mi*n*is cesserunt.

vii De his qui festis diebus gentilitatis interfuerunt.

viii De his qui secundo et tertio sacrificauerunt.

viiii De his qui discesserunt fide fratrisque conpolerunt.

x De diaconis qui protestantur.

xi De disponsatas puellas.

xii De his qui ante baptismum sacrificauerunt.

vi **minis** : mimis *codd*
vii intfer̄ *f*
viii tercio *f*
viiii descesserunt *f**
x diac F

secundum cod C

vii De his qui moenis tantum cessauerunt uel territi a fide errauerunt.

viii De his *qui* f*e*stis diebus paganorum remotis eorum locis conuiuium interfuerunt.

viiii De his qui secundo et tertio sacreficauerunt.

x De his qui non solum a fide domineca deuiauerunt, insuper et alios persuaserunt.

xi De diaconibus cum ordinantur si protestati sunt se habere uxore*s* neque se posse continere.

xii De disponsatas puellas postea ab aliis raptas.

xiii De his qui ante baptismum sacrificauerunt et postea baptismum consecuti sunt.

viii **qui** : *om* C   fistis C
xi uxore C

secundum codd Q (Π Υ Φ)

vii Qui a fide errauerunt quomodo recipian*tur*.

viii De his qui festis diebus paganorum conuiuiis interfuerint.

viiii Qui secundo et tertio sacrificauerunt.

x De his qui a fide dominica deuiarunt.

xi Diaconi si uxores duxerint a ministerio uel clero cessari.

xii Disponsata puella si ab alio rapta fuerit, placuit restitui.

xiii Qui ante baptismum sacrificauerunt.

vii recipian̄ Π recipiā Υ recipiam Φ
viii pacanorum Υ   conuiis Π   interfuerunt Π[2]
xi diac Π Υ diacō Φ
xii **si ab** : sub Φ   restituit Υ *

secundum codd S (– Z) v

v De his qui minis tantum cesserunt.

vi De his qui cum festis diebus paganorum conuiuiis interfuerunt.

vii De his qui secundo et tertio sacrificauerunt.

viii De his qui non solum a fide dominica deuiauerunt sed et aliis persuaserunt.

viiii De diacones qui cum ordinantur in ipsa ordinatione protestati sunt dicentes uelle se habere uxores.

x De disponsatas puellas et ab aliis raptas.

xi De his qui ante baptismum sacrificauerunt.

v hiis Y   moenis P X[2] (menis X*, *sed corr m p*) Y
vi hiis Y   conuiuis Y
vii hiis Y   saecundo Y
viii hiis Y   **a** : ad S *w*   **dominica** : domini *w*
viiii ordinatur *w*   ordine *u*   protesti *v*   prostrati *w*   **uelle** : nel S*   habire X
x desponsatas X
xi hiis Y

V (Dionysii I)

v De his qui timore idolis immolarunt.

vi De his qui in locis idolorum conuiuia celebrarunt.

vii De his qui frequenter idolis immolarunt.

viii De his per quos et alii coacti sunt immolare.

viiii De diaconis qui tempore ordinationis suae de nuptiis contestati sunt.

x De disponsatis puellis et ab aliis corruptis.

xi De cathecuminis qui idolis immolarunt.

Æ M B v **timore**: + ritus gentilium (*cf Dion* II) B
vii *tr* idolis frequenter B
viii **quos**: quod Æ **immolare**: immolarent M
viiii **suae** MB: *om* (*cum Dion* II) Æ

Æ M i caelebrarunt M

VI (Dionysii II)

⌜xxv [v] De his⌝ qui timore ritus gentilium perege⌜runt.⌝

xxvi [vi] De his qui in locis idolorum manducauerunt.

xxvii [vii] De his qui frequenter idolis immolauerunt.

xxviii [viii] De his qui et aliis sacrificandi causas attulerunt.

xxviiii [viiii] De diaconis qui tempore ordinationis de nuptiis adtestati sunt.

xxx [x] De disponsatis puellis et ab aliis corruptis.

xxxi [xi] De his qui cum essent caticumini idolis immolauerunt.

Λ a j l m s xxv [v] **timore**: more *a* timore uel minis γ
Λ α γ δ ζ λ xxvi [vi] in locis idolorum manduc *in ras* Λ (*sub ras* frequenter idolis immol *e can* vii: *corr m p*)
xxviii [viii] **et**: non solum ipsi sed (*om* et) γ sacrificandis *l* causis Λ
xxviiii [viiii] diaconibus Λ **sunt**: + uelle se copulari γ
xxx [x] **ab**: *om* Λ *j m* **corruptis**: + aut raptis γ
xxxi [xi] *Tit om* ζ* **essent**: sunt *uel* sint *a** (*sed corr m p*) cathecuminis *l* *tr* immolarunt idolis δ immolarunt δ ζ² (*a** ?)

Λ l xxvi [vi] idorum γ
xxviii [viii] attolerunt Λ
xxviiii [viiii] diac γ ordenationis Λ
xxxi [xi] cathecumin. *l*

IV (Isidori uulgata)

secundum codd F

xiii De uicari*os* episcoporum.
xiiii De carnes contingendas.

xv De presbyteris si res ecclesiae uindiderint.
xvi De his qui cum pecodibus uersantur.

xvii De episcopis qui non suscipiuntur in sua.
xviii De his qui uirginitatem profitentur.

xiii uicarios *scripsi* : uicarius *codd*
xv prsbis F prbris *f*
xvi pecudibus F*

secundum cod C

xiiii De uicarios episcoporum.
xv De presbyteris uel diaconibus abstinentibus a carnibus.
xvi De presbyteris qui praesumserunt ubi episcopus non est res ecclesiae uindere.
xvii De his qui cum propinquis incesto more pecodum sanguine commixti sunt.
xviii De episcopis qui non sunt suscepti a sua diocise in qua fuerant nominati.
xviiii De his qui uirgenetat*em* polliciti praeuaricati sunt.

xvi prebis C
xviiii uirgenetat C

secundum codd Q (Π Υ Φ)

xiiii Vicariis episcoporum non licet ordinationes facere.
xv Presbiter uel diaconus qui a carnibus se abstinere uoluerint, eas inmundas non iudicent, nec holera in qua cocuntur polluta non dixerunt.
xvi Si res ecclesiae presbiter uindiderit, restituantur.
xvii Qui more pecorum cum propinquo sanguine incestu commixti sunt, quomodo peneteant.

xviii Si episcopus alterius ecclesiam uoluerit occupari aut seditionem facere.
xviiii Qui uirginitatem polliciti sunt, postea praeuaricantur.

xv prb Π Υ diac Π Υ pulluta Υ* dixerint Π[2]
xvi eccl Π Υ Φ prb Π Υ Φ uendiderit Π
xvii conmixti Π
xviii eccles Π Υ Φ
xviiii preuaricantur Υ

secundum codd S (—Z) v

xii De uicarios episcoporum.

xiii De his qui in clero sunt praesbyteri uel diacones.

xiiii Si qua de rebus ecclesiae cum episcopus non est praesbyteri uendiderint.
xv In hoc titulo grega uerba sunt.
xvi De his qui in pecudes aut in masculos aut olim putrefacti sunt aut hactenus hoc uitio corrumpuntur.
xvii De episcopos qui suscepti non sunt a sua diocese in qua fuerant denominati.
xviii De his qui uirginitatem polliciti praeuaricati sunt professione contempta.

xiii hiis Y prbi S diacones P X *u w* : diaconi S dicones Y diacc *v*
xiiii aecclesiae Y epo S episc P praesbiteri S presbyteri X praesbyterii Y uendederint S uendiderunt *u*
xv *Titulos* xv xvi *diuersos habet v* graeca P greca X sunt : + de his qui inrationabiliter cum pecoribus fornicati sunt *w*
xvi hiis Y pecudis S pecodes Y ollim Y actenus S Y
xvii episcopos P : eps S episcopus X episcopiscopis Y episcopis v diocesse P* diocissae Y fuerunt Y v denominatus ? X
xviii hiis Y praeuaricate S preuaricati X

V (Dionysii I)

XII Quod non oporteat a corepiscopis clericos ordinari nisi tantum in agris et uillis.

XIII De clericis qui esum carnium omnino diffugiunt.

XIIII De distractis rebus ecclesiae eo tempore quo ecclesiae uiduantur uel priuantur episcopis.

XV De his qui inrationabiliter cum pecoribus fornicati sunt aut incestum cum proximis sanguine perpetrarunt uel se cum masculis polluerunt.

XVI Item de his qui in pecudibus et in masculis aut olim contaminati sunt aut hactenus hoc uitio corrumpuntur.

XVII De his qui ad episcopatum promoti sunt nec recepti.

XVIII De his qui uirginitatem profitentes cum aliquibus quasi sub

---

Æ M B XII a corepiscopi Æ clericus B* **et**: + in M² uillulis (= *Dion* II) B
XIII **qui**: qſ M carnis Æ **omnino diffugiunt** M: omnimodis fugiunt Æ omnimodo diffugiunt B
XIIII rebus * * * * ecclesiae B *eo* B *in ras* uideantur B* **priuantur** M B: probantur Æ
XV incertum B* sanguinem M
XVI et: aut * * (aut et *ut uid* B*) B **olim** M B: aliut Æ

M XII chorepiscopis M B
XIII aesum Æ
XIIII aecclesiae (*bis*) M episcp̄ Æ
XVI pecodibus M olym M actenus M
XVIII uirginitate Æ

VI (Dionysii II)

XXXII [XII] Quod non oporteat corepiscopos ordinare clericum nisi in agris et uillulis.

XXXIII [XIII] De his qui esum carnium in clero constituti diffugiunt.

XXXIIII [XIIII] De rebus ecclesiasticis eo tempore distractis ⌜quo ipsae ecclesiae uiduantur episcopis. ¶ *fol* 3 *b* Λ

XXXV [XV] De his qui fornicantur inrationabiliter, id est qui miscentur pecoribus aut cum masculis polluuntur.

XXXVI [XVI] De his qui in pec⌝udes ⌜uel in masculos aut olim polluti⌝ sunt aut actenus ⌜hoc uitio tabescunt. § *fol* 6 *a* Λ

XXXVII [XVII] De⌝ his qui ad episcopatum promoti sunt ⌜nec recepti.⌝

XXXVIII [XVIII] De his qui uirginitatem professi sunt et de his quae

---

XXXII [XII] **corepiscopos**: corepis *a j* λ Λ *a j l m s* coreps *a*, *quae compendia quemlibet casum significare possunt* α γ δ ζ λ ordinare clericos *s* clericos ordinare **H** **uillulis**: + sine iussione episcopi ciuitate γ
XXXIIII [XIIII] **ecclesiasticis**: ecclesiae δ *tr* distractis eo tempore δ uideantur *j** *m* ζ **episcopis**: + seu et in alio tempore uel de ipso praetio dato γ
XXXV [XV] **qui miscentur pecoribus**: *om l*
XXXVI [XVI] pecudas *a* **in 2°**: *om a*
XXXVII [XVII] **qui**: *om* Λ **recepti**: receptis *l*; + uoluerintquae alias occupare parrochias γ
XXXVIII [XVIII] *Titulum om j**, *supplet in margine j²* **quae**: qui *l*

Λ *l* XXXII [XII] chorepiscopos *l s* δ
XXXIIII [XIIII] ribus Λ aecclesiasticis *l* ipse *a j l m* γ δ aecclesiae *l*
XXXV [XV] masculus *a*
XXXVI [XVI] (pec)odis Λ pecudas *a* actinus Λ
XXXVII [XVII] epistum Λ

IV (Isidori uulgata)

secundum codd F

xviiii De his qui adulterium committunt.

xx De mulieribus quae fornicantur.

xxi De his qui uoluntariae homicidium faciunt.

xxii De his qui non uoluntate sed casu faciunt.

xxiii De his qui auguria aut somnia recipiunt.

xxiiii De his qui sponsas habent sororibus incurrunt.

xviiii comituntur *f*
xxi omicidium F
xxiii respiiunt F* respiciunt F[2]
xxiiii **habent** F : hab̄ *f*

secundum cod C

xx De his qui adulterium commiserunt.

xxi De mulier*e*s quae furnecantur et partus suus necant.

xxii De his qui uoluntariae homicidium fecerunt.

xxiii De his qui non uoluntate sed casu homicidium perpetrauerunt.

xxiiii De his qui augoria auspiciaque siue diuinationes quaslibet obseruant.

xxv De his *qui* sponsas habent sororibus earum intulerunt uiolentiam.

FINIVNT CAPITVLA

xxi mulieris C
xxiiii agoria C* autspiciaquae C diuinationis C[2]
xxv qui *scripsi* : *om* C

secundum codd Q (Π Υ Φ)

xx Qui adulterium commisit vii ann*is* paenitet.

xxi Mulier qui fornicator et partum suum occidit.

xxii Qui uoluntarius homicidium facit.

xxiii Qui non uoluntate sed casu.

xxiiii Qui auguria aut somnia obseruant.

xxv Qui sponsam habet et sorori eius intulerit uiolentiam.

xx **annis** *scripsi* : anñ Π añ Υ Φ paenet̄ Π (*fortasse legendum* paeniteat)

secundum codd S (—Z) v

xviiii Si quis adulterium commiserit.

xx De mulieres quae fornicantur et partus suos negant.

xxi De his qui uoluntariae homicidium fecerint.

xxii De his qui non uoluntate sed casu homicidium perpetrauerunt.

xxiii De his qui auguria auspicia uel diuinationes quaslibet secundum more gentium obseruant.

xxiiii Si quis sponsam habens sorori eius forsitan intulerit uiolentiam.

EXPLICIT TITVLI

xviiii conmiserit P X
xx mulieribus Y qui *u v* partos X partū suo *u* necant Y *w* negantur *v*
xxi hiis Y uolumtariae S uoluntarie Y **fecerint** P X *w* (*cf p* 108) : fecerunt S Y *u v*
xxii hiis Y cassu Y
xxiii hiis Y augoria S diuinationis X quoslibet S **more gentium obseruant** : *om u* more Y : morem S P *w* mori X mores *v*
xxiiii sorore X forsitam S uiolentia P
Duos titulos xxv De his qui penitentiam in infirmitate petit xxvi Penitentes qui in infirmitate uiaticum acceperint *addit w, uide App* III *p* 144
TITVLI : CAP *v*; *om* S

V (Dionysii I)

sororis habitu commorantur.

XVIIII De his qui uxores habent adulteras uel ipsi adulteri conprobantur.

XX De his qui partus suos ex fornicatione diuersis modis interimunt.

XXI De homicidiis.

XXII De his qui non sponte homicidia perpetrarunt.

XXIII De his qui diuinos uel sortilegos expetunt.

XXIIII De his qui corruptionibus uirginum conscii conprobantur.

VI (Dionysii II)

sub sororis habitu cum aliquibus commorantur.

XXXVIIII [XVIIII] De his qui adulteras habent uxores uel si ipsi adulteri conprobentur.

XL [XX] De his quae partus suos ex fornicatione diuersis modis interimunt.

XLI [XXI] De homicidiis.

XLII [XXII] De his qui non sponte homicidium commiserint.

XLIII [XXIII] De his qui diuinationes expetunt.

XLIIII [XXIIII] De his qui uirginum corruptionibus conscii sunt. ¶ *fol* 6 *a* Λ

ÆMB XVIII **sororis** Æ : sopres M susoris B
XX **suos** Æ B : *om* M, *sed cf p* 107
XXI **homicidiis** Æ B : homicidis M
XXIIII corruptionis M* (*sed corr m p*)

Λ *a j l m s* *a* γ δ ζ λ
sororibus *a* sorori δ cum aequalibus *j*² commorantis *j*² commorantes *m*
XXXVIIII [XVIIII] habent *a l s* **H** (=*Dion* I): habuerint Λ *j*² *m* habuerit *j** **si** : *om* *l* λ (= *Dion* I) **ipsi adulteri** : ipsaulteri *j** ipsis adulteri *l* **conprobentur** Λ *a j m s* ζ λ : conprobantur *l a* γ δ
XL [XX] **quae** Λ *j l s* : qui *a m* **H** (=*Dion* I : *cf p* 107) **fornicatione** : + necant δ
XLI [XXI] de homicidis *a* de homicidiis uoluntariae γ
XLII [XXII] **homicidium commiserint** : *om propter defectum codicis j* **commiserint** Λ *a l** : commiserunt *l*² (*sed m p*) *m s* **H** (*cf Dion* I)
XLIII [XXIII] diuinitates *s* **expetunt** : exposcunt δ*
XLIIII [XXIIII] **uirginum** : uirginitatem *j** **sunt** : + et laquaeo se peraemit γ
EXPLICIVNT TITVLI SEQVENTI CANONIS ANQVIRITANI *a*

M XVIIII conbrobantur Æ
XXII exponte (*cf* Λ *Dion* II) Æ
XXIII sortilogos Æ

Λ *l*
XXXVIIII [XVIIII] oxores Λ adultiri Λ
XL [XX] partos *a*
XLII [XXII] exponte (*sed corr m p*) Λ* : *cf* Æ *Dion* I
XLIII [XXIII] diuinaciones Λ

IV (Isidori uulgata)

secundum codd F

INCIPIVNT CAPITVLA CONCILII NEOCESARIENSIS

I De presbytero si uxorem duxerit.

II De muliere si duobus fratribus nupserit.

III De his qui frequenter uxores ducunt.

IIII De his qui concupiscunt mulieres.

V De caticumino si peccauerit.

VI De prignantibus.

VII De presbyter*o* secundarum inter non esse.

I prsbro F
IIII concupescunt F
VI peregrinantibus (*cf col b*) F
VII prsbt F prbis *f*

secundum ccd C

INCIPIVNT CAPITVLA SYNODI CAESARIENSIS

I De presbyteris qui uxores duxerunt uel qui adulterium commiserunt.

II De mulieribus qui duobus fratribus nupserunt.

III De his qui frequenter uxoris ducunt uel quae saepius nubunt.

IIII Si quis concupit*a* mulier*e* *e*t concubitus eius desiderium habeat.

V De catecuminis.

VI De peregrinan'ibus.

VII Presbyterum conuiuio secundarum nuptiarum interesse non debere.

INCP̄ C CAPTL̄ C CAESARI[SIS] (*cetera, pagina praecisa, desunt*) C
IIII concupite mulieri ut C, *sed uide p* 122 *inf*
VII presbyrm C

secundum codd Q (Υ Φ)

INCIPIVNT CANONVM CAESARIENSIVM

I Si presbiter uxorem duxerit, degradetur.

II Mulier si duobus fratribus nupserit.

III De his qui sepius nubunt.

IIII De concupita muliere.

V De cathecuminis.

VI De pregnantibus.

VII In secundarum nuptiarum conuiuio presbiter esse non debet.

Titulos codicum Π *et* Σ (*quod signum hic pro* Paris. lat. 3842 A *tantum usurpatur*) *non ante canones sed cum canonibus inuenies*
I prb Υ Φ
VII saecundarum Υ prbt Φ

secundum codd S (—Z) v

INCIPIT NEOCAESARIENSEM SYNODVM

I De praesbytero qui uxorem duxerit.

II De muliere si duobus fratribus nupserit.

III De his qui plures uxores ducunt.

IIII Si quis concupita muliere concubitus eius desiderium habeat.

V De cathecuminis lapsis.

VI De pregnantibus quia oportet eas baptizari quando uolunt.

VII De praesbyteris ut conuiuio secundarum nuptiarum interesse non debeant.

INCP̄ CAP̄ CAÑNV̄ NEOCESARIENSVM P NEOCAESARIENSE v NEOCESSARIENSEM Y SYNODVM Y: SYDONVM CVM TITVLIS SVIS S SINODVM X SYNODI (+ INCIPIVNT *u*) CAPITVLA v
I De prbis (pıbos *w*) qui uxores acceperunt et fornicati sunt v praesbyteris . . . duxerint P* *uel* [2]
II **muliere si**: mulieres qui *u v* mulieribus quae *w* fratr*ibus in ras* P **nupserit**: duxerit S
III *Post hunc tit ad Dion* I *transit v* hiis Y **uxores**: *om* P*, *habet post* ducunt P[2] duxerint S
IIII **Si quis**: De his qui *u* concupi***a* Y mulierem v **concubitus**: concupitus X **desiderium**: + eius *u* habet X
VI prignantibus Y eos S* *ut uid* baptizare X
VII **praesbyteris**: prae̅ Y conuiuium v secundum S nubtiarum P dibeant X

V (**Dionysii** I)

ITEM CAPITVLA CANONVM
SINODI NEOCESARIENSIS
XIIII

I De praesbiteris qui uxores acciperunt uel fornicati sunt.

II De his quae duobus fratribus nuptae fuerint uel qui duas sorores uxores acciperint.

III De his qui multis nuptiis obligantur.

IIII De his' qui fornicari proposuerint et uetantur.

V De cathecuminis peccantibus.

VI De cathecumina grauida quod debeat baptizari.

VII Quod non oporteat in nubtiis bigamorum orare praesbiteros.

VI (**Dionysii** II)

⌜INCIPIT TITVLI CANONVM
NEOCAESARIENSIS CONCILII
NVMERO XIIII

XLV [I] De praesbyteris qui uxores acceperunt uel fornicati sunt.

XLVI [II] De his quae duobus fratribus nupserint uel qui duas sorores uxores acceperint.

XLVII [III] De multinubis.

XLVIII [IIII] De his qui⌝ proponentes fornic⌜ari uetantur. § *fol* 6 *b* Λ

XLVIIII [V] De cathec⌝uminis peccantibus.

L [VI] De cathecumina pregnante.

LI [VII] Quod non oporteat in bigamis nuptiis orare praesbyteros.

M B *Nota cod Æ cum ad canones tum etiam ad canonum capitula concilii Neocaesariensis non exstare*

ITEM CAPITVLA *usque ad* NEOCESARIENSIS M: INCIPIVNT TITVLI PROLATI IN NEOCAESARIENSI CONCILIO B   XIIII: XIII M (*uide tit* xiii *p* 47) NVMERO XIIII B

I **praesbiteris**: presb M

II **quae**: qui B* fuerunt B acciperunt B

IIII *Inde ab hoc titulo ad interpretationem Dion* I *accedit cod v*: *tamen index eius, cum titulos canonibus praemissos hic quoque repraesentet, nihil ad rem nostram confert: uide ergo p* 123 *seqq*

VII *tr* bigamorum nuptiis B   psbiteros M pbris B

INCIPIT: INCIPIVNT *a*; *om j m s*   TITVLVS Λ *a j l m s* γ   CANONVM: CANON *l*; *om a*   NEOCAESARIENSĒ *a* NEOCESSARIENSES *j* NEOCESARIENSIS *a* NEOCAESARIENSIVM γ ζ NEOCESARIENS δ   CONCILII: *om a*   NVMERO: NVMERVM γ ERA δ; *om j m*   XIIII: XIII *l*; *om* ζ

a γ δ ζ λ

XLV *j*: I *codd rell*: *et similiter usque ad finem*: *praem* in primo cap (*et similia usque ad finem*) γ   uxorem *l*

XLVI [II] **quae**: qui *m* γ δ*   **fratribus**: *om j** (*corr m p*)   **uxores**: *om a l* acciperunt *m*

XLVII [III] De multis nubis *j** De multis nuptiis *l m* δ

LI [VII] **bigamis** Λ *a*: bigamii *j* bigami *l m s* **H**   **orare praesbyteros**: presbiterum prandere γ   **praesbyteros** Λ *l m* λ: praesbyteris *a j** praesbyterum *j*[2] *s* **H**

XLV [I] pbris *l*   Λ *l*

XLVI [II] nubserint *l*

L [VI] caticumina Λ*   praegnante *l*

LI [VII] prbos Λ prbris *a* pbros *l* prbs λ

IV (**Isidori uulgata**)

secundum codd F

VIII Si cuius uxor adulterium commiserit.

VIIII De presbytero qui ante ordinatione peccat.

X Similiter et de diaconis.

XI De presbyteris ordinandis.

XII De his qui in egritudine baptizantur.

XIII De presbyteris qui conregionales non sunt.

XIIII De uicarios episcoporum.

XV De diaconis vii.

EXPLICIVNT CAPITVLA

VIIII prsb F prbro *f* pecat *f*
X diac **F**
XI prsbis F prbris *f*
XIII prsbis F prbis *f*
XIIII **uicarios** *f*: uicariis F
XV diac **F**
EXPLICIVNT: EPL F

secundum cod C

VIII De his quorum uxores adulterium commiserunt.

VIIII De presbyteris qui corporalem peccatum commiserint.

X Presbyter ante annorum triginta aetatis suae non ordinetur.

XI De his qui in egretudine constituti fuerint baptizati.

XII De presbyteris qui conregionalis non sunt.

XIII De uicariis episcoporum.

XIIII De diaconi*s*, septe*m* esse debere.

FINIT

X Presb C
XII presbis C
XIIII diacons C septe C

secundum codd Q (Υ Φ)

VIII Cuius uxor adulterium commisit cum esset laicus, in ministerio ecclesiastico adiungi non debere.

VIIII Si presbiter ante ordinationem suam conmisit corporale peccatum et postea confessus fuerit, ab officio altaris priuetur.

X Diaconus similiter.

XI Quamuis probabilis, ante annos xxx presbiter non ordinetur.

XII In aegritudinem baptizatus presbiter ordinari non debet.

XIII Presbiteri extranei coram episcopo aut presbiteris ciuitatis offerre nec panem dare non poterunt.

XIIII De uicariis episcoporum.

XV Diaconi vii esse debe*nt*.

VIII **adiungi**: ad con *scripserat primis curis* Υ
VIIII prb Υ prbt Φ
XI prb Υ prbt Φ
XII prb Υ prebiter Φ
XIII prbi Υ praesbiteri Φ **aut**: a Φ prbis Υ
XV **debent**: debet Υ Φ

secundum codd S (—Z) **v**

VIII De his qui adulteris mulieribus sociantur.

VIIII De praesbyteris qui ante ordine peccant et postea confitentur.

X De diaconos similiter.

XI Praesbyter ante annorum xxx aetatis suae non ordinetur.

XII De his qui in egritudine baptizantur.

XIII De praesbyteris parrociae.

XIIII De numero diaconorum.

EXPLICIT CAPITVLA

VIII biis Y
VIIII praebyteris P praē Y **ordine**: ordinent *u** pecant P
X diaconus X *u* diaconis P² Y diacono *w*
XI Praesbiter S
XII hiis Y egritudinem P aegritudine X
XIII praesbiteris P praespiteriis Y parociae P
XIIII nomero S dia*conorum* P *in ras*
EXPLICIVNT X CAPITOLA S

V (**Dionysii** I)

VIII De his qui mulieribus adulteris sociantur.

VIIII De praesbiteris qui antequam adipiscerentur ordinem peccauerunt.

X De diaconibus similiter.

XI Quo tempore praesbiterum oporteat ordinari.

XII De his qui in egritudine babtizantur.

XIII De praesbiteris agrorum.

XIIII De certo numero diaconorum.

VI (**Dionysii** II)

LII [VIII] De his qui mulieribus adulteris iuncti sunt.

LIII [VIIII] De his qui ad praesbyterium promouentur et ante ordinationem peccatorum sibi sunt conscii.

LIIII [X] De diaconis similiter.

LV [XI] Quo tempore praesbyterum conueniat ordinari.

LVI [XII] De his qui in egritudine baptisma[ta] consequuntur.

LVII [XIII] De praesbyteris agrorum.

LVIII [XIIII] De numero certo diaconorum.

M B VIII mulieris adulteribus sociant M
VIIII adispicerentur M* adispiscerentur M[2]
X diaconis B
XI praesbyterum M
XIII **De praesbiteris agrorum** B : *om per homoeoteleuton* ? M, *sed habet titulum et canonem infra p* 137
XIIII : XIII M

Λ *a j l m s* α γ δ ζ λ

LII [VIII] iuncte γ
LIII [VIIII] prbio Λ prbrm *m* **promouentur** : prouehuntur Λ ante ordinatione Λ *j m* γ
LIIII [X] diaconebus Λ diacone δ
LV [XI] **quo tempore** : quo aetatem γ *tr* conueniat pbm *a* ordinare γ δ
LVI [XII] **baptismata** Λ *j l m* : baptisma (*cf p* 135 *infra*) *a s* **H** (– δ) baptismā δ
LVII [XIII] **agrorum** : + et chorepis γ
LVIII [XIIII] De numerum certo γ

EXPLIC TITVLI SEQVENTIS CANONIS *a*

Λ *ι*

LII [VIII] iadulteris Λ
LIII [VIIII] presbyterium *ι*
LV [XI] prbm Λ pbrm *l*
LVI [XII] consecuntur Λ
LVII [XIII] prbis Λ pbris *l*
LVIII [XIIII] nomero Λ

III IV (**Isidori antiqua et uulgata**)

INCIPIT CONCILIVM SIVE SYNODVS
APVT ANCYRAM
[ET] CAESAREAM

[Et]isti quidem canones seu regulae priores sunt Nicaenis: sed ideo Nicaeni canones priores scripti sunt propter auctoritatem magni et sancti concilii aput Nicaeam habiti.

Conuenerunt autem in synodum memoratam Ancyrae

[et] Caesareae hii quorum nomina et loca in greco sermone continentur (*f* Λ W)	ciuitatis [Caesaream] hii qui infra scripti sunt (V **F Sp**)

---

f Λ W V F *f* INCIPIT . . . CAESAREAM: *hunc titulum habent* *f* Λ W V **F** (*cf cod* G *fol* 54 *b*, *uide can* xvi *infra p* 92 *col a*) INCIPIT: *praem* XIII Λ SIVE: *om* **F** SYNODVS: SINODVS Λ SIND F SINOD *f* APVD Λ ANCYRAM V: ANCIRAM Λ ANQVIRAM *f* W ANCERAM F ACER̄ *f* ET CAESAREAM: ET CAESAREAM CONGREGATVS Λ CAESAREAM (*sine* ET) *f* W G **F**; *om* V

Titulos diuersos habent INCP SYNODVS IT̄ CANONES ANQVIRITANI Θ: INCIPIT (INCIP X INCP P Z) CANONES ANQVIRITANOS (-ANVS S Z *w* AQVIRITANOS P ANCIRITANES Y) **S v**: INCIPIVNT CONSTITVTIONES (-IS K) CANONVM ANQVIRITANI (-TAN C ?) **C**: INCIPIT CANON ANQVIRITANVS (ANQVIRANVS Σ) **Q**: *om* Sp

Q *Praefationem nullam habet* **Q**

C **[Et] isti quidem** *usque ad* **habiti**: *om* **C**, *sed nonnulla synodo Sardicensi adscripta praefatur, uide Appendicem* II *p* 143 *infra*

S P X Y Z *u v w* **[Et] isti quidem** *usque ad* **habiti**: *alteram eiusdem praefationis interpretationem cum Prisca consentaneam* (*uide p* 19) *habent* **S v** Isti canones priores quidem sunt Nicaenis canonibus (nicenis kanonibus Y) expositis (expositi *v*; *om w*): sed tamen Nicaeni (niceni Y nicenis *v** *w*) primo accepti sunt (*om* nicaeni . . . sunt *u*) propter auctoritatem (autoritatem S auctoritate *u*) sancti et magni concilii quod (quae *u w*) factum est in Niciam (niceam Y Z² nicea *w*)

f Λ W V F *f* E **[Et] isti quidem** *usque ad* **Ancyrae** *f* Λ W V **F Sp**: *om* Θ, *sed cum uideas deficere etiam episcoporum Ancyritanorum nomina, adesse* (*quae sine interuallo sequuntur*) *Neocaesariensium nomina necnon canones Ancyritanos* i ii iii, *rursus deficere canones* iiii v vi, *iure forsitan conicias excidisse ex archetypo duo quaternionis eiusdem folia gemella* 1. **Et** *f* Λ W: *om* V **F Sp** **seu**: siue *f* W 2, 3. prioris Λ 2. **sunt**: *om* W Nicenis Λ 3. **Nicaeni**: Niceni Λ; *om* V **scripti sunt** *f* Λ W: scribuntur V **F Sp** 5. apud Niceam Λ habeti *f* 6. **synodum memoratam**: memorata sinodo Λ 7. **Ancyrae** Λ Sp-ed: Anquirae *f* W Ancyram V Ancira E Ancere **F**

f Λ W [et] **Caesareae . . . continentur** (*col a*) *f* Λ W (*Isid-ant*) 8. et Λ: *om f* W 9. **sermone**: + superius Λ. *Desunt in Isid-ant nomina episcoporum siue Ancyritanorum siue Neocaesariensium*

V F *f* E C K Λ S P X Y Z *u v w* **Conuenerunt** *usque ad* **scripti sunt** (*col b*) V **F Sp**: Cum aput (apud C K Y) urbem (orbem Z* *u*) Anquiritanam uentum fuisset (-it X*C K)—*sequuntur nomina, uide p* 50 —statuta (*praem* haec **C**) sunt ab eis (his **C** hiis Y) quae (quam Z) infra scripta (scrita P scribta C X) sunt **S v C** ciuitate E **Caesaream** (*cf col a*) **F**: *om* V Sp **scripti sunt F Sp**: scribserunt V

V (Dionysii I)

INCIPIT CANONES ANQVIRANI

Canones Anquirani priores quidem sunt Nicaenis: sed ideo Nicaeni praelati sunt propter auctoritatem ipsius uenerandi concilii.

Æ M B *Tit* INCIPIT CANON ANCYRANI M INCIP REGVLAE ANQVIRANI CONCILII NVMERO XXIIII B : *de* Æ *uide p* 55

Praefationem secundum cod Æ (*qui tamen titulum et praefationem capitulis praeponit, uide p* 37 *supra*) *constitui*: *omittit* M : *habet quae sequuntur* Istae regulae priores quidem sunt Nicenis sed ideo Nicenae prius scriptae sunt propter auctoritatem ipsius uenerandi concilii congregati apud Niceam (*cf Dion* II) B

VI (Dionysii II)

INCIPIT REGVLAE ANCYRANI CONCILII XXIIII

Istae regulae priores quidem sunt Nicaenis: sed ideo Nicaenae prius scriptae sunt propter auctoritatem eiusdem magni sanctique concilii congregati apud Niceam.

Λ *a j l m s* α γ δ ζ κ λ

INCIPIT . . . XXIIII : *om a*

INCIPIT : III INCP Λ INCIPIVNT *a s* REGVLA Λ ANQVIRANI *j* ANCHIRANI *m* ANCIRANI γ XXIIII: *praem* NVM̄ Λ; *om j s* **H**

2. **Nicaenis**: Nicaeni *a l* **prius scriptae**: praelatae (*cf Dion* I) *a* priores scriptae *l*

---

1. iste *a m* γ δ prioris Λ 2. nicen. *a* nicenis Λ *l m s* α γ^2 δ nicedinis γ* nicenae *a m s* α δ nicene γ 3. autoritatem Λ 5. niciam *j* nicaeam *l*

IV (Isidori uulgata)

secundum codd V **F Sp S v C**

Marcellus ancyritanus

2 Agricolaus	caesariensis	Lupus	tarsensis
4 Vitalio	anthiocenus	Basilius	amasenus
6 Filadelfus	iuliopolitanus	Eustolus	nicomediensis
8 Heraclius	zelonensis	Petrus	iconiensis
10 Nunechius	laodicenus	Sergianus	anthiocenus pisidiae
12 Narcissus	nerodiensis	[[Epidaurus	pergamenus]]

V F *f* E S P X Y Z *u v w* C K A *Ordinem nominum secundum* V **Sp** *constitui, cf Prisc* (*p* 32) *et Dion* **H** (*p* 51): *eundem indicem si non de sinistra ad dexteram sed de summa pagina ad imam leges, ordinem ceterorum codicum fere habebis: in* **F** 2 4 6 8 10 (*episcopi*) 4 6 8 10 (*ciuitates: omittitur* 2) 3 5 7 9 11 12 (*episcopi*) 3 5 7 9 11 12 (*ciuitates*): *in* **S v** 1 4 6 8 10 12 3 5 7 9 2 13 11: *in* **C** 1 4 6 8 10 12 (*om* 10 12 A) 3 5 7 9 11

Nomina omittunt Θ (*ob defectum ut puto archetypi, cf p* 48 *col b*) *et* **Q**

1. **Marcellus ancyritanus**: *om* **F** **ancyritanus** V: anciritanus E anquiritanus (anquitanus S*, *sed corr m p*) **S v C**
2. **Agricolaus caesariensis**: *tr post* 9 Petrus iconiensis **S v**; *om* **C** Agricolius *f** Agrigolius F *f*[2] **caesariensis**: cessariensis Y; *om* **F**
3. Lopus *f* **tarsensis**: tarensis V carinsis **F**
4. **Vitalio** V **F C**: Vitalius **Sp** Vitalis **S v** **anthiocenus** V **S** (– X) **v**: anthiocinus X anciocenus C K antiocenus A antiocensis F anthiocensis *f* antiochensis Sp-ed anciocensis E
5. Basileus A Bassilius *w* **amasenus** V E A *f v*: amassenus F *w* Sp-ed ammasenus **S** *u* amasinus C K
6. **Filadelfus F** Y *u*: Filadelphus V Phyladelfus S Philadelfus P X Z Philadelphus *v w* Philadelfius E Philadelphius Sp-ed Filodelfius **C** iuliopoletanus C iulianopolitanus **F**
7. **Eustolus** V C A: Eostolus F Eustulus *f* K Festulus **Sp** Eutolus **S** (– X) *w* Eutulus X Eutholis *v* Euthonus *u* nicodomiensis **F** nichomediensis *u w*
8. **Heraclius** V **Sp S** (– S) *v* K: Iraclius F Hyraclius *f* Eraclius A *w* Haeraclius *u* Eracleus S Hiraclius C zeloninsis F P gelialensis C K gelianensis A
9. ichoniensis F ioconiensis Y yconyensis *u* nicanensis **C**
10. **Nunechius** V: Nonnicius **F** Nunetius E Nunecius Sp-ed Munecius **S v** Minutius C K; *om* A **laodicenus** V X Y Z *u*: laudecenus E S laudicenus *v w* laudocenus Sp-ed leodicenus P laudicensis **F** laudecinsis C laudecensis K; *om* A
11. Sirgianus **F** A Ergianus Y **anthiocenus** V: antiochenus **Sp** anthiocinus C K antiocenus A authiocensis **F** anthiociae **S** (– Y) antiochiae Y *v w* antiochye *u* **pisidiae** P X Z *v w*: pysidiae V *u* Sp-ed phisidie E phisidiae S phissidiae Y; *om* **F C**
12. **Narcissus**: Narcisus Y Sp-ed Nascissus **F** Marcessus C K; *om* A **nerodiensis**: merrogiensis C K; *om* A
13. **Epidaurus pergamenus S v** (Epydaurus *u* Sepidaurus *v*), *cf p* 32: *om* V **F Sp C**

VI (**Dionysii Hadriana**)

[Et suscripserunt decim et octo episcopi qui in eodem concilio conuenerunt

Vitalis anthiocenus
Marcellus anquiranus
Atricolaus cesariensis
Lupus de tarso
Basilius amnensis
Filadelfius eliopolitanus
Eustolus nicomedensis
Heraclius zelonensis
Petrus iconensis
Nunechius laodicensis
Sergianus anthiocensis
Epidaurius pisidiensis
Narcissus pergensis
Leontius nerodianensis
Longinus dicasionensis
Amfion alfios
Selaos
Germanos].

Λ s α β γ δ ζ λ *Quae in uncinis inclusa sunt apud codices* s **H** (− κ) *et* (*usque ad l* 3 cesariensis) Λ *tantum inueniuntur, atque post canones locum habent: index iste usque ad episcopum* 13 *et ciuitates* 13 14 *simillimus est indici interpretationis Priscae* (*uide p* 32 *col a supra*) *: reliqua* (Leontius Longinus dicasionensis Amfion alfios Selaos Germanos) *nihil aliud sunt atque septem episcoporum nomina ex indice Neocaesariensi* (*cf pp* 32 52 53) *desumpta*

Et : *om* Λ subscripserunt s XVIII s γ ζ κ λ X et VIII α δ episcopis κ λ **conuenerunt** : fuerunt s conuenerunt XVIII Λ

1. Vitales γ antiochenus ζ λ antiocenus α β δ
2. Marcus α* Marcellius β anquyranus λ
3. Atriculaus Λ Atricolaos s Agricolaus δ Atriocolaus λ* caesarienses et reliqui ¶ Λ omnes (*cet om*) Λ cesarienŝ δ
4. **de tarso** : de tra s de casso δ
5. Bafilius β Basylius γ abnensis β
6. Philadelfius α Phyladelphius γ Filadelphus δ heliopolitanus s γ eliopotanus β
7. Eustholus γ **nicomedensis** : nichomedensis γ zelonensis (*uide No* 8) β
8. **Heraclius** s γ ζ λ : Eraclius α β δ **zelonensis** : nicomedensis (*uide No* 7) β
9. hiconensis γ ichonensis δ

Post No 9 *inserunt* 15 Longinus dicasionensis *et* 16 Amfion alfios α δ

10. Nunchius δ **laodicensis** β ζ λ : laudicensis α γ δ
11. **Sergianus anthiocensis** : *om* γ **anthiocensis** s : antiocensis α β antiocenŝ δ anchiocensis ζ antiochensis λ
12. **Epidaurius pisidiensis** : *om* γ Epitharius α Epicharius δ Epiclaurius λ bissidiensis α birsidiensis δ
13. Narchissus γ Norcissus δ
14. Leoncius β δ inerodianensis β
15. dicasionensius α discasionensis ζ
16. Anphyon γ alfius α γ

Tr 18 17 Germanus Selaus α

17. **Selaos** s β : Selaus α γ δ Saelaos ζ λ
18. **Germanos** s λ : Germanus α β γ ζ; *om* δ

IV (**Isidori uulgata**)

	secundum codd Θ V F Sp		**secundum codd S v C Q**
	[Vitalis]		Vitalis
	Lupus		Germanus
	Leontius		Gregorius
	Basilius		Alfius
5	Gregorius	5	Basilius
	Longinus		Salaminus
	Heraclius		Sedus
	Amphion		Dicasius
	Sedus		Heraclius
10	Erythrius	10	Leontius
	Sanctus		Anfion
	Valentinus		Stefanus
	Narcissus		Ericius
	Dicasius		Lupus
15	Alpius	15	Valentinus
	Germanus		Gerontius
	Gerontius		Narcissus
	Stephanus		Longinus
	Salaminus		Sanctus
20	Leontius	20	[et ceteri]

Θ V **F** *f* E *Tit praem* ITEM SYNODVS CAESARIENSIS V

Ordinem nominum ad fidem codicis V (*quocum consentit Prisc, uide p* 32) *constitui: ordo in* **F** 2 4 | 3 5 | 6 7 | 8 9 | 13 10 | 12 14 | 15 16 | 17 18 | 19 20, *sed omittuntur* 1 (*cum* V) *et* 11, *additur ad finem* Eostolus *ex episcopis Ancyritanis: in cod* Θ 1 10 19 5 14 4 9 18 8 13 3 12 17 7 16 2 11 20 6 15: *in* **Sp** 1 16 9 10 2 17 3 11 4 12 18 5 19 13 20 6 (*tr* 6 19 13 20 E) 14 7 15

1. **Vitalis** Θ **Sp**: *om* V **F** 3. **Leontius**: Leonsius Θ; *om ut uid aem-ed* 4. Basiliscus **Sp** 5. Gregor Θ 6. **Longinus** Θ **Sp**: Longianus **F** Longinianus V 7. Eraclius Θ E 8. **Amphion**: Onphion Θ; *om* **Sp** 8, 9. **Amphion Sedus**: Amphyosedis F Amphiosedis *f* 10. **Erythrius** Θ^2 V: Erythius Θ* Heretrus **F** Erstrius *ut uid* E Eristius Sp-ed Iristrius *aem-ed* 11. **Sanctus**: *om* **F** *urg-ed* 14. **Dicasius** Θ V: Nicasius **F** Decasius **Sp** 15. **Alpius F**: Aphius Θ Ulpius V Alipius **Sp** 17. Geroncius *f* Gerentius *aem-ed* 18. Stefanus V Sthephanus F 19. Silānius F Salamnius *f* 20. Leoncius *f*

Codices **S v C Q** *indicem episcoporum Neocaesariensium ante canones Neocaesarienses ponunt, uide p* 116: *tamen hic imprimendum censui, ut facilius cum ceteris indicibus conferatur* S P X Y Z *u v w* C K A Ο Π Σ Υ Φ Ψ

Ordo nominum in cod A 1 5 9 13 17 | 2 6 10 14 18 | 3 7 11 15 19 | 4 8 12 16

2. Germanos X 3. Groegorius C* Graegorius P Grigorius Y 5. Bassilius Y Basileus A 6. Salamius X* 7. **Sedus**: Sidus *v* Redus **C** Redux **Q** 8. Dicassius Y Decasius K Dicatius A Decatius C 9. Herachius S* Eraclius **v** A Hyraclius C 10. Eontius **Q** 11. **Anfion** X Y **C Q**: Alphion S P Alpion Z Alphyon *u* Alfion *v w* 12. **Stefanus** X Y C Υ Φ: Stephanus **v** K A Ο Π Σ Ψ Sthefanus S P Z 13. Hericius K Eritius A Sericius **Q** 14–17. **Lupus . . . Narcissus**: *om* P 15. Valentius *w* 17. **Narcissus** *v w* **Q**: Narcisus **S** *u* Parcessus **C** 18. Longius S* 19. **Sanctus**: *San*ctus *in ras* X (*sed corr m p*) Sanctis *v*; *praem* et **Q** 20. **et ceteri** (citeri C K) **C Q** (– Υ Φ) Y: ceteri Υ Φ; *om* **S** (– Y) **v**

VI (**Dionysii Hadriana**)

[Conuenerunt autem in unum sancti et uenerabiles episcopi in urbem Cesaream, id est

Vitalis
Salaminus
Germanus
Redus
5 Gregorius
Dicasius
Alfius
Heraclius
Basilius
10 Leontius
Amfion
Stephanus
Herecius
Lupus
15 Valentinus
Gerontius
Narcissus
Longinus
Sanctus

et ceteri qui statuerunt superius scripta.]

Index nominum apud codices s **H** (– κ) *tantum inuenitur* (*deficiente, ad caput folii* 58 *b*, *s* α β γ δ ζ κ λ *cod* Λ), *et ad finem canonum Neocaesariensium: sed huc transponendum esse duxi ut cum ceteris conferatur*

Ordinem nominum secundum codd β γ ζ λ *constitui* (*ordo in codd s* α 1 2 11 16 3 4 12 17 5 6 13 18 7 8 14 19 9 10 15; *in cod* δ 1 2 3 4 5 6 7 8 15 16 17 18 19 9 12 13 14 10 11): *qui ordo haud dubium est quominus ab indice codicum* **S v C Q** (*uide p* 52 *col b*) *deriuatus sit. nota etiam episcopi* 4 *nomen* Redus *cum* **C** *consentire* (*p* 52 *col b*, *nomen* 7)

uenerabilis γ κ λ epis β episcopis κ λ **in urbem Cesaream** α δ: in uniuersam caesariam *s* in urbe cesariam γ in urbe cesaream κ λ in urbe cesarea β in urbe caesarea ζ **id est . . . Sanctus** (*ad finem nominum*): *om* κ ¶ κ

1. Vitalus δ 2. Saluminus δ 7. Alphius α δ 8. Herclius α Eraclius δ 10. Leoncius β Leuntius δ 11. Amphion α Amplion δ 12. Sthephanus β Stefanus ζ 13. **Herecius** β ζ λ: Heretius *s* γ Hericius α Eretius δ 16. Geroncius β 19. Scanctus ζ* (*et similiter codex* O *Quesnelianus: inceperat uterque scribere* s̄c̄s̄)

III (Isidori antiqua)

INCIPIT CANON XX A SYNODO NICHENO

[I] Praesbyteros qui immolauerunt ⌜et postea iterum conflixerunt, si hoc ipsi ex⌝ fide et non aliquo astu egerunt ut iterum teneri uiderentur et tormentis subici, quo facinus pati uiderentur inuiti—hos ergo placuit honorem quidem sedis retinere, offerre autem illis et sermonem ad populum facere aut aliquibus sacerdotalibus officiis fungi non liceat.

¶ *fol* 178 *b* Λ
§ *fol* 179 *a* Λ

ϝ Λ W — INCIPIT CANON XXI A SYNODO [+NICHENO ϝ[2]] ϝ, *sed* XX *scripsi eo quod ultimus canon Nicaenus numerum habuit* XVIIII, *uide tom* I *p* 235 *et tabulam post p* 152 : I (*cet om*) Λ W, *uide can* ii *p* 56

§ ζ — 4. **ut iterum**: *abhinc usque ad finem canonis interpretationi Isid-ant adstipulatur cod* ζ (*et ipse Wirceburgensis*) *interpretationis Dionysio-Hadrianeae* 5. **et** Λ : ut ϝ W* ζ aut W[2] **quo** : quod Λ qua ζ **facinus** : facie tenus Λ 6. **hos ergo** : hoc (= **C** *Isid-uulg*) Λ 7. **sedis** : + eos Λ 10. **sacerdotalibus** : *om* Λ (*cf Isid-uulg*)

¶ ζ — **officiis** Λ : officii ϝ W ζ

ϝ Λ *In rebus orthographicis codices* ϝ Λ *et* (*inde a p* 66) R *contuli*

XX [I] 1. presbyteros Λ inmolauerunt Λ 4. eterum Λ

III Eiusdem epitome Ferrandi

[XCVII] Vt praesbyter qui immolauit idolis et postea pro fide conflixit, honore quidem non priuetur; tamen nec sacrificet nec sermonem faciat.

C *trec* XCVII : *desunt et hic et apud ceteros canones numeri in cod* C 1. prbr C 2. **et** : *om* C 4. **faciat** : *deest numerus canonis Anquiritani hic et p* 56 *infra, alibi tamen semper a Ferrando adiungitur*

IV (Isidori uulgata)

I

Presbyteros qui immolauerunt et postea iterum certamen inierunt, si hoc ipsum ex fide et non aliquo argumento sibimet praeparantes egerunt ut iterum teneri uiderentur et tormentis subici tamquam putentur inuiti—si ergo ex fide luctati sunt et non ex conpacto ad ostentatione ut offerentur ipsi fecerunt—hos placuit honorem quidem sedis propriae retinere, offerre autem illis et sermonem ad populum facere aut aliquibus sacerdotalibus officiis fungi non liceat.

Θ V F ϝ E S P X Y Z *u w* C K A Ο Π Σ Υ Φ Ψ

1 *Tit praem* De presbiteris lapsis in persecutione **Sp** *Titulos cum cann iterat* **Q**, *sed uide quae adnotaui p* 36 *supra*
1. **Presbyteros** V **F** **Sp** Φ[2] (= *Isid-ant* : *Gr* πρεσβυτέρους) : prbb Θ prb Υ* Φ* presbyteri **S v C Q** (− Υ*Φ) 3. ipsud E **non** : + ex V **F** aliquod A 4. praeparentes Y praeparente C praeparante K praeparantem A 5. coegerunt **C** **teneri** : *om* **C** 6. **et tormentis . . . inuiti** : *om* **S v C Q** **et** : ut **Sp** (− *urg-ed*) **putentur inuiti** : putentus immo **F** 7. **ergo** : *om* Σ 8. **conpacto** : conpecto V confecto (-tu *f*) **F** consensu **S v** co pacto Σ **ad** : aut Θ ostentationem **Sp S** (ostentionem P) **v** (− *w**) **Q** ostensione *f* **ut offerentur** Θ V **F** (*om* ut **F**) *w*[2] **Sp** : ut operentur **S v** uti caperentur **Q** osioparentur K osioparerentur C offitii parerent A 9. ipsum Σ **fecerunt** : fecisse uideretur A **hos** : hoc **C** **placuit** : + ut A 10. honore S P Z honori X 11. **retinere** : se tenere **F** tenere **Q** retinerent A **autem** : ante **C** (− C[2]) **et** : *om* S* 12. sermone **C** **facere** : *om* **F S v C** **aut** : ut V ; *om* Φ* 13. **sacerdotalibus** : sacerdotibus F E ; *om* **S v C Q** **fungi** : fingi K 14. **liceat** : *in ras* S (*corr m p*) ; licere **C**

Θ Υ V C K S X Y Z

I 1. prbb Θ praesbyt. V Y praesbit. S Z presbi C prbbi K prb Υ* Φ* 2. poea Θ iterunt Θ* (*sed corr m p*) inier Θ iuenierunt C* 4. preparantes Θ 5. gerunt Θ tenire X uideruntur Θ 6. turmentis Θ potentur V 7. luptati V 8. hostentatione V 10. saedis V proprie K 11. retenere CK offerse **F**

V (Dionysii I)

I De praesbiteris qui immolauerunt in tempore persecutionis.

Praesbiteros immolantes et iterum luctamen adeuntes, si hoc non per inlusionem aliquam sed ex ueritate fecerunt, neque commento praeparantes se ad hoc et suadentes ut tormentis subici uiderentur; hos placuit honorem quidem sedis propriae retinere, offerre autem aut alloqui populum aut omnino sacerdotalibus fungi officiis non licere.

ÆMB I Æ (INCIPIT CANON PRIMVS Æ) M B *et similiter usque ad finem* *Tit* De praesbiteris qui tempore persecutionis idolis immolarunt (*et hic et semper titulos ex indice canonibus praeposito mutuatur, uide p* 37 *supra*) B: *titulos et hic et semper omittit* Æ 2. per inlusione aliqua Æ 4. **commento** M B: cum metu Æ 5. **se ad hoc** B *in ras* (? et adfectantes B*) **et**: atque B 6. **tormentis subici uiderentur**: aestimentur quidem tormentis aptari (*sed* aptari *in ras: fortasse* subici B*) B = *Dion* II

ÆM I 1. presbiteros Æ

VI (Dionysii II)

XXI [I] De praesbyteris qui immolauerunt tempore persecutionis.

Praesbyteros inmolantes et iterum luctamen adeuntes, si hoc non per inlusionem aliquam sed ex ueritate fecerunt, nec ante parantes ⸢et affectantes atque suadentes ut aestimentur quidem tormentis aptari sed his uisu tantum et habitu subici; hos placuit honorem quidem reti⸣nere propriae sedis, offerre uero aut alloqui populum aut omnino sacerdotalibus fungi officiis non licere. ¶ *fol* 50 *a* Λ § *fol* 50 *b* Λ

XXI *j*: I *codd rell et similiter usque ad finem* Λ *a j l m s* α γ δ ζ κ λ Cr-w *Tituli uix legi possunt in* κ **De praesbyteris**: De prbos Λ Cr *cap* lxxxi 1. **et . . . adeuntes**: *om per homoeoteleuton* ? δ* 2. **non**: n̄ in γ in perlusionem ζ 4. **fecerunt**: *bis* δ*; fecerint ζ Cr-ed **nec ante** *usque ad finem canonis: interpretationem Isidori antiquam praebet cod* ζ, *uide p* 54 *col a* **ante parantes** *s* δ λ* Cr: ante pareantes Λ ante parentes *a j l m* α γ κ λ² **et**: nec *a* 5. **atque suadentes**: *om per homoeoteleuton a* 7. **his**: hi *s* huius Cr-ed; *om* Cr-w habitum γ 8. **hos**: hoc Cr-w 9. offerri Λ **aut**: ut *a* 10. populo *l** γ

IV Epitome Interpretationis Isidori Vulgatae Hispana

V EX CONCILIO ANCHIRITANO

I Presbyter diaconus seu clericus inuitus siue laicus immolauerit, recipiantur.

U Z *h* ANTIRITANO U ANCHYRIANO Z
I (*numerum et hic et alibi om h*): *epitomen habes hic canonum* I II III 1. Prb U prbr Z **seu**: uel *h* 2. inuidus U* sibe U lucus *h* immolauerint *h*

XXI [I] prbos Λ pbris *l* 1. prbos Λ 2. lugtamen Λ *l a* 3. illusionem *l* 5. exestimentur δ* 9. offerri Λ

III (Isidori antiqua)

XXI [II]

Diaconi similiter qui immolauerunt, postea autem iterum reluctati sunt, alium quidem honorem habere oportet, cessare uero debere ab omni altaris ministerio et in calice et in pane ministrando uel in pronuntiando. quod si aliqui episcoporum conscii sunt laboris eorum cuiuslibet et humilitatis et mansuetudinis, et uoluer*in*t eis aliquid amplius tribuere uel adimere, penes ipsos de his erit potestas.

ϝ Λ W XXI : XX (*sed canon praecedens numerum habuit* XXI) ϝ II Λ W *et similiter usque ad finem* 1. Diaconos Λ 2. **autem** : ite ϝ* ? ; *om* ϝ^2 5. **et in calice . . . pronuntiando** : tam calicis quam panis uel pronuntiationis Λ 10. uoluerit *codd* 11. **uel** : + adicere seu Λ **de his** : de hoc Λ

ϝ Λ XXI [II] 4. uoro W* 7. epsorum Λ 8. labores Λ 9. mansitudinis Λ 11. ademere ϝ panes ϝ

IV (Isidori uulgata)

II

Diacones similiter qui immolauerunt, postea autem iterum reluctati sunt, alium quidem honorem habere oportet, cessare uero debere ab omni sacro ministerio ita ut nec panem nec calicem offerant nec pronuntient; nisi forte aliqui episcoporum conscii sunt laboris eorum et humilitatis et mansuetudinis, et uoluerint eis aliquid amplius tribuere uel adimere. penes ipsos ergo de his erit potestas.

II *Tit praem* De diaconibus qui immolauerunt **Sp** Θ V **F** ϝ E S P X Y Z *u w* C K A O Π Σ Υ Φ Ψ

1. **Diacones Sp S v** : diacone Θ diaconis **C** (diaconi A) diaconus V **F** diaconos **Q** 2. **postea autem** : et postea Θ **iterum** : *om* **S v C Q** luctati Sp-ed (*cum alv* ?) 3. **alium** V **F** : aliter Θ alias **Sp** (– *urg-ed*) aliam Y alius S alios P X Z *urg-ed* eum **Q** ; *om* **v C** **quidem** : siquidem Sp-ed (– *urg-ed*) ; *om* **C** **honorem** Θ **F** S^2 Y **v** **Q** : honore V **Sp S** (– S^2 Y) **C** **honorem habere** : ordinare *urg-ed* 4. *tr* uero cessare **F** **debere** : debent O Σ $Υ^2$ (Ψ* ?) *u v* (oportet *w*) debet Π Υ* Φ $Ψ^2$ 5. mistyrio C mysterio **S** (– Y) **v** Π Υ* Φ **ita ut nec** : abere A pane **S** (– S^2 Y) C* A* 6. **nec calicem** : ne calicem Θ nec calice C K ; *om* **F** offerat nec pronuntiet C K **nec pronuntient** : *om* Sp-ed (*cum alv* ?) 7. **nisi forte** : *bis* K 8. sint A w^2 9. uoluerunt K uoluerit **Q** 10. *tr* amplius aliquid **S v Q** **uel adimere . . . potestas** : *om* **F** **adimere** : adibere A adhibere **Sp** C abhire K 11. **ipsos** : ipsius **v** ; *om* Υ* (ipsis $Υ^3$) Φ hiis Θ Y **erit** : et V

II 3. habire X 4. oportit C K 5. **ita** : it V 6. pronuntienet Θ 7. episcuporum K concii Z 8. labores C A Y E O Ψ* lauores V umilitates A 9. mansuitudinis K mansuetudines A 10. adhimere S 11. penis K poene S Θ Υ V C K S X Y Z

III Eiusdem epitome Ferrandi

[CXVI] Vt diaconi qui inmolauerunt et postea reluctati sunt, in honore quidem suo permaneant, sed ab omni altaris ministerio repellantur.

C *trec* CXVI 4. **repellantur** : *deest numerus canonis Anquiritani, uide p* 54 *supra*

V (**Dionysii** I)

II De diaconibus qui immolauerunt.

Diaconi similiter qui immolauerunt, postea [uero] reluctati sunt, honorem quidem habeant, cessare uero debent ab omni sacro ministerio siue a pane seu a calice offerendo uel praedicando. quod si forte quidam episcoporum conscii sunt laboris eorum et humilitatis et mansuetudinis, et uoluerint eis aliquid amplius tribuere•uel adimere, paenes ipsos erit potestas.

Æ M B II *Tit* De diaconis qui similiter immolarunt (*uide p* 37) B: *om* Æ 1. Diacones B 2. **postea uero** M: et postea Æ postea B 4. debeant B **ministerio**: misterio M (*cf Isid-uulg codd p* 56 *col b*) 5. **seu** M B: siue Æ, *cf Dion* II 8. laboribus Æ 11. paenes ipsorum erit potestatem Æ

Æ M II 1. inmolauerunt Æ 5. calicae M 8. labores M 11. penes M

IV **Isidori epitome Hispana**

uide p 55 *supra*

VI (**Dionysii** II)

XXII [II] De diaconis qui immolauerunt.

Diaconi similiter qui immolauerunt [postea uero reluctati sunt] honorem quidem habeant, cessent uero ab omni sacro ministerio siue a pane siue a calice offerendo uel praedicando. quod si quidam episcoporum conscii sunt laboris eorum et humilitatis et mansuetudinis, et uoluerint eis aliquid amplius tribuere uel adimere, paenes ipsos erit potestas.

XXII *j*: II *codd cett* diaconibus Λ 1. Diacones Λ 2. **postea uero reluctati sunt** (= *Gr et Dion* I) *a l*: *om* Λ *j m s* **H Cr**; *confer similia apud canones Nicaenos* [*tom* 1 *pp* 258 260] iiii *l* 8 (*ubi uocem* episcopis *contra Gr non ausus sum recipere*) v *l* 20, *et apud canones Ancyritanos* xxviii [viii] *l* 2 p 79 *et Neocaesarienses* xlviiii [V] *l* 3 *p* 125 4. ab omnibus sacro ministeriis *a* sacrae *m* 5. offerendum γ 10. **adimere**: adhibere *a et ut uid* δ*

Λ *a j l m*
α γ δ ζ κ λ
Cr-w
Cr *cap* lxxxii

XXII [II] diacob; (= diaconibus) Λ diaconi *l** (*sed* Λ *l corr m p*) 1. diacēs (= diacones) Λ 6. epscrm Λ 7. constii *a* labores *a* δ* Cr-w* 8. humilitates et mansuetudines *a*

III (**Isidori antiqua**)

XXII [III]

Qui fugientes tempore persecutionis conpraehensi sunt uel a familiaribus ⌜seu domesticis traditi uel bona propria amiserunt uel sustenuerunt⌝ tormenta uel etiam carceribus inclusi sunt, et tamen se proclamauerunt esse christianos; quin etiam perseuerante uiolentia ad id usque perducti sunt ut manus eorum adpraehensas et uiolenter adtractas super sacrificia inponerent idolorum, illis tamen et perseuerantibus in fide et christianos esse uociferantibus—

¶ *fol* 179 *a* Λ — § *fol* 179 *b* Λ

ƒ Λ W XXII: XXI *ƒ* III Λ W 2. **sunt**: + conp̄hensi sunt *iterum ƒ** 8. **perseuerantes** Λ 9. **usque**: *om* Λ **perducti** *codd:* producti *errore Maassen* horum *ƒ* 10. abstractas *ƒ* 11. inponent *ƒ** 12. **et**: *om* Λ in fidem Λ 13. **christianos** *ƒ* Λ: + se (= *Dion* II) W

ƒ Λ XXII [III] 5. carcheribus *ƒ* 13. uocifirantibus Λ

III **Eiusdem epitome Ferrandi**

[CXLVI] Quae sint paenitentiae tempora his qui praeuaricauerunt decernenda. CONCIL: NICENO TIT: VIIII. CONCIL: ANQVIRIT: TIT: III, ITEM IIII V VI VII VIII ET NONO

C *trec* CXLVI: CLVI *incuria* (*precedit enim* CXLV, *sequitur* CXLVII) *trec* 1. **tempora his**: temporalis *trec* 3. CONCILIVM NICENO TITVLVM *trec* 4. CONCILIVM ANQVIRANO (ANQVIRITANO *trec*²) TITVLVM *trec* 5. ITEM: *om trec* VII VIII ET NONO: ET VII (*cet om*) *trec*

IV (**Isidori uulgata**)

III

Qui fugientes tempore persecutionis conprehensi sunt uel a familiaribus seu a domesticis traditi uel bona propria amiserunt uel sustenuerunt tormenta uel etiam carceribus inclusi sunt, et tamen se proclamauerunt esse christianos; quin etiam perseuerante uiolentia ad id usque perducti sunt ut manus eorum adprehensas et uiolenter adtractas super sacrificia inponerent, illis scilicet perseuerantibus in fide et christianos se esse uociferantibus—

III *Tit praem* De clericis siue laicis quorum manibus alii cum iniuria (-ias E) super idolorum sacrifitia posuerunt **Sp** 1. De his (hiis Y) qui **S v C Q** 2. **a**: ad **F** 3. siue **Q** traditis Π Σ Υ Φ **uel**: et uel V **F Sp** autem Θ 4. miserunt E admiserunt **F***w** 6. **et tamen**: *om* F* **se**: *om* E *w* **se proclamauerunt**: reproclamauerunt A reclamauerunt C K 7. **esse**: *praem* se A **v**(– *v*) **quin etiam**: qui nisi a **C** 9. **eorum**: eius P* 11. **super**: per E **inponerent**: + aut (ut *w**) aliquid (aliqui *w**) polluti cibi necessitate nimia suscipere sunt coacti (*e Dion* I) **v** illi scilicet Θ V Υ* *u* **scilicet**: + et **C Σ** 12. **et**: *om* **S v C** 13. christianis **F** **se esse uociferantibus**: se uociferantibus **S v C** (reuociferantibus A, *cf l* 6 *supra*) **Q**

Θ V F *ƒ* E S P X Y Z *u w* C K A O Π Σ Υ Φ Ψ

III 1. fugientis X persequutionis C 2. conpraehensi C K S Y Υ **uel**: ū Θ familiarius Θ 3. domisticis KY domestices Z* 4. sustinuerunt Θ Υ K S 6. timen Θ 7. chistianos Θ christeanus C christianus F *ƒ* 8. uiolenti Y* 9. manos K 10. adpraehensas CKSXΥ adprehensansas F adstractas ΘA adtractatas Π 11. inponerint K *ƒ* imponerint F scilicit K 12. perseuerentibus O* 13. christianus K

Θ Υ V C K S X Y Z

V (Dionysii I)

III De his qui ex fuga conpraehensi sunt et pagani ritus aliquid pertulerunt.

Qui fugientes conpraehensi sunt uel a domesticis traditi uel bonis ademptis sustinuerunt tormenta uel in custodiam trusi proclamarunt se esse christianos, et adstricti eo usque perducti sunt ut manus eorum adpraehensas et uiolenter adtractas sacrificiis funestis inponerent, aut aliquid polluti cibi necessitate nimia suscipere sunt coacti, confitentes per omnia quod sint christiani et luctum

ÆMB III *Tit om* Æ **pagani ritus**: per uim pagani ritus gentilium (*uide p* 37) B 2. **bonis ademptis**: ademptis facultatibus (=*Dion* II) B 4. in custodia Æ 8. **funestis** M: functis Æ; *om* B 10. **sunt** Æ B v (*codices* v *interpretationi Isid uulg addunt* aut aliquid polluti . . . suscipere sunt coacti, *uide p* 58 *col b*): sint M

ÆM III 1. conprehensi Æ 3. ademtis Æ 4. proclauerunt M 8. imponerent M 9. cybi M

IV Isidori epitome Hispana

uide p 55 *supra*

VI (Dionysii II)

XXIII [III] De his qui ex fuga conpraehensi sunt et per uim pagani ritus aliquid pertulerunt.

Qui fugientes conpraehensi sunt uel a domesticis traditi uel ademptis facultatibus sustinuere tormenta aut in custodiam trusi proclamauerunt se christianos esse, et eo usque ⌜adstricti sunt ut manus eorum conpraehendentes uiolenter adtraherent et funestis sacrificiis ammouerent aut aliquid polluti cibi⌝ per necessitatem sumere cogerentur, confitentes iugiter se [christianos esse]

¶ *fol* 50 *b* Λ

§ *fol* 51 *a* Λ

XXIII *j*: III *codd cett*: *incipit hinc cod* β **pagani . . . pertulerunt**: immolauerunt (-arunt Cr-ed) Cr 3. sustenire Λ^* sustinere Λ^2 κ^2 tormenta δ *in ras* 4. custodia β proclamauerant δ* 5. **se**: *om l* **eo usque**: eos quae *a* eos usque *j** eusque γ 7. traherent *a* adtrahere β* adtrahent Cr-w* (*sed corr m p*) 8. ammo*uerent* κ *in ras* ammouerunt Cr-w* 9. **aut**: ut ζ aliqui *j* 10. coge*tur δ* 11. *tr* se iugiter Cr-w **iugiter**: igitur *a* δ* **christianos esse** ζ: christianos Cr-w^2 esse christianos Cr-ed; *haec uerba omittuntur in omnibus aliis quos contuli codicibus, et potuit cod* ζ *ex Isid antiqua ea mutuari, cf can* i, *p* 54 *col a supra*; *sed collatis et Graeco* (ὅτι εἰσὶ χριστιανοί) *et Dion* I *uerisimile est per homoeoteleuton excidisse*

Λ *a j l m s*
a β γ δ ζ κ λ Cr-w
Cr *cap* lxxxiii

XXIII [III] **ex fuga**: effuga *l* (*cf p* 37 *supra*) conprehensi *l* 2. ad domesticis Cr-w 3. turmenta Λ* 4. costudiam Λ* 5. christianus *m* 6. comprachendentes *l* conprehentes δ 10. sumire Λ* configentes β^1

Λ *l*

III (Isidori antiqua)

can XXII hoc ergo quod eis inuitis et aliis cogentibus contigit, si luctu et merore animi acerbe ferre ipsoque humili per bonam conuersationem habitu incedentes dolere se quod inuiti coacti sunt demonstrant, hos tamquam alienos a crimine communione non uetari. si autem iam prohibiti sunt

ϝ Λ W

15. luctum et merorem ϝ luctu aut merore Λ 16. **ferre** ϝ W : suffere (*fortasse pro* se ferre) Λ 17. *tr* habitu incedentes per bonam conuersationem Λ **per bonam conuersationem** Λ (= *Isid-uulg*) : pro bona conuersatione ϝ W 18. dolore ϝ 20. **a** : *om* ϝ 21. **uetari** W : uitari ϝ Λ

ϝ Λ

16. aceruae ϝ ipsoquae Λ 17. conuersacione ϝ 18. incidentes ϝ 20. alienus Λ non : no ϝ* 21. uitari ϝ Λ

IV (Isidori uulgata)

hoc ergo quod eis inuitis et aliis cogentibus contigit, si luctu et merore animi acerbe se ferre demonstrant, ipsoque humili per bonam conuersationem habitu incedentes dolere se quod inuiti coacti sunt doceant, hos tamquam inculpatos a communione non uetari. si autem iam prohibiti sunt ab aliquibus *can* III

Θ V F *f* E S P X Y Z *u w* C K A O Π Σ Υ Φ Ψ

14. **et** : *om* Sp-ed (*cum alv esc toll?*) **S v C Q** **aliis** : illis Y 15. contingit E contin-get S luctum et moerorem V libitum et merorem **F** 16. **animi** : animo C K; *om* A **acerbe se ferre** V* **F Sp** w^2 : acerbae referre V^2 acerue seffere Θ acerbe (acerue A) se (+ac A) efferre **C** acerua esse et ferre (acerua esse efferen S) **S v** aceruius (aceruis Π Υ* Φ) ea ferre **Q** **demonstrant** : demonstrent **Q** (– O* Σ) demonstranti P X **v** demonstrati Z 17. **ipsoque** : ipsosque Sp-ed ipsi quoque *f toll-ed* ipso quoque S ipsique **Q** idque **C** **per** : pro E conuersionem Θ 18. **habitu** (abitu V Υ^3) Θ V **F Sp** w^2 O Ψ Υ^3 : aditu Π Σ Υ* Φ* adita C K ad ista A habita adita S* P X habita aditu S^2? habitu adita Y habitadita Z habiti adita *u* auita adita *v* habita addita *w** **dolere** **Q** (–Υ* Φ* Ψ*) w^2 Sp-ed : et dolere Θ dolore V **F** E **S** (– S) *u* C K Υ* Φ* Ψ* dolores S dolorem A *w** 19. **se** Θ V **F Sp** w^2 : sed **S v C** se id **Q** **coacti** : quod acti S* quoacti S^2 20. **tamquam** : tam̄ (*sc* tamen) E inculpatis **F** inculcatos P X Z *u w** incalcatos *v* inconculcatos S **a** communionem V *u w** (Ψ*) 21. **non** : + placuit *urg-ed* uetare Θ 22. **prohibiti** : ipso habiti **F** proibiti A probiti **S** (– X*Y) C* probati K* X* **v** **prohibiti sunt** : prohibitis Σ **ab** : *om* Θ Π Υ* Φ*

Θ Υ V C K S X Y Z

14. in uitiis F* 15. contegit C moeror. V maerore X Υ* 16. acerue Θ acerbae V 17. humuli V 18. abitu V incidentes V Y Π Υ* *u w** incendentes A P 19. quoacti S 20. conmunione Θ commonione S 21. uetare Θ

V (**Dionysii** I)

can III

qui contigit iugiter ostendentes omni deiectione et habitu et uitae humilitate; hos uelut extra delictum positos a communionis gratia non uetari. si autem prohibiti sunt ab

Æ M B

12. **qui** M B: quod Æ, *fortasse recte: Gr* τὸ πένθος τοῦ συμβάντος 15. **gratiam** Æ 16. **uetari**: debituri Æ

VI (**Dionysii** II)

can XXIII

et luctum rei quae contigit incessabiliter ostendentes omni deiectione et habitu et humilitate uitae; hos uelut extra delictum constitutos a communionis gratia non uetari. si uero prohibiti sunt ab aliquibus

Λ *a j l m s*
α β γ δ ζ κ λ
Cr-w

12. **res** *l* **contingit** *a l* 13. **deiectione**: deuotione *a* (δ* ?) 14. **et** 2°: *om l* 15. **uelut**: uel γ κ* λ **a**: et γ 16. **communis** ζ **gratiam** γ

12. res *l* incessabiter κ* 13. omne Λ *l* *l* 14. habetu Λ 17. prohibeti Λ*

III (Isidori antiqua)

can XXII

ab aliquibus maioris diligentiae et inquisitionis causa aut per aliquorum ignorantia, statim recipi oportet. hoc autem obseruari ⌜conuenit et de clericis et de omnibus lai⌝cis. examinatum est hoc quoque, si possunt laici qui in similem necessitatem inciderunt adplicari ad ordinem clericatus: et placuit etiam hos suscipi, tamquam qui nihil peccauerunt, maxime si eos probabilis anterior uita commendat.

¶ *fol* 179 *b* Λ
§ *fol* 180 *a* Λ

f Λ W

22. maioribus Λ 24. **ignorantia** *f* Λ: ignorantiam W; + expulsi sunt hos Λ 25. **hoc**: haec Λ obseruare Λ 28. **qui in**: quin Λ* (*sed corr m p*) simili necessitate Λ 29. **inciderunt** W: incederunt *f* Λ 31. **peccauerunt** *f* W: peccauerent (*fortasse pro* peccauerint, *cf Isid-uulg*) Λ 32. probabiles Λ

f Λ

22. diligenciae *f* 24. statem Λ 25. obseruare Λ 29. incederunt *f* Λ 32. probabiles Λ

IV (Isidori uulgata)

Θ Υ V C K
S X Y Z

23. commonione Y communioni F maiores F Ψ* 24. alicorum Θ 28. lahicis K 29. lahicus K laicosane Θ *u* simelis C similis K F *f u w** necissitatis K necessitates Θ V Q P Z *w* 30. incederunt C K P X Y Z A F *f* O Π Υ Ψ* 31. maime Θ maximae S Y 32. probabiles V P O * Π Υ Φ prouabilis S cammendit K 33. ordinationem *in ras* Y recipit Θ

IV (Isidori uulgata)

can III

a communione maioris diligentiae et inquisitionis causa aut per aliquorum ignorantia, statim recipi oportere. hoc autem obseruari conuenit et de clericis et de omnibus laicis.

Laicos sane qui in similes necessitatis causas inciderunt, tamquam qui nihil peccauerint, maxime si eos probabilis uita commendet, ad ordinationem recipi placuit.

Θ V F *f* E
S P X Y Z *u w*
C K A
O Π Σ Υ Φ Ψ

23. **a**: *om* S P* Z **v**; in w^2 communionem K (P* ?) *w** diligentia et **F** S C A **v** (diligentiam et *w*) 24. **et**: aut Θ **aut**: ut F et P a Φ* 25. **ignorantia** Θ **F S** (– Y) *u* **C**: ignorantiam V **Sp** *v w* **Q** Y 26. oporteret *f* obseruare F X Y **v** O Ψ* **conuenit**: oportet **Sp** **conuenit et**: conueniet Θ 27. **et de 1°**: ad P **de 2°**: *om* E K *tr* laicis omnibus **Sp** 28. **laicis**: + debeant obseruare, perquisitum est uerum etiam hoc si possunt (hoc ipso sunt *u*) **v**, *cf Dion* I

29. *Incipit hic canon* IIII *in* **C Q** **Laicos**: *om* **F** **in**: *om* A **similes necessitatis** **Sp** S X: similis necessitatis **F** C K similes necessitates Θ V P Z A **Q** *v* (*tr* nec. sim. **Q**) similes necessitate Y similis necessitates *w* similis necessitatibus *u* 30. **causas inciderunt** V Sp-ed: causasque inciderint Θ causa inciderunt **F** E inciderunt causas X Y **C** inciderunt causam S P Z inciderunt **v** inciderunt et causas **Q** (*de* incederunt *uide notulas orthographicas*) **inciderunt**: + in clericatus ordinem (-ne *w*) promoueri placuit ergo et hos (*e Dion* I) **v** 31. **qui** Θ V **F Sp**: *om* S **v C Q** peccauerit V *f* peccauerunt Y *w** A Sp-ed peccauerint ostendentes Σ 32. **si eos**: eos si **C** quia eos (qui eos Υ*Φ) **Q** probabiles V P O* Π Υ Φ $Ψ^2$ uitae K commendat Θ *u* Σ $Ψ^2$ 33. ordinatione K *tr* placuit recipi *u* ¶ Θ

Notulas orthographicas in col a inuenies

V (**Dionysii** I)

can III aliquibus amplioris cautelae gratia uel quorundam ignorantia, statim recipiantur. hoc autem et de clericis similiter et de ceteris laicis conuenit obseruare. perquisitum est uerum etiam hoc, si possunt laici qui in hos necessitatis articulos inciderunt in clericatus ordinem promoueri: placuit ergo et hos, tamquam qui nihil peccauerint, maxime si eorum praecedens uita probabilis inuenitur, ab hoc officio non uetari.

Æ M B 17. propter ampliorem cautelam uel propter quorundam ignorantiam (=*Dion* II) B 18. ignorantiam Æ 21. **conuenit** Æ M^2 B: *om* M*, *sed corr m p*; debeant **v** (*codd* **v** *habent* debeant obseruare *usque ad* possunt, *uide p* 62) **obseruare** Æ B **v**, *cum Dion* II: obseruari M *cum Isid* 22. **uerum** Æ B **v**: uero M possint B 23. **hos**: hoc M (*cf* Æ *l* 25 *infra*) 24. **in clericatus . . . et hos**: *habet* **v**, *uide p* 62 ordine B 25. **hos**: hoc Æ 26. **qui**: *om* Æ (*cf codd* **S v C Q** *Isid-uulg*) 27. uota? M* probabiles M

VI (**Dionysii** II)

propter ampliorem cautelam uel propter quorundam ignorantiam, statim recipiantur. hoc autem similiter et de clericis et de ceteris laicis obseruare conueniet. perquisitum est autem et illud, si possunt etiam laici qui in has necessitatis angustias inciderunt ad clericatus ordinem promoueri. placuit ergo et hos, tamquam qui nihil peccauerint, si et praecedens eorum uita probabilis sit, ad hoc officium prouehi. *can* XXIII

18. **propter**: *om* κ* 21. **de** 1°: *om* γ Λ *a j l m s* *tr* laicis ceteris ζ 22. conuenit Λ* (*sed* *a* β γ δ ζ κ λ Cr-w *corr m p*) Cr-w conueniat *l** *m* (*et ut uid* κ*) 23. **est**: *om* κ **et**: *om* γ **illud**: hoc *l* possint κ 24. **in has**: et in *l* necessitatem *a** necessitates Λ a^2 β δ ζ Cr-w* 25. **angustias**: angustiis *l*; *om* δ* inciderint δ* 26. **promoueri**: perueni(re) *ut uid* γ* **ergo**: *om* ζ 27. **qui**: que β* peccauerunt *a* δ* ζ 29. **ad hoc**: adhuc Λ* *a j** δ* ad hunc $Λ^2$

18. cautellam Λ* 20. reciantur κ* 21. Λ *l* de 2°: d *j** 22. perqaesitum Λ* 24. necessitates Λ a^3 β δ ζ Cr-w* 25. incederunt Λ Cr-w* clericatos Λ 28. praecidens Λ* Cr-w* precedens *l* procaedens κ

III (**Isidori antiqua**)

XXIII [IIII]

De his qui sacrificare coacti sunt, sed etiam de his qui in templis idolorum cenauerunt: si qui eorum cum habitu cultiore ad templa perducti sunt adque ibi praetiosiore adhuc ueste mutata indifferenter cenae participes facti sunt, placuit eos inter audientes uno anno constitui, triennio uero submittere se paenitentiae, ita ut per biennium

ƒ Λ W XXIII: XXII ƒ IIII Λ W 2. **etiam**: et Λ **qui**: *om* Λ* (*corr m p*) in templum Λ 4. **cultiore**: culturae Λ 5. p̄sciosiore *ut uid* W* 6. **mutata** Λ: mutati ƒ W 8. **constitui, triennio uero** ƒ W: constitutos triennio (*om* uero) Λ 9. *tr* se submittere Λ 10. bienniū *in ras* ƒ

ƒ Λ XXIII [IIII] 3. caenauerunt ƒ 5. atque ƒ 7. caenae ƒ 8. andientes Λ 10. paenetentae Λ* paenetentiae Λ² 11. oratione Λ

III **Eiusdem epitome Ferrandi**

uide p 58 supra

IV (**Isidori uulgata**)

IIII

De his qui sacrificare coacti sunt sed etiam de his qui in templis idolorum cenauerunt: si quis eorum cum habitu cultiore ad templa perducti sunt adque ibi praetiosior*e* adhuc ueste mutata cenae participes facti sunt idolorum, indifferenter sumentes omnia quae fuerant adposita, placuit eos inter audientes uno anno constitui, tribus autem aliis annis agere paenitentiam, sed ex ipso triennio per biennium

IIII: V **C Q** *Canones* IIII V VI *omittit* Θ *Tit praem* De his qui in templis idolorum caenauerunt de quibus supra **Sp** 1. **De . . . cenauerunt**: *om per homoeotel post titulum* **F** *v* hiis Y **qui**: quibus E 2. **etiam**: + et **S** hiis Y 3. **cenauerunt**: canauerunt **S** (– Y) manducauerunt Y **quis** E **F S v C**: qui V **Q** Sp-ed 4. habita cultior *u* (*v** ?) habitu cultior *w* culturae E 5. **ibi**: *om* V **F** **praetiosiore adhuc** *scripsi cum* Sp-ed: praetiorem adhuc V praeciosiorem adhuc **F** preciosior adhuc E adhuc praetiosae se S P Z *u* adhuc praeciose sese X (*delet* sese X²) adhuc praetiosa se *w* adhuc praetiosae Y *v* adhuc praetiosa **C** ad hoc praetiosa **Q** 6. **ueste mutata**: uestem mutatam F uestem mutata uestimenta A ueste immutata etiam *urg-ed* 7. indifferentes V indiffidenter K* 8. fuerunt **F v** A Ψ* fuerint ? *w*² 9. **eos**: *om* **Sp** auditores F 10. **uno**: *praem* in **C Q** **tribus** *usque ad finem canonis: haec uerba inuenies in cod* B *interpretationis Dionysii* (*p* 65 *col a*), *nisi quod pro* per biennium *legitur* post biennium 11. penitentia *u* 12. **ex**: de **F** **per biennium**: per biennio **F** per uiennio V

V F ƒ E
S P X Y Z *u*
C K A
Ο Π Σ Υ Φ Ψ

IIII 3. idulorum Y cenaberunt V 4. habito Υ **C** perducta E* 5. atque C adquae S praecios. X F ƒ E 6. caene K cene S caenae X Y particep̄s F particeps ƒ 7. idulorum Y indiffirenter K² indefferenter Y indiferenter F inde ferent ƒ indefeferenter Υ* 10. constituit *u* 11. poenitentiam Y

Υ V C K
S X Y Z

V (**Dionysii** I)

IIII De his qui diuersis causis pagani ritus aliquid peregerunt.

De his qui sacrificare coacti sunt, insuper et ubi fuerunt idola caenauerunt: quicumque eorum cum habitu cultiore ad templa perducti sunt et praetiosioribus usi sunt uestimentis et praeparatae caenae indifferenter participes extiterunt, placuit eos inter audientes uno anno constitui, subcumbere uero tribus annis, in oratione autem communicare biennio, et tunc demum

ÆMB IIII *Tit* De his qui ob diuersas causas ritus gentilium perpetrarunt (*uide p* 37) B: *om* Æ **qui diuersis**: quiduersis M* quid ueris *ut uid* M² qui diuersis M³ 3. **quicumque**: + igitur B **eorum**: *om* Æ **cum habitu . . . perducti sunt**: cum ducerentur laetiore habiti fuerunt B, *cf Dion* II 4. **cultiore . . . perducti**: culti (*cet om per homoeoteleuton?*) Æ 5. *tr* uestimentis praetiosioribus usi sunt (= *Dion* II) B 9. **constitui**: + aliter tribus autem aliis annis agere paenitentiam, sed ex ipso triennio post biennium tantummodo rationi communicare, tertio autem anno reconciliari sacramentis (*uide Isid-uulgatam pp* 64 66, *secundum codd* CK) B; *scilicet e glossemate prius ad marginem archetypi cum uoce* aliter *textui opposito*

ÆM IIII 4. culciore M 6. praeparate M caene Æ 9. succumbere M

IV **Isidori epitome Hispana**

II Qui inuitus sacrificauerit uel in templo manducauerit aut uestem mutauerit, tres annos penitentiam agant.

UZ*h* II 1. inuidus U* inuiti *h* sacrificauerint Z *h* 2. manducauerint Z *h* ueste U 3. mutauerunt U mutauerint *h* III ann̄ *h* paenitentiam Z

VI (**Dionysii** II)

XXIIII [IIII] De his qui diuersis causis gentilitatis ritus aliquid peregerunt. ¶ *fol* 51 *a* Λ

⌜De his qui sacrificare coacti sunt, insuper et caenauerunt in idolio: quicumque eorum cum ducerentur laetiore habitu fuerunt et uestim⌝entis § *fol* 51 *b* Λ praetiosioribus usi sunt et praeparatae caenae indifferenter participes extiterunt, placuit eos inter audientes uno anno constitui, subcumbere uero tribus annis, in oratione autem communicare biennio, et tunc ad

XXIIII *j*: IIII *codd cett* **causis**: causis ex γ; *om* δ* ritu **Cr** aliquod Λ peregere *ut uid l* 2. in idolo *a* in idoli β* quique *s* 3. **cum ducerentur**: cum dicerentur *a* conducerentur γ laetiores **H** (−β² δ² ζ) 7. **inter**: *om* β* λ Cr-w* 8. **uero**: *om* **Cr** (Cr-w* *et* Cr-ed) 9. in orationem *j l* β* ζ λ Cr-w **autem**: uero **Cr**; *om j* 10. biennium Λ

Λ *a j l m s*
α β γ δ ζ κ λ Cr-w
Cr *cap* lxxxiiii

XXIIII [IIII] 1. coapti *a** 2. cenauerunt *l* Λ *l* 5. husi γ praeparate *l* 7. audientis Λ

III (Isidori antiqua)

orationi tantummodo communicent, et tunc perueniant ad perfectum.

XXIIII [V]

Quodquod autem ascenderunt in templa cum ueste lugubri et reclinati inter alios ⌜manducauerunt flentes per totum tempus discubitus, si conpleuerunt triennium submissionis, sine oblatione suscipiantur. si autem non manducauerunt, biennio subcumbant paenitentiae, tertio uero anno communicent sed

¶ *fol* 180 *a* Λ
§ *fol* 180 *b* Λ

ϝ Λ W 11. commu|municent *ϝ** communes sint Λ 12. perueniat *ϝ* **perfectum** : + tertium ut dictum est annum Λ

XXIIII R (*ut conicere licet, uide ad l* 12 *p* 68) : XXIII *ϝ* V Λ W 1. **in** : *om* Λ 2. **cum** : in *ϝ** cum uestem lugubre Λ 4. **discubitus si** Λ : discubito fisi *ϝ* discubito fixi cum W 5. **conpleuerunt** *ϝ* : conpleuerint Λ W **triennium** Λ : tempus *ϝ* W R : *Gr* τὸν τῆς ὑποπτώσεως τριετῆ χρόνον, *unde fortasse legendum est* triennii
§ R tempus *ut in Isid-uulg; codex* R *cum a uocabulo* tempus *incipiat, incertum est quae praecesserint* 6. **sine** : in Λ **suscipiantur** : + primo paenitentiam triennii temporis W, *quod additamentum e* **Q** *Isid-uulg trahitur, et ad l* 5 (*secundum* W) tempus submissionis *iure referri uidetur* 7. **si** : sin Λ* biennium (*cf Isid-uulg* V**F**) Λ

ϝ Λ XXIIII [V] 1. quotquot *ϝ* 2. lugubre Λ 5. com-
§ R pleuerunt *ϝ* 8. succumbant Λ paenetentiae Λ

III Eiusdem epitome Ferrandi

uide p 58 *supra*

IV (Isidori uulgata)

tantummodo orationi communicare, tertio autem anno reconciliari sacramentis.

V

Quodquod autem ascenderunt templa cum ueste lugubri et recumbentes inter alios manducauerunt flentes, si conpleuerunt paenitentiae triennii tempus, sine oblatione suscipiantur. si autem perducti ad templa non manducauerunt, biennio maneant in paenitentia, tertio uero anno communicent sed sine

---

13. rationi C K 14. **tertio** : *praem* et V reconciliare *u* **Q** (– O^2 Y^2 Φ^3 Ψ^*) V F *ƒ* E S P X Y Z *u w* C K A O Π Σ Υ Φ Ψ
V : VI **C Q** *Canonem omittit* Θ : *praecedenti coniungit* **S v** (*cum Prisc et Dion*) *Tit praem* De his qui timore ritus gentilium peregerunt (*uide Dion* II *can* V) **Sp**

1. **Quodquod** : Quod V *u* **ascenderunt** : *om* A 2. **cum ueste** : *om* S cum V **F Sp** : in **S v C Q** **ueste** : + et E 3. **inter alios manducauerunt flentes** : *om per homoeoteleuton* **C** ; manducauerunt (*tantum*) **Q** 4. **si** : *om* E **conpleuerunt** V : confleuerunt **F** complacuerunt E conpleuerint **S** (– P) **v C Q** Sp-ed conplacuerint P **paenitentiae . . tempus** V : paenitentia . . tempus **F** paenitentiam . . tempus **Sp** paenitentiae . . temporis (tempore Y) **S v** (*sed* triennium *u* triennio *w**) paenitentia . . temporis **C** paenitentiam . . temporis **Q** 5. **oblatione** : *om* C* 6. **suscipiantur** : recipiantur **S** (percipiantur Z) **v C** (recipuntur A) **Q** ; + ad (a F) communionem id est ut ipsi oblationem non offerant V **F Sp**, *fortasse recte* reducti **F** 7. biennium V **F** 8. in paenitentiam V *ƒ* S^2 P Z *u v* 9. **uero** : autem **C** annum *ƒ* communicit K **sed sine** : et si (*uel* set si) F* sine Σ

---

13. tantomodum *u* oratione X oratio Π* Υ V C K
V 1. quotquot Y quotquod Υ 2. locobri S S X Y Z lucubri E F lugubria Φ* 4. compleuerunt V poenitent. Y penitent. S Υ 5. trienni V Y **A** (*fortasse recte*) oblt F 8. poenitentia Y tertia Y 9. commonicent Y

V (Dionysii I)

can IIII ad perfectionis gratiam peruenire. quodquod autem ascenderunt templa cum ueste lugubri et inter discumbentes per omne tempus recubitus defleuerunt, si conpleuerunt paenitentiam triennii temporis, sine oblatione suscipiantur. si autem non manducauerunt, biennio subiecti paenitentiae tertio anno

Æ M B 13. **autem ascenderunt**: autē|derunt Æ* (*sed corr m p*) 16. refleuerunt M

Æ M 14. lucubri M 16. recubitos M 17. poenitentiam M 18. sine oblationi Æ 19. bienio Æ* (*corr m p*) 20. poenitentiae M

VI (Dionysii II)

perfectionis gratiam peruenire. *can* XXIIII
quodquod autem ascenderunt templa ueste lugubri et recumbentes per omne tempus fleuere discubitus, si conpleuerunt paenitentiam triennii temporis, sine oblatione suscipiantur. si autem non manducauerunt, biennio subiecti paenitentiae

11. **perfectionis**: + christi δ* 14. Λ *a j l m s* flere *a* δ* ζ* 15. **conpleuerunt**: *a* β γ δ ζ κ λ Cr-w conpleuerint κ λ[2] 17. **si**: sin *a* δ*

IV Isidori epitome Hispana

III Si non mutauerunt uestem et cum lucubre manducauerunt, usque quarto anno peneteat.

U Z *h* III 1. mutauerint *h* 2. **lucubre** *scripsi*: lubricae U lucebre Z lugubre *h* manducauerint *h* 3. **quarto anno** U*, *cf Isid-uulg l* 10 (*p* 68): in quartum annum Z *h* in quarto anno U[2] peniteat Z

12. quotquot *l* 13. uestrae *j* lucubri *a* β Λ *l* 15. compleuerunt *l* 15 *et* 18. poenitent. *l*

III (Isidori antiqua)

can XXIIII sine oblatione, ut quarto perfectionem suam recipiant.

Episcop*os* autem habere potestatem conuersionis eorum librare propositum, et aut humanitate praeuenire aut tempus prolixius addere: ante omnia ut praecedens eorum uita et posterior discutiatur, atque ita humanitas moderetur.

ƒ Λ R W

10. **quarto**: quaestum R perfectione suam Λ 11. suscipiant R 12. **Episcopos** (*Incipit hinc nouus canon* [XXV] *in cod* R): episcopus ƒ W eps Λ R 13. conuersationis W 14. **humanitate praeuenire**: humanitatem tribuere Λ 16. **omnia**: + autem Λ **ut**: aut R 17. **atque ita humanitas moderetur** Λ R: *om* (*per homoeoteleuton*?) ƒ; et ita eis inpertiatur humanitas (=*Dion*) W

ƒ Λ R

13. libirare Λ 17. discuciatur R 18. umanitas Λ

IV (Isidori uulgata)

oblatione, ut dictum est, ut quarto iam anno perfectionem suam recipiant. episcopum autem hinc habere licentiam oportet, ut perspecta singulorum conuersatione normam regulamque conuersationis adtribuat; id est aut humanius agens secundum uitae modum tempus alicui breuiare aut etiam prolixius quod correctioni necessarium uiderit addere. discutiatur autem omnium horum et praecedens uita et posterior, et ita circa eos sacerdotalis humanitas moderetur. *can* V

V F ƒ E
S P X Y Z *u w*
C K A
O Π Σ Υ Φ Ψ

10. **ut quarto . . . recipiant** (accipiant V) V **F** Sp: *om* **S C Q**; perfectionem quarti anni tempore consequantur penes (*uide Dion* I) **v** 11. annum ƒ 12. episcoporum **F** episcopus Y **autem**: *om* Sp-ed (*cum alv*?) Φ **hinc** V **C** *w*[2] Sp-ed: hic **F** E **S** (– Y) **v** hanc **Q** Y *tol* 2 *-ed* 13. **perspecta . . . conuersatione** V *w*[2] **Q** Sp-ed: pro his peccata . . . conuersatione E perspectam (per speciem ƒ perexpertans A) . . . conuersationem (conuersatione ƒ K A C[2]; Z?) **F S v C** 14. **normam**: norma F K; *praem* adtribuat (*e l* 15) X* 15. conuersionis E 16. **aut**: ut E A *w* 17. ui*tae* P *in ras* (? uirtute P*) **alicui**: + paenitentiae **Q** **breuiare** V **F** **Sp** **Q** A: breuiari **S v** C K 18. correctionis **Sp** correctione **S** Π Υ Φ Ψ* correptioni ƒ correptione A **v** 19. **uiderit**: uident A 20. **discutiatur autem omnium**: discutiantur autem omnia **C** discutitur autem omnium *u* 21. **praecedens uita et posterior et ita**: praecedens (-entes K) uitae posterioris (-ores C) uita **C** 22. **eos**: + se **Q** 23. manaretur *u*

Υ V C K
S X Y Z

12. habire X 13. oportit K 14. nurma K regulamquan C*? 15. adtribua S 16. humanus Φ 17. brebiare V braeuiari Z 18. prolixus Y* 19. necessarius F* uidiret X addire K 21. praecidens X ƒ praecaedens Z 22. sacerdotales K Y Π* Ψ* sacerdotali X

V (**Dionysii** I)

can IIII sine oblatione communicent, ut perfectionem quarti anni tempore consequantur. penes episcopos autem erit potestas, modum conuersionis eorum probantes uel humanius erga eos agere uel prolixiora correctionis tempora protelare : ante omnia uero praecedens eorum uita et posterior inquiratur, et ita eis inpertiatur humanitas.

ÆMB 21. sine oblationem Æ ut : *om* Æ **perfectionem . . . consequantur penes** : *habet* **v** (*uide Isid-uulg*) 22. **quarti anni** : quadriennio B, *cf Dion* II 24. conuersationis M 26. correptionis Æ 28. praecidens M

ÆM 24. conuersiones Æ 26. conrectionis M 28. praecidens M 29. impertiatur M

VI (**Dionysii** II)

tertio anno sine oblatione communicent, ut perfectionem quadriennio consequantur. paenes episcopos autem erit potestas, modum conuersionis eorum probantes uel humanius erga eos agere uel amplius tempus adicere : ante omnia uero praecedens eorum uita et posterior ⌈inquiratur, et ita eis inpertiatur humanitas. *can* XXIIII ¶ *fol* 51 *b* Λ

Λ *a j l m s* *α β γ δ ζ κ λ* Cr-w 19. **tertio anno** : triennio *l* **communicant** Λ 20. perfectione Λ γ 21. consequatur *a* *tr* autem episcop*os* ζ (*-os in ras*) eps Cr-w* epm Cr-w[2] 23. conuersationis **Cr** β* 24. human*ius* λ *in ras* **erga** : circa Λ **agere** : ageret *j* * ; *om* ζ* 25. **uero** : *om* Cr-w* 26. *tr* uita eorum δ 27. inpertietur δ inper*atur κ

Λ *l* 21. poenes *l* epsos Λ eps *m* β γ Cr-w* episcopus κ 23. conuersiones κ 26. praecidens Cr-w

III (**Isidori antiqua**)

XXV [VI]

De his qui minis tantum cesserunt et aut bonorum ablatione aut deportationis paena uexati sacrificauerunt, et nunc usque non paenituerunt neque conuersi sunt, modo autem tempore huius synodi se obtulerunt conuersionis suae consilium capientes; placuit eos usque ad magnum diem inter ⌜audientes suscipi, et post diem memoratum⌝

¶ *fol* 180 *b* Λ

f Λ R W XXV : XXVI R XXIIII *f* VI Λ W 1. **his** : epīs R **minis tantum** : tantum omnem R esserunt Λ 2. oblatione R 4. **nunc usque non** : nucnusque non *f* nunc usque nec Λ non usquae R 6. **synodi se** : sinodis et R 7. obtulerint W* 9. **diem inter . . . post** : *om per homoeoarcton* R *f* 10. **diem memoratum** *f* : memoratum diem W diēmoratim R

f Λ R XXV [VI] 4. usquae R 5. paenetuerunt R 6. sinodi R 7. optulerunt Λ suiac Λ*

III **Eiusdem epitome Ferrandi**

uide p 58 *supra*

IV (**Isidori uulgata**)

VI

De his qui minis tantum cesserunt aut bonorum ablatione aut transportationis poena deterriti sacrificauerunt, et nunc usque non paenituerunt neque conuersi sunt, modo autem tempore huius synodi se obtulerunt conuersionis suae consilium capientes; placuit eos usque ad magnum diem inter audientes suscipi, ac paenitentiam agere trien-

V F *f* E S P X Y Z *u w* C K A O Π Σ Υ Φ Ψ

VI V (*de* V *uide p* 1 *supra*) **F Sp** : V **S v** VII **C Q** ; *canonem omittit* Θ *Tit praem* De his qui in locis idolorum manducauerunt (*uide Dion* II *can* VI) **Sp**

1. hiis Y **minis tantum** : ministrantum **F** Σ subministrant et K cessauerunt **C** 2. *tr* ablat. bonorum **S v** bonarum Σ **ablatione Q** *w* : ablationem **S** oblatione **F** K oblationem V C *v* ablata *u* obseruationem A 3. poenae K A **v** (poenarum *v*) **deterriti** (detriti F) **sacrificauerunt** (-erint V) V **F Sp** : deterritis a fide errauerunt (deterritis *tantum* C*) **S** (– Y) **v C** deterriti a fide errauerunt **Q** Y 4. **sacrificauerunt . . . paenituerunt** : *om* C*; *in margine* a fide errauerunt et (*cetera pagina praecisa iam desunt*) **non paenituerunt** : *om* **v** non **Sp C Q** w^2 : neque **S** ; *om* V **F** 5. **neque conuersi sunt** : *om* P **neque** : *om w* sint Z 6. **modo** : moderno O Ψ* Y^3 **autem S v C Q** : + id est V *f* **Sp** w^2, + idem F autēpore A* aut tempore A^2 **huius synodi** : huiusmodi **C Q** 7. conuersationis **F S v** **suae consilium** : causae concilium V 8. accipientes *f* **eos** : hos **v** 10. ac (ad A* *uel* 2) **paenitentiam** (-tia K) **S v C Q** : paenitentiam (-tia V) autem V **F Sp** triennium **S** (– Y) *u*

Υ V C K S X Y Z

VI 1. moenis X A menis Y^2 3. transportationes A paena X 5. poenituerunt Z penituerunt K S Y 6. tempori V sinodi X Y Z sidoni S 7. optulerunt S P X Z 8. capientis X 10. poenitent. V penitent. Y agire K

V (Dionysii I)

v De his qui timore ritus gentilium pertulerunt.

De his qui minis tantum cessere poenarum et priuatione bonorum aut transmigratione territi sacrificauerunt, et usque actenus paenitudinis neglegentes neque conuersi nunc tempore huius concilii se obtulerunt conuersionis suae consilium capientes; placuit eos usque ad magnum diem [inter audientes suscipi, et post magnum diem]

ÆMB v *Tit* De his qui timore idolis immolarunt (*uide p* 39) B: *tit om* Æ 2. **et** : aut (=*Dion* II) B 3. transmigrationis Æ 4. **usque** : * * * (*fortasse* usq ; B*) B, *cf Dion* II paenitudinem Æ 6. **nunc** : nunc * * * * * * id est B 9. **inter audientes . . . magnum diem** B, *cf Dion* II *et Isid*: *om per homoeoteleuton* Æ M

ÆM v 2. paenarum Æ pribatione Æ 4. hactenus M 7. optulerunt M

IV Isidori epitome Hispana

IIII Qui minis et bonorum oblatis suorum immolauerunt, sex annos penitentiam agant: et si in morte ante sex annos uenerint, cummunicent.

U Z *h* IIII 1. menis U bonorum suorum ablatis facultatibus *h* 2. immolauerint Z *h* **sex** : vi Z vii *h* 3. penitentia U agat U 4. ante vii ann̄ *h* uenerit U cummunicit U communicent Z *h*

VI (Dionysii II)

XXV [V] De his qui timore ritus gentilium peregerunt.

De his qui minis⌉ tantum cessere poena⌈rum aut⌉ priuatione facultatum territi aut demigratione sacrificauerunt, et actenus paenitudinis neglegentes neque conuersi nunc huius concilii tempore semet optulerunt conuersionis suae consilia capientes; placuit usque ad magnum diem eos inter audientes suscipi, et post magnum diem triennio paeni- § *fol* 52 *a* Λ

Λ *a j l m s*
α β γ δ ζ κ λ
Cr-w
Cr *cap* lxxxv

XXV *j* : V *codd cett* **timore** : in more *a* δ* *tr* gentilium ritus δ 1. **cessere** : cessare β δ* γ λ* (? **H**) 5. conuersis *ut uid a** **nunc** *a s* **H** **Cr** (=*Dion* I) : sunt Λ *j* sunt et *l* sunt nec *m* ; + id est β² 6. **huius** : *om* κ* **semet** : semel *ut uid* Λ* (*sed corr m p*) sibimet δ **optulerunt** : + et *j* 7. concilia *j* γ *tr* capientes consilia β* 8. **ad** : in ζ 10. triennium γ Cr-ed

XXV [V] 1. ministrantum β* 2. priuatione Λ *in ras* Λ 4. actinus Λ 10. poenitentiam *l*

III (**Isidori antiqua**)

can XXV
§ *fol* 181 *a* Λ

per triennium paenitentiae subici, et post alios duos annos sine oblatione communicare, et sic conpletis sex annis ad perfectum uenire. quod si aliqui ante hoc concilium suscepti sunt ad paenitentiam, ex illo tempore inputabitur eis initium sexennii constituti. si uero alicui eorum quodlibet mortis periculum aut ex aegritudine aut ex aliqua causa accederit, hunc propter uiaticum suscipi.

ƒ Λ R W

13. **sic** : + demum W 14. **sex annis ad perfectum uenire** W : sex annis ad perfeccionem uenire Λ ad perfectum uenire sex annis (*recte?*) ƒ R 18. **sexennii** : sex annis (*e l* 14) R exennii (*quae forma quid sibi uelit nescio, nisi e confusione cum uoce* exenium xenium *orta esse possit*) Λ **constituti** Λ R : constitutum (*ex exemplari ut puto* constitut̄) ƒ W **si** : sin Λ 19. quolibet ƒ W quodlibet* R 21. **hunc** : hos Λ 22. **suscipi** : suscipies Λ

ƒ Λ R

13. oblacione R completis ƒ R 16. paenetentiam Λ 17. imputabitur ƒ inpotabitur R 18. inicium Λ exennii Λ 20. egritudine ƒ 21. accedirit Λ adcederit R 22. suscepi ƒ

IV (**Isidori uulgata**)

nio, et post alios duos annos sine oblatione communicare, et ita demum sex annis conpletis ad perfectum peruenire. quod si aliqui ante hoc concilium suscepti sunt ad paenitentiam, ex illo tempore imputabitur eis initium sexennii constituti. quod si alicui horum quodlibet mortis periculum aut ex egritudinem aut ex aliqua causa accederit, his communionem propter uiaticum [suum] non negari. *can* VI

V F *f* E
S P X Y Z *u w*
C K A
O Π Σ Υ Φ Ψ

11. **post** : *om* **F** **alios duos** V **F Sp** : duos alios **S v C Q** 12. **et** : *om* Φ* 13. **conpletis ad** : *om* K* **conpletis** V **F Sp** : perfectis **S v C** peractis **Q** profectum X 14. uenire K 15. **ante** : contra K concilio **S** (– Y) **v** **ad** : aut **S** (– Y) *w** **C** 16. paenitentia K **tempore** : temporis **S v** 17. **eis** V **Sp** : ei **F** ; *om* **S v C Q** initi*o Y sexannii C* sexanni **F** X Y exanni (*cf* Λ *Isid-ant*) E 18. **si** : *om f* **alicui horum** V **Sp** : aliqui horum **F** cui eorum **S v C Q** quilibet E 19. **ex** (*om u*) **egritudinem** V S P X *u* **C** : ex (in Υ* Φ) egritudine **F Sp** Y Z **Q** *w* 20. **aliqua** V F* **Sp** : alia qua F² *f* alia qualibet **S** (aliqualibet P) **C Q** qualibet **v** 21. **accederit** V **F Sp** : *om* **S C** ; immineat **Q** contigerit sub definitione statuta (*uide Dion*) **v** **his** : hiis Y de his K **communionem . . . . negari** V **F** : communionem . . . . negabitur **S** (– Y) communio (communioni? O*) . . . . negabitur **v C Q** Y 22. **suum Sp S v C Q** : *om* V **F** **negari** : + ut si conualuerint sexannium tempus expleant penitendi (= *Dion* I) **v**

Υ V C K
S X Y Z

11. duos duos F 12. commonicare Y 16. poenitentiam Y inputabitur S X Y Z Υ inpotabitur K 17. sexannii C* sexanni X Y F *f* exanni E 18. quodlibit K 20. aegritud. Z

V (Dionysii I)

can v triennio paenitentiam agere, et postmodum duobus item annis sine oblatione communicare, et tunc demum sex annis conpletis ad perfectionis gratiam peruenire. si uero quidam ante hanc synodum suscepti sunt ad paenitentiam, ex illo tempore initium illis sexennii reputetur. si quod autem periculum uel mortis exspectatio aut ex infirmitate aut ex aliquo eis casu contigerit, his sub definitione statuta communio non negetur; ut si conualuerint, sexennium tempus expleant paenitendi.

ÆMB 11. triennii B 12. **item**: iterum B 14. **sex**: ex Æ* (*cf* exennii Λ *Isid-ant*) 16. hunc Æ synodus M 18. **illis** *in ras* (illius? B*) B 19. **si quod**: sicut Æ (*cf a* Dion* II) 20. spectatio Æ ex (*ante* infirmitate): *om* Æ 23. **ut si . . . paenitendi**: *habet* **v**, *uide Isid-uulg* **si**: *om* Æ* 24. conualuerunt M sexannium **v**

ÆM 16. sinodum Æ 20. spectatio Æ (*cf* Λ *Dion* II) 22. contigeret Æ diffinitione B 25. penitendi M

VI (Dionysii II)

tentiam agere, et postmodum duobus annis sine oblatione communicare, et tunc demum sex annis conpletis ad perfectionis gratiam peruenire. si uero quidam ante hanc synodum suscepti sunt ad paenitentiam, ex illo tempore initium eis sexennii conputetur. si quod autem periculum uel mortis expectatio aut ex infirmitate aut ex aliqua occasione contigerit, his sub definitione statuta communio non negetur. *can* xxv

---

13. **tunc**: tum *l* 14. perueniri ζ 15. **quidam**: + eorum *l* 16. **ad**: in *a* 17. **sexennii**: sex annis Λ 18. **si quod**: si quid Λ sicut *a** (*sed corr m p*) 19. spectatio Λ *ex infirmitate* κ *in ras* 20. **aliqua**: aliquo *j** alia Cr-ed 21. defensione Λ 22. communione δ* λ* negatur ζ

Λ *a j l m s* *α β γ δ ζ κ λ* Cr-w

---

11. posmodum *l* 12. cummunicare Λ* Λ *l* 15. synhodum Λ 16. poenitentiam *l* 17. tempr *β* 18. conpotetur Λ pericolum Λ* 19. spectatio Λ (*cf* Æ *Dion* I) 21. contingerit *β* defensione Λ slata ζ*

III (Isidori antiqua)

XXVI [VII]

De his qui festis diebus gentilitatis in remotis paganorum locis conuiuiis interfuerunt, et suas nihilominus aepulas illuc portauerunt adque comederunt, placuit ut post biennii paenitentiam suscipiantur: ita tamen utrum cum oblatione recipiendi sunt, unusquisque episcoporum probet, uit*ae* uniuscuiusque habita consideratione.

ƒ Λ R W XXVI: XXVII R XXV ƒ VII Λ W 3. **conuiuiis interfuerunt**: conuiuiae fuerunt Λ 6. biennium Λ paenitentia ƒ 7. **ita tamen utrum**: utrum uero (=*Dion*) Λ **utrum**: ut utrum *in ras* W cum oblationem *ut uid* W* 8. **sunt** Λ W* (*cf Isid-uulg*): sint ƒ R W²; + an ad solam communionem admitti debeant (= *Isid-uulg*) W 9. **probet ... consideratione**: probet uniuscuiusque conuersationem (*cet om*) Λ **uitae** *scripsi*: uita R uitā ƒ uitam W (*om* Λ)

ƒ Λ R XXVI [VII] 1. diebiis Λ gentilitates R 4. aepolas R 5. atque ƒ 6. paenetentiam Λ 9. prouet R

III Eiusdem epitome Ferrandi

uide p 58 *supra*

IV (Isidori uulgata)

VII

De his qui festis diebus paganorum in remotis eorum locis conuiuiis interfuerunt, et suas nihilominus epulas ibidem portauerunt adque comederunt, placuit ut post biennii paenitentiam suscipiantur: ita tamen utrum cum oblatione recipiendi sunt an ad solam communionem admitti debeant, unusquisque episcoporum examinet, uitae eorum praeteritae et presentis habita consideratione.

Θ V F ƒ E S P X Y Z *u w* C K A Ο Π Σ Υ Φ Ψ

VII V **F** Sp: IIII Θ VI **S** v VIII **C Q** *Tit praem* De his qui frequenter idolis immolauerunt (*uide Dion* II *can* VII) Sp 1. De hiis Y qui: + in V *w*², cum **S** v 2. **in**: *om* **C** **remotis eorum**: remoti seorsum A *tr* locis eorum **Q** conuiuis X Y cūuniis *u* conuinis *v** ? 3. **suas nihilominus**: nihil hominum suas Θ 4. **portauerunt** Θ V **F Sp**: parauerunt **S** (praepar. S*) v**CQ** 5. **adque**: et V **adque comederunt**: *om per homoeotel?* E **ut**: et Y 6. biennio C biennium E K* Ψ* paenitentia **F** C A 7. **utrum**: utrum utrum Θ utrumque Y ut utrum **Q** *w*² cum oblationem **S** (− Y) *u* 8. suscipiendi **F** **sunt** Θ V **F S** v Σ Φ*: sint **Sp C Q** (− Σ Φ*) solum C K 9. debent Ψ* **unusquisque**: quisque C A quisquis K 10. **episcoporum**: uero (*pro* eporū) Θ examinent *u w* 11. uitam E **eorum**: *om* **C** 12. considerationem *u*

Θ Υ V C K S X Y Z

VII 2. remmotis Θ conuiuis X Y conuiis K conuiuiisiinterfuerunt Θ 4. aepulas C aepolas K 5. atque C Y commederunt Θ Z 6. bienni V Y penitentiam Θ poenitentiam Y 7. oblat̄ F 10. episcuporum K examinit K 11. preteritae Θ praeterite Z preterita E praesentis C X Y Z praesentes K 12. ha|habita S*

V (Dionysii I)

VI De his qui in locis idolorum manducauerunt.

De his qui festis diebus paganorum in remotis eorum locis conuiuia celebrarunt et cibos proprios deferentes ibidem comederunt, placuit eos post paenitentiam biennii suscipi: utrum uero cum oblatione, singuli episcoporum probent et uitam eorum ad singulos actus examinent.

ÆM B VI *Tit om* Æ **manducauerunt: conuiuia** caelebrarunt (*uide p* 39) B 6. cum oblationem Æ 7. **probent et**: probantes (= *Dion* II) B 8. **ad**: *om* B

ÆM VI 3. caelebrarunt M cybos M 8. actos M

VI (Dionysii II)

XXVI [VI] De his qui in locis idolorum manducauerunt. ¶ *fol* 52 *a* Λ

⸢De his qui festis diebus gentilium in remotis eorum locis conuiuia celebrarunt cibosque proprios defe⸣rentes ibidem comederunt, ⸢placuit post⸣ paenitentiam biennii eos suscipi: utrum uero cum oblatione, singuli episcoporum probantes uitam eorum et singulos actus examinent. § *fol* 52 *b* Λ

XXVI *j*: VI *codd cett* 3. caelebrare δ* Λ *a j l m s* 5. post paenitentia γ β* 8. singulis γ* 7. *tr* eorum uitam α β γ δ ζ κ λ Cr-w Cr *cap* lxxxvi

IV Isidori epitome Hispana

V Qui in festis diebus paganorum immolauerunt aut manducauerunt cum eis, septem annos peneteant.

U Z *h* V *Epitomen habes canonum* VII VIII 2. immolauerint aut manducauerit *h* 3. septe U viii ann̄ *h* peniteat Z pen̄ *h*

XXVI [VI] 3. celebrararunt λ* 5. poenitentiam Λ *l* 7. epsrum Λ 8. actos Λ* (*ut uid: corr m p*) *a* β κ

III (Isidori antiqua)

XXVII [VIII]

¶ *fol* 181 *a* A
§ *fol* 181 *b* A

Hii autem qui secundo et tertio sacrificauerunt ⌜per uim coacti, quattuor annis paeniten⌝tiae se submittant, duobus autem annis sine oblatione communicent, septimo uero anno plenius suscipiantur.

f A R W XXVII : XXVIII R XXVI *f* VIII A W 1. Hi W[2] **autem** : uero A 3. annos R submittat *f**

f A R XXVII [VIII] 2. sacreficauerunt A 3. quartuor *f** summittant A 5. oblatiō R communecent A 6. plinius A R

III Eiusdem epitome Ferrandi

uide p 58 *supra*

IV (Isidori uulgata)

VIII

Hii autem qui secundo et tertio sacrificauerunt per uim coacti, quattuor annis ad paenitentiam se submittant, duobus autem aliis sine oblatione communicent, septimo uero anno perfectionem recepturi communionis.

Θ V F *f* E
S P X Y Z *u w*
C K A
O Π Σ Υ Φ Ψ

VIII V **F Sp** : V Θ VII **S v** VIIII **C Q** *Tit praem* De his qui per (*om* per E) uim coacti idolis immolauerunt **Sp** 1. **Hii** Θ V **F** E **Q** : hi **Sp**-ed de his (hiis Y) **S v** (hos *v** ?) **C** **autem** : *om* **S v** secundum et tertium C A 3. anni Θ *tr* se ad paenitentiam V **F** **ad** : *om* Y **se** : esse E* sese E[2]; *om* A **submittant** (-tat V) Θ V **F Sp** *u*: subnectant (-tat K*) **S** *v* **C** adnectant *w* subiciant (-ent Φ*) **Q** 4. **autem** : *om* S **aliis** : alii Θ alios Π* ; + annis **S v C Q** 5. **oblatione** : *om* Θ*, *add* obl *sup lin m p* 6. **uero** : *om* E ; autem **Sp**-ed **anno** : *om* A **perfectionem** : perfectione F **S** (− Y) *u* (*w* * ?) perfectionis *f* per satisfactionem (-fationem O) **Q** **recepturi** : recipiant **Q** 7. communionem O Σ Y[2] Ψ

Θ Υ V C K
S X Y Z

VIII 2. **quattuor** : iiii Θ 3. anni Θ **penitentiam** Θ poenitentiam Y summitt. V 4. aliisine Θ 5. **septimo** : vii Θ 7. communenis Θ

V (Dionysii I)

VII De his qui frequenter idolis immolarunt.

Hi qui secundo et tertio sacrificauerunt per uim coacti, quattuor annis paenitentiae se submittant, duobus autem aliis annis sine oblatione communicent, et septimo anno perfecte suscipiantur.

Æ M B VII *Tit om* Æ 6. perfecte M B (*cum Dion* II *et Gr* τελείως) : perfecti Æ

IV Isidori epitome Hispana

uide p 75 supra

VI (Dionysii II)

XXVII [VII] De his qui frequenter idolis immolauerunt.

Hi qui secundo et tertio sacrificauerunt coacti, quattuor annis paenitentiae subiciantur, duobus autem aliis sine oblatione communicent, et septimo anno perfecte recipiantur.

Λ *a j l m s*
α β γ δ ζ κ λ
Cr-w
Cr *cap* lxxxvii

XXVII *j* : VII *codd cett* 1. Hi *j s* κ λ Cr-ed : hii *a* β γ^2 δ^2 ζ Cr-w his Λ γ* δ* de his *l* sacrificauerint Cr-ed 2. poenitentia *a* paenitentiā δ* 3. subiciuntur *ut uid* δ* 4. aliis : + annis *j m* sine : in *m*

XXVII [VII] freter δ* 1. sendo Λ* saecundo *l* Λ *l* 2 panitentiae Λ* poenitentiae *l*

III (Isidori antiqua)

XXVIII [VIIII]

Quodquod autem non solum discesserunt a fide sed etiam insurrexerunt fratresque conpulerunt et rei facti sunt necessitatis eorum, hii per triennium quidem inter audientes habeant locum, per aliud autem sexennium ad paenitentiam admittantur, alio uero anno communionem sine oblatione recipiant, conpleto decennio perfectione fruantur. in eo autem ipso tempore etiam uita eorum et conuersatio obseruanda est.

f A R W XXVIII: XXVIIII R XXVII *f* VIIII A W 1. **Quodquod**: Quod R 2. **etiam**: et A 4. hi W² 5. per triennio R **inter audientes**: audientum A 6. aliū *f* 9. sine oblationem R **recipiant**: *om* R **conpleto . . fruantur**: *om* A 11. **autem**: au A* (*sed corr m p*); *om* R **ipso**: *om* A **etiam**: + et R

f A R XXVIII [VIIII] 3. frī R conpolerunt R 4. nccissitatis A 9. sene A

III Eiusdem epitome Ferrandi

uide p 58 *supra*

IV (Isidori uulgata)

Θ Υ V C K S X Y Z VIIII 1. quotquot C Y Υ 2. deuiauerunt (diu. C K) C S v 3. alius *u* 4. persuationis Θ K persuasionibus Π* 6. catichumenos Θ caticuminus C *f* cathecominos (-us X*) X caticuminos K Y Π catecuminis Υ* Φ chathecuminis Ψ* 7. aliut Y sexsenium K penitentiae Θ Y 9. decimo: X P Π 10. completo V 12. tempr F

IV (Isidori uulgata)

VIIII

Quodquod autem non solum a fide dominica deuiarunt sed etiam insurrexerunt in alios et fratribus persuaserunt et rei facti sunt persuasionis, hii per triennium quidem inter cathecuminos habeantur, per aliud autem sexennium paenitentiae recipiant locum, alio uero anno (id est decimo) communionem sine oblatione recipiant, ut conpleto decennio perfectione fruantur. in eo autem ipso tempore etiam uita eorum et conuersatio consideranda est.

Θ V F *f* E S P X Y Z *u w* C K A O Π Σ Υ Φ Ψ VIIII V F Sp: VI Θ VIII S v X C Q *Tit praem* De his qui et aliis sacrificandi causas (causa E) adtulerunt (=*Dion*) Sp 1. **solum**: sole Ψ*; + ipsi (*e Dion*) v **a**: ad Θ S A; *om* C K 2. **fidem** Θ A dominicam A *tr* insurrexerunt etiam S v C Q 3. in aliis F **et**: *om* Q (−Σ) 4. **et**: ea S 5. **hi** V X A² (ii *ut uid* A*) Sp-ed **triennium**: + paenitentiae (*e l* 7) Ψ* **quidem**: quidam O; *om* K 6. **inter cath. habeantur**: locum inter cath. habeant (-tur *u*) v (*cf Dion*) 7. alium V F paenitentiam S P Z *u* paenitentia X 8. loco V F (*non autem f*) **alio**: *praem* ad S 9. **communionem sine oblatione**: sine communionem (-one S *u*) S (−Y) v communione sine oblatione F C Π communione oblatione *f* communione *sine* oblatione *in ras* O communionem sine oblationem Ψ* 10. **recipiant**: recipiantur P* (*w*² ?); + locum C **ut**: et S **decennio**: decimo anno Θ 11. perfectionem C Π Y Φ* **fruantur**: recipiantur *u* **in eo**: ideo E **eo autem ipso** Θ V Sp: eo ipso autem F eo autem (*tantum*) S v C Q 12. uite A uitae v ¶ A

Notulas orthographicas in col a inuenies

V (Dionysii I)

VIII De his qui et aliis sacrificandi causas attulerunt.

Quodquod autem non solum ipsi deuiarunt sed etiam insurrexerunt in alios et coegerunt fratres et rei facti sunt necessitatis eorum, hi per triennium quidem locum inter audientes accipiant, per aliud uero sexennium paenitentiae acriori succumbant, et alio anno (id est decimo) communionem sine oblatione recipiant, ut perfectionem conpleto decennio perfruantur: inter haec autem et eorum uita pensanda est.

ÆMB VIII *Tit* De his per quos et alii coacti sunt immolare (*uide p* 39) B : *tit om* Æ 7. paenitentiacriori M 8. **et** : + quod Æ 9. **communionem** : + id est Æ oblationem Æ B* 10. perfectione B 12. **et** : *om* Æ

ÆM VIII 3. cogerunt M 7. suc'bant Æ* 10. completo M

VI (Dionysii II)

XXVIII [VIII] De his qui et aliis sacrificandi causas adtulerunt.

Quodquod autem non solum ipsi deuiarunt sed etiam insurrexerunt et conpulerunt fratres et causas praebuerunt ut cogerentur, hii per triennium quidem locum inter audientes accipiant, per aliud uero sexennium paenitentiae subiciantur acriori, et alio anno communionem sine oblatione percipiant, ut perfectionem expleto decennio consequantur: inter haec autem et eorum ¶ *fol* 52 *b* Λ ⌈uita pensanda est.

XXVIII *j* : ⌉VIII *codd cett* **adtulerunt** : Λ *a j l m s* *om* β* 2. deuiauerunt *s* **H** (– δ) **Cr** *a* β γ δ ζ κ λ Cr-w **insurrexerunt** (*Gr* ⌉ ἠνάγκασαν ⌉*tantum*) : **Cr** *cap* lxxxviii + in alios (= *Dion* I) *a l* δ, *uide ad can* ii *l* 2 *p* 27 3. causa? Cr-w* 4. **ut** : aut δ* **hii** : in *l* hi *s* β² κ λ Cr-ed per triennio γ 6. accipiunt per alium *a* (*et ut uid* δ*) 8. **anno** : + id est decimo (= *Dion* I) *a* δ communione ζ 9. sine oblationem β* **ut** : * * β (*fortasse* ut β*) perfectione Λ γ 10. consequuntur γ consequentur κ λ

XXVIII [VIII] sacrificendi λ* causae ζ* Λ *l* attulerunt *l* 1. quotquot *l* 2. diuiarunt Λ* 3. frates Λ* 6. aliut *l* 7. poenitentiae *l* 8. acriore β* 10. dicennio Λ 12. pensenda β

IV Isidori epitome Hispana

VI Hii qui non solum deuerterunt sed et alios suaserunt, X annos peneteant.

U Z *h* VI 1. Hi *h* 2. alium U anñ peñ *h* peniteant Z

III (Isidori antiqua)

XXVIIII [X]

Diaconi quicumque constituuntur, si in ipsa ordinatione protestati sunt uxores se esse ducturos quia non possunt continere; hii postea si in nuptias conuenerint, maneant in ministerio, propterea quod his episcopus licentiam dederit. quicumque sane tacuerint et susce-¶perint manus inpositionem professi continentiam, et postea uxores§ sortiti sunt, a sacro ministerio cessare debebunt.

¶ *fol* 181 *b* Λ
§ *fol* 182 *a* Λ

ƒ Λ R W XXVIIII : XXX R XXVIII ƒ X Λ W 1. **quicumque** : qui Λ 2. protesta*ti* sunt W *in ras* 3. uxorem ƒ *tr* se uxores (*om* esse) Λ 4. possint Λ hi Λ W[2] 8. **tacuerint et susceperint** ƒ W (tacuerent et susciperent R): tacuerunt et susceperunt Λ *fortasse recte* 11. mi*nisterio* W *in ras* 12. **debebunt** Λ R : *addunt* Hanc sententiam episcopi occidentales (orientales *ut uid* ƒ*) numquam paenitus reciperunt sed neque in hodiernum recipiunt ƒ W

ƒ Λ R XXVIIII [X] 1. cunstituuntur Λ 3. oxores R ducturus R 4. contenere ƒ R 5. conuenerent R 7. lecentiam R dedirit R 8. sanae ƒ tacuerent R susciperent R 9. inposicionem Λ 10. oxures *uel* oxores R

III Eiusdem epitome Ferrandi

Huius canonis, nimirum quia disciplinae ecclesiae occidentalis repugnabat, nulla apud Ferrandum inuenitur mentio

IV (Isidori uulgata)

X

Diaconi quicumque ordinantur, si in ipsa ordinatione protestati sunt dicentes uelle se habere uxorem nec posse continere; hii postea si ad nuptias conuenerint, maneant in ministerio, propterea quod his episcopus licentiam dederit. quicumque sane tacuerunt et susceperunt manus inpositionem professi continentiam, et postea ad nuptias conuenerunt, a ministerio cessare debebunt.

X V **F** **Sp** : VII Θ VIIII **S** **v** XI **C** (CK) **Q**; *canonem om* A *Tit praem* De diaconibus **Sp** 1. Diaconus . . ordinatur Θ **quicumque** Θ V **F** K[2]: quicumque cum **Sp** quoque cum **S** **v** **Q** quocumque **C** ordinentur **F** 2. in ipso Φ **ordinatione** : *om* **C** *tr* dicente sunt Ψ* 3. **uelle** : uel E; *om* **C** **se** : *om* Z **uxorem** Θ V **F** (*cf Dion* I; *Gr* γαμῆσαι *tantum*): uxores **Sp** **S** **v** **C** **Q** neque **S** **v** **C** **Q** 4. possent C possint K possesse Ψ* **continere** : contineri Θ S se continere **Sp** **C** **Q** **hii** : hi P X *w* si V **F** **si** : *om* **F** **v** (*non* V) 5. **maneant . . . . dederit** : maneant in clero tantum (*cet om*) **C** maneant in clero tantum et a (ad Φ) ministerio abiciantur **Q** 6. hiis Y episcopi . . dederint **S** *u* eps . . dederint *v w* 7. dederat **F** 8. **tacuerunt**: placuerunt (-int Ψ*) **C** **Q** (– O[2] Σ) 9. inpositione V **F** inpositionum E professus ? Φ* professionis E continentia V **F** 10. **et postea** : dederit (*cf l 7 sup*) Θ* (*corr m p*) 11. conuenerint **S** (– Z) uenerint **C** **ministerio** : + uel clero **Q** 12. **debebunt** : debent V *w** Π; + laica communione recipientes **C**, laicam tantum communionem recipientes **Q**, laicam tamen communionem percipiant Y

Θ V F ƒ E
S P X Y Z *u w*
C K
O Π Σ Υ Φ Ψ

X 3. dicentis Y* habire X* 4. **si** : st Θ 6. propteria X 8. susperunt Θ susciperunt C K S X Y Υ 9. manos K munus F* inpossitionem Θ contenentiam Z 11. cesare Υ*

Θ Υ V C K
S X Y Z

V (Dionysii I)

VIIII De diaconibus qui tempore ordinationis de nuptiis adtestati sunt.

Diaconi quicumque ordinantur, si in ipsa ordinatione protestati sunt dicentes uelle se uxorem ducere nec posse continere; hi si postmodum ad nuptias conuenerint, in ministerio maneant, propterea quod his episcopus licentiam dederit. quicumque sane tacuerunt et susceperunt manus inpositionem professi continentiam, et postea ad nuptias conuenerunt, a ministerio cessare debebunt.

ÆMB VIIII *Tit* De diaconis qui tempore ordinationis suae de nuptiis contestati sunt (*uide p* 39) B : *tit om* Æ 3. se : *om* Æ 4. continere Æ, *cf Isid*: contineri M B hi si M : si hi B si (*om* hi) Æ 5. conuenerit B 6. permaneant Æ quod : quo Æ* 7. dederint M 11. a : *in ras* B 12. debunt Æ

ÆM VIIII 2. potestati M 4. conteneri M 6. episc Æ 8. snsciperunt M 12. debunt Æ

IV Isidori epitome Hispana

VII Clericus uxorem accipiat : si professus fuerit non accipere, ultra admittendus non erit accipere.

U Z *h* VII 1. oxorem U 2. accipere : acceperit U admittendas Z 3. accipere Z : acceperit U ; *om h*

VI (Dionysii II)

XXVIIII [VIIII] De diaconis qui tempore ordinationis de nuptiis⌉ adtestati sunt. § *fol* 53 *a* Λ

Diaconi quicumque ordinantur, si in ipsa ordinatione protestati sunt et dixerunt uelle se coniugio copulari quia sic manere non possent; hi si postmodum uxores duxerint, in ministerio maneant, propterea quod eis episcopus licentiam dederit. quicumque sane tacuerunt et susceperunt manus inpositionem professi continentiam, et postea nuptiis obligati sunt, a ministerio cessare debebunt.

XXVIIII *j* : VIIII *codd cett* ordinatione *j** Λ *a j l m s* ord̄ *β* 1. diaces (*sc* diacones) Λ si : *a β γ δ ζ κ λ* Cr-w *om* Cr-ed 2. in : *om l κ** 4. possent Cr *cap* xci Λ* *a j*² *l*: possint Λ² *m* possunt *j** *s* H Cr *fortasse recte* 5. hi *j l s κ λ* : hii Λ *a α β γ δ ζ* Cr-w ii Cr-ed 6. propterea : propter *l*; *om s** 7. dediderit *κ* 8. tacuerit δ* susceperint δ² (susceperunt *ut uid* δ* *et* δ³) 9. profecti ? γ* 10. continentiam λ *in ras* 11. conligati *s* 12. debebit γκλ debebt̄ ζ

XXVIIII [VIIII] diac *m β* atestati Cr-w 1. diaces Λ *l* Λ 2. potestati *l** 3. dixirunt Λ se : si *β** copolari Λ 4. manire Λ* mane *l** 5. uxoris Λ* duxirint Λ 6. maniant Λ* 7. dedirit Λ* dediderit *κ* 9. impositionem *l*

III (Isidori antiqua)

XXX [XI]

Desponsatas puellas et postea ab aliis raptas placuit erui et sponsis prioribus reddi, etiamsi eis raptores uim intulerint.

XXXI [XII]

Eos qui ante baptismum sacrificauerunt et postea baptismum consecuti sunt placuit tamquam ablutos ad ordinem promoueri.

ϝ Λ R W XXX : XXXI R XXVIIII ϝ XI Λ W 3. reddere R **etiamsi** : etsi Λ 4. intulerunt R XXXI : XXXII R XXX ϝ XII Λ W 1. **Eos** : De eis R *sacreficaue*runt *in ras* Λ (consicuti sunt Λ*, *c l* 3 : *corr m p*) 2. **et postea baptismum consecuti sunt** : *om per homoeoteleuton* ϝ 4. **ad** : ab R **promoueri** : proueheri Λ

ϝ Λ R XXX [XI] 1. disponsatas ϝ XXXI [XII] 3. consicuti Λ 4. ablutus R ablotus ϝ

III Eiusdem epitome Ferrandi

[CXLVII] Vt sponsatae puellae, si ab aliis raptae fuerint, sponso priori reddantur. CONCIL : ANQVIRITANO TIT : XI

Canonis XXXI [XII] *nulla apud Ferrandum mentio*

C *trec* CXLVII 2. *tr* reddantur sponso priori C 3. ANQVIRANO *trec**

IV (Isidori uulgata)

XI

Desponsatas puellas et postea ab aliis raptas placuit erui et his reddi quibus fuerant antea desponsatae, etiamsi eas a raptoribus florem pudoris amisisse constiterit.

XII

Eos qui ante baptismum sacrificauerunt et postea baptismum consecuti sunt placuit ad ordinem promoueri, tamquam ab omni crimine lauacri salutaris sanctificatione purgatos.

XI V **F Sp** : VIII Θ X **S v** XII **C** (C K) **Q** ; *canonem om* A ; *laudat cod* ϝ *fol* 194 *b sub tit* CAÑ ANQVIRITANAS H̄R̄ XI *Tit praem* De disponsatis puellis et ab aliis corruptis (=*Dion*) **Sp** — Θ V F *f* E S P X Y Z *u w* C K ϝ O Π Σ Υ Φ Ψ

1. **Desponsatas** : Sponsatas ϝ ; *praem* De **F** E **v** disponsatis puellis et . . corruptis E 2. hiis Y his qui S *de his Ψ* 3. **antea** Θ V w^2 **Sp** K : ante **F S v** (*om* S* *w*) C ϝ **Q** ***sponsatae Θ disponsatas **F** 4. **etiam** : *om* Π* eis **v** 5. **pudoris** : ponderis K ; + sui **Q** misisse S amissa K constiteret F consisteret *f* constituerit *u v** O contigerit **C** contigeretur ϝ — ¶ ϝ

XII V **F Sp** : VIIII Θ XI **S v** A XIII C K **Q** *Tit praem* De his qui ante baptismum sacrificauerunt idolis **Sp** — § A

1. **Eos** : De his **F** **sacrificauerunt** : + idolis (=*Dion* II) K^2 2. **et postea . . . sunt** : *om* F 3. **sunt** : *om* **S** **ad** : *om* **Q** (− O^2 Σ $Φ^2$ $Ψ^2$) **ordinem** V **F Sp** (=*Isid-ant* : *Gr* τάξιν) : ordinationem (-one K ?) Θ **S v C Q** 4. promouere A (X* ?) — ¶ A

XI 1. disponsatas C Y Υ **postea ab** : posteab Θ 2. alliis Θ erūpi F 3. disponsatae K S Y Z Υ dispunsate C daesponsate X 4. forem F 5. ponderis K amissa K misisse S amissise Y — Θ Υ V C K S X Y Z

XII 1. baptizmus Θ baptissimum S babtismum (*et l* 2) Z sacrigauerunt *f* 2. posteaa S 4. promouere A X*? 5. labacri V lauacrissalutaris Z scificatone K 6. purgatus C *f*

V (Dionysii I)

X De disponsatis puellis et ab aliis corruptis.

Disponsatas puellas et postea ab aliis raptas placuit erui et his reddi quibus ante fuerant disponsatae, etiamsi eis a raptoribus uis inlata constiterit.

XI De his qui cum essent catecumini idolis immolarunt.

Eos qui ante baptismum sacrificauerunt et postea baptismum consecuti sunt placuit ad ordinem prouehi, quod probentur abluti.

Æ M B X *Tit om* Æ **corruptis:** corrumpi M 3. **ante** (=*Dion* II) MB: antea (=*Isid-uulg*) Æ 4. **eis a raptoribus uis** *scripsi cum Dion* II: a raptoribus uis (*om* eis) Æ eis a raptoribus uiro M uis eis a raptoribus suis B

XI *Tit* De catecuminis qui idolis immolarunt (*uide p* 39) B: *tit om* Æ 1. **sacrificauerunt:** + idolis (=*Dion* II) B 3. **ordinem:** ordinationem Æ; *in ras* (orationem? B*) B 4. **probentur** Æ B^2: probantur M prouehuntur? B*

Æ M X 1. desponsatas Æ M

XI 3. consequnti M

IV Isidori epitome Hispana

VIII Sponsa rapta reddatur suo sponso.

VIIII Qui sacrificauerunt et postea baptizati, recipiendi in clero.

U Z *h* VIII 1. reddantur Z *tr* sponso suo *h*

VIIII 2. baptidiati *ut uid* U* babtizati sunt *h* recipiendi sunt *h*

VI (Dionysii II)

XXX [X] De disponsatis puellis et ab aliis corruptis.

Disponsatas puellas et post ab aliis raptas placuit erui et eis reddi quibus ante fuerant disponsatae, etiamsi eis a raptoribus uis inlata constiterit.

XXXI [XI] De his qui cum essent cathecumini idolis immolauerunt.

Eos qui ante baptisma sacrificauerunt idolis et postea baptisma consecuti sunt placuit ad ordinem prouehi, quod probentur abluti. ¶ *fol* 53 *a* Λ

XXX *j*: X *codd cett* 1. **Disponsatas puellas:** De disponsatis puellis κ postea (=*Dion* I) *a* δ 2. raptis κ λ* his δ* 3. antea j^2 *m* δ* fuerint *m* **eis** (ei κ) **a raptoribus uis** *a l s* **H Cr**: uim (uem Λ*) eis (ei *j** *m*) a raptoribus suis Λ *j m*

Λ *a j l m s* α β γ δ ζ κ λ Cr-w Cr *cap* cv

XXXI *j*: XI *codd cett* **cum:** + hereticis *j** ido*lis immolauerunt* δ *in ras* immolarunt a^2 *j s* ζ (=*Dion I*), *fortasse recte* 1. **Eos:** + autem δ **sacrificauerunt . . . baptisma:** *om per homoeoteleuton* κ 4. **prouehi:** conuehi Cr-w **quod:** *praem* eo δ^2 ζ Cr **quod probentur:** quod prouebuntur Λ quo prouehuntur *l* quod *prob*entur *in ras* ζ ablui Cr-w*

Cr *cap* lxxxviiii

XXX [X] 1. desponsatas Λ 2. erui et: eruit Λ* 3. desponsatae Λ 4. consti*terit *l*

XXXI [XI] imm β 2. baptismā δ*

Λ *l*

III (Isidori antiqua)

XXXII [XIII]

Vicarios episcoporum, quos greci chorepiscopos dicunt, non licere praesbyteros uel diaconos ordinare; sed nec praesbyteris ciuitatis sine episcopi praecepto amplius aliquid iubere, uel sine auctoritate litterarum eius in unaquaque parrocia aliquid agere.

ƒ Λ R W xxxii : xxxiii R xxxi ƒ xiii Λ W 1. Vicarius ƒ R W **quos** Λ R : quod ƒ W 2. **chorepiscopos** Λ : coreps ƒ choreps R corepm W 3. **praesbyteros uel diaconos**: prbs uel diac ƒ prbis uel diaconos W prbis uel diaconis R uel prbrm uel diacunum Λ 4. **praesbyteris** R W : prbm ƒ presbyteros Λ 5. praeceptum ƒ *tr* aliquid amplius Λ 6. iuberet ƒ auctoritatem ƒ 7. **eius**: *om* Λ

ƒ Λ R xxxii [xiii] 1. uicarius ƒ R W 2. choreps R coreps ƒ dicnt ƒ* lecere Λ R 3. prbis R W prbs ƒ prbrm Λ diac ƒ diacun. Λ ordenare ƒ 4. presbyt. Λ 5. epsi Λ 7. parochia ƒ

III Eiusdem epitome Ferrandi

[LXXVIIII] Vt corepiscopi, id est uicarii episcoporum, nec praesbyteros nec diaconos ordinent, nisi tantum subdiaconos. CONCIL : ANQVIRITANO TIT: XIII. CONCIL: ANTIOC : TIT: X

[XCII] Vt praesbyteri ciuitatis sine iussu episcopi nihil iubeant, nec in unaqu*a*que parrocia aliquid agant. CONCIL : *ANQVIRITANO* TIT : XIII

C *trec* LXXVIIII 1. coepi C uecarii C uigarii *trec* 2. prbos C 3. diac C subdiac C
XCII 1. prbi C 2. iubeat C 3. unaquoque *codd* agat C 4. ANQVIRITANO : SERDIC̄ C SARDICENSI *trec* (*cf can* XCIII *p* 86)

IV (Isidori uulgata)

XIII

Vicarios episcoporum, quos greci corepiscopos dicunt, non licere uel presbyteros uel diaconos ordinare; sed nec presbyteris ciuitatis sine episcopi praeceptum amplius aliquid imperare, uel sine auctoritate litterarum eius in unaquaque parrocia aliquid agere.

Θ V F ƒ E S P X Y Z *u w* C K G O Π Σ Φ Υ Ψ

XIII V **F Sp** : X Θ XII **S v** XIIII **C** (C K) **Q** ; *canonem om* A, *laudat cod* G *fol* 11 *a sub titulo* IN CONCILIO ANQVIRITANORVM CAP XIIII *Tit praem* De chorepiscopis **Sp**
1. Vicarii Y Vicariis S w^2 **quos** Θ V **F Q** Y Sp-ed : quod **S** (– Y) **v C** G E^2 ; *om* E* 2. conepos C conepis K* **dicunt** : uocant Θ E dicuntur Ψ* **licere** : licent eis Θ liceret **v** **uel** : *om* **S v C Q** 3. **presbyteros** : episcopos *w** ordinari K *u* 4. **sed nec presbyteris . . . aliquid agere** (*l* 8) : neque sine praeceptum episcopi (*cet om*) G **nec** : ec Θ ne **F** S* ; *om* **C** presbyteros Σ 5. **praeceptum** V **S** (– Y) **v** C G : praeceptu K praecepto Θ **F** w^2 **Sp Q** Y *tr* aliquid ¶ G amplius Θ 6. *tr* sine auctoritate litterarum uel **C** 7. **in** : *om w** parrociā **F** prouincia E 8. **aliquid agere** : agere aliquid V agere quicquam **F** **agere** : imperare *w**

Θ Υ V C K S X Y Z

XIII 1. uicarius K P X Z epr Θ episcuporum Θ Υ V C K episcorum Y* eprm G graeci C Υ 2. chorepos Θ choreps F *f* coreps S Ψ corepiscopus P cohorepiscopus X cohoreps Z *u* corepis K^2 Π* conepos C conepis K* uel : ū Θ 3. prbos Θ presbos C prebs K prsbos S ppbb P praesbyteros X Z praespiteros Y prbros Υ prsb F prbs *f* diaconus Θ* S X diacones Y Z *u w** Π Σ Υ diacs K diac F G *f v* 4. presbiteris Θ*? presbis C praebs K praebiteris S praesbyteris X praesbiteris Y prbsris Υ ciuitates Y 5. precept. Θ 6. autoritate S 7. unaquaeque K F^2 *f w** paroccia Θ porrocia K*

V (Dionysii I)

XII De eo quod non oporteat corepiscopos ordinare clericum praeter in agris et uillis.

Corepiscopo non licere praesbiteros aut diaconos ordinare; sed nec praesbitero ciuitatis sine episcopi praecepto uel litteris aliquid agere in unaquaque parrocia.

Æ M B XII *Tit* Quod non oporteat a corepiscopis clericos ordinari nisi tantum in agris et uillis (*uide p* 41) B : *tit om* Æ 1. **Corepiscopo** M : Corepiscopi Æ Chorepis B (*fortasse legendum* Corepiscopis *cum Dion* II) 2. diacones Æ ordinari M 3. **praesbitero** Æ B : praesbiteros M, *fortasse recte*

Æ M XII 1. presbiteros Æ presb M 2. diacones Æ ordinari M 3. presbitero Æ 5. unaquaeque? B* paraecia M

VI (Dionysii II)

XXXII [XII] ⌜Quod non oporteat corepiscopos ordinare clericum nisi in agris et uillulis.

Cor⌝episcopis non licere praesbyteros aut diac⌜onos ordinare⌝, sed nec praesbyteris ciuitatis sine praecepto episcopi uel litteris in unaquaque parrocia. § *fol* 53 *b* Λ

XXXII *j* : XII *codd cett* *Canonem sequenti* Λ *a j l m s postponit a* *Tit om* Cr oportent κ **corepiscopos** : c(h)orepis *a j* c(h)oreps *m* β γ δ κ λ chorepiscopus ζ* **ordinare clericum** *a j l m* δ (*cf Dion* I) : *tr* clericum ordinare *s* clericos (-us β) ordinare **H** (– δ) *tr* uillis et agris ζ et : + in γ 1. **Cor-episcopis** : c(h)oreps γ δ* κ chorepiscopus ζ*; *praem* a *j* presbiteris aut diaconis β* 2. **ordinare** : + nisi in agris aut uillulis δ 3. prbt *m* presbiteros β² ζ λ² 4. **uel** : siue (*uel* si uel) Λ 5. **parrocia** : + aliquid agere δ², *cf Dion* I *et Isid*

α β γ δ ζ κ λ Cr-w

Cr *cap* xcvi

XXXII [XII] chorep. *a*² *j m* H (–γ) 1. (cor)epsis Λ *l* Λ chorep. *j m* H (–γ) prbos Λ pbros *l* 2. diaconus *m* diac δ diacns γ 3. prbris Λ pbris *l* 4. epsci Λ unaquaeque Λ γ 5. parrochia *l*

IV Isidori epitome Hispana

X Chorepiscopus nec presbyterum nec diaconum ordinet sine iussione episcopi.

U Z *h* X 1. Choreps *codd* prb U prbm Z pbrm *h* 2. diacono̅ U diac Z *h* ordine U

III (Isidori antiqua)

XXXIII [XIIII]

Qui in clero sunt praesbyteri uel hii qui ministrauerunt, et abstinent a carnibus, hoc placuit ut eas contingant quidem et si uoluerint ab his comedendis abstineant. ⌜quod si in tantum eas abominabiles iudicaue⌝rint ut nec olera quae cum carnibus cocuntur existiment commedenda, tamquam non subditi huic regulae cessabunt a ministerio ordinis sui.

¶ *fol* 182 *a* Λ

§ *fol* 182 *b* Λ

f Λ R W XXXIII : XXXIIII R XXXII *f* XIIII Λ W 2. hi Λ W² **abstinent**: + se R 5. commedendi R 7. **ut**: *om* *f* R 8. **comedenda** *f* W : manducandum Λ commedendam R 9. **non**: qui non sunt R **huic regulae**: *om* *f*

f Λ R XXXIII [XIIII] 1. prbi *f* Λ R 5. comidendis Λ commedend. R absteneant *f* R abstiniant Λ 6. abuminabiles R 7. que Λ 8. coguntur *f* coq(uun)tur Λ exaestiment R commedend. R 10. regolae R

III Eiusdem epitome Ferrandi

[XCIII] Vt praesbyteri abstinentes a carnibus tangant eas, ita ut etiam olera quae cum carnibus coquuntur comedant. CONCIL : *ANQVIRITANO* TIT: XIIII

C *trec* XCIII 1. prbi C 3. coquitur C 4. CONCILIVM *t* ANQVIRITANO : SERDIC C SARDICENSI *trec* (*cf can* XCII, *p* 84) 5. TITVLVM *trec* XIIII : XIII *trec*

IV (Isidori uulgata)

XIIII

De his qui in clero sunt presbyteri uel diaconi et abstinent a carnibus, hoc placuit statui ut eas contingant quidem et sic si uoluerint ab his comedendis abstineant. quod si in tantum eas abominabiles iudicauerint ut nec olera quae cum carnibus coquuntur existiment comedenda, tamquam non consentientes huic regulae cessare eos

Θ V F *f* E S P X Y Z *u w* C K O Π Σ Υ Φ Ψ

XIIII V **F** **Sp**: XI Θ XIII **S** **v** XV **C** (C K) **Q**; canonem *om* Λ *Tit praem* De presbyteris a carne se abstinentibus **Sp**: *huius canonis partes insolito ordine, ll* 1–3 statui, 12–19 a carnibus, 5 se abstineant—11, 20 si quis—24, *praebet* **Sp**

1. hiis Y praesbiterii Y prbris *u* 2. **et abstinent** V **F** **Sp** **Q** (et abstinentes Σ) : et abstinent se Θ et abstinentibus **S** **v** se abstinentibus **C** a carnalibus K F 3. **hoc placuit statui** Θ V **F** **Sp**: *om* **S** **C** **Q**; placuit (*e Dion ut uid*) **v** **ut eas** *usque ad* **comedendis** (*l* 5) : *om* **Sp** (*uide supra ad initium canonis*) **ut**: et Θ 4. *tr* quidem contingant (-at *f*) V **F** quidam O* *tr* si sic **S** (*om* si P) **v** **C** **Q** uoluerunt Θ X uoluerit **v** 5. **his**: hiis Y **his comedendis**: sumendis (*tantum*) Θ **abstineant**: se abstineant Θ **Sp** abstineant se V **F** abstineat **v** 6. **in**: *om* **S** **v** **C** **Q** **eas . . . existiment**: *om* **C** **abominabiles**: *praem* inmundas et **Sp** **iudicauerint**: putauerint Θ 7. **quae cum**: quae V quaecumque *ut uid* O* 8. aestiment **F** **Sp** **S** **v** comedendi **C** 9. sentientes **F** **S** (– Y) Σ 10. recessare **C** **eos**: hos Sp-ed (– *toll*); *om* **S** **v** **C** **Q**

Θ Υ V C K S X Y Z

XIIII 1. qui in: quin X* clericorum F prbb Θ Υ V C K Θ prebi K presbi C praesbit. S Y prbi Υ 2. diacones Θ **S** *u* O Π Υ² Φ 3. carnebus S 5. comidendis C commedendis Y absteneant K S quo Π* 6. abhominabiles X Y 7. holera V S X Z **Q** que Θ 8. coquntur Y quocuntur O aestiment S X Y Z E F aestimen P estiment v

V (Dionysii I)

XIII De his qui esum carnium in clero constituti diffugiunt.

Eos qui in clero sunt praesbyteros aut diaconos et a carnibus abstinent, placuit eas quidem contingere et ita si uoluerint abstinere. quod si in tantum eas abominantur ut nec olera quae cum eis coquuntur existiment comedenda, tamquam non consentientes huic regulae ab officio suo desistant.

Æ M B XIII *Tit* De clericis qui esum carnium omnimodo diffugiunt (*uide p* 41) B : *tit om* Æ 2. **aut** : et (=*Dion* II) M diacones Æ diac B 3. **eas quidem** M, *cum Dion* II : *tr* quidem eas Æ B 4. **si** : *om* Æ* **quod** : quo M* 5. in totum M 8. **consentientes** : *in ras* (comedentes? B*) B

Æ M XIII 1. presbiteros Æ 2. diacones Æ diac B 5. abhominantur M 6. holera Æ M quoquuntur Æ quocuutur? B* cocuntur B²

IV Isidori epitome Hispana

XI Presbyter diaconus contaminatum manducent: quod si noluerit, deponatur.

U Z *h* XI 1. Prb U prbr Z diacunus U cumtaminatum U incontaminatum *h* 2. noluerint *h*

VI (Dionysii II)

XXXIII [XIII] De his qui esum carnium in clero constituti diffugiunt.

Hi qui in clero sunt praesbyteri et diaconi et a carnibus abstinent, placuit eas quidem contingere et ita si uoluerint continere. quod si in tantum eas abominantur ut nec olera quae cum eis coquuntur existiment comedenda, tamquam non consentientes regulae ab ordine cessare debebunt.

Λ *a j l m s* α β γ δ ζ κ λ Cr-w Cr *cap* xcviii

XXXIII *j*: XII *a* (*uide p* 85) XIII *codd cett* (XIIII *s**) 1. **Hi** Λ *l s* κ λ Cr-ed : hii *a j m* **H** (− κ λ) Cr-w **sunt** : + constituti δ 2. **et 1°** : aut β diaces (*sc* diacones) Λ **a** : *om* Cr-w* **abstinent** : *praem* se κ 3. **eas** : eis γ eos (δ*?) Cr-w* *tr* contingere quidem β 4. uoluerit Λ **continere** : contingere Cr-w* 5. abominatur *l* ζ* 6. coquantur δ² κ λ Cr-w 7. estimet δ* existimant κ λ

Λ *l*

XXXIII [XIII] aesum Λ 1. prbri Λ pbri *l* 2. diaces Λ 6. holera *l* coquntur Λ quoquuntur *m* quoquantur Cr-w 7. comidenda Λ* 8. regolae Λ

III (**Isidori antiqua**)

IV (**Isidori uulgata**)

oportet a ministerio et ordine suo: *can* XIII [ut non eas tamquam inmundas contemnant, contingant tamen; a quibus quidem si abstinere uolunt habeant potestatem, ita tamen ut si quando cum oleribus coquuntur eadem tamquam carnibus polluta non iudicent, sed ex his ad cibum adsumant quamuis a carnibus temperent. si quis autem hanc regulam admonitus non oboedierit, sed carnes (ut dictum est) inmundas et abominandas aestimauerit, cessare debet ab ordine suo.]

---

11. *o*porte*t in ras* Y **a**: *in ras* V (*sed corr m p*); et a O Π Ψ **et ordine . . . cum** ¶ C K
oleribus (*l* 16): *om* **C** 12. **ut non** ¶ V F *f*
eas: *quae sequuntur, usque ad finem, omittunt* V **F** (*de* **Sp** *uide quae adnotaui ad initium canonis, de* **C** *quae ad l* 11): *nec dubium est quominus alteram eorundem uerborum Graecorum interpretationem habeas* **ut**: et Ψ **non**: nos E* 13. contemnunt *u* **a** Θ **Sp** Σ: *om* **S v Q** (−Σ) 14. **si**: se E uoluerint Θ
16. **coquuntur**: quo utuntur C K (*quippe* § C K
qui uerba omnia post a ministerio [*l* 11] *omiserint*) 17. **eadem**: easdem Θ eam Y **carnibus**: *praem* a Θ pollutas Θ pollutam K 18. **ex**: de Sp-ed; *om* E **his**: hiis Y **ad**: *om* E 19. sumant Θ **a carnibus**: carnibus Σ; *om* Y; + polluta non iudicent (*e l* 17) Π* **temperent**: temperentur **Q**; se abstineant (*redit enim ad l* 5 *sup*) **Sp** 20. huic regulae **Q** 21. conmonitus Θ monitus **Sp** oboedierint Y custodierit *urg-ed* 22. **inmundas**: *praem* uelut *w* 23. abominabiles Θ abominda*se* P **aestimauerit**: existimauerit E **Q** aestimet Θ 24. **debet Sp S** (− X) **v** Π Y* Ψ: debebit (-ibit C) **C** X O Σ Y^2 Φ debere Θ

---

11. oportit K 14. abstenere S Z 16. Θ ϒ (C K)
holeribus S X ϒ coquntur Y 17. pulluta S X Y Z
S Y 18. is Θ ϒ* S 19. temperint K
20. religulam Θ regolam C 22. carnis C K
23. abuminandas C abhominandas X Y cesare Θ

V (Dionysii I)

VI (Dionysii II)

III (**Isidori antiqua**)

XXXIIII [XV]

De his quae ad ius ecclesiae pertinent, quaecumque cum episcopus non esset praesbyteri uendiderunt, placuit reuocari res ecclesiasticas. in iudicio autem erit episcopi constitutum si praetium debeat recipi necne, propter quod saepe contigit distractarum rerum reditus ampliorem summam pro accepto praetio reddidisse.

---

f A R W XXXIIII : XXXV R XXXIII *f* XV A W 2. **quaecumque cum** A : quicumque *f* quicumque cum W qui cum praesens R 4. *r*euocari *in ras f* reuocare A 5. *tr* episcopi erit A 7. **necne** *f* W : an necne A aut necne R 8. reditum A

---

f A R XXXIIII [XV] 1. aeclesiae R 3. essit R prbi A R uindederunt *f* uindiderunt R 4. placut A* aeclesiasticas R 5. iuditio *f* epsi A 6. praecium A R dibeat R 7. contegit *f* 9. praecio R 10. redidisse R

III **Eiusdem epitome Ferrandi**

[XCV] Vt praesbyteri rem ecclesiae sine conscientia episcopi non uendant. CONCIL: ANQVIRITANO TIT: XV. CONCIL: HYPPONENSI TIT: VIIII

C *trec* XCV 1. prbi C 2. uindant *trec* 4. YPONIENSI *trec*

IV (**Isidori uulgata**)

Θ ϒ V C K S X Y Z XV 1. aecclesiae Y 2. epos ϒ* prebs K prbi Θ presbi C praesbiteri S presbiteri X prsb F prbi ϒ uenderint E 3. rescissu **S** contracto V F *f u* 4. **ius : eius** *f* aecclesiasticum Y 6. **si :** se V* praetium K S X Y Z dibeat X rccipe X 7. sepe Θ K X Y sepae Z 8. distrarum S* redditus Θ E w^2 redetus C redit ϒ* reditur Φ* 9. summa F *f* summum X praetio K S Z praecio X 10. reddedisse Θ C K

IV (**Isidori uulgata**)

XV

Si qua de rebus ecclesiae cum episcopus non est presbyteri uendiderunt, placuit rescisso contractu ad ius ecclesiasticum reuocari. in iudicio autem erit episcopi constitutum si pretium debeat recipi necne, propter quod saepe contingit distractarum rerum reditus ampliorem summam pro accepto pretio reddidisse.

Θ V F *f* E S P X Y Z *u w* C K G O Π Σ ϒ Φ Ψ

XV V **F Sp** : XII Θ XIIII **S v** XVI **C** (C K) **Q**; *canonem om* A, *laudat cod* G *fol* 20 *a* IN SYNODO ANQVIRITANORVM CAP XVI Si prbi uendiderint de rebus aecclesiae cum eps non adfuerit, debent ad ius *etc* *Tit praem* Non debere presbyteros ecclesiastica uendere **Sp** Vt praesbyteris ecclesiae non liceat uendere Y

1. **eum** : + ibi Σ 2. episcopi non essent **F** non : necnon **C** **est** V **Sp S v** K **Q** (– Σ) : et C est sed Θ esset Σ essent **F** praesbiterii Y **uendiderunt** : uendiderint **Sp S v Q** ; *om* **C** 3. rescissu **S** recisso *u* recesso *v* reciso *w** resso Θ 4. **ad . . . reuocari** : ut . . . reuocarent *u* reuocare G **in** : *om* Θ in iudicium C in iudici Y* Φ* 5. **erit episcopi** V **F Sp** (= *Isid-ant et Dion*) : *tr* episcopi erit Θ **S v C G Q** **constitutum** : constitutio **C**; *om* G w^2 6. *tr* recipi debeat **S v** 7. **necne** Θ V O Y^2 Φ^2 Ψ Sp-ed : nec **F** E ac nagne S^* ac necne S^2 P Σ* ac neguae X anne Y ac neque Z hac nonne *u* an nonne *v* anne negne C an non K G *w* an negne II Y* Φ* an necne Σ^2 **contingit** Θ V S P *u* C **Q** Sp-ed : contingat G contigit (= *Isid-ant et Dion* I) **F** E X Y Z *v w* K 8. **reditus** : *om* G ampliore summa *u* ampliores summam *w* 9. **accepto** : acto **Q** dato Y^3 **pretio** : *om* Y* 10. **reddidisse** : reddidisset S Z reddisset P reddidit w^2; *om* Ψ*

Notulas orthographicas in col a inuenies

V (Dionysii I)

XIIII De rebus ecclesiae distractis eo tempore quo ecclesiae uiduantur episcopis.

Si quid de rebus ecclesiae cum episcopus non esset praesbiteri uendiderunt, placuit rescisso contractu ad ius ecclesiasticum reuocari. in iudicio autem erit episcopi constitutum si praetium debeat recipi necne, propter quod saepe contigit distractarum rerum reditus ampliorem summam pro accepto praetio reddidisse.

ÆMB XIIII *Tit* De distractis rebus ecclesiae eo tempore quo ecclesiae uiduantur uel priuantur episcopis (*uide p* 41) B: *tit* (*cum numero*) *om* Æ episcopo M 5. episcopus Æ 7. necne M B: ne Æ 8. *di*stractarum *in ras* M rerum: *om* B 10. reddidisset Æ

ÆM XIIII *tit et* 1. aecclesiae (*ter*) M 2. episcopos M 4. aecclesiasticum M 6. pretium M 7. sepe M 10. pretio M reddisse M

IV Isidori epitome Hispana

XII Si presbyteri absente episcopo uindedere rem ecclesiae, reuocetur, si tamen amplius prode non fecerit presbyter.

UZ*h* XII 1. presbyteri . . uindedere: prb̄ . . uindedere U prbr (pbr *h*) . . uendederit Z *h* 2. ecclī U eccl Z 3. prode non fecerit: lucrum non fecerit *h*; *de* prode esse, prode fieri, prode facere, *uide Rönsch* Itala und Vulgata *p* 468 4. prb U prbr Z

VI (Dionysii II)

XXXIIII [XIIII] De rebus ecclesiasticis eo tempore distractis quo ipsae ecclesiae uiduantur episcopis.

De his quae pertinent ad ecclesiam, quaecumque cum non esset episcopus praesbyteri uendiderunt, placuit rescisso contractu ad iura ecclesiastica reuocari. in iudicio autem erit episcopi si praetium debeat recipi necne, quia plerumque rerum ⌜distractarum reditus ampliorem summam pro praetio dato reddiderit. ¶ *fol* 53 *b* Λ

XXXIIII *j*: XIIII *codd cett* (XV *s**) quo: Λ* *a j l m s* quod Λ* uideantur ζ* 1. quae: *a* β γ δ ξ κ λ Cr-w qui β* δ* ζ Cr-w 2. quaecumque Cr *cap* xcvii eum: quae cum *a* γ δ[2] esset: esse κ 4. recesso Λ* (*corr m p*) 7. necne: nec *a** an non *l* plerique *a** 9. prec*io* β *in ras*

XXXIIII [XIIII] ipse β γ δ* κ Cr-w epscis Λ Λ 3. prbri Λ pbri *l* prebs β* uindederunt Λ uenderunt *j** 4. recesso Λ* rescesso Λ[2] (rescisso Λ[3]) rescissu β* recisso ζ* κ λ 5. aecclesiastica *l* 6. epsi Λ 8. rerun κ redditus γ

III (**Isidori antiqua**)

XXXV [XVI] In hoc titulo greca uerba haec sunt περὶ τῶν ἀλογευσαμένων [ἢ] καὶ ἀλογευομένων τοιόνδε, quae nos latinae possumus dicere 'De his qui inrationabiliter uersati sunt siue uersantur': sensus autem in hac ¶ *fol* 182 *b* Λ sententia triplex esse potest ⌜qui ex subiectis conicitur, aut de his § *fol* 183 *a* Λ qui cum pe⌝coribus coitu mixti sunt,

---

f Λ R W G Σ_2 XXXV: XXXVI R XXXIIII *f* XVI Λ W G, *codex enim sancti Germani de Pratis* (G: *fol* 54 *b*) *hunc canonem adducit sub titulo* IN CONCILIO APVD ANCIRAM CESAREAM CAP XVI: *item codex Paris. lat.* 1454 *fol* 5 *b* (*nobis* Σ_2): *graeca prorsus omittunt* R G Σ_2 1. ¶ G **In hoc titulo** *usque ad* **conicitur aut** (*l* 8): *om* G **In hoc titulo** *usque ad* **possumus dicere** (*l* 4): *om* Σ_2 2. περὶ τῶν ἀλογευσαμένων ἢ καὶ ἀλογευομένων *scripsi*: ενων και ααογονενον *f* tiepi tan a aore γcαμενωινν και ααοτγομενωιν Λ γερ τον αοτεγcαμενω κλαι αογμενον W; *om* R 3. τοιόνδε *scripsi*: coioγναε *f* τοιοναε Λ τοιοιογναε W, *sed nihil est in graeco quod huic uoci respondeat*; *om* R 5. **qui**: *om* R **siue**: si Λ* (*corr m p*) 6. **sensus autem** *usque ad* **conicitur aut** (*l* 8): *om* Σ_2 7. **sententia**: *praem* intel- § G legentia uel Λ 9. **coitu**: *om* G

---

f Λ R XXXV [XVI] 1. graeca Λ grega R 5. in rationabileter R 7. treplex R poitest Λ 8. conuicitur R 9. coito R

III **Eiusdem epitome Ferrandi**

[CXLVIII] Quemadmodum hii qui inracionabiliter uixerunt suscipi debeant. CONCIL: ANQVIRITANO TIT: XVI

IV (**Isidori uulgata**)

XVI In hoc titulo greca uerba haec sunt περὶ τῶν ἀλογευσαμένων ἢ καὶ ἀλογευομένων τοιόνδε, quod nos latine possumus dicere 'De his qui inrationabiliter uersati sunt siue uersantur': sensus autem in hac sententia duplex esse potest qui ex subiectis conicitur, aut de his qui cum pecoribus coitu mixti sunt,

---

XVI V **F** Sp: XIII Θ XV **S v** XVII **C** (CK) **Q** XII A *Tit praem* De his qui irrationabiliter uixerunt **Sp** De his qui inrationabiliter cum pecoribus fornicati sunt aut incestum cum proximis sanguine perpetrarunt uel cum masculis sodomitae deprehensi (reprehensi *u*) sunt (*cf Dion* I, *p* 41) **v** — Θ V F *f* E S P X Y Z *u w* C K A O Π Σ Υ Φ Ψ

1. **In hoc** *usque ad* **mixti sunt aut** (*l* 10): *om* **C** ¶ C K A **hoc**: + ergo Y **titulo**: + haec X* *tr* uerba greca **F** 2. περι των αλογευcαμενωον η και αλογευομενον γοιοναε V περι ων ααοταμννωιν κι ααοναι **F** περι ων αοτνοcαμννων και ααοναι *f* περ των ααοτευcιακλενω κα αοτετομενον τοιναε E περιτον αλλεceoc αμενοντων De *v* periton alleceos allenonton De *u* periton aleccos alenomton De *w* periton allegeus alle non tonde S Z peri ton allegeusallenon e ce alogiomenon tonde P X peri ton allegius alle non ealogio menon toe Y periton allegeus (allegeos Σ alegeus Ψ) alle non ece alogio menon (non Ψ) con **Q**; *om* Θ 3. **quod**: que Θ **Sp** quos *u w* quo *v* **nos**: *om* V latini *w* 4. possimus X Y hiis Y 6. **sensus ... duplex esse** (se P) oportet (oportest? Y*) **S v** sensum ... duplicem esse oportet **Q** 7. sententention Θ sententiam S scientia **F** 8. obiectis **Sp** **aut de his ... mixti sunt aut**: *om* **Q** 9. **coitu mixti**: coitum (*om* coitum *w*) mixti **S v** commixti **F**

XVI 1. creca S Z grega X graeca Υ **haec sunt**: Θ Υ V exunt Θ 3. latinae S 5. inrationabileter Υ uersatiti Z 6. ac Θ 7. sentententiam Θ dupex F duppl. Υ 8. subgectis P 9. peccoribus Θ cohitum S X Z — S X Y Z

V (Dionysii I)

XV De his qui circa inrationabilia se fornicationis crimine polluerunt, id est cum pecoribus commixti sunt aut incesta cum proximis sanguine comisserunt aut cum masculis contaminati sunt, sed et

de his qui inrationabiliter conuersati sunt siue uersantur, quod-

Æ M B XV *Tit* De his qui irrationabiliter cum pecoribus fornicati sunt aut incestum cum proximis sanguine perpetrarunt uel se cum masculis polluerunt (*uide p* 41) B: *om tit* Æ (*incipit ad uerba* de his qui inr.)

IV Isidori epitome Hispana

XIII Si quis proximam suam uxorem acceperit uel animalibus conuersatus fuerit, XX annos penitentiam agat aut certe *XV*

Z *h* XIII 1. oxorem U 2. uel: + cum *h* 3. anñ peñ agat *h* 4. aut certe XV *scripsi*: aut certe ˩L (*quod symbolum quid significet nescio*) U aut certe (*tantum*) Z; *om h*

VI (Dionysii II)

XXXV [XV] De his qui fornicantur § *fol* 54 *a* Λ inrationabiliter, id est qui miscentur pecoribus aut cum masculis polluuntur.

De his qui inrationabiliter uersati sunt siue uersantur, quodquod ante

Λ *a j l m s* *α β γ δ ζ κ λ* Cr-w Cr *cap* xcviiii

XXXV *j*: XV *codd cett* (XVI *s**) **De**: Quod *a* **qui miscentur . . . polluuntur**: cum pecoribus aut cum masculis (*cet om*) Cr **pecoribus aut cum**: cum pecoribus aut κ* cum pecoribus aut cum κ² **polluuntur**: + ut ceteri canoñ(*es*) hab̄(*ent*) qui cumsanguineis iuncti sunt (*confer e.g. Isid-ant*, *p* 94 *col a*) β 2. siuersantur Λ*

XXXV [XV] pectoribus *l* 2. quotquot *l* Λ *l*

III (**Isidori antiqua**)

can XXXV aut more pecodum incesta cum consanguineis commiserunt, aut cum masculis concubuerunt.

Quodquod igitur ante uicesimum aetatis suae annum tale crimen admiserunt, quindecim annis in paenitentia exactis orationi tantum incipiant participare, et quinquennio altero in communione simplici perdurantes, post uicesimum cum

f Λ R W G Σ_2

10. **pecorum** (= *Isid-uulg*) Λ R **cum consanguineis**: cum consanguinibus Λ cumsanguineis G 11. **commiserunt**: conmiscuerunt G **cum masculis**: conmasculos G*

13. **Quodquod**: Qui G Σ_2 **igitur**: *om* G 15. **quindecim annis**: XV anñ G Σ_2 **in paenitentia**: in paenitentiam Λ Σ_2 poenitentiam G 16. oratione G tanto R 17. participari W quinquennium alterum R 18. **altero**: *om* G communionem *f* 19. cum oblationem R

f Λ R

12. concupuerunt R 13. quotquot R uicensimum *f* uicisimum R xx G 15. paenitencia R 19. uicisimum Λ uicensimum *f* R

IV (**Isidori uulgata**)

aut more pecorum incesta cum propinquis sanguine commiserunt. *can* XVI

Quodquod igitur ante uicesimum aetatis suae annum tale crimen admiserint, quindecim annis in paenitentiam exactis orationi tantum incipiant communicare, et quinquennio altero in communione orationis solius perdurantes, post uicesimum

Θ V F *f* E S P X Y Z *u w* C K A O Π Σ Υ Φ Ψ

10. **more pecorum**: *praem* Si quis (*initium canonis hinc faciens*) **C** ita ut dicamus Si qui **Q** *tr* cum propinquis incestum more pecorum (pecudum A) **C** **incesta . . . sanguine**: cum propinquo sanguine inceste **Q** 11. sanguinis Θ sanguinem A **commiserunt** Θ V **F** Sp-ed: conmiscerunt E commixti (conmixiti K conmixti S) sunt **S v C Q**; + aut cum masculis concubuerunt (= *Isid-ant*) **F** S

12. **Quodquod igitur**: et (*tantum*) **C Q** 13. talem Θ S* *v** *w** Π Φ* crimina E 14. **admiserint** V*f* **Sp C**: admiserit Θ admiserunt **S v Q** amiser̄ F **quindecim** Θ V **F Sp v**: decem (decim C K Y) **S C Q**; *praem* hii **S** in paenitentia **Q** Y A Sp-ed 15. exacti E Π Y **orationi** *usque ad* **suscipiantur** (*l* 20): communionem orationum tantummodo consequantur et quinquennio altero in hac (hanc *w*) orationum communione (-onem *u v*) perdurantes tum (tuum *u* tunc *v*) demum (+ postea *w*) oblationem sacramenta percipiant (*e Dion* I) **v** **orationi**: oratis orationi V orationis Θ oratine P* rationi Σ 16. incipiat Θ **et quinquennio . . . perdurantes**: *om* **S C Q** quinquennium alterum E 17. **in**: *om* V 18. **perdurantes**: perduratis Θ **uicesimum**: + uero annum **Q**

Θ Υ V C K S X Y Z

10. marc? Θ* inchest. Υ pinquis Y* 11. conmiserunt V 12. quotquot Y uicemsimum Θ uicensimum C K Υ uicissimum Y xx F 13. actatisuae *u* annos E anno A crimem Θ 14. XV Θ F penitent. Θ Υ poenitent. Y 16. cummunicare S conmunicare X Z communicari Y 18. uincensimum Θ uicinsimum C uicensimum K uicissimum Y uicisimum Z

V (Dionysii I)

can XV quod ante uicensimum annum aetatis tale crimen ammiserunt, quindecim annis exactis in paenitentia communionem orationum tantummodo consequantur, et quinquennio altero in hac orationum communione per-

ÆMB 3. ante∗ (antea *fortasse* Æ*) Æ *tr* aetatis annum M 5. in paenitentiam B* communionem *usque ad* **percipiant** (*l* 10) : *habet* v, *uide Isid-uulg p* 94 *col b in notulis* 6. orationis Æ orationum∗ B 8. communionem Æ

ÆM XV 2. quotquot M 4. admiserunt M

VI (Dionysii II)

uicesimum annum tale crimen ammiserint, quindecim annis exactis in paenitentiam communionem mereantur orationum, deinde quinquennio in hac communione durantes tunc *can* XXXV

3. **uicesimum** : + aetatis *a* δ, *cf Dion* I **ammiserint** *j l* δ²: amiserint *a m* admiserint Λ ammiserit δ* commiserint *s* **H** (− β δ) **Cr** commiserunt β 4. **in paenitentiam** Λ *j l m* β κ* λ : in paenitentia *a s* α γ δ κ² **Cr** 5. comunionemereantur γ 6. orationem *a* δ* 7. **communione** : communionem *j* conuersatione *l* tum *a* Λ *a j l m s* α β γ δ ζ κ λ Cr-w

3. uicensimum Λ 4. XV δ κ 5. Λ *l* poenitentiam Λ *l* commonionem Λ

III (Isidori antiqua)

can XXXV oblatione ad communionem suscipiantur: discutiatur autem et uita eorum quae fuerit tempore paenitentiae, et ita hanc humanitatem consequantur. quod si quis perseuerantius abusi sunt hoc crimine, prolixius tempus habeant summissionis. quodquod uero exacta uiginti annorum aetate et uxores habentes in hoc crimine inciderunt, uiginti

f Λ R W G Σ_2

20. suscipiatur *f* 21. et: *om* G 23. hanc: *om* G 24. **quod si**: *inde ab his uerbis paraphrasin meram praebet* G **quis** *f* W (*uide tom* I *p* 150): qui Λ R; *om* Σ_2 26. **prolixius tempus habeant summissionis** R Σ_2: prolixius tempus habeant summissioni *f* W prolixoris temporis habeant summissionem Λ 27. *tr* uiginti annorum exacta Λ **exacta . . . aetate**: exact . . . aetatem R ultra . . . aetatem Σ_2 29. crimen W^2 incederint R

f Λ R

21. discuciatur R 26. sommissionis R 27. quotquot *f* 28. oxores R 29. inced. R

IV (Isidori uulgata)

cum oblatione ad communionem *can* XVI
suscipiantur: discutiatur autem et uita eorum quae fuerit tempore paenitentiae, et ita hanc humanitatem consequantur. quod si qui perseuerantius abusi sunt hoc crimine, prolixiore tempore id est XX annorum [paenitentia sola suscipiant*ur*. quodquod uero exacta XX annorum] aetate et uxores habentes in hoc crimine inciderunt,

Θ V F *f* E S P X Y Z *u w* C K A O Π Σ Υ Φ Ψ

19. *tr* ad communionem (communione A communiosae *ut uid* K) cum oblatione (oblationibus A) **S C Q** *tr* suscipiatur ad communionem Θ 20. suscipiatur C K Θ discutiantur Θ 21. **eorum**: eius P* 22. **et**: *om* **F** **hanc humanitatem**: hanc humilitatem Θ hunc umanitates A 23. **qui**: quis **S** (– Y) **v**; *om* Θ 24. **perseuerantius** Θ V **F Sp**: perseuerantiam (-tia K *ut uid*) **S v C** perseueranter **Q** (– O Σ) perseuerantem O perseuerantes Σ **abusi sunt**: *om* Σ **hoc**: *om* Υ Φ* 25. crimen *u* **prolixiore tempore**: ad (*om w*) agendam paenitentiam prolixiore (prolixior et *u*) tempore succumbant (*e Dion* I) **v** **id est**: ipsi per *urg-ed*; *om* **C Q** 26. XX: uicesimo (uicins. C uicens. K X uiciss. Y) **S C** **paenitentia . . . annorum** (*l* 28) **F Sp** w^2: *om per homoeoteleuton* Θ V **S v C Q** **paenitentia sola suscipiantur** *scripsi*: paenitentia solā suscipiant **F** paenitentia sola suscipiant E paenitentiam solam suscipiant Sp-ed **sola** *usque ad* **annis paenitentia** (*l* 30): *om per homoeotel urg-ed* 27. **quodquod**: quod E **exacta**: et acta F 28. aetatem A Π Υ w^* **et**: ex Θ* (*cf l* 35 *inf*: *corr m p*) ut **S C Q** 29. **in**: *om* **Q** **crimine**: crimen V **Q** *u* inciderint (incederint C K incenderint A incidirent X indicerint Υ* Φ*) **S v C Q**

Θ Υ V C K S X Y Z

19. ollatione P conmunionem Z 21. que Θ temporet Θ 22. penitentiae Θ S Y humanitate *u* 23. quod: quo Π* 25. tem C* 26. uiginti V E 28. etate Θ Y aeta Z 29. inceder. V C K incidir. X incender. A

V (Dionysii I)

can XV durantes tum demum oblationis sacramenta percipiant: discutiatur autem et uita eorum qualis extiterit tempore paenitentiae, et ita hanc misericordiam consequantur. quod si perseuerantius abusi sunt crimine, ad agendam paenitentiam tempore prolixiore subcumbant. quodquod autem peracta XX annorum aetate et uxores habentes in hoc peccato

Æ M B 9. oblationum Æ 11. quales extiterint B 12. *tr* ita et Æ hanc: *om* Æ =*Dion* II) 13. **quod**: quo M* 15. **ad agendam . . . subcumbant**: *habet* v, *uide Isid-uulg p* 96 16. prolixioris Æ 17. *pe*racta *in ras* B aetatem B*

Æ M 12. poenitentiae M 16. succumbant M quotquot M 17. XX M B: uiginti Æ

VI (Dionysii II)

demum oblationis sacramenta contingant: discutiatur autem et uita eorum qualis tempore paenitudinis extiterit, et ita misericordiam consequantur. quod si inexplebiliter his hesere criminibus, ad agendam paenitentiam prolixius tempus insumant. quodquod autem peracta uiginti annorum aetate et uxores habentes hoc peccato prolapsi sunt, *can* XXXV

8. oblatione *a* δ* oblationum δ[2] contingat? γ* 9. discutiantur β* γ δ* ζ 11. misericordia Λ β* γ λ* 12. **si**: *om* *l** 13. **hesere**: inhesere *l* herere δ* erere γ augendam Cr-w* 14. **prolixius**: *om* Cr-w* 16. aetatem *a* δ* Cr-w* et: *om* Λ *j* 17. **prolapsi**: quo lapsi *a* Λ *a j l m s* α β γ δ ζ κ λ Cr-w

10. quales γ tempr κ poenitudinis *l* Λ *l* 11. exteterit Λ existerit *j m* 13. agenda γ 14. insummant *m* 15. quotquot *l*

III (Isidori antiqua)

can XXXV quinque annis paenitentia acta ad communionem orationum tantum suscipiantur; ⌜altero uero quinquennio perdurantes⌝ plenam communionem cum oratione ⌜re⌝cipiant. quod si aliqui et uxores habentes et excedentes quinquagesimum aetatis suae annum in hoc prolapsi sunt, ad exitum uitae tantum communionem mereantur.

¶ *fol* 183 *a* Λ
§ *fol* 183 *b* Λ

ϝ Λ R W G Σ_2

30. et quinque R penetentiae Λ* a communiones R 31. orationis Σ_2 32. **suscipiantur** Λ W: admittantur Σ_2 (=*Isid-uulg: fortasse recte*); *om* ϝ R **altero uero** ϝ² Σ_2 R (*et fortasse* Λ, *in quo inter* suscipiantur *et* plenam *deficit una tantum linea*; *e reliquiis litterarum longiorum uidetur habuisse* quinquennio perdurantes, *ante quae spatium non amplius* 10 *uel* 12 *litterarum superest*): altero (*om* uero ϝ*) in qua (quo *ut uid* W*) communione orationis altero (*cf Isid-uulg*) W 33. durantes R ad plenam communionem . . . recipiantur Σ_2 34. **cum oratione** R: cum orationem ϝ Λ cum oblatione W Σ_2 35. aliquis Λ et 1°: *om* ϝ* 36. **excedentes**: +si R

ϝ Λ R

30. penetentiae Λ* paenetentia Λ² 31. oracionum R 35. oxores R 36. quinquagensimum ϝ quinquagisimum R 38. communionemereantur W

IV (Isidori uulgata)

XXV annis paenitentia acta ad communionem orationum admittantur; in qua communione orationum altero quinquennio perdurantes plenam communionem cum oblatione recipiant. quod si aliqui et uxores habentes et excedentes quinquagesimum aetatis suae annum in hoc prolapsi sunt, ad exitum uitae tantum communionem mereantur. *can* XVI

Θ V F ϝ E S P X Y Z *u w* C K A Ο Π Σ Υ Φ Ψ

30. XXV (uiginti quinque V uiginti et quinque E) **annis** Θ V **F** **Sp**: XXV (XX^mo^V^to^ Σ) anno **Q** uicensimo (uicis. S uices. X uiciss. Y) quinto annorum **S v** XXV (*tantum*) K uicensimo quinto C A paenitentiam actam **F** E *urg-ed* **S** *v* **C** paenitentiam acta *u* paenitentiam actum *w* **ad**: a X; *om* Θ S P Z *w** 31. **orationum**: retionum K (*uel* K²?) **admittantur . . . orationum**: *om* (*per homoeot?*) Θ V Y* **admittantur**: *om* S 32. **communione orationum**: communionem **S** (– Y) *u v** communione *v*² *w* 33. alterum quinquennium **C** **plenam communionem** (-one K) **Sp S v C**: plenam communiones et Θ plena communione V **F** ad plenam communionem **Q** 34. cum oblationem X cum oratione E 35. **recipiant** V **F** *aem-et mat-ed*: percipiant Sp-ed recipiantur Θ E suscipiantur **S v C Q** (suscipiant A Y)
35. *Incipit nouus canon* (XVII) *in cod* V aliquis *w** **et**: *om* E ex uxores habentibus Θ 36. **et excedentes**: *om per homoeoteleuton* **v** **et**: *om* V **F** E qui quinquagesimum P quadragesimum *w** quinquagesimo C K (*non autem* A) 37. **suae**: *om* **C** **hoc**: +crimine (*e Dion* I) **v** 38. **prolapsi**: lapsi **F** **uitae**: +suae (*e Dion* I) **v** **tantum**: *om* P 39. communione mereantur V **F** **S** *u* K A Σ

Θ Υ V C K S X Y Z

30. XXV: uiginti quinque V penitent. Θ Y poenitent. Z commonionem K conmunionem X Z 32. conmunion. X Z commonion. Y 33. quinquinn. K 34. conmunionem X oblt F olation̄ P 35. recipantur Θ quo Π* 36. excidentes F ϝ S Y A quinquagensimum Θ Υ Y quinquaginsim. C K 37. aetatisue Θ etatisuae *u* 39. conmunion. X Z

V (**Dionysii** I)

can XV prolapsi sunt, XXV annis paenitentiam agentes ad communionem orationum suscipiantur; in qua communione altero quinquennio perdurantes plenam communionem cum oblatione percipiant. quod si qui et uxores habentes et excedentes quinquagesimum aetatis annum in isto crimine reciderunt, ad exitum uitae suae communionem mereantur.

Æ M B
¶ Æ

21. **in qua**: *post haec uerba deficit* Æ **communione**: communio B* 23. cum * * * B 24. *per*cipiant *in ras* M (suscipiant *ut uid* M*) 25. **excedentes**: transcendentes (=*Dion* II) B 27. **reciderunt**: redierunt B*

Æ M

19. XXV M B: uiginti quinque Æ (*cf l* 17) poenitentiam M

VI (**Dionysii** II)

uiginti quinque annis paenitudinem gerentes in communionem suscipiantur orationum; in qua quinquennio ⌜perdurantes tunc demum oblationis sacramenta percipiant. quod si qui et uxores habentes⌝ et transcendentes quinquag⌜esimum annum⌝ aetatis ita deliquerint, ad exitum uitae communionis gratiam consequantur.

can XXXV
¶ *fol* 54 *a* Λ
§ *fol* 54 *b* Λ

---

18. annos Cr-w penitudine γ 19. Λ *a j l m s* in communione Λ γ in commune *l* 20. *a* β γ δ ζ κ λ Cr-w oratione *a* in quam Λ 22. percipient Cr-w **si**: + et *j* **qui**: quis **H** (− δ ζ κ^2 λ^2) 24. *tr* aetatis annum (=*Dion* I) δ 25. deliquet *a* dereliquerint *j** κ 26. *consequantur* κ *in ras*

III (Isidori antiqua)

XXXVI [XVII] Item in hoc titulo graeca uerba haec sunt τοὺς ἀλογευσαμένους καὶ λεπροὺς ὄντας ἤτοι λεπρώσαντας, quod nos latinae hoc modo possumus intellegere:

Hos qui sicut muta uixerunt animalia, et se et alios huiusmodi peccati scabiae contaminauerunt, statutum est inter eos orare debere qui tempestate iactantur (qui nobis furiosi siue energumini intelleguntur).

XXXVII [XVIII]

Si quis episcoporum ordinati non

---

f A R W XXXVI: XXXVII R XXXV *f* XVII A W 2. *tr* uerba greca *f* ΤΟΥϹ ΑΑΟΟΤΥϹΑΜΕΝΟΥϹ ΚΑΙ ΑΕΤΙΡΟΥϹΑΝΤΑϹ ΗΤΟΙ ΑΙΓΡΟΩϹΑΝΤΑΕ A ΤΟΥϹ ΑΥΟΤΥϹΙΑΕΝΟΥϹ ΚΑΤ ΑΕΤΙΡΥ ΤΑΝϹ ΤΟΙ ΑϹΤΙΡΑϹΑΝΤΑϹ R ΤΟΥϹ ΑΛΟΤΕΥϹΑΝΕΝΟΥϹ ΚΑΙ ΛΕΙΠΡΟϹ ΟΝΤΑϹ ΗΟΙ ΛΕΠΡΩϹΑΝΤΑΕ *f* ΤΟΥϹ ΑΑΟΤΕΥϹΑΜΕΝΟΥϹ ΚΑΙ ΛΕΙΠΡΟϹ ΟΝΤΑϹ ΗΟΙ ΑΕΠΡΩϹΑΝΤΑΕ W 4. **quod**: quos R **latinae**: *praem* in *f* **hoc modo**: *om* A 7. **se et**: sit R 10. **nobis**: *praem* a (*cf Isid-uulg*) A **nobis . . . energumini**: noui furiosi siue inargumine R (*cf* **F** *Isid-uulg*) 11. **siue**: seu A intellegunt R

XXXVII: XXXVIII R XXXVI *f* XVIII A W 1. **quis** *f* W, *cf p* 96 *l* 24: qui A R eps A

---

f A R XXXVI [XVII] 2. greca *f* graega R 6. mata A 7. alius R 8. scauiae *f* 9. statum R 11. inergumini *f* inargumine R

III Eiusdem epitome Ferrandi

[CXLVIIII] Vt hii qui sicut muta animalia uixerunt inter inerguminos orent. CONCIL: ANQVIRITANO TIT: XVII

C *trec* CXLVIIII 2. inergumenos *trec*

IV (Isidori uulgata)

XVII

Hos eosdem, sane non solum leprosos crimine huiuscemodi factos sed et alios isto suo morbo replentes, placuit inter eos orare qui tempestate iactantur (qui a nobis inergumini intelleguntur).

XVIII

Si quis episcopi suscepti non sunt

Θ V F *f* E S P X Y Z *u w* C K A Ο Π Σ Υ Φ Ψ

XVII **Sp**: XVI **S v** (XVIII V): *canonem praecedenti adiungunt* Θ **F C Q** *Tit praem* De his qui sicut muta animalia (*tr* animalia muta Sp-ed) uixerunt (*cf Isid-ant*) **Sp**

1. **Hos**: Hoc **C Q** eodem **F** Σ **sane**: *om* X* **solum**: solo V solum idem **Sp** solus K 2. **leprosos**: copiosos V **crimine**: *om* **F** 3. **et**: *om* **F S v C Q** **isto**: istos **C**; *om* Θ 4. **replentes**: repletos (-tus C) **C** **inter eos orare**: ut inter eos orent (*e Dion* I) **v** **inter . . . iactantur**: in eos oratione sub ea tempestate iactatur A 5. tempestati C K **iactantur**: tactantur Θ iactabantur Z lactantur *u*; + id est qui ab spiritu uexantur inmundo (*e Dion* I) **v** **qui a**: quia **Q**? **a nobis inergumini**: noui furiosi siue inergumini (in argumine F: *cf* R *Isid-ant*) **F** 6. **intelleguntur**: appellantur **S v C Q**

XVIII **Sp C** (C K) **Q**: XIIII Θ XVII **F S v** § G XIII A (XVIIII V): *canonem laudat cod* G *fol* 10 *a sub titulo* CAN̄ ANQVERITAN̄ CAP̄ * * * *Tit praem* De episcopis qui ordinati non suscipiuntur **Sp**

1. **Si quis** *usque ad* **denominati et**: *om* K* (*sed suppl m p*) **quis** E **S** (– P X) **v** K A (*cf Isid-ant*): qui V **F** Sp-ed P X **C Q**; *om* Θ G eps S* **non**: *om* F*

Notulas orthographicas in p 101 *col a inuenies*

V (Dionysii I)

XVI De his qui in pecudes uel in masculos aut olim putrefacti sunt aut actenus hoc uitio corrumpuntur.

Eos qui inrationabiliter conuersati sunt, et lepra criminis infecti alios huiuscemodi morbo contaminauerunt, placuit ut inter eos orent qui pereclitantur (id est qui ab spiritu uexantur inmundo).

XVII De his qui ad episcopatum promoti sunt nec recepti.

Quicumque episcopi suscepti non

M B XVI *Tit* Item de his qui in pecoribus et in masculis aut olim contaminati sunt aut actenus hoc uitio corrumpuntur (*uide p* 41) B putrefacte M 2. **et . . . infecti**: aut hactenus conuersantur et (conuersantur et *in ras*) * * * * * * B 4. **placuit**: + sanctae (sancti B*) synodo B **ut inter eos orent**: *habet* v, *uide Isid-uulg* 5. **id est qui . . . inmundo**: *habet* v, *uide Isid-uulg*

XVII *Tit codicis* M *idem est atque in indice p* 41 *supra, cui consentit* B promiti M*

Hunc canonem uel omittit uel praecedenti coniungit (uide p 93) Epitome Hispana

---

IV (Isidori uulgata)

Θ ϒ V C K S X Y Z XVII 2. leprosus F K P X^2 O* Π ϒ Φ lebrosus C S Z *u* criminae V huiusquemodi Y huiusmodi A F* factus C K S P Y Z *u* 3. alius F* 4. replentis X* 5. tempestati C tempistati K tactantur Θ 6. enercumeni Θ inargumine C* K F (*cf cod* R *Isid-ant*) inerguminia P inergumine C^2 A E energumini Π ϒ Φ $Ψ^2$ inenergumii Ψ

VI (Dionysii II)

XXXVI [XVI] De his qui in pecudes uel in masculos aut olim polluti sunt aut actenus hoc uitio tabescunt.

Eos qui inrationabiliter uixerunt, et lepra iniusti criminis alios polluerunt, praecepit sancta synodus inter eos orare qui spiritu periclitantur inmundo.

XXXVII [XVII] De his qui ad episcopatum promoti sunt nec recepti.

Si qui episcopi ordinati sunt nec

Λ *a j l m s* α β γ δ ζ κ λ Cr-w

XXXVI *j*: XVI *codd cett* (XVII *s** δ) *Tit om* Cr **in 1°**: *om* κ* **pecudes**: pecudas *a**, *cf p* 41 *supra* **in 2°**: *om a* δ masculis β **aut 2°**: *om l* 1. **Eos**: + autem δ uixerint γ* 2. **iniusti**: inusti Cr 3. **praecepit**: praecipit Λ; + ut *a* **synodus**: + ut δ* Cr *cap* xcviiii

XXXVII *j*: XVII *codd cett* (XVIII *s** δ) *Tit om* Cr 1. **qui**: quis *l*, *cf Isid-ant-et-uulg* Cr *cap* xxxvii

---

XXXVI [XVI] pecudas *a** pulluti Λ polliti δ* Λ *l* tabiscunt Λ* 1. rationabiliter Λ* 2. lepbra Λ lebra *ut uid* β* alius Λ 3. praecipit Λ sinodus Λ

XXXVII [XVII] promuti Λ 1. epsi Λ

III (Isidori antiqua)

can XXXVII suscipiantur in sua regione in qua fuerant denominati, et uoluerint ¶ *fol* 183 *b* Λ uim facere aliis qui sunt constituti ⌜et seditiones excitare aduersus eos, § *fol* 184 *a* Λ hos re⌝moueri oportet ; ut si uolunt in praesbyterio in ecclesia ubi prius fuerunt tamquam praesbyteri sedere, non repellantur a dignitate. quod si etiam ibi seditiones

f Λ R W 2. suscipiuntur Λ W² in suam regionem R 3. fuerunt *f* W **uoluerint** : + alias parrocias occupare et (*cf Dion* II) Λ 5. **seditiones** : sedicionis R seditionem *f* W **eos hos** (=*Isid-uulg*) R : eum hos W hos (*tantum*) *f* 7. **in 1°** : et Λ in praesbiterium R 8. **praesbyteri sedere** : prebis sede R 9. **repellantur** : repellant R 10. **ibi** Λ : ubi *f* W ; *om* R

f Λ R XXXVII [XVIII] 1. ordinatio R 3. fue|erant R 4. fare Λ* 5. sedicionis R aduersum *f* 6. remouiri R 7. psbyterio *f* praesbit. R acclesia R 8. prebis R psbyteri *f* sede R 10. seditionis Λ* (*corr m p*) sediciones R

III Eiusdem epitome Ferrandi

[VIII] Vt episcopus qui ordinatus non suscipitur aliam ecclesiam non occupet, sed in ecclesia ubi praesbyter fuerat tamquam praesbyter sedeat. CONCIL : ANQVIRITANO TIT : XVIII

C *trec* VIII 2. **aliam** *trec* : alienam C 3. **in ecclesia** *trec* : in ea ecclesia C prbr C 4. prbr C 5. CONCILIVM ANCYRANO TITVLVM *trec*

IV (Isidori uulgata)

in sua diocesi in qua fuerant denominati, et uoluerint alias ecclesias occupare et uim facere aliis episcopis quos ibi inuenerunt seditiones excitando aduersus eos, hos segregari oportet. quod si uolunt in presbyterio in ecclesia ubi prius fuerunt tamquam presbyteri residere, non repellantur a propria dignitate : quod si etiam ibi sedi- *can* XVIII

2. **in 1°** Θ **F** : a V **Sp S v C** G **Q** diocesin (*om* in) Θ **in 2°** : *om* Σ defuerant P fuerunt Θ fuerint Y E **denominati** : denotati Sp-ed (*cum alv mat urg ?*) nominati **C** G 3. **et** : ad eadem (eamdem Sp-ed) iudicis (-es K G) edicto (-tum C) redire conpellantur quod si **Sp C** G uoluerunt S* 4. occuparent *u* **facere** : + in **S** (– Y) **v** **aliis** : *om* **S v C** G **Q** 5. **quos** : *praem* in **C** **quos ibi** : quod sibi **F** quod si E **inuenerunt** : inuenerint **Sp C** (inuenerit A) G **Q** P Z **v** inuenerent S inuenirent X inuenirint Y seditionem **F** 6. excitandum A excitandos *u* **hos** : hoc A ; + placuit (*e Dion* I) **v** **segregari** : + et ad presbyterii (a psbiterii Σ a prbrs ? Υ* ad prbri Φ*) gradum (gradu Σ) hos reuocari **Q** 7. uoluerint **F** nolunt **C** noluerint G **in presbyterio . . . presbyteri residere** Θ V **F Sp** : in praesbyterii (praesbyteriis X praesbyteri P Y) residere (sedere Y) honore **S** in presbyterii ordine in ecclesia ubi prius fuerant tamquam presbyteri residere (*e Dion* I) **v** in praesbyterii honore residere (sedere A redire G) **C** G **Q** 8. **in** : *om* Θ **prius** : *om* F* 9. **fuerunt** Θ V : fuerant **F Sp** sedere A Y 10. pellantur **v** repellentur G **a** : ad **F** propriam *f* 11. **si** : *om u*

Θ V F *f* E S P X Y Z *u w* C K A G O Π Σ Υ Φ Ψ

XVIII. 2. diocese S P X Z *f w* O Φ diocesae Υ diocaese Ψ diocesse *u* dioccssae Π diocissae Y iocisae C iocese K diocesim A diocessem F 3. eclesias C aecclesias Y 4. facire C K X eps K 5. siditiones C siditionis K 6. aduersos K segretari Θ segregare S G Ψ* 7. oportit K 8. presb. C praesbyt. K S X praesbit. Y 9. prezbyteri Θ resedire C resedere K X 11. dignitatē K sedi-

Θ Υ V C K S X Y Z

V (Dionysii I)

can XVII sunt in sua diocesi in qua fuerant denominati, et uoluerint alias aecclesias occupare et uim facere praesulibus earum seditiones aduersum eos inconditis motibus excitando, hos placuit abici. sed si uoluerint in praesbiterii ordine in aecclesia ubi prius fuerant tamquam praesbiteri residere, non abiciantur a propria dignitate : quod si etiam

M B 2. fuerunt B 5. eorum M* seditionis M 8. presbiterii M ordinem B 9. **prius fuerant** *scripsi cum Dion* II (*cf Isid-uulg*) : fuerant prius M prius fuerunt B 10. presbiteri M 11. **propria** B, *cf Isid-uulg et Dion* II : priore M

VI (Dionysii II)

recepti ab illa parrocia in qua fuerant denominati, uoluerintque alias occupare parrocias et uim praesulibus earum inferre seditiones aduersus eos excitando, hos abici placuit. quod si uoluerint in praesbyterii ordine ubi prius fuerant ut praesbyteri residere, non abiciantur propria dignitate : si autem sediti- *can* XXXVII

3. fuerunt **Cr** γ* *que alias* κ *in ras* (occupare κ*) 7. **si** : *om* κ* 8. **ordine** : *ordi*ne *in ras s* (*sed corr m p*) ; + in ecclesiam *a* δ* in ecclesia *l* δ², *cf Dion* I **ut** : *om* δ* 9. presbiterii *m* β* **residere** : presedere ? κ* 10. **propria** : *praem* a (*cf Dion* I) *j* **seditiones** : *om* κ* Λ *a j l m s* α β γ δ ζ κ λ Cr-w

IV Isidori epitome Hispana

XIIII Episcopus si acceptus non fuerit ubi ordinatus fuerit, presbyter sit in ecclesia sua.

U Z *h* XIIII 2. **fuerit** : fuerat *h* prb U prbr Z **sit** : *om* Z 3. eccesia U **sua** : *om* *h*

2. parrochia *l* 4. occopare Λ parrochias *l* 5. praesolibus Λ seditionis *a* β γ* 6. aduersos Λ **hos** : os γ 7. prbri Λ pbrii *l* 9. pribi Λ pbri *l* Λ *l*

III (Isidori antiqua)

concitauerint episcopis constitutis, abdicatos eos ab ecclesia honore quoque praesbyterii debere priuari.

XXXVIII [XVIIII]

Quodquod uirginitatem professi uel professae propositum uiolant, digamorum constitutum inpleant gradum. uirgines autem conuenientes cum aliquibus tamquam sorores arcemus.

f Λ R W 12. ab ecclesiam Λ **honore**: hondes? R § G XXXVIII: XXXVIIII R XXXVII *f* XVIIII Λ W G, *habet enim hunc canonem, sub titulo* IN EPISTVLA QVEM CCCXVIII EPISCOPI NICENI SCRIPSERVNT ROME CAP XVIIII, *cod* G *fol* 32 *a* 1. **Quodquod**: *om* G 3. **digamorum** Λ R *et Ferrandus* (*uide ad calcem paginae*) *cum Gr* διγάμων: bigamorum *f* W G (*de* digamus *et* bigamus *uide Addenda p* 16 *supra*) 6. arceamus G^{2}

f Λ R 12. abdicatus R aeclesia R 13. praesbiterii Λ R
XXXVIII [XVIIII] 3. digamurom R* digamurum R^{2} contitutum Λ impleant *f* 4. uirginis Λ

III Eiusdem epitome Ferrandi

[CL] Vt quicumque uirginitatem profitentes propositum uiolant, digamorum constitutum inpleant gradum. CONCIL: ANQVIRITANO TIT: XVIIII

C *trec* CL 1. **uirginitatem**: + suam *trec* 2. degamorum C

IV (Isidori uulgata)

tiones concitare probantur episcopis ibidem constitutis, segregari eos necesse est et nihilominus presbyterii dignitate priuari.

XVIIII

Quodquod uirginitatem polliciti praeuaricati sunt professione contempta, inter digamos (id est qui ad secundas nuptias transierunt) haberi debebunt. uirgines autem puellas quae tamquam sorores cum nonnullis uiris habitare uolunt, ab eorum consortio prohibemus.

Θ V F *f* E S P X Y Z *u w* C K A G O Π Σ ϒ Φ Ψ 12. **eoneitare . . . priuari** (*l* 15): *om* Ψ* probabuntur Θ episcopus E 13. segregare **Q** (– Σ) G 14. **et**: *om* A **Q** (– Σ) presbyteri V **F** Z **v** Π* ϒ* Φ* *tr* dignitate (dignitatem S X **v** G) presbyt. **S v C** G
XVIIII **Sp C** (C K) **Q**: XV Θ XVIII **F S v** XIIII A (XX V): *canonem laudat* G *fol* 31 *b* CAÑ ANQVIRITANORVM CAP XVIIII *Tit praem* De his qui uirginitatem profitentur **Sp** 1. **Quodquod**: Quod E Ψ* uirginitate (-ati C*) C K G 2. praeuaricate G **professione contempta**: *om* Σ confessione K **contempta**: + et ad nuptias conuolarunt Θ 3. **inter** (in S) **digamos** (digamus S Y O Π digamas P) **Sp S** O Π ϒ^{2} *w*^{2}: inter degamus C K inter dicamos Ψ interdicamus A G* ϒ* Φ *u w** interdicimus Σ inter diaconas *v* inter bigamos (-us **F**) Θ V **F** **id est**: *om* **S v C** G **Q** 4. transierant **S v** (– *w*) habire Θ habere S G A 5. debent V **F v** debunt *w** habebunt *ut uid* S* 6. **quae**: qui **C**; *om* G sororem S **nonnullis**: nullis **F** S P Z **v** A G illis **Q** (*tr* uiris illis Σ) *de* digamus *et* bigamus *uide Addenda p* 16

Θ ϒ V C K S X Y Z O Π ϒ tionis K 12. episcupis K episcopiscopis P 13. ibide E constituis *u* segregare S X Y Z O Π ϒ necessest Θ 14. prezbyterii Θ ϒ presbii C praesbyterii K S X praesbiterii Y 15. pribari V S P X Y Z
XVIIII 1. quodqui Θ quotquot Y ϒ uirgitatem *f* 2. priuaricati K preuaricati Θ X Z contemta Θ C K 3. ad: a S 4. transsierunt Θ habire Θ habiri C abere A 5. uirginis K X *u* 6. que Θ tanquam Θ rores O 7. ab: hab F 8. consortiu V proibemus Θ

V (Dionysii I)

ibi seditiones excitare praesulibus conprobentur, praesbiterii quoque honor a talibus auferatur.

XVIII De his qui uirginitatem professi sunt et quae sub sororis habitu cum aliquibus commorantur.

Quodquod uirginitatem promittentes pollicitationem in irritum ducunt, inter bigamos censeantur. uirgines autem puellas tamquam sorores habitare cum aliquibus prohibemus.

M B 12. **ibi** : ab his B seditionis M excitari B 14. **auferatur** : + fiantque dampnatione * notabiles (*cf Dion* II) B
XVIII *Tit* De his qui uirginitatem profitentes cum aliquibus quasi sub soris habitu commorantur (*uide p* 41) B 1. **uirginitatem** : autem (*tantum* : *cf cod* Λ *Dion* II) M 2. **in irritum** : irritum B* irritam B² 5. *tr* cum aliquibus habitare B

VI (Dionysii II)

ones commouent ibidem constitutis episcopis, praesbyterii quoque honor talibus auferatur ⌜fiantque dam- ¶ *fol* 54 *b* Λ
natione notabiles.

XXXVIII [XVIII] De his qui uirginitatem professi sunt et de his quae sub⌝ sororis habitu cum aliquibus § *fol* 55 *a* Λ
commorantur.

Quodquod uirginitatem promittentes irritam faciunt sponsionem, inter bigamos censeantur. uirgines autem quae conueniunt cum aliquibus tamquam sorores habitare prohibemus.

11. ām̄obent *l* commouentibus ? δ* *tr* Λ *a j l m s* *α β γ δ ζ κ λ* Cr-w episcopis constitutis **Cr** 12. prbi Λ *α β γ δ ζ κ λ* Cr-w presbiteri δ* prbris *ut uid* Cr-w* 13. a talibus *l*
XXXVIII *j* : XVIII *codd cett* (XVIIII *s** δ) **Cr** *cap* c *Tit om* **Cr** uirginitate γ **quae** : qui *l* sub sororibus *j** 1. **Quodquod** : Quod qui *s* ; + autem Λ β 2. faciant γ* sponsione *ut uid* β* sponsiones Cr-w 3. digamos *l* *cense*antur δ *in ras* 4. **quae** : qui *a*

IV Isidori epitome Hispana

XV Qui uirginitatem professi sunt, si errauerint, septem annos peneteant.

U Z *h* XV *Epitomen habes canonum* XVIIII *et* XX 1. prafessi Z 2. septe U vii Z *h* ann̄ Z *h* peniteat Z pen̄ *h*

12. epsis Λ eps κ prbi Λ pbrii *l* 13. Λ *l* dampnatione *l*
XXXVIII [XVIII] uirginita *l** uirginale γ* sorores δ* sororibus *j** comorantur Λ 1. quotquot *l* 3. biganius *m* 4. cūueniunt β

III (Isidori antiqua)

XXXVIIII [XX]

Si quis uel si qua adulterium commiserit, septem annis oportet perfectionem consequi secundum pristinos gradus.

XL [XXI]

De mulieribus quae fornicantur et partus suos necant, sed et [de] his quae agunt ut utero conceptos excutiant, antiqua quidem definitio

---

ƒ Λ R W XXXVIIII: XL R XXXVIII ƒ XX Λ W ITEM IN EADEM EPISTOLAM CAP XX G (*uide canonem praecedentem, p* 104) 2. commiserint R **septem**: *praem* in Λ **annis . . . consequi**: añ penet̄ (*cf Epitomen infra*) G
¶ G XL: XLI R XXXVIIII ƒ XXI Λ W 2. negant ƒ **de** ƒ W: *om* Λ R 3. **quae**: qui Λ **agunt**: + secum (*cf Isid-uulg et Dion*) Λ **ut** Λ W: *om per homoeoarcton* ƒ R **conceptos** Λ: concepto ƒ R conceptū W

ƒ Λ R XXXVIIII [XX] 2. **septem**: VII ƒ G oportit R 3. consiqui Λ 4. grados ƒ G gradis? R*
De grados *uide Addenda p* 16 XL [XXI] 2. partos ƒ R negant ƒ 3. excuciant R

III Eiusdem epitome Ferrandi

[CLI] Vt qui adulterium conmiserit, septem annis paenitentiam agat. CONCIL: ANQVIRITANO TIT: XX

[CLII] Vt mulieres fornicantes quae paruolos suos necant aut aborsu,

---

C *trec* CLII 2. paruolus C negant *trec* **aborsu**: *excidisse uidetur uerbum; supplet* excutiunt *Justel*

IV (Isidori uulgata)

XX

Si quis adulterium commiserit, septem annis in paenitentiam conpletis perfectioni reddatur secundum pristinos gradus.

XXI

De mulieribus quae fornicantur et partus suos necant, sed et de his quae agunt secum ut utero conceptos excutiant, antiqua quidem

---

XX **Sp C** (C K) **Q**: XVI Θ XVIIII **F S v** XV A (XXI V) *Tit praem* De adulteris **Sp** *Canonem laudant sub tit* CAÑ ANQVIRITIÑS H̄R̄ XX ƒ *fol* 192 *b*, *sub tit* CAÑ ANQVIRITANORVM CAP CXX G *fol* 54 *b* Θ V F *f* E S P X Y Z *u w* C K A G ƒ O Π Σ Υ Φ Ψ
1. adulterio A 2. **annis . . . gradus** (*l* 4): anñ peneteat (*cet om*) G **in**: *om* **S v C** ƒ paenitentia Y^2 O Σ $Φ^2$ Ψ w^2 penitent ƒ 3. **perfectioni . . . gradus**: presbyter (presbr C prbr K prbti ƒ) uel diaconus (diacs C K diac ƒ) in (et *pro* in C) laicorum (lahic. K) communione (*tr* comm. laicorum ƒ) reddantur **C** ƒ redditur **S v** ¶ ƒ G
XXI **Sp C** (C K) **Q**: XVII Θ XX **F S v** XVI A (XXII V) *Tit praem* De mulieribus quae fornicatae partus suos necant **Sp**
1. **De mulieribus** Θ V **F Sp**: Mulieres (-eris X) uero **S v C Q** **quae**: qui O* 2. **suos**: suo (*uel* sui) Θ* ? negant Θ **F** S* *uel* 2 X^2 *u v** **et 2°**: *om* **S** (– Y) **v** A Y* **de his**: his **S v C** eas **Q** 3. qui **C** *u* **secum**: secundum **Q** (secum secundum Σ) **ut**: in F; *om* **C** (*habet* A^2) uteros E **Q** (– O Ψ) 4. concepto S P Z **v** **excutiant**: *praem* se C K

XX 1. conmiserit S P X Z conmisserit Θ commisserit Y 2. vii Θ S P Z *u* Π ƒ G penitent. Θ Y completis V 3. perfectione F *f* redatur Θ reditur S 4. pristinus S F *f* grados Υ *u* Θ Υ V C K S X Y Z
XXI 1. que Θ 2. partos Θ Υ C S X Y F *f* set Θ 3. que Θ 4. conceptus Θ F* E anqua O

V (Dionysii I)

XVIIII De his qui adulteras habent uxores uel si ipsi adulteri conprobantur.

Si cuius uxor adultera fuerit uel si ipse adulterium commiserit, septem annis conpletis in paenitentia perfectioni reddatur secundum pristinos gradus.

XX De his quae diuerso modo partus suos interimunt.

De mulieribus quae fornicantur et partus suos necant uel quae agunt secum ut utero conceptos excutiant, antiqua quidem definitio

---

M B XVIIII *Tit* De his qui uxores habent adulteras uel ipsi adulteri conprobantur (*uide p* 43) B 1. **Si cuius**: Sicutus *ut uid* M* 3. in poenitentiam B* 4. **perfectioni** B^2 *cum Isid*: perfectionis M B* (*sub quo fortasse latet* perfectio eis) reddantur B 5. grados B

XX *Tit* De his qui partus suos ex fornicatione diuersis modis interimunt (*uide p* 43) B 3. **ut**: *om* M (*cf codd* F R *Isid-ant*, **C** *Isid-uulg*)

IV Isidori epitome Hispana

XVI Qui aborsum sibi dederit, X annos peneteat.

U Z *h* XVI 1. abosum U* dederit U: dederint Z fecerit *h* anñ peñ Z *h*

VI (Dionysii II)

XXXVIIII [XVIIII] De his qui adulteras habent uxores uel si ipsi adulteri conprobentur.

Si cuius uxor adulterata fuerit uel si ipse adulterium commiserit, septem annorum paenitentia oportet eum perfectionem consequi secundum pristinos gradus.

XL [XX] De his qui partus suos ex fornicatione diuersis modis interimunt.

De mulieribus quae fornicantur et partus suos necant uel quae agunt secum ut utero conceptos excutiant, antiqua quidem definitio usque ad

---

XXXVIIII *j*: XVIIII *codd cett* (XX *s** δ) **De** Λ *a j l m s* α β γ δ ζ κ λ Cr-w
his: *om* Λ **si ipsi**: ipsi *j** δ* *ipsi* γ *in ras*; *om* Cr **conprobentur** *a j** *l m* δ: conprobantur Λ j^2 *s* **H** (– β δ) Cr conprobt̄ β Cr *cap* cii 1. **Si**: *om j** *l* **cuius**: q γ adultera j^2 γ 2. ipsi Λ* 3. **annorum**: *praem* post a^2 *j** *m* **paenitentia** *a* j^2 *l* $β^2$ $δ^2$ **Cr**: paenitentiam Λ *j** *m* paenitenti *s* **H** 4. **eum**: et eum j^2 ** Cr-w perfectione β γ κ λ

XL *j*: XX *codd cett* (XXI *s** δ) **qui**: quae Cr-ed ex fornicationem Λ **diuersis**: *praem* de δ* mo*d*is β *in ras* **Cr** *cap* ciii 1. **quae**: qui β 2. partes λ negant *m** Cr-ed 3. se secum γ* **utero**: ex utero *l* uteros δ* 4. antiquam Λ* λ **quidem**: quidam β κ λ **ad**: *om* κ*

XXXVIIII [XVIIII] hab β 1. cuiuxuxor *j** 2. Λ *l* cūmiserit β 3. **septem**: vii δ poenitentia *l* 4. saecundum *l* 5. grados *a* Cr-w*

XL [XX] partos *a* β* suus Λ* 2. partos *a* β* γ 3. conceptus Λ* γ*

III (Isidori antiqua)

¶ *fol* 184 *a* Λ usque ad exitum uitae ⌜eas ab ecclesia remouit: humanius autem⌝ § *fol* 184 *b* Λ nunc definiuimus, ut eis decem annorum tempus paenitentiae tribuatur secundum gradus statutos.

XLI [XXII]

Qui uoluntariae homicidium fecerint, summittant se quidem iugiter: circa exitum autem uitae perfectione digni habeantur.

ƒ Λ R W 5. **eas**: has R 6. **remouit** R (*Gr* ἐκώλυσεν, *cf Isid-uulg*): remouet ƒ W 7. **definiuimus** (*Gr* ὡρίσαμεν): definimus ƒ (= *Isid-uulg*) 9. **secundum gradus statutos** Λ: secundus status ƒ secundum statuta R (*uterque, ut conicio*, secun[dum gra]dus statutus *emendare conatus*) secundum profixos gradus (*cf Dion*) W

XLI: XLII R XL ƒ XXII Λ W 2. **summittunt** Λ 3. perfectionem dignae R

ƒ Λ R 6. aeclesia R 7. decim R 9. statutus Λ

XLI [XXII] 1. uoluntarie ƒ 2. submittant ƒ R 4. habiantur Λ

III Eiusdem epitome Ferrandi

decem annis paenitentiam agant. CONCIL: ANQVIRITANO TIT: XXI

[CLIII] Vt qui uoluntariae homicidium fecerint, in nouissimo uitae reconcilientur. CONCIL: ANQVIRITANO TIT: XXII

C *trec* CLIII 2. fecerit . . . reconcilietur *trec* 4. TITVLVM *trec*

IV (Isidori uulgata)

definitio usque ad exitum uitae eas ab ecclesia remouit: humanius autem nunc definimus, ut eis decem annorum tempus paenitentiae tribuatur.

XXII

Qui uoluntariae homicidium fecerint, ad paenitentiam quidem iugiter se summittant: circa exitum autem uitae communioni digni habeantur.

---

5. definitionis C* 6. **ab**: *om* F **ab** ecclesias Θ ab ecclesiam E ab ecclesiae Φ* **remouit** V Sp S v: remouet F remoui Θ Q (remouent Σ remoueri iussit O Υ² Ψ) remoueri (-iri C) C humani Υ* 7. definiemus C finimus K* definiuimus A ut: *om* Q (– Σ) eis: his S (hiis Y) v C Q 8. annis S v paenitentia O Y

Θ V F ƒ E S P X Y Z *u w* C K A O Π Σ Υ Φ Ψ

XXII Sp C (CK) Q: XVIII Θ XXI F S v XVII A (XXIII V): *canonem laudat* G *fol* 53 *a*, *sub tit* CAÑ ANQVIRITANORVM CAP XXII *Tit praem* De his qui uolentes homicidium fecerunt Sp

§ G

1. fecerit Θ F K* G *w** fecerunt E* Sp-ed (*u*?) 2. **ad**: et ad C K; *om* Σ **ad** paenitentia K **quidem iugiter se** Θ E: quidem iugiter sese V Sp-ed quidem iugiter (*om* se) F quidem (*om* quidem Ψ*) se iugiter S v Q se (si C* A) quidem iugiter C 3. conmittant Sp mittant S admittant C *tr* autem exitum Θ 4. **communioni** Θ C S: communi V communione (communionem autem Σ) F Sp Q perfectionem id est (+ uite *w*) communioni christi gratia (*e Dion* I) v digna E **habeantur**: habeatur G; + et decennium poeniteant Sp-ed (*cum aem alv*?)

---

5. definito S uite Θ 6. aecclesia Y remobit *u* humanus F 7. decim C K Y 8. penitentiae Θ S Y

Θ Υ V C K S X Y Z

XXII 1. uolumtarie Θ uolumtariae K humicidium Θ K 2. penitentiam Θ poenitentiam Y 3. submittant Θ Υ exercitum Y* 4. uite Θ conmunioni P X Z

V (Dionysii I)

usque ad exitum uitae eas ab aecclesia remouet: humanius autem nunc definimus, ut eis decem annorum tempus secundum praefixos gradus paenitentiae tribuatur.

XXI De homicidis.

Qui uoluntariae homicidium fecerint, ad paenitentiam quidem iugiter se summittant: circa exitum uero uitae perfectionem (id est communionis Christi gratiam) consequantur.

M B 7. nun B* 8. praefixus M 9. tribuantur M
XXI *Tit* De homicidiis (*cf p* 43) B 1. fecerunt B* 4. **perfectionem . . . gratiam** M (*et codd a δ Dion* II: *cf cann Nic* xiii *l* 12 xviii *ll* 3 17 [*tom* 1 *pp* 267 271]): perfectionem id est communioni christi gratia v (*uide Isid-uulg p* 108) perfectionem id est communionem christi gratiae B

IV Isidori epitome Hispana

XVII Qui homicidium uoluntarie fecerit, in exitum communicet:

U Z *h* XVII Z: *praecedenti coniungit* U (*prorsus desunt numeri in h*): *epitomen habes canonum* XXII XXIII 1. humicidium U uoluntariae Z 2. in exitu Z cummunicit U comunicet Z

VI (Dionysii II)

exitum uitae eas ab ecclesia remouet: humanius autem nunc definimus, ut eis decem annorum ⌜tempus secun- ¶ *fol* 55 *a* Λ
dum praefixos gradus paenitentiae largiamur.

XLI [XXI]⌝ De homicidiis. § *fol* 55 *b* Λ

Qui uoluntariae homicidium fecerint, paenitentiae quidem iugiter se summittant: perfectionem uero circa uitae exitum consequantur.

5. remouit Λ (*cf Isid-ant et -uulg*) definimur γ 9. largiamus δ 6. Λ *a j l m s* α β γ δ ζ κ λ Cr-w Cr *cap* ciiii
XLI *j*: XXI *codd cett* (XXII *s** δ) De homicidis *a s* Cr-ed 1. **Qui** : *om a* fecerit Λ *j* δ* ζ 3. **se** : *om a** δ* summittunt Λ **perfectionem . . . exitum** : circa exitum uero uitae perfectionem id est communionem christi gratiam (*cf Dion* I, *et uide notam sequentem*) *m* **uero** : + communionis *l* id est communionis christi gratiam (gratia *a* δ*) *a* δ (= *Dion* I) 4. **circa** : *om* κ* uita λ* exitus Cr-ed

5. aecclesia ι 6. humanus? κ 7. X δ κ Λ ι saecundum *l* 8. profixos κ* (*cf* W *Isid-ant*) grados *a* Cr-w* poenitentiae *l*
XLI [XXI] humicidiis Λ 1. uoluntarie Λ humicidum Λ* humicidium Λ² 2. poenitentiae 3. submit|mittant

III (Isidori antiqua)

XLII [XXIII]

Eos uero qui casu non uoluntate homicidium fecerint, prior quidem definitio post septimum annum perfectioni participari iubet secundum gradus constitutos, secunda uero quinquennii tempus inplere.

---

f Λ R W XLII: XLIII R XLI *f* XXIII Λ W 1. **casu:** + uel Λ 3. *definicio post* R *in ras* 4. **perfectioni:** perfecti *f* participare Λ 6. quinquennium tempus Λ

---

f Λ R XLII [XXIII] 3. definicio R 4. participare Λ iobit R 5. constituts̄ R 6. implere *f*

III Eiusdem epitome Ferrandi

[CLIIII] Vt qui casu homicidium fecerit, quinque annos paenitentiam agat. CONCIL: ANQVIRITANO TIT: XXIII

C *trec* CLIIII 2. ann̄ C

IV (Isidori uulgata)

XXIII

Eos uero qui non uoluntate sed casu homicidium fecerint, prior quidem regula post septem annorum paenitentiam communioni sociauit secundum gradus constitutos; haec uero humanior definitio quinquennii tempus adtribuit.

Θ V F *f* E S P X Y Z *u w* C K A G O Π Σ Υ Φ Ψ

XXIII **Sp C** (C K) **Q**: XXII **F S v** XVIII A (XXIIII V): *canonem praecedenti adiungunt* Θ G *Tit praem* De his qui nolentes homicidium fecerunt **Sp**

1. **uero:** autem S **non:** *om* S* 2. **fecerint F Sp:** fecerunt V G fecerit Θ perpetrauerint C K O Ψ perpetrauerunt **S v** A **Q** (– O Ψ) priori Θ Y 3. regulam K **annorum . . . sociauit:** annos communicent G 4. paenitentia E K **communioni** Θ S P *u w* **C** O Σ Y^2 Ψ Sp-ed: communio V communione **F** E Y communionis X Z *v* Π Υ* Φ* **sociauit:** sociabat (sociat Σ) **Q** sociabuntur (-bintur S*) **S v C** 5. **gradus:** gradum C; *om* K constituti G 6. **uero . . . quinquennii:** *om u* uerum Θ humanius S humani*or in ras* X (*sed corr m p*) humanios Y* **quinquennii tempus adtribuit:** quinque annis penitere permittat G 7. temporis Θ **C** E *alv- mat- esc- tol* 1 *-ger-ed* temporibus *aem-ed* **adtribuit** Θ V **F v** (= *Dion* I): tribuit Sp-ed **S** (– P*) **Q** tribuat E C A P* finiatur K

¶ G

Θ Υ V C K S X Y Z

XXIII 1. nolumptate Θ uolumtate K 2. cassu Y humicidium K 3. regola C **septem:** vii Θ S P G *u* 4. penitentiam Θ Y conmunion. X Z comminion. Υ* 5. grados Θ V F Z constitos C constitutus K S *f* hec Θ 6. humanios Y* difinitio K X* Y diffinitio S quinquenni V Y quinquinnii K

De grados *uide Addenda p* 16

V (**Dionysii I**)

XXII De his qui praeter uoluntatem homicidium commiserunt.

Eos qui non uoluntate sed casu homicidium fecerint, prior quidem regula post septem annorum paenitentiam communioni sociauit secundum gradus constitutos; haec uero humanior definitio quinquennii tempus adtribuit.

M B XXII *Tit* De his qui non sponte homicidia perpetrarunt (*uide p* 43) B

VI (**Dionysii II**)

XLII [XXII] De his qui non sponte homicidium commiserint.

De homicidiis non sponte commissis, prior quidem definitio post septennem paenitentiam perfectionem consequi praecipit, secunda uero quinquennii tempus explere.

XLII *j:* XXII *codd cett* (XXIII s^* δ) **non:** *om* Λ *a j l m s* α β γ δ ζ κ λ Cr-w $ζ^*$ **commiserint** (Λ ?) *a j l* (*m* ?): commiserunt *s* **H** (– δ) **Cr** (=*Dion* I) fecerint δ **Cr** *cap* ciiii 1. **De homicidiis . . . commissis**: de his qui non sponte homicidium commisissent (*cf tit*) δ 3. **septennem paenitentiam**: septennium paenitentiam Λ septem annorum poenitentiae *l* septem annorum paenitentiam *m* 4. **praecipit** Λ j^* *l* Cr-ed (*cum Gr* κελεύει): praecepit *a* j^2 *s* **H** Cr-w 5. **explere**: expleto Λ implere $γ^*$ explete $κ^*$

IV **Isidori epitome Hispana**

[qui non uoluntarie, quinque annos peneteat].

U[2] *h* 3. **qui non . . . peneteat**: *om* U* (*supplet manus satis antiqua*) Z uoluntariae U[2] v anñ peñ *h*

XLII [XXII] **exponte** **γ λ*** exsponte *s* κ $λ^2$ 3. Λ *l* septemnem *j* poenitent. *l* 4. precipit *l* saecunda *l*

III (Isidori antiqua)

XLIII [XXIIII]

Qui ariolantur moreque gentilium sequentes et in domos suas aliquos introducunt, uel lustrandi causa uel ad explorandam artem maleficiam, regulae quinquennii subcumbant secundum gradum definitionem.

ƒ Λ R W XLIII : XLIIII R XLII ƒ XXIIII Λ W 1. **moreque** R : more Λ moremque ƒ W 2. **et** : *om* Λ suos *ut uid* W* 3. introducent R 4. causam R **ad** : *om* W 5. **maleficiam** R : maleficam Λ W maleficia ƒ ; *uocem alibi quoad sciam inauditam restituere ad fidem codicum hic et in Isid-uulg ausus sum* **regulae . . . definitionem** : quinquennii temporis gradum regulae definioni succumbant Λ 6. subcumbent ƒ **gradum** R (Λ), *cf Neue-Wagener* Formenlehre i 547 548 : graduum ƒ W definitione ƒ

ƒ Λ R XLIII [XXIIII] 2. sequentis Λ domus R 5. regolae R 6. succumbant Λ graduum ƒ W difinitionem R

III Eiusdem epitome Ferrandi

[CLV] Vt qui hariolantur uel in domo sua huius artis alios introducunt, quinque annis paenitentiam agant.
CONCIL : ANQVIRITANO TIT : XXIIII

C *trec* CLV 1. ariolantur *trec* 3. ann̄ C 4. TITVLVM *trec*

IV (Isidori uulgata)

XXIIII

Qui auguria auspicia siue somnia uel diuinationes quaslibet secundum more genti[li]um obseruant, aut in domos suas huiusmodi homines introducunt in exquirendis aliquibus arte maleficia aut ut domos suas lustrent, confessi quinquennio paenitentiam agant secundum antiquas regulas constitutas. Deut xviii 10 (*Vulg?*)

Θ V F ƒ E S P X Y Z *u w* C K A O Π Σ ϒ Φ Ψ

XXIIII **Sp C** (C K) **Q** : XVIIII Θ XXIII **F S v** XVIIII A (XXV V) *Tit praem* De his qui more gentilium uiuunt **Sp** 1. **auspicia** : auspicit **F** auspiciaque (quae S P X Ψ*) **S v C Q** **siue** : sibi A **somnia** : omnia **S** (– Y) **v C** 3. **more** V **S** (– Y) *u w*, *cf Isid-ant* : morem Θ **Sp F Q** mores (moris K) **C** Y *v* **gentilium** (gegentilium Θ) Θ **Sp** (*cf Isid-ant et Dion* II) : gentium V **F**·**S v C Q** (*cf Dion* I) **obseruat** V **F** in domibus suis Θ **Q** 4. **huiusmodi . . . domos suas** (*l* 6) : *om per homoeotel* **F** inducunt A 5. **in** : ad Θ **aliquibus** : rebus *urg-ed* **aliquibus arte maleficia** V E : aliquibus arte malefica Θ w^2 Sp-ed aliqua arte maleficia **S** (– Y) **v C** aliquam artem maleficiorum Y aliqua arte maleficiis **Q** 6. **ut** : ad E ; *om* **C** **suas** : *om* S* 7. lustrant E inlustrent Y **confessi** : qui confessi fuerint *urg-ed* **quinquennio paenitentiam** Θ V **Sp** : quinquennium penitentiae F quinquennium paenitenciam ƒ paenitentiam quinquennio **S** (– Y) **v Q** penitentiam si de clero sunt abiciantur si uero saeculares quinquennio Y paenitentiam quinquennium **C** 8. *tr* regulas (-am S) antiquas **S v C** regulas antiquitus **Q**

Θ ϒ V C K S X Y Z

XXIIII 1. auguriā X auguriauspitia A* 2. diuinationis C*KXΨ* quaslibit K 3. obserbant Y 4. domus S Y 6. domus Θ S P X Y Z ϒ 7. quinquinn. K penitentiam Θ Y 8. saecundum Y 9. regolas C constituas ƒ

V (**Dionysii I**)

XXIII De his qui sortilegos expetunt.

Qui auguria uel diuinationes secundum morem gentium subsequuntur, aut in domus suas huiusmodi homines introducunt exquirendis aliquibus arte malifica aut ut domus suas expient, sub regula quinquennii iaceant secundum gradus paenitentiae constitutos.

M B XXIII **sortilegos**: *praem* diuinos uel (*uide p* 43) B 1. **auguria**: auriga M* diuinationis M 2. consequntur B 3. huiuscemodi (= *Dion* II) B

VI (**Dionysii II**)

XLIII [XXIII] De his qui diuinationes expetunt.

Qui diuinationes expetunt et morem gentilium subsecuntur, aut in domos suas huiuscemodi homines introducunt exquirendi aliquid arte malefica aut expiandi causa, sub regula quinquennii iaceant secundum gradus paenitentiae definitos.

Λ *a j l m s* **a** β γ δ ζ κ λ Cr-w **Cr** *cap* xc

XLIII *j*: XXIII *codd cett* (XXIIII *s** δ) **qui**: *om ut uid* β* deuinationum β 1. **et**: *om* β* 2. more **H** (β* γ κ λ *et* δ* ?) *fortasse recte, cf Isid-ant et -uulg* **aut**: uel β 3. huiusmodi Λ *a* δ κ (= *Dion* I) 5. maleficia *s* δ* κ (*confer Isid-ant et -uulg*) expienda *j** 6. iacent *a* δ iaceat ζ* iaceantur κ 7. ***gradus**: *om* ζ*

IV **Isidori epitome Hispana**

XVIII Qui augurias et somnia obseruant aut homines introducunt in domibus suis malificos, V annos peneteant.

U Z *h* XVIII Z: XVII U 1. **augurias** U, *cf cod* U *apud Gall-epit p* 11 *supra*: auguria Z *h* 2. intraducunt Z *tr* maleficos in domos suas *h* 3. malificus U maleficos Z ann̄ peñ Z *h*

Λ *l*

XLIII [XXIII] 2. subsequuntur *l* 6. saecundum *l* 7. grados *a* β* poenitenliae *l*

III (Isidori antiqua)

XLIIII [XXV]

Quidam sponsam habens sorori eius intulit uitium, ex quo etiam grauida facta est; postea uxorem
¶ *fol* 184 *b* Λ duxit disponsatam, ⌜illa uero quae
§ *fol* 185 *a* Λ uit⌝ium pertulit laqueo ⌜se perem⌝it. constitutum est conscios decimo anno suscipi inter consistentes secundum gradus definitos.

FINIT CONCILIVM ANCYRITANVM

f Λ R W XLIIII : XLV R XLIII *f* XXV Λ W 4. illam R 5. (perem)et Λ praemit R 6. **conscios** W[2] : conscius *f* R W* cunscius Λ 7. **secundum gradus definitos** : secundus gradus difitus R ; *om* Λ
¶ Λ FINIT *f* W : EXPL̄ R ANCYRITARVM *f* AM̄ (*sc* AMEN) R *Nihil habet* Λ

f Λ R XLIIII [XXV] 2. uicium R 3. graueda R oxorem R 4. que R 5. laquaeo R (perem)et Λ 6. conscius *f* R cunscius Λ 7. intur Λ secundus R 8. grados *f* difitus R

III Eiusdem epitome Ferrandi

Canonis XXV [XLIIII] *apud Ferrandum nulla inuenitur mentio*

IV (Isidori uulgata)

XXV

Si quis sponsam habens sorori eius forsitan intulerit uitium eique inheserit tamquam suae, hac autem decepta postea uxorem duxerit desponsatam, illa uero quae uitium passa est si forte necem sibi intulerit; omnes hii qui huius facti conscii sunt decem annis in paenitentiam redigantur secundum canones constitutos.

EXPLICIT CONCILIVM ANCYRITANVM

XXV **Sp C** (C K) **Q** : XX Θ XXIIII **F S v** XX A (XXVI V) *Tit praem* De eo qui sororem sponsae suae uitiauit **Sp** Θ V F *f* E S P X Y Z *u w* C K A O Π Σ Υ Φ Ψ
1. sponsa Θ A soror C K* 2. **uitium** : uiolentiam **S v C Q** **eique** : ei qui V **S v** A 3. **suae** : + et sibi expetendam esse coniunctionem (et sibi expet. in coniunctione se promiserit *urg-ed*) **Sp** **hac** Θ Σ Sp-ed : haec V **F** hanc E **S v C** (han K) **Q** 4. **decepta** Θ V **F** Sp-ed A : deceptam E **S v** C K desepta Π Υ* Φ* deserta O Σ Υ[2] Φ[2] Ψ **postea** : post eam Z; *om* S* **v** *tr* duxerit uxorem Y 5. qui E F uitio A 6. **forte** : *om* Θ nece **F** *tr* intulerit sibi **C** intulerint *u* 7. omn*es in ras* (*sed corr m p*) V homs̄ Φ* **huius facti** Θ **F Sp** : huiusmodi facti V facti huius **S v** (facti conscii eius *u*) **C Q** *tr* sunt conscii **Sp** 8. **in paenitentiam** : penitentie Θ in paenitentia E; *om* **F** 9. **constitutos** : *om* E*
EXPLICIT CONCILIVM ANCYRITANVM (ANCIRITANVM E ANCHERITANVM F ANCERITANVM *f*) V E **F** : EXPL̄ CANONES ANQVIRITANOS (INQVIRITA S ANQVIRITANES Y INQVIRITANOS Z) **S** EXPL̄ (FINIVNT C) CANONES ANQVIRITANI **C**; *om* Θ **Q** (EXPLICIT SYNOD̄ Σ) Sp-ed *de* v *uide App.* III *p* 144

XXV 1. habemus Θ 2. forsitam Θ C K intullerit Θ *f* ei quae E P 3. ineserit Θ inhaeserit C Υ 4. disponsatam C K 5. illam S* que Θ 6. necim K intullerit Θ 7. concii Z 8. decim C K Y x Θ Π *f u* penitent. Θ Y redegantur C K 9. scndum Θ saecundum Y canonones A constitutus Θ* Θ Υ V C K S X Y Z

V (Dionysii I)

XXIIII De his qui corruptioni uirginum conscii esse noscuntur.

Quidam sponsam habens eius sororem uiolauit et grauidam reddidit; postmodum disponsatam sibi duxit uxorem, illa quae uiolata est laqueo se peremit. qui conscii fuerunt iussi sunt post decem annorum satisfactionem suscipi secundum gradus paenitentiae constitutos.

EXPLICIT CANONES ANCYRANI

M B XXIIII *Tit* De his qui corruptionibus uirginum conscii conprobantur (*uide p* 43) B 5. hi qui post conscii fuerint B 6. decem: X B 7. suscepi M
EXPL̄ M ANCYRADI M ANQVIRITANI B

IV Isidori epitome Hispana

XVIIII Si sponsus sponsam demiserit et sororem eius acceperit, [et ille] et qui consenserint X annos penetcant.

U Z *h* XVIIII Z: XVIII U 1. sponsam: sponsa U dimiserit *h* 2. acciperit Z et ille *h*: *om per homoeoarcton*? UZ 3. consenserit U X: *om* an̄ *h* pen̄ Z *h*

VI (Dionysii II)

XLIIII [XXIIII] De his qui uirginum corruptionibus conscii sunt.

Quidam sponsam habens sororem eius uiolauit ⌜et grauidam reddidit; ¶ *fol* 55 *b* Λ postmodum disponsatam sibi duxit uxorem, illa uero quae corrupta est laqueo se⌝ peremit. hii qui fuerunt § *fol* 56 *a* Λ ⌜conscii post⌝ decennem satisfactionem iussi sunt suscipi secundum gradus paenitentiae constitutos.

EXPLICIT CANONES CONCILII ANQVIRANI

Λ *a j l m s* / *a β γ δ ζ κ λ* Cr-w / Cr *cap* cvi

XLIIII *j*: XXIIII *codd cett* (XXV *s** δ) corruptionis δ 5. perimit *ut uid* Λ hii: hi *j l s ζ* Cr-ed fuerant ζ fuerint Cr-w

Post canones apud s H (Λ) *inueniuntur episcoporum nomina, uide p* 51 *supra*

EXPLICIT (EXPL̄ Λ EXPLIC̄ *s* EXPLICIVNT *β γ*) CANONES (CANNONVM Λ CAN̄ *s*) CONCILII (*om* CONCILII δ) ANQVIRANI (ANQVIRITANI *a* ANCYRANI *β γ κ λ* ANCIRANI δ ζ) Λ *s* H: EXPLICIT (*tantum*) *a*; *nihil habent j l m*

XLIIII [XXIIII] corruptionionibus κ 6. constii Λ *l a* decennen Λ 7. saecundum *l* 8. grados *a γ* Cr-w* poenitentiae *l* constitos γ*

III IV (**Isidori antiqua et uulgata**)

INCIPIT CONCILIVM NEOCAESARIENSE

Et isti quidem canones secundi sunt eorum qui in Ancyra, et Caesareae expositi sunt: Nicenis uero priores inueniuntur.

ϝ R W Θ V F *f* E S P X Y Z *u w* C K A Ο Π Σ Υ Φ Ψ

INCIPIT CONCILIVM NEOCAESARIENSE (NEOCESARRIENSE Θ NEOCAESARIENSEM ϝ NEOCESEM R NOVECAESARIENSIS V NECCESSARIENSIS F NEOCAESARIENSIS *f*; + A DECEM ET NOVEM EPISCOPIS HABITVM Sp-ed) ϝ R W Θ V **F Sp**: INCIPIT SINODVM (SYNODVM Y) NEOCAESARIENSEM (NEOCESARIENSIS P NEOCESSARI Y NEOCAESARIENSE **v**; *om* S) **S v**: INCIPIVNT CANONES (CANON̄ A) CAESARIENSIS **C**: ITEM (*om* Σ) INCIPIT SYNODVS CAESARIENSIS **Q**. *Post titulum nomina episcoporum praebet* **F** (*uide p* 52 *supra*). *Quare uox* Caesarea *pro* Neocaesarea *usurpetur, plane nescio*

§ *nov* *Canones Neocaesarienses* (*non tamen Ancyritanos*) *secundum interpretationem Isidori uulgatam, et* (*ut e plurimis locis conicere licet*) *secundum familiae codd* V **F** *textum, praebet codex Nouariensis* lxxxiv (54) *fol* 1 *a sub titulo* LXXXIIII Incipit concilium eorum qui in Ancyra et Caesarea expositi sunt Nichenis priores inueniuntur

Et isti *usque ad* **inueniuntur** ϝ R W Θ V **F Sp**: *alteram eiusdem praefationis interpretationem cum Prisca* (*uide p* 28) *consentaneam habent* **S v** Isti canones secundi sunt Ancyrensium (Ancyrinensium S Anquirensium Y Ancirensium Z *u* Ancirentium *w*) qui in Neocaesariam (Neocessariam Y Neocaesaria **v**) sunt expositi, et hii (hi P *w*) priores (-ore P) sunt Nicaenis (-cenis Y), tituli (titulis *w*) xiiii: + et subscripserunt qui conuenerant in synodo Neocaesariae (= *Prisc, p* 32 *supra*) *w*: *om* **C Q**

1. **isti**: his E **quidem**: *om* **F** cann̄s R **secundi sunt**: secundum R 2. **in**: *om* R **Ancyra** Θ V **Sp** *nov*: Ancyrae ϝ W Ancaere R Ancaeram F Anceram *f* **et**: *om* R **Caesareae** (Cesareae Θ) Θ ϝ R W: Caesarea (-ia V) V F *f*² *nov* **Sp** Caesaream *f** 3. expossiti Θ Nicaenis R V Nichenis *nov* Niceni **F** **uero**: *om nov* 4. **inueniuntur**: + et quia calente fide sunt expossiti a discipulis discipulorum domini nostri Iesu Christi, et sicut Niceni ita et hii debent ab (ad Θ*) omnibus custodiri Θ

Post praefationem addit iterum INC CONCILIVM NOVACAESARIENSE V

Post praefationem ante canones nomina praebent episcoporum **Sp S v C Q**: Conuenerunt autem in sinodum memoratam Nouecesariensis (-se E, Neoc. Sp-ed) ciuitatis (-te E) hii (hi Sp-ed) qui infra scripti (-ta E*) sunt—*sequuntur nomina, uide p* 52 *col a supra*—a quibus haec (hae Sp-ed) regulae prolatae sunt quae infra scriptae sunt **Sp**; Conuenientibus (+ in unum **C Q**) sanctis et (ac **C** Z) uenerabilibus episcopis in urbe (urbem C K Y *v* Σ) Caesarea (Caesaria S X Cessariae Y Caesaream **C** Caesariam Σ) —*sequuntur nomina, uide p* 52 *col b supra* —(+ qui A) statuerunt haec quae (qui X) infra (in *v*) scripta sunt **S v C Q**

V (Dionysii I)

[INCIPIT CANONES] PROLATI IN SYNODO NEOCAESARIENSI XIIII

Et hi canones post eos quidem probantur esse qui apud Ancyram et Caesaream constituti sunt: sed Nicaenis regulis anteriores existunt.

M B INCIPIT CANONES *collatis eis quae ceteris conciliis praemittuntur restitui*: *om* M; INCIPIVNT REGVLAE (*cf Dion* II) B PROLATAE B XIIII: *praem* NVMERO B, *cf Dion* II

1. **hi canones post eos . . . qui** M: hae regulae post eas . . . quae (= *Dion* II) B 3. **et**: uel (= *Dion* II) B **constituti**: expositae (= *Dion* II) B 4. **existunt**: repperiuntur (= *Dion* II) B

VI (Dionysii II)

INCIPIT REGVLAE PROLATAE IN SYNODO NEOCAESARIENSI NVMERO XIIII

Et haec regulae post eas quidem probantur esse quae apud Ancyram uel Caesaream expositae sunt: sed Nicenis anteriores repperiuntur.

Λ *a j l m s α β γ δ ζ κ*

INCIPIT: *praem* IIII INCP̄ CANONES CONCILII NEOCAESARIENSIS Λ, CANOÑ CONCIL̄ NEOCAESAR̄ *s*, INCIPIVNT CANONES CONCILII NEOCAESARIENSIS (-SI *ζ κ λ*) **H** INCIPIVNT *a* SYNHODO Λ NEOCAESARIENSE *j* NEOCESARIENSI *l β γ λ* NEOCESARIENSIS *δ ζ* NVMERO: NVM̄ Λ *s*; *om a j m δ* XIIII: XIII *l*; *om δ*

1. **haec** Λ *a m δ* κ λ*: hac *γ* hae *j l s α β δ²ζ* regula *m* **post eas**: postea Λ 2. Ancram *a* Anquiram *s* (*δ* ut uid*) Anciram *β γ* 3. Cesaream *j l β γ δ* Cessaream *m ζ* exposite *l* exposita *ζ* 4. Nichenis Λ Nicaenis *l* **anteriores**: ante priores *κ*

III (**Isidori antiqua**)

INCIPIVNT REGVLAE PROLATAE IN CONCILIO NEOCAESARIAE

XLV [I]

Praesbyter si uxorem duxerit, ab ordine illum deponi debere. quod si fornicatus fuerit uel adulterium commiserit, eo magis pelli gradu et ad paenitentiam redigi oportet.

ϝ R W INCIPIVNT: NVNC R NEVCAESARIENSIS R XLV: XLVI (*sed tr ante* Et isti, *p* 116 *supra*) R XLIIII ϝ I W 2. illum (=*Isid-uulg*; *Gr* αὐτόν) W: illo ϝ R (*cf* **F** *Isid-uulg*) 4. a gradu R 5. ad: a R*

ϝ R XLV [I] 1. prbt R oxorem R 2. depone R 3. furnicatus R 5. oportit R

III **Eiusdem epitome Ferrandi**

[XCVIII] Vt praesbyter, si uxorem duxerit, deponatur: si autem fornicatus fuerit, etiam paenitentiam agere conpellatur. CONCIL: NOBACI: TIT: I

C *trec* XCVIII 1. prbr C 4. CONCILIVM NOVECESARIENSIS TITVLVM *trec*

IV (**Isidori uulgata**)

I

Presbyter si uxorem duxerit, ab ordine illum deponi debere. quod si fornicatus fuerit uel adulterium commiserit, extra ecclesiam abici et ad paenitentiam inter laicos redigi oportet.

I *Canonem om* A, *laudat* G *fol* 25 *b sub titulo* CANON CESARIENSIS CAP PRIMO *Titulum praemittunt* De prb uel diaconus Θ Presbyteris uxorem ducere non licere **Sp** Θ V **F** *f nov* E S **P** X Y Z *u w* C K G O Π Σ Υ Φ Ψ

1. **Presbyter . . . debere**: Siue prbs siue diaconus uxorem duxerint ab (ad Θ*) ordine illos debere fieri et de gradu deponi Θ **Presbyter**: + aut diconus X² **si**: qui **S v C** G **Q** **ab ordine**: ab ordinem **C** G* X ad ordinem S P Z ab ordine suo **Q** 2. **illum**: illo **F** (*cf* ϝ R *Isid-ant*); *om nov* **deponi debere**: deponatur G **quod si**: + uero Θ 3. fornicati fuerint . . . commisserint Θ **uel**: aut G adulterum Θ* (*corr m p*) 4. admiserit **C** extra ecclesia *f w* ab ecclesia **C** G **abici**: proici *nov* abiciatur (adiciatur C*, *item in can* ii *l* 2, *p* 120) **S v C** G **Q** 5. **et**: *om* **C** G Y **ad**: *om* **S v C** (*non autem* G) **Q** **paenitentiam**: + uero **S v C** G **redigi oportet**: redigi debere *nov* redactus agat (*sensum, omisso in l* 5 ad, *claudicantem instaurare uolens*) **Q** ¶ G

I 1. pbr *nov* prbs Θ presb C praebr K praesbiter S prsbt F praesbyter X Y Π pris *u* uxore S 2. depone X 3. si: sic X* 4. commiss. Θ Ψ G conmiserit X comiserit P *nov* aecclesiam Y habici Θ adic. C* 5. penitentiam Θ Y *nov* laico Θ lahicos K laicus S F 6. oportit C K Θ Υ V *nov* C K S X Y

V (Dionysii I)

De praesbiteris qui uxores acceperunt uel fornicati sunt.

Praesbiter si uxorem acciperit, ab ordine deponatur: si uero fornicatus fuerit aut adulterium perpetrarit, expellatur amplius et ad paenitentiam deducatur.

M B *v* I MB *v, et similiter usque ad finem om* B* 1. si : 3. perpetrauerit B 5. poenitentiam M

VI (Dionysii II)

XLV [I] De praesbyteris qui uxores acceperunt uel fornicati sunt.

Praesbyter si uxorem acceperit, ab ordine deponatur: si uero fornicatus fuerit aut adulterium ⌜perpetrarit, amplius pelli debet et ad paenitentiam redigi.⌝ ¶ *fol* 56 *a* Λ

XLV *j, cum Iohanne papa* (*uide quae sequuntur*): Λ *a j l m s* I *codd cett* *Canonem hunc* (*sub titulo* Can XLV [XCV *cod* L]) *laudat Iohannes* II *papa in epistula ad Caesarium Arelatensem directa, teste cod* K (Colon. ccxii) *fol* 127 *b*, *cf operis nostri fasc* i *pp* 18 20: *apud codicem* L (Vat. Pal. 574, *fol* 18 *a*), *qui et ipse epistulam Iohannis praebet, adbreuiatur canonis initium* De presbeteris qui fornicati sunt. Presbiter si fornicatus fuerit *etc* α β γ δ ζ κ λ Cr-w K L Cr *cap* cviii 1. uxores γ* κ λ* uxore γ² 2. si uero : siue α* 3. perpetrarit K *j* (α* ?) Cr-ed: perpetraret *a m* α² Cr-w perpetrauerit *l s* H L (pertrauerit L* : *corr m p*) 4. pelli : depelli α et : *om* γ ad : *om m* ¶ K L

IV Isidori epitome Hispana

VI EX CONCILIO NOVECESARIAE

I Presbyter si uxorem duxerit aut adulterauerit deponatur a clero.

U Z *h* VI U Z : *om h* NOVECESARIAE U : NEOCESARIAE Z NEOCESARIENSE *h*
I U Z : *numeros om h* 1. Prb U oxore U duxerit Z : duxere U ; *om h* 2. a U *h* : in Z

XLV [I] prbis Λ pbris *l* accipere K accerunt *l* Λ K *l* 1. prbr Λ pbr *l* acciperit K 4. pelle γ debit K L 5. poenitentiam *l* redegi K ¶ K

III (Isidori antiqua)

XLVI [II]

Mulier si duobus fratribus nupserit, abiciatur usque ad mortem, sed propter humanitatem in extremis suis reconciliari eam oportet; quae tamen sanitate recepta si matrimonium soluerit, ad paenitentiam admittatur. quod si defuncta fuerit uel mulier uel uir in huiusmodi consortio constitutus, difficilis erit paenitentia in uita remanenti.

ϝ R W XLVI : XLVII R XLV ϝ II W 1. fratres R 4. **eam** : ea R 5. sanitatem R 7. admittantur R 8. **uel** 2°: aut R 9. **huiusmodi** : eiusmodi W **consortio constitutus** *scripsi*, *cf Isid-uulg* : consortitutus R consortio (*tantum*) ϝ W 10. **in uita remanenti** : inuitari manenti R

ϝ R XLVI [II] 1. fratres R 2. abitiatur R 3. extrimis R 10. difficiles ϝ inuitari manenti R

III Eiusdem epitome Ferrandi

[CLVI] Vt mulier qui duobus fratribus nupserit in extremis suis reconcilietur. CONCIL : NOVACI : TIT : II

C *trec* CLVI 1. **qui** : *ita codd* 2. **suis** : *om trec* 3. CONCILIVM NOVECESARIENSIS TITVLVM *trec*

IV (Isidori uulgata)

II

Mulier si duobus fratribus nupserit, abici debere usque ad diem mortis: sed propter humanitatem in extremis suis sacramentis conciliari oportet, ita tamen ut, si forte sanitatem recuperauerit, matrimonio soluto ad paenitentiam admittatur. quod si defuncta fuerit mulier in huiusmodi consortio constituta, difficilis erit paenitentia remanenti. quae sententia tam uiros quam mulieres tenere debebit.

Θ V F *f nov* E S P X Y Z *u w* C K O Π Σ Υ Φ Ψ

II *Canonem om* A *Tit praem* De muliere duobus fratribus nubere non licere **Sp** 1. Mulieres *u* 2. **abici** : + eam **Q** deberet Θ **ad diem** : ad die Θ *f u* a diae F 3. humilitatem F 4. **suis** sacramentis suis S Z *u* sacramento (-ta Σ) **Q** **conciliari** Θ V *nov* Sp-ed : conciliare E reconciliari (= *Isid-ant*) **S** *u* **C Q** *aem-ed* reconciliare **F** *w* 5. oporte*t Y **ita tamen ut** : adtamen *nov* **forte** : postea K; *om* **F** 6. reparauerit *nov* 7. ad paenitentia Z 8. **in** : *om u* K **Q** 9. eiusmodi Θ 10. **paenitentia** **F** *nov* **v C Q** P^2 Y **Sp** : paenitentiam Θ* V S (− P^2 Y) paenitentiae $Θ^2$ **remanenti** : remeanti V **C**; *om* **F** 11. **quae sententia tam uiros quam mulieres tenere debebit** V **F** *nov* **Sp** : que sententia tam uiro quam mulieri (mueri Θ*) deuebit Θ quae sententia quam uiros tam mulieres tenere debebunt **S** (− Y) **v** quae sententiae tam uiros quam mulieres tenere debebunt Y quae sententiae tam uiri quam mulieres tenere debebunt **C** qua sententia (-tiam Π Σ) tam uiri quam (que Φ*) mulieres teneri debebunt **Q**

Θ Υ V *nov* C K S X Y

II 1. nubserit K 2. adici C*, *cf can* i *l* 4, *p* 118 4. stremis K extrimis C Y 5. oportit C K 6. sanitate P recoperauerit K matrimunio C 7. penitentiam Θ Y *nov* admitatur Θ 9. dificilis Θ Y *nov* difficiles S *u w* 10. penitent. Θ *nov* poententia Y 11. que Θ X sentia Ψ* 12. deuebit Θ* debeuit V

V (Dionysii I)

II De his quae duobus fratribus nuptae fuerint uel qui duas sorores uxores acciperint.

Mulier si duobus fratribus nupta fuerit, abiciatur usque ad mortem: uerumtamen erga exitum propter misericordiam, si promiserit quod facta incolomis huius coniunctionis uincula dissoluat, paenitentiam consequatur. quod si defecerit mulier in talibus nuptiis constituta, uel etiam uir, paenitentia erit in uita remanenti difficilis.

M B *v* II quae M B: qui *v* fuerunt B* acceperunt B* 6. **paenitentiam** M *v*, *cf Gr* τὴν μετάνοιαν: fructum paenitentiae (= *Dion* II) B 7. **defecerit**: fecerit M 9. paenitentiā M in penitentiam *v*

VI (Dionysii II)

XLVI [II] De his quae duobus fratribus ⌜nupserint uel⌝ qui duas sorores uxores acceperint. § *fol* 56 *b* Λ

Mulier si duobus fratribus nupserit, abiciatur usque ad mortem: uerumtamen in exitum propter misericordiam, si promiserit quod facta incolomis huius coniunctionis uincla dissoluat, fructum paenitentiae consequatur. quod si defecerit mulier aut uir in talibus nuptiis, difficilis erit paenitentia in uita permanenti.

Λ *a j l m s* α β γ δ ζ κ λ Cr-w Cr *cap* cxii

XLVI *j*: II *codd cett* **quae**: qui *j* β γ κ duabus κ nupserit *l* β **qui**: *om* γ* *tr* acceperint uxores Cr-ed **uxores**: *om* *a* δ* acceperunt δ* 1. duabus Λ nupserint Λ* β* 2. abicitur β 3. **in exitum** Λ *j m* β γ κ λ*, *cf Isid-epit-hisp*: in exitu *a l a* δ ζ λ² **Cr** (*tr* propter in exitu Cr-w*) in exitu * * * * (*fortasse* eius *s**) *s* 8. **aut uir**: *om a* 9. **paenitentia in uita**: paenitentiamnuita Λ* paenitentiam in uita Λ² β* penitentiam et uita γ 10. permaneant *l*

XLVI [II] 5. incolumis Λ 6. uincula *a** *s* **Cr** Λ *l* uincola *m* poenitentiae *l* 9. poenitentia *l*

IV Isidori epitome Hispana

II Mulier si duo fratres maritos habuerit, in exitum cummunicet.

U Z *h* II 1. duo U (*de* duo *pro* duos *uide Neue-Wagener* Formenlehre³ ii 279–283: *e scriptoribus ecclesiasticis laudant ps-Cyprianum* de montibus Sina et Sion 2 [Hartel iii 105]): duos Z *h* *tr* habuerit maritus U abuerit Z 2. **in exitum** U: in exitu Z in finem *h* cummunicit U communicet Z

III (Isidori antiqua)

XLVII [III]

De multinubis tempus quidem quod his constitutum est manifestum est: conuersatio autem et fides eorum tempus adbreuiat.

XLVIII [IIII]

Si quis concupita muliere etiam concumbere cum eadem decreuerit, non autem subsequatur effectus, manifestum est hunc fuisse per diuinam gratiam liberatum.

ϝ R W XLVII: XLVIII R XLVI ϝ III W 1. **multinubis**: multis nobis R **quidem**: quid R 4. **adbreuiat** (*Gr* συντέμνει) ϝ W: adbreuiauit R, *cf Isid-uulg*
XLVIII: XLVIIII R XLVII ϝ IIII W 2. **concumbere**: concupere R

III Eiusdem epitome Ferrandi

Canonis III [XLVII] *apud Ferrandum nulla inuenitur mentio*

[CLVII] Vt quicumque concupiscentiam non consummat, per diuinam iudicetur gratiam liberatus. CONCIL: NOVACI: TIT: IIII

C *trec* CLVII 4. NOVECESARIENSIS *trec* TITVLVM *trec*

IV (Isidori uulgata)

III

De his qui frequenter uxores ducunt et [de] his quae saepius nubunt, tempus quidem quod his constitutum est manifestum est: conuersatio autem et fides eorum tempus adbreuiabit.

IIII

Si quis concupita muliere etiam concubitus eius desiderium habeat, non autem subsequatur effectus, manifestum est hunc fuisse per diuinam gratiam liberatum.

Θ V F *f nov* E S P X Y Z *u w* C K A O Π Σ Υ Φ Ψ

III: 1 A *Tit praem* De his qui multis nuptiis (nuptis E) communicauerint **Sp**
1. **De his . . . ducunt**: *om* Θ* hiis Y *tr* uxores frequenter Σ 2. **de** V **F C**: *om* Θ *nov* **Sp S v Q** hiis Y **quae** K A O Σ Ψ: qui Θ V **F** *nov* **S v** C Π Υ Φ 3. **nubunt**: *om* Ψ* **quidem**: *om* E **quod**: quos Π Υ Φ quod est O Ψ **his**: hiis Θ Y; + qui *f* 4. **est 1°**: *om* S O Π Ψ **manifestum est** (et *nov*) V **F** *nov*: *om* (*per homoeoteleuton ut uid*) Θ; obseruabunt (*lacunam ut puto per meram coniecturam complentes*) **S v Q** manifestum est obseruabunt **C** manifestum est (*om* est E) obseruari (E *aem-ed*: -are Sp-ed) **Sp** 5. conuersio (conuersi O*, *sed corr m p*) **Q** **autem**: *om nov* fide E 6. **tempus**: *om* Σ adbreuiat **F** *nov* Σ ¶ A

IIII *Canonem om* A *Tit praem* De concupiscentia non consummata (consumpta E) **Sp**
1. **quis**: + autem Θ concupit*a** Y **etiam**: etiamsi **Sp** et **C** 2. concubitum *nov w* desiderius *nov* habet E 3. consequatur *nov* adfectus V effectum P 4. manifestus E **fuisse**: fuisset Θ *u*; *om nov* per diuina gratia Θ 5. **diuinam**: ruinam X diuinae C* **gratiam**: + dei (*e Dion* ?) **v** liueratur Θ

III 1. is *f* 2. sepius Θ X Y *nov* 4. constitum Θ Υ V *nov* X* *f* 6. adbreuiauit K Y Π² Υ Φ *u w* adbreauit P adreauit Π* C K S X Y

IIII 1. concubita Θ (O* *uel* 2) Ψ² concupta F mulierem Θ 2. concubitos C conbitus O* concupitus X Φ Σ disiderium K 5. liuerat. Θ

V (Dionysii I)

III De his qui multis nuptiis obligantur.

De his qui in plurimas nuptias inciderunt tempus quidem quod praefinitum est constat esse manifestum: sed conuersatio eorum et fides tempus adbreuiat.

IIII De his qui proposuerint fornicari et prohibentur.

Si quis proposuerit mulierem concupiscens cum ea concumbere, nec cogitatio eius ueniat ad effectum, apparet a gratia liberatus.

M B *v* III 2. **quod praefinitum est** M *v*: quod praefinitum B* praefinitum (= *Dion* II) B^2 IIII *Tit* De his qui fornicari proposuerint (-unt B*) et uetantur (*uide p* 45) B 2. **nec . . . eius ueniat**: nec . . . eius uenit *ut uid* B* et . . . eius non peruenit (*cf Dion* II) B^2 4. **a gratia liberatus** M *v*, *cf Gr* ὑπὸ τῆς χάριτος: quod gratia Dei liberatus sit B, *cf Dion* II

Canonum III IIII *apud epitomen Hispanam nulla mentio*

VI (Dionysii II)

XLVII [III] De multinubis.

De his qui in plurimas nuptias inciderunt tempus quidem praefinitum manifestum est: sed conuersatio eorum et fides tempus adbreuiat.

XLVIII [IIII] De his qui proponentes fornicari uetantur.

Si quis mulierem concupiscens proposuerit cum ea concumbere, et cogitatio eius non perueniat ad effectum, apparet quod Dei gratia liberatus sit.

Λ *a j l m s* *a β γ δ ζ κ λ* Cr-w

XLVII *j*: III *codd cett* **multinubis** *a j s* H (– δ) **Cr**: multis nubiis Λ* multis nuptiis Λ^2 *l m* δ 2. **tempus**: *praem* et *s* **H Cr** 3. manifestatum est Λ conuersio κ 4. carum κ λ **et**: *om s** (*corr m p*) **tempus**: *om* κ*

Cr *cap* cxiii

XLVIII *j*: IIII *codd cett* *Titulum om* **Cr** ponentes κ 2. proposuerint κ* **concumbere**: concubere γ concubuere δ* ζ 3. **perueniat** Λ *j* β γ δ^2 λ: proueniat *a* peruenerit *l* perueniet *m* peruenit *s a* δ* ζ κ **Cr** 4. affectum *a* δ* **dei gratia** Λ *j l m s* δ: gratia dei **Cr** a gratia dei *a* ζ λ^2 a gratia (*fortasse recte*: *cf Dion* I) **H** (*a* β κ λ*) ad gratiam γ* a dei gratiam γ^2 5. liberati *s*

Cr *cap* cxiiii

XLVII [III] 2. incederunt Λ Cr-w Cr-w* adbrebiat *l* 4. fidis Λ *l*

XLVIII [IIII] 2. concubere γ

III (Isidori antiqua)

XLVIIII [V]

Cathecuminus ingrediens in ecclesiam si in ordine steterit cathecuminorum et peccare fuerit uisus, si quidem flectens genua, audiat iam non peccans: quod si etiam audiens adhuc peccat, abiciatur.

L [VI]

Praegnantes oportet baptizari quando uolunt: nihil enim commune est parienti et illi qui editur,

ϝ R W XLVIIII: L R XLVIII ϝ V W   1. **in**: *om* R   4. **flectens** ϝ W (*Gr* κλίνων): flecterit R   6. p*eccat a*biciatur *in ras* W
L: LI R XLVIIII ϝ VI W   1. baptizare R

ϝ R XLVIIII [V] 1. chathicuminus R   aeclesiam R   2. cathicuminorum R   3. fueri R   6. habitiatur R
L [VI] 1. pregnantes R   baptizare R   3. aeditur ϝ R

III **Eiusdem epitome Ferrandi**

[CLVIII] Vt catecumini peccantes, nisi se correxerint, abiciantur. CONCIL: NOVACI: TIT: V

[CCIIII] Vt pregnantes mulieres baptizentur quando uolunt. CONCIL: NOBACI: TIT: VI

C *trec* CLVIII 1. cathecumini *trec*   3. NOVECESARIENSIS *trec*   TITVLVM *trec*
CCIIII 1. prignantes *trec*   2. uolunt *trec*: uoluerint C   3. NOVECESARIENSIS *trec*   TITVLVM *trec*   VI: V *trec*

IV (Isidori uulgata)

V

Catecuminus (id est audiens) qui ingreditur ecclesiam et stat cum catecuminis, si peccare fuerit uisus, figens genua audiat uerbum, sed abstineat ab illo peccato quod fecit: quod si in eo perdurat, abici omnino debere.

VI

De pregnantibus quoniam oportet baptizari quando uolunt: nihil enim in hoc sacramento commune est parituræ et illi quod de eius utero

Θ V F *f nov* E S P X Y Z *u w* C K A O Π Σ Υ Φ Ψ

V: II A   *Tit praem* De catecuminis peccantibus **Sp**   2. **ingreditur**: ingrediuntur P; + in? Π*   ecclesia Z *f* Y   3. **fuerit**: *om* S*   4. fingens O   **genua**: *om* S; + ut K (A*?)   **audiat uerbum**: auditu eius **F** audiatur *w*   **sed**: + ut **S v C Q** (− Y^2)   5. **illo**: idolo (idulo Y) **S v** idoli **Q** (− Y^2)   **quod fecit**: *om* (*per homoeoarcton*?) *nov* **S v C Q** (− Y^2)   6. **in eo . . omnino**: perdurata *f* perdurare F (*cet om*)   **eo**: illo V   *tr* omnino debere (*om* debere E*) abici **Sp S v C Q**
VI: III A   *Tit praem* De pregnantibus baptizandis **Sp**   1. **pregnantibus**: peregrinantibus K* A F* Σ; + grauidis Σ   oporteat **Q**   2. baptizare Θ X *f w* baptizare debere F   **uolunt**: *om* Ψ*   3. **in**: *om* E **S v C** Σ   **hoc**: quo Θ   **est**: + matri Σ   4. **pariturae et illi quod . . . editum**: parturientis et illius qui . . . editus *urg-ed*   **illi**: illud (illut Y) **S v C Q** (− Σ)   **de**: *om nov*   *tr* utero eius **S v C Q**   **utero**

V 1 *et* 3. catichumen. Θ *bis*, cathecumin. S X Y O Θ Υ V *nov* Π Υ *nov bis*, caticumin. C *bis* K 1°, cathecuminis C K S X Y *u*   id est: id et V^2 idens *u*   2. aecclesiam Y   3. cathecuminus X*   4. ienua *u*   5. absteneat K S abstinea Θ   pecato Θ   7. debere: dere Θ O
VI 1. pregnatibus K^2 praegnantibus S Π   oportit C K portet Θ   2. baptizare Θ X F *f w* baptiszari K   3. conmune S conmuni X

V (Dionysii I)

V De cathecuminis peccantibus.

Cathecuminus si ingrediatur aecclesiam et in ordinem eorum qui uerbo instruuntur adsistat, appareat autem huiusmodi peccans, si quidem genu flectit et inter audientes est, ultra non peccet: si uero et audiens deliquerit, abdicetur.

VI De cathecumina pregnante.

Grauidam baptizari conuenit quandocumque uoluerit, nihil enim in hoc pariens nascenti communi-

M B *v* V 1. **Cathecuminus**: Cathecuminis id est audiens (*cf Isid-uulg*) *v* **ingrediatur**: intrauerit B 2. in ordine (=*Dion* II) B 6. **est**: e *v*

VI *Tit* De cathecumina grauida quod debeat baptizari (*uide p* 45) B 4.

IV Isidori epitome Hispana

III Chaticuminus si peccauerit, peneteat: si post penitentia peccauerit, non recipiatur.

IIII Prignans baptidietur, et postea infans.

U Z *h* III 1. Cathechuminus Z poeniteat Z peñ *h* 2. **post penitentia**: pos penitentia U, *cf can* VIII *p* 131: post poenitentiam Z *h*

IIII 1. Prinna U* Prigna U[2] **baptidietur** *ut uid* U*: baptizetur Z

VI (Dionysii II)

XLVIIII [V] De cathecuminis peccantibus. ¶ *fol* 56 *b* Λ

⌈Cathecuminus si ingrediatur ecclesiam et in ordine eorum qui instruuntur adsistat, hic autem depre⌉hensus fuerit peccans, si quidem § *fol* 57 *a* Λ genu flectit, audiat ut non delinquat ulterius: si uero et audiens peccauerit, expellatur.

L [VI] De cathecumina pregna[n]te.

Grauidam oportet baptizari quando uoluerit, nihil enim in hoc quae parit nascenti communicat,

Λ *a j l m s* *α β γ δ ζ κ λ* Cr-w Cr *cap* cxv

XLVIIII *j*: V *codd cett* **peccantibus**: peccatoribus **Cr** 1. Cathecuminis *a** ingreditur *a** ecclesia *γ* 2. ordinem Cr-ed **qui**: *om δ** 3. **instruuntur** *j m s* **H** (– *a*) **Cr**: *praem* uerbo *a l* (=*Dion* I [*cf tom* 1 *p* 258, *can Nic* iiii *l* 8, *ubi idem codices uocem* episcopis *e Dion* I *mutuati sunt*]; *Gr* τῶν κατηχουμένων), in uerbo *a* adsistant *a* (δ* ?) **autem**: + si *l*, + et **Cr** 5. flectet *l* flectat *γ κ* (Cr-w* ?) aud*ia*t Cr-w *in ras* **ut**: et Cr-ed; *om δ**

L *j*: VI *codd cett* 1. Mulierem grauidam δ **Cr** baptizare Cr-ed 3. **quae**: quod *j** *l m* Cr *cap* cxvi

Λ *l*

XLVIIII [V] 1. aecclesiam *l*

L [VI] pregnatae Λ* pregnantae Λ[2] pregnate *j ζ*, *uide Rönsch* Itala und Vulgata *p* 461: *testibus Benoist-Goelzer forma* praegnas praegnatis *inuenitur apud Plaut Terent Cic Varr Fronton Macrob* 1. obportet *γ* 3. nascendi *a*

III (**Isidori antiqua**)

propter quod seorsum uoluntas uniuscuiusque in illa confessione declaretur.

LI [VII]

Praesbyterum secundarum conuiuio nuptiarum interesse non debere, maximae cum petatur secundis nuptiis paenitentia; quis ergo est praesbyter qui propter conuiuium illis consentiat nuptiis?

f R W LI: LII R L *f* VII W 1. Prbos (*sc* Praesbyteros) R: *collatis cann* lv [xi] *l* 1 *p* 132 pbm *pro* praesbyter, lvi [xii] *l* 2 *p* 134 prbm *pro* praesbyter, lvii [xiii] *l* 3 *p* 136 prbri *pro* praesbyteris, *uidetur codicis* R *archetypum uocem* praesbyter praesbyterum *etc per compendium* prb *uel* prbt *uel aliquid simile* (*omissis litteris ultimis*) *repraesentasse* 3. **secundis** R: secunda *f* W 6. consentiant R

f R LI [VII] 1. prbos R 3. conpetatur (*cf* P *Isid-uulg*) R 4. paenitencia R 5. prbt R

III **Eiusdem epitome Ferrandi**

[LXXXVIII] Vt praesbyter in conuiuio secundarum nuptiarum non intersit. CONCIL: NOBACESI TIT: VII

C *trec* LXXXVIII 1. prbr C 3. CONCIL: NOBACESI C: *om trec*

IV (**Isidori uulgata**)

fuerit editum, quia uniuscuiusque in illa confessione libertas arbitrii declaratur.

VII

Presbyterum conuiuium secundarum nuptiarum interesse non debere, maxime cum petatur secundis nuptiis paenitentia; quis ergo est presbyter qui propter conuiuium illis consentiat nuptiis?

Θ V F *f nov* E S P X Y Z *u w* C K A O Π Σ Υ Φ Ψ

fuerit: *om* V 5. **editum**: deductum V **F** deditum A edictum E genitum *aem-ed*; + parentibus denegatur **F** 6. in illam confessionem *w* **illa**: *om* Υ* confessio F **libertas arbitrii** Θ V *nov* **Sp Q** Y: liberatus arbitrii **F** liberi arbitrii **S** (– Y) **v** C K liberum arbitrium A 7. **declaratur**: declaretur Υ* Φ*: + idcirco natus per se baptizabitur *urg-ed* ¶ A

VII *Canonem om* A *Tit praem* De presbiteris ad secundas nuptias non orare **Sp**
1. Presbyter E **conuiuium** Θ V (*sed* interesse *cum accusatiuo nusquam inueni*): in conuiuium F in conuiuio *f* conuiuio **Sp S v C Q** conubio *nov* 3. **petatur**: oporteat Y^2 4. **paenitentia** Θ **F** *nov*: paenitentiam V paenitentiam (+ debere *w**) tribuere **Sp S v Q** paenitentia tribuere **C** 5. **est**: *om nov* **qui propter**: *om* (*per homoeoteleuton* ?) S **qui**: *om w* **propter conuiuium**: conuiuio Θ propter coniugium **F** **conuiuium illis**: illas P* 6. illius X* **consentiat**: consentiet *ut uid* Ψ* conitiat F* coniciat F^2 *f* nuptias X

Θ Υ V *nov* C K S X Y

5. aeditum Y *nov* unusculusque K* (*corr m p*) 6. liberiariarbitrii C* 7. dec*l*aratur *in ras* V

VII 1. prbm K pbrum *nov* presbm C prbiterum Υ praesbyterum S Y Π conbib P* X^2 2. nupstiarum Θ 3. maximae Y *nov* compelatur O *w* conpetatur P secundus *f* 4. nuptias X nuptis Y penitent. Θ C* Y *nov* 5. prb Θ presb C pbr *nov* prbr Υ prebr K psbyter Π praesbyter V S X Y conuibium X

V (Dionysii I)

cat, propterea quod singulorum propositum suum in confessione declaretur.

VII Quod non oporteat in digami nubtiis orare praesbiterum.

Praesbiterum in nuptiis digami prandere non conuenit; quia cum paenitentia digamus egeat, quis erit praesbiter qui propter conuiuium talibus nuptiis possit praebere consensum?

M B *v* *propterea* (*in ras*) B singularum B, *sed cf Gr* ἑκάστου 5. **suum**: *om* B in confessionem B
VII **in digami** (digāmi, = digammi?, M) **nubtiis orare praesbiterum** (pbris *v*) M *v*: in nuptiis bigam**orum orare prbos (*cf p* 45) B; *de* digamus *et* bigamus *uide Addenda p* 16 *supra* 2. **conuenit** M *v* (*cum Dion* II): debere (= *Isid*) B 3. paenitentiā M 5. consensu M

IV Isidori epitome Hispana

V Presbyter in secundas nuptias interesse non debet.

U Z *h* V 1. Prb U Presbiter Z in secundis nuptiis *h* 2. debit U

VI (Dionysii II)

propterea quod uniuscuiusque suum propositum in confessione declaretur.

LI [VII] Quod non oporteat in bigamis nuptiis orare praesbyteros.

Praesbyterum in nuptiis bigami prandere non conuenit; quia cum paenitentia bigamus egeat, quis erit praesbyter qui propter conuiuium talibus nuptiis possit praebere consensum?

4. **quod**: ut γ* 5. praepositum *j* κ λ* declaratur κ λ Λ *a j l m s* α β γ δ ζ κ λ Cr-w Cr *cap* cxvii
LI *j*: VII *codd cett* *Titulum om* ζ **Quod non**: Quoniam *ut uid* κ* **bigamis** Λ *a j m* γ (*cf Prisc pp* 28 30): bigami *l s* **H** (− γ) Cr **praesbyteros** *a j m* β^2 δ^2: prbs (*sc* praesbyteros?) Λ prb γ presbiteres δ* presbyter κ prbt λ praesbyterum *l s* α β* ζ Cr 1. *tr* bigami nuptiis Cr bigamis *a* 2. **quia**: qui Λ* (*corr m p*) 3. paenitentiam Λ poenitentiae Cr-ed bigamis *a** dygamus *j l* (*uide Addenda p* 16 *supra*) 4 propter conuiuii *a*

5. confesfessione κ Λ *l*
LI [VII] prbs Λ pbrm *l* 1. prbm Λ 3. poenitentia *l* bygamus Λ (dygamus *j l*) aegeat Λ 4. prbr Λ pbr *l* 5. possi κ λ*

III (Isidori antiqua)

LII [VIII]

Si cuius uxorem cum esset laicus adulteratam fuisse euidenter constiterit, hic ad ministerium ecclesiasticum admitti non potest: si uero in clericato eius adulterata est, dato repudio dimittere eam debet. si uero retinere eius consortium elegit, non potest in ministerio sibi commisso haberi.

ϝ R W LII: LIII R LI ϝ VIII W 1. uxor W* 2. *la*icus *in ras* ϝ 5. **in clericato eius** ϝ W (*Gr* μετὰ τὴν χειροτονίαν): in clericato iam constituto eo (*fortasse recte*; *cf Isid-uulg*) R 7. consortio R 9. **haberi**: abire R

ϝ R LII [VIII] 1. oxorem R 3. constetirit R 4. aeclesiasticum R 6. demittere ϝ 7. retenere R 9. abire R

III Eiusdem epitome Ferrandi

[CXXXVII] Vt clericus non fiat cuius uxor, cum adhuc esset laicus, adulterata est: et ut clericus uxorem adulteram deserat. CONCIL: NOBACI: TIT: VIII

C *trec* CXXXVII 4. NOVECESARIENSI *trec* 5. TITVLVM *trec*

IV (Isidori uulgata)

VIII

Si cuius uxor adulterium commisisse cum esset laicus fuerit conprobatum, hic ad ministerium ecclesiasticum admitti non potest. quod si in clericatu iam constituto eo adulterauit, dato repudio dimittere eam debet: si uero retinere eius consortium uelit, non potest suscepto ministerio perfrui.

VIII *Canonem om* A, *habet ll* 1–4 *cod* ϝ *fol* 192 *b sub tit* CAÑ CESARIENS̄ ER̄ VIII *Tit praem* Vxoris adulterae uirum clericum fieri non licere (debere E) **Sp** — Θ V F *f nov* E S P X Y Z *u w* C K ϝ Ο Π Σ Υ Φ Ψ

1. **Si cuius uxor . . . commisisse . . . fuerit conprobatum** Θ V F *nov* ϝ Υ[2]: Si cuius uxore . . . commississet . . . fuerit conprobatum *f* Si cuius uxor . . . conmisisset (conmiset P) . . . fuerit conprobatum **S** (– Y) **v** Si cuius uxor . . . commisisse . . . et fuerit conprobatum **C** Si cuius uxor . . . commississet . . . et fuerit conprobatum Y Si cuius uxorem . . . commisisse . . . fuerit conprobatum **Q Sp** (– *urg-ed*) Si cuius uxor . . . cognoscitur commisisse . . . et fuerit conprobatum *urg-ed* 2. **cum esset**: *om per homoeoteleuton* S Z **v** 3. **hic**: iste **S v C Q** isti ϝ 4. **admitti** Θ V **F** *nov* **Sp**: admitti paenitus (penitus Y) **S v Q** paenitus (penitus K) admitti **C** penitus (*om* admitti) ϝ potest: debet (-it K) **S v C Q** ϝ 5. **in** ¶ ϝ **clericatu iam** Θ V **Sp**: in clericatu (*om* iam) **F** in clericum iam **S v** in clero iam **C** *nov* iam in clero Ο Σ Ψ iam in clerum Π Υ Φ constitutum Y 6. **eo**: *om* **S v C Q** adulteraucrit Θ *urg-ed* **dato repudio**: daturus repudium (-dio C) **C** demittere **S** Ο Π Υ *f* 7. debent *u* **retinere**: inherere in *nov* 8. consortio V **F** *nov w* **uelit** Θ Sp-ed *nov*: uellet V uellit **F** E uoluerit **S v C Q**

VIII 1. conmisiss. Θ S (P) X commisse V O commississ. Y 2. essit K lacus O Ψ* laicos Υ C K S X Y liaicus Y* 5. clericato V F clericatum *f** 6. adulterabit V *w* adterauit E demittere **S** Ο Π Υ *f* 7. debit C K retenere K S — Θ Υ V *nov*

V (Dionysii I)

VIII De his qui mulieribus adulteris iuncti sunt.

Cuiusdam mulier adulterata laici existent*i*s si euidenter arguatur, talis ad ministerium clericatus uenire non poterit. si uero post ordinationem adulterata fuerit, dimittere eam conuenit: quod si cum illa conuixerit, non poterit obtinere ministerium sibi commissum.

M B *v* VIII **iuncti sunt**: sociantur (*uide p* 47) B 2. **existentis** *scripsi*: existentes M *v* existens B (*fortasse e coniectura, lectione codicum* M *v* existentes *male intellecta*)

VI (Dionysii II)

LII [VIII] De his qui mulieribus adulteris iuncti sunt.

Mulier cuiusdam adulterata laici constituti si euidenter arguatur, talis ad ministerium cleri uenire non poterit. si uero post ordinationem adulterata fuerit, dimittere eam conuenit: ⌜quod si cum illa conuixerit, ministerium sibi commissum obtinere non poterit. ¶ *fol* 57 *a* Λ

Λ *a j l m s* α β γ δ ζ κ λ Cr-w Cr *cap* cxviii

LII *j*: VIII *codd cett* **mulieribus**: *praem* cum β adulteri κ **iuncti**: coniuncti *a** coniucti κ 1. cuiusquam *s* adultera Cr-w* 3. **cleri**: clericatus (=*Dion* I) *a* α δ* *et* 3 4. potuerit *a** 5. adultera Λ* **dimittere**: dimitti Λ 6. cum illā γ con*u*ixerit *in ras s* 8. *tr* non poterit obtinere Cr potuerit (*cf l* 4) *a* *

LII [VIII] iuncii *j* 2. euidentur *j* 5. demittere *j*[2] λ 8. optinere *l*

IV Isidori epitome Hispana

VI Maritus adulter*ae* in clero non promoueatur.

VII Clerici uxor si fornicata fuerit, et non eam demiserit, non promoueatur in honorem.

U Z *h* VI Z: *titulum praecedenti coniungit* U 1. **maritus**: *om h* **adulterae**: adultere Z adulter* U adulter *h Mansi* 2. promoueantur *h*
VII Z: *titulum praecedenti coniungit* U 1. oxor U **uxor si**: uxores Z* fornicatas Z 2. dimiserit *h* 3. in honore Z

III (Isidori antiqua)

LIII [VIIII]

Praesbyter qui corporali praecedente peccato ad ordinem prouectus est, si postea confessus fuerit ante ordinationem peccasse se, non quidem offerat sacrificium maneat autem in reliquis officiis propter aliud studium eius: nam cetera peccata censuerunt plurimi etiam ordinatione priuari. quod si de his non fuerit confessus nec ab aliquo poterit manifeste conuinci, [huic] ipsi de se potestas est permittenda.

f R W LIII : LIIII R LII *f* VIIII W 5. **se** : *om per homoeoteleuton* R 7. alium R 9. **priuari** : *praem* dimitti (*scil glossema e margine archetypi* ; *cf Dion*) W 11. potest W 12. **huic ipsi** (=*Isid-uulg* : *Gr ἐπ' αὐτῷ ἐκείνῳ*) R : ipsi *f* W

f R LIII [VIIII] 11. alico R

IV (Isidori uulgata)

VIIII

Qui admiserit corporale peccatum et hic postea presbyter ordinatus est, si confessus fuerit quod ante ordinationem suam peccauerit, non quidem offerat, maneat autem in aliis officiis propter eius studii utilitatem : nam cetera peccata censuerunt plurimi etiam ordinatione priuari. quod si de his non fuerit confessus nec ab aliquo poterit manifeste conuinci, huic ipsi de se potestas est permittenda.

VIIII : IIII A *Tit praem* De presbiteris corporali (corporalia E) peccato praeoccupatis **Sp** 2. **hic** : si **F**; *om nov* K 3. **est** : sit Π Σ Υ* Φ 4. peccauit **S** (–Y) **v** 5. **autem** : tamen **Q** 6. **aliis** : his P illis Y* ; *om* **F** **studii** : *om* **C** 7. **utilitatem** : utilitate C humilitatem A **nam** : + et Sp-ed, et propter *aem-ed*, ob Σ w^2 **censuerunt** : consuerunt V **F** *nov* 8. ordinationi A ordinationem **S** (–Z) **v** C K 9. **priuari** : priuare V **F** Sp-ed (*non autem aem-ed*) ; + dixerunt per manus inpositionem posse dimitti (=*Dion*) **v** **si** : *om* A **de his** : is **C** de hiis Y **non** : *om* **F** **fuerit** : + ipse (=*Dion*) **v** 10. **nec ab aliquo** : quo (*cet om*) **v** (quod *w**) **poterit** (=*Isid-ant*) : potest V **F** post E 11. **manifeste** : moleste **Q** ipse F S *u* K Ψ* **de se** : *om nov* 12. conmittenda E — Θ V F *f nov* E S P X Y Z *u w* C K A O Π Σ Υ Φ Ψ

VIIII 1. admisserit Θ amiserit A *u* ammiserit *w* 2. prb Θ pbr *nov* prbr K Υ psbyt Π praes Y presbt C praesbyter S 5. maneautem S* 6. alliis O eiustudii *u* studi *f* 7. citera C consuerunt V F *f nov* 9. priuare V F *f* priuaui O 10. ab aquo F* ab alico *f* P 11. manifestae Y *nov* conuici ? Θ* conuin F ipse K S F *u* Ψ* 12. permitenda Θ — Θ Υ V *nov* C K S X Y

III Eiusdem epitome Ferrandi

[LXXXVII] Vt praesbyter ordinatus, si de aliquo crimine confessus fuerit, aut de his qui lapsi sunt, non suscepiatur. CONCIL : NICIN : TIT : VIII. CONCIL : NOBACESI TIT : VIIII

C *trec* LXXXVII 1. prbr C si * de (sed de C* ?) C 3. **de his** *trec* : eis (*tantum*) C **qui** *trec* : quae C suscipiantur *trec* 4. NICENO *trec* 5. NOVECESARIENSIS *trec* TITVLVM *trec*

V (Dionysii I)

VIIII De his qui ad praesbiterium prouehuntur et ante ordinationem sibi sunt conscii peccatorum.

Si praeoccupatus corporali peccato praesbiter proueatur et confessus de se fuerit quod ante ordinationem deliquerit, oblata non consecret, manens in reliquo ministerio propter aliud studium bonum: nam peccata reliqua plerique dixerunt per manus inpositionem posse dimitti. quod si de se non fuerit ipse confessus et argui manifeste nequiuerit, potestatis suae iudicio relinquatur.

M B *v* VIIII *Tit* De prbis qui antequam adipiscerentur ordinem peccauerunt (*uide p* 47) B 2. **proueatur** (*sc* prouehatur) M: prouehatur *v* B 4. *n̄ conse*cret *in ras* B 7. **dixerunt . . . dimitti**: *habet* v (*sed* demitti *u*), *uide Isid-uulg p* 130 10. **ipse**: *habet* v, *uide Isid-uulg* 11. potestatisuae B

IV Isidori epitome Hispana

VIII Post ordinatione presbyteri diaconi si se detexerint, nomen habeant tantum.

VIIII Si ab aliis, nec hoc ipsum.

U Z *h* VIII Z: VI U 1. **Post**: Pos U **ordinatione** U (*cf can* III *p* 125): ordinationem Z *h* **presbyteri diaconi** *scripsi*: prbi diaconus U prb diac Z pbri diac *h* 2. **si se** U: si Z; *om h* **detexerint** Z: ditexirint U deterit *h* **nomen** U *h*: non Z *Mansi* **habeat** U *h*
VIIII Z: VII U 1. **ipsum** U *h*: ipsud Z

VI (Dionysii II)

LIII [VIIII] De⌝ his qui ad praesbyterium promouen⌜tur et ante⌝ordinationem peccatorum sibi sunt conscii. § *fol* 57 *b* Λ

Praesbyter si praeoccupatus corporali peccato proueatur et confessus fuerit de se quod ante ordinationem deliquerit, oblata non consecret, manens in reliquis officiis propter studium bonum: nam peccata reliqua plerique dixerunt per manus inpositionem posse dimitti. quod si de se non fuerit ipse confessus et argui manifeste nequiuerit, potestatis suae iudicio relinquatur.

LIII *j*: VIIII *codd cett* **praesbyterium**: prbm *ut uid* Λ *m** **ordinationem**: ordinatione Λ *m* γ ordinem *l* *tr* conscii sunt β δ 1. **praeoccupatus**: + fuerit *ut uid* δ* 2. **proueatur** (*sc* prouehatur: *cf Dion* I) Λ* *j m* Cr-w δ^{2} κ λ: prouetur Λ^{2} prouehatur *a s* α β γ ζ promoueatur *l*; *om* δ* 3. *tr* de se fuerit γ 4. dereliquerit κ oblatam Λ s^{2} ζ **non**: *om a** con*secr*et *in ras* κ 5. officium Cr-ed 6. **reliqua**: *praem* in (*cf l* 5) κ* 7. **plerique**: pleri qui ζ dixerit *j** 8. inpositione γ 9. *tr* ipse non fuerit *l* fuerint λ* 10. potestati suae *j* δ ζ κ 11. **iudicio**: indicio Λ

Λ *a j l m s* α β γ δ ζ κ λ Cr-w Cr *cap* xci

LIII [VIIII] prbm *ut uid* Λ pbrium *l* presterium *s** Λ *l* (*sed corr m p* prb β 1. prbr Λ pbr *l* 4. delinquerit *a** Cr-w 10. arguae γ

III (Isidori antiqua)

LIIII [X]

Similiter diaconus, si in simile peccatum incederit, ab ordine ministerii abstinebitur.

LV [XI]

Praesbyter ante XXX annorum aetate, quamuis sit dignus, non ordinetur, sed obseruetur usque ad praefinitum tempus: Dominus enim

f R W LIIII : LV R LIII *f* X W 2. peccato R
LV : LVI R LIIII *f* XI W 1. Pbm (*sc* Praesbyterum) R, *uide quae adnotaui ad p* 126 *can* li [vii] *l* 1 2. aetate *f* R, *cf Ferrand et Isid-uulg*: aetatem W 3. **obseruetur** W (*Gr* ἀποτηρείσθω) : obseruet *f* R (W* ?) 4. *tr* tempus praefinitum R

f R LIIII [X] 1. diac R 3. abstinibitur R
LV [XI] 1. prbt *f* pbm R triginta R W

III Eiusdem epitome Ferrandi

[CXVII] Vt diaconus qui in corporale peccatum incedit ab ordine ministerii abstineatur. CONCIL : NOVACI : TITVLO VIII

[LXXXV] Vt praesbyter ante triginta annorum aetate, quamuis sit dignus, non ordinetur. CONCIL : NOVACAESARIENSI TIT : X

C *trec* CXVII 1. diac C diaci *trec* 3. NOVECESARIENSIS *trec* 4. VIII *trec* : OCTABO C
LXXXV 1. prbi C XXX *trec* 2. etatem *trec* 3. CONCILIVM NOVECESARIENSIS TITVLVM *trec*

IV (Isidori uulgata)

X

Similiter et diaconus, si in eodem ipso culpae genere fuerit inuolutus, sese a ministerio cohibebit.

XI

Presbyter ante XXX annorum aetate non ordinetur, quamuis sit probabilis uitae, sed obseruetur usque ad prefinitum tempus: Dominus

Θ V F *f nov* E S P X Y Z *u w* C K A O Π Σ Υ Φ Ψ

X *Canonem canoni praecedenti coniungit* **C** *Tit praem* De diaconibus corporali peccato praeoccupatis **Sp** 1. **et** : *om* A diacones . . . fuerint inuoluti . . . cohibebunt *aem-ed* **diaconus** : de diacono *nov* **si in** : sine E **eodem ipso culpae genere** Θ V : eodem culpae genere **F Sp** eo culpa genere *nov* eodem ipsa culpa C eundem ipsa culpa K eodem in (*scil* in *bis*) ipsa culpa A eadem ipsa culpa S *u* eadem culpa **Q** *w* 3. **sese** : se **F C** ipse se Y **v** ; *om nov* ad ministerium *f* **cohibebit** Θ **V F** (F²*f*) **Sp** : cohibeat **S v C Q** F* esse cohibendum *nov*

XI : X **C** (C K) XII **F** *Canonem laudat sub titulo* CAÑ CESARIEÑ G *fol* 20 *a* ; *omittit* A, *sequenti postponit* **F** *Tit praem* Presbiterum minus triginta annorum minime ordinandum **Sp** 1. Presbyterum F (Prsbt *f*) **ante XXX annorum aetate** Θ V **F** *nov* E : ante XXX annorum aetatem Sp-ed ante annorum XXX (*tr* XXX annorum *w*) aetatis suae (aetatisue *u*) **S v C** G ante annos XXX aetatis suae **Q** 2. **sit** : ei Θ sit probabilis sit X* 3. **sed . . . prefinitum tempus** : finitum tempus (*cet om ; exemplaris una linea ut uidetur perdita est*) **C** ; *om* G **obseruetur** Θ (*cf Gr* ἀποτηρείσθω *et* W *Isid-ant*) : obseruet V **F** *nov* **Sp S v Q** (*def* **C**) 4. *tr* tempus prefinitum Θ

Θ Υ V *nov* C K S X Y

X 1. diaconos S diacon X diac K Υ F *f* 2. inuolutos P 3. cohibeuit V
XI 1. prb Θ pbr *nov* presb C prebr K prsbt *f* presbiter X praesbiter Y praesbyter S Π Υ triginta V F C Z E 3. probilis Y* probabiles *nov* 4. praefinitum S X Y Π *nov* 5. tre-

V (**Dionysii I**)

X De diaconibus.

Simili modo etiam diaconus, si corporali peccato succubuerit, ab ordine ministerii subtrahatur.

XI Quo tempore praesbiterum oporteat ordinari.

Praesbiter ante tricensimum aetatis suae annum nullatenus ordinetur, licet homo ille ualde dignus existat: nam et Dominus noster

M B *v* X **De diaconibus**: + similiter (*uide p* 47) B 1. **etiam**: + et B* diaconos M
XI **praesbiterum oporteat** *v* B: praesbiter debeat M 1. *tr* annum aetatis suae M 4. **existat**: + sed hoc tempus obseruet (= *Dion* II) B[2]

IV **Isidori epitome Hispana**

X Presbyter ante XXX annos etatis non ordinetur.

U Z X Z: VIII U *Canonem om h* 1. Prb U Z XXX U Z: uiginti quinque *perperam Mansi* annos *scripsi*: anñ Z; *om* U

VI (**Dionysii II**)

LIIII [X] De diaconis similiter.

Simili modo etiam diaconus, si eodem peccato subcubuerit, ab ordine ministerii subtrahatur.

LV [XI] Quo tempore praesbyterum conueniat ordinari.

Praesbyter ante tricesimum aetatis suae annum nullatenus ordinetur, licet ualde sit dignus, sed hoc tempus obseruet: nam Dominus

Λ *a j l m s* $\alpha \beta \gamma \delta \zeta \kappa \lambda$ Cr-w

LIIII *j*: X *codd cett* *Tit om* **Cr** diaconibus Λ **similiter**: *om* δ 1. diaconis κ 2. ad ordine Λ* * * ordinem *s** — **Cr** *cap* xci
LV *j*: XI *codd cett* **conueniat** *a j m s* α β ζ **Cr**: conuenit Λ *l* γ[2] (conuent̄ γ*) δ conueniatur κ λ ordinare *l* α δ *tr* conuenit ordinare prbm δ 1. *tr* annum aetatis suae *m* γ (*cf cod* M *Dion* I) — **Cr** *cap* lxxvi

LIIII [X] diacb: Λ 1. diac Λ 2. subcumbuerit *a** δ 3. ornine ζ
LV [XI] praesbiterum Λ pbrm *l* ordinare *l* α δ ordinr γ 1. praesbiter Λ pbr *l* tricesemum Λ 2. nullatinus Λ 5.

III (Isidori antiqua)

tricensimo anno baptizatus est et tunc praedicauit.

LVI [XII]

Si quis in aegritudinem fuerit baptizatus, ordinari praesbyter non potest, non enim fides illius uoluntaria sed ex necessitate; nisi forte propter posterius studium eius et fidem aut hominum raritatem.

F R W LVI : LVII R LV *F* XII W 1. **in aegritudinem** *F* R, *cf Isid-uulg*: in aegritudine W
2. prbm (*sc* praesbyterum) R, *uide ad can li* [vii] *l* 1 *p* 126 4. **nisi** : *praem* et R
6. *aut* W *in ras* (et ? W*)

F R 5. trecesimo R
LVI [XII] 2. ordenari *F* ordinare R prbt *F* prbm R 4. **forte** : for R 6. rari|ritatem R

III Eiusdem epitome Ferrandi

[LXXXVI] Vt qui in egritudine fuerit baptizatus non ordinetur praesbyter, nisi forte propter uitam bonam aut hominum raritatem. CONCIL : NOBACESI TIT : XI

C *trec* LXXXVI 2. prbr C 4. raritate C CONCILIVM NOVECESARIENSIS TITVLVM *trec*

IV (Isidori uulgata)

enim tricensimo anno baptizatus est et tunc praedicauit.

XII

Si quis in egritudinem constitutus fuerit baptizatus, presbyter ordinari non debet, non enim fides illius uoluntaria sed ex necessitate: nisi forte postea huius ipsius studium et fides probabilis aut hominum raritas cogat.

Θ V F *f nov* E S P X Y Z *u w* C K G O Π Σ Υ Φ Ψ ¶ G

5. **enim** : *om nov* **enim** : + noster (nrt *u*) v, noster (*om* noster Π*) ihs xps (*om* xps Σ) **Q** **tricensimo anno** : XXX annorum Θ tricensimum annum **C** in XXX annorum G 6. **tunc** : sic (*cf Dion*) *nov*
XII : XI **C** (C K) **F** *Canonem omittit* A, *praecedenti praeponit* **F** *Tit praem* De his qui in egritudine sunt baptizati **Sp**
1. Si qui Z **in** : *om* Y **egritudinem** V **S** (– Y) **v** **C** O* : egritudine Θ **F** **Sp** *nov* **Q**(– O*)Y **constitutus** : *om nov* 2. presbyterum ordinari non licet Θ presbytero ordinari (-are F) non debet **F** presbiterorumari debet X 3. debent *u* 4. **illius** (*cum Isid-ant et Gr*) Θ **Sp** (*habet tamen* est *post* necessitate **Sp**) : + est V **F** *nov* **S** **v** **Q**, et **C** uoluntariae S* uoluntarie *f* 5. **forte** : *om* Σ *tr* ipsius studium et fidem huius *nov* **huius** : husus (*sc* usus ?) V² 6. **studium et fides** : studium et fide Θ E studius et fides S Z **v** studius fides X probabiles **F** *nov* **aut** : ut Π* ; *praem* fuerit **Sp** **S** **v** **C** **Q** **aut . . . cogat** : et hominum caritas cogatur **F** 7. coagat **C**

Θ Υ V *nov* C K S X Y

cinsim. C trecesimo S tricesimo X tricissimo Y trigesimo O XXX Θ *nov* XXX^mo P F *f w* baptiszatus K 6. predicauit Θ praedicabit V
XII 1. aegritudin. K X Π Υ constitutos S
2. baptiszatus K baptizatur ? *w* pbr *nov* prbr Υ presb C prebr K presbiter X praesbiter Y praesbyter S Π prsbtero F prbo *f* 3. debit C K
4. uolumtaria K uontaria P* necissitate K
5. hius F* 6. probabiles F *f nov* 7. ritas *u*

V (Dionysii I)

tricesimo anno baptizatus est et sic coepit docere.

XII De his qui in egritudine baptismum consequuntur.

Si quis in egritudine fuerit baptizatus, ad honorem praesbiterii non potest promoueri, quia non ex proposito fides eius sed ex necessitate deducitur: nisi forte propter sequens studium eius et fidem, et propter hominum raritatem, talis possit admitti.

M B *v* XII **baptismum consequuntur**: baptizantur (*uide p* 47) B 3. moueri B* qui*a* $\bar{n}$ *ex pro*posito *in ras* B 4. sed * * ex B 7. ammitti *v*

IV Isidori epitome Hispana

XI In infirmitate baptidiatus presbyter non fiat.

U Z *h* XI Z: VIIII U 1. baptizatur Z prb U 2. fiant U

VI (Dionysii II)

noster tricesimo aetatis suae anno baptizatus est et sic coepit docere. ¶ *fol* 57 *b* Λ

LVI [XII] ⌜De his qui in egritudine baptisma consequuntur.

Si quis in egritudine fuerit baptizatus, ad honorem praesbyterii non⌝ potest promouer⌜i, quia non⌝ ex proposito fides eius sed ex necessitate descendit: nisi forte propter sequens studium eius et fidem adque hominum raritatem talis possit admitti. § *fol* 58 *a* Λ

---

5. **noster**: N · Λ nt̄ *a m* δ; *om j*: *exemplar codicis j compendium illud antiquissimum* N = noster *fortasse praebuerat, quod compendium quam male reddant scribae recentiores docet amicus noster L. Traube in opusculo egregio cui titulus* Perrona Scottorum (*Monaci* A. D. 1900) trecensimū . . . annū Cr-w* Λ *a j l m s* α β γ δ ζ κ λ Cr-w

LVI *j*: XII *codd cett* **baptisma consequuntur**: baptizantur *l* baptismā δ consequantur δ* 2. prbri Cr-w 3. **quia**: qui ζ* **ex proposito**: ex propositum Λ exposito γ* ex p̄posito γ² 7. caritatem *s* raritate δ **talis possit admitti**: tales ammitti *a* admittit tales δ* admitti talis possit δ² ammitti *a j* * *l* amitti *m* Cr *cap* lxvi

---

XXX Λ* trecesimo Λ² sue *l* 6. cepit *j* Λ *l* caepit δ

LVI [XII] 2. pbrii *l* prbri Cr-w 5. discendit Λ 6. atque *l* 7. tales *a* α δ* ammitti *a j* * *l* amitti *m*

III (Isidori antiqua)

LVII [XIII]

Praesbyteri conregionales qui non sunt in ecclesia, praesentibus episcopis uel praesbyteris ciuitatis, offerre non poterunt nec sacrum panem dare; in oratione autem calicem dabunt. quod si absentes sunt ciuitatis sacerdotes et fuerit inuitatus in orationem, solus poterit dare.

---

f R W LVII : LVIII R LVI *f* XIII W 1. **qui** : *om* R 2. **non sunt** : n̄s R 3. prbri R, *cf* Θ K *Isid-uulg* 5. **in oratione autem** R W (*cf Isid-uulg* : *quasi graece legatur ἐν εὐχῇ δὲ ποτήριων pro ἐν εὐχῇ, οὐδὲ ποτήριον*) : in orationem *f* 6. sint R 8. **orationem** *f* W (*Gr εἰς εὐχήν*) : oratione R solis *f** (*corr ut uid m p*)

---

f R LVII [XIII] 1. prbi R conregionalis R 2. aeclesia R 3. psbyteris *f* prbri R (*uide can* li [vii] *l* 1 *p* 126) 6. absentis R 8. solis *f**

III Eiusdem epitome Ferrandi

[CIII] Vt praesbyteri alterius regionis, praesentibus praesbyteris, non sacrificent. CONCIL : NOBACI : TIT : X

C *trec* CIII 1. prbi C 2. prbis C 3. NOVECESARIENSIS *trec* TITVLVM *trec* X : *ita codd*

IV (Isidori uulgata)

XIII

Presbyteri qui conregionales non sunt in ecclesia, presentibus episcopis uel presbyteris ciuitatis, offerre non poterunt nec panem dare; in oratione autem calicem dabunt. quod si absentes sunt ciuitatis sacerdotes et fuerit inuitatus in oratione, solus poterit dare.

XIII : XII **C** (C K) *Canonem omittit* A Θ V F *f nov* E S P X Y Z *u w* C K O Π Σ Υ Φ Ψ
Tit praem De presbiteris (prbs E) alterius regionis **Sp**

1. Presbyteris (prsbtis F prbis *f*) **F** **qui conregionales** Θ V **F** *nov* **Sp** **Q** *w*²: qui (quiqui Z) congregationales **S v** quicumque regionales (-alis C) **C** 2. **non** : *om* Σ 3. presbyteri Θ K 4. poterint S 5. **dare** : pace Θ* (*corr m p*) **in oratione** (*Gr ἐν εὐχῇ*) V **Q** Y **Sp** *w*²: in ordinatione **F** in orationem *nov* **S** (– Y) **v** **C** ; *om* Θ *tr* calicem autem (*quippe qui uoces praecedentes omiserit*) Θ **autem** : aut **S** (– Y) **v** neque Y ; *om* **F** 6. **absentes** : abse*es Θ (*neque de* Θ* *neque de* Θ² *satis certe potest iudicari*) **sunt** V **F** *nov* S P Z **v** (*cf Isid-ant*) : fuerunt Θ sint **Sp** X Y **C** **Q** 7. **sacerdotes** : *om* (*per homoeotel, praecesserat enim* ciuitates) F **fuerit . . . dare** : inuitati sunt tunc liceat illis panem dare Θ **fuerit . . . oratione** : *om* **C** 8. **in oratione** V **F** *nov* **Sp** S : in orationem (*cf Isid-ant et Gr εἰς εὐχήν*) **S** (– S) **v** ad orationem **Q** ; *om* Θ (*def* **C**) ¶ **S v**

XIII 1. prbi Θ pbri *nov* presbi C prebi K praesbyteri S Π praesbiteri Y Υ conregionalis *f* (C) Θ Υ V *no* C K S X Y
2. aecclesia Y Υ praesentibus K S Y *nov* 3. episcopiscopis P **uel** : ue Θ ueb O prbi Θ K pbris *nov* presbis C praesbyteris S X praesbiteris Y Υ prbts F 4. offere K 6. absentis X ciuitates S X F *f* ciuitis P* 7. sacerdotis X 8. poteri K peterit P

V (Dionysii I)

XIII De praesbiteris agrorum.

Praesbyteri ruris in aecclesia ciuitatis, episcopo praesente uel praesbiteris eiusdem urbis, offerre non possunt nec panem sanctificatum dare calicemque porrigere. si uero absentes hii fuerint et ad orationis officium conuocentur, soli dare debe-

---

M B *v* XIII 1. Prbis? B* 2. presentem *v* 3. offerri M 6. absentis M abscentes *v* hii M: hi B *v* 7. conuocetur M* de-

---

IV **Isidori epitome Hispana**

XII Presbyteri peregrini non offerant.

U Z *h* XII Z: X U 1. Prbi U perecrini? U offerat U

VI (Dionysii II)

LVII [XIII] De praesbyteris agrorum.

Praesbyteri ruris in ecclesia ciuitatis, episcopo praesente uel praesbyteris urbis ipsius, offerre non possunt nec panem sanctificatum dare calicemque porrigere. si uero absentes hii fuerint et ad dandam orationem uocentur, soli dare debebunt.

LVII *j*: XIII *codd cett* *Titulum om* **Cr** Λ *a j l m s* α β γ δ ζ κ λ Cr-w **praesbyteris**: presbiterii *j** 1. Prbis δ* Praesbyterii κ ecclesiam γ 3. **Cr** *cap* cxviiii **urbis**: uerbis *a** α* δ* 5. absens κ 6. hi *a*[2] *l s* Cr-ed (*j*[2]?) 7. **soli**: solummodo *l* **dare**: debere δ* (*corr m p*)

LVII [XIII] *til et l* 2. presbyteris Λ pbris *l* 1. Λ *l* prbri Λ pbri *l* aecclesia *l* 5. porrire κ

III (**Isidori antiqua**)

can LVII uicarii autem episcoporum, quos greci corepiscopos dicunt, constituti sunt ad exemplum septuaginta seniorum; sed tamquam sacerdotes, propter sollicitudinem in pauperes, offerant honorabiles habiti.

f R W 13. **propter sollicitudinem** (*cf Isid-uulg*; *Gr* διὰ τὴν σπουδήν) R: pro sollicitudinem *f* pro sollicitudine W 14. inhonorabilis R

f R 10. coreps *f* choreps R corepis W 11. LXX W 14. honorabilis *f* inhonorabilis R

IV (**Isidori uulgata**)

Vicarii autem episcoporum, quos greci corepiscopos dicunt, constituti sunt quidem ad exemplum septuaginta seniorum; sed tamquam consacerdotes, propter sollicitudinem et studium in pauperes, offerant et honorabiles habeantur. *can* XIII

9. *Quae sequuntur* (Vicarii autem . . . habeantur) *praecedentibus coniungunt* Θ *nov* **Sp**, *distincte numerant* (*sub titulo* XIIII [V] **F Q**, XIII **C**) V **F C Q**: *omittit* **S**, *Dionysii textum mutuatur* (*uide Dion* I, *p* 139) **v** (*u et ut uid w** : *Isidori secundum syllogen Hispanam habet in ras w*²): *laudat* G *fol* 11 *a sub titulo* IN CAN̄ CESAR̄ CAP XIII *tr* episcoporum autem F quos: quod G 10. coepiscopos (coeps C coepis K) **C** **dicunt**: uocant **Sp** 11. ab exemplo **F** ad: *om* K 12. **consacerdotes**: sacerdotes (= *Isid-ant*: *sed Gr* συλλειτουργοί) Θ² **F** sacerdotem Θ* (*sed corr m p*) 13. **sollicitudinem et studium**: sollicitudinem studium V sollicitudines studium *f* solitudines studium (studiorum F*) F sollicitudinem (*tantum*) *nov* 14. **in pauperes**: in pauperis *fortasse in ras* (*sed corr m p*) V pauperum *nov* quod ut in pauperes Θ — Θ V F *f nov* E C K G O Π Σ Υ Φ Ψ

9. epor̄ Θ episcuporum K episcrum *nov* 10. Θ Υ V *nov* C K graeci C K gregi *nov* chorepiscopos V coreps Υ Φ *nov* choreps F *f* coeps C coepis K corepis G constitu Φ* 11. epc̄mplo F LXX Θ E G O Π Ψ *nov w*² 14. pauperis V C *f* 15 honorabilis C K *f*

V (Dionysii I)

can XIII bunt. corepiscopi quoque ad exemplum quidem et formam illorum septuaginta uidentur existere; ut conministri autem, propter studium quod erga pauperes exhibent, honorantur.

M B *v u* bunt M 8. **corepiscopi** MB *v*: episcopi *u* (*de sylloge* v, *quae ab hac uoce usque ad finem canonis pro Isidorianis nostrum praebet textum, uide p* 138) **quoque** B *v u*: *om* M ad ex*emplum* B *in ras* 9. **et**: *om* B*? 10. lxxta B uidetur *u* 11. cumministri *v u* 12. qu*od in ras* B

VI (Dionysii II)

corepiscopi quoque ad exemplum quidem et formam septuaginta uidentur esse; ut comministri autem, propter studium quod erga pauperes exhibent, honorantur. *can* LVII

Λ *a j l m s* α β γ δ ζ κ λ Cr-w

8. **quoque**: *punctis notat* β^2 (*cf* M *Dion* I) 9. **quidem**: quidam κ λ 10. **autem**: *om a** 12. honorentur *s a* λ^2 Cr (Cr-w* Cr-ed)

IV Isidori epitome Hispana

XIII Chorepiscopi honore[m] sacerdotis habeant.

U Z *h* XIII Z: XI U 1. **Chorepiscopi**: Choreps si (*sc* chorepsi) U Corepsi Z Chorepi *h* **honorem sacerdotis**: honore sacerdotis UZ honorem sacerdotii *h* in honore sacerdotes *perperam Mansi* 2. habeat U

8. corepsi Λ chorepi *s* κ λ ademplum κ* Λ *l* 9. LXX Λ δ uidenter *j**

III (Isidori antiqua)

LVIII [XIIII]

Diaconi septem esse debent secundum regulam, quamuis magna sit ciuitas: cui regulae auctoritas erit liber Actuum apostolorum.

FINIT CONCILIVM NEOCAESARIENSIVM

ƒ R W LVIII: LVIIII R LVII ƒ XIIII W 1. **Diaconi** W: Diac (=Diacones?) ƒ R 3. **sit**: *om* ƒ*
EXPL̄ CONCILIVM NEOCESEM R

ƒ R LVIII [XIIII] 1. diac ƒ R 2. regolam R 3. regolae R

IV (Isidori uulgata)

XIIII [XV]

Diacones septem esse debent secundum regulam, quamuis magna sit ciuitas: cui regulae auctoritas erit liber Actuum apostolorum.

EXPLICIT

XIIII: XV [V] **F Q** *Canonem omittit* A Θ V F ƒ *nov* E S P X Y Z *u w* C K *Tit praem* De diaconibus septem **Sp** 1. Diaconi (*praem* De E) **Sp** C *tr* Ο Π Σ Υ Φ Ψ debent esse K 3. **sit**: *om nov* **cui**: cuius *mat-ed* **regulae**: regalis Θ (*qui codex uoces* ciuitas cui regalis auctoritas erit *sine dubio coniungi uoluit*) regula E **auctoritas** Θ V *nov* **Q Sp** w^2 (=*Isid-ant*): auctoritatis **F S v C** 4. **liber actuum apostolorum**: *om* Θ K **liber**: *om* Σ **apostolorum**: + informat (*e Dion* I) **v**
Ad finem eandem quam ad initium canonum iam dederant notitiam (*uide p* 116 *supra*) *iterant* S *u* (*praem numerum* XV *solus* Y) Isti canones (kanones Y) secundi sunt Ancyrensium, qui in Neocaesarium (Neocaesariam S Eocaesariam P Neocessarium Y) sunt expositi, et hii (hi S P X) priores sunt Nicenis (Nicaenis X Z), tituli XIIII: et subscripserunt (suscribserunt P suscripserunt Y) qui conuenerant (conuenerunt S) in synodo (sinodo S sido Z) Neocaesariae (Neocesariae P Neocessariae Y Neocesarie *u*): *de w uide* Appendicem IV *p* 144 *infra*
EXPLICIT S X Z: EXPLICIVNT Θ EXP V P EPL F EXPLIC ƒ EXPLC C EXPL K *nov*: + LIBER ACTVVM APOSTOLORVM (*quas uoces in textu canonis* xiiii *omiserat* K) K* KANONES ANCYROMACI (*sic*) *nov*; *om* **Sp Q** Y **v**

XIIII 1. diac F diacis ƒ diaconi C E septe C Θ Υ V *nov* VII S P F ƒ *u nov* 2. regolam C 3. C K S X Y regolae C 4. actum Y apostulorum S apostl X

III Eiusdem epitome Ferrandi

CIIII Vt diaconi septem esse debeant.
CONCILIVM NOBAC̄ TIT: XIII

C *trec* CIIII 2. NOVECESARIENSIS *trec* TITVLVM *trec*

V (Dionysii I)

XIIII De certo numero diaconorum.

Diaconi septem secundum regulam debent esse, licet ualde magna sit ciuitas: idipsum uero et Actuum apostolorum liber informat.

EXPLICIT

M B *v* XIIII 3. uero: uerum B* 4. informat: *habet* v, *uide Isid-uulg*

EXPLICIT M: EXPLICIVNT REGVLAE NEOCAESARIENSES B EXPLICIT CANN NEOCESARIENSE(S) *v*

IV Isidori epitome Hispana

XIIII In accclesia seniore VII diacuni sint.

U Z *h* XIIII Z: XII U 1. ecclesia Z VII Z *h*: septe U diacuni sint: diacuni sint tantum U diač sint Z *diacones sint h in ras (sed m p)*

VI (Dionysii II)

LVIII [XIIII] De numero certo diaconorum.

Diaconi septem debent esse iuxta regulam, licet ualde magna sit ciuitas: idipsum autem et Actuum apostolorum liber insinuat. ¶ *fol* 58 *a* Λ

LVIII *j*: XIIII *codd cett* *Tit om* Cr 1. Λ *a j l m s* Diacones Λ *l, fortasse recte* 2. licet: *α β γ δ ζ κ λ* Cr-w + et H (– *a*) Cr ualde: *om a α* Cr *cap* CXX ualde magna ualde sit γ* *tr* sit magna β δ 3. actuum: actus *l s* 4. liber: *om* ζ

Ad finem canonum nomina episcoporum habent codd s H, *uide p* 53 *supra*: *deficit cod* Λ, *sed et ipsum nonnulla praebuisse nomina docent et lacunae spatium et consuetudo codicis in aliis conciliis constanter obseruata*

EXPLICIT *a*: *nihil habent j l m s* H

LVIII [XIIII] dianorum κ* 1. diacones Λ *l* 2. Λ *ι* regolam Λ

APPENDIX I

Capitula interpretationi canonum Ancyritanorum Isidori antiquae praefixa in codice Λ (*fol* 20 *b*)

Incp̄ concilium siue sinodus apud Ancyram et Caesaream congregatus et isti quidem canones seu regulae priores sunt Nicenis [¶ *fol* 20 *b*

[*desunt ut uidetur quattuor lineae ad initium fol* 21 *a*]

ata sy ncy
quorum nomina et loca in graeco
superius continentur

I Praesbōs qui immolauerunt et postea con gressi sunt
II Diāces similiter qui immolauerunt
III Qui fugientes tempore persequutionis conpraehensi sunt
IIII De his qui sacrificare coacti sunt
V Quodquod autem ascenderunt templa cum ueste lugubrae et reclinati inter alios manducauerunt
VI De his qui minis tantum cesserunt
VII De his qui festis diebus gentilitatis in remotis paganorum locis conuiuae fuerunt
VIII Hi uero qui secundo et tertio sacrificauerunt [¶ *fol* 21 *a*

[*desunt quattuor lineae ad initium fol* 21 *b*]

em no m discesse
sed et insurrexerunt

Diacī qui cum constituuntur si in ipsa ordinatione protestati sunt
XI De sponsatas puellas
XII Eos qui ante baptismum sacrificauerunt
XIII Vicarios ēporum quos graeci chorepiscopos dicunt
XIIII Qui in clero sunt prbī uel hii qui ministrauerunt
XV De his quae ad ius ecclesia pertinent
XVI In hoc titulo graeca uerba haec sunt
XVII It̄ in hoc titulo graeco uerba haec sunt
XVIII Si quis epī ordinati non suscipiantur in sua regione in qua fuerant denominati
XVIIII Quodquod uirginitatem professi uel pro fessae propositum uiolant [¶ *fol* 21 *b*

[*desunt quattuor lineae ad initium fol* 22 *a*]

Qui uolunt homici
XXIII Eos uero qui casu uel non uoluntate fecerint
XXIIII Qui ariolantur more gentilium sequentes
XXV Quidam sponsam habens sorori eius intulit uitium

APPENDIX II

Praefatio supposititia conciliis Anquiritano Neocaesariensi Gangrensi praemissa secundum codices Gallicos C K A

Osius episcopus dixit:

Quoniam multa praetermissa sunt quae ad robor ecclesiasticum pertinent, quae iam priori synodo Anquiritano Caesariensi et Graniensi constituta sunt, et nunc prae manibus habentur; praecipiat beatitudo uestra ut lectione pandantur, quo omnia acta sinodo innotiscant quae prioribus nostris pro disciplina ecclesiastica acta sunt.

Vniuersi dixerunt:

Ea quae a prioribus nostris acta sunt recitentur.

Et recitata sunt.

Hanc praefatiunculam, ad modum canonum Sardicensium conscriptam, illud spectare iudico ut canones interdum pro Nicaenis habiti (exemplum habes interpretationem Gallicam, uide pp 3–15 *supra), etsi synodo Nicaenae abiudicarentur, auctoritate tamen Nicaena non priuarentur; auctorem enim eius recte uidit Maassen (pp* 117, 557, 560) *Sardicenses canones tamquam uere Nicaenos adhibere. quinque igitur conciliorum decreta in corpus iuris Nicaeni recensuit (circa medium, ut conicere licet, quintum saeculum) priscus ille canonista*

Tit praem INCIPIVNT SYNODALIA QVAE PRAXENIE (*lege* PRAESENTE) OSIO EPO ACTA SVNT A

1. **Osius** C : Osiae K Hosius A epis K 3. **robor** C : robore K roborem A **pertinent** C^2 A : pertinet C* pertinit K 4. prioris A Antiquiritano K 5. Caesariense A **Graniensi** C K : Granginsim A 6. **prae** : per K 7. lictione C* pandatur C* A 8. **quo** : quod K **omnia acta sinodo** : omnes actas modo C omnis actas modo K omnia acta synodo A

APPENDIX III

Canones suppositii qui post canones Ancyritanos tamquam et ipsi Ancyritani in codd v inueniuntur: confer huius operis *tom* I *appendicem* VI *p* 146

[XXV] His qui penitentiam in infirmitate petit, si casu, dum ad eum sacerdos inuitatus uenit, oppressus infirmitate ommutuerit uel in frenesis uersus fuerit, dent testimonium qui eum audierunt et accipiat penitentiam. et si continuo creditur moriturus, reconcilietur per manus inpositionem et infundatur ori eius eucharistia; et si superuixerit, ammoneatur supradictis testibus petitioni sue satisfactum, et subdatur statutis penitentie quamdiu sacerdos qui penitentiam dedit probauerit.

[XXVI] Penitentes qui in infirmitate uiaticum eucharistie acceperint, non se credant absolutos sine manus inpositionis si superuixeri*n*t.

Hos canones supposititios apud Statuta ecclesiae antiqua (*syllogen apud Gallos meridionales, uergente fortasse saeculo quinto, coagmentatam*) *inuenies: uide sylloges illius cann* LXXVI, LXXVIII

In orthographicis codicem u secutus sum

Titulos horum canonum in indice omittunt u v, habet solus w: uide p 42 *supra*

XXV *u w*: *numerum om v* His *codd*: *scilicet* Is 4. frenesim *w* 7. moriturū *v* manus inpositionis *v* 10. supradicti *u w** petitioni *scripsi*: petitionis *codd* 11. penitentie . . . qui: *om per homoeoarcton v**

XXVI *u w*: *numerum om v* 1. in infirmitate *v w*, *cf can* XXV *l* 1: infirmitatē (*om* in) *u* 4. superuixerint v^2: superuixerit *u v** *w*

APPENDIX IV

Canon supposititius qui post canones Neocaesarienses tamquam et ipse Neocaesariensis in cod *w* inuenitur

Vt nullus clericus neque monachus audeat per ciuitates aut plebes uel in quocumque loco animas commendationis facere uel sepelire aut decimas recipere sine consensu episcopi praesentis cui commissum est. et si oc facere praesumpserit, hoc quod fraudauit duplum restituat et ante fores ecclesiae iudicante episcopo publicas poenitentias agat.

---

4. plublicas *cod*

ECCLESIAE OCCIDENTALIS
MONVMENTA IVRIS ANTIQVISSIMA

LONDINI ET NOVI EBORACI

APVD HENRICVM FROWDE, A.M.

ECCLESIAE OCCIDENTALIS MONVMENTA IVRIS ANTIQVISSIMA

CANONVM ET CONCILIORVM GRAECORVM INTERPRETATIONES LATINAE

POST CHRISTOPHORVM IVSTEL
PASCHASIVM QVESNEL
PETRVM ET HIERONYMVM BALLERINI
IOANNEM DOMINICVM MANSI
FRANCISCVM ANTONIVM GONZALEZ
FRIDERICVM MAASSEN

EDIDIT

CVTHBERTVS HAMILTON TURNER, A.M.

COLLEGII B. MARIAE MAGDALENAE APVD OXONIENSES SOCIVS
VTRIVSQVE COLLEGII B. MARIAE VIRGINIS WINTONIAE OLIM SCHOLARIS
ACADEMIAE BRITANNICAE SOCIVS

TOMVS II
PARS II

OXONII
E TYPOGRAPHEO CLARENDONIANO
MCMXIII

OXONII

Excudebat HORATIUS HART, *A.M*

Typographus academicus

CANONES ET CONCILIA GRAECA
AB ANTIQVIS INTERPRETIBVS LATINE REDDITA

TOMI SECVNDI PARS ALTERA

CONCILIVM GANGRENSE

I

SECVNDVM INTERPRETATIONEM GALLICAM
CVM EPITOME EIVS HISPANA

II

ITEM SECVNDVM INTERPRETATIONEM PRISCAM

III IV V VI

ITEM SECVNDVM INTERPRETATIONES
ISIDORI ANTIQVAM CVM EPITOME FVLGENTI FERRANDI
ISIDORI VVLGATAM CVM EPITOME EIVS HISPANA
DIONYSII EXIGVI PRIOREM
EIVSDEM ALTERAM

CONCILIVM ANTIOCHENVM

I

SECVNDVM INTERPRETATIONEM GALLICAM
CVM EPITOME EIVS HISPANA

II III IV V

ITEM SECVNDVM INTERPRETATIONES
PRISCAM
ISIDORI CVM EPITOMIS FVLGENTI ET HISPANA
DIONYSII EXIGVI PRIOREM
EIVSDEM ALTERAM

PRAEFATIO

Elenchus rerum quae in hac parte continentur.

Ad concilia Gangrense et Antiochenum edenda noua subsidia non adhibui, solo excepto fragmento Gothano (nobis Ξ: pp 187–199), de quo uide praefationem Tomi primi fasc. ii partis I, p x; cum enim et hanc et illam operis nostri partem simul in publicum prodire decretum sit, quidquid de codicibus siue adhuc ignotis siue non satis notis disputandum erat illuc congessi.

Quod ad concilium Antiochenum attinet, haec te uelim, lector, animaduertere. codicem Z, deficiente cum in manibus haberem pertractandi spatio, adhibere non potui. interpretationem Isidorianam utrum in duas recensiones, scilicet antiquam et uulgatam, separarem, an potius in unum omnes testes redigerem, diu haesitaui: illud ad concilia Ancyritanum Neocaesariense Gangrense constituenda, hoc ad Nicaenum feceram; hoc etiam ad Antiochenum facio.

Qui latinas graecorum conciliorum interpretationes adgreditur, eum necesse est quae sit aetas interpretum, quoue ordine uel ratione inter se colligentur, inquirere perpendere iudicare; non tamen eius est negotium de conciliis ipsis disceptare quorum studet actis siue canonibus latine uersis. si quid ergo de quaestionibus circa concilium utrumque (Gangrense dico et Antiochenum) agitatis suggerere ausus sum, id speculantis tantum est, ut ita dicam, et uiam posteris indicantis. dubitatur quo tempore habita sit synodus Gangrensis; sed episcoporum qui concilio interfuerunt nomina ad primos Constanti imperatoris annos spectare, scilicet circa 340 A.D., post Ludouicum Le Nain de Tillemont (quo nemo in tali materia tractanda eruditior, nemo sagacior) et Henricum Gwatkin ostendi, infra p 146. e contrario de tempore synodi Antiochenae uix ulla fuit dubitatio, et fatendum est interpretationes Priscam et Dionysii alteram diserte Encaenia, *τὰ ἐγκαίνια*, anni 341 commemorare, uide pp 228 col a, 233 col b: nomina autem episcoporum tam arcte cum nominibus eorum qui Nicaeae A.D. 325 aderant (uide Tomum I pp 35–91) consentiunt ut non facile credas in tot ecclesiis eosdem episcopos et in anno 325 et in anno 341 praesedisse. sed in hac re non aliud a nobis elaboratum est quam ut indices et separatim dispiciantur et expedite congregentur: uide infra pp 313 et 315 (col a).

In festo Conuersionis beatissimi Pauli apostoli,
a. d. viii *Kalendas Februarias Anno Salutis* MCMXIII.

ADDENDA EMENDANDA CORRIGENDA

p 3 *col b cod* Z : *debui adicere* (*post* ' saec viii-ix ') ' [fol 290 '

p 9 *col b can* XLVIIII : *debui hic adnotare S. Ambrosium hunc canonem uideri respicere, quippe qui patres Nicaenos* clericum esse *adserat uetuisse eum* qui secunda coniugia sortitus sit. *uerba eius laudaui p* 16 *supra*

p 17 § 4 '**bigamus**' : *debui testimonium adducere ceteris multo antiquius, scilicet concilii Iliberritani canonem* XXXVIII ' fidelem qui lauacrum suum integrum habet nec sit bigamus '. *sed utrum libris impressis fides adhibenda sit, ualde dubito: ueram lectionem suspicor esse* ' digamus '

p 34 *col a cod* Z : *debui adicere, post* fol 237 *b* (*concilium Ancyritanum*), ' fol 238 *b* ' (*concilium Neocaesariense*)

p 34 *col b* : *ad finem indicis codicum Isidorianorum debui libros illius interpretationis impressos recensere. collatis quae infra p* 162 *col b enumeraui, poteris lacunam supplere*

p 112 *col b can* XXIIII : *conferas* Paenitentiale *Theodori Angliae archiepiscopi* (*edentibus A. W. Haddan et W. Stubbs* Councils and Ecclesiastical Documents relating to Great Britain and Ireland iii [*Oxonii*, A.D. 1871] *p* 190), *lib* I *cap* XV *can* 4 ' de hoc in canone dicitur : Qui auguria auspicia siue somnia uel diuinationes quaslibet secundum mores gentilium obseruant aut in domus suas huiusmodi homines introducunt in exquirendis aliquam artem maleficiorum, penitentes isti si de clero sunt abiciantur, si uero seculares quinquennio peniteant '. *consentiunt contra ceteros testes* Paenitentiale *et codex noster* Y, *uide quae adnotaui* loc cit *ad ll* 5 7 : *de eo quod inde de patria et origine codicis* Y *colligere licet, disputaui in praefatione Tom* I *fasc* ii *partis* 1, *p* viii

p 204 *col a, can* LXXIIII (XVI) *l* 1 *ad uoces* ' maxime fideles ' *debui in margine ponere* ' 1 Tim iv 10 '

p 207 *col a, Isidori epitome can* XVI : *formam* Si quis mulier *ex eodem codice* U *recepi in textum p* 149 *col b can* LXXXI

p 264 *col a, l* 16 ' excorepiscopum ' : *confer p* 26 *can* XVII *l* 14 (*eiusdem interpretationis* ' *Priscae* ') ' expraedicatos ' *uel* ' expraedicatores '

p 270 *col a, can* XII *l* 8 *in notulis* : *debui secundum codicem Patmium* POB′ *scribere* ' *Gr* τὴν παρ' αὐτῶν ' κτλ. *quo testimonio lectio codicis* I ' ab eorum ' *mirifice probatur*

col b, ib l 15 *in notulis* : *debui secundum codicem Patmium scribere* ' *Gr* . . . ἐλπίδα μελλούσης ἀποκαταστάσεως '

p 272 *col a, can* XIII *l* 1 *in notulis* : *debui, eodem codice teste, scribere* ' *Gr* . . . ἐπιβαίνειν ' (*pro* μεταβαίνειν), *quocum concordat interpretatio Prisca* ' ingredi '

CANONVM GANGRENSIVM
NVMERI ET ORDINIS
SECVNDVM DIVERSAS INTERPRETATIONES SIVE SYLLOGAS
CONSPECTVS

	Dionysii II *cod j*	Dionysii I Dionysii II *codd cett*	Prisca	Isidori antiquae *codicum f* R *archetypus*	Isid-ant W	Fulgenti Ferrandi epitome	Isidori uulgata Θ Sp S v	Isid-uulg V	Isid-uulg T cum Epitome Hispana	Isid-uulg F	Isid-uulg C Q	Gallica	Eiusdem epitome
Epistula Synodica : *pars* I	[*habent s Dion*-H]		*habet*	*habet*	*habet*		*habent omnes* (F *sub numero* I)					*om* ?	
1. Εἴ τις τὸν γάμον	59	1	1	59 [58 *f* 60 R]	1		1	1	1	2	1		73
2. Εἴ τις ἐσθίοντα κρέα	60	2	2	60 [59 *f* 61 R]	2	2	2	2	2	3	2		
3. Εἴ τις δοῦλον προφάσει	61	3	3	61 [60 *f* 62 R]	3		3	3	3	4	3		74
[2. Εἴ τις ἐσθίοντα κρέα]													75
4. Εἴ τις διακρίνοιτο παρά	62	4	4	62 [61 *f* 63 R]	4	4	4			5	*om*		
5. Εἴ τις διδάσκοι τὸν οἶκον	63	5	5	63 [62 *f* 64 R]	5	5	5	4	4	*om*	4		76
[4. Εἴ τις διακρίνοιτο παρά]								5	5			57	
6. Εἴ τις παρὰ τὴν ἐκκλησίαν	64	6	6	64 [63 *f* 65 R]	6		6	6	6	6	5		
7. Εἴ τις καρποφορίας	65	7	7	65 [64 *f* 66 R]	7	7	7	7	7	7	6		
8. Εἴ τις διδοῖ ἢ λαμβάνοι	66	8	8	66 [65 *f* 67 R]	8	8	8	8	8	8	7		
9. Εἴ τις παρθενεύοι ἤ	67	9	9	67 [66 *f* 68 R]	9	9	9	9	9	9	8	60	77
10. Εἴ τις τῶν παρθενευόντων	68	10	10	68 [67 *f* 69 R]	10	10	10	10	10	10	9		
11. Εἴ τις καταφρονοίη	69	11	11	69 [68 *f* 70 R]	11		11	11	11	11	10		
12. Εἴ τις ἀνδρῶν διά	70	12	12	70 [69 *f* 71 R]	12		12	12	12	12	11		
13. Εἴ τις γυνὴ διά	71	13	13			13	13	13	13	13	12		78
14. Εἴ τις γυνὴ καταλιμπάνοι	72	14	14	71 [70 *f* 72 R]	13	14		14		*om*	13		79
[13. Εἴ τις γυνὴ διά]				72 [71 *f* 73 R]	14								
15. Εἴ τις καταλιμπάνῃ τά	73	15	15	73 [72 *f* 74 R]	15		15	15	14	14	14		
16. Εἴ τινα τέκνα γονέων	74	16	16	74 [73 *f* 75 R]	16		16	16	15	15	15		80
17. Εἴ τις γυναικῶν διά	75	17	17	75 [74 *f* 76 R]	17		17	17	16	16	16		81
18. Εἴ τις διὰ νομιζομένην	76	18		76 [75 *f* 77 R]	18	18	18	18	17	17	17		
19. Εἴ τις τῶν ἀσκουμένων	77	19	18	77 [76 *f* 78 R]	19	20	19	19	18	18	18	68	82
[18. Εἴ τις διὰ νομιζομένην]			19										
20. Εἴ τις αἰτιῷτο	78	20	20	78 [77 *f* 79 R]	20	21	20	20	19	19	19		83
Epistula Synodica : *pars* II	*om*	*om*	*habet*	*habet*	*habet*	*habent* Θ V T F Sp (C) : *om* S v C Q						*om* ?	

De S v *nota canonem* 4 *in aliena interpretatione inueniri, unde patet eum in archetypo defecisse* (*ut in* C Q)
De bb nota canones 7 [6] *et* 6 [5] *ordine praepostero inueniri*
De V *nota numeros penitus deficere, canonis cuiusque initium nonnisi litteris rubricatis distingui*

Concilii Gangrensis index episcoporum

Episcoporum qui concilio Gangrensi interfuerunt exstant indices antiqui apud latinos tres (*uide interpretationem Priscam p* 153 *infra, interpretationem Isidori secundum textum uulgatum pp* 170 *col b* 172, *interpretationem Dionysii secundum codices* Λ *s* **H** *p* 173), *apud syros duo, uide Fr. Schulthess* Die syrischen Kanones der Synoden von Nicaea bis Chalcedon, *Berolini* A. D. 1908, *pp* 51 52 ; *codicum graecorum antiquissimi, Patmium dico* POB′ *saeculo nono scriptum, habeo in manibus apographum. horum indicum archetypum non multum a sequenti discrepare putandum est* :

Εὐσέβιος	Eusebius
Αἰλιανός	Elianus
Εὐγένιος	Eugenius
Ὀλύμπιος	Olympius
5 Βιθυνικός	5 Bithynicus
Γρηγόριος	Gregorius
Φίλητος	Filetus
Πάππος	Pappus
Εὐλάλιος	Eulalius
10 Ὑπάτιος	10 Hypatius
Προαιρέσιος	Proaeresius
Βασίλειος	Basilius
Βάσσος	[Bassus]
Εὐγένιος	Eugenius
15 [Ἡράκλειος]	15 Heraclius

codices syri omnes nomen Bassus *transferunt, unus inter nomina* 7 *et* 8, *plerique inter nomina* 10 *et* 11 ; *uterque item ultima nomina mutato ordine* Eugenius Heraclius Basilius *praebet. index interpretationis Priscae, fidelis alioqui, omittit* Bassus ; *nomen* 7 *corruptum* Feliculus *uix pro* Filetus *positum esse suspiceris. in indice Isidoriano debueram pro* Hieratius *legisse cum codice* V Heracius, *scilicet* Heraclius, *ceterorum nominum orthographia cum archetypo supra scripto concordat ; ordo tamen paululum mutatur, uide nomina* 2 *et* 9, *quorum alterum alterius locum uidetur obtinere, nimirum ob similitudinem* Eulalius Elianus *uocabulorum, et nomen* 14, *quod perperam post nomen* 7 *occurrit. e codicibus Dionysianis unus reliquos longe antecellit,* Λ ; *apud omnes tamen ordo turbatur, nomina nonnulla nouam induuntur speciem, scilicet* Broerius *pro* Proeresius *et* Bassianos *pro* Basilius Bassus. *codex Patmius nomen* 15 Heraclius *omittit, nomen* 13 Bassus (*una cum Isidoro nostro*) *habet*: *credo equidem utrumque nomen pro genuino habendum esse, excidisse apud Patmium nomen* Heraclius *ut in indice ultimum, apud alios nomen* Bassus *ob homoeoarcton post nomen* 12 Basilius.

de tempore Gangrensis concilii ego in eandem sententiam ire statui cum Ludouico Tillemont Mémoires pour servir à l'histoire ecclésiastique des six premiers siècles *tom.* ix *in noiula* xxvii (*pp* 650–652) *et Henrico Gwatkin*, Studies of Arianism, *Cantabrigiae* A.D. 1882, *in notula* E *pp* 185–188, *qui circa annum* 340 *habitum esse bonis argumentis docuerunt. inter quae nonnihil contulit nominum index*; *recte enim monuit uir clarissimus H. Gwatkin raro reperiri nomina* Proeresius Bithynicus Philetus, *unde magni est momenti ea omnia apud conciliabulum Philippopolitanum siue Serdicense anno circiter* 343 *habito occurrere et ad prouinciam Ponticam pertinere, scilicet* Proaeresius Sinopeus, Philetus Iuliopolitanus, Bithynicus Zelensis.

CONCILIVM GANGRENSE

CANONES

I

INTERPRETATIO GALLICA

G **Codex unicus sylloges 'systematicae' quae uocatur S. Germani de Pratis Parisinus lat.** 12444 : canones adducit iiii (sub titulo 'In Nic cap lvii'), viiii ('In senodo Niceno cap lx'), xviiii ('In Nic cap lxviii') : saec. ix [foll. 23 *b*, 31 *b*, 57 *a*

Edidit Fr. Maassen Geschichte der Quellen und der Literatur des canonischen Rechts im Abendlande *p* 942

Canonem i, uel fortasse canones i et xiiii, respicit Gregorius Turonensis *Historia Francorum* ix 33, quem citaui secundum editionem Wilhelmi Arndt (*Monumenta Germaniae Historica* : *Scriptorum Rerum Merovingicarum Tom* 1) p 387

Interpretatio quae dicitur Gallica

[*Gregorii* Historia Francorum ix 33

At illa . . . dicebat uiro : 'Regredere hinc et gubernare liberos nostros, nam ego non reuertar tecum. non enim uidebit regnum Dei coniugio copulatus.' ille uero ad me ueniens nuntiauit mihi omnia quae a coniuge audierat. tunc ego accedens ad monasterium canonum Nicenum decreta relegi in quibus continetur quia

Canon Gangrensis 1 Si quis reliquerit uirum, et torum in quo bene uixit spreuerit, dicens quia non sit ei portio in illa caelestis regni gloria qui fuerit coniugio copulatus ; anathema sit.]

Canon Gangrensis III [In synodo Niceno capitulum LIIII]
Canonem hunc non laudat codex G, sed uide epitomen Hispanam col b

---

Gregorium canonem I *Gangrensem* (*uel fortasse canones* I *et* XIIII) *spectare uerisimile est* : *nec dubitandum est quin qui canones Gangrenses sub titulo Nicaeno usurpauerit* (*et ipse scriptor Gallicus*), *interpretatione utatur Gallica. hic tamen canonum non uerba ipsissima laudat, sed tantum sensum reddit*

EIVSDEM INTERPRETATIONIS EPITOME

U **Codex Veronensis** bibliothecae Capitularis lxi (59) : saec. vii–viii [fol. 15 *a*

Z **Codex Lucensis** bibliothecae Capitularis 490 : saec. viii–ix [fol. 291 *a*

h **Codex ut uidetur Bobiensis nunc Vaticanus** 5751 : saec. x [fol. 32 *b*

Edidit Mansi Concilia IV 536 *e cod* Z : *codices* U *h primus adhibui*

Interpretationis Gallicae epitome Hispana

LXXIII Nuptias qui prohibet, anathima sit.

LXXIIII Seruus ut non seruiat domino suo, anathima sit.

LXXIII U (LXXIIII Z), *scilicet post Nicaenos* U Z *h Serdicenses Ancyritanos Neocaesarienses, uide pp* 1 2 *supra* : *numeros om h* 1. proibit U anathema Z

LXXIIII : LXXV Z 1. Seruū *h* **seruiat** : seruia U 2. anathema Z

I

Interpretatio Gallica

Canon Gangrensis II

[In synodo Niceno capitulum LV]

Canonem hunc non laudat codex G, *sed uide epitomen Hispanam col b*

Canon Gangrensis V

[In synodo Niceno capitulum LVI]

Canonem hunc non laudat codex G, *sed uide epitomen Hispanam col b*

Canon Gangrensis IIII

In synodo Niceno capitulum LVII

Si quis spernit presbyterum uxorem habentem, et dicat quia non oportet eum offerre, et de manus eius non accipiat; anathema sit.

Canones Gangrenses VI VII VIII

[In synodo Niceno capitula LVIII LVIIII]

Horum canonum neque apud G *neque in epitome Hispana exstat ulla mentio*; *unum tamen e tribus uidetur interpretatio nostra omittere*

Canon Gangrensis VIIII

In synodo Niceno capitulum LX

Si quis uirginitatem suam custodit et abstinet spernens nuptias suas tantum, et *non* ideo quod sanctum et bonum sit uirginitas; anathema sit.

G LVII **In synodo Niceno capitulum** LVII (*sc post Nicaenos Ancyritanos Neocaesarienses, uide supra pp* 1 2) *scripsi*: In Nic̄ cap LVII G (*fol* 23 *b*). *de titulo* Niceno *uide supra pp* 3 4

1. prbrm G

LX **In synodo Niceno capitulum** LX: In senodo Niceno cap LX G (*fol* 31 *b*)

2. et G: *fortasse legendum* aut *cum Gr* ἤ

3. **non ideo** *conieci e Gr* καὶ μὴ δι' αὐτὸ τό: cum fide eo G: *mirum quod corruptela ut uid similis inuenitur apud Prisc, uide p* 157, *can* viiii *l* 4

4. **sanctum et**: sanctum est et G

Eiusdem epitome Hispana

LXXV Si quis manducauerit sine sanguine, non maculatum neque offocatum, cum reuerentia et fede, et iudicauerit aliquis, anathima sit.

LXXVI Qui spernit domum Dei, anathima sit.

LXXVII Si quis custodit uirginitatem suam [et] spernit nuptias, anathima sit.

LXXV: LXXVI Z; *numerum om* U, *ita ut hic* U Z *h titulus praecedenti coniungatur*

1. sene Z

2. magulatum *ut uid* U macolatum Z nequae Z **offocatum** U Z, *uide Rönsch* Itala und Vulgata *p* 195 *et Forcellini-de Vit sub uoce* (*Tert.* de idol. 24; *Cypr.* ep lv § 13; S. Marc. iv 7 *cod l et Vulgatae cod* M, iv 19 *cod c*): suffocatum *h*

3. fede (*sc* fide) U Z: fide *h*

4. anathema Z

LXXVI: LXXV U LXXVII Z

1. **spernit** *h*: expernit Z sperne U² **perne U* donum *h* anathema Z

LXXVII: LXXVI U LXXVIII Z

1. **custodit** Z: costode U custoditur *h* **uirginitatem** U *h cum Gall*: uirginem Z (*cf* 1 Cor vii 37)

2. **et** *h*: *om* U Z **spernit** Z *h*: spornit *in ras* U anathema Z

I

Interpretatio Gallica

Canones Gangrenses X XI XII XIII XIIII XV XVI XVII XVIII

[In synodo Niceno capitula LXI–LXVII] *Horum omnium capitulorum, scilicet canonum Gangrensium* X–XVIII, *nulla fit apud cod* G *mentio: canonum* XIII XIIII XVI XVII *inuenies in col b epitomen, ceterorum uidetur interpretatio nostra duos exhibuisse duos omisisse*

Canon Gangrensis XVIIII

In synodo Niceno capitulum LXVIII

Si quis de abstinentibus sine corporale necessitate ieiunia indicta non obseruet; anathema sit.

Canon Gangrensis XX

[In synodo Niceno capitulum LXVIIII] *Canonem hunc non laudat codex* G, *sed uide epitomen Hispanam col b*

Eiusdem epitome Hispana

LXXVIII Mulier qui propter castitatem si mutauerit uestem uirilem, anathima sit.

LXXVIIII Mulier qui dimiserit maritum spernens coniugium, anathima sit.

LXXX Si quis filius in sacerdotio positus non honorauerit parentes; anathima sit.

LXXXI Si quis mulier quasi propter religionem capillos suos detonderit; anathima sit.

LXXXII Si quis abstinens ieiunia interdicta soluerit; anathima sit.

LXXXIII Si quis oblationes in honore martyrorum non acceperit; anathima sit.

G LXVIII **In synodo Niceno capitulum** LXVIII *scripsi*: In Nic cap LXVIII G (*fol* 57 *a*)

U Z *h* **martyrorum** *scripsi cum* U martirorum: martyrum Z *h*. *cf* C. I. L. v 6186 (*Mediolani*) ET A DOMINO CORONATI SVNT BAEATI CONFESSORES COMITES MARTVRORVM, viii 7924 (*Cirtae*) + IIII NON: SEPT: PASSIONE MARTVRORVM HORTENSIVM MARIANI ET IACOBI; *quibus inscriptionibus adde, teste O. Marucchi* Epigrafia cristiana, A.D. 1910, *Romanas duas* POSTERA DIE MARTVRORVM (145: *p* 164), MARTVRORV[M IN CIMI]TERV MAIORE VICTORIS (151: *p* 167) acciperit Z anathema Z

LXXVIII: LXXVII U LXXVIIII Z 2. **si** Z: U Z *h* se U; *om h* uerile *ut uid* U anathema Z anath U 3. **sit**: *om* U* ¶ Z

LXXVIIII: LXXVIII U; *titulum hunc om* Z 1. **qui** U: que *h* **maritum**: + suum *h* 2. **spernens** *h*: sepernit U cuniugium *ut uid* U

LXXX Z: LXXVIIII U 1. filios U 3. § Z anathema U Z

LXXXI Z: LXXX U 1. quis U, *cf epitomen Isidori p* 207 *col a*: qua Z *h* **quasi**: *om h* **propter**: prop *ut uid* U 2. capillus Z **detonderit** *h*: detonderet Z tonde *ut uid* U 3. anathī U anathema Z

LXXXII Z: LXXXI U; *titulum hunc sequenti postponit h* 1. abstenens Z **interdicta**: *ita uel epitomator uel scriba pro* indicta, *uide Gall* 2. anathema Z

LXXXIII Z: LXXXII U; *titulum hunc praecedenti praeponit h* 1. **quis**: qua *h* **oblationes** *h et in ras* Z: oblationis U 2.

cetera uide sis in col a

CONCILIVM GANGRENSE

CAPITVLA EPISTVLA SYNODICA PRAEFATIO CANONES

II

INTERPRETATIO QVAE DICITVR PRISCA

I **Codex Ingilrami episcopi Teatini nunc Vaticanus** Reginae 1997 : saec. ix ineunt. [fol. 6 *b*

J **Codex Christophori Justel nunc Oxoniensis Bodleianus** e Mus. 101 : saec. vi–vii [fol. 29 *a*

Capitula et praefatiuncula (pp 151, 155 col *b*) inueniuntur etiam in **S v**, scilicet in syllogis Sanblasiana et Vaticana:

S sylloge Sanblasiana, cuius testes sunt

S **codex Augiensis postea Sanblasianus nunc coenobii S. Pauli apud Carinthios** xxv$\frac{a}{1}$: saec. vii–viii [fol. 19 *b*

X **codex prope Treueros ut uidetur scriptus nunc Parisinus** lat. 3836 : saec. viii exeunt. [fol. 12 *a*

Y **codex Coloniensis** bibliothecae Capitularis ccxiii : saec. viii ineunt. [fol. 27 *a*

v sylloge Vaticana, cuius testes sunt

u **codex Farfensis nunc Vaticanus** Barberinus lat. 679 : saec. ix [fol. 29 *b*

w **codex Florentinus Laurentianus** bibl. aedil. eccl. 82 : saec. x [fol. 19 *a*

Ediderunt Chr. Justel Bibliotheca Iuris Canonici Veteris (*Lutetiae* A.D. 1661) I 288 *e cod* J, *et habita etiam ratione codicis* I *fratres Ballerini* S. Leonis Magni Opera III (*Venetiis* A.D. 1757) 527 (= *Migne* P. L. lvi 785)

Cum de loco et aetate hominis qui Priscam interpretationem coagmentauit satis constet—Italus fuit, et scripsit tum post concilium Chalcedonense tum ante Dionysium Exiguum (*uide pp* 273 *col a* 299 *col a*)*—et concilium Gangrense nonnulla suppeditet quae interpretis seu aequalium eius et incolarum mentem atque indolem apte illustrent, non displicebit ea hic breuiter recensere quae docent quam cito, uergente quinto saeculo, christianus populus non tam nouis in latina lingua uerbis quam nouo latine loquendi genere uti inceperit. quippe orta erat latinitas ecclesiae.*

1. **sanctus.** sancta *est ecclesia, siue catholica siue Gangrensis,* sancti *sunt martyres*; *quorum omnium cum mentio fit, uocem* sanctus *quasi epitheton ornans quod uocant, contra textum Graecum, tacentibus ceteris interpretibus, praemittere solet noster. exempla habes p* 160 *l* 38 'in sancta ecclesia' *Gr* ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, *p* 153 *l* 3 'aput Gangrensem ecclesiam sanctam' *Gr* ἐν τῇ κατὰ Γάγγραν ἐκκλησίᾳ, *p* 159 *can* xx *l* 3 'congregationes sanctorum martyrum' *Gr* τὰς συνάξεις τῶν μαρτύρων. *de hac uoce uide imprimis libellum amici praeter omnes in hac materia periti, Hippolyti Delehaye Bollandistae,* 'Sanctus' *apud* Analecta Bollandiana *tom* xxviii *pp* 145–200 *et praecipue* 179 *n* 3. *prior ut puto apud populares quam apud litteratos talis erat uocis* sanctus *usus*; *confer Luciani martyris epistulam apud Cyprianum* (C. S. E. L. iii *p* 536) 'optamus te cum sanctis martyribus pacem habere', *necnon* Gesta inter Liberium et Felicem (C. S. E. L. xxxv *pp* 3 4) 'post tres autem dies sancta plebs in unum conueniens' 'cui plebs sancta gratanter occurrit' 'cum ad sanctam Agnem multi fidelium conuenissent'.

2. **λειτουργία λειτουργεῖν**, *uerba in textu concilii Gangrensis usitata, uarie repraesentat noster*; *exempli gratia*

a. **sacrosanctus.** *p* 154 *l* 54 'de sacrosanctis quae ab eis ministrantur' *Gr* τῶν λειτουργιῶν τῶν ὑπ' αὐτῶν γινομένων (*Isid* 'sacramenta quae ab eis conficiuntur'); *cf can Antioch* iiii *tit*, *p* 246 *col a*, 'de his qui degradati praesumunt sacrosanctum agere'. *de uoce* sacrosanctus *uide Koffmane* Geschichte des Kirchenlateins *p* 66, *qui censet eam apud christianos raro inueniri.*

b. **agere.** *p* 154 *l* 58 'qui ibi conueniunt et agunt' *Gr* τῶν ἐκεῖ συνερχομένων καὶ λειτουργούντων (*Isid* 'sacramenta conficiunt'). *de uerbo* agere (eucharistiam) *uide Tom* 1 *p* 279 *col b.*

c. **consecrare.** *p* 156 *can* iiii *l* 2 'consecrante eo' *Gr* λειτουργήσαντος αὐτοῦ (*Isid-ant* 'celebrare', *Isid-uulg* 'offerre', *Dion* 'ministrare').

d. **celebritas.** *p* 159 *can* xx *l* 4 'quae supra eos fiunt celebritates' *Gr* τὰς ἐπ' αὐτοῖς γινομένας λειτουργίας (*Isid* 'oblationes quae ibidem celebrantur', *Dion* 'ministeria quae in eis fiunt').

3. **religiosus.** *de iis apud nostrum adhibetur qui uitam agunt asceticam, Gallice* 'un religieux' 'une religieuse'. *p* 159 *can* xviii *l* 1 'quicumque religiosus' *Gr* εἴ τις τῶν ἀσκουμένων (*ceteri interpretes* 'qui in proposito sunt continentiae' 'qui continentiae student'): *confer p* 158 *can* xii *l* 2 'pro extimatione religionis' *Gr* διὰ νομιζομένην ἄσκησιν (*apud ceteros* 'continentia' 'sanctum propositum id est continentia').

4. **uenerabilis, ueneratio,** *pro Gr* θεοσέβεια εὐλάβεια (*habes etiam* cultura, *uel secundum cod* J cultus, *pro Gr* πρὸς θεοσέβειαν *p* 158 *can* xv *l* 3).

p 154 *l* 41 'occasione uenerabili' *Gr* προφάσει θεοσεβείας (*Isid* 'specie religionis').

p 155 *can* i *l* 3 'fidelis et uenerabilis' *Gr* πιστὴν καὶ εὐλαβῆ (*ceteri* 'fidelem ac religiosam').

p 158 *can* xii *l* 2 'uitae uenerabilis', *Gr* ?

l 4 'uenerabiliter' *Gr* μετ' εὐλαβείας (*ceteri* 'cum reuerentia'),

can xvi *l* 2 'occasione Dei uenerationis' *Gr* προφάσει θεοσεβείας (*Isid-ant* 'religio', *Isid-uulg* 'Dei cultus', *Dion* 'diuinus cultus').

l 5 'Dei ueneratio' *Gr* τῆς θεοσεβείας (*Isid-ant* 'Dei cultum', *Dion* I 'diuinam culturam', *Dion* II 'diuinum cultum': *sed Isid-uulg* 'hoc ipsum quod fideles sunt').

can xvii *l* 2 'Dei ueneratione' *Gr* (*secundum cod Patmium*) θεοσέβειαν (*Isid* 'religio' *Dion* 'diuinum cultum').

p 160 *l* 12 'cum pudicitia et ueneratione' *Gr* μετὰ σεμνότητος καὶ θεοσεβείας (*Isid* 'cum castitate et religione').

5. **misericordia.** *de caritate et praecipue de eleemosynis erga pauperes agendis adhibetur, uide Koffmane* op cit *p* 30.

p 157 *can* viii *l* 4 'ad gubernandam misericordiam pauperum' *Gr* εἰς οἰκονομίαν εὐποιΐας ('misericordiam' *Dion* : *Isid* 'boni operis').

p 160 *l* 18 'diuitias cum iustitia et misericordia' *Gr* πλοῦτον μετὰ δικαιοσύνης καὶ εὐποιΐας (*Isid* 'cum iustitia et operibus bonis').

l 33 'plures misericordias fratrum' *Gr* τὰς καθ' ὑπερβολὴν εὐποιΐας τῶν ἀδελφῶν (*Isid* 'bona opera quae supra uires in fratres').

confer Italice 'fratelli di misericordia', *Anglice* 'Sisters of Mercy': *similiter apud christianos antiquos* ἀγάπη, *apud hodiernos* 'charity' 'charité', *non diligendi tantum qualitatem sed opera dilectionis designant.*

INCIPIT CAPITVLA CANONVM
GANGRENSIVM

1 De his qui abominantur nubtias.

Capitula de hac interpretatione mutuantur S v (*uide interpretationem Isidori infra p* 164) *et in omnibus fere cum* J *concinunt. notandum est codicem* I, *qui quod ad ipsos canones attinet praestantissimum habet textum, in capitulis interdum inferiorem se praebere codici* J

INCIPIT . . . GANGRENSIVM : NONVM GANGRENSIVM (*cet om*) *w* ; *om* Y INC̄· J INCP̄ X CAPITVLA J S (− Y) *u* : TITVLI I CANGRENSIVM S

1 his : hiis Y, *et similiter usque in finem indiculi capitulorum* nuptiis *w*

I J S X Y *u w*

---

1 abhominantur X Y nuptias I S X Y

I J S X Y

II (Prisca)

II De his qui abominantur carnes [eden*tes* uel minime].

III De seruis qui [excusatione fidei] dominos contemnunt.

IIII De praesbyteris in nuptiis.

V De his qui ecclesiae congregationes humiliant.

VI De his qui extra ecclesia congregant.

VII De oblationibus ecclesiae [nulli liceat commutare].

VIII De ea quae pauperibus conferuntur.

VIIII De uirginitate et abstinentia.

X De elatis propter nomen uirginitatis.

XI De his qui agapes inrident.

XII De his qui in pallio gloriantur.

XIII De mulieres qui uirilem uestem utuntur.

XIIII De his quae de nubtiis recedunt.

XV De his qui excusatione religionis natos relinquunt.

XVI De his qui occasione religionis despiciunt parentes.

XVII De mulieribus quae se tondent.

XVIII De his qui ieiunia ecclesiastica contemnunt.

XVIIII De his qui dominico die ieiunant.

XX De his qui abominantur martyrum congregationes.

I J S X Y *u w* II **abominantur carnes edentes** *scripsi collato canone et titulo canoni praefixo*: carnes abominantur I abominantur edens J abominantur carnes edens (*om* edens S) S v **uel minime** J S (– S) v : uel rel̄ (*scilicet* reliqua) S ; *om* I

III seruos X *w*, *fortasse recte* **excusatione fidei** I : *om* J S v

IIII **in nuptiis** I : nuptis J qui coniuges habuerunt S qui uxores habuerunt v

V **ecclesiae congregationes humiliant** (*cf p* 156) J S v : ecclesia spernunt I

VI **extra ecclesia** J S (– Y) *u* : ecclesiam (*om* extra) I extra ecclesiam Y *w*

VII oblatis I (*sed cf p* 157) **nulli liceat commutare** J S v, *cf cod* J *can* vii *l* 3, *p* 157 : *om* I

VIII **ea quae** J S v : his qui I **pauperibus** I, *confer can* viii *p* 157 : *praem* in J S v conferunt S v

X De his qui se extollunt (*tantum*) I

XI agapē *w* inuidunt Y

XIII muliere S* v **qui** I S Y v : quae J X **uirilem uestem** (*cf* J *p* 158) I : uirile ueste J uirili (uili S) ueste S v

XIIII **quae** : qui Y *u* de nuptias X de nuptis Y **recedunt** I (*cf p* 158) : fugiunt J X Y *u* w^2 fugient S *w**

XV **excusatione** (-ones *u*) **religionis** J S v : *om* I, *sed cf p* 158 **natos** I (*cf p* 158) : filios (filius S) J S v

XVI De filiis quae parentes despiciunt (*tantum*) I religioni *w*

XVII **quae** I J v : qui S **se** : *om* S

Titulos XVIII XVIIII *transponunt* S v, *cum Gr et interpretatione Isidoriana, cui hi tituli in* S v *praemittuntur*, *cf pp* 168 206

XVIII **ecclesiastica** : *om* I, *sed cf p* 159

XVIIII dominica Y dominicae *w* diei J

Post capitula subiungunt (*sub numero* XXI Y) *praefatiunculam* S v, *uide p* 155 *col b* I J S X Y *u w*

I J S Y II abhominantur Y carnes|sedens Y

III dominos (*recte sine compendio*) J X Y ; dn̄s (*sc* dominus) *u*

IIII praesbyt̄ I praesbiteris Y

V eclesiae J aecclesiae Y

VI eclesia J aeccles. Y

VII eclesiae J aecclesiae Y

X helatis S

XI gapes Y* I J S Y

XIIII nupt. I S X Y

XV relegionis S Y relinqunt Y

XVI occassione Y relegionis S Y dispiciunt Y

XVII tundent S

XVIII ieiuna S* eclesiastica J aeclesiastica S* aecclesiastica S^2 Y comtemnunt Y

XVIIII diei J

XX abhominantur Y martirum Y congregationis X

II (Prisca)

[INCIPIT
QVAE APVT GANG*REN*SE ACTA SVNT]

Dominis honorabilibus in Armoenia constitutis sanctis et comministris; Eusebius Ellianus Eugenius Olympius Bythinicus Gregorius Feliculus Papus Eulalius Hypatius Proeresius Basilius Eugenius Heraclius, qui conuenerunt in sanctam synodum in ciuitate Gang*ren*se.

Quoniam congregata sancta synodus episcoporum aput Gangrensem ecclesia*m* sancta*m* propter aliquas quae opus sunt ecclesiae necessitates, discutientes quae secundum Eusthatium, inueniantur aliqua indisposita [plurima] facta, omnino necessariae disposuit et omnibus manifestum facere celerius festinauit ut auferantur quae ab eis male fiunt: quia in eo quod uetant nubtias *can* I et dicunt quia nullus qui nubtiarum coniugio e*s*t spem possit ad Deum habere, multae mulieres maritatae *can* XIIII seductae recesserunt a suis uiris (et uiri a suis mulieribus) et postmodum cum non possent sufferre adulteratae sunt et propter hac causa opprobriatae sunt. inueniebantur enim et recedentes a domo *can* V Dei et ab ecclesia, et contemnendo uidebantur contra ecclesiam pro- *can* VI prias congregationes facientes et conuocationes et doctrinas alias, et alia contra ecclesiastica et aduersus ecclesiam qui congregabantur; *e*t peregrina uestimenta ad *can* XII ruinam communi*u*m uestimentorum

---

J *Tit praem* INC̄· QVAE APVT GRANGEMSE ACTA SVNT J; *om* I

Dominis honorabilibus *usque ad* **ciuitate Gangrense** J: *om* I **in ciuitate Gangrense** *scripsi*: in ciuitatem Grangemse J

§ I 1. **congregata** I (*Gr* συνελθοῦσα): + est J 3. **ecclesiam sanctam** *scripsi*: ecclesiae sanctae I J *sed archetypus ut conicio* ecl̄ sanct̄ **aliquas quae opus sunt** I (*Gr* τινὰς ἐκκλησιαστικὰς χρείας): aliqua quae opus sunt uel pro J 6. **inueniantur** *codd*: *fortasse legendum* inuenientes **indisposita** *codd*: *fortasse legendum* indisposite *cum Gr* ἀθέσμως 7. **plurima** I: plurimum J; *ideo in uncinis inclusi, quia glossema uidetur esse ad uocem* aliqua *adpositum, e Gr* πολλά *deriuatum* 8. **disposuit et . . . festinauit** I (*Gr* ὥρισε καὶ πᾶσι φανερὸν ποιῆσαι ἐσπούδασεν): disposita (*cet om*) J 10. **auferantur**: + omnia J

13. **coniugio est** *scripsi e Gr* τῶν ἐν γάμῳ ὄντων: coniugio et I coniugio sit sortitus J I J **possit** I: posset J 15. **seductae** J (*Gr* ἀπατηθεῖσαι): seiunctae I 16. **uiris** I* et 2° I (*Gr* εἶτα): ita ut J 18. **hac** I: haec J 19. **opprobriatae** *codd*: *pro forma usitata* opprobratae **inueniebantur**: inueniebant uir I 20. **recedentes** I (*Gr* ἀναχωρήσεις), *cf can* iii *l* 3 *p* 156: secedentes J, *cf l* 35 25. **et alia** (*Gr* καὶ τὰ ἄλλα): et alias I; *om* J **ecclesiastica** *codd*: *sed Gr* τῶν ἐκκλησιῶν **et aduersus ecclesiam qui congregabantur** I (*Gr* καὶ κατὰ τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ συναγομένων, *unde fortasse* ecclesia *legendum*): doctrina ita ut docerent J 27. **et**: ut I; *om* J **uestimenta**: + uti J 28. **communium uestimentorum** *scripsi* (*Gr* τῆς κοινότητος τῶν ἀμφιασμάτων): communem et uestimentorum I communionem pertinere J

I J 2. episcopp̄· J grangensem J 3, 4, 21, 22, 25, 26. ecles. J 5. descutientes I 6. heusthacium I 9. caelerius I 12. nuptiarum I J I 17. sufferrae I 19. obprobriatae I

II (Prisca)

can VII congregantes; *e*t fructum oblationes ecclesiasticas quae ab initio traditae sunt eclesiae a*d* semet ipsos tollentes, et suis rationibus et eorum qui cum ipsis sicut sanctis erogata facient*es*; *can* III et serui a dominis secedentes, et in peregrino uestimento contemnentes suos dominos; *can* XIII et mulieres extra consuetudinem pro muliebre uestimento uirile induentes et in hoc iudicantes se iustificari, *can* XVII multae autem tondentes se, occasione uenerabili, natura capillorum mulierum; *can* XVIIII ieiunia autem in dominico facientes et libertate*m* sancti diei contemnentes, *can* XVIII et ieiunia quae in ecclesia sunt constituta contemnentes; *can* II et quidam ex eis accipere carnes timentes; et in domos cuius domini nubserint orare nolentes, et dum fiunt orationes contemnent*es*, et multotiens oblationes quae fiunt in domos qui nubserunt non recipientes; et praesbyteros qui nubserint *can* IIII reprobantes et de sacrosanctis quae ab eis ministrantur non adtingentes; et loca ubi martyres positi sunt *can* XX contemnentes, et qui ibi conueniunt et agunt reprehendunt; et diuites qui ab omni substantia diuitiarum non recedunt spem ad Deum non habere dicunt; et quanta alia quae numerare nemo possit. singul*us* enim eorum, qui*a* a canone ecclesiastico exiit, sicut leges proprias habuit; quia nec communi*s* iam uoluntas fuit eis, sed unusquisque

---

I J 29. **et fructum oblationes ecclesiasticas** *scripsi* (*de casu genetiuo pluralis numeri* fructum *uide infra p* 177 *col a*) *cum Gr* καρποφορίας τε τὰς ἐκκλησιαστικάς: fructum aut oblationes ecclesiasticas I fructus eclesiae et oblationes J 31. **ad** *scripsi*: a I ac J 33. **eorum** J: suorum et I **ipsis** I: + sunt J, *sed Gr* τοῖς σὺν αὐτοῖς 34. **facientes** *scripsi cum Gr* ποιούμενοι: facientibus *codd* 35. domini J **et** I (*Gr* καί): *om* J **in peregrino uestimento** I (*Gr* διὰ τοῦ ξένου ἀμφιάσματος): in peregrinum uestimentum J 38. **pro muliebre** (muliebrae I) **uestimento uirile** I (*Gr* ἀντὶ ἀμφιασμάτων γυναικείων ἀνδρικὰ ἀμφιάσματα): uestimentum uirilem (*tantum*) J 41. **occasione uenerabili** (*de* uenerabilis *uide p* 151) I: occasionis uenerabili J 42. **natura** *codd*: *pro* naturam (*Gr* ἀποκείρονται . . . τὴν φύσιν) 43. **in** J (*Gr* ἐν τῇ κ.): *om* I **dominico**: *hoc sensu non inueni sine uoce* die 44. libertate *codd* 47. **quidam ex eis** I (*Gr* τινὲς αὐτῶν): *tr* ex eis quidam J 48. **cuius** *codd*: *pro* quarum 49. nubserit I **dum fiunt orationes** I (*Gr* γινομένων εὐχῶν): ubi oratur deus ipsi J 50. **contemnentes** *scripsi e Gr* καταφρονοῦντες: contemnunt I contemnent J 51. **multotiens** I (*Gr* πολλάκις): *om* J 52. **domos qui** *codd*: *scilicet* eorum qui (*Gr* οἰκίαις τῶν) 53. **praesbyteros**: *praem* requirentes J nubserunt I 54. **de** J: a I **sacrosanctis quae . . . ministrantur** I (*Gr* τῶν λειτουργιῶν τῶν): sacrosancto quod . . . ministratur J 55. contingentes J 57. conuenerunt? I* 59. **omni**: omine J 60. **ad** I, *cf l* 13: aput J **non** 2°: *om* I* (*add sup lin m p*) 61. **quae numerare** J (*Gr* ἃ ἀριθμῆσαι): qui numerari I 62. **singulus** *scripsi*, *cf Gr* ἕκαστος: singulos I singuli J 63. **quia a** *scripsi cum Gr* ἐπειδὴ τοῦ κανόνος: qui a *codd* 64. **exiit**: + et I 65. **communis iam** *scripsi cum cod Patmio* κοινὴ . . . λοιπόν: communicare iam *codd* 66. *tr* eis

---

I J 30, 31, 45, 63. ecles. J 38. muliebrae I 53. presbiteros I 58. diuitis J* 59. omine J diuitias|rum J

II (**Prisca**)

quod tracta*u*it hoc addidit [*ut* hoc ei placuit, et sicut †non dominantem† habuit cogitatum] ad incusationem ecclesiae et suam laesionem. propter hoc coacta *e*st ueniens in Gangra sancta synodus condemnare eos et termines exponere ut foris eos esse ecclesia; si autem paeniteantur et anathematizent singula quae male dixerunt, suscipi eos. et propter hoc exposuit sancta synodus singula qu*ae* *debent* anathematizare et sic suscipi eos. si autem aliquis non consenserit ad ea quae sunt disposita, sicut hereticum eum anathema esse feriendum et esse excommunicatum et separatum ab ecclesia: etiam oportet episcopos aput omnes qui inueniuntur tales hoc custodire.

III CANONES

POST SANCTAM SYNODVM NICAENAM

EXPOSITI SVNT [IN GANGRAM]

[ID EST] TITVLI ·XX·

I De his qui abominantur nubtias.

Si quis nubtias queritur, et eam qui dormit cum marito suo, cum sit fidelis et uenerabilis, abominatur

---

I J (ei J*) fuit J 67. **tractauit** *scripsi cum Gr* ἐνεθυμήθη: tractabit I uoluit J **ut hoc ei** *usque ad* **cogitatum**: *in uncinis inclusi, tamquam eorundem uerborum* ὅπερ ἂν ἐνεθυμήθη, *quae iam uerterat* quod tractauit, *alia interpretis conamina* ut *scripsi*: et J; *om* I 68. dominante J 70. sua laesione I 71. **coacta** I: sancta J **est** *scripsi*: et I; *om* J 72. Glangra I **sancta** I *cum Gr*: *om* J (*sed uide ad l* 71) 73. **et** I (*Gr* καί): ut J **termines** J: terminos I; *haud raro* (*apud Agrimensores*) terminibus, *nonnisi semel laudantur* termo *et* termine; *ego tamen* sine termine *inueni*, *uide Tom* I *p* 32 *b l* 2 **exponere** I (*Gr* ἐκθέσθαι): eis ponere J **ut** J: et I 74. **foris**: *praem* eos qui permanserint in suis sententiis J (*sed contra Gr*) **si autem** I (*Gr* εἰ δέ): qui uero J 75. paenitentur et anathemauerint J 76. **dixerunt** I (*Gr* λεχθέντων): senserunt J 77. **et propter** *usque ad* **suscipi eos** (*l* 79): *om per homoeoteleuton* J 78. **debent** *conieci e Gr* ὀφείλουσιν: *om* I 80. **non**: *om* I **consenserit** J: consentierit I ad J: *om* I 84. **etiam oportet** *scripsi* (*Gr* καὶ δεήσει): quia oportet I oportet etiam J 85. **inueniuntur** I (*Gr* τῶν εὑρισκομένων): inuenti fuerint J 86. **hoc** I (*Gr* τοῦτο): haec J I J

HI CANONES ... TITVLI XX: *hanc praefatiunculam habent etiam* S v (*post capitula, uide supra p* 152) HI J S: HII I Y v IN GANGRAM J S v, *cf pp* 20 28: *om* I ID EST I, *cf p* 20 *supra*: *om* J S v TITVLI: TITVLOS J v TITVLVS S Y XX: + EXPLICIT CAPITOLA S EXPLICIVNT CAPITVLA v S Y *u w*

I 1. **Si quis** I (*Gr* εἴ τις): Qui J **nubtias queritur** *scripsi e Gr* τὸν γάμον μέμφοιτο: nuptias abominatur uel queritur I de nubtias quaeritur J **eam**: ea J 2. **qui** I, *cf tit* xiii (*p* 152) *et p* 149 *col b*: quae J **dormit cum marito suo** I (*Gr* τὴν καθεύδουσαν μετὰ): cum marito suo dormierit J ¶ S Y *u u*

I J 67. tractabit I 70. aecclesiae I eclesiae J lesionem J 72. glangra I 73. terminos I 74, 84. eclesia J 78. que I 84. episcopus I

scm Y nycenam I nicenam Y cangram grangram *u** I J S Y

I nuptias (*tit et* 1) I 1 *et* 4. quaeritur J ¶ S Y

II (Prisca)

aut queritur, eo quod non possunt in regnum inuenire; anathema sit.

II De his qui abominantur aedere carnes.

Si quis edens absque sanguine et idolatriae et suffocato cum ueneratione et fide; qui condemnat pro hoc quod accepit spem non habere; anathema sit.

III De christianismi occasione seruum non subiacendum.

Si quis seruum, excusation*e* uenerandi Deum, contemnere doceat dominum et recedere a ministerio et non cum oboedientia et totius festinationis suae domino seruire; sit anathema.

IIII De nubtis praesbyteris.

Si quis dubitet a praesbytero qui nubsit, quasi non oportere consecrante eo oblationem accipere; sit anathema.

V De his qui congregationes ecclesiae humiliant.

Si quis docet domum Dei contemni et quae in ea sunt congregationes; anathema sit.

VI De his qui ecclesiasticas administrationes foris [ab] ecclesia faciunt.

Si quis praeter ecclesiam proprie congregat et contemnens ecclesiam uoluerit agere, non consentiente episcopo aut praesbytero; sit anathema.

I J 4. **eo quod non possunt in regnum** I (*Gr* ὡς ἂν μὴ δυναμένους εἰς βασιλείαν): dicens eos ad regnum non posse J 5. **inuenire** I (*Gr* εἰσελθεῖν): uenire J

II 1. **Si quis** I (*Gr* εἴ τις): *om* J **edens** *codd* (*cf tit p* 152, *codd* J S v), *quasi Gr* ἐσθίων: *fortasse corruptum suspiceris ex* eden[tem carne]s 2. **idolatriae** *codd*: *legendum* idolatria **cum** J (*Gr* μετ᾽): sed I 3. **fide**: + edens (*iterum*) J **qui condemnat** I: his qui eum condemnat J 4. **accepit**: + et dixerit eum (*contra Gr*) J **non** I (*Gr* μή): minime J, *quod uocabulum haud raro apud interpretes inferioris aeui latinos pro Gr* μὴ *adhibetur*

III **christianismi** *ut uid* J: christianissimo I **seruum** *scripsi*: seruorum I seruis J 1. qui J seruus J **excusatione** (-oni *codd*): + causa J (*glossema scilicet habes ad uocem* excusatione) uenerandū I 2. **doceat** I: dicat J 3. **a ministerio** I (*Gr* τῆς ὑπηρεσίας): ab eius ministerio J 4. **totius festinationis**: *pendet genetiuus e Gr* μετὰ . . πάσης 5. **suae** *codd*: *fortasse legendum* suo *cum Gr* τῷ ἑαυτοῦ

IIII 1. **a praesbytero** J (*Gr* παρὰ πρεσβυτέρου): ad presbyterum I 2. **consecrante eo** *scripsi cum Gr* λειτουργήσαντος αὐτοῦ: consecrante ab eo I eum consecrare J 3. **oblationem accipere** (*Gr* προσφορᾶς μεταλαμβάνειν): oblationem (*tantum*) I noluerit oblationem accipere J

V congregationem I

VI *Tit* . . . eclesia fa . . . nt J: *cetera uix legi possunt, sed uidetur omitti* ab **foris ab ecclesia**: foris ab ecclesias I (foris) ecclesia *ut uid* J, *et cf can* vii *l* 2 *et epistulam synodi l* 74 (*p* 155 *supra*) 2. **et** I (*Gr* καί): *om* J 3. **uoluerit agere** I: uoluerit extra agere J; *Gr* τὰ τῆς ἐκκλησίας ἐθέλοι πράττειν, *sed exciderunt fortasse* τὰ τῆς ἐκκλησίας *post* καταφρονῶν τῆς ἐκκλησίας *nisi malis cum titulo canoni praefixo* ecclesiastica (*post* ecclesiam) *legere, cf l* 25 *p* 153 consentient I

I J

IIII nuptis I prbis I 1. presbyt. I

V eclesiae J

VI eclesiasticas J eclesias J 1 *et* 2. eclesiam J 1. propriae J 4. episc̄· J praesb̄· J presbytero I

II (Prisca)

VII De oblationibus ecclesiae.

Si quis quae conferuntur ecclesiae uoluerit foris ecclesia accipere aut dare sine consensum episcopi aut eius cui ista iniuncta sunt, et non cum conscientia eius uoluerit aliquid agere; sit anathema.

VIII De his quae pauperibus conferuntur.

Si quis dat aut accipit de hoc quod offertur extra episcopo aut eius qui ordinatus est ad gubernandam misericordiam pauperum; et qui dat et qui accipit sit anathema.

VIIII De uirginitatem et abstinentiam.

Si quis uirginitatis aut abstinentiae gloriantur et quasi abominandis nubtiis recedunt, et non secundum fidem hoc ipsum bonum et sanctum uirginitatis nomen custodiunt; anathema sit.

X De his qui propter nomen uirginitatis elati sunt.

Si quis uirginitatem custodiens exaltat se ab his qui nubunt; sit anathema.

XI De his qui pauperum agapes inrident.

Si quis contemnit fidelium agapes facientes et propter honorem Domini conuocant*es* fratres, et nolunt communicare cum eis, inridentes ut adnihilent hoc quod fit; anathema sit.

VII *Titulus in* J *legi non potest* 1. quae: *praem* ea J 3. **dare**: + aut commutare J (*confer titulum codd* J **S v** *p* 152 *supra*) **consensum**: concessum I consensu J (*Gr* παρὰ γνώμην) **episcopi aut eius cui** I (*Gr* τοῦ ἐπισκόπου ἢ τοῦ): eclesiae aut episc̄· cui J 5. **cum conscientia eius** (*Gr* μετὰ γνώμης αὐτοῦ): cum eorum conscientia J

VIII 1. **dat aut accipit** I (*Gr* διδοῖ ἢ λαμβάνοι): dans aut accipiens J **hoc quod offertur** I (*Gr* καρποφορίαν): haec quae offerentur J 2. **extra episcopo** (episcopum I[2]) **aut eius** (eiū I[2], *scilicet* eum?) I (*Gr* παρεκτὸς τοῦ ἐπισκόπου ἢ τοῦ): extra consensu episc̄ aut eius J 3. **gubernandam** J: iuuernandam (*quod pro eodem uocabulo habendum est*) I* dispensandam I[2] 4. **misericordiam** I[2] J: misericordiae I*, *fortasse recte, cf Gr* εὐποιΐας pauperibus I[2] 5. **sit anathema** J: anathema sit I

VIIII De uirginitate et abstinentia J 1. **Si quis . . . gloriantur**: *de* quis *plurali numero uide quae adnotaui Tom* I *p* 150, *et cf can* xvi *l* 1 *infra* **uirginitatis**: uirginitate J; *cum genetiuis supplendum ut uid* causa **aut** J (*Gr* ἢ): et I 2. **abominandis** *codd*: *cum codice Patmio* βδελυκτῶν, *non* βδελύττων 4. **fidem**: *fortasse corruptum ex* idem, *Gr enim* δι' αὐτὸ τὸ καλόν, *cf Gall p* 148 *col a, cap* lx

X **nomen uirginitatis** I (*cf tit* x *codicis* J *supra p* 152): uirginitatem J 2. nubent I

XI 1. **contemnit** (contemnet I) **fidelium agapes facientes** *codd*: *Gr* καταφρονοίη τῶν ἐκ πίστεως ἀγάπας ποιούντων, *quae uerba intellexisse uidetur noster quasi* ποιούντων τὰς τῶν ἐκ πίστεως ἀγάπας 3. **conuocantes** *conieci e Gr* συγκαλούντων: conuocant *codd* 4. noluerint J 5. **ut** I (*Gr* διὰ τό): et

---

VII 1 eclesiae J 2. eclesia J

VIII 2. episc̄· J 3. iuuernandam I

VIIII 3. nuptiis I J

X aelati I

II (**Prisca**)

XII De his qui in pallio elati gloriantur.

Si quis uirorum, pro extimatione religionis et uitae uenerabili*s*, pallio utatur et aestimet ab hoc posse iustificari, et reprobet eos qui uenerabiliter consuetam uestem utuntur et †communia quae in consuetudinis est uestis† ; anathema sit.

XIII De mulieres qui uirilem uestem utuntur.

Si qua mulier a r*e*pu*tat*a *a*scese m*u*te*t* uestem *et* pro consueta muliebri uirilem accipiat ; anathema sit.

XIIII De his quae de nubtiis recedunt.

Si qua mulier derelinquens uirum suum recedere ab eo uoluerit, quasi abominans nubtias ; sit anathema.

XV De his qui excusatione religionis natos relinquunt.

Si quis dereliquerit filios suos et non eos enutriat, sed quantum ad se quasi pro Dei culturam deserat quemlibet et occasione ascese*os* neglegat ; anathema sit.

XVI De his qui occasione Christi nominis despiciunt parentes.

Si quis fidelium filii despiciant parentes occasione Dei uenerationis et non debitum honorem parentibus reddant, honorificantes eos quia in hoc Dei ueneratio est ; sit anathema.

XVII De mulieribus quae se tondent.

Si qua mulier, quae se extimet Dei ueneratione, tondet caput suum quod Deus ad commemorationem

---

I J XII 1. **uirorum** J (*Gr ἀνδρῶν*) : horum I 2. **religionis et uitae uenerabilis** *scripsi* : religionis uitae et uenerabili I et religionis uitae uenerabili J 3. **aestimet** : + se J **hoc** I (*Gr τούτου*) : eo J 5. *tr* uestem consuetam J 6. **†communia quae in consuetudinis est uestis†** *codd* (*Gr τῇ ἄλλῃ κοινῇ καὶ ἐν συνηθείᾳ οὔσῃ ἐσθῆτι κεχρημένων*) : *lectio ut uidetur deprauata quo potissimum modo corrigenda sit nescio, sed sensus planus est*

XIII qui I*, *cf titulum p* 152: quae I^2 J uirile ueste I, *sed cf titulum ut sup* 1. **a reputata ascese mutet uestem** *coniecci collato Gr διὰ νομιζομένην ἄσκησιν μεταβάλλοι τὸ ἀμφίασμα* : arripuerit (adripuerit I) scemate (soematae I) uestem *codd* ; *uocem ἄσκησις interpres noster* ascesis *uertit, uide infra can* xv *l* 4, xviiii *l* 1 (*insolitum uocabulum scriba codicis* I *can* xv *l* 4 *mutauit in* a se, *can* xviiii *l* 1 *uel omisit uel in* aut *mutauit*), *epist l* 5 *p* 159. *de ἀσκεῖσθαι uide etiam epistulam synodicam l* 3, *p* 159 2. **et** *suppleui e Gr καί* : *om codd*

XV **natos relinquunt** J : relinquent natos I 1. **dereliquerit** I (*Gr καταλιμπάνοι*) : derelinquens J **et** J (*Gr καί*): ut I 2. **ad se** I (*Gr ἐν ἑαυτῷ*) : ad rem J 3. **culturam** I : cultu J 4. **et** *scripsi* : set I^2 sed ? I* ; *om* J (*per homoeoteleuton post* quemlibet ?) occasioni I^2 **asceseos** *coniecerunt Ballerini e Gr ἀσκήσεως* (*confer tamen epistulam l* 5 *p* 159 *col b* ascesis) : ascesem J a se I 5. negleget I ne|legat J

XVI despiciant I* (*sed corr m p*) 1. **Si quis . . . despiciant** : *de* quis *plurali uide supra ad can* viiii *l* 1 2. **dei uenerationis** I (*Gr θεοσεβείας*) *ut in l* 5 : + ritu J 4. reddat J

XVII 1. **quae se extimet** I (*Gr τὴν νομιζομένην, quod simili modo in can* xviiii *l* 1 *uertit interpres noster* ea quae arbitratur) : existimet (*tantum*) J 2. **tondet** *scripsi e Gr ἀποκείροιτο* : tondent J tondente I

I J XII 2. uenerabile I 7. anath̄ J

XIII 2. muliebre J

XIIII nuptiis I 3. nuptias I

XVI 2. uenerationes I*

XVII 3. conmemorationem J

II (**Prisca**)

praecepit ei ut sit subdita, et soluerit praeceptum ; anathema sit.

XVIII De his qui ecclesiastica ieiunia contemnunt.

Quicumque religiosus sine corporale necessitate superuiens et quae traduntur ieiunia in commune omnibus *et* seruantur in ecclesia contemnit, et suo sensu dicat non esse perfecta ; sit anathema.

XVIIII De his qui in dominico die ieiunant.

Si quis ea quae arbitratur ascese dissimulat et i*n* die*m* dominicum ieiunat ; sit anathema.

XX De his qui abominantur martyrum congregationes.

Si quis tali superuiens dispositio*ne* et abominauerit congregationes sanctorum martyrum et quae supra eos fiunt celebritates et memoriae eorum ; sit anathema.

Haec scripsimus non rec*i*dentes qui sunt in ecclesia secundum scribturas ascire uoluntate Dei : eos uero qui accipient dispositionem ascesis et qui superbiam contra eos qui simpliciter uiuunt, et elatos

---

4. **subdita** I (*Gr* τῆς ὑποταγῆς) : + uiro J **soluerit** J : seruet I
XVIII 1. **corporale** I (*Gr* σωματικῆς) : corporis J 2. **superuiens** J (*scilicet* superbiens, *cf can* xx *l* 1 ; *Gr* ὑπερηφανεύοιτο) : superueniens I **et** *codd* : *superfluum uidetur, sed cf Gr* καί *et can* xx *l* 2 4. **omnibus** I : *praem* ab J **et** *scripsi e Gr* καί : *om codd* 5. contempserit J sensum I (*fortasse* I^2) 6. perfectas I *tr* anathema sit I
XVIIII **in dominico die** I : dominico diei J 1. **ea quae arbitratur** *codd* : *Gr* διὰ τὴν νομιζομένην **ascese** : ascesem J (*fortasse recte* ; *Gr* ἄσκησιν) aut I, *cf cann* xiii *l* 1, xv *l* 4 2. **dissimulat** *scripsi* : dissimulatione I per dissimulationem J **in diem** *scripsi* (*Gr* ἐν τῇ κυριακῇ) : ideo I die J **dominicum** : *om* I* (*sed suppl m p*) 3. ieiunant I *tr* anathema sit I
XX 1. **quis** I : qui J **tali superuiens dispositione** *conieci, cf can* xviii *l* 2 : talis superueniens dispositionis I superuiens dispositioni J ; *Gr* αἰτιῷτο ὑπερηφάνῳ διαθέσει κεχρημένος, *sed ut arbitror interpres noster* τοιούτῳ *pro* αἰτιῷτο *prae se habuit* 2. **abominauerit** : *uocem uerbi actiuam* *laudant ex antiqua S. Scripturae uersione* I J
Rönsch p 297 *et Forcellini-de Vit sub uoce* ; Iudith ix 4 (*apud Luciferum Caralitanum*) 'et abominauerunt coinquinationem generis sui', Mic. iii 9 'domus Israhel, qui abominatis aequitatem' : *Ambrosiast* in Eph ii 14 *addit* Thes. L. L. congregatione I 4. **supra eos** I *recte, cum cod Patmio* ἐπ' : in eis J **et** : + derogauerit J **memoriae** (*Gr* τὰς μνήμας) J^2 : memoria I memoriam J*
1. **Haec scripsimus** I (*Gr* Ταῦτα δὲ γράφομεν) : *praem* Et suscribserunt dicentes J **recidentes** J *ut uid cum Gr* ἐκκόπτοντες : recedentes I 2. **qui sunt** I (*Gr* τοὺς ἐν τῇ ἐ.) : ab his quae sunt J **in ecclesia** (*Gr* ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ) J : in ecclesiam I 3. **ascire** *conieci e Gr* ἀσκεῖσθαι : has scire I custodire J **uoluntate Dei** : qui uoluntate Dei I secundum uoluntatem Dei J ; *interpres noster pro* τοὺς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ κατὰ τὰς γραφὰς ἀσκεῖσθαι βουλομένους *legisse uidetur* τοὺς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ κατὰ τὰς γραφὰς ἀσκεῖσθαι βουλομένου τοῦ θεοῦ **eos uero** J (*Gr* ἀλλὰ τούς) : *om* I 4. dispositione I 5. **superbiam** : *legere malim* superbiunt, *sed Gr* εἰς ὑπερηφανίαν

XVIII eclesiastica J ieiuna J 4. eclesia J XX 4. caelebritates I (J^2?) I J
1. recedentes I 2. ecles. J 5. superiam J

II (Prisca)

contra scribturas et ecclesiasticos canones, et nouitatem introducentes aliquam, abicit catholica et apostolica ecclesia. nos autem uirginitate cum humilitate miramur, et abstinentiam cum pudicitia et ueneratione fiendam suscipimus, et recedere a saecular*ium* rerum cum humilitate suscipimus; [et nubtias cum habitatione pudica honorificamus] et diuitias cum iustitia et misericordia non reprobamus; et paucitatem et multitudinem uestimentorum pro diligentiam corporis non curiosam laudamus, solutas autem et conteritas in uestibus processiones non suscipimus; et domus Dei nostri honorificamus, et quae in eis fiunt orationes sanctas et sanandas accipimus, non concludentes pietatem domibus sed omnem locum in nomine Dei aedificatum honoramus, et quae in eum congregat*ur* i*n* commune ecclesiam ad salutem nostram et *un*iuersitatis suscipimus; et plures misericordias fratrum quae secundum traditionem per ecclesias pauperibus fient beatas dicimus; et omnia quae a diuinis scribturis tradita sunt et apostolorum traditiones in sancta ecclesia fieri exoramus.

AMEN.

I J 9. **abicit . . . ecclesia** *codd*: *om Gr* 12. **abstinentiam . . . fiendam** I: abstinentia . . . fienda J **pudicitia**: *de clausula a codicibus nostris huc transposita uide infra ad l* 15 **ueneratione**: *praem* cum J 13. **et recedere . . . humilitate suscipimus**: *om* I* 14. **saecularium rerum** *scripsi e Gr* τῶν ἐγκοσμίων πραγμάτων: seculari rerum I² (*om* I*) saeculi rerum J **cum humilitatem** I² (*om* I*) 15. suscepimus I² (*om* I*) **et nubtias . . . honorificamus**: *Graeci textus ordinem restitui, codices autem nostri hanc clausulam supra ingerunt, post* cum pudicitia *l* 12 16. **pudica** (*Gr* σεμνήν): *om* J honorificauimus J 18. misericordiam I **et** J (*Gr* καί): *om* I 19. **paucitatem et multitudinem**: *quasi contraria sint* λιτότης *et* εὐτέλεια, *ac non potius inter se aequipollentia* 22. **conteritas** *codd, sc* contritas (*Gr* τεθρυμμένας): *hanc tamen formam nusquam agnoscunt libri* 23. **domus . . . in eis** I (*Gr* τοὺς οἴκους . . . ἐπ' αὐτοῖς): domum . . . in eam J 24. honorificauimus J 26. accepimus I 29. **honoramus** J (*Gr* τιμῶντες): honorabimus I **et** J (*Gr* καί): *om* I 30. **congregatur in commune ecclesiam** *scripsi*: congregatio commune ecclesiam I congregationem communem eclesiam J; *pro* τὴν ἐν αὐτῇ τῇ ἐκκλησίᾳ *legisse uidetur interpres noster* τὴν ἐν αὐτῇ ἐκκλησίαν 31. **nostram et uniuersitatis** *scripsi, cf Tom* I *p* 376 *l* 11, *ubi* diuersi *scripsi pro* uniuersi (*Gr* τοῦ κοινοῦ): nostram et diuersitatis I nostram et omnium diuersitate J 32. **plures** I (*Gr* τὰς καθ' ὑπερβολήν): plurimas J 36. **a diuinis scribturis** I (*Gr* ὑπὸ τῶν θείων γραφῶν): secundum diuinas scribturas J 37. **apostolorum** J: apostolis I; *fortasse legendum* apostolicas *cum Gr* ἀποστολικῶν *ex archetypo ut conicio* apostol̄ *uel* apostolī; *cf epistulam canonibus praemissam l* 3

AMEN: + EXPLI CANONES GLANGRENSIVM I, ITA SVBSCRIPSIMVS FELICITER J

I J 6. aelatus I 7. eclesiasticos J 10. eclesia J 14. secular. I 24. nī J 30. eclesiam J 34. eclesias J 36. scripturis I 38. eclesia J

CONCILIVM GANGRENSE

CAPITVLA EPISTVLA SYNODICA CANONES

III

INTERPRETATIO QVAE DICITVR ISIDORI SECVNDVM FORMAM ANTIQVAM

f **Codex Frisingensis nunc Monacensis lat.** 6243: saec. viii [fol. 23 *b*

R **Codex Remensis postea Parisinus Claromontanus nunc Berolinus Phillip. lat.** 84: saec. viii [fol. 5 *a*

W **Codex Wirceburgensis** bibliothecae olim Capitularis nunc Vniuersitatis Mp. th. f. 146: saec. ix [fol. 35 *a*

C[2] manus secunda codicis C (uide interpretationem Isidori uulgatam) quae canonem iiii [lxii] ex hac interpretatione mutuatur

Edidit Fr. Maassen Geschichte der Quellen und der Literatur des canonischen Rechts im Abendlande (*Gratz*, A.D. 1870) *pp* 935-938 *e codd f* W: *codicem* R *primus adhibui*

EIVSDEM EPITOME FERRANDI

C **Codex Corbeiensis nunc Parisinus lat.** 12097: saec. vi [fol. 144 *a*

trec **Codex Trecensis nunc Montispessulanus** bibliothecae Vniuersitatis 233: saec. ix [fol. 113 *b*

Ediderunt Petrus Pithou Fulgenti Ferrandi Carthaginensis ecclesiae diaconi Breuiatio canonum (*Lutetiae*, A.D. 1588) *e cod Trecensi, et P. F. Chifflet* Fulgentii Ferrandi Carthaginensis ecclesiae diaconi opera (*Diuione*, A.D. 1649) *p.* 1 *e cod* C: *cf etiam Chr. Justel* Bibliotheca Iuris Canonici Veteris I 448 = *Migne* P. L. lxvii 817

IV

INTERPRETATIO QVAE DICITVR ISIDORI SECVNDVM FORMAM VVLGATAM

Θ **Codex sylloges Theodosii diaconi Veronensis** bibliothecae Capitularis lx (58): saec. vii-viii [fol. 47 *a*

V **Codex Veronensis** bibliothecae Capitularis lix (57): saec. vi exeunt. [fol. 242 *b*

T **Codex Parisinus** lat. 8901 (qui codex nihil aliud est ac quaternio xxi codicis nostri T, uide ea quae disputaui in ephemeride *The Journal of Theological Studies* [mense Ianuario A. D. 1901] ii 266-273): incipit paullo ante finem epistulae canonibus praemissae, p 183 l. 95: saec. vii [fol. 1 *a*

T_1 Exemplum epistulae synodicae canonibus submissae aliud in eodem codice, scilicet Tolosano bibliothecae publicae 364 (I 63) [fol. 55 *b*

F Consensus codicum sylloges cui nomen S. Mauri:

F **codex Fossatensis S. Mauri nunc Parisinus** lat. 1451: saec. viii exeunt. [fol. 50 *a*

f **codex Engolismensis nunc Vaticanus** Reginae 1127: saec. ix ineunt. [fol. 64 *a*

Sp Sylloge Hispana consentientibus codicibus et editione infra scriptis:

E **codex Ambrasianus ad Enipontum nunc Vindobonensis** 411: saec. ix-x [fol. 12 *b*

aem **codex Aemilianus nunc Escurialensis** I D 1: scriptus anno 992 [fol. 59 *b*

Sp-ed *Collectio canonum ecclesiae Hispanae* edente F. A. Gonzalez (Matriti, A.D. 1808) 27: de codicibus ibi adhibitis uide supra p 33

S **Consensus codicum sylloges cui nomen S. Blasii** (de canonum capitulis uide supra p 151):

S **codex Augiensis postea Sanblasianus coenobii S. Pauli apud Carinthios** xxv 3/7: saec. vii–viii [fol. 19 *b*

P **codex bibliothecae Thomae Phillipps Cheltenhamensis** 17849: saec. viii–ix [fol. 14 *b*

X **codex ut uidetur Treuerensis nunc Parisinus** lat. 3836: saec. viii [fol. 12 *a*

Y **codex Coloniensis** bibliothecae Capitularis ccxiii: saec. viii [fol. 27 *a*

Z **codex Lucensis** bibliothecae Capitularis 490: saec. viii–ix [fol. 239 *a*

v **Consensus codicum sylloges cui nomen Vaticana** (de canonum capitulis uide supra p 151):

u **codex Farfensis nunc Vaticanus** Barberinus xiv 52: saec. ix [fol. 29 *b*

w **codex Florentinus Laurentianus** bibl. aedil. eccl. 82: saec. x [fol. 19 *a*

C **Consensus codicum Gallicorum** C K *bb* (sed apud episcoporum nomina et epistolam synodicam, quae omnia omittit *bb*, non nisi C K):

C **codex Corbeiensis nunc Parisinus** lat. 12097: saec. vi: uide p 212 col *b* [foll. 3 *b*, 13 *b*, 62 *a*

K **codex Coloniensis** bibliothecae Capitularis ccxii: saec. vi–vii [fol. 165 *a*

bb **codex Bruxellensis** lat. 2493 (olim burgund. 8780–8793): saec. viii [fol. 62 *a*

G **codex sylloges 'systematicae' S. Germani de Pratis, nunc Parisinus** lat. 12444: canones adducit viiii x (sub titulis 'viii' 'viiii'), plerumque cum C consentit: saec. ix ineunt. [fol. 31 *b*

Q **Consensus codicum sylloges Paschasii Quesnel**:

O **codex coenobii Eremitarum Einsiedlensis** 191: saec. viii–ix [fol. 23 *a*

Π **codex Francisci Pithou Trecensis nunc Parisinus** lat. 3848 A: saec. ix [fol. 13 *b*

Σ **consensus codicum Parisinorum** lat. 1454 (olim G. Sacheri) et 3842 A: utriusque saec. ix–x [foll. 59 *b*, 42 *a*

Υ **codex Vindobonensis** 2141: saec. ix ineunt. [fol. 13 *a*

Φ **codex Vindobonensis** 2147: saec. ix–x [fol. 32 *a*

Ψ **codex S. Vedasti nunc Atrebatensis** bibliothecae publicae 572 (644): saec. ix ineunt. [fol. 25 *b*

Codices qui epistulam synodicam canonibus praemissam secundum interpretationem nostram praebent (e quibus codex *v* secundum interpretationem Dionysii priorem, ceteri secundum eiusdem alteram, canones exhibent)

v **Codex Vaticanus** 1342: saec. ix–x [fol. 6 *b*

s **Codex olim Sessorianus** lxiii **nunc bibliothecae Victoris Emmanuelis** 2102: saec. viii exeunt. [fol. 22 *b*

H **Consensus codicum sylloges ab Hadriano papa ad Carolum Magnum missae**; scilicet

α (fol. 39 *a*), β (fol. 11 *b*), γ (fol. 27 *a*), κ (fol. 15 *b*), λ (fol. 38 *b*), de quibus uide p 163: apud codicem δ amissum est folium inter foll. 67 68 continens epistulae ll. 5–70, unde non curaui reliqua conferre

Ediderunt Iacobus Merlin Concilia I (*Parisiis*, A.D. 1524) *fol.* LXXII *a secundum* **Sp**, *et qui post eum* Concilia *collegerunt usque ad Labbe-Coleti* II 437 *et Mansi* II 1109. *noua codicum subsidia adhibuerunt* (1) *Paschasius Quesnel* S. Leonis Magni Opera II (*Lutetiae*, A.D. 1675) 48, *codd* ΣΩ; (2) *Dominicus Mansi* op cit *cod* Z; (3) *fratres Ballerini* S. Leonis Magni Opera III (*Venetiis*, A.D. 1757) [= *Migne* P. L. lvi 446] *codices Vindobonenses* Υ Φ, *Veronenses* Θ V, *Romanum u*; (4) *Franciscus Gonzalez* op cit *codd Hispanos. codices* T F *f* E S P X Y *w* C K *bb* O Π Ψ *primus quod sciam contuli*

EIVSDEM EPITOME HISPANA

U **Codex Veronensis** bibliothecae Capitularis lxi (59): saec. vii–viii [fol. 19 *b*

Z **Codex Lucensis** bibliothecae Capitularis 490: saec. viii–ix [fol. 292 *a*

h **Codex ut uidetur Bobiensis nunc Vaticanus** 5751: saec. x [fol. 33 *b*

Edidit Mansi Concilia II 1113 *e cod* Z: *codices* U *h primus adhibui*

V

INTERPRETATIO DIONYSII EXIGVI PRIMA

M **Codex Moguntiensis nunc Vaticanus** Palatinus 577 : saec. viii exeunt. [foll. 19 *a*, 33 *b*

v **Codex Vaticanus** 1342 : saec. ix [fol. 6 *b*

Interpretationem hanc primus edidi

VI

INTERPRETATIO DIONYSII EXIGVI ALTERA

Λ **Codex Lugdunensis postea Parisinus Claromontanus nunc Petropolitanus** F II 3 : lacunas sigillis ⌜ ⌝ significaui, confer p 35 supra : saec. vii [foll. 6 *b*, 58 *b*

Ξ **Folium unum Erfordiense bibliothecae Amplonianae**, olim tegumento codicis F 74 adglutinatum : habet canones lxi–lxx, inde a uerbis 'anathema sit' lxi [iii] 5, p 187 infra, usque ad 'per hoc habere' lxx [xii] l 3, p. 199 ; arctam cum codice *j* cognationem prae se fert : saec vii

a **Codex Andegauensis nunc Parisinus** lat. 3837 : saec. ix ineunt. [foll. 3 *b*, 24 *a*

j **Codex Christophori Justel nunc Oxoniensis Bodleianus** e Mus. 103 : saec. x [foll. 3 *b*, 19 *a*

l **Codex apud Lombardos meridionales (Beneuenti ut uidetur) scriptus, nunc Vaticanus** 5845 : saec. ix–x [foll. 2 *b*, 17 *a*

m **Codex Colbertinus nunc Parisinus** lat. 3845 (habita etiam ratione codicis gemelli Colbertini nunc Parisini lat. 1536, saec. x, fol. 56 *b*, ita fere ut ea tantum laudentur quae apud utrumque inueniuntur : deficit tamen hic codex inde a can lxxiii [xv] l 2): saec. x [fol. 26 *a*

s **Codex olim Sessorianus basilicae sanctae Crucis lxiii nunc blibiothecae Victoris Emmanuelis** 2102 : saec. viii exeunt. [fol. 23 *b*

B **Codex Bobiensis nunc Mediolanensis Ambrosianus** S 33 sup : saec. ix exeunt. [foll. 17 *b*, 52 *a*

H **Consensus codicum sylloges ab Hadriano Papa ad Carolum Magnum** A.D. 774 **missae** :

α **codex ut uidetur Augiensis nunc Sanblasianus** 6 (34) **coenobii S. Pauli apud Carinthios** : saec. ix ineunt. [fol. 41 *a*

β **codex Bellouacensis nunc Parisinus** lat. 8921 : saec. viii exeunt. [fol. 12 *a*

γ **codex S. Germani de Pratis nunc Parisinus** lat. 11710 : scriptus A.D. 805 [foll. 5 *a*, 28 *a*

δ **codex Bernensis** 89 : saec. viii–ix [foll. 21 *a*, 68 *a*

κ **codex Coloniensis** bibliothecae Capitularis cxvi : saec. ix ineunt. [fol. 16 *b*

λ **codex Coloniensis** bibliothecae Capitularis cxv : scriptus ante A.D. 819 [foll. 4 *b*, 39 *b*

Cr **Cresconii Breuiarium Canonicum**, consentiente codice et editione infra scriptis :

Cr-w **codex Wirceburgensis nunc Oxoniensis Bodleianus** Laud. misc. 436 : saec. ix ineunt.

Cr-ed editio Christophori Justel (*Bibliotheca Iuris Canonici Veteris* I app. p. xxxiii, Lutetiae A.D. 1661 : Migne P. L. lxxxviii 829)

citantur a Cresconio omnes canones excepto tantum canone iiii

Ediderunt secundum syllogen Hadriani papae Ioannes Wendelstinus Canones Apostolorum : Veterum Conciliorum Constitutiones : Decreta Pontificum Antiquiora (*Moguntiae*, A.D. 1525) *fol* C iiii, *et post Wendelstinum* Codex Canonum Vetus Ecclesiae Romanae *Lutetiae Parisiorum*, A.D. 1609) *p* 43 : *edidit e cod j Christophorus Justel* Codex Canonum Ecclesiasticorum Dionysii Exigui (*Lutetiae*, A.D. 1628) *pp* 9 60, *et* Bibliotheca Iuris Canonici Veteris (*Lutetiae*, A.D. 1661) I 104, 123 = *Migne* P. L. lxvii 157 : *uide etiam Labbe-Coleti* Concilia II 431, *Mansi* Concilia II 1105

IV

Interpretatio Isidori uulgata

(*Capitula non habent* Θ V T O Ψ: *de* S v *uide p* 151 *supra*)

secundum codd F

INCIPIVNT CAPITVLA CANONVM GRANGENSIVM

I Epistola synodi.
II De nuptiis ut non sint accusandas.
III De his qui carnes condemnant.
IIII De seruo qui domino suo docet.
V De his qui docent domum Dei contemptibilem esse.
VI De his qui praesbyteris discernunt.

INCIPT F CAPTL F CAPIL *f* CANN F GRANGENSIVM F[2]: GRANGENSIS F* GRANGRENSIVM *f*
I sinodi *f*
III condempnant F
V contemtibilem F
VI prsbis F prbis *f*

secundum cod C

INCIPIVNT CAPITVLA SYNODI GRANGENSIS

I De his qui nuptias in accusatione deducunt.
II De his qui carnem manducantem ex fide crediderint non condemnandum.
III De his qui seruum alienum occasione religionis doceat dominum suum debere contemnere.
IIII De his qui docent domum Dei contemtibilem esse.

secundum codd Q (Υ Φ)

INCIPIVNT CAPITVLA CANONVM GRANGRENSIVM
QVOD EVSTASIVS NVPTIAS MALE CONDEMNET
ET IN CONIVGALI GRADV POSITVS NVLLVS
SPEM HABEAT APVD DEVM
ET DE CARNE NON MANDVCANDVM

I Qui nuptias uel mulierem dicit abominandam, anathema sit.
II Qui carnem cum relegione manducare prohibet.
III Vt seruus sub relegionis habitu dominum suum non contemnat.
IIII Vt domus Dei contemptibilis non sit.

De titulis apud codd Q *uide p* 36 *col a supra*

secundum Sp (cod E)

INCIPIT GANGRENSE CONCILIVM
POST NICENVM SYNODVM EDITVM

TITVLI

I De his qui nuptias damnant.
II De his qui carnem manducantes damnant.
III Non debere seruum occasione relegionis dominum suum contemnere.
IIII De oblatione presbiteri coniugati.
V Orationes ecclesiae non debere contemni.

Codex aem eundem titulum, eadem fere capitula, habet atque E

V

Interpretatio Dionysii Exigui prima

ITEM CAPITVLA GANGRENSIS CONCILII

I De his qui nuptias exsecrantur.

II De his qui abhominantur eos qui carnibus moderate uescuntur.

III De his qui iugum seruitutis effugiunt christianitatis obtentu.

IIII De praesbiteris qui coniuges habuerunt.

V De his qui aecclesiae conuentus abiciunt.

M *v* *Orthographiam secundum cod* M *constitui*

ITEM CAPITVLA GANGRENSIS CONCILIAE M: INCIPIVNT CAPITVLA CANONVM GANGRENSIVM *v*

Capitulis praeponit epistulam synodicam (*uide interpretationem Isidori, p* 170 *infra*) *cod v*

Capitula secundum cod M *redegi: quae praebet v, ea iterum singulis praefixa canonibus apud* M *et v inueniuntur. cum idem de codd* M B *apud capitula Nicaena* (*cf tom* I *p* 248) *iam deprehenderimus, ipse uidetur Dionysius in hac prima interpretatione capitula diverse in indice atque in textu reddidisse; lectiones igitur* ¶ *v* *codicis v non hic curaui conferre*

VI

Interpretatio Dionysii Exigui altera

TITVLI CANONVM GANGRENSIS CONCILII NVMERO XX

⌜LVIIII [I] De his qui nuptias exsecrantur. ¶ *fol* 6 *b* Λ

LX [II] De his qui abominantur eos qui carnibus uescuntur.

LXI [III] De seruis qui iugum famulatus abiciunt christianitatis obtentu.

LXII [IIII] De praesbyteris qui h⌝abuere coniug⌜ia. § *fol* 7 *a*

LXIII [V] De his⌝ qui ecclesiae conuentus sper⌜nendos⌝ existimant.

Titulos om κ — Λ *a j l m s* B *a* β γ δ λ

TITVLI: TITVLVM γ; *praem* V Λ, INCIPIVNT *a* B, INCIPIT *l* CANNONVM Λ CANON *l* CAÑ δ *tr* CONCILII GANGRENS̄ δ GRANGRESIS Λ GANGENSIS *j** CANGRENSIS *m s* CONCL̄ *j* CONC̄ β NVMERO: N̄M̄ Λ NVM̄ β NVMERVM γ ERA δ XX: + INCIPIT SYNODVS GANGRENSIS DEINDE γ

LVIIII *j*: I *codd cett* (IN PRIMO CAP̄ γ, *et similiter usque in finem*)

LX *j*: II *codd cett* abominatur *l* **uescuntur**: uescentur δ uescentur preter sanguinem et idolis hymmolatum et suffocatum γ

LXI *j*: III *codd cett* **seruis**: his δ obtentus β obtentum γ

LXII *j*: IIII *codd cett* **qui**: quis B* habuerunt *a* habere λ **coniugia**: + si quis eos exsecrantur B

LXIII *j*: V *codd cett*

LVIIII [I] execrantur *j l* exegrantur γ — Λ

LX [II] abhominantur *j*

LXI [III] cristianitatis *j* xpianitatus β optentu *l s*

LXII [IIII] pbris *l* abuere *j* habere λ

LXIII [V] aecclesiae *l* aestimant *s* extimant β λ

IV (**Isidori uulgata**)

secundum codd F

vii De his qui populos congregant.

viii De oblatione fructus.

viiii De his qui dant et accipiunt.

x De uirginitatem et continentiam.

xi De his qui uirginitatem profitentur.

xii De his qui agapen contempnunt.

xiii De his qui pallio utuntur.

xiiii De mulieribus qui uirile ueste utuntur.

---

x continencia *f*
xii agapē F
xiiii uirile F *f*[1]: uirilē *f**

secundum cod C

v De his qui extra ecclesiam priuatam populos congregant.

vi De his qui oblationis fructuum uel primitias extra ecclesiam acceperint.

vii De his qui dederit uel acciperit fructuum oblationis extra episcopum.

viii De his qui uirginitatem uel continentiam tamquam abuminabilis nuptias dicant.

viiii De his qui propter Dominum uirgenitatem professi sunt.

x Si quis contemnendum duxerit agapem.

xi De his qui in sancto proposito palleum utuntur.

xii Similiter et de mulieribus.

secundum codd Q (ϒ Φ)

v De conuenticulis.

vi Vt primitiae frugum ecclesie offerantur.

vii De dandis et accipiendis fructibus sine permissu episcopi.

viii Qui uirginitatem professus est nuptias non condempnet.

viiii Vt continentes non uituperent in coniugio positos.

x Qui elymosinam faciunt non esse contemnendos.

xi De pallio utendo.

xii Vt mulier uirili ueste non utatur.

---

vi frugrum ϒ Φ offr̄ ϒ Φ
vii De: Da ϒ Φ et: uel Φ

secundum Sp (cod E)

vi Non debere extra ecclesiam congregare.

vii De fructibus in ecclesiam et non alibi dandis.

viii De his quae in usus pauperum conferuntur.

viiii Virginitati studentem non debere nuptias execrare.

x De his qui pro uirginitate superbiunt.

xi Agapem fratrum non debere contemni.

xii De continentibus et usu palleorum.

xiii Non debere mulierem continentie causa uirilem abitum usurpare.

---

viii usis E
xii pallecorum *ut uid* E*

V (**Dionysii** I)

VI De his qui aecclesiastica officia praeter aecclesiam faciunt.

VII De oblationibus quae ministris aecclesiae conferuntur.

VIII De his quae pauperibus conferuntur.

VIIII De his qui in uirginitate continentiaque persistunt.

X De his qui in uirginitate superbiunt.

XI De his *qui* agapes id est pas*t*iones pauperibus inpensas inrident.

XII De his qui utentes palliis eleuantur.

XIII De mulieribus quae utuntur uiri*li*bus indumentis.

M VIIII uirgitate M* (*sed corr m p*)
XI qui : *om* M passiones M
XIII uiribus M

VI (**Dionysii** II)

LXIIII [VI] De his qui ecclesiastica ministeria praeter ecclesiam faciunt.

LXV [VII] De fructuum oblationibus quae ministris ecclesiae conferuntur.

LXVI [VIII] De his quae in usus pauperum conferuntur.

LXVII [VIIII] De his qui in uirginitate continentiaque persistunt.

LXVIII [X] De his qui pro uirginitate superbiunt.

LXVIIII [XI] De his qui agapas id est pastiones pauperum risui deputant.

LXX [XII] De his qui palleis utuntur et idcirco superbiunt. ¶ *fol* 7 *a* Λ

⌜LXXI [XIII] De mulieribus quae utuntur uirilibus indumentis.

Λ *a j l m s* B *a β γ δ λ*

LXIIII *j*: VI *codd cett* **ministeria**: officia (= *Dion* I) B **faciunt**: + dispiciendo ecclesiam *γ*
LXV *j*: VII *codd cett* **fructuum oblationibus** Λ *s γ*² *δ*² *λ*: fructum oblationibus *j m β γ** fructu oblationibus *a* fructu oblationum *l δ** **conferuntur**: conferunt uel dare uoluerint praeter conscientiam episcopi *γ*
LXVI *j*: VIII *codd cett* **De his**: *om a* **conferuntur**: conferunt *β*; + sine licentiam piscopi *γ*
LXVII *j*: VIIII *codd cett* **in**: *om a* **que**: *om β* **persistunt**: + nuptias horrescens *γ*
LXVIII *j*: X *codd cett*
LXVIIII *j*: XI *codd cett* in agapas *β* **pastiones**: passionis Λ passiones *j** *λ* pascionis *m* **pauperum**: + inpensas (= *Dion* I) B **risui deputant**: *om a*
LXX *j*: XII *codd cett*
LXXI *j*: XIII *codd cett* **quae**: qui *a γ* **uirilibus**: uiribus *γ*

LXIIII [VI] aecclesiastica *l* aecclesiam *l* Λ
LXV [VII] fructum *j m β γ** aecclesiae *l*
LXVI [VIII] usos *a*
LXVII [VIIII] continentiaquae Λ *δ*
LXVIIII [XI] agapes *a* B passionis Λ passiones *j** *m λ*
LXX [XII] pallies *m*

IV (Isidori uulgata)

secundum codd F

xv De his qui contempnunt proprios filios.
xvi De filiis qui parentes deserunt.
xvii De mulieribus qui comas amputant.
xviii De his qui dominica die ieiunant.
xviiii De his qui ieiunia communia contemnunt.
xx De his qui conuentum martyrum accusant.

xvii cōmas F
xviii diae F
xx conuertuntur F*

secundum cod C

xiii De mulieribus qui uiris relictis discedere uolunt.
xiiii De his qui dereliquerint proprios filios.
xv De filiis qui parentes deseruerunt.
xvi De mulieribus quae in religione comas ampotauerint.
xvii De his qui die domineco ieiunauerint.
xviii De his qui ieiunia crediderint contemnenda.
xviiii De his qui conuentus qui per loca fiunt crediderint spernendos.

secundum codd Q (Y Φ)

xiii Vt mulier sine permissu non dimittat uirum.
xiiii Vt unusquisque filios suos nutriat.
xv Vt filii parentes oboediant.
xvi Vt mulier comam non tundat.
xvii Vt die dominico non ieiunet.
xviii De continentia et ieiunio.
xviiii Vt conuentos per loca sanctorum martyrum non contemnant.

xvi tundant Φ

secundum Sp (cod E)

xiiii Non debere condemnantem nuptias a uiro discedere.
xv Non debere quemquam continentiae causa filios suos neglegere.
xvi Ne filii occasione relegionis parentes suos despiciant.
xvii Caput tundere non debere mulieri.
xviii Non debere die dominico ieiunare.
xviiii Non licere ieiunia communia soluere.
xx Conmunicandum in basilicis martyrum.

V (**Dionysii** I)

XIIII De his qui uelut peccatum nuptias deserunt.

XV De his qui filios suos christianitatis obtentu dispiciunt.

XVI De his qui parentes suos christianitatis obtentu contempnunt.

XVII De mulieribus quae se sub praetextu christianitatis attondunt.

XVIII De his qui dominico die ieiunant.

XVIIII De his qui aecclesiae ieiunia absque necessitate dissoluunt.

XX De his qui martyrum memorias execrantur.

M XIIII pecatum M

VI (**Dionysii** II)

Λ a j l m s B α β γ δ λ

LXXII [XIIII] De his quae uelut peccatum copulam deserunt nuptiarum.

LXXIII [XV] De his qui christi⌝anitatis obtentu dis⌜piciunt filios. § *fol* 7 *b* Λ

LXXIIII [XVI] De his⌝ qui parentes christianitatis oc⌜casio⌝ne contemnunt.

LXXV [XVII] De mulieribus quae se adtundunt christianitatis obtentu.

LXXVI [XVIII] De his qui dominico die ieiunant tamquam nihil prae ceteris differente.

LXXVII [XVIIII] De his qui ecclesiastica ieiunia absque necessitate dissoluunt.

LXXVIII [XX] De his qui collectas quae fiunt in martyrum commemorationibus exsecrantur.

LXXII *j*: XIIII *codd cett* **quae**: qui *j* B qua δ; *om* β **copulam**: copulant γ deferunt ? B*

LXXIII *j*: XV *codd cett* filios suos despiciunt (*cf Dion* I) B despiciant *j** despiciuntur γ

LXXIIII *j*: XVI *codd cett* **christianitatis**: christianis *a*

LXXV *j*: XVII *codd cett* **quae**: qui B γ obtundunt *a* adtondent *j*²

LXXVI *j*: XVIII *codd cett* dominicum γ differentem β δ λ

LXXVII *j*: XVIIII *codd cett*

LXXVIII *j*: XX *codd cett* **fiunt**: sunt γ faciunt λ martyrium Λ comm*emoratione* B *in ras* comme*morationi*bus β *in ras*

LXXIII [XV] optentu *s* despiciunt *l s* Λ

LXXIIII [XVI] xpianis *a* cristianitatis *j** contempnunt *l*

LXXV [XVII] adtondunt *l* attondunt *s* optentu *l s* obtemtu *j*

LXXVII [XVIIII] aecclesiastica *l*

LXXVIII [XX] excgrantur Λ execrantur *l s*

III (**Isidori antiqua**)

INCIPIVNT CANONES GANGRENSIS
ET IIII IPSI
POST NICENOS EXPOSITI SVNT

Dominis honorabilibus consacerdotibus in Armenia constitutis
Eusebius
Eulalius
et ceteri quorum nomina iam superius in greco codice continentur: In Domino salutem.

---

f R W INCP CANONS GANGRENSIS R INCIPIVNT CANONES CANGRENSIS *f* W
POST NICENOS *f* W: ANTE NICAENI R
2. Arminia R 5. cetiri R 6. grego R
continentur *f* W: tenentur R

IV (**Isidori uulgata**)

INCIPIVNT CANONES GANGRENSES
ET IIII IPSI CANONES
QVI INFRA SCRIPTI SVNT
POST NICENOS EXPOSITI SVNT

Dominis honorabilibus consacerdotibus in Armenia constitutis
Eusebius

INCIPIVNT CANONES GANGRENSES V: INCIPT Θ V F *f*
CAN GANGRENSIS (GAG*RENSIS *f**) FELI- E *aem*
CITER **F**: INCIPIVNT CONCILIVM CANGRA- S P X Y Z *u w* C K *bb*
GENSES Θ: INCIPIT SYNODVM (SINODVM O Π Σ Υ Φ Ψ
S **v** SYNOD̄ P SINODVS Y) GANGRENSEM *s α β γ κ λ*
(CRANGRENSEM S GANGRENTIVM Y CANGRENSEM Z GRANGRENSEM *u* GANGRENSIVM *w*; + DEO GRATĪ X, TITVLI XX Z) **S v**: INCIPIT SYNODVM GRANGENSEM (INCIPIT SINODVS GRANGENSIS *bb*: *praem* LXIIII K) **C**: ITEM (*om* ITEM Σ) INCIPIT SYNODVS (SYNHODVS Y) GRANGRENSIS **Q**: INCIPIT SYNODI (SYNODVS γ) SVPRASCRIPTI (SS̄T̄Ī *s* S̄S̄ λ SC̄S β κ; *om* γ) GANGRENSIS PRAEFATIO *s Dion*-**H**, *qui partem priorem epistulae synodicae ex hac interpretatione mutuati sunt*: CONCILIVM GANGRENSE POST NICAENAM SYNODVM EDITVM AB EPISCOPIS QVINDECIM (*om hic* E *aem, sed uide supra p* 164 *col b*) Sp-ed

ET HII *usque ad* EXPOSITI SVNT Θ V **F**: *om* **Sp S v C Q** *s Dion*-**H** HII: *om* Θ IPSI: *in ras* (POST? F*) F; + QVIDAM Θ INFRA SCRIPTI: INSCRIPTI F* SCRIBTI V NICAENOS V EXPOSSITI Θ

Et nomina episcoporum et epistulam synodi- ¶ *bb*
cam om bb: *ex hoc loco usque ad initium canonum siglum* **C** *non nisi codices* C K *repraesentat*

Dominis . . . constitutis: Dominus . . . § *v*
constitutus X*; *om* Σ uenerabilibus **consacerdotibus**: sacerdotibus **F**; *om* Π* Arminia Θ **F** C K

1. **Eusebius** (Esebius S*) *usque ad* **Eugenius** (*l* 15): episcopis quorum nomina superius (inferius *s**) sunt scripta *s Dion*-
H (– *a*, *qui codex saepe codicem* S, *et* ¶ *s β γ κ λ*
ipsum Augiensem, secutus est)

V (Dionysii I)

INCIPIT CANONES GANGRENSIS
HAEC GANGRENSIS REGVLAE POST
NICAENAM SYNODVM PROBANTVR
EXPOSITAE

M *v* INCIPIT . . . EXPOSITAE M: *titulum hunc* (*sed* NICEAM *pro* NICAENAM) *praebet ante epistulam synodicam et capitula, de quibus uide p* 170 *col b p* 151, *hic tantum* INCIPIT SYNODVS GANGRENSE *habet*, *v* GANGRENSIS 1°: GANGRESSIS M

VI (Dionysii II)

INCIPIT REGVLAE GANG⌈RENSES Λ *fol* 58 *b*
QVAE POST⌉ NICENVM CONCILIVM
EXPOSITAE SVNT
NVMERO ⌈XX⌉

INCP Λ INCIP *l s* INCIPIVNT *a j*² B λ REGVLAE: CAPITVLA Λ GANGRENSES: GANGRENSIS *a* β λ GANGRESSIS (*cf* M, *col a*) *l* CANGRENSIS *m* B γ CONCILII GANG . . . Λ EIVSDEM CONCILII *s* CANGRENSIS III CONCILII B Λ *a j l m s* B α β γ δ κ λ

QVAE POST NICENVM CONCILIVM EXPOSITAE SVNT: *om* B* NICAENVM CONCL̄ *j* NVMERO: NVM̄ Λ *l* γ; *om a j s* δ* XX: *om s* δ*

IV (Isidori uulgata)

Eulalius
Eugenius
Olimpius
Bytinicus
Gregorius
Filetus
Hieratius
Elianus
Pappus
Hypatius
Proeresius
Basilius
Bassus
Eugenius

qui conuenerunt in Gangrensem concilium:
In Domino salutem.

Θ V F *f* E *aem* S P X Y Z *u v w a* C K O Π Σ Υ Φ Ψ

Ordo nominum in textu receptus de codice V (*et inuersis* 5, 4 *de codd* **Q**) *desumptus est: eadem nomina si quaterna per lineas describas* 1 2 3 4 | 5 6 7 8 | 9 10 11 12 | 13 14 15, *et inde non de sinistra ad dexteram sed desuper deorsum legas, inuenies ordinem codicis* Θ, 1 5 9 13 2 6 10 14 3 7 11 15 4 8 12, *et inuersis nominibus* 4 5 *ordinem codicum* **S v** *a* **C**, 1 4 9 13 2 6 10 14 3 7 11 15 5 8 12 (*in codd* S Z **v** *a propter homoeotel nominum* 3 15 Eugenius Eugenius *omittuntur nomina tria* 7 11 15 Filetus Hypatius Eugenius): *simili modo si quina nomina per lineas describas* 1 2 3 4 5 | 6 7 8 9 10 | 11 12 13 14 15, *et desuper legas, inuenies ordinem codd* **F**, 1 6 11 2 7 12 3 8 13 4 9 14 5 10 15: *si terna*, 1 2 3 | 4 5 6 | 7 8 9 | 10 11 12 | 13 14 15, *et desuper legas* 1 4 7 10 13 2 5 8 11 14 3 6 9 12 15, *habes propemodum ordinem* **Sp**, 1 2 4 7 10 13 5 8 11 14 3 6 9 12 15

4, 5. **Olimpius Bytinicus**: *ordinem nominum* 4 5 *inuertunt* **S v** *a* **C Q**

4. Olympius V X K *w* Sp-ed Oliympius P Olimphius Σ Olipius E Olimpus *aem*

5. **Bytinicus** *scripsi* (*Gr* Βιθυνικός): Bitanicus Θ Bytynicus V Bitenicus F Bytenicus *f* Bithynicus Sp-ed Bitinicus E Binicus *aem* Bytinius C Z Bytinus K Bytthinius S Thinus P Bittinus X Byttinus Y Bytynius *u* Bithinius *v w* Bitenius (Betenius Υ*) **Q**

6. Graegorius C Grigorius Y

7. **Filetus** V **Q** (– Ψ) X Y: Phyletus Θ Phylitus **F** Philetus **Sp** (Piletus *tol*-1 *ed* Philestus *tol*-2 *ed*) Filestus P Feletus Ψ Pilitus **C**: *om* S Z **v** *a*

8. **Hieratius** Θ F: Hieracius V² *f* Sp-ed Heracius V* Iheratius E Iheracius *aem* Heracles **S** *u a* Σ Eracles *v w* **Q** (– Σ) Heraclis K Eraclis C

9. E*l*ianus *in ras* Θ (*sed corr m p*) Aelianus **Q** Sp-ed Heliancus **F** Helarius K Hilarius C

10. **Pappus** Θ V **F Sp** (*Gr* Πάππος): Papius **S** *u v a* C **Q** Pappius *w* Papinius K

11. **Hypatius** Θ V (*Gr* Ὑπάτιος): Epatius **S** (– S Z) **C Q** (– Υ*Φ) Epacius **F** (– F*) Φ Apicius F* Hipatius Sp-ed Ipatius E Ipanius *aem* Lipacius *urg-ed*; *om* S Z **v** *a* Υ*

12. **Proeresius** V F (*sed* Proes . . . *incipiebat ut uid scribere* V*): Proaeresius *f* Proeretius Θ C Proerecius (Proereciui? K*) K Praeresius S X *a* Preresius Y **v** P̄resius P Presius E *aem* Sp-ed Proesius *mat-ed tol-1-ed* Proserius **Q**

13. Bassilius Y

14. **Bassus**: *om* Π*

15. **Eugenius**: Eugenicus **F**; *praem* item **C**; *om* S Z **v** *a*

16. **qui**: et reliqui qui Θ et *s Dion*-**H** (– *a*) § *s β γ κ λ* uenerunt S* convenerant O **Gangrensem** V S X² Y *u v*: Cangrensem Z Grangrensem P² X* *w* Grangressem P* Cangrensium F Gangrensim *f* Grangensim C Grangensem K Gangrense **Sp** *Dion*-**H** (– *κ**) Cangrense *s* Grangense Θ Grangrense **Q** *κ** concylium Y concilio Θ *Dion*-**H** (– *a*)

17. **Domino**: Deo **C** salute Θ salut̄ P

VI (**Dionysii II**)

(*secundum cod* Λ)

[Et suscripserunt XV episcopi qui in eodem concilio conuenerunt

Elianus
Eusebius
Eugenius
Ypasius
5 Bithinius
Filetus
Bassianus
Eugenius
Eulalius
10 Olimpius
Heraclius
Brocrius
Groegorius
Bassus
15 Pappus]

(*secundum codd s* **H**)

[Et subscripserunt

Elianus
Eusebius
Eugenius
Ypatius
5 Bythinicus
Filetus
Bassianus
Osius
Eulalius
10 Olympius
Heraclius
Brocrius
Gregorius
Bassus
15 Pappus
Prohereseus
Basilius]

Λ *Indicem nominum quia omittunt a j l m, haud dubium est ipsi Dionysio esse abiudicandum. ceterorum codicum indices, re uera canonibus postpositos, ideo hic transtuli ut cum indice Isidoriano facilius comparentur* (*cf pp* 50–53 *supra*). *indicem codicis* Λ, *ab indicibus codicum s* **H** *non nihil differentem, separatim typis mandaui: notaueris duo nomina* Proheresius Basilius *in his adesse, in illo deficere, quorum prius nihil aliud est ac nominis* 12 Broerius, *alterum nominis* 7 Bassianus, *melior forma. nomen* 8 *in indice secundo* Osius *plane ficticium est*

Nihil habet κ *nisi* Et subscripserunt xvi *s a β γ δ λ* episcopi, *omissis ipsis nominibus*

Et subscripserunt: + qui in eodem concilio fuerunt (*cf col a*) δ

Ordinem nominum secundum cod λ *constitui, nisi quod nomina* 16 Prohereseus *et* 17 Basilius, *quae codd* β γ λ *ad initium indicis* (*unum inter* 1 *et* 2, *alterum inter* 2 *et* 4) *praebent, cum s ad finem transtuli: codici* λ *consentiunt* β γ, *nisi quod* β *nomina* 13 14 *inter se uertit. ordo in cod s* 1 2 3 | 4 5 6 10 14 | 7 11 15 8 12 | 16 9 13 17 : *in cod a* 1 2 9 14 16 17 10 15 3 6 11 4 7 12 5 8 13 : *in cod* δ 1 2 | 9 14 | 16 17 | 6 12 | 8 13 | 10 11 | 5 15 | 4 3 | 7

1. Elienus *a**
3. Engenius δ
4. Ypacius γ
5. Bithinichus β Bithinicus δ
7. Basianus *s*
10. Olimpius γ δ
11. Eraclius *a* β δ
12. Bruherius γ
14. Basius δ
15. Papis β Pompius δ
16. Proereseus β Prohereseos γ

III (Isidori antiqua)

Quoniam conueniens sancta synodus episcoporum in Gangrensem ecclesiam, propter quasdam ecclesiasticas necessarias causas inquirendas et ea quae secundum Eustathium gesta sunt dinoscenda, inuenit multa fieri indecenter ab his ipsis qui hunc eundem Eustathium secuti sunt; necessariae igitur statuit palam factis omnibus amputare uniuersa quae ab

---

ϝ R W 4. **causas inquirendas et ea quae**: causa inquaerenda sit aequa R requirendas ϝ 7. **his**: *om* W 8. **eundem**: *om* ϝ* necessarium R 10. **ab**: *om* R

ϝ R 2. Cangrensem ϝ W aeclesiam R 3. aeclesiasticas R 4. inquaerend. R 5. secunda R* Eostathium ϝ Eustasium W *Eu*stathium *in ras* R 6. denuscenda R 7. indicenter R 8. Eostathium ϝ* *uel 2* Eustasium W 10. ampotare R

IV (Isidori uulgata)

Quoniam conueniens sancta synodus episcoporum in Gangrensem ecclesiam, propter quasdam ecclesiasticas necessarias causas inquirendas et ea quae secundum Eustathium gesta sunt dinoscenda, inuenit multa fieri indecenter ab his ipsis qui hunc eundem Eustathium secuti sunt; necessario statuit palam factis omnibus amputare uniuersa quae ab

---

Θ V F *f* E *aem* S P X Y Z *u v w* C K O Π Σ Υ Φ Ψ *s α β γ κ λ*

1. **conueniens**: conuenit *aem Dion*-**H** (– *γ*) conueniat *γ* (*β** ?) cum ueniens *w* sc̄a synodum *w* sc̄m synodum *v* 2. in Gangrese ecclesiam V in Gangrense (Grangrensi **Q**) ecclesia **F Q** (– Σ) in Gagrensem ecclesia P 3. quodam **E** **ecclesiasticas**: ecclesiae **F** 4. **necessarias**: necess*arias* *in ras s* (*sed corr m p*); *praem* et **Sp Q** *ea* V *in ras* (*sed corr m p*) 5. **gesta**: lecta ? Υ* 6. dinoscendas Θ deposcenda **C** inueniat S* P Z *u v* fierint Θ 7. indicenter Θ V **F** **his**: hiis Θ Y **ipsis** Θ V **F Sp** (*Gr* τούτων αὐτῶν): *om* **S v C Q** *s Dion*-**H** 8. eodem **C** **sunt**: *om Dion*-**H** (– *α**) 9. **necessario statuit**: placuit *s* necessaria (*om* statuit) **F** pactis **F** 10. ¶ Ψ **uniuersa**: *deficit hinc cod* Ψ, *perdito uno folio*, *usque ad can* VII (VI), *p* 192 ab

---

Θ Υ V C K S P X Y

1. synodos S synhodus Υ 2. episcuporum K Cangrensem S *s* Gagrensem P Grangensem Θ K Σ Gangrensen *β* Grangensim C Gangres. V Grangrens. *w* O Υ Ψ eccl̄e S aecclesiam Y 4. necissarias K 5. quc Θ X scundum Θ saccundum Y **Eustathium** *hic et inf.* Θ V = *Gr*: Eusthasium F Eusthacium *f* Eustasium **S v C Q** *s Dion*-**H** Eustatium E Eusthatium *aem* Eustachium Sp-ed 6. denoscenda V Υ 7. indicenter Θ V F *f* hanc C* (*sed corr m p*) 8. eumdem Θ eodem C K **Eustathium** *uide supra l* 5: *sed nota* Eustacium *hic habere* *f* Eusthacium F Eustatium *aem* sicuti C* *β κ λ* 9. necessarios statuit Θ necissario K palmam Z 10. huniuersa F

III (Isidori antiqua)

eodem male commissa sunt. declaratum est enim hos eosdem nuptias accusare et docere quod nullus in coniugali positus gradu spem habeat aput Deum; unde factum est ut multae mulieres seductae derelictis propriis uiris et uiri uxoribus distitutis uinculum iugale dissoluerent continentiam promittentes, quam cum contenere non possent adulteria commiserunt. inuentae sunt

F R W 12. **eosdem**: eius de R 16. relictis W (= *Isid-uulg*) 17. **uiri**: uir R distituti R 18. **iugale** R: iugalem *F* coniugale W desoluerint R 19. profitentes R (= *Isid-uulg*) 20. **non**: *om* W* possent *F* R^2: possunt W R* ?

F R 15. apud R 17. oxoribus R 18. iogale R desoluerint R 20. continere R

IV (Isidori uulgata)

eodem male commissa sunt. declaratum est enim hos eosdem nuptias *can* I accusare et docere quod nullus in coniugali positus gradu spem habeat aput Deum; unde factum est ut multae mulieres seductae relictis *can* XIIII [XIII] propriis uiris et uiri uxoribus destitutis uinculum coniugalem dissoluerent continentiam profitentes, quam cum retinere non possent adulteria commiserunt. inuenti sunt

Θ V F *f* E *aem* S P X Y Z *u v w* C K O Π Σ Υ Φ *s α β γ κ λ*

eundem **C** 11. **male** Θ V **C Sp** (= *Gr* κακῶς): mala **F S v Q** *Dion*-**H** multa *s* 12. **eosdem**: eo*sdem in ras* X eiusdem *u v* easdem *w* eodem O* (*sed corr m p*) β* γ*; *om* Θ 13. **accusare**: causare E **et docere** Θ V **F Sp** (*Gr* καὶ ὑποτίθεσθαι): edocere **C**: *om* **S v Q** *s Dion*-**H** 14. *tr* gradu possitus Θ gradum V habet V 15. **deum**: Iesum (ihm *pro* dm) **C** 16. **seductae** Θ V **F C** E Sp-ed (*Gr* ἀπατηθεῖσαι): inductae *aem* secutae (saecutae X Z saecut̄ P) **S v**, eos secutae (-te Υ*) **Q**; *om s Dion*-**H** 17. distituti **C** Σ s^2 18. uinculis S Y* β* **coniugale** (coniugalae O coniugala Φ*) Θ **Sp C Q** *s α* **dissoluerent** Sp C* **Q** *s*(= *Isid-ant*): soluerent V **F** dissoluerint K dissoluerunt Θ **S v** *Dion*-**H** (dissoluerint *uel* dissoluerunt C^2) 19. continentia Σ γ 20. qu*ā cū re*tinere *in ras* O (*sed corr m p*) **cum**: dum *s* **retinere**: si tenere **F** **possent** Θ **Sp Q** (− O*) *s Dion*-**H** (− β): possint V **F C** O* possunt **S v** β 21. **inuenti** Θ V **Sp S v Q**: inuentae (-te β γ κ) **F C** Y^3 *s Dion*-**H**

Θ Υ V C K S P X Y

11. conmissa S P X 13. acusare Θ accussare Y 14. coniugale Y coniali *w* possitus Θ positum Φ* grado C *f* 15. aput V, *cf ll* 38, 65: apud Θ C K S X Y Υ 16. multe Θ Υ* mulieris *f* seductc Θ 17. propris Y distitut. C K S P F *f* O Υ 18. disoluer. Θ desoluer. Y 19. profitentis X profitentem α* 20. retenere C 21. adultera Π* adulteri κ conmiserunt Θ P X commisserunt Y 22.

III (Isidori antiqua)

can v etiam dissensiones ac separationes a dominicis constitutis et ecclesiis Dei docere, id est et traditiones ecclesiasticas et ea quae in ecclesiis *can* vi aguntur debere contemni, priuatis scilicet conuenticulis institutis, atque ad imitationem eorum quae in domo Dei aguntur omnia praesumere caelebrare: adhuc etiam uestibus *can* xii communibus spraetis nouos et insolitos habitus adsumpsisse: primi-

f R W 23. **dominicis** *pro nomine, non pro adiectiuo, habeatur necesse est: graeco enim respondet* τῶν οἴκων τοῦ θεοῦ et W (*Gr* καί), *cf Isid-uulg codd opt*: *om f* R 26. contempnere R 28. **ad imitationem**: emetationes (*om* ad) R

f R 22. discensiones R hac R 23, 25. aecles. *ter* R 26. contempn. R 27. conuinticolis R 28. emetation. R 29. praesum|mere R 31. insolidus R 32. habitos *f* primicias R

IV (Isidori uulgata)

etiam dissensiones ac separationes a dominicis constitutis et ecclesiis Dei docere, id est et traditiones ecclesiasticas et ea quae in ecclesiis aguntur debere contemni, priuatis conuenticulis institutis, adque ad imitationem eorum quae in domo Dei aguntur omnia praesumere celebrare: adhuc etiam uestibus communibus spretis nouos et insolitos habitus adsumsisse: primi-

22. **etiam** Θ V **F** **Sp** (= *Isid-uulg*): enim **S** **v** **C** **Q** *s* *Dion*-**H** discessionis V descensiones **F** (*uide etiam notulas orthographicas infra*) **ac separationes**: *om per homoeoteleuton?* V **F** 23. **a**: *om* **S** **v** *s* *Dion*-**H** **constitutis**: *om* **F** *Dion*-**H** (– a^2) **et** Θ V F (*Gr* καί): in **Q** *a*: *om f* **Sp** **S** **v** **C** *s* *Dion*-**H** (– *a*) **ecclesiis**: ecclesiasticas **F** ecclesiarum **Sp** 24. **et**: *om* F 25. in ecclesia Θ K in ecclesias *f* 26. reguntur κ **debere**: + aguntur (*iterum*) K* 27. **conuenticulis**: conuentibus taliter (aliter Υ* Φ* *sed corr m p*) **Q** statutis **S** **v** *s* *Dion*-**H** **adque**: *om* O* **ad**: *om* **v** κ ad imitatione Θ *f* C 28. qua Θ 29. **praesumere**: + et **Sp** 31. communis S* **nouos**: + etiam **S** **v** **Q** *s* *Dion*-H **et**: *om* P insoli Θ 32. habitu *Dion*-**H** (– *a*) habito **v** habitas Φ* adsumpsisset Θ adsummisse *u* adsumisse *v w* **primitias**

Θ V F *f* E *aem* S P X Y Z *u v w* C K O Π Σ Υ Φ *s* α β γ κ λ

dissentiones Θ dissensionis C discensiones Y* discensionis K descensiones F descensionis *f* discessionis V separationis C K seperationes P 23. ecclesis Y 24. traditionis C K P tradicionis *f* 25. eclesiasticas C ecclesis Y 26. deuere Θ* contempni Y 27. conuenticulas? S* conuinticulis K atque Y 28. inmitation. Θ emitation. C que X domu Y 29. presummere Θ 30. caelebrare S 31. commonibus C conmunibus P X comminibus Υ* spraetis K S Υ praetis Π* expretis F *f* nouus K F *f* insoli Θ insolitus K F *f* 32. habitos P Θ* O* *uel* 2 Π Υ* abitos S habitur *f* adsumpsisse S Y (Θ) assumpsisse **Q** 33.

Θ Υ V C K S P X Y

III (Isidori antiqua)

tias quoque fructum et oblationes eorum quas ueterum institutio ecclesiis tribuit sibimet uindicasse, id est propria ratiocinatione doctrinae tamquam sanctis sibi eas offerri debere aput se et inter se dispensandas: seruos a dominis recedentes per hunc inusitatum regionis suae habitum specie religionis dominos

f R W

33. **fructum** R : fructuum *f* W ; *hanc lectionem et hic et in Isid-uulg recepi, collatis can* VII *l* 1 *p* 192, *can* VIII *l* 2 *p* 194 ; *uide Neue-Wagener*[3] i 548 'auch in der Prosa ist nicht selten in guten Hdschr. um für uum, passum . . . tribum . . . magistratum . . . exercitum . . . domum . . . fructum.' 38. et : *om* R 40. **inusitatum** : inuisitantum *f** inuisitatum *f*[2] **regionis** R W (*quod idem ualere uidetur ut* status) : religionis *f* 41. habitu *f*

f R

34. aeclesiis R 38. apud R 39. seruus R dn̄s R 41. speciae *f* R relegionis R

IV (Isidori uulgata)

tias quoque fructum et oblationes eorum quas ueterum institutio ecclesiis tribuit sibimet uindicasse, id est propria ratiocinatione doctrinae tamquam sanctis sibi eas offerri debere aput se et inter se dispensandas: seruos a dominis recedentes et per hunc inusitatum regionis suae habitum specie religionis dominos

can VII (beside line 33)

can III (beside line 39)

Θ V F *f* E *aem* S P X Y Z *u v w* C K O Π Σ Υ Φ *s a β γ κ λ*

V **F** **Sp** **Q** *s Dion*-**H** : primitiua Θ primitus **S** **v** **C** 33. **fructum** (fructu *w*) **S** **v** **C** *γ** : fructuum Θ **Sp** **Q** *s Dion*-**H** ; *om* V **F** 34. earum **Q** **ecclesiis** Θ V **F** **Sp** **C** (*Gr* τῇ ἐκκλησίᾳ) : *om* **S** **v** **Q** *s Dion*-**H** 35. uindicasset **S** (– S[2] Y) 36. **propria** : propriae **Q** *a* ; *om* **v** ratione **F** *tol-2 et urg-ed* ratiocinationi O Y[3] ratiocinatio E 37. **tamquam** : etiam quam **C** ; *om* Θ* (*sed suppl m p*) **eas** : *om* Y offerre **F** X Y Π* *β γ* offerrae *κ λ* (eas offerreas offerri Z) 38. dispensensas V dispensanda (desponsanda P) **S** *u w s Dion*-**H** dispensandum *v* 39. **seruos** : seruis O* λ* et serui Y **recedentes** : retinentes **F** retentis **C** 40. **hunc** : hanc Y *s Dion*-**H** (– *a*[2]) hoc *aem* ; *om* **F** inuisitatum Θ inusitatem Y *β* inusitatae *s* inusitate *Dion*-**H** (– *β*) **regionis . . . specie** : *om per homoeoarcton s* **regionis** (-es S P Y Z *u w γ*) V *aem** Sp-ed **S** *u w Dion*-**H** : religionis (-es O) **C** **F** **Q** *v* E *aem*[2] *alv- et esc-ed* religioni Θ **suae . . . religionis** : *om per homoeoteleuton* **S** **v** **Q** *Dion*-**H** (*sed sensum claudicantem instaurare volens, sicut et alibi in ista sylloga fit, addit* morem **Q**) 41. sub specie **Sp** species K **dominos** : *praem* et **S** **v**

Θ Υ V C K S P X Y

fructum C K S oblat̄ F 35. tribui Θ sibime Θ simet *γ* uindecasse C uindiscasse K 36. raciocinatione K ratiocinationi O doctrine Θ 37. tanquam Θ sc̄s K sc̄isibi Θ *aem* 38. apud C K X Y Υ dispensensas V desponsand. P 39. seruus C K Υ* Φ *u* **a dominis** : ad hominis F recidentes V *u* 40. inusitum Φ regiones S P Y Z *u* sue Θ 41. speciae C dns Θ K dmos Z (*plene scribi oportet*) dominus *u*

III (Isidori antiqua)

can XIII [XIIII] contempsisse: mulieres praeter consuetudinem et sui sexus ornatum hinc se iustificare credentes si uirilem habitum suscepissent, pluresque *can* XVII carum tonsas occansione religionis genuini decoris comas penitus amputasse: *can* XVIIII ieiunia quae in ecclesia praedicantur contemnendo uentri ser- *can* II uisse: nonnullos etiam eorum cybos

F R W

43. **sui sexus ornatum**: suis exornatum R 45. habitu R 47. **amputasse**: *post hoc uerbum comma graecum* νηστείας τε ἐν κυριακῇ ποιούμενοι καὶ τῆς ἁγιότητος τῆς ἐλευθέρας ἡμέρας καταφρονοῦντες *neglexit uel interpres uel scriba, propter homoeoarcton ut uidetur: deest et apud Isid-uulg, habet tamen Prisca p* 154 *l* 43 *supra* 48. **ieiunia** R W: + quoque *f* 49. **contemnendo** W: contemnenda *f* contemnendae R uentris seruisse R

F R

45. suscipissent *f* pluresquae R 46. tunsas R occasione *f** relegyonis R 47. cumas R paenitus *f* ampotasse R 48. aeclesia R 50. nonnullus R cyb̄ (*sc* cybus) R cibis *ut uid* W*

IV (Isidori uulgata)

contemsisse: mulieres praeter consuetudinem et sui sexus ornatum hinc se iustificari credentes uirilem habitum suscepisse, pluresque earum occasione religionis tonsas genuini decoris comas penitus amputasse: ieiunia quae in ecclesia praedicantur contemnendo uentri seruisse: nonnullos etiam eorum cibos carnium

Θ V F *f* E *aem* S P X Y Z *u v w* C K O Π Σ Υ Φ *s a β γ κ λ*

42. contemsisissit K **mulieres**: + quoque Sp praeter consuetudine K **F** 43. **sui sexus ornatum**: suis exornatum P ornatu Θ 44. **hinc**: hic **S** v in **Q** (− Σ) his Σ hoc *s* haec *Dion*-**H** (− *a* λ²) hac λ² **se**: *om* X* iustificare X Y O Φ β **uirilem habitum suscepisse** Θ V **F** Sp **Q** Y: uirilem habitu usu coepisse (cepisse *Z w* caepisse *u*) **S** (−Y) *u w* uirile habitum suscepisset *v* uirilem habitum usu coepisse (uirilem habitu suscoepisse C²) **C** *s a β* uirilem habitum usum coepisse (caepisse κ) γ κ λ 45. **earum**: *om Dion*-**H** (− *a*) 46. occansionem V tunsa K **genuini**: ieiunii F (ienuini *f*) 47. **penitus**: *om* (*ad finem paginae*) Θ 48. **ieiunia**: + quidem *w* in ecclesiis Θ praedicari **C** 49. **contemnendo** Θ V **F** Sp (*Gr* ὑπερφρονοῦντες): contemnenda **S** v **C** **Q** *s Dion*-**H** **uentri seruisse** Θ Sp-ed **S** *a* O Σ Y²: uentris seruisse V **F** E Π Φ (Υ* ?) uenturis eruisse *aem* uesti (uestri C²) seruisse **C** uenteruisse *u* esse debere *w* inuenimus *v* adseruisse *s Dion*-**H** (− *a*) 50. **etiam eorum** Θ V **F** Sp: *tr* eorum etiam **S** v **C** **Q** *s Dion*-**H** (eorum

Θ Υ V C K S P X Y

42. contempsisse **S** muliere S mulieris *f* preter Θ consuitudin. K S 43. suis sexus *aem β* 45. abitum C suscipisse Y plurisque C pluresquae X 46. occansion. V occassione Θ² Y occanione ! Θ* relegionis S Y Υ* tunsas C (K) S F *f* genueni C ienuini *f* 47. decores X γ cōmas F paenitus C S P **Q** 48. que Θ K (C) aeeclesia Y predicantur Θ 49. contempnend. Y nonnullus C K S X F *f* γ 50. cibus C *f* cybus F 52.

III (Isidori antiqua)

carnium tamquam inlicitos refutasse: in domibus coniugatis ne orationes quidem debere caelebrari persuasisse in tantum ut easdem fieri uetent et oblationibus quae in domibus factae fuerint minime communicandum esse decernant: praesbyteros qui matrimonia contraxerunt sperni debere, nec sacramenta quae ab ipsis conficiuntur attingi: loca sanctorum

f R W 51. carnis R 52. **domibus**: + suis W **ne** R W: nec *f* 53. **quidem** R: *om* *f* W caelebrare R 55. oblationes R **in domibus**: + eorum R 58. **contraxerunt** *f* (= *Isid-uulg*): contraxerint R W 59. **nec**: ne R **ipsis** *f* W: his R

f R 51. inlicitus R 53. caelebrare R 54. fiere R 56. minimae *f* 57. prbos R

IV (Isidori uulgata)

tamquam inlicitos refutasse: in domibus coniugatis ne orationes quidem debere celebrari persuasisse in tantum ut easdem fieri uetent et oblationibus quae in domibus factae fuerint minime communicandum esse decernant: presbyteros qui *can* IIII matrimonia contraxerunt sperni debere nec sacramenta quae ab eis conficiuntur adtingi: loca sanctorum

Θ V F *f* E *aem* S P X Y Z *u v w* C K O Π Σ Υ Φ *s* *a* *β* *γ* *κ* *λ*

cybos etiam *β*) 51. **tamquam**: tam V **v** **inlicitos**: inlicitis **F** inlicitas **S** (– Y) **v** inlicita **C** **refutasse**: reputasse (repotasse S) **S** a^2 *w* (C* ?) **Q** (– Υ*) E *aem tol-2-ed s Dion*-**H** reputasset *u* deputasset *v* 52. coniugatorum Σ *s Dion*-**H** aem^2 (= *Gr*) **ne**: nec **F Q** Y *s Dion*-**H** 53. **debere**: *om s Dion*-**H** **celebrari**: *om* K; *collatis iis quae ad ll* 53 54 55 57 (61) 64 67 69 84 88 95 *adnotata sunt, ueri simile fit archetypum codicis* K *ad margines paginarum mutilum uel saltem hic illic lectu difficillimum fuisse* persuasisti K persuasi se Υ 54. eadem **F** Π* ea sede? Υ* **uetent**: uetita K **et**: *om* **S v Q** *s Dion*-**H** 55. oblationis K oblationes **S v** Σ *Dion*-**H** (– *a*) **quae**: quidem K **quae . . . factae fuerint**: quoque . . . factis (fatis P* factas Y) **S v Q** *s Dion*-**H** in domo Θ 56. fuerant **C** **minime**: nimiae S 57. decernat V decerni K decernunt Σ **presbyteros**: + uero **Sp** 58. matrimonium Θ matrimonio V *w* matrimonias *u* in matrimonia *v* 59. **debere**: + dicunt Θ **Sp** **eis**: his V **F** **Sp** 60. contingi Σ sanctarum V

Θ Υ V C K S P X Y

coniungatis Θ orationis K F *f κ λ* 53. quidam *β* deber? Y* caelebrari S celebrare F* persuasse E 55. que Θ facte Θ 56. minimae C nimiae S conmunicandum V P communicand̄ X commonicandum Y comminicandum Υ communicant dum Φ 57. presbos C praesbyteros K **S** prbros Υ 58. matrima E contruxerunt K* contr*a*x*erunt *in ras* Θ (*sed corr m p*) sperne X 59. deberi Θ dibere X que Θ 60. adtingui Y 61.

III (Isidori antiqua)

can XX martyrum uel basilicas contemnere et omnes qui illuc conueniunt et sacramenta conficiunt repraehendere: diuites fideles qui non omnibus renuntiant spem aput Deum non habere: et multa alia quae nulli enarrare possibile est singulos quosque eorum pro suo arbitrio constituere; unusquisque enim eorum per talem institutionem ab ecclesiastico canone recedens tamquam proprias

ƒ R W

66. **quae nulli**: qua ea quae non nullis R **nulli**: + alia? ƒ* **enarrare** R: narrare ƒ W, *cf* enumerare numerare *Isid-uulg*

ƒ R

62. omnis ƒ 63. rep̄hendere ƒ 65. renunciant R apud R 67. singulus R

IV (Isidori uulgata)

martyrum uel basilicas contemnere et omnes qui illuc conueniunt et sacramenta conficiunt reprehendere: diuites fideles qui non omnibus renuntiant quae possident spem aput Deum non habere: et multa alia quae enumerare nulli possibile est singulos quosque eorum pro suo arbitrio constituere; unusquisque enim eorum per talem institutionem ab ecclesiastico canone recedens tamquam proprias leges sibimet

Θ V F ƒ E *aem* S P X Y Z *u v w* C K O Π Σ Υ Φ *s* α β γ κ λ

61. **contemnere**: continere K* 62. **illuc** (illic *aem*) **conueniunt**: in luce ueniunt **F** **et sacramenta conficiunt**: *om per homoeoteleuton?* **S v Q** *s Dion*-**H** 63. conficiuntur E 64. **diuites**: dicentes E dicites K **non**: *om* **v** 66. **alia**: *om* α* 67. **enum erre nulli** Θ V² **F**: et numerare nulli V* enumerari nulli **Sp** numerare nulli X Y O *s* α numerari nulli S P Z **v** C **Q** (– O) *Dion*-**H** (– α) nominari nulli K 68. **quosque**: quoque **S v** *s Dion*-**H** **suo arbitrio** (arbitrium Θ) Θ V **F Sp**: *tr* arbitrio suo **S v C Q** *s Dion*-**H** 69. unusquisquis K unumquemque **Q** 70. **enim** Θ **Sp** (*Gr* γάρ) = *Isid-ant*: *om rell* **per**: pro E **talem institutionem** Θ V **F Sp**: tales institutiones (-onis C K) **S v C Q** *s Dion*-**H** 71. **canone**: *canone in ras s*; *om* **v Sp** **recedens** Θ V **F** *et in ras ut uid s* (=*Gr*): recedentes **S v C Q** *Dion*-**H** 72. tamquihan *ut uid* V legem *Dion*-**H** (– α)

Θ Υ V C K S P X Y

martirum Y contempnere Υ 63. repraehendere C K S X Y 64. diuitis C* dicites K deuites Υ* fidelis C K X ƒ non: nonon P omnibur K onnibus Z 65. que Θ X possedent S apud C K S X Y Υ appud ƒ 67. enum̄erare Θ possibili P O β* 68. singulo P constituaere P 71. recedes Θ recid. *u* κ λ 72. tamquihan V sibime et K* simet S *u* met *v*

III (Isidori antiqua)

leges sibimet condedit. sed nec communis his omnibus et una sententia est: singuli enim prout uidetur et libet accusatione ecclesiae nitendo, tamquam rector non sit, uel addit decreta uel minuit. propter haec ergo coactum est hoc concilium in Gangrense ecclesia regulas istas exponere, quibus probabuntur memorati extra ecclesiam

f R W

72. **leges**: + eorum R 75. **accusatione** R (*Gr* ἐπὶ διαβολῇ): accusationem *f* W (*fortasse legendum* ad accusationem *cum Isid-uulg*) 76. **nitendo** R: nitendū *f* W **rector** *f* W: rectus R

f R

72. legis R 73. communes R 74. singoli R 75. accausation. W* aeclesiae R 79. Gangresse R Cangrense *f* Cangrensi W accles. (*et l* 81) R regolas R 81. mēmorati R

IV (Isidori uulgata)

condidit. sed nec communis his omnibus et una sententia est: singuli enim prout uidetur et libet ad accusationem ecclesiae nitendo, tamquam rector non sit, uel addidit decreta uel minuit. propter haec ergo coactum est hoc concilium in Gangrensi ecclesia habitum canones istos exponere, quibus probabuntur memorati extra ecclesiam

Θ V F *f* E *aem* S P X Y Z *u v w* C K O Π Σ Υ Φ *s* α β γ κ λ

73. **condidit sed** Θ V **F** **Sp**: condidisse **S** *u* **Q** *s* *Dion*-**H** condidisset *v w* concedisse sed C condedisse sed K hiis Y hii Θ 75. **enim**: autem P* 76. nit*ēdo in ras* Θ (*sed m p*) 77. recta non sint *s* **uel addidit . . . minuit**: *om per homoeoteleuton?* Θ **addidit** (*Gr* προσέθηκεν) V **S v** *a* E: addit (addet C) **F C** *s* *Dion*-**H** (– *a*) Sp-ed addunt **Q** 78. minuet? C* minuunt (miniunt Υ*) **Q** **propter**: prt̄ (*sc* preter?) Θ **haec** V **F** Sp-ed (*Gr* ταῦτα): hoc Θ E **S v** ea **C Q** *s* *Dion*-**H** 79. actum est hoc concilium E *urg-ed* coactus est hoc concilium Z coactus est hoc concilio S P X **v** **hoc**: hic K **in**: *om* **S** (–Y) **v C** 80. **Gangrensi ecclesia** Θ **Sp** **S Q** *s a* λ^2: Gangrensi ecclesiae **F v C** Gangrensem ecclesiam *Dion*-**H** (– *a* λ^2) **habitum**: facere et Θ **habitum . . . exponere**: habitum ut . . . exponeret **Q** (–Σ) *a* 81. **istos** V **F S** *u v* **Q** *s* *Dion*-**H** Sp-ed: ipsos Θ istas E O isti *w*; *om* C **quibus**: *om* C **probabuntur** V **F** **Sp** (= *Isid-ant*): probantur Θ **S v C Q** *s* *Dion*-**H** 82. ne memorati essent extra ecclesiam *Dion*-**H** (– *a*) *tr* esse extra ecclesiam *s* (*cf* *Dion*-**H**) **extra**: intra E *aem* (**Sp**?) extra ecclesia Θ **C** γ

Θ Υ V C K S P X Y

73. conded. K communes P O* comminis Υ* 74. sentia Θ sentetia P sententiam *f* singoli C 75. uiditur X libit K 76. accusatione β 77. rectur K 79. quoacta C* quoactum C^2 80. **Gangrensi** V F *f* X Y: Grangensi Θ C K Grangrensi Q S *u w* Gangenensi P* Gangrenensi P^2 Cangrensi Z E *s* Gangrense *v* accclesia Y 81. eponere P* 82. eccles̄ X aecclesiam Y

III (Isidori antiqua)

esse. quod si per paenitentiam condemnauerint haec omnia quae male senserunt, tamquam a se non bene prolata, acceptabiles fiant: adque ideo singula quae debeant condemnare synodus crededit exponenda. quod si qui rennuerit haec quae hodie constituta sunt, tamquam hereticus deputatus abiciatur: et erit non solum incommunicatus, uerum etiam ab ecclesia

IV (Isidori uulgata)

esse. quod si per paenitentiam condemnauerint haec omnia quae male senserunt, tamquam a se non bene prolata, acceptabiles fiant: adque ideo singula quae debeant condemnare synodus credidit exponenda. quod si quis rennuerit haec quae hodie constituta sunt, tamquam hereticus anathematizatus et damnatus abiciatur: et erit non solum incommunicatus uerum etiam

---

f R W

83. **condemnauerint**: non emendauerint R 85. **acceptabiles** *f* W (*Gr* δεκτούς): notabiles R 86. debet R 88. **qui**: qus R rennuerint *f* 89. **quae**: qua R **hodie**: eo diae R 90. **deputatus abiciatur** *f* W: denotatus habeatur R

Θ V F *f* E *aem* S P X Y Z *u v w* C K O Π Σ Υ Φ *s a β γ κ λ*

83. **esse**: *om* Θ per paenitentia C 84. condemnauerit **S** (− Y) **v** condemnantur K hac omni C* omnia haec **Sp** 85. mala S *β* **senserunt**: scripserunt **F** 86. probata **F** proba Θ acceptabilis fiat **C** 87. **ideo**: adeo S Y Z ad eos C P X **v** *s Dion*-**H** (− *a*) ad eas K eos *aem* **debeant** Θ V **F Q** (− O) *a* **Sp**: debent **S v C** O *s Dion*-**H** 88. condemnari Θ **credidit**: credit *aem*; *om* λ* exponendum K 89. **quod**: quos C **quis**: qui *s**; + non **C** *s γ κ*[2] λ renuntiauerit C* *κ*[2] renuntiauerint *κ** λ 90. **haec**: hic X*? hae Π* **hodie**: *om* V **F** instituta Σ **sunt**: + rennui **C** (*delet* C[2]) 91. **hereticus** Θ V **F Sp**: + et **S v C Q** *s Dion*-**H** **anathematizatus et damnatus**: anathematizatur et dampnatus F anathematizatur et damnatur *f* Φ* 92. **non solum**: notus **v** 93. excommunicatus Y incommunicatur **C** **etiam**: + et **S Q** *s a β γ*

---

f R

86. atque *f* singola R 87. credidet R 88. renuerit R 90. haereticus R 92. actiam R

S Θ Υ V C K S P X Y

83. penitentiam Θ P Y 84. comdemnauer. S que Θ C* 85. sense P* sensēr P[2] sinserunt C 86. acceptabilis C K F *f* acceptauiles Θ* 87. atque C X Y que Θ 88. condemnere V* *κ* condemnari Θ contemnare Φ synhodus Υ crededit K 89. renuerit Θ 90. hec Θ . que Θ hodiae P odie X* constita E 91. haereticus V heredicus E ereticus P anatemathezatus C anatemazatos K 93. incommunicatur C K (Φ*?) incomnicatus *β*

III (Isidori antiqua)

habeatur extorrens, donec depraecetur episcopos et de uniuersis quae paenes eos deprachensa adque detecta sunt prodiderit quid horum unusquisque susceperit obseruandum.

ϝ R W 93. **extorrens,** *cf codd* **F** *Isid-uulg*: *hanc formam, in locum uocis* extorris *adhibitam, non agnoscunt adhuc* Thesauri: *sed apud codices Cyprianeos interdum inueni. an ipse adhibuerit Cyprianus, dubium* (*uide tamen* epp xiii 4 [*Hartel* 507. 2], lii 1 [616. 16]); *homines minus doctos, Celerinum dico et Caldonium, quorum epistulae cum Cypriani epistulis seruatae sunt, scripsisse* extorrentes extorrentibus *testantur codices* (*quamuis repugnante Hartel*) epp xxi 2, xxiv 1, xlii *bis* [531. 5; 536. 13; 590. 5, 7] **depraecetur:** *quasi pro graeco* (*non* δεήσει *sed*) δεήσεται 94. episcopo R 96. proderit R, *cf codd* **F** *Isid-uulg*

ϝ R 93. exturrens ϝ exturres R depc̄etur ϝ 95. paenis R dep̄hensa ϝ atque ϝ 96. proderit R 97. susciperit ϝ

IV (Isidori uulgata)

ab ecclesia habeatur extorris. donec deprecetur episcopos et de uniuersis quae penes eos deprehensa adque detecta sunt prodiderit quid horum susceperit obseruandum.

94. ab ecclesiam **F S** (– Y) **habeatur:** abicitur **F** abiciatur E **extorrens F** exter **C** extorres *Dion*-**H** (– *a* β^2) 95. *Incipit cod* T *ad uerba* -cetur ep̄s **episcopos** Θ V Sp Σ *s* κ λ: eps T **F C** S Z v β^2 γ episcopus P X Y episcopum **Q** (– Σ) epis β^* **de:** *om* F* X* **de uniuersis:** diuersis K 96. poene *Dion*-**H** (– *a*) depraehensae atque detectae *s Dion*-**H** 97. **detecta:** detracta **F** **sunt:** *om* Θ T **Q** (– Σ) proderit **F** prodiderint Σ prouiderit *s Dion*-**H** (– *a*) **quid:** qui **C** *Dion*-**H** (– *a*) quod *alv toll et urg-ed* **quid horum:** quo honorum **E** 98. susceperis Θ **obseruandum:** obsequendum *tol-2-ed* — Θ V F *f* E *acm* S P X Y Z *u v w* C K O Π Σ Υ Φ *s a* β γ κ λ § T

Inde a fine epistulae synodicae transeunt ad Dionysium codices v s Dion-**H** (*e quibus v capitula et canones secundum priorem, s Dion*-**H** *secundum alteram, eius interpretationem exhibent*) — ¶ *v s a* β γ κ λ

94. ecclesi *u** extorrens F *f* extorres β* γ κ λ extoris Y 95. depraecetur K S X Y dep̄cetur P eps F *f* C K T S Z *u* β² γ episcopus P X Y huniuersis F 96. que Θ paenes V T S P poenis C K penis F *f* poene β γ λ pene κ depraehensa C K T S X dep̄hensa P Y Υ deprehense β atque T X Y 97. prodedirit K proderit F *f* 98. susciperit T X Y — Θ Υ V C K S P X Y § T

III (Isidori antiqua)

LVIIII [I]

Si quis nuptias accusandas putauerit, et mulierem fidelem ac religiosam cum uiro suo dormientem abominandam crediderit, aut etiam accusandam tamquam non posse coniugatos in regno Dei ingredi: anathema sit.

LX [II]

Si quis carnes manducantem ex fide cum religione (praeter sanguinem et idolo immolatum et suf-

f R W LVIIII *scripsi, uide canones Ancyritanos et Neocaesarienses supra p* 140: LVIII *f* LX R I W 2. fidilissimam R 6. coniugatos *f* W: coniogatum R in regno R (*cf Isid-uulg*): in regnum *f* W
LX: LVIIII *f* LXI R II W 1. carnes R (*Gr* κρέα): carnem *f* W 2. religione R W (*Gr* εὐλαβείας): dilectione *f* 3. idolo immolato? R*

f R LVIIII [I] 1. potauerit R 2. fidil. R relegiosam R 4. credcdirit R 5. taquam R 6. coniogat. R rigno R 7. anathima (ingrediant athima R*) R
LX [II] 1. manducantim R 3. immolatō R

IV (Isidori uulgata)

I

Si quis nuptias in accusationem deduxerit, et mulierem fidelem ac religiosam cum uiro suo dormientem abominandam crediderit, aut etiam accusandam tamquam non posse coniugatos in regno Dei ingredi: anathema sit.

II

Si quis carnem manducantem ex fide cum religione (praeter sanguinem et idolo immolatum et suf-

Θ V T F *f* E *aem* S P X Y Z *u w* C K *bb* O Π Σ Υ Φ

I: II **F**, *qui codices epistulam synodicam pro canone* I *habent*
1. **Si quis nuptias**: *singulorum canonum initia (nimirum ut minio distinguerentur) spatio relicto omisit* Z **in accusationem** Θ V **Sp S v** *bb* **Q**: in accusatione T **F** C K 2. duxerit *u** et: * * (et *uel* ut *sub rasura*) *bb* **fidelem . . . dormientem** (-ente F *et f** ?) Θ V T **F Sp** (*cum Isid-ant et Gr* τὴν καθεύδουσαν μετὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς οὖσαν πιστὴν καὶ εὐλαβῆ): *om* **S v** C **Q** 4. abominanda V Π 5. **tamquam**: quam V **F** 6. coniugatis **F** in regno Θ V T **F** S K: in regnum **Sp S** (– S) **v** C *bb* **Q** ingredi: *om* K
II: III **F**
1. carnes **F** (*fortasse recte, cf Gr* κρέα *et Isid-ant cod* R) 2. cum religionem Θ T *bb* praeter sanguine *aem* 3. idolum *bb* immolato Θ immolatam T **F** E **Q** et suf-

III Eiusdem epitome Ferrandi

Canonis I [LVIIII] *apud Ferrandum nulla inuenitur mentio: sed uide p* 194

[CLVIIII] Vt qui manducantem carnes

C *trec* CLVIIII: *desunt et hic et apud ceteros canones numeri in cod* C 1. manducantem: mantem C

Θ Υ V T C K *bb* S P X Y

I 1. acusationem Θ* (*corr m p*) P O accussationem Y accusacionem *bb* 2. hac Θ 3. religiosum Θ* (*corr m p*) 4. abhominandam Y credidedirit Z credcderit *bb* 5. adcusandam K acusandam P accussandam Y accusandandam E 6. coniugatus C K *bb* Y *u* 7. anatima K
II 2. relegion. *bb* S Y Υ* preter Θ X *bb* 3. idulo K imolat. Υ inmolato Θ 4.

V (Dionysii I)

I De his qui nuptias execrantur.

Si quis uituperat nuptias, et dormientem cum uiro suo fidelem et relegiosam abominatur, aut culpabiles aestimat uelut qui in regnum Dei introire non possint : anathema sit.

II De his qui abhominantur eos qui carnibus moderate uescuntur.

Si quis carnem (praeter sanguinem et idolis immolatum et suffocatum) cum religione manducantem et fide

---

M *v* I *Titulum om hic* (*habet tamen in indice*) *v* 4. aestimant *v** in regno *v*
II *Titulum om hic* (*habet tamen in indice*) *v* 3. cum religionem *v** 5.

IV Epitome interpretationis Isidori Vulgatae Hispana

VII EX CONCILIO CANGRENSE

I Qui nuptias accusat, anathima sit.

II Qui carnes exacrat †manducandi†, anathima sit.

U Z *h* VII U Z : *om h* CANGRENSI *h*
I 1. accusa U anathema Z
II 1. carnis U **exacrat** Z : exagral U execrat *h* ; *formam* exsecrare (*non solum* exsecrari) *apud uetustissimos in usu fuisse docet Neue-Wagener* Formenlehre[3] iii 39 ; *e christianis conferas Lactantium* mort. pers. xxii 4, 'pro inimicis hostibusque protriti et execrati' **manducandi** Z *h* : manducantdi U* manducant U[2] 2. anatī U anathema Z

VI (Dionysii II)

LVIIII [I] De his qui nuptias execrantur. Cr *cap* cxxi

Si quis uituperat nuptias, et dormientem cum uiro suo fidelem ac religiosam detestatur, aut culpabiles aestimat uelut qui in regnum Dei introire non possint : anathema sit.

LX [II] De his qui abominantur eos qui carnibus uescuntur. Cr *cap* cxxii

Si quis carnes edentem (praeter sanguinem et idolis immolatum et suffocatum) cum religione et fide

---

Λ *a j l m s* B α β γ δ κ λ Cr-w

LVIIII *j* : I *codd cett* exsecrarunt Λ execratur *l* 1. dormiente *j** 2. fidele κ[2] ac : a *l** 4. in : *om s a* regno Cr-ed 5. possent Cr-w possunt Cr-ed
LX *j* : II *codd cett* 1. carnem B* **Cr** edentium β 3. cum religionem et fidem *a* γ* δ* **fide condemnat** : fide con-

---

LVIIII [I] execr. *l* 2. uiro : uero Λ 3. Λ reliosam Λ* culpabilis *j* 4. estimat *l* α β δ extimat γ rignum Λ
LX [II] habuminantur Λ abhominantur *j* abomintur κ* 1. aedentem Λ 3. suffugatum Λ

III (Isidori antiqua)

focatum) crediderit condemnandum, tamquam spem non habentem quod eas manducet: anathema sit.

LXI [III]

Si quis seruum occasione religionis doceat dominum suum [debere] contemnere et eius ministerium deserere, ac non potius docuerit eum suo domino bona fide et cum omni honorificentia deseruire: anathema sit.

ϝ R W LXI: LX ϝ LXII R III W   2. **debere** R (*cum Isid-uulg*): *om* ϝ W (*cum Gr*)

ϝ R   4. credediri R   6. mamducit R   anathima R

LXI [III] 1. occansione R   relegionis R   4. pocius R   6. honore ficencia R   anathima R

III Eiusdem epitome Ferrandi

ex fide condemnandum crediderit. anathema sit. CONCL: GANGRENSI TITL: II

Canonis III [LXI] *mentio non inuenitur apud Ferrandum*

---

cre* diderit *trec*   GANGENSI *semper* C   CANG RENSI *semper trec*

IV (Isidori uulgata)

focatum) crediderit condemnandum, tamquam spem non habentem quod eas manducet: anathema sit.

III

Si quis seruum occasione religionis doceat dominum suum debere contemnere et eius ministerium destituere ac non potius docuerit eum suo domino bona fide et cum omni honorificentia deseruire: anathema sit.

---

focatum: et suffocatam **T**; *om* **Q**   4. crediderint E   condemnandam **Q** (– O), *e can* i *ll* 2–5   5. **tamquam**: *in ras* O; tam Θ quamquam *w*   **spem**: *om* V; + apud deum *urg-ed*   **quod**: quos S ut **C** (*corr* C[2])   6. **eas**: + non **F** C K (*delet* C[2])   manducat T **F**   Θ V T F ϝ E *acm* S P X Y Z *u w* C K *bb* O Π Σ Υ Φ

III: IIII **F**

1. **seruum**: seruorum V; + alienum **Sp S v C Q**   occasionis K occasionem O*   2. dominicum V* (*sed corr m p*)   **debere**: de uero T libere ? X*   3. **et**: *om* **S** (– Y) **v**   **ministerium**: minis *w*   4. **ac**: *om* **F**   5. **suo**: suum S   **fide**: *in ras* ? Θ   6. **deseruire** Θ V T **F** O Y[3] **Sp** (*cum Isid-ant*): seruire **S** (– S) **v C Q** (– O) suo dominae S   **anathema sit**: *om* O*

---

credederit X *bb*   contemnandum Θ   5. abent P   6. manducit K mandicet ? P*   anth T   Θ Υ V T C K *bb* S P X Y

III 1. occassione Θ Y occansione V S occus**ione Υ occa**satione Φ   relegionis S Y *bb* Υ*   3. condemnere Y contempnere Υ   4. distituere C K T S P X F ϝ *bb* Υ   hac Θ C K   pocius P   6. honoreficentia C honorificencia P   anth T   7. si Θ

V (Dionysii I)

condempnat, tamquam spem propter esum huiuscemodi non habentem: anathema sit.

III De seruis qui iugum famulatus excutiunt christianitatis obtentu.

Si quis praetextu diuini cultus doceat seruum dominum contempnere proprium, ut discedat ab eius obsequio nec ei cum beneuolentia et omni honore deseruiat: anathema sit.

VI (Dionysii II)

condemnat, uelut spem propter huiusmodi perceptionem non habentem: anathema sit.

LXI [III] De seruis qui iugum famulatus abiciunt christianitatis obtentu. Cr *cap* cxxiii

Si quis seruum praetextu diuini cultus doceat dominum contemnere proprium, ut discedat ab eius obsequio nec ei cum beneuolentia et omni honore deseruiat: ¶anathema sit. ¶ *fol* 58 *b* Λ

M *v* huiuscaemodi M III *Titulum om hic* (*habet tamen in indice, ubi pro* obtentu *habuerat* obtentus) *v* 1. praetectu M 2. dominum: + suum (*sed habet etiam* proprium *infra*) *v* 5. deseruire *v*

---

dempn*at* B *in ras* fidemnat δ* 4. spem: * * spe*m in ras* Λ (semper ? Λ*) 5. preceptionem *ut uid* β* non: *om* Cr-w* habentem: habendum Λ; + salutis B LXI *j*: III *codd cett* seruis: his B famulatus abiciunt: seruitutis effugiunt (*cf indicem capitulorum apud Dion* I, *p* 165 *supra*) B famulatu*s in ras* δ 1. seruum: + alienum *l*, *cf Isid-uulg codd* praetextu: praetextum B* β* sub praetextu Cr diuinae γ 4. obsequium β* δ* 5. omni: *om s** *de*seruiat *in ras* γ anathema sit: *incipit hinc fragmentum* Ξ, *uide p* 163 *supra*

Λ *a j l m s* B α β γ δ κ λ Cr-w

§ Ξ

IV Isidori epitome Hispana

III Seruum alienum qui suaserit quasi propter regula, anathima sit.

U Z III *Canonem om h* 2. propter regula U, *cf Neocaes can* III *p* 125, *can* VIII *p* 131: propter regulam Z anathema Z

---

4 condemnat *j* LXI [III] famulatos Cr-w 4. beniuolentia *j*

Λ

III (Isidori antiqua)

LXII [IIII]

Si quis discernit, de oblatione non communicans quam praesbyter caelebrauerit coniugatus: anathema sit.

LXIII [V]

Si quis docet domum Dei contemtibilem esse debere et congregationes quae in ea fiunt: anathema sit.

f R W LXII: LXI *f* LXIII R IIII W 1. **discernit** *f* W (*Gr* *διακρίνοιτο παρά*: *cf Isid-uulg*): descedens R discedit C², *canonem enim hunc adducit codicis* C *manus secunda* (*de* C* *uide Isid-uulg*) Si quis discedit de oblacione non comunecans quam prsb celebrauerit coniugatus anathema sit
LXIII: LXII *f* LXIIII R V W

f R LXII [IIII] 1. oblatiō R 2. prbt *f* pbr R 3. celebrauerit R cum iogatus R coniugatos W* *ut uid* anathima R
LXIII [V] 1. docit R 2. congregaciones R 3. anathima R

III Eiusdem epitome Ferrandi

[LXXXVIIII] Vt de oblatione praesbyteri coniugati nullus audeat non conmunicare. CONCL: GANGRENSI TIT: IIII

[CLX] Vt qui domum Dei contemptibilem duxerit, anathema sit. CONCL: GANGRENSI TITL: V

C *trec* LXXXVIIII 1. prbi C pbri *trec* 2. **non** *trec*: *om* C 3. CONCIL: CARTHAGINENSI TITVLVM III *trec*
CLX 3. TITL: V *trec*: TITL VIIII ET X (*c Ferrandi canone sequenti, sc* CLXI, *uide p* 194 *infra, ceteris quae interueniunt per homoeoteleuton omissis*) C

IV (Isidori uulgata)

IIII

Si quis discernit presbyterum coniugatum, tamquam occasione nuptiarum quod offerre non debeat et ab eius oblatione ideo abstineat: anathema sit.

V

Si quis docet domum Dei contemtibilem esse debere et congregationes quae in ea fiunt: anathema sit.

IIII: V **F** (*et* V T, *quippe qui una cum epitome Hispana, p* 189 *col a, canonem sequenti postponant*) *Hunc canonem ob licentiam matrimonii presbyteris datam disciplinae occidentali minime congruum prorsus omittunt* **C Q** (*sed* C² *interpretationem Isid-ant supplet, quam uide*) *et exemplar ut uid codicum* **S v** *quippe qui interpretationem Dionysii priorem mutuentur, uide p* 189 *col a. de* **C Q** *confer canonem* X *concilii Ancyritani, p* 80 *col b supra, in notulis ad l* 5. *textum ad fidem codicum* Θ V T **F** **Sp** *constitui* Θ V T F *f* E *acm*
2. occasionem nuptiarum Θ V T occasione nuptiale **F** 3. debere E debet *aem* Sp-ed 4. **ab**: *om* F **eius**: eis T **ideo**: + se **Sp** **abstineat**: abstinet E *aem cum mat-esc-urg-ed* ¶ F *f*
V Θ **Sp** **S v**: IIII V T **C Q** *Hunc canonem omittit* **F**, *praecedenti praemittunt* V T § S P X Y Z *u w* C K *bb* O Π Σ Υ Φ
2. deberet et *u* **et . . . fiunt**: et non congregationes quae in ea fiunt sequitur **Q** 4. **sit**: *om* Y • Θ

IIII 1. prbm T praesbyt. S P X praesbit. Y presbiterē E 2. occassion. Θ occansion. V T Θ V T
V 1. doce Θ docit K contemtiuilem Θ contemptibilem T S Y Υ 2. congregationis K X congregaciones *bb* 3. que Θ anath T § Υ *bb* S P X Y

V (**Dionysii** I)

IIII De praesbiteris qui coniuges habuerunt.

Si quis praesbitero qui uxorem habuit forte discernit, quod non debeat eo ministrante de oblatione percipere: anathema sit.

V De his qui aecclesiae conuentus abiciunt.

Si quis domum Dei docet esse contemptibilem eiusque conuentus: anathema sit.

M v IIII presbiteris M *Huius canonis* (*omisso* SPX·YZ uw *titulo*) *interpretationem nostram mutuantur codices Isidoriani* **S v** (*scilicet* S P X Y Z u w: *cf p* 162 *supra*) 1. **praesbitero** (prbos *u*) M S X* **v**: a praesbitero *v* X² Y (*cf Dion* II) praesbyterorum P (*de* Z *uide ad can* I *l* I *p* 184 *col b supra*) 2. **forte**: for M* 3. **debeat** M *v*: habeat (habea *u*) **S v** ministrant̄ P ministrantem S 4. **percipere**: *om* **v** **anathema** ¶ S v **sit**: *praem* qui accipere rennuerit *w*
V 2. **contemptibilem**: + deberet *v*

VI (**Dionysii** II)

⌈LXII [IIII] De praesbyteris qui habuere coniugia. *Canonem om* Cr

Quicumque discernit a praesbytero qui uxorem habuit, quod non opor⌉teat eo ministrante de oblatione percipere: anathema sit. § *fol* 59 *a* Λ

LXIII [V] De his qui ecclesiae conuentus spernendos existimant. Cr *cap* cxxiiii

Si quis docet domum Dei contemtibilem esse et conuentus qui in ea celebrantur: anathema sit.

LXII Ξ *j*: IIII *codd cett* *Hunc canonem ut disciplinae occidentalium minime congruentem om* **Cr** **habuere** Ξ *j m s* **H**: habuerunt *a l* B (*tr* coniugia habuerunt B) 1. **discernit**: disceserit γ **a**: *om* δ* (*sed suppl m p*) 3. **ministrante**: ministeria *a** ministrare λ* de oblationem *a* δ* Λ Ξ *a j l m s* B α β γ δ κ λ
LXIII Ξ *j*: V *codd cett* **qui**: + in β *tr* conuentus ecclesiae Cr-ed **spernendos existimant**: spernunt **Cr** existiment *a** exestimati sunt δ 1. doceat Cr-w 2. **esse**: *om* B* **et**: aut *a a* 3. *ea* * * * λ *in ras* anath̄ (*om* sit) δ, *et similiter apud cann* lxv lxvi lxviii lxx lxxiii lxxiiii lxxvi § Cr

IV **Isidori epitome Hispana**

IIII Si quis domum Dei contemptu habere uidetur, anathima sit.

V Qui presbyterum coniugatum spernit, anathima sit.

U Z *h* IIII 1. **quis** U Z: que *h* contemtu Z contemtui *h* 2. **uidetur** (uedetur U) U *h*: uidentur Z ¶ *h* anathema Z
V *Canonem om h* 1. prm U* prbm U² 2. anathema Z

LXII [IIII] pbris *l* habere γ 1. presbytero *j* Λ Ξ prbo *l* 4. anethema Ξ
LXIII [V] aecclesiae *l* conuentos Λ *a* connentis γ exsistimant Ξ 1. contemptibilem Ξ² *l* comtemtibilem β* 3. caelebrantur *j*

III (Isidori antiqua)

LXIIII [VI]

Si quis, extra ecclesiam priuatim populos congregans et contemnens ecclesiam, praeter praesbyterum qui episcopi consilio constitutus est actiones ecclesiasticas uoluerit caelebrare: anathema sit.

---

f R W LXIIII : LXIII *f* LXV R VI W   3. **praeter praesbyterum qui episcopi consilio constitutus** (*Gr* μὴ συνόντος τοῦ πρεσβυτέρου κατὰ γνώμην τοῦ ἐπισκόπου) *f* W : et prbt qui epis concilio remotus R

---

f R LXIIII [VI] 1 *et* 3. aeclesiam R   2. populus R   3. prbt R   4. epis R   5. acciones R aeclesiasticas R   6. anatima R

III Eiusdem epitome Ferrandi

Canonis VI [LXIIII] *nulla apud Ferrandum inuenitur mentio*

IV (Isidori uulgata)

Υ V T C K S P X Y *bb*   VI 1. eccl̄ X   pribatim F priuatum E   2. populus K (*ut uid*) X *bb* Υ* Φ polos O* populo V F *f*   contemnate X contempnat Q   3. sanctionis K sancxionis *bb*   quae S   4. apud C K T S X Y Z *bb* Υ   presbo C prbo T *bb* praesbitero S X praesbytro P presbitero Y prebm K prbro Υ   5. aga K   6. anathemo *bb*

IV (Isidori uulgata)

VI

Si quis extra ecclesiam priuatim populos congregans contemnat [ecclesiasticas sanctiones ipsamque] ecclesiam, aput se autem sine presbytero agat cum consilio episcopi: anathema sit.

V T F *f* E *aem* S P X Y Z *u w* C K *bb* O Π Σ Υ Φ

VI : V C K (*bb enim canonem canoni sequenti postponit*) Q *Hunc canonem diuerse reddit* (*fortasse exemplar eius per homoeoarcton* Si quis . . . Si quis *canonem omiserat, omissum ab alio fonte suppleuerat*) Θ Si quis extra ecclesiā in alio lo [*sc* loco] priuato contemnens ecclesiam Dei populos congregat et citra prbm uel episcopum eucharistia errogat anathema sit

1. extra ecclesia K *f*   priuate K   2. populo V **F** populum T   congregat *aem*   **contemnat**: et contemnit *aem*² contemnant Y*   3. **ecclesiasticas sanctiones ipsamque Sp S v C Q** : *haec uerba a* V **F** T (*cf Isid-ant*) *omissa ideo non in totum reieci quia uoci* ecclesiae *apud graecum textum bis memoratae* (καταφρονῶν τῆς ἐκκλησίας τὰ τῆς ἐκκλησίας ἐθέλοι πράττειν) *fortasse respondent et ob homoeoarcton posse uidentur excidisse*   4. **ecclesiam** : *bis* K   **sine presbytero agat cum consilio episcopi** V T : *uerba quae ita graecum textum reddunt ut sensum inuertant* (μὴ συνόντος τοῦ πρεσβυτέρου κατὰ γνώμην τοῦ ἐπισκόπου) *non mirum est apud scribas offensam excitasse; unde codd* **S v** *interpretationem Dionysii priorem* (*cf can* IIII *supra*) *mutuati sunt*, *p* 191 *col a* ; *codd* **F Sp C Q** *suo Marte alii alio modo in melius trahere temptauerunt* sine presbytero agat et sine consilio (consilium Π Υ* Φ) episcopi (epo *f**) **F Q**, cum presbytero (prebm K) agat sine consilio episcopi **C**, sine consilio episcopi cum presbitero (presbiterum E presbiteris Sp-cd *cum alv* ?) agat **Sp**   5. **cum consilio** : cum filium T   epo *f**   6. **sit** : *om* Y

¶ S P X Y Z *u w*

Notulas orthographicas in col a inuenies

V (Dionysii I)

VI De his qui aecclesiastica ministeria praeter aecclesiam faciunt.

Si quis extra aecclesiam seorsum conuentus caelebrat, et dispiciens aecclesiam ea quae sunt aecclesiae uoluerit agere, non conueniente praesbitero secundum episcopi iussionem : anathema sit.

M *v* § S P X Y Z *u w* VI aecclesiasticamministeria M 2. celebrant *v* 3. **ea quae sunt . . . anathema sit** : *hanc ulteriorem canonis partem mutuati sunt* **S v** (*uide can* IIII *supra*) aea P 4. uolueri P uoluerint *u* 5. praesbytero M praesbytro P presbitero Y ¶ S v

IV Isidori epitome Hispana

VI Si quis populum congregat absque ecclesia quasi exacrando, anathima sit.

U Z *h* VI 1. **congregat** : congreca *uel* congrega U 2. eccl̄ Z **exacrando** Z : exgrandum U execrando *h* anathema Z

VI (Dionysii II)

LXIIII [VI] De his qui ecclesiastica ministeria praeter ecclesiam faciunt. Cr *cap* cxxv

Si quis extra ecclesiam seorsum conuentus celebrat, et dispiciens ecclesiam ea quae sunt ecclesiae uoluerit usurpare, non conueniente praesbytero iuxta decretum episcopi : anathema sit.

LXIIII Ξ *j* : VI *codd cett* mysteria B* ecclesia δ* 2. **celebrat et** : caelebrate *j** caelebrat *j*[2] caelebret et *a β* 3. ea : *praem* et *κ* 4. non ueniente δ* Λ Ξ *a j l m s* B *a β γ δ κ λ* Cr-w

LXIIII [VI] aecclesiastica *l* prater B aecclesiam Λ Ξ *l* 1. aecclesiam *l* 2. conuentos *γ* caelebrat Λ *j* despiciens Ξ *j l* despiens *β** 3. aecclesiam *l* aecclesiae *l* 5. presbytero Λ prbo *j* pbro *l* epsi Λ

III (Isidori antiqua)

LXV [VII]

Si quis oblationes fructum ecclesiae debitas uoluerit extra ecclesiam accipere uel dare praeter conscientiam episcopi, et non magis cum consilio eius cui haec credita sunt de his agendum putauerit: anathema sit.

---

f R W LXV : LXIIII *f* LXVI R VII W 1. **fructum** R, *cf p* 177 *l* 33 : fructuum *f* W 2. **debitas uoluerit** (*Gr* ἐθέλοι) *f* W : debita soluerit R 3. **dare** : + praesumserit (*confer notulam praecedentem*) R 5. **cum consilio eius** : cum consilium (*om* eius) R

---

f R LXV [VII] 1. fructuum *f* W eclesiae R 2. debetas *f* eclesiam R 3. accepere R 4. consciencian R 5. credicta R* 6. potauerit R 7. anathima R

IV (Isidori uulgata)

VII

Si quis oblationes fructum uel primitias ecclesiae debitas uoluerit extra ecclesiam accipere uel dare praeter conscientiam episcopi et non magis cum consilio eius de his agendum putauerit: anathema sit.

Θ V T F *f* E *aem* S P X Y Z *u w* C K *bb* O Π Σ Υ Φ Ψ

VII : VI C K **Q** v *bb* (*quippe qui canonem praecedenti canoni praemittat*) : *incipit hinc denuo cod* Ψ

1. **oblationes fructum** (*contracta genitiui casus forma pro* fructuum *adhibetur*, *uide quae adnotaui ad p* 177 *col a l* 33 *supra*; *Gr* καρποφορίας) V : oblationis fructum Θ oblationis (oblt̄is F) fructus (fructos T) T **F** oblationem fructum P* X Y oblationem fructuum S P² Z **v** *bb* **Q** oblationem uel fructuum (*neque deest* uel *ante* primitias) C K 2. primitiuas Θ ecclesias E **debitas** : diuites **v** deditas *urg-ed* 3. extra ecclesia **F** C K *u* 4. **praeter** : extra E praeter conscientia **F** K **episcopi** : + uel eius qui huiusmodi (eiusmodi Sp-ed) officia commissa sunt (= *Dion* II) Sp **et** : ut *bb* 5. **cum** : quam *aem* **cum consilio** : cum solio F cum consilium T² (*sed ut uid m p*) eiusdem his E 6. agendam **C** agere Θ

III Eiusdem epitome Ferrandi

[XXXVII] Vt praeter conscientia episcopi oblationes fructum ecclesiae

---

C *trec* XXXVII 1. **praeter conscientia** C : praeter conscientiam *trec* 2. **fructum** C, *uide Isid-ant cod* R, *Isid-uulg codd* Θ V X Y : fructuum *trec*

Θ Υ Ψ V T C K *bb* S P X Y

VII 1. oblationis Θ T* *f* (obltis F) oblacion. *bb* **fructum** Θ V P* X Y : fructuum S P² Z **C Q** 2. primicias X *bb* ecclesie Θ aecclesiae P Y aclēs *u* 3. accepere S Y darae P 4. preter Θ *bb* prepter F constientiam C consciencian *bb* epis E 6. potauerit C K S putarit *f* anath̄ T

V (Dionysii I)

VII De fructuum oblationibus quae ministris aecclesiae conferuntur.

Si quis oblationes aecclesiae extra aecclesiam accipere uel dare praeter conscientiam episcopi uel eius cui commissa sunt ista uoluerit, nec cum consilio eius egerit: anathema sit.

M *v* VII **fruotuum** M (*et in capitulorum indice v*) : fructum *v* **quae** M (*et in indice v*) : qui *v* aeclesiae M 1. oblationis M 3. consientiam *v**

IV Isidori epitome Hispana

VII Si quis primitias uel decimas absque ecclesia dederit uel acciperit, anathima sit.

U Z *h* VII 2. acceperit Z 3. anathema Z

VI (Dionysii II)

LXV [VII] De fructuum oblationibus quae ministris ecclesiae conferuntur. Cr *cap* cxxvi

Si quis oblationes ecclesiae extra ecclesiam accipere uel dare uoluerit, praeter conscientiam episcopi uel eius cui huiuscemodi officia commissa sunt, nec cum eius uoluerit agere consilio: anathema sit.

LXV Ξ *j*: VII *codd cett* **fructuum** Λ Ξ **oblationibus** Λ Ξ *j s a* β κ λ : oblationibus fructuum **Cr** fructum oblationibus *a m* γ (oblationum *ut uid* γ*) fructuum oblationis *l* fructu oblationum B δ **quae** : qui δ conf*u*r*a*ntur *in ras l* 3. conscientia β γ 4. **cui** : *om* δ* huiusmodi *a* B κ λ **Cr** officium *a** (*a j l m s* B α β γ δ κ λ Cr-w)

LXV [VII] fructum *a m* γ aecclesiae *j l* 1. Λ Ξ aecclesiae *l* 2. aecclesiam *l* ecclaesiam *j* accepere Λ 3. preter epsi Λ

III (Isidori antiqua)

LXVI [VIII]

Si quis dederit uel acceperit fructum oblationes extra episcopum uel eum qui ad dispensationem boni operis constitutus est: anathema sit.

LXVII [VIIII]

Si quis uel uirginitatem uel continentiam professus tamquam abominabiles nuptias iudicauerit et non solum propter hoc quod

f R W LXVI : LXV *f* LXVII R VIII W 2. **fructum** R* ? (*cf can* VII *l* 1, *p* 92) : fructuum *f* R² W oblationis *f* oblacioni R **extra** : *praem* et *f* W
LXVII : LXVI *f* LXVIII R VIIII W 2. **pro-**

f R LXVI [VIII] 1. acciperit *f* 2. fructum R* ? oblationis *f* oblacion. R 3. dispinsacionem R 4. anathima R
LXVII [VIIII] 1. uirgitatem R* 6. anathima R

III Eiusdem epitome Ferrandi

debitas nullus uel dare uel accipere audeat. CONCL: GANGRENSI TITL: VII ET VIII

[CLXI] Vt qui nuptias condemnat, anathema sit. CONCL: GANGRENSI TITL: VIIII ET X

C *trec* 3. deuitas *trec* 4. **audeat** C : uideat *trec* GANGRENSI : CARTĦ C CARTHAĠ *trec*
CLXI 1. **Vt qui . . . GANGRENSI** : *canonem om per homocoteleuton* C, *uide p* 188 *col a supra* condemnatur *trec*

IV (Isidori uulgata)

VIII

Si quis dederit uel acceperit fructum oblationes extra episcopum uel quemlibet ministrum tamquam ad dispensationem boni operis: anathema sit.

VIIII

Si quis uel uirginitatem uel continentiam professus tamquam abominabiles nuptias iudicat et non propter solum hoc quod

Θ V T F *f* E *aem* S P X Y Z *u w* C K *bb* O Π Σ Υ Φ Ψ

VIII : VII **C Q** 2. **fructum oblationes** Θ V Sp-cd (*uide can* VII) : fructum oblationis (oblt̄ F) T **F S** (– S) **v C** fructuum oblationes (-is E*) E *aem* fructuum oblationem O Σ Ψ fructum oblationem Π Υ Φ oblationes S **extra** : *praem* est *w* **episcopum** : eps Θ epo *u* 3. **quemlibet** *usque ad* **boni operis** (*l* 4) : eum qui constitutus est ab eo ad dispensandam misericordiam pauperibus (=*Dion* II) **Sp** **quemlibet** : quilibet F quelibet *f* **ministro v** 4. **a dispensationem** Θ *u* a dispositionem *w* ad dispensatione **F** **operis** : + et qui dat et qui (quia *u*) accipit (accepit E *u* accip̄ *w*) **Sp v** (=*Dion* I II) 5. **sit** : *om* Y § G
VIIII : VIII **C Q** G, *canonem enim laudat cod* G *fol* 31 *b sub tit* CAÑ GRANḠ CAP VIII 1. **uel** 1° : *om* F **S v** 2. **professus** : *om* **C** G 3. abominabilis T **F C** **iudicat . . . propositum** (*l* 6) : *om* G **iudicat** ¶ G Θ V **F** *aem* Sp-cd : is dicat T dicat **S v C Q** indicat E **et** : ut Θ 4. *tr* solum propter **S v C Q** *tr* hoc solum T E

Θ Υ Ψ V T C K *bb* S P X Y

VIII 1. acciperit V T C Y *bb* 2. fructuum O Σ Ψ *aem* oblationis C K T X Y Z *f u* oblacionis *bb* oblt̄ F eps Θ 3. quemlibit K quilibet F quelibet *f* quemliuet *u* 4. dispengacionem *bb* disponsationem Υ* dispinsationem Ψ*
VIIII 2. contenentiam Z *bb* cotenentia *u* 3. abominabilis C K T G *f* abuminabilis *bb* abhominabiles Y abominabelis X abhominabilis F

V (Dionysii I)

VIII De his quae ad usus pauperum conferuntur.

Si quis dederit uel acciperit oblata praeter episcopum uel illum qui constitutus est ad dispensandam misericordiam: et qui dat et qui accipit anathema sit.

VIIII De his qui in uirginitate continentiaque persistunt.

Si quis uirginitatem custodiens continentiae studet et uelut exhorrens a nuptiis temperet, nec propter hoc quod bonum et

M *v* VIII **quae** *v*: qui M **pauperum** *v*: pauper M 3. dispendam *v* 5. **accipit** *v*: accepit M

VIIII 3. **exhorrens** M *v*: *uerbum perrarum in prosa non nisi e Vulgata V. T. interpretatione laudatur apud Thesauros*

IV Isidori epitome Hispana

VIII Si quis dederit uel acciperit oblationes absque conscientia episcopi uel ministr*i*, anathima sit.

VIIII Si quis uirginitatem uel continentiam professus, tamquam abominabiles nuptias iudicat, anathima sit.

U Z *h* VIII 1. acceperit Z oblationis U 2. absquae Z conchientia U* conschientia U^{2} 3. **uel ministri** *Mansi*: uel ministros U uel ministrū Z; *om h* anathema Z

VIIII 1. uerginitatem Z **continentiam**: conscientiam U 2. abomminauelis U* abominauelis U^{2} 3. **anathima**: anathimat U anathema Z

VI (Dionysii II)

LXVI [VIII] De his quae in usus pauperum conferuntur. Cr *cap* cxxvii ¶ *fol* 59 *a* Λ

⸢Si quis dederit uel acceperit oblata praeter episcopum uel eum qui constitutus est ab eo ad dispensandam mise⸣ricordiam pauperibus: § *fol* 59 *b* Λ
et ⸢qui dat et qui accipit⸣ anathema sit.

LXVII [VIIII] De his qui in uirginitate continentiaque persistunt. Cr *cap* cxxviii

Quicumque uirginitatem custodiens aut continentiae studens, uelut horrescens nuptias, temperat, nec propter hoc quod bonum et

LXVI Ξ *j*: VIII *codd cett* *Titulum ad initium canonis iterat* **Cr** **quae**: qui Λ *m* δ* κ B usu Cr-w 1. **uel**: aut γ acciperet Cr-w 2. **oblata**: oblationem *a* *a* δ 3. **est**: *om* γ *ad dispensand*am *in ras l* (*sed corr m p*) **ad**: *om* B dispensandum κ λ 5. **et** 2°: *om* κ* **qui** 2°: *om* κ λ **accipit** Ξ *a*^{2} *j l s* B β^{2} γ δ^{2} κ λ **Cr**: accepit *a** *m* *a* β* δ* — Λ Ξ *a j l m s* B *a* β γ δ κ λ Cr-w

LXVII Ξ *j*: VIIII *codd cett* *Titulum mutat* De his qui non legitime in uirginitate persistunt **Cr** **qui in uirginitate**: *praem* qui in continen λ* **in**: *om* Λ *a* *a* δ* uirginitatem δ* consistunt B 1. **Quicumque**: Qui cum γ* 2. **aut continentiae studens**: *om* **Cr** (*habet* Cr-w^{2}) continentia Ξ *j m* continentiam *l* 3. **nuptias temperat** Λ Ξ *j l m* B* *a* β **Cr**: nuptiis temperat *a* B^{2} nuptiis temper * * δ* nuptias temerat γ δ^{2} κ λ nuptias uituperat *s*

LXVI [VIII] 1. acciperit Ξ *j** 4. poperibus *a** 5. Λ Ξ acipit *j*

LXVII [VIIII] continentq̄ue γ 1. costudiens Λ* 3. uellut *j** orrescens Λ horrens Ξ* (*sed corr m p*) herescens *j*

III (Isidori antiqua)

continentia et uirginitas bonum sanctumque propositum sit: anathema sit.

LXVIII [X]

Si quis propter Dominum uirginitatem confessus aduersus coniugatos se superextulerit per arrogantiam: anathema sit.

LXVIIII [XI]

Si quis contemnendo*s* duxerit agapem facientes ex fide et propter

---

f R W fessus: *om f* 5. **continentia**: + tamen R uirginitates R

LXVIII: LXVII *f* LXVIIII R X W 1. uirginitate R

LXVIIII: LXVIII *f* LXX R XI W 1. **contemnendos** *scripsi cum Isid-uulg*: contemnendo R contemnendum *f* W, *fortasse ex archetypo* contemnend̄ 2. **agapem**: adipem R, *sc notam uocem pro ignota*

---

f R LXVIII [X] 2. confissus R coniugatus R 4. anathima R

IV (Isidori uulgata)

continentia uel uirginitas bonum sanctumque propositum: anathema sit.

X

Si quis propter Dominum uirginitatem professus in coniugio positos per adrogantiam uituperauerit: anathema sit.

XI

Si quis contemnendos duxerit agapem facientes et propter hono-

---

5. **continentia uel uirginitas** V T **F**: continentia et uirginitas *aem* Sp-ed **S** (- Y) **v** O Υ^2 Φ^2 continentiae (-tie Θ) uirginitatis Θ K E* (Ψ* ?) continentiae uirginitas C Y *bb* E^2 Π Σ (Υ* Φ* ?) Ψ^2 **bonum sanctumque propositum** Θ T (*praem* est *ante* quod *l* 4 T): bonum sanctumque propositum est V **F Sp S v** bonum sit sanctumque (sanctum quoque O*) propositum **Q**; *om* **C** 7. **sit**: *om* X Y — Θ V T F *f* E *aem* S P X Y Z *u w* C K *bb* O Π Σ Υ Φ Ψ — § G

X: VIIII **C Q** G (G *fol* 31 *b* ITEM GRANḠ CAP VIII)

1. qui Θ* (*sed corr m p*) **dominum**: deum T **Sp** *bb* **Q** G; *om* X* uirginitate *f* 2. *tr* per adrogantiam in coniugio positos **Q** coniugio: coniugatione **F** positus **T F S** (- P) **v C** G* O* Ψ* (*cf epitomen Hispanam, p* 197 *col a*, coniugatus) 3. uituperauit S Y *bb* G* — ¶ G

XI: X **C Q**

1. contemnendum **C** contemnendo *aem* 2. **facientes**: patientes (-etes *u*) **v** et:

---

6. quae S P Ψ propossitum Θ p̄positum F (*et similiter in can* xviiii *p* 208 *et ad initium epistulae p* 212) anath̄ X — Θ Υ Ψ V T C K *bb* S P X Y

X 2. possitos Θ possitus Y positus C K T S X Z E v O* *uel 2* F *f bb* 3. arrogantiam C V uetuperauerit C K 4. anath̄ T

XI 1. contemnendus F *f* 2. agapem Θ C K T S Y Z *f bb* O Ψ: agape ÷ (*ad finem lineae: uix dubium est quin apud cod* V *hoc compendium non nisi* m *significet*) V agapē X F Υ agapea P

III Eiusdem epitome Ferrandi

Canonis XI [LXVIIII] *nulla apud Ferrandum inuenitur mentio*

V (**Dionysii** I)

sanctum est nomen uirginitatis assumat: anathema sit.

X De his qui in uirginitate superbiunt.

Si quis eorum qui uirginitatem propter Dominum custodiunt extollitur aduersus eos qui coniugia contraxerunt: anathema sit.

XI De his qui agapes, id est pastiones pauperibus impensas, dispiciunt.

Si quis dispicit eos qui fideliter agapes (id est conuiuia pauperibus)

M *v*

VI (**Dionysii** II)

sanctum est nomen uirginitatis adsumit: anathema sit.

LXVIII [X] De his qui pro uirginitate superbiunt. Cr *cap* cxxviiii

Si quis ex his qui uirginitatem propter Dominum seruant extollitur aduersum coniugatos: anathema sit.

LXVIIII [XI] De his qui agapas, id est pastiones pauperum, risui deputant. Cr *cap* cxxx

Si quis dispicit eos qui fideliter agapas (id est conuiuia pauperibus)

Λ Ξ *a j l m s* B *α β γ δ κ λ* Cr-w

5. adsūmit *m* assumet Cr-w 6. **anathema sit**: anathem̄ (*om* sit) δ* Cr-w* LXVIII Ξ *j*: X *codd cett* **pro uirginitate**: propter uirginitatem Λ γ δ uirginitate (*om* pro) B* 1. **his qui**: *om* B* **qui**: quae *s** 2. **dominum**: dm̄ *a*[2] *s α* (δ*?) seruat Cr-w 3. **aduersum** Λ Ξ *j m s* **H**: aduersus *a l* B **Cr** LXVIIII Ξ *j*: XI *codd cett* **agapas** Λ Ξ *j l m s γ κ*[2] λ **Cr** (Cr-ed Cr-w*): agapes *a* B *α β* δ Cr-w[2] agapis *κ** **passiones** *j** *m* passionis *ut uid* Λ* pasciones *β γ* **pauperum**: pauperumque inpensas (-sa B*) B (*cf Dion* I) **deputant**: dicunt Cr-w ducunt Cr-ed 2. agapes *a* B *α* δ

IV **Isidori epitome Hispana**

X Si quis coniugatus per arrogantia coniugium uituperauerit, anathima sit.

XI Si quis, agapem faciens quem roga-

U Z *h* X 1. **coniugatus** (cuniucatus U) U Z[2], *cf lectionem codicum plurimorum Isidorianorum* in coniugio positus: coniugatos Z* incongatus *h** inconiugatus *h*[2] **per arrogantia** U, *cf can* III *supra*: per arrogantiam Z *h* 2. coniungio U anathema Z 3. **sit**: *om* Z

XI 1. agapen Z **quem**: qne U 2.

Λ Ξ

LXVIII [X] 3. coniugatus Λ*

LXVIIII [XI] pas*ti*onis Λ depotant Λ dept γ

1. despicit Ξ *j l*

III (Isidori antiqua)

honorem Domini fratres conuocantes, et noluerit ideo communicare tamquam parui pendens et uile aestimans quod fit: anathema sit.

LXX [XII]

Si quis uirorum putauerit continentiae suae hoc conuenire ut pallio utatur, et tamquam ex eo iustitiam habiturus repraehendat et iudicet alios qui cum reuerentia birris utuntur et alia ueste communi quae in usu est: anathema sit.

---

f R W 4. noluerunt R
LXX: LXVIIII *f* LXXI R XII W 1. uerorum R 3. **et tamquam**: etiam quam *f* 5. iudicat R 6. **birris** (*Gr* βήρους) W: ab illis (*fortasse pro* abollis, *ut conicit uir linguae latinae peritissimus A. Souter*; abolla *est uestis tum militum tum philosophorum*) *f* R **alia**: alii R 7. **quae in usu**: quaem | in usu (iniusu R*) R

---

f R LXVIIII [XI] 5. uilae R 6. anath̄ R
LXX [XII] 1. ucrorum R potauerit R 3. pallaeo R 4. iusticiam R 5. reuerencia R 6. cumune R 7. anathima R

III Eiusdem epitome Ferrandi

Canonis XII [LXX] *mentio apud Ferrandum non inuenitur*

IV (Isidori uulgata)

rem Domini fratres pauperes conuocantes, et noluerit communicare uocationibus [eorum], tamquam in nihilum quod fit deducens: anathema sit.

XII

Si quis uirorum putauerit sancto proposito (id est continentiae) conuenire ut pallio utatur tamquam ex eo iustitiam habiturus, et reprehendat uel iudicet alios qui cum reuerentia birris utuntur et alia ueste communi quae in usu est: anathema sit.

Θ V T F *f* / E *aem* / S P X Y Z / *u w* C K *bb* / O Π Σ Υ Φ Ψ

om T 3. **domini**: dei **Q** *tr* pauperes fratres Y **fratres**: + ad se **Q** 4. **et . . . uocationibus**: auocationibus eorum communicare noluerit (uoluerit Φ* ?) **Q** 5. **uocationibus** Θ **S v C** (*Gr* ταῖς κλήσεσι): + eorum V T **F** Sp **Q** **in**: + quod *ut uid* Υ*; *om* T P **C** E *aem cum mat-toll-urg-ed* (Φ* ?) 6. **nihilum**: *om* C* (*sed supplet m p*) **fit**: *om* Z **deducens**: deducent **F** diiudicans *mat-toll-urg-ed*
XII: XI **C Q**
1. **uirorum**: uerum *bb* 2. **conuenire ut**: cum conuenerint **C** 3. pallia *w* **ex eo**: exosus T 4. iustitia **F** *bb u* (*w** ?) habiturum **C** habitur Θ **et**: ut **v**; *om* **Q** **reprehendat uel**: *om* Z 5. **uel**: et V **cum reuerentiam** P 6. **birris** (*Gr* τοὺς βήρους) V T **F** Sp **S v**: birro Θ uiri **C** uirili **Q** **utatur** T **F** utantur K **et**: aut **S v C Q** **alia ueste communi** (*Gr* τῇ ἄλλῃ κοινῇ . . . ἐσθῆτι) V T **F** Sp: alio uestimento (*om* communi) Θ alba ueste uel communi (comam *w* communioni *bb*) **S v C** alba (alia Ψ* *sed corr m p*) ueste aut communi **Q** 7. **quae**: quod Θ **usu** Θ Sp (*-aem*) S (– S) *w* **Q**: uso C K S *u* usum V T **F** *bb* usus *aem*

IV (Isidori uulgata)

Θ Υ Ψ / V T C K *bb* / S P X Y

3. ff̄ Θ P 4. nolueri Θ* (*sed corr m p*) conmunicare X Z 6. deducins K anathē s̄ F
XII 1. potauerit K S F* 2. propossito Θ preposito *w* 3. **ut**: *bis* F palleo C K *bb f* palio P 4. iusticium X habitur Θ repraehendat C K T S Y X Υ 5. iudicit K *bb* alius *f* 6. **birris** T F P X Y Z (Θ): uirris V byrris S *u* burris *f* 7. conmuni X Z cummuni Ψ* uso C K S *u*

Notulas orthographicas in col a inuenies

V (Dionysii I)

exhibent et propter honorem Domini conuocant fratres, nolueritque communicare huiusmodi conuentibus, parui pendens quod geritur: anathema sit.

XII De his qui palliis utuntur et idcirco superbiunt.

Si quis uirorum propter continentiam quae putatur amictu pallei utitur, uelut ex hoc habere se iustitiam credens, et dispicit eos qui cum reuerentia byrris et aliis communibus et consuetis utuntur uestibus: anathema sit.

M *v* XI 4. noluerṫq: M uoluerintque *v*
XII 3. uelud M* (*sed corr m p*) ex *v* (*cf Gr* ἐκ τούτου): *om* M 5. **byrris** M: hymis *ut uid v* 6. **communibus**: *scripserat ut uid* communion(ibus) *primis curis* M

IV Isidori epitome Hispana

uerit, non uoluerit ire, anathima sit.

XII Si quis uestiens palleum uituperarit birros uel alias uestes, anathima sit.

U Z *h* **non uoluerit** Z: noluerit *h*; *om per homoeoteleuton* U irae U anathema Z
XII 1. pallium Z **uituperarit**: uetoperarit U uituperauerit Z *h* 2. **birros** Z^2 *h*: ueros U uiros Z* anathē (*om* sit) Z

VI (Dionysii II)

exhibent et propter honorem Domini conuocant fratres, et noluerit communicare huiuscemodi uocationibus, parui pendens quod geritur: anathema sit.

LXX [XII] De his qui palliis utuntur et idcirco superbiunt. Cr *cap* cxxxi ¶ *fol* 59 *b* Λ

⌜Si quis uirorum propter continentiam quae putatur amictu pallii utitur, quasi per hoc habere se iustitiam cred⌝ens et dispicit eos § *fol* 60 *a* Λ qui ⌜cum reue⌝rentia byrris et aliis communibus et solitis utuntur uestibus: anathema sit.

Cr-w^2 3. dei (dī) *s* κ 4. conuocat κ Λ Ξ noluerint *l* δ* 5. commu*are (*fortasse* commutare) Ξ* communicari δ *a j l m s* B α β γ δ κ λ Cr-w
LXX Ξ *j*: XII *codd cett* 1. continentia γ 2. putantur γ amicto pallio γ Cr-w 3. **habere**: *desinit dehinc* Ξ 4. **se**: ¶ Ξ *om* γ* δ* **credens** *a*^{2} *l s* B H **Cr**: credentes (Λ) *j m* credunt *a** despiciunt *j m* despiciat Cr-ed 5. cum reuerentiam *a* δ* 6. **communibus**: communionibus *l* β δ^2 (*corr* δ^3) κ (λ^2 ?) **solitis**: solutis Λ* *j* B* solidis γ stolis *s* (*tr* uestibus et stolis utuntur *s*) **uestibus**: *om* γ

LXX [XII] paliis Λ* itcirco *l* 2. amicto Λ Ξ Cr-w 3. pallei Ξ *j* 4. dispicet Λ despicit *j l* ¶ Ξ 5. birris *j* Cr-w uyrris κ λ* comunibus Λ

III (Isidori antiqua)

LXXI [XIII]

Si qua mulier uiro derelicto discedere uoluerit soluto uinculo coniugali, nuptias condemnando: anathema sit.

LXXII [XIIII]

Si qua mulier, continentiae quae uidetur causa, mutato uestis habitu et pro consueto muliebri adsumat uirilem tantummodo uestis ornatum: anathema sit.

---

f R W LXXI: LXX *f* LXXII R XIII W
LXXII: LXXI *f* LXXIII R XIIII W 1. **quae uidetur** (*Gr* τὴν νομιζομένην) R: quae qui uidetur (uidertur? *f**) *f*; *om* W 2. **habitu**: *om* R 4. uirilem . . . ornatu *f* uirile . . . ornatum R

---

f R LXXI [XIII] 4. anathima R
LXXII [XIIII] 2. uestes R 3. consuetu R assumat *f* adsū|mat R 5. anthm̄ R

III Eiusdem epitome Ferrandi

[CLXIIII] Vt si qua mulier quasi relegionis causa uirum dimiserit. anathema sit. CONCL: GANGRENSI TITL: XIIII

[CLXII] Vt si qua mulier uirilem habitum adsumpserit, anathema sit. CONCL: GANGRENSI TITL: XIII

C *trec* CLXIIII *Canones* XIII XIIII *inuerso ordine habuit Ferrandus cum ceteris interpretationibus nec non graeco authentico* 2. **uirum dimiserit**: *om* (*spatio lineae unius uacuo relicto*) C CARTH̄ TITL: XXVII C CANGRENSI TITVL: XVIII *trec*
CLXII 2. **adsumpserit** C, *cf Isid ant*: sumserit *trec*

IV (Isidori uulgata)

XIII

Si qua mulier, hoc proposito utile iudicans, uirili ueste utatur ad hoc ut uirum habitu imitetur: anathema sit.

XIIII

Si qua mulier uiro derelicto discedere uoluerit soluto uinculo coniugali, nuptias condemnando: anathema sit.

Θ V T F *f* E *aem* S P X Y Z *u w* C K *bb* Ο Π Σ Υ Φ Ψ

XIII: XII **C Q**
1. Si qua: Siua E* qua: quis **F** propossitummutile Θ proposito suo utile **Q** 2. **iudicans**: + ut **S v**, si **Q** **uirili**: uiri V utantur **v** **ad hoc ut**: adhuc ut V* *ut uid* (*sed corr m p*) a * * * * u * Θ (*utrum prae umore an prae rasura legi non possit, incertum*) 3. **ut**: *om* **v C Q** **uirum habitu** V: uirorum habitum Θ **F** uirili habitu T **S** (– X*: *uoces* ueste . . . ut uirili *om per homoeoteleuton* P*, *supplet ad calcem paginae manu alia sed satis antiqua* P[2]) **v** K uiri habitu C *bb* X* uiri habitum **Sp Q** **imitetur**: utuntur Y **anathema sit**: uel (*cet om, ita ut cann* XIII XIIII *in unum redigantur*) T 4. **sit**: *om* Y

XIIII: XIII **C Q** *Hunc canonem omittit* (*per homoeoarcton?*) **F**: *de* T *uide ad finem canonis praecedentis*
1. quis Φ* **mulier**: + si (*iterum*) E *aem* *tr* derelicto uiro **Sp** 2. discendere K T* Y* *ut uid* descendere *bb* 3. **condemnando** Θ V **Sp**: condemnans T contemnendo **S v C Q** 4. **sit**: *om* Y

Θ Υ Ψ V T C K *bb* S P X Y

XIII 1. propossit. Θ prosito Ψ uteli *bb* utele Ψ* 2. uirile F *f* C K T Y O *w* 3. emitetur C K
XIIII 1. muliere Θ* uero *bb* delicto *w* 2. uoluorit Ψ 4. anth̄ T anathemo *bb*

V (Dionysii I)

XIII De mulieribus quae utuntur uirilibus indumentis.

Si qua mulier, propter continentiam quae putatur, commutat habitum et pro solitis mulie*b*ribus uestibus uiriles assumit: anathema sit.

XIIII De his quae uelut peccatum nuptias deserunt.

Si qua mulier uirum relinquens proprium discedere uoluerit exsecrata conubium: anathema sit.

M *v* XIII **quae** M (*et in capitulorum indice v*): qui *v*   4. **muliebribus** *scripsi* (*cf Gr* γυναικείου: *Dion* II muliebri): mulieribus M *v*

XIIII 3. **conubium** *v*: concubium M, *sed uocem tam raram* (*ne dicam inauditam*) *non ausus sim nisi consentiente utroque codice in textum recipere: legendum fortasse* concubitum

VI (Dionysii II)

LXXI [XIII] De mulieribus quae utuntur uirilibus indumentis. Cr *cap* cxxxii

Si qua mulier, propter continentiam quae putatur, habitum mutat et pro solito muliebri amictu uirilem sumit: anathema sit.

LXXII [XIIII] De his quae uelut peccatum copulam deserunt nuptiarum. Cr *cap* cxxxiii

Si qua mulier uirum proprium relinquens discedere uoluerit nuptias exsecrata: anathema sit.

LXXI *j*: XIII *codd cett*   **quae**: qui γ Λ *a j l m s* B
uirilibus: uiribus Λ*   2. **quae** α β γ δ κ λ Cr-w·
putatur: quae patitur β κ λ* (δ*?) quam putat j^2 **Cr**   3. **amictu** (*cf Dion* I *et Gr* γυναικείου ἀμφιάσματος): amictum j^2 γ $δ^2$ Cr-ed

LXXII *j*: XIIII *codd cett*   **quae**: qu *l* γ δ **Cr**   copula* B   copolae deserunt nuptias Λ copulant deserunt nuptiarum γ   2. derelinquens *a* α   nuptia *l*   3. exsecrat Λ execrare κ λ*   **anathema sit**: anath̄ Cr-w

---

IV Isidori epitome Hispana

XIII Si qua mulier uestem uirilem induerit, uel maritum demiserit exagrando coniugium, anathima sit.

U Z *h* XIII 1. **qua** Z *h*: quā U   uerilem U   2. **uel** U (*quam lectionem ideo praetuli quia canonis* XIIII *Isidoriani hic incipit epitome*): et Z *h*   **demiserit** U Z: dimiserit *h*   3. **exagrando** (*scilicet* execrando) U Z: execrando *h*   **coniugium** Z: coniungio U; *om h*   anathema Z

LXXI [XIII] 2. habitumutat γ   3. solitu Λ   Λ
LXXII [XIIII] copol. Λ   3. execrata *l*

III (Isidori antiqua)

LXXIII [XV]

Si quis dereliquerit proprios filios, et non alat quantumque ad eum pertinet ad Dei cultum non instituerit, sed occasione continentiae eos neglegat: anathema sit.

ƒ R W LXXIII: LXXII ƒ LXXIIII R XV W 1. derelinquerit ƒ, *cf Isid-uulg codd* V **S v** 3. ad: et R 5. neglegant W

ƒ R LXXIII [XV] 1. derelinqnerit ƒ dereliquirit R proprius R 5. neclegat R ana thima R

III Eiusdem epitome Ferrandi

Canonis XV [LXXIII] *mentio apud Ferrandum non inuenitur*

IV (Isidori uulgata)

XV

Si quis dereliquerit proprios filios, et non eos alat et quod ab eo secundum pietatem est his necessarium non praebuerit, sed occasione continentiae eos neglegendos putauerit: anathema sit.

Θ V T F *ƒ* E *aem* S P X Y Z *u w* C K *bb* Ο Π Σ Υ Φ Ψ

XV: XIIII T **F C Q**
1. derelinquerit V **S** (-S) **v** (*fortasse recte, cf Isid-ant cod* ƒ) 2. et 1°: ut **Q** **non eos alat et**: *om per homoeoteleuton* Z alat: anelat *u* **et quod ab eo secundum pietatem est his necessarium** Θ V T **F** (hiis *pro* his Θ, habeo *pro* ab eo F), *cf Gr* καὶ ὅσον ἐν ἑαυτῷ πρὸς θεοσέβειαν τὴν προσήκουσαν ἀνάγῃ: *pro* pietatem est his *exemplar codicum* **Sp S v C Q** *commune perperam* pietatis *scripsisse uidetur, ita ut fieret lectio* et quod ab eo secundum pietatis necessarium, *quae uerba quisque ut potuit emendare temptauit*; et quod ab eo (habet *pro* ab eo *alv-ed*) secundum (et secundum quod *tantum urg-ed*) pietatis est necessaria **Sp**, et quod eis (es S*) secundum pietatis (+ debitum Y) necessarium est (+ et X) **S v**, et quod habit eis secundum pietatis intuitu (-tum K) necessaria (-iam *bb*) **C**, atque eis secundum pietatem necessaria **Q** 4. prebeat E **occasione**: occasionem C *u* ad occasionem S (-Y) *w* ut occansione *bb* 5. **eos**: *om* **Sp S v C Q** 6. **sit**: *om* Y

ƒ Θ Υ Ψ V T C K *bb* S P X Y

XV 1. derelinquerit V P X Y Z **v** proprius filius *ƒ* 2. alat et: ala|tit K 3. saecundum Y neccessarium Θ 4. prebuerit Θ *bb* occassione Θ Y occansione V *bb* occalione K 5. contenenciae *bb* neclegendos X Z negliendos C negligendos K neglegendus *ƒ* 6. potauerit C K S anathemo *bb*

V (**Dionysii I**)

XV De his qui filios suos christianitatis obtentu dispiciunt.

Si quis filios suos relinquens non eos enutrit et quod ad se pertinet ad pietatem diuini cultus informat, sed per occasionem continentiae neglegit: anathema sit.

M *v* XV 1. **suos** M: suos proprios (*cf can* iii *l* 2 *supra*) *v* 2. **enutrit et** M: nutriet (*om* et) *v*

VI (**Dionysii II**)

LXXIII [XV] De his qui christianitatis obtentu dispiciunt filios. Cr *cap* cxxxiii

Si quis filios suos relinquens non eos enutrit et quod ad se pertinet ad pietatem diuini cultus informat, sed per occasionem continentiae neglegit: anathema sit.

Λ *a j l m s* B *α β γ δ κ λ* Cr-w LXXIII *j*: XV *codd cett* *tr* filios suos despiciunt B 2. **eos**: eos** *a* eas *j** nutrit *κ** **ad**: a *m* Cr-w ā *γ*; *om a* **pertinet**: pertinent Λ* pertine*t B λ; + non Cr-ed; *deficit hinc* (*amissis duobus foliis*) *cod Paris.* lat. 1536, *ita ut dehinc siglum m codicem Paris.* lat. 3845 *tantum significet* 3. **ad**: et *γ* **cultus**: + non *a*[2] 4. propter occasionem Λ per occasione *a γ* 5. neglegi *l* **anathema sit**: anath̄ (*om* sit) δ Cr-w

IV **Isidori epitome Hispana**

XIIII Si quis filios suos demiserit ut non tueatur, anathima sit.

U Z *h* XIIII 1. **demiserit** U Z: dimiserit *h* **ut** U *h*: et Z 2. **tueatur** Z *h*: uedeatur (*sc* uideatur ?) U anathema Z

Λ LXXIII [XV] obtent̄ *γ* despiciunt *j l* 5. ana-tama? *κ**

III (Isidori antiqua)

LXXIIII [XVI]

Si quis filii parentes (maxime fideles) dispexerint occasione relegionis; ac non potius debitum honorem parentibus reddiderint, manifeste praeferentes in eis Dei cultum: anathema sit.

ƒ R W LXXIIII: LXXIII ƒ LXXV R XVI W 1. **quis** ƒ R, *uide quae adnotaui tom* 1 *p* 150 *supra*: qui W fili R 4. reddirint R 5. **dei**: deus *ut uid* W*

ƒ R LXXIIII [XVI] 1. fili R maximae ƒ 2. dispexerent R 4. reddirint R manifestae ƒ 5. ana thima R

III Eiusdem epitome Ferrandi

Canonis XVI [LXXIIII] *mentio apud Ferrandum non inuenitur*

IV (Isidori uulgata)

XVI

Si quis filii parentes (maxime fideles) deseruerint, occasione Dei cultus hoc iustum esse iudicantes; et non potius debitum honorem parentibus reddiderint, ut hoc ipsum in his uenerentur quod fideles sunt: anathema sit.

XVI: XV T **F** C **Q** Θ V T F *f*

1. **quis filii** Θ T **F** E *aem** S P Z **v** *bb* (*cf Isid-ant codd* ƒ R): qui filii (fili C K) V C K Y *aem*² Sp-ed quis filiae X quis filius (filios O) **Q** 2. deseruerit V *f** (*sed corr m p*) **Q** deseruerunt P* deseruirent X deseruierint *u* deseruirint *bb* **occasione**: in occasione Sp-ed *cum alv ut uid* et in occasione (-onem *u*) **S v** et non occasione **C** et sub occasione **Q** dei: diuini **Q**; *om* (*cum alv ut uid*) Sp-ed 3. cultu V T *esse* Φ *in ras* iudicans **Q** 4. et: *om* **Q** *tr* honorem debitum **Q** honore (honere K) **C** 5. parentum **S** (– Y) **v** reddiderit **Q** reddiderunt X *bb* **ut**: et K; *om u* ipsud **C** E 6. eis *acm* hiis? Y uenerantur T* S P Z **v** ueneretur **Q** ueneruntur *ut uid* Θ* quod + si Ψ* **sunt**: sint **C** 7. **sit**: sint C; *om* Y

E *aem* S P X Y Z *u w* C K *bb* O Π Σ Υ Φ Ψ

XVI 1. fili C K maximae C T Y 2. fidelis *bb f* deseruierint *u* deseruirint *bb* occassione Θ Y occansione S *bb* ocasione Ψ 4. debetum *bb* 5. parentibu T* rerdiderint Θ* reddedirint K redderint T E* reddedcrint S 6. fidelis C *bb f*. fidelesunt Θ P 7. anathemae C anth̄ T anathemo *bb*

Θ Υ Ψ V T C K *bb* S P X Y

V (Dionysii I)

XVI De his qui parentes christianitatis occasione contemnunt.

Quicumque filii [a] parentibus (maximae fidelibus) sub praetextu diuini cultus abscedunt, nec debitam reuerentiam dependunt illis qui diuinam sibi culturam procul dubio praeferunt: anathema sit.

M *v* XVI occasionem *v* 1. a *v* (=*Dion* II): *om* M (*cf can* iiii *l* 1 *supra*) 2. protexto *v* 3. diuino *v* 6. **praeferunt** *v*: proferunt M

VI (Dionysii II)

LXXIIII [XVI] De his qui parentes christianitatis occasione contemnunt. Cr *cap* cxxxv ¶ *fol* 60 *a* Λ

⌜Quicumque filii a parentibus sub praetextu diuini cultus abscedunt, nec debitam reueren⌝tiam dependunt illis qui diuin⌜um cultum sibi procul⌝ dubio praeferunt: anathema sit. § *fol* 60 *b* Λ

LXXIIII *j*: XVI *codd cett* parentibus γ **occasione**: occassionem *a* obtentu *j-marg* Cr 1. **a parentibus**: apparentibus κ **sub praetextu**: supraetextu *m* κ λ 3. debitum δ* diuitam *ut uid* Cr-w* (*fortasse e* diuinum *l* 4) 4. **cultum sibi procul**: *aliquid omisisse codicem* Λ *docet exiguum lacunae spatium; quid tamen omiserit, incertum* 5. **praeferunt**: *in ras* B; praeferuntur Λ deferunt? δ* 6. sint *j*[2] Λ *a j l m s* B α β γ δ κ λ Cr-w

LXXIIII [XVI] contempnunt *l* condemnunt δ* 2. Λ abscidunt Cr-w*

IV Isidori epitome Hispana

XV Si quis filii in honorem positi parentes non honorauerint, anathima sit.

U Z *h* XV 1. **quis**: *ita codd, uide tom* I *p* 150 *supra* filius . . . positus *h* **in honorem** U: in honore Z *h* 2. **honorauerint**: honorauerit *codd* anathema Z

III (**Isidori antiqua**)

LXXV [XVII]

Quaecumque mulierum, relegionis quasi gratia, comas amputauerit quas Deus ad memoriam subiectionis illi dedit, tamquam resoluens iura subiectionis : anathema sit.

LXXVI [XVIII]

Si quis uelut continentiae causa die dominica ieiunauerit, eiusdem contemtu : anathema sit.

f R W LXXV : LXXIIII *f* LXXVI R XVII W 1. *tr* quasi relegionis W
LXXVI : LXXV *f* LXXVII R XVIII W 1. uelut : *tr* ut uel *f*

f R LXXV [XVII] 2. ampotauerit R 5. anathima R
LXXVI [XVIII] 2. diae R 3. contemptu R anathima R

III **Eiusdem epitome Ferrandi**

Canonis XVII [LXXV] *mentio apud Ferrandum non inuenitur* : *confer tamen p* 200 ' quasi relegionis causa '

[CLXV] Vt quicumque continentiae causa die dominica ieiunauerit, anathema sit. CONCL: GANGRENSI TITL: XVIII

C *trec* CLXV 2. **dominica** C, *cf Isid-ant* : dominico *trec* 3. anath̄ C GRANGENSI (*apud reliquos canones* GANGENSI) C CANGRENSI *semper trec*

IV (**Isidori uulgata**)

Θ Υ Ψ V T C K *bb* S P X Y XVII 1. quecumque Θ quaecucue P religione X F *f* relegioni (S) Y Z *bb* Υ* Ψ 2. conueniri *bb* commas F *f* ampot. K 3. ualamen V 5. solbens V subiectiois Y* 6. anath̄ X sit : s̄ F
XVIII 1. continentie Θ 2. diae Ψ 3. ieiunarit Θ ie S contempt. Θ T S F *f* *bb* Υ content. K annathema P anathemo *bb* anath̄ s̄ F

IV (**Isidori uulgata**)

XVII

Quaecumque mulierum, religioni iudicans conuenire, comas amputauerit quas Deus ad uelamen eius et ad memoriam subiectionis illi dedit, tamquam resoluens iura subiectionis : anathema sit.

XVIII

Si quis, tamquam hoc continentiae conuenire iudicans, die dominica ieiunauerit, eiusdem diei contemtu : anathema sit.

Θ V T F *f* E *aem* S P X Y Z *u w* C K *bb* Ο Π Σ Υ Φ Ψ

XVII : XVI T **F C Q**
1. **Quaecumque** : Quicumque E *aem u* C *bb* Qcumque K Si quia S **mulierum** (*Gr* εἴ τις γυναικῶν) Θ V T **F** *aem cum mat-et esc-ed* : mulierem C K mulieri *bb* mulier S (– P) **v** E Sp-ed **Q** muliere P religione **F** X relegionis S 2. **iudicans . . . amputauerit** : iudicant . . . amputauerint **F** **comas** : comam **C** Sp-ed S **v** coma Z : + sibi **Sp** suam S Z **v** **amputauerit** : amputari V putauerit (potauerint K) amputandam (amputand C*) **C** 3. quam Sp-ed 4. **ad** : *om* **S v C Q** dederit Ο* 5. **tamquam** : tamen **C** **resoluens** (*Gr* ἀναλύουσα, *confer Isid-ant*) Θ **Sp S v C Q** : soluens (solbens V) V T **F** iure E
XVIII : XVII T **F C Q**
1. **Si quis** : *om* P X (Z) **tamquam hoc continentiae conuenire** Θ (tam *pro* tamquam Θ) V T **F Sp** : *om* **S v C Q** 2. **iudicans** : deiudicans **C** non diiudicans **Q** **die** : *om* V dominico **Sp** *bb* 3. ieiunarit Θ **eiusdem** : eius (eis X*) **S v C** in eiusdem **Sp** tamquam in eius (eiusdem Υ) **Q** **diei** : dī (*sc* dei) V **F** die S contemtum **F** Sp-ed (Φ* *uel* 2) Ψ contemtui C *bb* contentu K* contentui K[2]

Notulas orthographicas in col a inuenies

V (Dionysii I)

XVII De mulieribus quae se praetextu christianitatis attondunt.

Si qua mulierum, propter diuinum cultum ut aestimat, crines attondit quos ei Deus ad subiectionis memoriam tribuit, tamquam praeceptum dissoluens oboedientiae: anathema sit.

XVIII De his qui dominico die ieiunant, tamquam nihil distante prae caeteris.

Si quis, propter continentiam quae putatur aut contumaciam, in die dominico ieiunat: anathema sit.

M *v* XVII attundunt M
XVIII 2. contumatia *v* 3. ieiunauerit *v*

VI (Dionysii II)

LXXV [XVII] De mulieribus quae se adtondunt christianitatis obtentu. **Cr** *cap* cxxxvi

Si qua mulierum, propter diuinum cultum ut aestimat, crines adtondit quas ei Deus ad subiectionis memoriam tribuit, tamquam praeceptum dissoluens oboedientiae: anathema sit.

LXXVI [XVIII] De his qui dominico die ieiunant tamquam nihil prae ceteris differente. **Cr** *cap* cxxxvii

Si quis, propter continentiam quae putatur aut contumaciam, in die dominico ieiunat: anathema sit.

LXXV *j*: XVII *codd cett* **quae**: qui Λ *a j l m s* B *m* δ* Cr-w q̄ γ obtundunt B adtondent j^2 α β γ δ κ λ Cr-w Cr-ed 1. mulier B β Cr-ed diuino γ 2. estimet β aestimant λ* **adtondit quas ei deus ad**: *in ras m* adtonderit B adtondet j^2 Cr-ed 3. quos *s* Cr-ed (=*Dion* I) **ei**: eis *l* **ad**: + uelamen et ad (*ex Isid-uulg*) δ
LXXVI *j*: XVIII *codd cett* *tr* die dominico δ dominica β ieiunent δ differentem Λ α 2. putantur Λ **aut**: + per δ^2 3. ieiunant Λ **anathema sit**: anath̄ δ κ anathem̄ Cr-w

IV Isidori epitome Hispana

XVI Si qua mulier comam sibi amputauerit, anathima sit.

XVII Si quis die dominico ieiunauerit, anathima sit.

U Z *h* XVI 1. **Si qua** Z *h*: Si quis U, *quam formam, quia Neue-Wagener* Formenlehre[3] ii 443 *unum tantum exemplum citauit* (*ex Ulpiani* Digest.), *non ausus sum in textum recipere* ampotauerat
¶ *h* Z 2. anathema Z
XVII *Canonem hunc om h* 1. diem U 2. anathema Z

LXXV [XVII] adtundunt *a** *j** *m* α γ attondunt *l* δ Λ Cr-w atondunt β obtemtu *j* 2. extimat Cr-w adtundit Λ δ* Cr-w* attondit *l* α^2 3. subiectiones γ
LXXVI [XVIII] diae *j*

III (**Isidori antiqua**)

LXXVII [XVIIII]

Si quis eorum qui in proposito sunt continentiae praeter necessitatem corporalem superbiat et ieiunia communia quae totius ecclesiae traditio caelebrat putauerit dissoluenda, perfectam scientiam esse aput se uindicans : anathema sit.

---

f R W LXXVII : LXXVI *f* LXXVIII R XVIIII W 1. **quis** *f* (*Gr* τις) : qui R W 3. corporabilem *f* 7. **aput se** : *om* R

---

f R LXXVII [XVIIII] 1. propositu *f** W 3. superuiat *f* 4. comunia R* ? aeclesiae R 5. tradicio R potauerit R 7. anathm̄ R

III **Eiusdem epitome Ferrandi**

[CLXVI] Vt quicumque sanus corpore ieiunia conmunia dissoluere uoluerit, anathema sit. CONCL: GANGRENSI TITL: XX

C *trec* CLXVI 2. **dissoluere uoluerit** *trec* : dissoluerit C 3. anath̄ C

IV (**Isidori uulgata**)

XVIIII

Si quis eorum qui in proposito sunt continentiae praeter necessitatem corporalem superbiat et ieiunia communia totius ecclesiae putauerit contemnenda, perfectam in sua scientia uindicans rationem : anathema sit.

Θ V T F *f* E *aem* S P X Y Z *u w* C K *bb* O Π Σ Υ Φ Ψ

XVIIII : XVIII T **F** C **Q** (*numerum om* Ψ) 1. **quis** Θ **F** **S** **v** *bb* **Q** : qui V T C K qui : *om* K prop**********tenentiae Z propositi S propositu Y praeposito O 2. continentiam **Q** **praeter** : prae O *aem* 3. **superbiat** V T **F** **Sp**(= *Isid-ant*) : superbiant Θ superbiae **C** superbia (-uia *u*) **S** *u* per superbia *w* superueniens **Q** **et** : *om* **S** **v** C K (*habet bb*) 4. **communia** : communiant **C** (communia quae C² *cf Isid-ant*) putauerint Θ C *bb* potuerint K 5. **perfectam in sua scientia uindicans rationem** (*Gr* ἀποκυροῦντος ἐν αὐτῷ τελείου λογισμοῦ) C **Q** **Sp** (profectam E conscientia *aem in ras* indicans *urg-ed*) : perfectam in suam scientiam u. r. *bb* perfecta in sua scientia u. r. **F** K perfectum in sua scientia u. r. T perfectam in sua inscientia u. r. Θ perfectam in sua scientia iudicans ratione V perfectui usu a scientia uindicans ratione **S** (– Y) perfectui usu ad scientia uindicans rationem **v** et suo sensu dicat non esse perfecta (perfectum Y* ?) Y

Θ Υ Ψ V T C K *bb* S P X Y

XVIIII 1. propossito Θ propositu Y p̄posito F praeposito O preposito *w* 2. sut Θ contenentiae *bb* preter Θ X paeter S* 3. corporale X *u* superuiat V ieiuna C* 4. conmunia X Z tutius C* totus S* ecclesi Y* ecclesie *bb* potauer. C (K) S 5. contennenda *u* sciaentia P* 6. racionem *bb* an: th̄ T anethema Z* anathemo *bb*

V (Dionysii I)

XVIIII De his qui aecclesiastica ieiunia sine necessitate dissoluunt.

Si quis eorum qui continentiae student absque necessitate corporea tradita in commune ieiunia et ab aecclesia custodita superbiendo dissoluit, stimulo suae cogitationis inpulsus: anathema sit.

M v XVIIII 1. qui: *om* M* continentiae *v*: continentiam M

VI (Dionysii II)

LXXVII [XVIIII] De his qui ecclesiastica ieiunia absque necessitate dissoluunt. Cr *cap* cxxxviiii

Si quis eorum qui continentiae student absque necessitate corporea tradita in commune ieiunia et ab ecclesia custodita superbiendo ⌜dissoluit, stimulo suae cogitationis inpulsus: anathema sit. ¶ *fol* 60 *b* Λ

LXXVII *j*: XVIIII *codd cett* 1. qui: *om j* Λ *a j l m s* B continentia κ λ 2. necessitatem δ* α β γ δ κ λ Cr-w 3. in commune . . . custodita: *om per homoeoteleuton* α* commune: communione Λ β* 4. ecclesia: ecclesiam β* aecclesia catholica B 5. stimulo suae cogitationis inpulsus: stimulosae cogitationis inpulsu Cr-w suae: suo β* 6. pulsus *a a* sit: *om* δ

IV Isidori epitome Hispana

XVIII Si quis ieiunia populi exacrauerit, anathima sit.

U Z XVIII. *Canonem hunc om h* 1. exagrauerit U 2. anatimat U anathema Z

LXXVII [XVIIII] aecclesiastica *l* 4. aecclesia Λ *l* constodita ? *a** 5. cogitationes β

III (Isidori antiqua)

LXXVIII [XX]

Si quis superbo adfectu utens conuentus qui fiunt in basilicis martyrum accusauerit, et oblationes et memorias eorum spraeuerit quae ibidem caelebrantur: anathema sit.

---

f R W LXXVIII : LXXVII *f* LXXVIIII R XX W 1. quis *f* R : qui W 2. in : a R 4. spraeuit R

---

f R LXXVIII [XX] 1. affectu R 2. baselicis R 5. ana thi ma R

IV (Isidori uulgata)

XX

Si quis per superbiam, tamquam perfectum se existimans, conuentus qui per loca et basilicas sanctorum martyrum fiunt uel accusauerit uel etiam oblationes quae ibidem celebrantur spernendas esse crediderit memoriasque eorum contemnendas: anathema sit.

Θ V T F *f* E *aem* S P X Y Z *u w* C K *bb* O Π Σ Υ Φ Ψ

XX : XVIIII **T F C Q** (*numerum om* Ψ) 1. **quis** : qui T **per superbiam** : per superbia P *u* superbus *urg ed* **superbiam** : + suam T 2. **perfectum se existimans** : profectum se existimans E perfectum (profectum F) suae estimatione **F** 3. **qui** : que **C** quae X **et** : uel **S v C Q**; + per Y basilica E Y 4. **uel 1°** : *om* **Q** accusauerint Θ T C K 5. **oblationes** : ab oblationis Ψ* **quae** : qui Θ **ibidem** : inridem P celebratur Y* 6. spernenda *bb* **crediderint** (crederint *bb*) T **C** 7. **eorum** (*Gr* τὰς μνήμας αὐτῶν) Θ V T **F** : sanctorum **Sp S v C Q** **contemnendas** (continendas K) V **F Sp C** : duxerit contemnendas Θ contemnendas esse crediderint T contemnendas putauerit (potauerit S) **S v Q** 8. **sit** : sint T

¶ S P X Y Z *u w* K *bb* O Π Σ Υ Φ Ψ

EXPLICIT (EXP P) SYNODVM (SYNOD̄ P SINODVM Z SINOD̄ *w*) GANGRENSEM (CANGRENSEM S GANGRENSVM P GANGRENSIVM X CANSEM Z GANGR̄ *w*) **S v**; *nihil habent* **Q** K *bb* (*scilicet* **C**, *quae enim praestat* C, *uide p* 212 *col b*, *separatim inueniuntur*); *de ceteris codicibus uide p* 214 *infra*

Θ Υ Ψ V T C K *bb* S P X Y

XX 1. superuiam Θ 2. extimans V X aestimans C K estimans *bb* conuentos T S 3. bassilicas Y Z 4. acusauerit P accusaberit X accussauerit Y 5. oblationis K *f* Φ* oblt F oblaciones *bb* que *bb* inridem P caelebrantur K S Z *bb* 6. crededirct X 7. memoreaque P memoriasquae X Ψ 8. anathē s̄ F

III Eiusdem epitome Ferrandi

[CLXVII] Vt quicumque marthyrum memorias contempserit, anathema sit. CONCL: GANGRENSI TITL: XXI

C *trec* CLXVII 1. marthcrum C martyrum *trec* 2. anath̄ C 3. XXI *trec* : XXV C

V (Dionysii I)

XX De his qui martyrum memorias exsecrantur.

Si quis superbiae usus affectu conuentus abominatur qui ad confessiones martyrum caelebrantur, et quae in eis fiunt ministeria memoriasque eorum pariter exsecratur: anathema sit.

EXPLICIT

M *v* XX 1. **affectu** M : tamquam per affectum *v* 2. ad confessione *v*
EXPLĪ M

VI (Dionysii II)

LXXVIII [XX] De his qui collectas quae fiunt in martyrum commemorationibus⌝ exsecrantur. Cr *cap* cxl § *fol* 61 *a* A

⌜Si quis su⌝perbiae usus affectu conuentus abominatur qui ad confessiones martyrum celebrantur, et ministeria quae in eis fiunt simul cum eorum memoriis exsecratur: anathema sit.

EXPLICIT REGVLAE GANGRENSIS CONCILII

A *a j l m s* B *a* β γ δ κ λ Cr-w

LXXVIII *j*: XX *codd cett* *tr* quae fiunt qui collectas δ **collectas**: *de hac uoce uide quae adnotaui in Appendice* VII *infra p* 319 **qui**: quae κ* **quae**: qui β* comemoratione B* 1. **superbiae**: (su)perbae A in superbia *m* **affectu** *a* j^2 *l s* B *a* β γ δ (**H**?) **Cr**: affectus A affectum *j** *m* effectu κ λ 2. conuentur *ut uid* δ* abominantur Cr-w **qui ad**: quia *m* confessionem *a* 4. misteria *a* in: ex *l* 5. **memoriis**: memo (*spatio relicto*) γ **exsecratur** *a l m s* **H** (− β* γ) **Cr**: exsecrantur (*e* celebrantur *supra*) A *j* B β* γ 6. **anathema sit**: anatħ Cr-w sint j^2

Indices nominum codicum A *s* **H** *inueneris supra, p* 173

EXPLICIT (EXPL̄ A λ EXPLICIVNT *a* γ) REGVLAE (REGOLAE A REGVLA β) GANGRENSIS CONCILII (+AMEN β) A *s* **H** (− δ): EXPLICIT (*tantum*) *a* δ EXPLICIT REGVLAE CANGRENSIS (*om* CONCILII) B; *nihil habent j l m*

IV Isidori epitome Hispana

XVIIII Si quis oblationes spernit ut ipse [quasi] iustus, anathima sit.

U Z *h* XVIIII 1. oblationis U ut : *om h* 2. quasi Z *h*: *om* U anathema Z

LXXVIII [XX] execrantur *l* 2. conuentos γ A abhominatur *j* confessionis *a** caelebrantur *j* 5. execratur *l*

III (Isidori antiqua)

Haec autem scripsimus, non qui in ecclesia Dei secundum scripturas sanctum propositum continentiae eligunt uituperantes; sed eos qui abutuntur propositum in superbiam et extolluntur aduersus simpliciores abscidimus, et damnamus eos qui aduersum scripturas et ecclesiasticas regulas noua introducunt praecepta. nos autem et uirginitatem cum humilitate admiramur, et continentiam quae cum castitate et

---

f R W 1. **Haec autem**: *numerum* LXXX *praem* R; *addit in margine* Hoc cap(itulum) uel haec sententia minus est in aliis codicibus nostris R^2 4. **eligunt uituperantes**: eleguntur operates R 5. **propositum . . . extolluntur**: *om per homoeotel* R 8. **aduersum**: aduersus eos R 9. introducuntur R 10. et: *om* R 11. humilitatem R continentia W 12. castitatem R

---

f R 1. scripsemus R 2. aeclesia R 6. sympliciores R 8. aeclesiasticas R 9. regolas R

IV (Isidori uulgata)

Haec autem scripsimus, non abscidentes eos qui in ecclesia Dei secundum scripturas sanctum propositum continentiae eligunt, sed eos qui suscipiunt habitum eius et in superbiam efferuntur aduersus eos qui simplicius uiuunt; sed et hos condemnamus qui se extollunt aduersus scripturas et ecclesiasticos canones et noua introducunt praecepta. nos autem et uirginitatem cum humilitate admiramur, et continentiam cum castitate et religione

---

Θ V T F *f* E *aem* C T_1

Hanc alteram epistulae synodicae partem habent canonibus adiunctam codices Θ V T **F** Sp; *omittunt* S v K *bb* Q: *habent etiam* (*sed sine canonibus*) *in remoto codicis loco* C *fol* 62 *a*, *sub tit* DE SYNHODO GRANIENSE *et* T *fol* 55 *b sub tit* DE SYNODO GRANGENSI; *hanc textus formam* (*quae cum* C *praecipue concordat, sicut illa cum* V) *siglo notaui* T_1

1. **scripsimus F** C T_1 **Sp**, *cf Isid-ant*: scripsim Θ scribimus (-emus T) V T *fortasse recte, cf Gr* γράφομεν abscondentes C T_1* abscindentes T_1^2 2. in ecclesiam V T T_1 3. **sanctum** Θ V *aem* Sp-ed, *cf Isid-ant*: sanctas (*sc* scripturas sanctas) E sanctorum (scrm T) T **F** C T_1 5. in superbia Θ T 6. afferuntur Θ* 7. simplicii *aem** simplices *aem*² et: *om* Sp-ed **hos** Θ² (*sed m p*) T E *mat-et urg-ed*: hoc V **F** C T_1 eos *aem* Sp-ed (*cum alv*) *et* Θ* ? 8. condemnans *aem* 9. et: *om* C 10. **canones**: sermones C nouam introducunt praeceptam T_1^2 12. **cum humilitate**: cum humilitatem V **F** T_1 humilitatem (*om* cum) E continentia Θ T C T_1 13. **castitate**: s̄citate (*sc* sanctitate) Θ **religione** (*Gr* μετὰ . . . θεοσεβείας) Θ **F** **Sp**: religionem V T C T_1

Θ V T C T_1

1. scripsemus T_1 2. eclesia C 3. scribturas V propossitum Θ p̄positum F 4. elegunt T C T_1 5. abitum V 6. superuiam V 9. scribturas V ecclesiastico Θ eclesiasticos C 10. noba V precepta Θ 12. ammiramur C

III (Isidori antiqua)

religione suscipitur adprobamus, et renuntiationem saecularium negotiorum cum humilitate recipimus; et nuptiarum castum uinculum honoramus, et diuitias cum iustitia et operibus bonis non spernimus; et habitum simplicem ac uestem uiliorem pro corporis diligentia infucatum laudamus, sicut etiam solutas et fractas in uestibus processiones reprobamus; et domus Dei honoramus, et conuentus qui in his fiunt tamquam sanctos et utiles suscipimus,

f R W 13. **relegione**: regione W* 17. **et** 1°: *om* R 20. diligenciam R 24. **et**: ut *f*

f R 13. relegione R regione W* 14. renunciacionem R neguciorum R 16. nupciarum R uincolum R 17. diuitas R* iusticia R 19. hac R 20. diligenc. R infugatum R 25. scs R

IV (Isidori uulgata)

Deo acceptissimam dicimus, et renuntiationem secularium negotiorum adque actuum cum humilitate discessum adprobandum laudamus; et nuptiarum uinculum quod secundum castitatem secum perdurat honoramus, et diuites cum iustitia et operibus bonis non abicimus; parsimoniam cum ueste humili non reprobamus, sicut etiam ornatum propter corporis diligentiam infucatum laudamus, dissolutos autem et fractos in uestibus incessus non recipimus; et domus Dei honoramus, et conuentus qui in his fiunt tamquam sanctos et utiles recipimus,

14. **deo**: deum T_1 acceptissima Θ **dicimus**: *om* T **F** renuntiatione T 15. nigutiatorum T 16. **aetuum**: actum V aptum *urg-ed* cum humilitatem Θ *f* 17. adprouando Θ adprobanda Sp (-*aem*) 18. **quod**: *om* V 19. **castitatem** Θ Sp (*Gr* σεμνήν, *cf* μετὰ σεμνότητος = cum castitate *l* 13 *supra*): caritatem (-ate *f*) V T **F** C T_1 21. abiciamus V F 22. parsimonia T **F** C T_1 **cum**: *om* E humilis Θ 23. **ornatum . . . laudamus**: infucato laudamus ornatum propter corporis diligentiam T ornatim C T_1 24. diligentia **F** C **infucatum**: infugatum Θ T^2 **F** T_1 infructum E 26. factos T in uestium incessu *urg-ed* 27. recepimus **F** domini (dn̄i) T ornamus Θ honora V 28. contentus V* **in**: *om* F **tamquam**: tam Θ 29. **et**: *om* T_1 **utiles** (*Gr* ἐπωφελεῖς) Θ Sp *cf Isid-ant*: humiles (-is **F**) V **F** T C T_1 Θ V T F *f* E *aem* C T_1

15. saecularium T C T_1 negutiorum C nigut. Θ T T_1 16. atque V T T_1 actum V discensum C 17. adprouand. Θ 21. habic. Θ F abicemus C 22. parsimun. C T_1 *f* humile T_1 23. ornatim C T_1 24. infugat. Θ T^2 F *f* T_1 25. dissolutus C F *f* 27. recipemus T T_1 recepimus F *f* domos V T 28. conuentos T T_1 **his**: is Θ 29. sc̄s Θ F *f* recipemus T T_1 recepimus E V T C T_1

III (Isidori antiqua)

pietatem in priuatis domibus non claudentes, sed omnem locum in nomine Dei aedificatum honoramus, et congregationem in eadem ecclesia factam pro utilitate communi recipimus; et bona opera quae supra uires in fratres pauperes exercentur secundum ecclesiasticas traditiones beatificamus; et omnia quae per sanctas scripturas et per apostolos sunt tradita in ecclesia caelebrari exoptamus.

FINIT CONCILIVM GANGRENSE

IV (Isidori uulgata)

pietatem in priuatis domibus non concludentes, et omnem locum in nomine Dei aedificatum honoramus, et congregationem in ecclesiam factam ad utilitatem communem recipimus; et bona opera quae super uires in fratres pauperes exercentur secundum ecclesiasticas traditiones beatificamus; et omnia quae conueniunt traditionibus apostolicis et sanctarum scripturarum preceptis in ecclesia fieri exoptamus.

EXPLICIT CONCILIVM GANGRENSE

ƒ R W

27. **claudentes**: laudentes R 29. ecclesiam R 30. pro utilitatem commune R 34. **et**: ut ƒ 37. **exoptamus**: + AM(EN) ƒ

FINIT ƒ W: EXPL R. *uiris doctissimis Henrico Bradshaw* (Collected papers, *Cantabrigiae* A.D. 1889, *pp* 459 473) *et Kunoni Meyer* (*testante O. L. Richmond in ephemeride* The Journal of Philology xxxi A. D. 1910, *p* 165) *uisum est formam colophonis* FINIT, *pro usitatiore* EXPLICIT, *originem ostentare Hibernicam uel Anglo-saxonicam. sane codicum* ƒ W *archetypum apud Baioaros, ut puto, inter annos* 700 *et* 750 *exaratum, non male conicias descripsisse unum ex insulanis nostris*; *adeo in Germania per saeculum post Christum octauum celebris erat librorum et librariorum insulanorum frequentia, Anglorum tamen potius quam Hibernorum uel Britonum. collato autem colophone codicis* K, *in Gallia uel Prouincia scripti*, FIÑ CAPIT̄ CAÑ NICENI (*uide tom* I *p* 241 *col a supra*), *cautius dicendum erit*: *colophona* FINIT *indicium esse codicis Transalpini* (*siue insulani siue Gallici*) *non Italici. cf Hieronymum* ep. xxviii 4 (C.S.E.L. liiii 229) 'Nos solemus conpletis opusculis ad distinctionem rei alterius subsequentis medium interponere EXPLICVIT aut FELICITER aut aliquid istius modi' GANGRENSE: CANGRENSE W CANGRENSEM ƒ GANGRENS̄ R

Θ V T F E *aem* C T_1

30. **priuatis domibus**: prouitatis (probitatis $Θ^2$) dominibus Θ 31. **locum**: domum **F** 32. **honoramus**: honorum Θ 33. ecclesia T Sp 34. **utilitatem**: humilitatem T commune Θ **F** 35. supra Θ Sp (*fortasse recte, cf Isid-ant*) 36. uire Θ uiris T_1 exercetur E 37. traditionem Θ translationes T (*uel fortasse* T^2) 40. receptis C 41. in ecclesiam **F** T_1 **exoptamus** (*Gr* *εὐχόμεθα*) Θ V T *aem* Sp-ed *cf Isid-ant*: exortamus **F** exhortamus C T_1 obtamus E

EXPLICIT (EXP V EXPL Θ C EXPLIC T EXPLCT T_1) CONCILIVM GANGRENSE (GRAGENSE Θ GANGRENSEM V GANGRENSIVM **F** GRANGENSE T DE GRANIENSEM C GRANGENSEM T_1) Θ V T **F** C T_1: *om* Sp

Θ V T C T_1

30. pribatis V prouitatis Θ 32. edificatum Θ 33. eclesiam C 34. utilitem Θ* 35. recepimus T recipemus T_1 que Θ 36. uire Θ uiris T_1 pauperis C* ƒ exercuntur F ƒ T 37. eclesiasticas C traditionis F ƒ 38. que Θ 40. scribturarum V praeceptis T T_1 41. eclesia C

III (Isidori antiqua)

R

27. laudentes R 30. commune R 32. uiris ƒ R pauperis R 33. eclesiasticas R 36. eclesia R

CANONVM ANTIOCHENORVM
SECVNDVM DIVERSAS INTERPRETATIONES SEV SYLLOGAS
NVMERI ET ORDINIS CONSPECTVS

	Dionysii II *cod j*	Dionysii I / Dionysii II *codd cett*	Prisca	Isidori *codicum FR archetypus*	Isidori *cod W et Ferrandi epitome*	Isidori Sp	Eiusdem epitome	Isidori V	Isidori C	Isidori T	Isidori F	Isidori Q	Gallica	Eiusdem epitome
Epistula synodica . . .	*om*	*om*	*habet*	*habent omnes* Isidori *codices, exceptis epitomis*								[1]	*om*	
Eiusdem subscriptiones . .	*om*	*om*	*om*	*om*	*om*	*habet*	*om*	*habent* V C T F Q					*om*	
1. Πάντας τοὺς τολμῶντας .	79	1	1	79 [78 *F* 80 R]	1	1	1	[1]	1	1	1	2		91
2. Πάντας τοὺς εἰσιόντας .	80	2	2	80 [79 *F*]	2	2	2	[2]		2	2	3		84
3. Εἴ τις . . . καταλιπών .	81	3	3	81 [80 *F* 82 R]	3	3	3	[3]	2	3	3	4	72	85
									3		4			
4. Εἴ τις ἐπίσκοπος ὑπό .	82	4	4	82 [81 *F* 83 R]	4	4	4		4	4	5			86
5. Εἴ τις . . . καταφρονήσας .	83	5	5	83 [82 *F* 84 R]	5	5	5	[4]	5	5	6	5	74	87
6. Εἴ τις . . . ἀκοινώνητος .	84	6	6	84 [83 *F* 85 R]	6	6	6	[5]	6	6	7	6		
7. Μηδένα ἄνευ . . .	85	7		85 [84 *F* 86 R]	7	7	7	*def*	7	7	8	7	*Post can*	
8. Μηδὲ πρεσβυτέρους . .	86	8	7	86 [85 *F* 87 R]	8	8		*def*					VI *uidetur*	
									8			8	*deficere*	
[7. Μηδένα ἄνευ] . .			8										*inter-*	
9. Τοὺς καθ' ἑκάστην . .	87	9	9	87 [86 *F* 88 R]	9	9	8	*def*		8	9	9	*pretatio*	
10. Τοὺς ἐν ταῖς κώμαις . .	88	10	10	88 [87 *F* 89 R]	10	10	9	*def*	9	9	10	10	*Gallica:*	
11. Εἴ τις ἐπ. ἢ πρεσβύτερος .	89	11	11	89 [88 *F* 90 R]	11	11	10	*def*	10	10	11	11	*epitomes*	
12. Εἴ τις . . . καθαιρεθείς .	90	12	12	90 [89 *F* 91 R]	12	12	11	*def*	11	11	12	12	*tituli*	
13. Μηδένα ἐπίσκοπον . .	91	13	13	91 [90 *F* 92 R]	13	13	12	*def*	12	12	13	13	LXXXVII	
14. Εἴ τις ἐπ. . . . κρίνοιτο .	92	14	14	92 [91 *F* 93 R]	14	14	13	[13?]	13	13	14	14	–XC *non*	
15. Εἴ τις ἐπ. . . . κατηγορηθείς	93	15	15	93 [92 *F* 94 R]	15	15	14	[14?]	14	14	15	15	*ad Antio-*	
16. Εἴ τις ἐπ. σχολάζων . .	94	16	16	94 [93 *F* 95 R]	16	16	15	[15?]	15	15	16	16	*chenum*	
17. Εἴ τις ἐπ. χειροθεσίαν .	95	17	17			17	16	[16?]	16	16	17	17	*concilium*	
18. Εἴ τις ἐπ. χειροτονηθείς .	96	18	18	95 [94 *F* 96 R]	17	18	17	[17?]	17	17	18	18	*sed ad*	
[17. Εἴ τις ἐπ. χειροθεσίαν]				96 [95 *F* 97 R]	18								*concilia*	
19. Ἐπ. μὴ χειροτονεῖσθαι .	97	19	19	97 [96 *F* 98 R]	19	19	18	[18?]	18	18	19	19	*Gallica*	
20. Διὰ τὰς ἐκκλησιαστικάς .	98	20	20	98 [97 *F* 99 R]	20	20	19	[19?]	19			20	*pertinent*	
21. Ἐπ. ἀπὸ παροικίας . .	99	21	21	99 [98 *F* 100 R]	21	21	20	[20?]	20	19	20	21		
22. Ἐπ. μὴ ἐπιβαίνειν . .	100	22	22	100 [99 *F* 101 R]	22	22	21	[21?]	21			22		
23. Ἐπ. μὴ ἐξεῖναι . . .	101	23	23	101 [100 *F* 102 R]	23	23	22	[22?]	22	20	21	23		
24. Τὰ τῆς ἐκκλησίας . .	102	24	24	102 [101 *F* 103 R]	24	24	23	[23?]	23	21	22	24		
25. Ἐπ. ἔχειν τῶν . . .	103	25	25	103 [102 *F* 104 R]	25	25	24	[24?]	24	22	23	25		
								[25?]				26		
Episcoporum nomina . .	*om*	[*om*]	*habet*	*om*	*om*	*habent codd* Sp V C T F Q						27		

Prisc *Nota codicem* Y *canones* VIII *et* VIIII *in unum coniungere, ita ut dehinc canones singuli alias quam apud ceteros codices numerentur; qui apud ceteros* X *est apud* Y *fit* VIIII, *et similiter usque in finem concilii*

Isid-Hisp-epit *Nota codices* Z *h canones* XIIII *et* XV *in unum coniungere, ita ut qui canon apud* U XVI *est apud* Z *h fiat* XV; *et similiter usque in finem concilii*

Isid-V *Cum canones singuli apud* V *non numeris sed litteris tantum miniatis inter se distinguantur (uide p* 1 *ad calcem paginae), et deficiant folia duo (uide p* 252 *col b), uix certum est quo modo post hanc lacunam numerari debeant reliqui canones*

CONCILIVM ANTIOCHENVM

CANONES

I

INTERPRETATIONIS GALLICAE FRAGMENTA

G **Codex S. Germani de Pratis nunc Parisinus** lat. 12444 : saec. ix : canones adducit Antiochenos iii (sub titulo 'In synodo Niceno cap lxxii'), v vi (in unum redactos sub titulo 'In Nic. cap lxxiiii') [fol. 23 *a*

Edidit Fr. Maassen Geschichte des Quellen und der Literatur des canonischen Rechts im Abendlande *Gratz*, A. D. 1870, *p* 942

EIVSDEM INTERPRETATIONIS EPITOME HISPANA

U **Codex Veronensis** bibliothecae Capitularis lxi (59) : saec. vii–viii [fol. 15 *b*

Z **Codex Lucensis** bibliothecae Capitularis 490 : saec. viii–ix [fol. 291

h **Codex Bobiensis nunc Vaticanus** 5751 : saec. x [fol. 33 *a*

Adducit epitome canones Antiochenos ii, iii, iiii, v ; postea etiam ad epitomes finem canonem Antiochenum i

Edidit Mansi Concilia IV 53 *e cod* Z : *codices* U *h primus adhibui*

Interpretatio quae dicitur Gallica

Canon Antiochenus I

[In synodo Niceno capitulum LXX]
Canonem hunc non laudat codex G, *sed uide epitomen Hispanam col b*

Canon Antiochenus II

[In synodo Niceno capitulum LXXI]
Canonem hunc non laudat codex G, *sed uide epitomen Hispanam col b*

Canon Antiochenus III

In synodo Niceno capitulum LXXII

Si quis presbyter aut diaconus, aut aliquis de clero domum Dei derelinquens ad alteram uadit et in alterius parochiam communicat omnino, si tempus grande facit, hic numquam ministret. si prouocauerit eum episcopus suus monendo, et in sua parochia uenire noluerit nec oboedierit et perseuerauerit ibi, deiciatur de ministerio, ut iam numquam liceat ei habere locum

---

G LXXII **In synodo Niceno capitulum** (cap̄ G) LXXII G (*fol* 23 *a*) 1. prbt aut diac G, *cf canonem* LXXIIII *l* 1 2. domum dei : *interpres fortasse pro* τὴν ἑαυτοῦ παροικίαν *legit* τὴν τοῦ θεοῦ οἰκίαν 3. ad alteram : *praem* et G 7. suos G*

Eiusdem epitome Hispana

XCI Nullus cum Iudeis teneat pascha.

LXXXIIII Si quis de intrantibus ecclesiam Dei pro aliquam suspicionem eucaristiam non receperit, abiciatur de ecclesia et penitentiam agat.

LXXXV Qui suam ecclesiam dimiserit et ad aliam fuerit, deponatur.

XCI 1. iudeus U* iudaeis Z U Z *h*

LXXXIIII Z : LXXXIII U (*numeros om h, fortasse recte*), *sed uide supra p* 147 *col b ad can* LXXV, *p* 148 *col b ad can* LXXVIIII 1. intranticus U **ecclesiam** : eccl̄ Z ; *om* U 2. **pro** U Z : per *h* **aliquam** *h* : aliquas U aliqua Z **suspitionem** *h* suscipionem U suspicione Z 3. eucaristia U eucharistiam Z **receperit** : recepit Z acceperit U recipit *h* 4. de eccl̄ Z penī agat U

LXXXV Z : LXXXIIII U ; *canonem om h* 1. suam eccl̄ Z sua ec̄cla U **demiserit** U 2. ad alia *ut uid* U **fuerit** U Z, *cf Isid epit-Hisp can* III *p* 245 *col a* : *fortasse legendum utrobique* fugerit

I

Interpretatio Gallica

propter peccatum. si autem acceperit eum alter episcopus, et ipsum episcopum . . . in communi concilio, ut non soluat canonem aecclesiasticum.

Canon Antiochenus IIII [In synodo Niceno capitulum LXXIII] *Canonem hunc non laudat codex* G, *sed uide epitomen Hispanam col b*

Canones Antiocheni V VI In synodo Niceno capitulum LXXIIII

Si quis presbyter siue diaconus contemnat suum episcopum et ipse se de aecclesia remouet et semot*e* collectam facit et altare erexit et episcopo prouocante non oboediu*i*t, primo et secundo aduocante, istum deici a*d* totum et numquam sanitatem habere poterit nec accipere sermonem honoris. si autem perseuerauerit et conturbat aecclesiam quia aliquam de foris habet potestatem quasi siditionarius, oportet istum rapi et corrigi. s*i* qui de suo episcopo excommunicatus fuerit, ne alter illum accipiat nec ad communionem nisi suus episcopus, aut in concilio communi responsum det *et* satisfaciat con*c*ilio, ut obteneat recta sententia, siue l*a*icus *siue* presbyter siue diaconus fuerit.

G 12. **propter peccatum** : *pro* ἀποκαταστάσεως *legit fortasse interpres* ἀπὸ τῆς στάσεως *uel simile aliquid* 14. **episcopum** : *lacunam significaui cum Gr* ἐπιτιμίας τυγχάνειν

LXXIIII **In synodo Niceno capitulum** LXXIIII *scripsi* : In Nic̄ cap̄ lxxiiii G (*fol* 23 *a*)

1. prbt siue diac G 4. **semote** (*cetera uide sis apud col b*)

Eiusdem epitome Hispana

LXXXVI Episcopus presbyter diaconus [si] in concilio deiectus fuerit, non offerat.

LXXXVII Si quis presbyter uel diaconus deiectus ab episcopo suo altare posuerit et inmolauerit, excommunicetur.

LXXXVI Z : LXXXV U 1. prb U prbr Z U Z **diaconus** U *h* : *praem* uel Z 2. **si** *h* : *om* U Z **deiectus** *h* : decectus Z iectus U 3. offer̄ Z

LXXXVII Z : LXXXVI U 1. prb U prbr Z **uel** : *om h** 2. **ab** : + alio *h* **suo** : sub Z 3. **et** U : uel Z *h* immolauerit Z excummunicetur U

G *scripsi cum Gr* ἰδίᾳ : semota G **collectam** : *uide Appendicem* VII *p* 319 *infra* 6. **oboediuit** *Maassen* : oboediunt G 7. **deici ad totum** *scripsi* (*Gr* καθαιρεῖσθαι παντελῶς) : deiciat totum G 9. **sermonem honoris** G : *fortasse legendum* suum (*uel* suum omnem) honorem *cum Gr* τὴν ἑαυτοῦ τιμήν 11. **de foris** = *Gr* ἔξωθεν : *cf p* 250 *col a l* 12 14. **si qui** (*malis forte* si quis) *scripsi cum Gr* εἴ τις : his qui G 15. **alter** *scripsi* (*Gr* παρ' ἑτέρων) : aliter G 18. **communi responsum** *scripsi*, *cf can* LXXII *l* 14 : communicare responsum G **det et** *scripsi* : det G 19. **concilio** *scripsi cum Gr* σύνοδον : consilio G **recta sententia** G : *fortasse scribendum* ceteram sententiam *cum Gr* καταδέξαιτο ἑτέραν ἀπόφασιν 20. **siue laicus siue** *scripsi cum Gr* ἐπὶ λαϊκῶν καί : siue alicuius G prbt G

CONCILIVM ANTIOCHENVM

CAPITVLA EPISTVLA SYNODICA CANONES

II

INTERPRETATIO QVAE DICITVR PRISCA

Codex Ingilrami episcopi Teatini nunc Vaticanus Reginae 1997 : saec. ix incunt. [fol. 9 *b*

J Codex Christophori Justel nunc Oxoniensis Bodleianus e Mus. 101 : saec. vi–vii [fol. 34 *b*

S Consensus codicum sylloges quae dicitur S. Blasii, scilicet

S codex coenobii olim Augiae maioris postea S. Blasii in Silua Nigra nunc S. Pauli apud Carinthios xxv$\frac{a}{I}$: saec. vii–viii [fol. 65 *a*

P codex bibliothecae Thomae Phillipps Cheltenhamensis 17849 : saec. viii–ix [fol. 52 *b*

X codex (prope Treueros fortasse scriptus) Corbeiensis nunc Parisinus lat. 3836 : saec. viii exeunt. [fol. 43 *a*

Y codex Coloniensis bibliothecae Capitularis ccxiii : saec. viii ineunt. [fol. 69 *b*

v Consensus codicum sylloges quae Vaticani codicis dicitur, scilicet

u codex Farfensis postea Barberinianus xiv 52 nunc Vaticanus Barb. lat. 679 : saec. ix [fol. 76 *b*

v codex Vaticanus lat. 1342 : saec. ix : minora omisi [fol. 63 *a*

w codex Florentinus bibliothecae Laurentianae aedil. eccl. 82 : saec. x : minora omisi [fol. 50 *a*

D Codex Diessensis nunc Monacensis lat. 5508 : saec. ix ineunt. : titulos et can vii habet secundum interpretationem 'priscam', ceteros canones secundum Isidorianam, uide col b : codicem suspicor, quatenus cum S concordat, e nostro codice S (tunc temporis Augiensi) esse descriptum [foll. 1 *b*, 2 *b*

Ediderunt primus Christophorus Justel Bibliotheca Iuris Canonici Veteris (*Lutetiae*, A. D. 1661) I 291 *e cod* J, *habita etiam ratione codicis* X; *et post eum fratres Petrus et Hieronymus Ballerini* S. Leonis Magni Opera III (*Venetiis*, A. D. 1757) 534 = *Migne* P. L. lvi 791, *cum nouis codicum subsidiis* I Z *et v* : *codices* S P Y *u w primus adhibui, codicem tamen* I (*excepta re orthographica*) *plerumque secutus sum*

III

INTERPRETATIO QVAE FALSO DICITVR ISIDORI

M Consensus codicum a Fr. Maassen primo descriptorum, scilicet

f codex Frisingensis nunc Monacensis lat. 6243 : saec. viii–ix [fol. 26 *a*

Υ codex Vindobonensis 2141 (qui codex usque ad canonem Antiochenum i l 14 cum codd Q consentit, inde autem cum codd Maassenianis) : saec. ix [fol. 98 *a*

W codex Wirceburgensis bibliothecae olim Capitularis nunc Vniuersitatis : saec. ix [fol. 40 *a*

R codex Remensis postea Parisinus Claromontanus nunc Berolinus Phillip. lat. 84 : saec. viii [fol. 8 *b*

D codex Diessensis nunc Monacensis lat. 5508 : saec. ix ineunt. [fol. 2 *a*

V Codex Veronensis bibliothecae Capitularis lix (57) : saec. vi exeunt. : orthographiam secundum cod V plerumque constitui [fol. 247 *a*

C Codex Corbeiensis nunc Parisinus lat. 12097 : saec. vi exeunt. [foll. 6 *a*, 64 *b*

T Codex Parisinus lat. 8901 (codicis origine Albigensis fragmentum, cuius maxima pars in bibliotheca publica Tolosana adseruatur sub numero 364 [I 63]) : saec. vii [fol. 2 *b*

F Consensus codicum F*f*, scilicet

F codex S. Mauri Fossatensis nunc Parisinus lat. 1451 : saec. viii–ix [fol. 51 *b*

f codex Engolismensis nunc Vaticanus Reginae 1127 : saec. ix incunt. [fol. 65 *a*

Q Consensus codicum sylloges a Paschasio Quesnel publici iuris factae, scilicet

O codex coenobii Eremitarum Einsiedlensis 191 : saec. viii–ix [fol. 144 *a*

Π codex Francisci Pithou nunc Parisinus lat. 3848 A : saec. ix [fol. 148 *a*

Σ consensus codicum Parisinorum lat. 1454 et lat. 3842 A ; utriusque saec. ix–x : nonnulla e Dionysio mutuatur [foll. 149 *a*, 109 *b*

Φ **codex Vindobonensis** 2147 : saec. ix–x [fol. 140 *b*

Ψ **codex Atrebatensis** olim coenobii S. Vedasti, nunc bibliothecae publicae 572 (644) : saec. ix ineunt. : codicem correxerunt plures scribae, quorum unus ad instar codicis R, alter codicis **F**, textum mutauerunt [fol. 134 *a*

Sp **Sylloge Hispana**, consentiente codice et editione infra scriptis :

E **codex castelli Ambrasiani prope Enipontum nunc Vindobonensis** 411 : saec. ix–x [fol. 18 *a*

Sp-ed *Collectio canonum ecclesiae Hispanae* edente F. A. Gonzalez, Matriti, A. D. 1808, col. 41 : de codicibus ibi adhibitis uide supra p. 33

De editionibus uide p 162 *supra* : *praeter codices ibi memoratos familiam* **M** (*ƒ* Υ W R D) *primus ad hoc concilium adhibui*

EIVSDEM EPITOME APVD SYLLOGEN FVLGENTI FERRANDI

Adducuntur canones omnes exceptis vi et xiii

C **Codex Corbeiensis nunc Parisinus** lat. 12097 : saec. vi exeunt. [fol. 144 *a*

trec **Codex Trecensis nunc Montispessulanus** bibliothecae Vniuersitatis 233 : saec. ix [fol. 113 *b*

De editionibus uide p 161 *supra*

EIVSDEM EPITOME APVD SYLLOGEN HISPANAM COMPENDIOSAM

U **Codex Veronensis** bibliothecae Capitularis lxi (59) : saec. vii–viii [fol. 27 *a*

Z **Codex Lucensis** bibliothecae Capitularis 490 : saec. viii–ix [fol. 294 *b*

h **Codex Bobiensis nunc Vaticanus** 5751 : saec. x [fol. 35 *b*

Edidit Mansi Concilia II 1336 *e cod* Z : *codices* U *h primus adhibui*

Epitomen utramque ob spatii angustias in tertia columna sub interpretatione Dionysii priore inuenies

IV

INTERPRETATIO DIONYSII EXIGVI PRIMA

M **Codex Moguntiensis nunc Vaticanus** Palatinus 577 : saec. viii exeunt. [foll. 20 *a*, 35 *a*

Hanc interpretationem primus edidi

V

INTERPRETATIO DIONYSII EXIGVI ALTERA

Λ **Codex Lugdunensis nunc Petropolitanus** F II 3 : lacunas sigillis ⌜ ⌝ significaui, confer pp 35 163 supra : saec. vii : hunc codicem in re orthographica praecipue secutus sum [foll. 7 *b*, 61 *a*

Θ **Codex Veronensis** bibliothecae capitularis lx (58) : saec. vii–viii [fol. 72 *a*

a **Codex Andegauensis nunc Parisinus** lat. 3837 : saec. ix ineunt. [foll. 4 *a*, 25 *b*

j **Codex Christophori Justel nunc Oxoniensis Bodleianus** e Mus. 103 : saec. x [foll. 4 *a*, 20 *b*

l **Codex Vaticanus** 5845, scripturae Beneuentanae : saec. ix–x [foll. 3 *a*, 18 *b*

m **Codex Parisinus** 3845 (deficiente codice eius gemello, Parisino lat. 1536) : saec. x [fol. 29 *a*

s **Codex Sessorianus** lxiii **nunc bibliothecae Victoris Emmanuelis** 2102 : saec. viii exeunt. [fol. 25 *b*

B **Codex Bobiensis nunc Mediolanensis** bibliothecae Ambrosianae S 33 sup. : saec. ix exeunt. [foll. 18 *a*, 54 *a*

H Consensus codicum sylloges ab Hadriano papa ad Carolum magnum A. D. 774 **missae** (unicas singulorum codicum lectiones non omnes commemoraui) : scilicet

α **codex Augiensis nunc coenobii S. Pauli apud Carinthios** 6 (34) : saec. ix ineunt. [foll. 45 *a*, 46 *a*

β **codex Bellouacensis nunc Parisinus** lat. 8921 : saec. viii exeunt. [foll. 4 *a*, 13 *b*

δ **codex Bernensis** 89 : saec. viii–ix : capitula et episcoporum nomina praetermisi [fol. 70 *b*

κ **codex Coloniensis** bibliothecae Capitularis cxvi : saec. ix ineunt. [fol. 18 *a*

λ **codex Coloniensis** bibliothecae Capitularis cxv : scriptus ante annum 819 [fol. 41 *b*

Cr **Cresconii Breuiarium Canonicum**, consentientibus Cr-w et Cr-ed (ut supra, p 163)

Jo-K, Jo-L Canones iiii et xv a Iohanne II papa adhibiti testibus codd K L, uide pp 247, 281, col *b*

De editionibus uide p 163 *supra*

II

Interpretatio Prisca

INCIPIT TITVLI CANONVM ANTHIOCENSIVM

I De his qui temptant contrari*a* agere Nicaenis canonibus [et de sanctum pascha].

II De his qui [se ab ecclesia separant et] in domibus communicant.

III De his qui de alias parrocias in alias se mergunt.

IIII De *de*gradatis praesumentibus agere.

V De his qui se ab ecclesia retinent.

VI De excommunicatis [clericis uel laicis].

I J *u v w* S P X Y D INC̄ J INCP̄ I S INCP̄T P INCIPIVNT Y D TITVLI I D : CAPITVLA J **v** STATVTA **S** CAÑ J CANOÑ P ANTHIOCENSIVM J X D : ANTHYOCAENSIVM I ANTIOCENSIVM S P ANTE OCCENSVM Y ANTYQCENSIVM *u*

¶ *u v w* *Capitula in codd* **v** *eadem sunt atque capitula canonibus singulis praemissa, pp* 232–306; *unde ea non curaui etiam hic memorare*

I De hiis Y **temptant contraria agere** (contrariagere I) I : contradicunt J S D **canonibus** : conciliis D*, *sed corr m p* **et de sanctum pascha** J S D : *om* I

II De hiis Y **se ab ecclesia separant et** (seperante X*) J S D : *om* I, *sed uide canonem p* 238 *infra* in domos I

III **De his qui de alias parrocias in alias se mergunt** (emergunt I) I, *cf canonem p* 242 *infra*: De inuadentes parrocias alienas J S D

IIII **De degradatis** *scripsi cum canone p* 246 *infra* : De gradatis I De excommunicatos (-monicatos P D) J S (– Y) D De excommonicatis Y **praesumentibus** I : qui praesumunt J S D **agere** J S D : *om* I

V De hiis Y **se . . . retinent** I : occulte (-tae Y) . . . segregant J S D

VI **De excommunicatis** I D : De excommunicati J S **clericis uel laicis** D : clerici (cleri Y) uel laici J S ; *om* I

Notulas orthographicas in col b inuenies

III

[Interpretatio quae dicitur Isidori *secundum codd* **F]**

INCIPIT CAPITVLA CANONVM CONCILII ANTIOCENSIS

I Ne cum Iudaeis christiani pascha faciant.

II De his qui ingrediuntur ecclesiam Dei, non autem cum populo in oratione communicant.

III De clericis qui suas ecclesias deserunt.

IIII De his qui excommunicantur ut a nullo recipiantur.

V De his qui excommunicantur a proprio episcopo et praesumunt ministrare.

VI De clericis qui se ipsos ab ecclesia segregant.

VII De his qui a proprio episcopo excommunicantur, non debere ab aliis primum suscipi.

Capitula secundum alios interpretationis Isidorianae codices (scilicet C T E*) inuenies infra in Appendice* V *p* 316 : *cum tamen apud codd* **M** V *penitus desint, interpretationem ipsam certum est capitulis caruisse*

Notandum titulorum numeros in codd **F** *inde a tit* viiii *canonum numeris non respondere* ; *uide tabulam p* 215 *supra* F *f*

INCIPT̄ F INCIPIVNT *f* CAPL̄ CANÑ F *f*

I faciant *scripsi* : fiant F faciunt *f*

II comunicant *f*

III cleř F

IIII *et* V *et* VII excomunicantur *f*

V mistrare *f*

VI clr̄is F

VII a : *om* F

II (Prisca)

I de hi X* nicenis I Y D nicensis X I J

II eclesia J D seperant X commonicant D S P X Y D

III parocias P parrochias D

V eclesia J aecclesia Y ecl D

VI excommon. Y D

IV

Interpretatio Dionysii Exigui prima

ITEM CAPITVLA ANTHIOCENI CONCILII

I De his qui contraria gerunt statutis de pascha in Niceno concilio.

II De his qui se a perceptione sanctae communionis auertunt et excommunicatis in domibus communicare praesumunt.

III De his *qui* ab aliis prouinciis praeter conscientiam sui episcopi in aliis immorantur.

IIII De damnatis et ministrare temptantibus.

V De his qui se ab aecclesiastico ministerio subtrahunt et seorsum congregare pertemptant.

VI De clericis excommunicatis et laicis.

M III qui *suppleui*: *om cod*

V

Interpretatio Dionysii Exigui altera

INCIPIVNT TITVLI CANONVM ANTHIOCENI CONCILII NVMERO XXV

LXXVIIII [I] De his qui contraria gerunt his quae regulariter de pascha statuta sunt in Niceno concilio.

LXXX [II] De his qui se a perceptione sanctae communionis auertunt ⌜et qui excommunicatis per domos communicant. ¶ *fol* 7 *b* Λ

LXXXI [III] De his qui ab alia parrocia praeter conscientiam episcoporum suorum in aliis immorantur.

LXXXII [IIII] De damnatis et ministrare temptantibus.

LXXXIII [V] De his qui⌝ se a ministerio ⌜ecclesiastico subtrahunt⌝ et seorsum colligunt. § *fol* 8 *a* Λ

LXXXIIII [VI] ⌜De⌝ clericis excommunicatis et laicis.

INCIPIVNT Θ *a α*: INCIPIT *l*; VI Λ; *om m* TITVLI CANONVM: CANON *l* CANŌ *s* CAPITVLA Θ CANNONVM Λ ANTHIOCINI Λ ANTICHENI Θ* ANTIOCHENI Θ² ANTHIOCAENI B ANTIOCENI *a* ANTHIOCENVM *m* NVMERO: NVM *s β*; *om* Λ XXV: XX Λ VIGINTI QVINQVE *m* — Λ Θ B *a j l m s α β λ*

LXXVIIII *j*: I *codd cett* quae: qui Λ Θ B *m α β λ* statu Θ* statuti Θ² B

LXXX *j*: II *codd cett* auerterunt *s α* qui excommunicatis: *om* Θ

LXXXI *j*: III *codd cett* ab aliam parochiam *m*

LXXXII *j*: IIII *codd cett*

LXXXIII *j*: V *codd cett* a: *om a*

LXXXIIII *j*: VI *codd cett*

LXXVIIII [I] rigulariter Λ nicheno Λ *l* concilio: c̄cl̄ *j* — Λ Θ *a j l s*

LXXX [II] comunionis Λ *s* domus (*j*) *m β*

LXXXI [III] ab: ar ab Θ parochia Θ *a* paroecia *j* parrochia *l s* B parroecia *β*

LXXXII [IIII] dampnatis *l* B tetantibus Θ

LXXXIII [V] aecclesiastico Θ B *l* subtraunt Θ *m*

LXXXIIII [VI] cliricis Λ* exconicatis Λ*

II (**Prisca**)

VII De dandis epistulis.

VIII De peregrinis suscipiendis.

VIIII De metropolitanis.

X De his qui uocantur corepiscopi.

XI De his qui apud imperatorem supplicant.

XII De degradatis qui se imperatori prosternunt.

XIII De episcopis qui in ali[en]a parrocia ordinant.

XIIII De episcopis accusatis.

I J
S P X Y D VIII **De peregrinis suscipiendis** I, *ut in canone p* 256 *infra*: De non suscipiendis clericis peregrinis J S (– S) *cf p* 256 *cod* J, De non suscipiendis clericis alienis S D
X De hiis Y
XI De hiis Y **apud imperatorem** I, *ut in canone p* 266 *infra*: imperatoribus J S D
XII **De degradatis qui se . . . prosternunt** I: De his (hiis Y) qui degradati . . . supplicant (suppli D) J S D, *ut in canone p* 268 *infra* **imperatori** J S D: imperatoribus I
XIII **aliena** I S D: alia J, *ut cod* I *in canone p* 272 *infra* **parrocia** J S (– S): parrociam I prouincia S D
XIIII **De episcopis accusatis** I: Si accusatus episcopus (episc· J episcp; Pepiscopis Y) inter prouinciales (prouencialis P) minime iudicium conueniat (-et ? P[2]) J S D

I J
S P X Y D VII epistolis P Y D aepistolis I
VIIII metropolytanis I
X corepi I corepisc· J Y chorepi D
XI impr̄ I supplecant J* suppli̅ Y
XII degrati J X degratati D
XIII parocia P
XIIII accussat. Y

[III **Isidori** *codd* **F**]

VIII Nullus ipse formata peregrinorum suscipiat.

VIIII Presbyteri formatas non faciant.

X Vicarios episcoporum formatas facere liceat.

XI Nullus episcopus ultra uoluntatem metropolitani episcopi quicquam faciat.

XII Chorepiscopi subdiaconos exorcistas et lectores ordinent tantum.

XIII Vt nulli liceat episcopo uel ulli clerico ad imperatorem pergere praeter consilium metropolitani [episcopi].

XIIII Vt nulli excommunicati ad imperatorem ire debere.

XV Vt nullus episcopus in aliena ecclesia ordinationem praesumat facere.

XVI De episcopo qui de aliquibus causis criminalibus accusatur.

VIII **ipse . . . suscipiat** F *f*: *lege* absque . . . suscipiatur *tr* peregrinorum formata F F *f*
VIIII prsbs F prbis *f* **faciant** *scripsi ut in tit* i *supra*: fiant F faciunt *f*
XI episcoporum *f* **ultra** *f*, *cf can* viiii *l* 9 *infra*: extra F
XII subdiac F *f* **lectores**: lectr̄ F lector *f* ordint F
XIII clero F ad impr F ad imperatore *f* metrpli F **episcopi** *f*: *om* F
XIIII ad impr̄ F ad impr̄e *f*
XV **ordinationem** *f*: ordini̅ F praesummat F (*cf tit* xviii)
XVI de episcopi F

IV (**Dionysii I**)

VII De peregrinis suscipiendis.

VIII De pacificis peregrinorum, id est commendaticiis litteris.

VIIII De metropolitanis uniuscuiusque prouinciae.

X De his qui uocantur chorepiscopi.

XI De episcopis et clericis qui imperatori supplicant.

XII De episcopis et clericis damnatis et imperatori supplicantibus.

XIII De episcopis qui in alienis prouinciis ordinare praesu*mu*nt.

XIIII De iudiciis episcoporum cum inter se dissentiunt prouinciales

V (**Dionysii II**)

LXXXV [VII] De peregrinorum susceptione.

LXXXVI [VIII] De pacificis peregrinorum, id est commendaticiis litteris.

LXXXVII [VIIII] De metropolitanis singularum prouinciarum.

LXXXVIII [X] De his qui uocantur corepiscopi.

LXXXVIIII [XI] De episcopis et clericis adeuntibus imperatorem.

XC [XII] De damnatis episcopis aut clericis [et] adeuntibus imperatorem.

XCI [XIII] De his qui, cum sint ex alia prouincia, in aliis audent ordinationes efficere.

XCII [XIIII] De dissensione quae super episcoporum diiudicatione contingit

---

M XI imperatoris *cod*
XII imperatoris *cod*
XIII **praesumunt** *scripsi* : p̄st̄ (*sc* praesunt) *cod*

LXXXV *j* : VII *codd cett* susceptionem *a* Λ Θ B
LXXXVI *j* : VIII *codd cett* **litteris** : epestolis Λ *a j l m s*
LXXXVII *j* : VIIII *codd cett* singulorum prouinciis *a* α β λ
LXXXVIII *j* : X *codd cett*
LXXXVIIII *j* : XI *codd cett* adeutribus Θ imperatore *ut uid* Λ imperatorum *j** *m* β λ
XC [XII] **aut** : uel Θ **et** *a l m* B* **H** *cum Dion* I : *om* Λ Θ *s* B adunibus Θ imperatorum β λ
XCI *j* : XIII *codd cett* **qui** : *om* β facere Θ *l*
XCII *j* : XIIII *codd cett* De dissentiones Θ contigit β λ prouincialem β

LXXXV [VII] perigrinorum Λ suseptione Θ* Λ Θ
LXXXVI [VIII] perigrinorum Λ cummendaticiis Λ conmendati꜀iis Θ cōm̄dacitiis *m* *a j l s*
LXXXVII [VIIII] singolarum Λ
LXXXVIII [X] chorępi Θ corepi *a j l* chorepi *s* choreeps ? B*
LXXXVIIII [XI] eps β ad
XC [XII] dampnatis *l* B adeuntebus Λ impm Θ
XCI [XIII] prouintia *a* B ordinationis Λ
XCII [XIIII] dissentione Λ Θ discensione *j** deiu-

II (Prisca)

XV De condemnatis episcopis.

XVI De episcopis uacantibus.

XVII De his qui uocati ad episcopatum contemnunt.

XVIII De ordinato episcopo et non suscepto.

XVIIII De ordinatione episcoporum.

XX Vt secundo in anno synodus fiat.

XXI Vt nullus episcoporum de propria migret ecclesia.

I J
S P X Y D

XVI **De episcopis uacantibus** *scripsi*: De episcopis uagantibus I De uacantes episcopos (episc J episcopus S episcopis X epis D) J S D

XVII De hiis Y **uocati ad episcopatum** I, *cum canone p* 282 *infra*: ad episcopatum uocantur et J S D

XVIII ornato D *tr* et non suscepto episcopo J S D non : *om* I

XVIIII **De ordinatione episcoporum** I, *ut idem codex in canone p* 286 *infra* : De episcopis (episcopiscopis S*) ordinandis J S D, *cf p* 286

XX **Vt** : *praem* De I secunda X fiant I (*cf codd* X *w in canone p* 290 *infra*)

XXI **Vt** : *praem* De his I **episcoporum** I, *ut in canone p* 294 *infra* : episc J P episcopus S (– P) D

I J
S P X Y D

XV episc̄ Y

XVI episc̄· J

XVII aepiscopatum Y contempnunt D

XVIII episc̄· J episcopus S

XXI episc̄· J eclesia J aecclesia Y ecl̄ D

[III **Isidori** *codd* **F**]

XVII De iudicio episcopi criminati.

XVIII Vt nullus episcopus uacans aliam ecclesiam praesumat.

XVIIII De episcopo criminato et contradictione plebi*s*.

XX De episcopo ordinato et non consentit abire in parochia sua.

XXI Episcopum non debere ordinar*i* sine consilio metropolitani uel ceterorum episcoporum.

XXII De concilio bis in anno.

XXIII Vt episcopus de diocese ad alteram non transeat.

F *f*

XVIII praesummat F

XVIIII **plebis** *scripsi cum can* xviii *l* 3 *infra* : plebi *f* F² plebium ? F*

XX conseuti F* habire F parrochia *f*

XXI **ordinari** *scripsi* : ordīr F ordinare *f* metrplīū F metropoli *f*

XXIII diocesse F

IV (**Dionysii I**)

antistites.

XV De episcopis ab eiusdem prouinciae sacerdotibus consonanter exclusis.
XVI De episcopis uacantibus.
XVII De his qui suscipientes episcopatum officium deuitarunt.
XVIII De promotis episcopis nec receptis.
XVIIII De episcopalibus in prouinciis ordinationibus.
XX De synhodis bis in anno temporibus *suis* caelebrandis.
XXI Vt nullus episcopus de prouincia migret aeccle*siastica*.

M XVI episcopiscopis *cod*
XX bis *cod* suis *suppleui*: *om cod* caelebrandis caelebrandis *cod*
XXI aecclesiastica *conieci*: *post* aeccle *reliqua legi non possunt*

V (**Dionysii II**)

appellantium ⌜prouinciales antestites. ¶ *fol* 8 *a* Λ
XCIII [XV] De episcopis ab eiusdem prouinciae sacerdotibus consonanter exclusis.
XCIIII [XVI] De uacantibus⌝ episcopis. § *fol* 8 *b* Λ
XCV [XVII] ⌜De his qui⌝ cum ad episcopatum conuocantur ⌜euitant.
XCVI [XVIII] De his⌝ qui promouentur ad episcopatum nec recipiuntur.
XCVII [XVIIII] De episcopalibus in prouinciis ordinationibus.
XCVIII [XX] De synodis quae debent ab episcopis, suis temporibus, in prouincia caelebrari.
XCVIIII [XXI] Vt nullo modo de parrocia ad aliam parrociam episcopus transeat.

XCIII *j*: XV *codd cett* Λ Θ B
XCIIII *j*: XVI *codd cett* uagantibus *j* B* uocantibus β λ *a j l m s* α β λ
XCV *j*: XVII *codd cett* cum: *om* Θ *l* conuocantur *cf p* 283 *infra*: uocantur Λ B* uitant Θ euitantur *j*
XCVI *j*: XVIII *codd cett*
XCVII *j*: XVIIII *codd cett* in: *om* Λ
XCVIII *j*: XX *codd cett* sinodo *a* *tr* ab episcopis suis temporibus debent Θ debent: debeant *a*; *om* Λ ad episcopis *m** *uel* [2] *a** β λ in prouinciis B
XCVIIII *j*: XXI *codd cett* nullo mo *s* de parroechiam *l* *tr* episcopus ad aliam parochiam *a*

decatione Λ apellantium Θ appellantum *a* Λ Θ prouintialis *m* antistites Θ B *j l s* *a j t s*
XCIII [XV] epis Θ prouintiae *a* consonantur *m*
XCV [XVII] epīstum Λ
XCVI [XVIII] prouentur Λ* epīsatum Λ
XCVII [XVIIII] prouintiis *a* ordenationibus Λ
XCVIII [XX] sinod. *a* prouintia *a* caelebrare *a* celebrari Θ B *j l s*
XCVIIII [XXI] paroch. *bis a* paroec. *bis j* parroch. *bis* Θ B *s* parroech. parroch. *l* transiat Λ

II (Prisca)

XXII De his qui ab aliis episcopis ordinantur.

XXIII Vt nullus episcopus post se successorem eligat.

XXIIII De substantia ecclesiae et quae sunt episcopi.

XXV Et ut episcopus potestatem habeat rerum ecclesiae gubernare.

[XXVI Vt episcopus in crimen adulterii sacramenta non prebeat.]

EXPLICIT
TITVLI
CANONVM ANTHIOCENSIVM
AMEN

[III **Isidori** *codd* **F**]

XXIIII Episcopum non debere inruere alienam ciuitatem uel ordinat*ione*s facere.

XXV Episcopus successorem sibi praeuenire non debet profuturum.

XXVI De rebus ecclesiae uel episcopi.

XXVII Similiter supradictum est si fuerit de tali re oborta contentio metropolitani episcopi terminetur.

I J
S P X Y D

XXII De hiis Y **ab aliis episcopis ordinantur** I, *cf canonem p* 296 *infra* ordinantur ab aliorum parrociis episcopis: in aliena parrocia (parrochia D) ordinant quemquam J S D

XXIII **Vt nullus episcopus . . . eligat** I, *ut in canone p* 298 *infra*: Vt nulli episcoporum liceat . . . eligere J S D

XXIIII **De substantia** I, *cf canonem p* 300 *infra*: De rebus J S D

XXV **Et**: *om* I (*habet tamen in canone, p* 306 *infra*) *tr* habeat potestatem I (*sed uide p* 306) rerum I, *ut p* 306 *infra*: res J S v, *ut p* 306 guuernandae I

XXVI *Titulum hunc habet* I, *omittunt codices reliqui*; *uide pp* 310 312 318 *infra*

EXPLICIT . . . AMEN: *om* v

EXPLICIT D: EXP̄ J EXPL̄ I S: *om* P X Y TITVLI I: CAPITVLA J; *om* S D CANONVM ANTHIOCENSIVM (ANTYOCENSIVM I) AMEN I: *om* J S D

D *Post colophona transit ad Isidori interpretationem cod* D, *uide p* 232 *col b*

I J
S P X Y D

XXIII pos se J eleg. S Y D

XXIIII eclesiae J D ecclē Y aepiscopi I episc̄· J episc̄ Y

XXV episc̄ I J X eclesiae J D guuern. I

XXVI preueat I

XXIIII **ordinationes** *scripsi*: ordī F ordinatos *f* F *f*

XXVI ecclesie F

XXVII contencio *f* metropl̄in F

IV (Dionysii I)

XXII De clericis qui ab alterius paroecie episcopis promouentur.

XXIII Vt nullus ad episcopatum sucesorem sibi eligat promouendum.

XXIIII De rebus aecclesiae et de his quae proprie episcopi conprobantur.

XXV Vt episcopus dispensandi res aecclesiasticas habeat potestatem.

M XXIII **sucesorem** *cod*: *sc* successorem
XXIIII : XIIII *cod*, *per incuriam ut uid*
XXV **episcopus** : epis *cod*

V (Dionysii II)

C [XXII] Vt in altera parrocia clericos alterius parrociae episcopus nullatenus ordinet.

CI [XXIII] Vt nullus ad episcopatum pro se constituat promouendum.

CII [XXIIII] De rebus ad ecclesiam pertinentibus et de his quae propria episcopi esse noscuntur.

CIII [XXV] Vt episcopus dispensandi res ecclesiasticas habeat potestatem.

ΛΘB *ajlms* αβλ

C *j*: XXII *codd cett* **altera** : aliaena β **parrociae** : prouinciae B* ordinent Θ
CI *j*: XXIII *codd cett* **ad** : ab *l* constituit Θ
CII *j*: XXIIII *codd cett* **ad** : *om m* propriae *a* proprie B nascuntur Θ
CIII *j*: XXV *codd cett* dispensande Θ dispendi B dispensando *j**

C [XXII] paroch. *bis a* paroec. *bis j* parroech. *bis l* ΛΘ parroch. *bis* Θ B *s* clerecus Λ clrs *a* clericus *ajls* Θ *jm* epis β episc λ nullatinus Λ dinit Λ* ordinit Λ[2]
CI [XXIII] epistum Λ epatum *j** constetuat Λ
CII [XXIIII] aeclisiam (*apud cod* Λ *in titulis* aeclisia *habes, in textu canonum orthographiam usitatam* ecclesia; *hanc ad exemplar Italum, illam ad consuetudinem Gallicam, iure fortasse referes*) Λ aecclesiam *l* B pertenentibus Λ pertintibus Θ nuscuntur Λ nascuntur Θ
CIII [XXV] aeclisiasticas Λ aecclesiasticas *l* B

II (Prisca)

INCIPIT
CONSTITVTA
CANONVM ANTHIOCENSIVM
IN DEDICATIONE

Sancta et pacissima synodus qui a Deo congregata est Anthiocia, his qui secundum prouincias unianimes sanctis et comministris in Domino salutem.

Gratia et ueritas domini saluatoris nostri Iesu Christi, uisitans sanctam Anthiocenam ecclesiam et in unum nos congregans communi et uno sensu in Spiritu pacis, multa quidem

I J S P X Y *Titulum et epistulam om* v : *epistulam om* S INC̄ J INCP̄ S INCIP̄ I INCT̄P̄ P INCIPĪ X INCIPIVNT Y CONSTITVTA CANONVM (CANON̄ J CANNONVM P) ANTHIOCENSIVM (ANTHIOCIENSIVM J ANTIOCENSIVM S ANTHIOCINSIVM P) J S (– Y) : STATVTA ANTEOCCENSIVM Y CANONES ANTHYOCHENI I IN DEDICATIONE : *om* S, *quia haec sine dubio, ut in cod* I, *pro initio epistulae potius quam pro fine tituli habita sunt*

¶ S 1. Sanctae pacissimae I **pacissima** (*et l* 31) : *ne omnino pro* ' *uoce nihili* ' *habeamus, dissuadet lectio apud Forcellini-de Vit commemorata nonnullorum codicum in* Ep. ad Hebr. xii 11 (*interprete Hieronymo*) 'fructum pacissimum'; *ubi ceteri testes* 'pacatissimum', *sicut* 'pacata' *seu* 'pacatissima' *habes apud Isid nostrum* (*uide col b ll* 1 12), *pro eodem graeco* καρπὸν εἰρηνικὸν σύνοδος εἰρηνικωτάτη : *nempe altera uox adiectiua a* 'pax' *deriuata interpretibus Latinis fere deerat*, 'pacificus' *enim non communis erat usus, confer tamen l* 12 2. hiis Y 6. Gratias I 8. **Anthiocenam** I Y : Anthiocensem J Anthiociae P X 9. uni I 10. **quidem alia** I Y : alia S (– Y) ;

I J P X Y 1. pacisima P 2. anthyocia I antiochia Y unanimes P 5. saluī P 7. nī·J nī P Y 8. anthyocenam I antiochenam Y eclesiam J

III (Isidori)

INCIPIT
CONCILIVM ANTHIOCENVM

Sancta et pacata synodus in unum congregata his qui per singulas prouincias sunt unanimibus sanctis et consacerdotibus in Domino salutem.

Gratia et ueritas Iesu Christi domini et saluatoris nostri sanctam Anthiocenam ecclesiam uisitans et in unum conectens per concordiam pacatissimi Spiritus multa quidem

Praem numerum in margine VII D LVI V LVIIII **Q** VI Sp *Epistulam synodicam* (*titulo omisso*) *transponit post canones* D (*fol* 5 *a*) + INC̄ V CONCILIVM : *om* R ƒ W R D V C T F *f* E O Π Σ Υ Φ Ψ

1. **Sancta** : *praem* Concilii Antiocheni Σ **et** : *om* C **pacata** ƒ : paccata W pacta D (*ut l* 12 *infra*) facta R pacatissima (*Gr* εἰρηνικωτάτη) V C T **F** (paccatissima, *ut l* 10 *infra*, F) **Q** Sp 2. congrega a dō C* congregata dō C[2] congregati E* ab his Π qui : *om* C 3. **prouincias sunt** : *om* E* **sanctis et consacerdotibus** : *om per homoeoteleuton* V 4. **et M Sp** T : *om* C **F Q** **consacerdotibus** : sacerdotibus T cum sacerdotibus **F** (F *f**) Ψ 7. **et**: *om* **F** 8. Anthiocenum F* (Antio*cenam eccle*siam *f in ras*) **et** : ut T 9. **in unum** (*om* in D) **M Sp** : in eodem V C **F Q** in eadem T. *Gr* κατὰ τὸ αὐτὸ per concordia F 10. placatissimi R multi

ANTYOCHENVM V ANTHIOCHENVM W ANTIOCENVM *f* ANTIOCHENVM Σ ƒ R V C T F *f* Υ Ψ
1. paccat. W F synohodus C 2. singolas R 3. prouintias ƒ Υ unanibus C* unianimibus ƒ W D unanimis *f*[2] 5. saluī T saī W 7. nī C sc̄a C 8. antiocenam R *f* anthiocinam W athiocenam O antiochenam Σ eclesiam C aeclesiam R ccl D 9. connectens ƒ W connectens E* 10. paccatiss. F *f*[2]

II (**Prisca**)

alia corrigit, in omnibus autem et corrigit ex praecepto sancti et pacifici Spiritus. bene habere placuerunt cum multo tractatu et iudicio simul omnium nostrum in hoc ipso congregatis episcopis apud Anthiocenam ciuitatem ex diuersis prouinciis ad notitiam uestram suggerimus; credentes Domini nostri gratia et pacis sancto Spiritu, quia et ipsi consentiatis per uirtutem eius sicut nobiscum praesentes et orationibus

IJ SPXY *om* J 11. **corrigit** I Y* *cum Gr* κατώρθωσεν: corrigenda J **S** (– Y*) **et corrigit . . . bene habere** (*l* 13): *addendum ex graeco* hoc *ante* corrigit *et* quae enim *ante* bene habere; *mutilo fortasse exemplari usus est interpres* 12. cor*regit* X *in ras* **et pacifici** I Y: *om* J **S** (– Y) 13. **spiritus** J **S**: in spiritu sancto I haberi J P^{2} **placuerunt** I Y*: placuit J **S** (– Y*) 20. **pacis sancto spiritu** I, *cum Gr* τῷ τῆς εἰρήνης ἁγίῳ πνεύματι: pacis in spiritu sancto J **S**; *nota interpretem graeca fideliter reddere per* sanctus spiritus, *ll* 12 20 24 28, *scribas autem de suo emendantes, siue hic codd* J **S** *siue l* 13 *cod* I *siue l* 24 *codd* X Y *siue l* 28 *codd* I X Y, *ordinem latinis posteris usitatum* spiritus sanctus *ingerere* **quia . . . consentiatis** I: qui . . . consentientes J **S** (– Y) cui . . . consentientes Y ipse I P 22. operationibus J

IJ PXY 12. corregit X, *sed in ras* praecepte P* 14. tractato X 15. nm̄ P nōm Y 16. episc̄· J aput I X Y antiochenam Y 17. ciuitat̄ P deuersis Y 18. notiam J noticiam X suggemus I 19. credentis P nī J P Y gracia P 20. ipse I P 21. consetiatis I

III (**Isidori**)

et alia perfecit; in omnibus autem suggerente sancto et pacato Spiritu etiam hoc perfecit, ut quae uisa sunt recte constitui cum plurima consideratione et iudicio una omnibus nobis Anthiociae ex diuersis prouinciis [in unum] congregatis episcopis in uestram notitiam deferrentur. credimus autem gratiae Domini et sancto Spiritui pacis, quod et ipsi conspirabitis nobis tamquam in una fuissetis uirtute

ϝ W R D V C T F ϝ E O Π Σ Υ Φ Ψ F 11. **autem**: aut V 12. **suggerente** (suggerentes V suggerentem C*): *om* ϝ W **sancto et pacato** (pacto D, *cf l* 1 *supra*) ϝ W D, *uide p* 228 *col a l* 1: sancto et placato R sancto et pacifico V C T **Q** Sp sancto et pacifico sancto **F** 13. *tr* hoc etiam Υ qui R uisae ϝ W 14. **recte** ϝ W C **F Q** Sp-ed (*Gr* καλῶς): recta R D V T E (*f** ?) 15. **et**: et in E*; *om* C indicio T **omnibus nobis** (*Gr* πάντων ἡμῶν) **M** (– D) V C*: omnibus T **F Q** cum omnibus nobis **Sp** omnibus nobiscum C^{2} D 16. **Anthiociae** (*Gr* ἐπὶ τῆς 'A.) V C T **F Q**: Anthiociam **M** (– D; *praem* cum R) E Anthiochia D Sp-ed **ex**: et C in **F** 17. **in unum** V C T **F Q** Sp *cum Gr*: *om* **M** **congregatis** (*Gr* συγκροτηθέντων, *ut l* 2 *supra*) **M**: collectis V C T **F Q Sp** 18. in uestra notitia C **deferrentur** *scripsi cum* Σ *f*^{2} Sp-ed: deferentur (deff. R) **M** V C E **F** differrentur T Υ^{2} defferrentur Ψ^{2} differentur **Q** (– Σ Ψ^{2}) 19. **autem**: enim V gratia R C E 20. spiritu D 21. **quod et**: quod ϝ E* et quod et T **nobis** (*Gr* ἡμῖν) **M** V **F**: nobiscum C T **Q Sp** 22. **in una**: ibi R D in unam E* F *tr* uirtut. fuissetis **F** fuisset D uirtutem T F E* 23.

ϝ R V C T F *f* Υ Ψ 11. im F 14. rectae ϝ Υ* plirima D 16. anthiotiae O anthioch. W D F Π antiochiae Σ *f*^{2} 17. prouintiis ϝ 18. eps O noticiam R 20. spui tui R 21. conspirauites *f** conspirauitis *f*^{2} conspirabites T 22. fuissitis C R fuissites T

II (Prisca)

cooperantes, magis autem confirmati et sancto Spiritu coagentes haec ipsa nobiscum consentientes et constituentes et haec ipsa quae placuerunt adsignantes et firmantes per sanctum Spiritum consonanter.

Sunt autem qui instituti sunt canones ecclesiastici qui subditi sunt a sancta et pacissima synodo quae in Anthiocia congregata est.

III (Isidori)

ut nobiscum orationibus adnitentes. magis autem uniti et in Spiritu sancto praesentes hisdem ipsis quae definita sunt consentientes et ea quae recta uisa sunt roborantes cum consensu sancti Spiritus consignabitis.

Sunt autem praefiniti canones ecclesiastici hii qui infra scripti sunt.

In qua synodo fuerunt episcopi Eusebius Theodorus [et ceteri qui in graeco sermone continentur] et haec constituerunt quae infra scripta sunt.

I J P X Y 24. *tr* spiritu sancto (*cf ad l* 20) X Y 27. **firmantes** I J : confirmantes S 28. **sanctum spiritum** (*uide ad l* 20) J P : *tr* spiritum sanctum I X Y
29. **qui instituti** I : qui instituta J quae instituta S 30. ecclesiasticis I* X* **subditi** I : subiecti J S **a sancta et pacissima** I Y : sanctae et pacissimae J S (– Y) 31. synodus J **quae** I Y : qui J S (– Y) 32. **est** : + TITVLI ·XXV· J

I J P X Y 23. quooperantes P 24. coagentis P 25. nobiseum J 27. adsignes P
30. eclesiastici J 32. anthiochia Y

III (Isidori)

ƒ R V C T F ƒ Υ Ψ 23. annitentes C adnitentis F ƒ* 25. presentes ƒ praesenter Υ* praesentis W* isdem Υ 26. difinita D 28. consignauitis ƒ consignabites T* 30. prefiniti ƒ V eclesiastici C aeclesiastici R eclesiastice D 31. scribti W 32. synhodo C 34. greco W D

ƒ W R D V C T F ƒ E O Π Σ Υ Φ Ψ **ut M** : et V C T **F Q** Sp **nobiscum** : nobis T **orationibus** (*Gr* εὐχαῖς) V C T **F Q** Sp : traditionibus **M** **adnitentes** : *in ras* E ; adnectens D 24. **magis . . . praesentes** : *om per homoeoteleuton* C **autem** : *om* Sp-ed **uniti** (*Gr* ἡνωμένοι) **F** Υ[2] : muniti ƒ W D V **Sp Q** (– Υ) moniti R T Υ* **et** : *om* T **in spiritu sancto M** V T **Sp** : spiritu sancto **Q** (– Σ) spiritui sancto (*Gr* τῷ . . . συμπαρόντες) **F** Σ 25. **hisdem ipsis** : idem ipsius C idem ipsi T **F** hisdemque ipsis Σ 26. **et** : *om* V*, *suppl in marg m p* **ea** : *om* **F** 27. *tr* recta sunt uisa R uisa sunt recta **Sp** **uisa** : *om* ƒ*, *suppl m p* 28. **cum consensu** : consensus D cum sensu E* **spiritus** : ep̄s E* sp̄s E[2]
31. **hii** : hi V W[2] ƒ[2] ab his T **qui** : *om* C* **scripta** (*tr* sunt scripta E) R E O Ψ **sunt** : *om* **F** (F ƒ*)
32. **In qua synodo fuerunt** : *om* E* fuerant Π **episcopi M** Sp-ed : *om* V C T **F Q** E **Eusebius Theodorus et ceteri qui** (+ superius R D) **in graeco sermone continentur M** : *quae pro his habent ceteri codices uide sis e regione, p* 231 34. **et** : *om* C 35. **constituerunt** : constituta sunt T **F**

Notulas orthographicas in col a inuenies

III (**Isidori**)

secundum codd V C T **F Q Sp** (*uide p* 230 *col b*, *ad l* 32)

De nominibus episcoporum uide p 313

1 [Eusebius	Theodorus	17 Theodolus	Alpius
3 Narcissus	Anthiocus	19 Niceta	Agapius
5 Paul[in]us	Sincius	21 Tharcodimantus	Bassus
7 Archelaus	Eustatius	23 Alexander	Petrus
9 Mocimus	Hysicius	25 Moyses	Patricius
11 Manicius	Aetherius	27 Anatholius	Macedonius
13 Iacobus	Agapius	29 Petrus	Cyrion
15 Magnus	Aeneas	31 Theodorus	Theodosius

de prouincia Syriae coles Foenicis ueteris Arabiae Mesopotamiae Ciliciae Isauriae.]

V C T F *f* E Ο Π Σ Υ Φ Ψ

Ordo nominum in Sp-ed 1 19 4 7 10 13 16 22 25 28 31 2 5 8 11 14 23 26 29 32 3 6 9 12 15 18 21 24 27 30

1. Eusebius V
2. Theudorus R C E Teodorus Π
3. Marcensus C
4. Anthiochus Υ Anthiocius Φ Antiochus Sp-ed

Nomina 5, 6 *om* V **Q**

5. **Paulinus** C T: Paulus **Sp** *et in ras f* Peculinus F (*f** ?) ; *om* V **Q**
6. **Sincius** C: Sinchius T Sinclius F (*f** ?) Siricus E Syricus Sp-ed *et in ras f*; *om* V **Q**
7. Arcelaus V E* Archelus F*
8. **Eustatius Q** (−Σ): Eustathius V Eustasius C Eustacius E Eusthacius **F** *f** Eustachius Σ f^2 Sp-ed Cysthacius T

Nomina 9, 10 *om* C

9. **Mocimus**: Mucimus V Manicius Sp-ed (−*aem-mat-urg-ed*); *om* C
10. **Hysicius** *f* Ο Π Υ: Hisicius F Σ Ψ Esicius V E Eisicius T Isicius Sp-ed Hesychius *aem-mat-urg-ed*; *om* C
11. **Manicius** V **Q** (−Σ) **Sp**: Munichius C Municius T Monetius F (*f** *ut uid*) M*anic*us f^2 *in ras* Manucius Σ
12. **Aetherius** C Sp-ed: Etherius V **Q** *f* Aeterius F Etberius E Hecerius T
13. Iacob T F
14. Acapius T
16. Aenaeas T Eneas **Q** E *Ennius* f^2 *in ras*
17. **Theodolus Q**: Theodulus V Theodorus **T F Sp** Theorus C; *legendum* Theodotus
18. **Alpius Q** T: Alipius **F** (F *f**) Sp-ed Alphius *aem-mat-urg-ed* f^2 Alifius E Amplius V Apyus C
19. Nicheta C Nicaeta Ο
20. Apius T
21. **Tharcodimantus Q** (−Σ Ψ): Tarcodimantus V Σ Thardimantus Ψ* Tharchodimantus Ψ^2 Thareodimantus T Tareodinandus C Thareudomandus **F** Tarcodi Mantus E Tharcordi Mantus *aem-urg-ed* Tarcodius Mantus Sp-ed; + Theodorus **F**, *uide ad nomen* 32 *infra*

tr Bassus Alexander Thareodimantus T

22. Vassus V
23. Alexindei Ο
25. Moysus C Mosis **Q** (−Σ)
26. Patrecius C Patritius Sp-ed
27. **Anatholius** T E **F** Ο Π Σ Ψ: Anatolius V C $Υ^2$ Φ Sp-ed Anatorius Υ*
28. Machedonius T F Π Ψ
30. Cherion **F** Chirion Sp-ed
31. **Theodorus** V T **F Q** (−Φ) Sp-ed: Teurius E Theorus Ο Theudorus C Φ
32. **Theodosius** V **Q**: Theudosius C T E Theodorus Sp-ed; *om hic* **F**, *sed habet* Theodorus *inter* 21 *et* 22 *supra*

de prouincia: ex prouinciis **Sp**; *praem* hii omnes sunt XXXII **F** **Syriae . . . ueteris**: sirico aelephentes ueris E* Syria Π Syrie Υ Siriae Ψ **coles** V C T **Q** (−Σ): collis **F** (F *f**; coeles Syriae collis f^2) coele Σ coeles **Sp** **Foenicis ueteris**: Foenicis ueteres T Finicis (Fenicis Σ Υ) ueteris V **Q** Phoenices ueteris **Sp** Fynices uesteris C Fine cisuae terris (Fenicis uel terris f^2) **F**; *quasi e Gr* Φ. Παλαιᾶς *pro* Φ. Παλαι⟨στίνη⟩ς Mosopotamiae V Mesopotamia C Mesopamiae Φ **Ciliciae**: *om* E* Ψ* **Isauriae**: Isaureae C Hisauriae T; *om* E*

II (Prisca)

I De his qui temptant contraria agere Nicaenis canonibus [et de sanctum pascha].

Omnes qui temptant soluere terminos sanctae et magnae synodi, quae in Nicaea constituta sunt sub praesentia piissimi imperatoris Constantini, de sacratissima festiuitate sanctae paschae Saluatoris Domini nostri excommunicatos et expulsos

I J *u v w* S P X Y

I hiis Y **temptant contraria** *scripsi, cf indicem titulorum p* 220 *supra*: temptant contra I contraria temptant J **S v** **agere** I : *om* J **S v** Niceni Y *w* **et de sanctum pascha** J **S** (−Y) **v** : et sanctam pascha Y ; *om* I

1. temptat P 2. sancti et magni (magnis J magni *in ras* S) synodus J **S** (−Y) **v** 3. **quae . . . constituta sunt** : qui . . . constituti sunt Y ; *legendum potius* quae . . . constituta est *cum Gr* τῆς in Nicaeam J **S** (−Y) *u* 5. **sacratissima** I: sacratissimum J **S** (−Y) **v** sacratissimi Y festiuitatis J festiuitatem *u* 6. **sanctae** I : sanctum J **S** (−Y) **v** sanctis Y* sancti Y[2]. *cum uocibus* sanctum paschae *conferas primam* Libri Pontificalis *recensionem* (*et ipsam interpreti nostro coaeuam*) *sub nomine Pii, edente L. Duchesne pp* 58 59, ' et praecepit ei ut sanctum paschae die dominica celebraretur ' 7. **excommunicatos** (*Gr* ἀκοινωνήτους) I : *praem* ut J **S v** **et expulsos** (*Gr* ἀποβλήτους) J **S v** : et pulsos (*ob similitudinem uocabulorum* et *et* ex) I

I J *u* S P X Y

I nicen. I P Y *u v* pacha P* 1. omnis S P Y* (*corr m p*) 3. nicea Y *v w* niciam J S niceam *u* 4. pissimi Y imperatori I imps̄· J imperatores S 5. festiuitat P 6. pachae P sauatoris P* 7. nī J P Y exconmunicatos P excommonicatos Y excumunicatis *u v* expulsus S *v*

III (Isidori)

LXXVIIII [I]

Omnes qui audent dissoluere regulam sancti et magni concilii Nicaeni, quod celebratum est in praesentia Dei amantissimi imperatoris Constantini, de sancta et salutari festiuitate paschae incommunicabiles [et eiectos] ab ecclesia

ƒ W R D V C T F ƒ E O Π Σ Υ Φ Ψ

Tit praem (*e Prisc p* 228) INCIPIVNT CONSTITVTA CANONVM ANTIOCENSIVM D LXXVIIII : LXXVIII ƒ LXXX R* LXXXI R[2] I W D V C T **F Sp** II **Q** (*quippe qui epistulam canonibus praemissam pro primo canone habeat, sicut et nomina pro ultimo p* 312)

2. regulas ƒ regula D 3. **est** : *om* R **in** : *om* V **Q** 4. **dei amantissimi** (*Gr* τοῦ θεοφιλεστάτου) R D V C : dei et amantissimi ƒ W T domni (domini Σ) amantissimi **F Q** domni et amantissimi Υ[3] *tr* Constantini imperatoris (+ nostri Σ) **Q** Sp-ed imperatoris (*omissa uoce* Constantini) E 5. **sancta et salutari festiuitate paschae** (*Gr* τῆς ἁγίας ἑορτῆς τοῦ σωτηριώδους πάσχα) **M** : sancta festiuitate paschali (-cale C) saluatoris (+ nostri V **Q**) V C T **F Q** sancta et salutari festiuitate paschali saluatoris nostri **Sp** 6. **incommunicabiles** (*Gr* ἀκοινωνήτους), *cf can* XVII *l* 6, V C T **F Q** : excommunicatos (-tus ƒ W* R* -ti W[2]) **M Sp** excommunicandus R[2] 7. **et eiectos** (*Gr* καὶ ἀποβλήτους) V C T **F Q** : et abiectos **Sp** ; *om* **M** (*fortasse per homoeoteleuton in*

ƒ R V C T F ƒ Υ Ψ

LXXVIIII [I] 1. dissolbere V 2. regolam R conchilii W 3. niceni ƒ Ψ ƒ nichaeni C nicheni W caelebratum (caebratum Υ*) ƒ Π Υ T F 4. impp R 6. pasc. V C incommunicabilis C F (ƒ) 7. eiectus C F ƒ eclesia C aeclesia R

IV (Dionysii I)

INCIPIT CANONES ANTICHENI

1 De his qui contraria gerunt illis quae regulariter statuta sunt de pascha in Niceno concilio.

Omnes qui ausi fuerint dissoluere definitionem sancti et magni concilii, quod apud Nichaeam congregatum est sub praesentia piissimi et uenerandissimi principis Constantini, de salutifera festiuitate sacratissimae paschae excommunicandos et de

M ANTICHENI *cod** ANTHICHENI *cod*[2]
1 4. uenerandissimi *cod*[2]: uenerandis si *cod**, *sed ne cum Dion* II uenerandi *conicias prohibet can* ii *l* 2 sacratissimas, *ubi*

III Isidori epitome Ferrandi

[LXVIIII] Vt nullus episcopus uel

C *trec* [LXVIIII]: *desunt et hic et apud ceteros cano-*

Isidori epitome Hispana

XII EX CONCILIO ANTIOCENO

1 Regulae Nicheni concilii obseruentur,

U Z *h* XII U Z: *om h*
1 1. Regole U Niceni Z concilio ser-

V (Dionysii II)

INCIPIT

⟦REGVLAE ANTHIOCENI CONCILII⟧

REGVLAE EXPOSITAE

APVD ANTHIOCIAM IN ENCENIIS

[NVMERO] XXV

LXXVIIII [I] De his qui contraria gerunt his quae regulariter de pascha statuta sunt in Niceno concilio.

Omnes qui ausi fuerint dissoluere definitionem sancti et magni concilii, quod apud Niceam congregatum est sub praesentia piissimi et uenerandi principis Constantini, de salutifera sollemnitate sacratissimae paschae, excommunicandos ⌜et de Cr *cap* x ¶ *fol* 61 *a* Λ

Λ Θ *a j l m s* B *a β δ κ λ* Cr-w

INCIPIT Λ (*praem* VI Λ) *j** *l m* B *β κ*: INCIPIVNT Θ *a j*[2] *a δ* INCIP̄ *s λ*·
REGVLAE ANTHIOCENI (ANTHIOCHENI Λ ANTIOCENE *β* ANTIOCENI *δ*) CONCILII Λ *s* B H: *om* Θ *a j l m*
REGVLAE (*om* REGVLAE *s*, *sed habet* TITVLI *ante* NVMERO XXV) EXPOSITAE APVD ANTHIOCIAM (ANTIOCHIAM *a j l* ANTHIOCHIAM *m* ANTIOCIAM *β*) IN ENCENIIS (NICENIIS *m*) *a j m s* H (– *κ*) *et omissis* IN ENCENIIS *uocibus l*: REGVLE EXPOSITIN (EXPOSITI Θ[2]) DAMNATIO IN ENCINIIS Θ; *om* Λ B *κ* NVMERO (NVM̄ Λ *λ* NVMERVM *κ*) Λ *l s* B H: *om* Θ *a j m* XXV: *om* Θ
LXXVIIII *j*: 1 *codd cett* contrario *m* geruntur *m*[2] (B* ?) quae: qui Θ *j m* B *β δ κ* de: *bis* B 2. definitione Θ 4. est: et Θ 6. sacratissimi B 7. et de: *in ras δ* de: *om a* *tr* pellendos

Λ Θ *a j l s*

LXXVIIII [I] statu *β* nicheno Λ 1. omnis *j* Λ Θ desoluere Θ 2. difitionem *m* diffinitionem B 3. aput *l* nichaeam *j* nicheam *l* congregatm Θ 4. sup *l* presentia Θ *l* 5. salutefera Λ 6. solemnitate *a* *i* sollempnitate *l* solempnitate B

II (**Prisca**)

can I esse a sancta ecclesia, si permanserint in eo stantes et contendentes ad ea quae bene sunt constituta. et hoc si de laicis: si autem de his qui praesunt ecclesiae, episcopi aut praesbyteri aut diacones, post hoc constitutum praesumpserit ad euertendum populum et conturbationem ecclesiarum et singulus cum Iudaeis uel ante Iudaeos celebrare pascha

III (**Isidori**)

esse debere, maxime si perseuerent studio contentionis contra ea quae optime constituta sunt. et haec quidem dicta sint de laicis. si autem de praepositis ecclesiae aliqui, id est uel episcopus uel presbyter uel diaconus, post hanc definitionem ausus fuerit in subuersione populorum et perturbatione ecclesiarum retinere et cum Iudaeis pascha

---

I J *u v w* S P X Y

9. **in eo stantes**: *ad uerbum ex* *ἐνιστάμενοι* **ad ea** (*Gr* *πρὸς τά*) I: contra ea J S v 11. laicos P* **si autem** (*Gr* *εἰ δέ*) I Y: siue J S (− Y) v hiis Y **qui**: quae (q:·) Y 12. episc· aut praebs· uel diacc· J episc uel praesbiter aut diaconus Y **aut . . . aut** I: aut . . . uel J S (− Y) v uel . . . aut Y 14. **praesumpserit** (*Gr* *τολμήσειεν*) I Y: praesumpserint S (− Y) v praesumpserunt J 15. **conturbationem . . . uoluerit** (*l* 18): *om* I perturbationem Y 16. **singulus** Y (*quem deficiente cod* I *secutus sum*): singuli J S (− Y) v

ϝ W R D V C T F *f* E O Π Σ Υ Φ Ψ

textu graeco) 8. debebit ϝ debebunt W **perseuerent** (-int F) V C T F Sp: perseuerant W D perseuerare ϝ perseuerauerit R perseuerauerint **Q** 9. **studio**: *praem* in R D contemtionis R **contra ea** (*Gr* *πρὸς τά*) **M**: ad subuertenda (-dā F) ea V C T **F Q** Sp 11. **dicta sint** (*Gr* *εἰρήσθω*) R V C **F**: dicte sint D dicta sunt ϝ W T **Q** Sp de: e C 12. **praepositis**: propositis ϝ R* D C T *f* **aliqui id est** ϝ[2] W V E: aliquid est ϝ* R D C **F Q** (− Σ: aliqui|quid est Υ*) aliquis est T Σ Sp-ed 13. epi uel prbi uel diac D 14. **diaconus**: + qui Σ **post hanc**: posthac R* V; *dehinc codex* Υ *syllogen* **Q** *deserit et in partes sylloges* **M** *transit* 15. **ausus fuerit** (*Gr* *τολμήσειεν*) **M**: et hunc terminum V **Q** uel hunc terminum C T uel hanc terminum **F** et hunc terminum ausus fuerit **Sp** **in subuersione** (*Gr* *ἐπὶ διαστροφῇ*) R V C T **F Q** E: in subuersionem ϝ W D Φ[2] Sp-ed 16. **perturbatione** (*Gr* *ταραχῇ*) V **F**: praeturbatione T perturbationem **M** C **Q** **Sp** 17. **retinere et** (*Gr* *ἰδιάζειν καί*) **M** Sp-ed: nitatur ac si retinens (renitens Σ) V C T **Q** nitatur ac retinens E uitatur (-tus *f*) ac retinens (-entes F) **F** **pascha**: +

I J *u* S P X Y

8. (*et* 12 16 20) ecles. J aeccles. (*ita semper u*) *u* permanserent P* 9. stantis P condentes I* (*corr m p*) 10. beñ P 12. episc̄ J Y pbri I praebs J prsbti S p̄sbyt̄ri P prbt X praesbiter Y 13. diacc J 14. p̄sūserint P 15. conturbacionem X conturbatione *u* 17. ante: te S ant̄ P celebrari Y

ϝ R V C T F Υ Ψ

8. maximae R T perseuerint F *f* 9. in stiludio R contemtionis R contentiones Π 10. optimae ϝ Υ[2] 12. prepositis V eclesiae C ccl̄ D 13. epis Ψ prb ϝ pbr R prbt T W *f* prsbt F presbt C praesb Υ praesbyter V Ψ 14. diac ϝ W F diacs R T diacon Υ han W* definicionem R 16. eclesiarum C R D 17. reten. C R pasca F

IV (Dionysii I)

aecclesia abiciendos esse censemus, si tamen contentiosius aduersus ea quae bene sunt statuta perstet*e*rint. et haec quidem de laicis dicta sunt: si quis autem eorum qui praeesse noscuntur aecclesiae, aut episcopus aut praesbiter aut diaconus, post hanc definitionem temptauerit ad subuersionem populorum et aecclesiarum perturbationem seorsum colligere et cum Iudaeis pascha

M *Dion* II sacras 10. perstetirint *cod*

III Isidori epitome Ferrandi

praesbyter uel diaconus cum Iudaeis pascha caelebret. CONCIL: ANTIOCENO TITL: I

C *trec* *nes numeri in cod* C 2. prbr C diac C 3. ANTHIOCENI *trec* 4. TITVLVM *trec*

Isidori epitome Hispana

maxime de pascha cum Iudeis non tenere.

U Z *h* uentur *h* 2. de pasca cum Iudaeis Z 3. tenenda *h*

V (Dionysii II)

ecclesia pellendos esse censemus, *can* 1
si tamen contentiosius aduersus ea quae bene sunt decreta pers⌉titerint. § *fol* 61 *b* Λ
et haec quidem ⌈de laicis dicta sint⌉: si quis autem eorum qui praeesse noscuntur ecclesiae, aut episcopus aut presbyter aut diaconus, post hanc definitionem temptauerit ad subuersionem populorum et ecclesiarum perturbationem seorsum colligere et cum Iudaeis pascha

de ecclesia Θ 8. esse: *om* Θ censerimus *j** 9. contentiosus *β** contentiosi *s* 10. *tr* decreta sunt Θ 11. haec: ex *m* 12. sint: sunt B* *a* λ* eorum: *om* δ* 15. hanc: ante Θ* hac δ* temptauerint Θ *β** temptauit *s** 16. ad: aut *m* et ecclesiarum: ecclesiarum *β**δ[2] λ* ecclesiarumque λ[2] **Cr** 18. colligeret *a* cum Iudaeos *a** paschae Λ

Λ Θ *a j l m s* B *α β δ κ λ* Cr-w

8, 13, 16. aeccles. *l* B 9. contensiosius Θ 11. hec Θ 14. prb Θ pbt *a* prbt *j* pbr *l* B diac Λ *l* 15. diffinitionem B temt. Θ

Λ Θ *a j l s*

II (Prisca)

can I uoluerit, hunc sancta synodus ab eodem etiam alienum iudicauit ecclesia, quia non solum sibi facit peccatum sed et multis praeuaricationem et destructionem fuisse auctorem. et non solum tales deici de ministerio, sed etiam et eos qui

I J *u v w* S P X Y

18. **uoluerit** (*cf* praesumpserit *l* 14) Y (*u*?): uoluerint J **S** (– Y) **v** **ab eodem etiam alienum iudicauit ecclesia** (*Gr* *ἐντεῦθεν ἤδη ἀλλότριον ἔκρινε τῆς ἐκκλησίας*) I : ab se et ab ecclesia alienum esse censuit J **S v** 20. **quia** (*Gr* *ὡς*): qui I (*cf cod* M *Dion* II) **sibi**: si I 21. praeuaricatione I (*w* ?) 22. **fuisse** I : esse J **S v** 23. auctore I **tales**: + esse J 24. sed et etiam et X *u*

I J *u* S P X Y

20. sibi : si I facet S 22. distructionem J S P X Y 23. auctorum J deicci Y 24.

III (Isidori)

celebrare, hunc sancta synodus iam iamque alienum ab ecclesia [esse] iudicauit, tamquam qui non solum proprii peccati [reus sit] sed et aliorum subuersionis et mentis corruptae fuerit causa. et non solum huiusmodi deponit sacerdotio [et

F Ƴ W R D V C T F *f* E O Π Σ Φ Ψ

uoluerit V C T **F Q** Sp 18. sinodum R* **iam iamque** *F** Ƴ R* W Sp-ed: iamque *F*² R² D E ab hoc iam V C **Q** ab hoc tam T ad hoc tam **F**. *Gr* *ἐντεῦθεν ἤδη*, *cf can* xiii *l* 21 *p* 274 19. **alienum ab ecclesia** (*Gr* *ἀλλότριον . . . τῆς ἐκκλησίας*) R C **Q**: alienum ab ecclesiam D² V ab ecclesiam D* ab ecclesia alienum *F* Ƴ W alieno ecclesia T alieno ecclesiae **F** **esse M Sp**: *om cum Gr* V C T **F Q** 20. **tamquam**: + eum V C T **F Q** Sp 21. **reus sit M Sp**: *om cum Gr* V C T **F Q** **et**: *om* Ƴ* C E 22. **subuersionis et mentis corruptae** *F* Ƴ: peruersionis et mentis corruptae W subuersionis et mentes quae per ipsum corruptae R D corruptae (correptae F) mentis et (*om* et E) conuersationis (-es C: conuer|sionis *f*) V C T **F Q** Sp. *Gr* *διαφθορᾶς καὶ διαστροφῆς* 23. **fuerit causa** *scripsi cum Gr* *γινόμενον αἴτιον*: fuerint causa **M** (*cf apud notulam praecedentem codices* R D) subplantator extiterit reus (supplantetur C subplantatur *f* subputatus F ; existerit V exteterit C) V C **F Q** subplantator (-tur T) extiterit T **Sp**, *sed quid sibi hic uelit uox* supplantator *plane nescio* 24. **deponit sacerdotio** (*Gr* *καθαιρεῖ τῆς λειτουργίας*) C **F Q** : deponet sacerdotio V T deponi a sacerdotio **Sp** de prefinito sacerdotio (de pfinito, *ut puto, conicientes e mutilo* dep * nit) **M** **et ministerio M Sp**:

F Ƴ R Ψ V C T F *f*

18. caelebrare *F* Ƴ F T caelebrari Π synhodus Ƴ C sinod. R 19. ecles. C D 20. iudicabit V R D Ƴ tumquam R 22. aliarum *F** mentes C F corrupte V 24. sacer-

IV (Dionysii I)

caelebrare, sancta synodus hunc iam hinc alienum ab aecclesia iudicauit, qui*a* non solum sibi sed plurimis causa corruptionis et perturbationis existere*t*. nec solum huiusmodi de ministerio remouet, sed

M 21. quia *scripsi cum Gr* ὡς : qui *cod* 23. existeret *scripsi* : existere *cod* 26.

V (Dionysii II)

celebrare, sancta synodus hunc alienum iam hinc ab ecclesia iudicauit, quod non solum sibi sed et plurimis causa corruptionis et perturbationis extiterit. nec solum tales a ministerio remouet, sed etiam *can* I

20. alieñ Θ hinc : hunc λ* iudicā Λ Θ Θ 22. et 1°: + in *j** cor- reptionis *m*[3] 24. a : ad *m* 25. *a j l m s* B α β δ κ λ Cr-w

19. caelebrare Λ *a* synhodus Λ sinodus *a* 20. Λ Θ aecclesia *l* iudicabit Λ *β* 24. talis Λ α* *a j l s*

II (Prisca)

temptant communicare cum eis et postea degradandum eos: etiam degradati fraudari oportet honor*is* quae sanctus canon et Dei sacerdotium accipit.

II De his qui se auertunt ab ecclesia et in domibus communicant.

Omnes qui ingrediuntur domum Dei et sacras scripturas audiunt et non communicant eucharistiam cum populo sed auertent se a sanctum

III (Isidori)

ministerio] sed et hos qui eis ausi fuerint communicare post damnationem: depositos autem etiam honore qui extrinsecus est priuari oportet, quem sancta regula et Dei sacerdotium meruit.

LXXX [II]

Omnes qui ingrediuntur [in] ecclesiam Dei et sacras scripturas audiunt, non autem cum populo in oratione communicant, auersantur

---

I J *u v w* S P X Y

25. **et postea degradandum eos** (*Gr* μετὰ τὴν καθαίρεσιν) I : *om* J **S v** 27. **degradati** (*Gr* τοὺς δὲ καθαιρεθέντας): de gratia X **fraudari** I : *praem* omnino J **S v** **oportet** I Y : eos J **S** (- Y) **v** **honoris** *scripsi cum Gr* τιμῆς : honores I J **S** (- Y) *u* honore Y *w* 28. **quae** (*Gr* ἧς): quod J quem Y 29. **accepit** *u* accidit *w*

II hiis Y **qui** : quis X **auertur** Y* auertentur Y[2] aduertunt *v* **in** : *om* I S

1. **qui** : quis I* 3. **eucharistiam** (eacarisetiam J) I J *w* : eucharistia **S** *u v* 4. auertunt P **v** **a sanctum . . . et in** (*l* 6) : *om* I **a** sancto munere Y **sanctum munus** *codd* : *scilicet* eucharistia

om cum Gr V C T **F Q** 25. **et** (*Gr* καί) : *om* *ƒ* R D **hos** : his C T **F** **eis ausi** (*Gr* τολμῶντας τούτοις) *ƒ*[2] Υ W V **Sp** : ei ausi *ƒ** R D **Q** ei suasi **F** ausi (*om* eis) T eis (*om* ausi) C 26. fuerit C **post damnatione** **F** D 27. depositus *ƒ* R D[2] C T **F Q** (– Σ) depositum Σ depositis D* deposito W **autem** : aut **F** **etiam** : *om* C 28. honorem R C **F** **qui** : quia R* 29. **quem** : quam **F** **sancta regula et M** : sanctus canon et V C T **Q** (– Σ) **Sp** sanctis canonibus et Σ per sanctos canones **F**. *graeco* κανών *respondet latine* regula *apud omnes codices can* ii *l* 23 30. sacerdotiumeruit *ƒ* V sacerdotio meruit R D Σ

ƒ Υ W R D V C T F *ƒ* E O Π Σ Φ Ψ

LXXX : LXXVIIII *ƒ* II Υ W D T **F Sp** III **Q**; *praecedenti coniungit* C, *numerum om* R V; *in* V *tamen nouus canon per litteras rubricatas designatur et hic et alibi, unde numeros uncinis inclusi* (II V)

1. **Omnes . . . autem** (*l* 3) : *om* R **in** (*Gr* εἰς) : *om* **M** 2. **sacras** : sanctas (s̄cas) T 4. **auersantur** *ƒ* Υ W[2] D V (*Gr* ἀποστρεφομένους): aduersantur (-atur E)

I J *u* S P X Y

mynisterio *u* 27. honores I J S X Z *u* 28. **canon et** : canonae X

II eclesia J eccl̄ S ecl̄e Y 1. omnis X 2. scribturas J S X 3. commonicant Y aeucharist. I eucharit. Y* eucarist. S P X (J) 4. set *u*

ƒ Υ R Ψ V C T F *ƒ*

docio R 26. damnacionem R 27. depositus *ƒ* R D[2] C T F *ƒ* O Π Φ 28. extrinsicus R priuauari O 29. oportit T que E regula R 30. sacerdoc. R

LXXX [II] 1. om *ƒ* 2. eclesiam C D scribturas V 3. com Ψ 4. oracione R

IV (Dionysii I)

illos qui post damnationem talibus communicare temptauerint: damnatos autem etiam omni extrinsecus honore priuari quem sancta regula et sacerdotium Dei promeruit.

II De his qui se a perceptione sanctae communionis auertunt et qui remotis a communione per domos communicare non metuunt.

Omnes qui ingrediuntur aecclesiam Dei et scripturas sacratissimas audiunt, nec communicant in oratione cum populo, sed pro quadam

M temptauerit *cod*

III Isidori epitome Ferrandi

[CLXVIII] Vt quicumque non communicantes nec orationem facientes scripturas tantum diuinas in ecclesia

V (Dionysii II)

illos qui post damnationem huiusmodi communicare temptauerint: damnatos autem omni quoque extrinsecus honore priuari quem sancta regula et sacerdotium Dei promeruit.

LXXX [II] De his qui se a perceptione sanctae communionis auertunt, et qui excommunicatis per domos communicant.

Omnes qui ingrediuntur ecclesiam Dei et scripturas ⌜sacras audiunt, nec communicant in oratione cum populo sed pro quadam intempe- Cr *cap* xii ¶ *fol* 61 *b* Λ

post damnatione Θ 26. **temptauerint:** temptauerit *m* δ*; *praem* temtauere Θ* 28. honorem δ* 29. sacerdotum Cr-w* **dei:** dī * Λ Λ Θ *a j l m s* B α β δ κ λ Cr-w

LXXX *j*: II *codd cett* ad perceptionem *m* a praeceptione Λ* aduertunt Λ **qui:** + cum *a* κ excommunicantis Θ* 3. **nec:** et B* *ut uid* in orationem *m* 4. **pro:** *om* B intemperantie (*om* se)

25. dempnationem *a** dampnationem *l* B 26. Λ Θ temtau. Θ 27. damnatus Λ dampuatos *l* 30. *a j l s* promerīt (*ad finem lineae*) Θ

LXXX [II] comunionis (*et l* 6) *s* domus Λ 1. omnis Λ 1, 6, 13, 15, 22. aeccles. *l* B

II (Prisca)

can ii munus prae nescio quam inquietudinem et in suis domibus communicant; de his censuimus proici ab ecclesia quamdiu confessi fructum ostendant conuersionis et supplicantes [tunc possunt] mereri indulgentiam. nam non licere eis cum excommunicati fuerint communicare, neque in domo conuenientes simul orare qui ecclesiae sanctae non condepraecantur, neque eos in alia ecclesia suscipi qui in alia non congregantur.

I J *u v w* S P X Y

5. **quam inquietudinem**: inquam quietudinem *u* 6. **domibus**: *om* I (*exemplar eius fortasse* domibus suis *transposuerat, cf ad l* 4) 7. hiis Y **censuimus** I J: censimus S X v censemus P Y 9. **supplicantes** (*Gr* παρακαλέσαντες) I: supplicationis et J X Y v; *om per homoeoteleuton* S P 10. **tunc possunt** (*Gr* δυνηθῶσι): *om* I 11. **eis**: ei I *u* 12. **communicare neque in domo** I: neque in domo communicare uel J S neque in domo communicare v 13. **qui** (*sc* eis qui) *scripsi cum Gr* τοῖς μή: quia *codd* (*fortasse e* qui aecclesiae) qua P **quia ecclesiae**: *om* S* 14. **nuncondepraecantur** *ut uid* S* nunc unde praecantur S² n̄depraecantur P non cum deprecantur v 16. **qui**: quia I **in**: + ecclesia (eclesia J) J S v **alia** (*Gr*

I J *u* S P X Y

5. quem Y* 6. domi*bus* S *in ras* 7. prohici P 8. eclesia J quandiu I 9. conuesionis J* 10. merere S meriri Y 11. excumunicati *u* 14. eclesiae J ecles Y 15. eclesia J 16. suscepi X Y qui in: quin X*

III (Isidori)

etiam sanctam adsumptionem dominici sacramenti secundum aliquam propriam disciplinam, hos abici ab ecclesia oportet donec confitentes fructum paenitentiae demonstrent et deprecati fuerint ut ueniam mereantur: non autem liceat communicare incommunicatis, neque per domos ingredi et cum eis orare qui ecclesiae [in oratione] non participant, nec in alteram ecclesiam recipi qui ab alia

ϝ Υ W R D V C T F *f* E O Π Σ Φ Ψ

R W* C T **F Q** Sp 5. **etiam**: autem E **sanctum** (sc̄m) V **sanctae assumptioni** Σ **dominici** (-ca R*) **sacramenti** (-ta D) **M** V T **Q** Sp-ed: domini sacramenti C **F** dominicis sacramentis E 6. **aliquam propriam** **M** **Sp**: suam aliquam V C T **Q** suam aliquid **F** 7. **hos**: hoc C; *om* E 8. **abici** (*Gr* ἀποβλήτους) **M** Sp-ed: eici (eieci **F** eicici C) V C T **F Q**; *om* E 10. demonstrant F* **et**: et si T; *om* F **ut**: *om* ϝ Y* 11. **ueniam mereantur M**: data uenia suscipi (-cepi T) mereantur (-entur V*) V C T **Q** Sp data uenia suscipere mereantur **F**. *Gr* τυχεῖν δυνηθῶσι συγγνώμης 12. **licere** E **incommunicatis** (*Gr* τοῖς ἀκοινωνήτοις, *cf can* i *l* 6, *inf l* 20) V C T **F Q**: excommunicatis **M** (– D) **Sp** excommonicantes D 13. **et**: nec Sp-ed 14. **cum eis**: cum eos ϝ eis E **qui ecclesiae**: quiaecclesiae D C T qui in ecclesiae **F** **in oratione non participant** (*Gr* μὴ . . . συνευχομένοις) V T **F Q**: orationem non participant C non participant in oratione **Sp** non participant (-antur R D) **M** 15. **in**: *om* E **in altera ecclesiam** T 16. **recipiantur** R **quia ab** C **ab alias**

ϝ Υ R Ψ V C T F *f*

5. sc̄m V adsumtionem V Υ assumtionem C adsumcionem R dominiti Ψ 8. abieci W* (*cf* eieci **F**) eclesia C F R D oportit C R *f* 9. paenitenciae R poenitentiae Υ 10. demunstrent C R depraecati R 12. leceat R 13. domus R D F Π Ψ (*f*) 14. orarae R ecclesiae C 15. neque D 16. eclesiam C D

IV (Dionysii I)

intemperantia se a perceptione sanctae communionis auertunt ; hi pellantur aecclesia, quamdiu per confessionem paenitentiae fructus ostend*a*nt et praecibus indulgentiam consequantur. cum excommunicatis autem non esse communicandum ; nec cum his qui per domos conueniunt, qui etiam uitant orationes aecclesiae, simul orandum est ; ab alia quoque aecclesia non suscipiendum qui in alia minime con-

M II 9. **ostendant** *scripsi cum Dion* II, *collato l* 10 consequantur : ostendunt *cod* 13. orationis *cod*

V (Dionysii II)

rantia se a perceptione sanctae⌉ *can* II communionis auertunt ; ⌈hi⌉ de ecclesia remoueantur, quamdiu per *§ fol 62 a* Λ confessionem paenitentiae fructus ostendant et praecibus indulgentiam consequantur. cum excommunicatis autem non licere communicare ; nec cum his qui per domos conueniunt, deuitantes orationes ecclesiae, simul orandum est ; ab alia quoque ecclesia non suscipiendum qui in alia minime congregatur.

Θ* intemperanti se Θ^{2} 6. communioni Λ Θ Θ hii *a j* m* **H** Cr-w ii Cr-ed 7. per confessione Θ 9. ostent Θ ostendent *a* δ* ostendat *l** 10. **cum excommunicatis :** cummunicatis κ 12. **qui :** + simul *s a* 13. conueniant *a** **ecclesiae :** + ubi congregentur Λ 16. in aliam *l*

a j l m s B *a* β δ κ λ Cr-w

6. dęcclesia Θ 8. penitentiae Θ *a l* fructos Λ Θ *a* 12. domus *m* 13. conueniut Λ* (*corr m p*) *a j l s* deuinitantis Λ* deuitantis Λ^{2} 16. minimae *l*

III Isidori epitome Ferrandi

audire uoluerint, abiciantur. CONCIL : ANTIOCENO TITL : II

[LIII] Vt nullus episcopus uel praesbyter uel diaconus exconmunicatus

C *trec* [CLXVIII] 5. ANTIOCI C ANTHIOCENO (*ita semper*) *trec*
[LIII] 1. prbr C 2. diac C exconm̄ C

Isidori epitome Hispana

II Cum hereticis non cummunicare uel orare neque cum excummuni-

U Z II *Canonem om h* 1. heredecis *ut uid* U* communicare Z 2. cum excusatis Z

II (Prisca)

si autem uisus fuerit aliquis episcoporum aut praesbyterorum aut diaconorum aut quicumque de canone ecclesiae excommunicatis communicare, nunc et ipsum excommunicatum esse pro eo quod [nisus est] confusionem facere canoni ecclesiae.

III De his qui de alias parrocias se in alias mergunt.

Si quis praesbyter uel diaconus uel aliqui ex sacri ministerii derelinquens suam parrociam ad aliam

III (Isidori)

segregantur. quod si uisus fuerit quilibet episcoporum uel presbyterorum aut diaconorum uel etiam qui in canone detinentur incommunicatis communicare, et hunc oportet communione priuari tamquam ecclesiae regulas confundentem.

LXXXI [III]

Si quis presbyter uel diaconus uel quilibet clericus deserta sua ecclesia ad aliam [ideo] transeundum

---

I J *u v w* S P X Y

ἑτέρᾳ) I Y : una J **S v** 19. de canones X de canon P *u* 21. **ipsum** (*Gr τοῦτον*) I Y : ipse J **S** (−Y) **v** 22. **nisus est confusionem facere** J **S v** : confusionem facere I (*ὡς ἂν συγχέοντα Gr*)

III De hiis Y de alis parrociis Y **se in alias** I : in aliis se J S X **v** in alias Y se P **mergunt** *scripsi* : emergunt I **v** inmergunt J **S**

1. **uel** I : aut J **S v** 2. **aliqui** I Y : aliquis J **S** (− Y) **v** **ex sacri ministerii** (*Gr τῶν τοῦ ἱερατείου*) I J **S** (− Y) *v* : ex sacro ministerio Y ex sacris mynisterii *u* ex sacris mysteriis *w* 3. **ad** : *om u*

f[2] ab eclesia R 17. **segregantur** (*Gr μὴ συναγομένους*) **M** : excommunicantur (-atur E) V C T **F Q Sp** **quod si** : aut D **uisus** : quis E 18. **uel** : aut T 19. **qui** : *om* F* 20. **in** : *om* Σ canones R **detinentur** R D V C T **F Q Sp** : detentus *f* Y W (*Gr τις τοῦ κανόνος*) incommunicatus W[2] *f** excommunicatis **Sp** 22. priuare *f** *uel 2* 23. confundentes **F**

f Υ W R D V C T F *f* E O Π Σ Υ Φ

LXXXI : LXXX *f* LXXXII R III W D T **F Sp** (V) II C IIII Y **Q**. *Tit praem* De praesbitero uel diacono seu (se O Ψ) qualibet clericum qui relicta propria ad aliam comeauerit diocē O Φ Ψ

1. **uel . . . uel** : aut . . . aut D 2. **uel** : *om* R **deserta** : derelicta R 3. **ecclesia M Sp** : diocese (-cesi V *f*) V C T **F Q**. *graeco* παροικία *respondet* ecclesia *can* viiii *l* 14, dioccsis *can* viiii *ll* 14 17, parrocia *can* xviii *l* 2 **ideo M** (− R) : *om cum Gr* R V C T **F Q Sp** transeundam R D[2]

I J *u* S P X Y

18. praesbiterorum I Y p̄sbyt̄rorum P diacc· J diacnr̄ S 20. eclesiae J eccle S 22. qūd I nissus *uel* mssus Y* 23. confussionem Y confusione *u* canone *v* eclesiae J

III alis Y parocias P (*et* I[2] ?) 1. pbr I praesb· J psbyt P praesbiter Y diac̄ I J S diac̄o Y 3 *et* 5. parociam P

f Υ R Ψ V C T F

17. secregantur R quilibit R 18. episcopum O praesbyterorum V[2] W *f* Ψ praesbiterorum V* Υ prbtrorm T pbrrorum R prbiterorum *f* 19. diacrum R 20. detenentur C R*j* 21. oportit C T R 22. communioni V priuare *f* eclesiae C D aeclesiae R 23. regolas C R

LXXXI [III] 1. prbt *f* R D T *f* prsbt F presb C praebyter V* praesbyter V[2] W Π Ψ praesbiter Υ diac *f* W R D *f* 2. cler F clerichus *f* 3. acclesia R eclesia D 4. crededirit R temtat

IV (**Dionysii** I)

gregatur. si uero quis episcoporum aut praesbiterorum uel diaconorum seu quilibet ex clero deprachensus fuerit cum excommunicatis communicare, etiam iste priuetur communione tamquam qui regulam confundat aecclesiae.

III De his qui ab aliis parociis, praeter conscientiam sui episcopi, in aliis immorantur.

Si quis praesbiter aut diaconus et omnino quilibet ex clero paroecciam propriam derelinquens ad aliam

M

III Isidori epitome Ferrandi

conmunicet. CONCILIO NICENO TITL: V. CONCILIO SERDICENSI TITL: XVII. CONCIL: CARTH: TITL: VIIII. CONCILIO ANTIOCENO TITL: II

[XCVIIII] Vt praesbyter uel diaconus qui deserta ecclesia sua ad aliam

C *trec* 3. NICEN: C 4. SERDIC: C SARDICENSI *trec* 5. CARTHAG: *trec* 6. VIII *trec* 7. TITVLVM *trec*
[XCVIIII] 1. prbr C diac C 2. diserta

Isidori epitome Hispana

catis: quod si quis fecerit, excummunicetur.

III Presbyter uel diaconus uel reliqui, si demiserit ecclesiam suam et ad

U Z 3. feceret Z* excommunicetur Z
III *Canonem om h* 1. **Presbyter uel diaconus** *scripsi*: Prb uel diacō U Prbi diac Z reliquis si Z 2. ad alia

V (**Dionysii** II)

si quis autem de episcopis aut presbyteris uel diaconibus seu quilibet ex clero deprachensus fuerit cum excommunicatis communicare, etiam iste priuetur communione tamquam qui regulam confundat ecclesiae.

LXXXI [III] De his qui ab alia parrocia, praeter conscientiam episcoporum suorum, in aliis immorantur.

Si quis presbyter aut diaconus et omnino quilibet ex clero parrociam propriam deserens ad aliam Cr *capp* xvii cxli

17. **autem**: + * * * * * * B 18. **uel**: aut A Θ B* δ* **Cr** **diaconibus** A Θ: diac B *a j l m s* **H** **Cr** quislibet *a* quidlibet δ* 19. **clero**: numero clericorum Θ 20. **communicare**: orare **Cr** **etiam**: et Θ 21. **iste**: δ *in ras*; ipse Θ pri*u*etur *in ras* B (probetur? B*) 22. regula *a m* — A Θ; *a j l m s* B; α β δ κ λ; Cr-w
LXXXI *j*: III *codd cett* **qui ab alia parrocia**: quia alia parrochiam Θ* qui ab aliam parrocia *j** **conscientia** m^2 2. **quilibet**: in quolibet δ* **ex clero**: ex clericis Cr-ed 1°; *om* Cr-w 2° 3. **propriam**: + * * * B **deserens**: + et a^2 *l**

17. epsī A prb Θ presbiteris *a* praebyteris *j* pbris *l* 18. **diaconibus** A Θ: diac B diaconis *a j l m s* β 19. depreensus Θ deprehensus *j s* depraeensus *l* excomnicatis κ 22. regula *a m* — A Θ; *a j l s*
LXXXI [III] *tit et* 2, 5, 9. paroch. *a* paroec. *j* parroch. *l s* B (*et in tit* Θ) apiscoporum Θ inrhorantur A 1. pbt *a* prbt *j* pbr *l* B au Θ diac A *l* B 2. paroechiam Θ

II (Prisca)

can III uadat, etiam omnino post tarditatem in alienam parrociam temptat multo tempore non ministrare; si forte euocatus a proprio episcopo ut reuertatur ad parrociam suam et correptus non audiat, et si permanserit inquietudine, omnino eum degradari a ministerio et nullam eum spem habere ad reuertendum. si autem degradatum pro hac culpa suscipiat eum alius episcopus, et ille

I J *u v w* S P X Y

4. **post tarditatem**: *legerat fortasse interpres* μετὰ διατριβήν *pro* μεταστὰς διατρίβειν 5. in alienam parrocia **v** 6. forte uocatus S* *w* 7. episc· J episcopus Y* (*unde iure conicias* episc *uel aliquid simile in exemplari suo inuenisse codicis* Y *scribam*) 8. **ad parrociam suam** (*Gr* παροικίαν τὴν ἑαυτοῦ) I Y: ad propriam J **S** (–Y) **v** 9. **et si** (*Gr* εἰ δὲ καί) I Y: et J **S** (–Y) **v** 10. **inquietudine** I S Y: inquietudini J P X **v** **eum degradari** *cum Gr* I: *tr* degradari eum J **S v** 11. ammisterio Y nulla I 13. de gradatu *u* 14. **alius**: alium I

I J *u* S P X Y

5. temtat P* 6. mynystrare *u* 7. episc̄· J 10. inquietudini J P X *u* 13. degra|degradatum P 14. epīsc Y 16. distruat

III (Isidori)

esse crediderit et ibi paulatim temptat quo migrauit perpetuo permanere, ulterius ministrare non debet [et] praesertim si ab episcopo suo ad reuertendum fuerit exhortatus. quod si et post euocationem sui episcopi non obocdiat sed perseuerauerit, omnibus modis ab officio deponi debere nec aliquando spem restitutionis habere.

Si uero propter hanc culpam de-

Ϝ Υ W R D V C T F *f* E O Π Σ Φ Ψ

transeuntium **Sp** 4. crediderint Ϝ **et ibi**: ut ubi D temptet D **Sp** 5. id quod C* id quo C[2] **migrauit M Sp**: migrauerit V C T **F Q** perpetuum Ϝ Υ W **permanere M Sp** (*Gr* διατρίβειν): commanere (*euphoniae causa post* perpetuo?) C T F comunire *f* communicare V **Q** 6. **non**: *om* F* 7. **et M**: *om cum Gr* V C T **F Q Sp** **si**: *om* E **ab**: aut C 8. *tr* fuerit ad reuertendum R D **exhortatus** (*Gr* ἐπισκόπῳ . . . παραινοῦντι) **M** T **Sp**: exhortandus V C **F Q** 9. **et**: etsi E; *om* D postea uocationem C post euocatione R post uocatione (uotatione *f*) **F** *tr* episcopi sui T 10. **non**: *praem* si **F** oboedierit T **Sp** perseueret D 11. omnismodis T **Sp** **ab**: *om* C **officio**: + suo **Sp** 12. **nec**: ne D 13. **spem restitutionis habere M** (*sed om* spem R) **Sp** *cum Gr* χώραν ἔχειν ἀποκαταστάσεως: facultatem habeat (habeant F* habere Σ) ad ecclesiasticum (ecl. C) ordinem redeundi (redendi *f* reddendi F) V C T **F Q**

14. **Si uero**: *incipit nouus canon in* C (III) **F** (IIII) **Si uero** *usque ad finem canonis*: *om* Φ ¶ Φ **Si uero . . . depositum** (*Gr* εἰ δὲ καθαιρεθέντα) R D: Si quis uero (uerum T) . . . depositum V T **F Q** Sp-ed Si quis uero . . . depositus Ϝ C E Si qui uero . . . depositus Υ W* Si quos uero . . . depositos W[2] **hanc culpam**: hunc **F**

Ϝ Υ R Ψ V C T F *f*

C V Ϝ timptat R 5. megrau. C 6. debit C R 8. exort. Ϝ Υ O Π V F *f* W 10. obaudiat Ϝ Υ R D W 11. oficio Ψ 12. depone Υ* F aliaquando T 13. abere Υ* hebere R

IV (Dionysii I)

properauerit, dehinc omnino demigrans in alia paroecia per multa tempora nititur inmorari, *u*lterius ibidem non ministret, maximae si uocanti suo episcopo et regredi ad propriam paroeciam commonenti obedire contempserit. quod si in hac intemperantia et obstinatione perdurat, a ministerio modis omnibus abdicetur, ita ut nequaquam locum restitutionis accipiat. si uero

M III 6. alterius *ut uid cod* 8. uocantis suo *cod*

III Isidori epitome Ferrandi

transierit, si post euocationem episcopi sui reuersus non fuerit, deponatur. CONCIL: ANTIOCENO TITL: III

C *trec* *trec* 3. post euocatione C 5. ANTIOCĪ *trec*

Isidori epitome Hispana

aliam fuerit, excummunicetur et episcopus qui eum susciperit.

U Z U 3. fuerint Z excommunicetur Z* excommunicentur Z² 4. eum: eos Z suschiperit U susceperint Z

V (Dionysii II)

properauerit, deinde omnino demigrans ⌜in alia parrocia per multa tempora nititur immorari, ulterius ibidem non ministret; maxime si⌝ uocanti suo episcopo et regredi ad prop⌜riam parro⌝ciam commonenti oboedire contempserit. quod si in hac indisciplinatione perdurat, a ministerio modis omnibus remoueatur, ita ut nequaquam locum restitutionis inueniat. si uero pro hac

can III
¶ *fol* 61 *a* Λ
§ *fol* 61 *b* Λ

4. properauit Θ (B* ?) properauerint δ* deinde Λ Θ *a* **H** (−*a*): dein *j s* B* *a* **Cr** inde *m* dehinc *l* (= *Dion* I) de his B² 5. in aliam parrociam *l s* B* *a* **per multa**: permulto B* 6. immolari β 8. **uocanti suo**: uocatus a suo Θ uocanti* suo B uocati suo *a** δ* uocatus suo *a* (*m*² *ut uid*) 9. monenti *m* commouenti κ 10. **si**: sit Θ 11. perduret Θ 12. **omnibus**: *om* *l** remoueantur Θ 14. **pro hac**: *bis* Θ

Λ Θ *a j l m s* B α β δ κ λ Cr-w

4. deindemnino Θ* demigran Θ 5. parochia Θ 6. immorare Θ inmorari Λ 7. maximo Θ maximae *a* 8. epi Θ* epis β 9. parrochiam Θ 10. obedire Θ contampserit Θ

Λ Θ *a j l s*

II (Prisca)

culpatur a communi synodo, eo quod destruat dispositiones ecclesiasticas.

IIII De his qui degradati praesumunt sacrosanctum agere.

Si quis episcopus a synodo depositus, aut praesbyter aut diaconus a proprio episcopo excommunicatus, praesumpserit aliquid agere ministerii, siue episcopus si*ue praesb*iter,

I J *u v w*
S P X Y

15. **culpatur** I *cum Gr* κἀκεῖνον ἐπιτιμίας τυγχάνειν: + cum eo J **S** v **a communi synodo** *scripsi cum Gr* ὑπὸ κοινῆς συνόδου: a communione (commonione Y) synodo I Y (*similem errorem apud nonnullos codices Isidorianos deprehendas, confer col b*) consensu uniuerso synodo J **S** (– Y) v 16. destructat Y

IIII De hiis Y presumente I praesumant X

1–3. **episcopus . . . excommunicatus**: *in ras* X, *quippe qui sequentem canonem scribere incepisset* 4. **agere ministerii** *cum Gr* πρᾶξαι τῆς λειτουργίας I: ministerii agere ipse (ipsi X) in se damnationem firmauit J **S** v 5. siue 1° I Y: si J **S** (– Y) v **episcopus**: + sit J **siue praesbiter** *scripsi*: similiter *codd*; *malis fortasse* siue praesb. siue diac. similiter

I J *u*
S P X Y

I dispocionis P* dispociones P[2] disposSitiones Y eclesiasticus J eclesiasticas P
IIII degrati Y* presumente I sacroscm̄ I J P scaroscm̄ Y 1. episc̄· J episcp̄ P 2. pbr I praesb· J prbt S praesbyt P diacc̄· J diac̄ I S 3 (*et* 5). episc̄· J exconmunicatus P excumunicatus *u* 4. aliquit *u* mynisterii I ministeri Y

III (Isidori)

positum alius episcopus susciperit, et ipse a communi synodo poenam merebitur increpationis, tamquam ecclesiastica iura dissoluens.

LXXXII [IIII]

Si quis episcopus a synodo uel presbyter uel diaconus a proprio episcopo fuerit exauctoratus, et praesumpserit sacri ministerii quippiam, non ei amplius liceat neque in

15. **episcopus**: + eum C **susciperit** (*Gr* δέχοιτο) **M Sp**: suscipere temptauerit (temt. C, -berit V) V C T **F Q** 16. ipsi Υ W* **a**: *om* E **communi synodo** (*Gr* κοινῆς συνόδου): commoniōn synodu D communione synodo **F** O* communione synodi T Σ communionis synhodo C communioni synodo Υ O[2] **poenam merebitur increpationis** (poena D, eripitur R, increpationi D) **M Sp**: arguatur V C T **F Q**. *Gr* ἐπιτιμίας τυγχάνειν 17. **tamquam**: + et T 18. dissoluent E

ƒ Υ W R D
V C T F ʃ E
O Π Σ Ψ

LXXXII: LXXXI ƒ LXXXIII R IIII W D C T § Φ **Sp** V Υ **F**; *praecedenti coniungunt* V **Q**

1. **a**: a sua R *toll-ed* a suo D; *om* Υ E **a synodo uel . . . fuerit exauctoratus M** (*Gr* ὑπὸ συνόδου καθαιρεθεὶς ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἐπ.): a synodo fuerit depositus uel . . . condemnatus (-ur C Π) V C T **F Q Sp** **uel M Sp** T: + si V C **F Q** 2. **uel**: aut T **F** **a**: *om* C 4. **sacri ministerii quippiam** (*Gr* τι τῆς λειτουργίας) **M**: sacerdotii seu sacri ministerii (-terio O*) aliquam actionem (*pro* praesumpserit . . . actionem *habet omissis ceteris* praesumptionem T) V **F Q** sacerdotii seu sacris ministeriis (misteriis C*) aliqua actionem C sacerdotii seu sacra ministeria

15. suscep. T 16. commini Υ* synhodo C synodu D* paenam ƒ 17. eripitur R 18. eclesiastica C D aeclesiastica R dissolbens V
LXXXII [IIII] 1. epis Ψ synhodo C Υ 2. prb Υ D prbt ƒ R W T ʃ prsbt F presb C praesbyter Π Ψ diac ƒ R W D ʃ 3. exautoratus R W 4. praesumserit ƒ Ψ C minesterii R quidpiam R D

ƒ Υ R Ψ
V C T F ʃ

IV (**Dionysii** I)

pro hac causa damnatum susceperit alter episcopus, hic etiam a communi synodo coerceatur, uelut aecclesiastica iura dissoluens.

IIII De damnatis et ministrare temptantibus.

Si quis episcopus damnatus a synodo, uel presbiter aut diaconus a suo episcopo, ausi fuerint aliquid de ministerio sacro contingere, seu episcop*us* iuxta praec*e*dentem con-

M IIII 2. presb̄ *cod* 5. episcopo *cod* praecidentem *cod*

III **Isidori epitome Ferrandi**

[LIIII] Vt si quis episcopus a synodo fuerit exconmunicatus, conmunicare non audeat: ut si fecerit, spem restitutionis non habeat. CONCIL: ANTIOCENO TITL: IIII. CONCIL: HIPPONIENSI TITL: III

[C] Vt praesbyter uel diaconus si a proprio episcopo exauctoratus sancti ministerii quippiam prae-

C *trec* [LIIII] 3. ut C: et *trec* 4. CONCILIVM *trec* 5. CONCILIVM *trec* 6. YPONIENSI *trec*

[C] 3. **quippiam praesumpserit** *trec*: inci-

Isidori epitome Hispana

IIII Episcopus presbyter diaconus in concilio siue sine concilio excum-

U Z *h* IIII 1. prb U Z **diaconus**: diac Z et diacō *ut uid* (*sed uix legi potest*) U **in concilio**: *om h* 2. excommunicatus Z

V (**Dionysii** II)

causa damnatum alter episcopus suscipiat, hic etiam a communi coerceatur synodo, uelut qui ecclesiastica constituta dissoluat.

LXXXII [IIII] De damnatis et ministrare temptantibus.

Si quis episcopus damnatus a synodo, uel presbyter aut diaconus a suo episcopo, ausi fuerint aliquid de ministerio sacro contingere, siue episcopus iuxta praecedentem con- **Cr** *cap* xiiii

16. susciperit (= *Dion* I) *a* **communi coerceatur**: communioni arceatur Λ* communioni quoarceatur Λ² communione coerceatur B² *a** communi * * * coarceatur B* 17. ueluti **Cr** 1° **qui ecclesiastica constituta dissoluat**: ecclesiastica constituta dissoluens (= *Dion* I) B² 18. instituta Θ dissoluet *j* Λ Θ *a j l m s* B α β δ κ λ Cr-w

LXXXII *j*: IIII *codd cett*. *Canonem hunc* (*sub titulo* Ex canonibus Anthiocenis capitulo quarto) *laudat Iohannes* II *papa in epistula ad Caesarium Arelatensem data, testibus codd* K (Colon. ccxii, *fol* 127 *b*) *et* L (Vat. Pal. 574, *fol* 18 *a*) De datis Θ* 1. **a**: *om a** a synodus Θ 2. **uel**: aut δ 3. **episcopo**: + et δ *tr* fuerint ausi Θ B aliqui *ut uid* κ* 4. de * * * (suo ?) B *tr* sacro ministerio *l* § Jo-K Jo-L

15. dampnatum *l* eps Θ 16. arceatur Λ 17. sinodo *a* ecclesiasticā Λ 18. disoluat Θ* Λ Θ *a j l s*

LXXXII [IIII] *tit et* 1. dampnat. *l* B temtantibus Θ Jo-L 2. sinodo *a* 2 *et* 6. prb, Θ (Jo-K 2°) prbr Λ (Jo-K 1°) prbtr B pbt *a* praesbyter *j* pbr *l* diac Λ *l* B diacs Jo-K 5. epis β precedent Θ precidentem *j** *m*

II (Prisca)

secundum morem consuetudinis, numquam eis licere in alia synodo spem ad restituendos habere, neque satisfactionis locum eis datur: [sed et qui eis communicauerint omnes abicit sancta ecclesia,] praeterea si agnoscentes sententiam contra memoratos datam temere uoluerint eis communicare.

V De his qui se ab ecclesia retrahunt et occulte congregantur.

Si quis praesbyter aut diaconus contemnens suum episcopum sepa-

I J *u v w*
S P X Y

7. **alia** I Y : alio J S (– Y) **v** 9. **satisfactionis** : factionis S* satisfactionem *u* **eis** : eius X **sed et . . . ecclesia** J S **v** : *om* I ; *Gr* ἀλλὰ δὲ τοὺς κοινωνοῦντας αὐτῷ πάντας ἀποβάλλεσθαι τῆς ἐκκλησίας, *unde* abici a *scribendum suspicor* pro abicit 10. communicauerit *u* 13. datum J *w*
V De hiis Y detrahunt Y

I J *u*
S P X Y

6. consuetudines Y* 9. satisfaccionis P 10. omnis S *u w* 11. abicis P abiecit Y eclesia J aeccle Y 13. memoratus P* X Y* memoratas S* timere *u w**
V eclesia (*et l* 3) J ecclesi Y* retraunt P *u* occultae I occult̄ P 1. pbr I praesb̄· J psbyt P praesbiter X diac̄· I J diconus Y 2. contempnens *u* episc· J saeparauerit I

III (Isidori)

alia synodo spem restitutionis habere neque adsertionis alicuius locum: sed et communicantes ei omnes abici ab ecclesia et maxime si postquam cognouerunt sententiam aduersus eum prolatam ei contumaciter communicauerunt.

LXXXIII [V]

Si quis presbyter aut diaconus contempto suo episcopo se ipsum

quippiam **Sp** 6. **alia** (alio D) **M Sp** : altera V C T **F Q**. *Gr* ἑτέρᾳ **restitutionis** : retributionis **Q** 7. **adsertionis** : acceptionis C **alicuius** : alienus V alieni unius **Q** ; *om* D locus V 8. **et communicantes** : excommunicantes R et communicatis **F** **ei omnes** (*Gr* αὐτῷ πάντας) : et omnes D omnes et R ei et omnes ƒ (W* ? ; *non autem* Υ W²) 9. abiciat ab ƒ **ab M Sp** : de V C T **F Q** ecclesiam D **et** : *om* R 10. *tr* aduersus eum sententiam T 11. **prolatam** (*Gr* ἐξενεχθεῖσαν) **M** : *praem* fuisse V C T **F Q** **Sp** (fuisse probatam V) **ei** Υ D V **Q** Sp-ed (*Gr* αὐτοῖς) : et ƒ R W C T **F** E 12. communicarunt V C T **Q** ƒ Υ W R D V C T F ƒ E O Π Σ Φ Ψ

LXXXIII : LXXXII ƒ LXXXIIII R v D W C T **Q** **Sp** (IIII V) VI Υ **F**. *Tit praem* De episcopo qui a suo contemptus praesb̄ (preb Ψ) uel diacono O Φ Ψ

1. **aut** : uel **F** E 2. **suo** : sco (sancto) W* se ipso D si ipsum W*

6. synhodo Υ C restitutiones R 7. adsertiones R 8. om ƒ omnis F ƒ 9. eclcs. C D maximae ƒ 11. probatam V contomaciter R contumatiter Ψ 12. communicarunt V C T O Π Φ Ψ ƒ Υ R Ψ V C T F ƒ

LXXXIII [V] 1. prb Υ prbt ƒ R W D T ƒ prsbt F presb C praesbyter Π Ψ diacs C R diac ƒ W D 2. contemto ƒ V C contemptu D W* T Π

IV (Dionysii I)

suetudinem siue praesbiter aut diaconus, nullo modo licere eis spem restitutionis et satisfactionis tempus habere, nec in alia synodo: sed et communicantes eis uniuersos abici de aecclesia, et maxime si postquam didicerunt aduersus memoratos prolatam esse sententiam eisdem communicare temptauerint.

V De his qui se ab aecclesiastico ministerio sustrahunt et seorsum colligunt.

Si quis praesbiter aut diaconus episcopum contempnens proprium

M

V (Dionysii II)

suetudinem siue presbyter aut diaconus; nullo modo liceat ei nec in alia synodo restitutionis spem aut locum habere satisfactionis: sed et communicantes ei omnes abici de ecclesia, et maxime si posteaquam didicerint aduersum memoratos prolatam fuisse sententiam eisdem communicare ⌜temptauerint. ¶ *fol* 62 *b* Λ

LXXXIII [V] De his qui se a ministerio ecclesiastico subtrahunt et seor⌝sum colligunt. § *fol* 63 *a* Λ

Si quis presbyter aut diaconus episcopum proprium contemnens se Cr *cap* xxxiii

6. siue * * B aut: siue *a δ* 7. licet Θ* 8. **spem**: sperti Jo-K experti Jo-L aut: ad Cr-w* 10. **ei**: et *s* **H** (−*a*) abici * * Cr-w de: ab *a δ* 11. **si**: *om* Jo-K Jo-L *β** **posteaquam**: postea | equum Λ 12. didicerant *j* dedicerunt *β* aduersus Θ B *a s a* Cr-ed LXXXIII *j*: V *codd cett* **a**: ad Θ 2. **episcopum**: + suum B* *tr* ab ecclesia

Λ Θ *a j l m s* B *α β δ κ λ* Jo-K Jo-L Cr-w

¶ Jo-K Jo-L

6. *de* presb. *uide l* 2 diac Λ *l* B diacs Jo-K diaconos *a** 7. liciat Λ 8. synhodo Λ* sinodo *a* 9. satisfaccionis Λ 10. commicantes B omnis Jo-K abeci Jo-K 11. aecclesia Θ B *l* maximae *a* 12. dedicerint Jo-K Jo-L *m* aduersus B *a s a* Cr-ed memoratus Λ Θ δ* Jo-K Jo-L 13. sentiam B 14. communicaret Θ temtauerint Θ Jo-L LXXXIII [V] a ministeria *a** ecclesiasticos Θ aecclesiastico *l* B subtraunt *m* 1. prb, Θ prbr Λ prbt *j* B pbt *a* pbr *l* diac Λ *l* B 2. epsm Λ contempnens *a l*

Λ Θ *a j l s*

III Isidori epitome Ferrandi

sumpserit, spem restitutionis non habeat. CONCIL: ANTIOCENO TITL: IIII

[CI] Vt praesbyter uel diaconus qui se

C *trec* piat praerumpere C 5. CONCILIVM *trec* 6. TITL IIII *trec*: *om* C

Isidori epitome Hispana

municatus, si c*u*mmunicauerit aliquis cum eis excummunicetur.

V Presbyter diaconus, si demiserit

U Z *h* 3. communicauerit U Z 4. excommunicetur Z excommunicentur *h*
V 1. Prb U Z diacō U diac Z **demiserit** Z: *incertum utrum* de- *an* di- U

II (Prisca)

can v rauerit se ab ecclesia et secretius congregans altarem statuat, et episcopo euocante non obaudierit ei subiacere neque oboedire, et primo et secundo euocante contempserit; nouerit se omnino degradari, et medicinae non mereri, neque suam dignitatem posse accipere. si autem permaneat conturbans et resultans ecclesiae, qui a foris sunt potestates sicut rebelle*m* eum corrigere.

III (Isidori)

ab ecclesia segregauit et priuatim aput se collectis populis altare erigere [aput se] ausus est, et nihilominus episcopo se exhortante et semel et iterum reuocante inoboediens extitit; hunc modis omnibus deponendum, nec aliquando consequi curationem aut proprium honorem recipere speret. quod si etiam perseuerat perturbans et concitans ecclesiam per eam quae foris est potestatem, tamquam seditiosum corripi oportet.

I J *u v w* S P X Y

4. **altarem** *masc, cf Rönsch* Itala *p* 265: alteram S *u v* altare Y* **et episcopo euocante** *scripsi cum Gr* καὶ τοῦ ἐπισκόπου προσκαλεσαμένου: eps euocante I et euocante eum episc J et uocante eum eps (episc Y episcopus P X *u*) **S v** 5. **non obaudierit ei subiacere neque oboedire** I Y (*Gr* ἀπειθοίη καὶ μὴ βούλοιτο αὐτῷ πείθεσθαι μηδὲ ὑπακούειν, *unde conicias uerba* et non uoluerit *per homoeoteleuton post* obaudierit *excidisse*): non obaudierit eum (*ceteris omissis*) J **S** (– Y) **v** 8. **nouerit**: *om* **v** 9. **medicinae** I, *cum Gr* θεραπείας: medicinam J **S v** 10. **posse accipere** I, *cum Gr* δύνασθαι λαμβάνειν: habere posse J **S v** **autem** I Y, *cum Gr* δέ: *om* J **S** (– Y) **v** 11. **permaneat** I (*Gr* παραμένοι): permanserit J **S v** 12. **qui a foris sunt potestates** I, *cum Gr* διὰ τῆς ἔξωθεν ἐξουσίας (*Gall p* 217 de foris, *uide Rönsch pp* 231 232): quia potestates foris sunt Y qui a sua potestate foris sunt in arbitrio est episcopi (episc· J) J **S** (– Y) **v** 13. **rebellem** (*Gr* στασιώδη): rebelle *codd* (*sed* rebellum *pro* rebelle eum *w*) **eum**: debebunt Y

I J *u* S P X Y

3. secrecius P X 4. sluat Y* episc J Y eps I S *v* episcopus P X *u* 6. obedire Y 7. contemserit P X Y 8. noueris J 9. maereri I 10. dignitaī P 11. conturuans *u* 12. eclesiae J 13. reuelle I S P X Y *u* corregere Y

ϝ ϒ W R D V C T F *f* E O Π Σ Φ Ψ

3. **segregauit M**: segregauerit V C T **F Q** Sp priuatum R 4. **se collectis**: recollectis **F** populus **Q** (– Ψ) 5. **apud se** ϝ R D: *om cum Gr* ϒ W V C T **F Q Sp** **est**: fuerit **Sp** **et**: *om* W 6. **episcopo se**: eps R D W* epo W[2] **se**: suo **Sp** **exhortante . . . extitit** (*l* 8): exigens stetit D ei contestit R (*omissis scilicet in archetypo uerbis* ex[hortante et semel et iterum reuocante inoboed]iens) exorante *f* 8. extitit et ϝ ϒ W extiterit **Sp** **hunc**: hoc D 9. **nec . . . speret quod**: *om* C **nec**: ne R 10. **aut**: ut ϒ 11. *tr* speret recipere **F** **speret**: per id R 12. perseuerauerit **Sp** perseueret O perseuerans R **perturbans M Sp**: conturbans (*euphoniae causa*, *post* perseuerat, *cf can* iii *l* 5) V C T **F Q** **et concitans**: cunctam E 13. **ecclesiam per eam quae foris est potestatem**: ecclesiam quae (qui E) foris est **Sp** **quae**: qui E Φ 14. **est**: sit T **potestatem**: *praem* in C **tamquam**: tam R 15. corrumpi **F**

ϝ ϒ R Ψ V C T F *f*

3. eclesia C D segregabit W pribatim V 4. apud C T R W F *f* ϒ Ψ colictis R 5. eregere C R D 6. exortante ϝ Ψ V W F 7. reuocanti C inobidiens T 8. extetit C modū F om|nis Φ* 10. curacionem R propriam D 12. eciam R 13. eclesiam C R D 14. potestestatem W* sediciosum R *f* 15. oportit C

IV (Dionysii I)

se ab aecclesia segregauit et seorsum collegit atque altare statuit, et commonenti episcopo non adquieuerit nec consentire uel oboedire uoluerit semel et iterum conuocanti; hic damnetur omnimodis, nec ultra remedium consequatur, quia suam recipere non potest dignitatem. quod si aecclesiam conturbare et sollicitare persistit, tamquam sediciosus per potestates exteras opprimatur.

M

V (Dionysii II)

ab ecclesia sequestrauit et seorsum colligens altare constituit, et commonenti episcopo non adquieuerit nec consentire uel oboedire uoluerit semel et iterum conuocanti; hic damnetur omnimodo, nec ultra remedium consequatur, quia suam recipere non potest dignitatem. quod si ecclesiam conturbare et sollicitare persistit, tamquam seditiosus per potestates exteras opprimatur. *can* v

Λ Θ *a j l m s* B α β δ κ λ Cr-w

se B 3. sequestrat Θ* (*sed corr m p*) sequestrauerit . . . constituerit **Cr** 4. constituti *m* 5. **episcopo**: epī suo Θ* ? epō suo Θ[2] (*sed m p*) 6. consistire Λ 7. **et**: *praem* ei Λ conuocati κ λ conuocatum *a** conuocante *ut uid l** 8. damnatur κ λ omnino donec *j** B* 9. qui *a* 10. *tr* non potest recipere Λ *s* poterit *a* 11. **conturbare**: *om* (*ad finem paginae*) *j** 12. persistat Cr-ed 13. ex terras ? *j** opprimuntur *j*

Λ Θ *a j l s*

3. aecclesia *l* B 4. coligens Θ communenti Λ* commonendi *m* 6. consistire Λ obuedire Θ 8. damnactur *l* dampnetur B 9. sua Λ 10. recipire Λ 11. eecclesiam Θ aeecclesiam *l* 13. exterras *j** κ obprimatur Θ *a*

III Isidori epitome Ferrandi

ab ecclesia segregauerit et in domo sua altare erexerit, deponatur. CONCIL: ANTIOCENO TITL: V. CONCIL: CARTH: TITL: VII

C *trec* [CI] 2. **segregauerit** *trec*: sequestrauerit C et: *om trec* 4. ANTIOCENO: *om* C

Isidori epitome Hispana

ecclesiam suam et in domo altarium habens conturbans populum deponatur.

U Z *h* 2. ecclī Z domum Z alterium *ut uid* U altare *h* 3. **conturbans** Z: conturbas U conturbat *h* populorum U deponato U

II (**Prisca**)

VI De his qui excommunicantur clerici uel laici.

Si quis a proprio episcopo excommunicatus fuerit, non eum debere ab alio suscipi in communione, si non primo eum reuocauerit proprius episcopus, aut in synodo occurrens satisfaciat et agnouerit synodus causa eius suscipiatur, aut de eo secundam sententiam dixerint. definitum est in eo institutum de laicis praesbyteris et diaconibus et omnium qui sunt in canone [ita] iudicandos.

I J *u v w* S P X Y

VI De hiis Y

7. **eius** : *om* I* **aut** I : + si J **S v** 8. secundum X *u* 9. **in eo institutum** : in constitutum J ; *fortasse legendum* idem constitutum *cum Gr* ὁ αὐτὸς ὅρος **de laicis praesbyteris et diaconibus et omnium** I (*Gr* ἐπὶ λαϊκῶν καὶ πρεσβυτέρων καὶ διακόνων καὶ πάντων) : siue laicus (laicos Y*) uel (aut S siue P ; *om u*) praesbyter aut diaconus (+ sit J) et omnes J **S v** 11. **ita** J **S v** : *om* I

I J' *u* S P X Y

VI excomm (*tantum*) Y* excommonicantur Y² 1. eps X excommonicatus Y 3. susccpi X *u* communioñ P 5. episc̄· J sinodo P synodos Y 8. sentiam *u* dixerit *u* 10. praeb̄· J p̄sbyt̄ P praesbiter X diac̄· J 11. iudicandus *u w*

III (**Isidori**)

LXXXIIII [VI]

Si quis a proprio episcopo excommunicatus, non eum prius ab aliis debere suscipi, nisi a suo fuerit receptus episcopo, aut concilio facto occurrat et respondeat ut synodo satisfecerit et statuerit sub alia sententia recipi oportere. quod etiam circa laicos et presbyteros et diaconos et omnes qui in clero sunt conuenit obseruari.

Ϝ Υ W R D V C T F *f* E O Π Σ Φ Ψ

LXXXIIII : LXXXIII Ϝ LXXXV R VI D W C T **Q** Sp(V V)VII Y **F** *Tit praem* De his qui a proprio excommunicantur episcopo O Φ Ψ

1. **excommunicatus** : excommunicatus est D T **Sp** Σ excommunicatur F Φ 2. **prius** : *om* D* 3. **aliis** : eclesiis D n*isi* W *in ras* **a** : aut E 4. episcopus V **aut** : *inde ab hac uoce deficit, perditis foliis duobus* (*usque ad* prouinciae episcopis, *can* xiii *l* 9), V ¶ V consilio T F 5. **facto** (*Gr* γενομένης) C T **F Q Sp** : faciente **M** occurrant W* **et** : ut **Q** **respondeat** : spondeat **F** 6. **ut** (aut T et Sp-ed) . . . **satisfecerit et statuerit** (*Gr* πείσας . . . καταδέξοιτο) Υ R D T Sp-ed : ut si . . . satisfecerit statuerit C **Q** (− Σ) ut (et E) si . . . satisfecerit et statuerit Ϝ W E ut . . . satisfecerit statuerit **F** satisfaciens et statuerit synodus (*om* ut) Σ 7. alii **Q** (− Σ) **sententia** : *om* T oportet **Sp** 8. **laicos et** : *om* T 10. obseruare D E **F**

Post hunc canonem inserit cod D VII Vt non liceat . . . dare pacificas, *uide interpretationem Priscam, p* 254 *col a*

Ϝ Υ R Ψ C T F *f*

LXXXIIII [VI] 1. excomunicatus C *f* 4. conchilio W 6. synhodo C Υ senodo R statisfecerit O satisfacerit R 7. sentencia R *f* 8. laicus *f* prb Υ prbt D pbrs R prbos Ϝ prbis T prbros *f* prsbros F presbos C praesbyteros Π W 9. diac Ϝ Υ Π D R diacs C diacones T Φ

IV (Dionysii I)

VI De clericis excommunicatis et laicis.

Si quis a proprio episcopo communione priuatus est, non ante suscipiatur ab aliis quam suo reconcilietur episcopo, aut certe synodo quae congregatur occurrens pro se satisfaciat et persuadens concilio sententiam suscipiat alteram. haec autem definitio maneat circa laicos et praesbiteros et diaconos omnesque qui ,sub regula esse monstrantur.

M VI 4. synodo : *praem* a *ut uid cod** 9. diacoñ (*ob spatii angustias, ne reliqua canonis uerba in alteram producerentur lineam*) *cod*

III Isidori epitome Hispana

VI Si quis excummunicatus fuerit, ab alio episcopo non suscipiendus nisi in loco.

U Z VI *Canonem om h* 1. *quis excum*municatus *uix legi potest in* U excommunicatus Z fuerint U 2. eps Z suscipiendos *ut uid* U

V (Dionysii II)

LXXXIIII [VI] De clericis excommunicatis et laicis.

Si quis a proprio episcopo communione priuatus est, non ante suscipiatur ab aliis quam suo reconcilietur episcopo, aut certe ad synodum quae congregatur occurrens pro se satisfaciat et persuadens concilio sententiam suscipiat alteram. haec autem definitio maneat circa laicos et presbyteros et diaconos ⌜omnesque qui sub regula esse monstrantur.

Cr *cap* xiii

¶ *fol* 63 *a* Λ

LXXXIIII *j*: VI *codd cett* 1. **communione :** Λ Θ communionem κ ; *praem* ex Θ 3. **aliis :** *a j l m s* B α β δ κ λ Cr-w illis Θ qua Λ* 4. **aut :** + * * (ne ?) B 5. congregantur Θ 7. altera Λ 8. **autem :** *om a** circa laicis Θ 9. **diaconos** Θ *j* B **H Cr:** diac̄ Λ *a l m* diacones *s* 10. **qui :** *om m** **esse :** *om a* δ* 11. ministrantur *ut uid* δ*

LXXXIIII [VI] 1 *et* 4. ȩpiscopo Θ 2. inte *j* 4. Λ Θ epso Λ sinodum *l* 5. q, Θ 7. suscipiam *a i l s* Θ 8. difinitio Θ diffinitio B 9. prbos Λ Θ B praesbyteros *j* pbros *a l* presbiteros α diac Λ *a l m* diacos B

II (Prisca)

VII De dandis epistulis.

Vt non [liceat] praesbytero qui in locum est canonicas epistulas dare, nisi solum ad uicinos episcopos epistulas dirigere; inrepraehensibiles

---

I J *u v w* S P X Y D VII *Canones* VI VII *inuerso ordine praebet interpretatio nostra*, *confer Isid et Dion* I II *Hunc canonem secundum interpretationem nostram inserit inter canones Isidorianos sub numero* VII *cod D*, *omisso tamen titulo*

1. **Vt non liceat praesbytero . . . dare** J S v D: Vt non prsbtr . . . dare I (*Gr* μηδὲ πρεσβυτέρους . . . διδόναι) 2. epistulias J[2] (*sed m p*) 3. dari X solam X ad: a D 4. inrepraehensibile est D

I J *u* S P X Y VII aepistolis I epistolis Y 1. prsbtr I 2. *et* 4. aepistolas I epistolas Y D 3. dari X episcopo I epīsco Y* episcopus *u* epīscos Y[2] 4. inrepraehensibilis *u w*

III (Isidori)

ϝ Υ R Ψ LXXXV [VII] 2. greci ϝ D

C T F *f* LXXXVI [VIII] 1. prbm ϝ Υ R praesbyterum W (prbo D prbos T prsbtos F prbros *f* presbit E praesbyteros Ψ) regionis *f* 2. longuinquas F dere D 3. eps R (epm R*) epis D episcopus C finitimus C R *f* finitimis D F simplecis C simplicis R *f* 4. epistolas C R D F *f* Ψ 5. uicarius R W* E

III (Isidori)

LXXXV [VII]

Nullum absque formatam [quam graeci apostolium dicunt] peregrinorum suscipi oportere.

LXXXVI [VIII]

Neque presbyterum ad regiones longinquas easdem formatas dare, nisi ad episcopos finitimos simplices epistulas mittere.

Vicarios uero episcoporum qui

ϝ Υ W R D C T F *f* E O Π Σ Φ Ψ LXXXV: LXXXIIII ϝ LXXXVI R VII W C T **Q** **Sp** VIII Y **F** D *Tit praem* De non recipiendis sine formatam peregrinis seu praesbyteros transmittendas O Φ Ψ

1. Nullus C E **absque formatam** ϝ R D T **Q** (−Σ): absque formata (forma W*) Y W C **F** **Sp** Σ **quam graeci apostolium** (apostolum ϝ D) **dicunt** **M**: quem graeci epistolium (epistolam *alv-ed*) dicunt **Sp**; *om cum Gr* C T **F** **Q** 2. **peregrinorum** (*Gr* τῶν ξένων) **M** **F** Ψ: + clericorum C T **Q** (−Ψ) **Sp** 3. oportet **Sp**

LXXXVI: LXXXV ϝ LXXXVII R VIII W **Sp** VIIII Y; *praecedenti coniungunt* D C T **F** **Q** (*uide ad l* 5 *infra*) *necnon Hisp-epit p* 257

1. **presbyterum** **M** (−D) C: presbytero D presbyteros (*Gr* τοὺς πρεσβυτέρους) T **F** **Q** presbiteres Sp-ed presbit̄ E **ad**: a D 2. **easdem formatas** **M**: formatas id est canonicas epistolas C T **F** **Sp** formatas id est epistulas **Q**. *Gr* κανονικὰς ἐπιστολάς **dare**: *om* E 3. **ad**: de C **episcopos**: epis D episcopum R*; + dare (*iterum*) T **finitimis** D F

5. **Vicarios**: *incipit nouus canon* VIII *in* C **Q** (*cum tit* De licencia formatarum O Φ Ψ) **Vicarios . . episcoporum** (*Gr* τοὺς δὲ χωρεπισκόπους) **M** (−D) Sp-ed: Vicariis . . episcoporum D Σ Vicariis . . episcopi T Vicarius . . episcopi E Vicarii . . episcopi C **F** **Q** (−Σ) Vicarios . . episcopos *mat-toll-urg-ed* **qui a graecis**: quia

---

(*Notulas orthographicas in col a inuenies*)

IV (**Dionysii** I)

VII De peregrinorum susceptione.

Nullus peregrinorum sine pacificis (id est commendaticiis) suscipiatur epistulis.

VIII De pacificis peregrinorum, id est commendaticiis litteris.

Praesbiteri qui sunt in agris canonicas epistulas dare non possunt, ad solos tantum uicinos episcopos litteras distinabunt. corepiscopi autem qui sunt inrepraehensibil*es*

M VIII 2. **epistulas** : *om cod**, *add in marg cod²* 4. distinabant *cod** (*corr m p*) 5. inrep̄-

V (**Dionysii** II)

LXXXV [VII] De peregrinorum susceptione⌉.

Nullus peregrinorum sine p⌈acificis (id est⌉ commendaticiis) suscipiatur epistulis. § *fol* 63 *b* Λ Cr *cap* XV

LXXXVI [VIII] De pacificis peregrinorum, id est commendaticiis litteris.

Presbyteri qui sunt in agris canonicas epistulas dare non possunt, ad solos tantum uicinos episcopos litteras destinabunt. corepiscopi autem qui sunt inreprachensibiles Cr *cap* XV

Λ Θ *a j l m s* B α β δ κ λ Cr-w

LXXXV *j* : VII *codd cett* susceptionem·*a* 1. **peregrinorum** : + susceptus· δ 2. **suscipiatur epistulis** : litteris (*tantum*) δ

LXXXVI *j* : VIII *codd cett* **litteris** : lites Θ epistolis (*cf* Λ-*titt*, *p* 223) *s* 1. Presbyteris *m* β* 3. epo*s* * * *in ras l* 5. **autem** : *om* δ*

III **Isidori epitome Ferrandi**

[CCXI] Vt nullus peregrinus sine formata episcopi non accipiatur. CONCIL: ANTIOCENO TITL: VII

[XCIIII] Vt praesbytero formatas dare non liceat. CONCIL: ANTIOCENO TITL: VIII

[LXXX] Vt uicariis episcoporum liceat

C *trec* [CCXI] : CCXXI *trec* 2. CONCILIVM *trec* 3. TITVLVM *trec*

[XCIIII] 1. **praesbytero** (prbo) *ut uid* C : pbri *trec*

Λ Θ *a j l s*

LXXXV [VII] 2. commendacitiis *m* commendaticiisuscipiatur Θ 3. epistulis Θ epistolis B *a l s*

LXXXVI [VIII] commendaciis Λ commendacitiis *m* 1. pbi *a* prbi B praesbyteri *j* pbri *l* 2. ępistula Θ acpistolas *l* epistolas B *a s* 3. episos Λ ęps Θ eps *a* m* epos * * *in ras l* 4. corepi Λ *a l s* choreepiscopi Θ chorepi *j m* B chorepiscopi β 5. inreprehensiuile Θ inreprehensibiles *s* B

Isidori epitome Hispana

VII Sine formata nulli liceat peregri-

U Z *h* VII 1. nullio U Z leceat U peregri-

II (Prisca)

autem corepiscopos dare pacificas.

VIII De peregrinis suscipiendis.

Nullum sine formata suscipere peregrinum.

VIIII De metropolitanis uniuscuiusque prouinciae.

Quos per uniuersam prouinciam agnoscere metropolitanos et praeesse episcopos et sollicitudinem suscipere totius prouinciae, pro eo quod in metropolim undique concurrunt omnes qui causas habent.

[I J *u v w* S P X Y D] 5. **corepiscopos** *scripsi cum Gr* χωρεπισκόπους : corepiscopus I corepis S chorepis D [¶ D] corepiscopis J P X Y **v**

VIII **De peregrinis suscipiendis** I, *confer titulum Dion* I *et* II *p* 255 : De non suscipiendis peregrinis **S v** De non suscipiendis peregrinis clericis J

1. sinc formatam **v** **suscipere** I *v w* (*Gr* δέχεσθαι, *sed uoce passiua*) : suscipe J X suscipi S P Y suscipiat *u* 2. peregrinis J

VIIII : *canonem praecedenti coniungit, eo quod canonem tam breuem quasi pro titulo solo habuerit,* Y De metropolytanum unius prouinciae I prouincia J **prouinciae . . . uniuersam** : *om per homoeoarcton* **v**

1. **Quos** (*cum Gr* Τούς) *codd, cf can* xiiii *l* 5 quorum . . . adserentes *pro Gr* τῶν μὲν . . . ἀποφαινόντων : *nisi malueris* Epos (*sc* Episcopos) *conicere* **prouinciam** : + debemus (deuemus S) J **S v** 2. agnoscerem metropolit. I 3. episcopis Y 5. in se metropolim Y **concurrunt** : corruerunt J

[I J *u* S P X Y] VIII suscipiedis P 1. **nullum** : nul S (null? S*) **sine** : si J furmata S

VIIII metropolyt. I metropolitanus Y uiuscuiusque Y 2. metropolitanus I* X Y metropolinos J 3. eps S v* epis v^2 4. susceperc S prouintiae X 5. concurruunt *u*

III (Isidori)

a graecis corepiscopi appellantur formatas facere licet.

LXXXVII [VIIII]

Per singulas prouincias episcopos constitutos scire oportet episcopum metropolitanum qui praeest curam et sollicitudinem totius prouinciae suscepisse propter quod [ad] metropolitanam ciuitatem ab his qui causas habent sine dubio concur-

---

graeci W*? qui greci **F**; *om* D 6. conepiscopi C 7. **facere** : fari E **licet M** (– D) : libet D liceat C T **F Q Sp** [ϝ Υ W R D C T F *f* E **Ο Π Σ Φ Ψ**]

LXXXVII : LXXXVI ϝ LXXXVIII R VIIII D W **F Q Sp** X Y VIII T; *praecedenti coniungit* C

1. episcopus (eps R D F) constitutus R D **F** episcopos constit T 2. **scire** : *om* C T episcopo T 3. cura T 5. ad (a W*) **metropolitanam ciuitatem** Υ R W Sp-ed : ad metropolitanum ciuitatem ϝ *f* (ciuitatem *bis* ϝ*) a metropolitanum (-anem E) ciuitatem F E in metropolitanam ciuitatem C^2 T **Q** metropolitanam ciuitatem (*fortasse recte*) D C*. *Gr* ἐν τῇ μετροπόλει . . . συντρέχειν 7. causam D causa E **habent** C **Q** Sp (*Gr* τοὺς . . . ἔχοντας) : habeant **M** habuerunt **F** habio T **sine dubio** : *om*

---

6. grec. ϝ Π F *f* corepi ϝ D conepi C chorepi D F *f* choreepi E chrorepi Π chrosepiscopi C T F *f* Ψ* chorepiscopi Ψ^2 7. facire C R fari E [ϝ Υ R Ψ C T F *f*]

LXXXVII [VIIII] 1. prouintias ϝ prouints R eps R D F episcopus *f* 2. constitutus R D F *f* oportit C 3 *et* 5. metripolitan. F 4. sollitutudinem R* sollititudinem R^2 solicitudinem Ψ tutius C tocius R prouintiae ϝ 5. suscipisse ϝ Π D F suscipesse R **ad** : a E F W*

IV (Dionysii I)

dare possunt pacificas (id est congenerales) epistulas.

VIIII De metropolitanis singularum prouinciarum.

Per singulas regiones episcopos conuenit nosse metropolitanum episcopum sollicitudinem totius prouinciae gerere, propter quod ad metropolim omnes undique qui negotia uidentur habere concurrant.

M hensibilis *cod* 6. **congenerales** : *uocem alibi inauditam suspicor corruptam esse, fortasse pro* generales, *uide Dion* II
VIIII 1. regionis *cod**

III Isidori epitome Ferrandi

formatas facere. CONCIL: ANTIOCENO TITL: VIII

C *trec* [LXXX] 2. CONCILIVM ANTHIOCENO TITVLVM *trec*

Isidori epitome Hispana

nare: sed et corepiscopus faciat formatam.

VIII Metropolitanus curam habeat de

U Z *h* nari *h* 2. coreps U, *sed cf can* viiii 3. formata U
VIII 1. cura U de omnem diocesem suam

V (Dionysii II)

dare possunt pacificas (id est generales) epistulas.

LXXXVII [VIIII] De metropolitanis singularum prouinciarum.

Per singulas regiones episcopos conuenit nosse metropolitanum episcopum sollicitudinem totius prouinciae gerere, propter quod ad metropolim omnes undique qui negotia uidentur habere concurrant. Cr *cap* xxxvi

Λ Θ *a j l m s* B α β δ κ λ Cr-w

LXXXVII *j* : VIIII *codd cett* De metropolitano β 1. singulas *regiones epos* δ *in ras* (singularum prouintiarum δ* ?) 4. **ad** : *in ras* Λ et ad Cr-ed 6. con-

Λ Θ *a j l s* B

7. episulas Θ epistolas B *a j*[2] *l s*
LXXXVII [VIIII] singolarum A prouintiarum Λ *a* 1. singolas Λ singules Θ 2. epsm Λ 3. prouintiae *a* 5. negutiam *ut uid* Λ*

II (Prisca)

can VIIII unde placuit ut honore praeponantur; et nihil agere plus aliquid liceat ceteris episcopis sine ipsos, secundum antiquum a patribus nostris manentem canonem, nisi solum hoc quantum cuiusque pertinet parrociam et quae sub ipsa pertinent loca. singulos autem et unumquemque episcopum potestatem habere gubernandam secundum unicuique uenerationem, et prouisionem facere totius loci qui est sub eius ciuitate ut ordinet

I J *u v w* S P X Y

7. **ut**: et Y   honori I   praeponant I proponentur *u*   9. caeteri episcopi I   **ipsos** I S: ipso J P X Y **v**   10. antiquam J   **a**: *om* **v**   11. **nostris**: + ca (*incipiebat* canone *scribere*) I*   **manentem canonem** Y: manente canone I manens canonem J **S** (– Y) **v**   12. **hoc**: *om u*   **pertinet . . . ipsa** (ipso P): *bis* (*ob homoeoarcton*) P   13. **et**: *om* X   **sub ipsa** I Y, *cum Gr* ὑπ' αὐτήν: sub ipso J **S** (– Y) **v**   14. **singulos** Y *u v*: singulus J S P X singulis I *w*   15. eps *u* episcopis *w*   16. **gubernandam**: gubernandum S* X, *fortasse recte*   17. **unicuique** I, *cum Gr* ἑκάστῳ: uniuscuiusque J **S v**   19. **est** I Y: sunt J **S** (– Y) **v**   **ciuitate** J **S** *v et* ciuitatem *u*, *cum Gr* πόλιν: potestate I *w*, *uide etiam Dion* I *et* II *codd*   **ut . . . diaconos**: et ordinem praesbyterum et diaconum *u v* et ordine praesbyterii et

I J *u* S P X Y

7. honori I   9. caeter. I   11. nīs P   13. parociam P   14. singulus J S P X   15. episc̄ J eps *u*   potestat̄ P   16. gunernandam I *u v*   17. ueneratione I* ?   19. ciuitat̄ P

III (Isidori)

ratur. quapropter placuit eum et honore praeire, et nihil ultra sine ipso reliquos episcopos agere, secundum antiquam patrum nostrorum quae obtenuit regulam, nisi haec tantum quae uniuscuiusque ecclesiae per suam diocesim conpetunt. unumquemque enim episcoporum potestatem habere [et] suae diocesis ad hanc gubernandam secundum conpetentem sibi reuerentiam ad prouidendum regioni quae sub ipsius est ciuitate, [ita] ut

ϝ Υ W R D C T F *f* E O Π Σ Φ Ψ

E   8. **eum**: *om* **F**   **et**: ut O Φ Ψ   9. **honore** (*Gr* τῇ τιμῇ): honorem R C T   **praeire**: prebere E   sine ipsos reliquos **F** sine ipso reliquo E   10. **agere**: *om* T   **secundum**: + quod E   11. **antiquam . . . quae obtenuit regulam** ϝ Υ D W (*cf can* i *l* 29): antiqua . . . quae obtenuit regola R antiquum . . . qui obtenuit canonem C **F Q Sp** antiquitatem . . . qui obtinuerunt canonem T. *Gr* κατὰ τὸν ἀρχαῖον κρατήσαντα . . . κανόνα   13. **haec**: hoc E   **quae**: qui D Φ quam R   unicuique D R Σ Ψ²   14. **diocesim**: ditionem D   15. **enim**: *om* **Q**   **episcoporum M Q** *cf can* xiii *l* 1 *infra*: episcopum *cum Gr* ἐπίσκοπον C T **F Sp**; *praem* oportet (-tit C) R D C T **F Sp**, + oportet **Q** (*sed Gr* ἐξουσίαν ἔχειν *tantum*)   16. **potestatem**: potestate R; *om* E   **et M Sp**: *om cum Gr* C T **F Q**   17. sua D suo E   **ad hanc**: et hanc T ab hanc **Q** adhuc E*   gubernandum E   18. **sibi**: siue C   19. regione **F**   20. sub ipsis est T* subest ipsius W   ciuitati W² Π Φ*   **ita ut** R D **Sp**: ita ϝ Υ W ut C T **F Q**. *Gr* ὡς καὶ χειροτονεῖν   21.

ϝ Υ R Ψ C T F *f*

7. sene R   8. placiit O   9. p̄hire F sene R   10. eps R *f*   11. antic. F *f*   nōrum F *f*   12. obtin. T Υ Π   regol. R   14. eclesiae C ecl D   diocisem C diocesem T diocisim R F diocissim Π   competunt ϝ Υ Π   17. diocisis C R D diocissis F diocensis T   18. conpitentem C   siui Ψ   reuerenciam R *f*

IV (Dionysii I)

unde placuit eum et honore praecellere, et nihil amplius praeter eum ceteros episcopos agere, secundum antiquam a patribus nostris regulam constitutam, nisi ea tantum quae ad suam diocesim pertinent possessiones*q*ue subiectas. unusquisque enim episcopus habet suae paroeciae potestatem, ut regat iuxta reuerentiam singulis conpetentem et prouidentiam gerat omnis possession*i*s quae sub eius est potestate, ita *u*t praesbiteros et diaconos ordinet et

M 12. possessionisque *cod* 17. omnis possessiones *cod** omnes possessiones *cod*[2] 18. ut *scripsi cum Dion* II *et Gr* ὡς καὶ χειροτονεῖν : et *cod*

V (Dionysii II)

unde placuit eum et honore praecellere, et nihil amplius praeter eum ceteros episcopos agere, secundum antiquam a patribus nostris regulam constitutam, nisi ea tantum ⌜quae ad suam diocesim pertinent possessionesque subiectas. unusquisque enim episcopus habet suae parrociae potestatem⌝, ut regat iuxta ⌜reuer⌝entiam singulis conpetentem et prouidentiam gerat omnis possessionis quae sub eius est ciuitate, ita ut presbyteros et diaconos ordinet et

can VIIII — ¶ *fol* 63 *b* Λ — § *fol* 64 *a* Λ

Λ Θ *a j l m s* B *a β δ κ λ* Cr-w

current *m β* 7. *tr* et eum Θ honorem Θ *m* procellere *κ λ** 8. et : *om m* 9. agere : augere Λ* 10. antiqua *m* 11. ea : eam Θ *a** *δ** 12. diocesim : ecclesiam Θ pertinet *a* possessiones qui Θ possessiones quae *a* 14. habet Θ *j m** B (= *Dion* I): habeat *l m*[2] *s* **H Cr**; *om a* 16. et : *om m* 17. omnes possessiones *a** *m β** *δ** *κ λ* Cr-w* omnes possessionis *a*[2] 18. ciuitate Λ Θ *j l* B (*Gr* ὑπὸ τὴν ἑαυτοῦ πόλιν) : potestate (-atem *a δ**) *a s* **H Cr** (= *Dion* I) ciuipotestate *in ras m*

Λ Θ *a j l s*

9. epsos Λ saecundum *l* 14. epis *β* parochiae *a* paroeciae *j* parroch. B *l s* 16. competentem *j** *l* compctent Θ 19. presbiteros Λ praesbyteros *j* prbos Θ B pbros *a l* diac *l m*

III Isidori epitome Ferrandi

[XLV] Vt episcopus sine metropolitani consilio nihil agat, nisi ea tantum quae ad gubernationem ecclesiae suae pertinent. CONCIL. ANTIOCENO TITL : VIIII

C *trec* [XLV] 4. pertinet C CONCILIVM ANTHIOCENO TITVLVM *trec*

Isidori epitome Hispana

omnem diocesem suam, et episcopi sui sine illius conscientia nihil agant.

U Z *h* Z : de omne diocesem suam U de omni diocesi sua *h* 2. et U, *cf Isid p* 258 *can* viii *l* 9 : sed Z sed et *h* 3. consconscientiā Z 4. **agant** *h* : agat Z agat coreps suas ecclesias ordinit (*cf canonem sequentem*) U

II (**Prisca**)

praesbyteros et diaconos, et cum iudicio singula perspicere; et nihil altius agere aut praesumere sine metropolitano episcopo, et nec ipsum sine ceter*orum* consilium.

X De his qui uocantur corepiscopi.

Qui in locis aut uicis [sunt] constituti corepiscopi non audeant

---

I J *u v w* S P X Y

diaconii *w* 20. et 1°: *om* S* et 2°: *om* P 22. **altius** (*Gr* περαιτέρω) J **S v**: aliud I **agere**: facere I* 23. **nec** I: neque J **S v** 24. **ipsum** I *cum Gr* αὐτόν: ipsi liceat J S (– Y) **v** ipsum liceat Y **sine ceterorum consilium** *scripsi, cum Gr* ἄνευ τῆς τῶν λοιπῶν γνώμης: sine caeteris consilium I sine ceteris consilio Y sine ceteris in concilio J **S v**

X: VIIII Y De hiis Y

1. **in locis aut uicis** (*Gr* ἐν ταῖς κώμαις ἢ ταῖς χώραις) Y, *felici fortasse coniectura*: in locis aut uicus J S² P X *u* in locis aut uicos *v* in locis aut uico *w* in locis aut in uicis S* in locis aut in uicos I **sunt** J **S v**: *om* I, *fortasse rectius* **constituti**: *om* **v** 2. coreps non audeat *u*

I J *u* S P X Y

20. pbr I praesbb J p̄sbyteros P diac̄ I diac̄c̄ J 23. metropolytano I epis̄c· J 24. caeter. I

X corepisc J 2. corpiscopi I* coreps *u* audiant

III (**Isidori**)

etiam ordinare presbyteros et diacones eis probabili iudicio liceat et [de] singulis moderatione et pondere disceptare; ultra autem nihil agendum permitti citra metropolitani episcopi conscientia.

LXXXVIII [X]

Qui in fundis et uillis constituti sunt corepiscopi, tametsi manus

---

ϝ Υ W R D C T F *f* E O Π Σ Φ Ψ

diacones Q: diacos (*sc* diaconos) T diacs C **F** diac **M** 22. **eis** C T **F Q**: eos (+qui R D) **M** ei Sp-ed; *om* E 23. **de singulis** C T **F** (F² *f*) **Q Sp**: singulis **M** F*. *Gr* ἕκαστα 24. deceptare E 25. **permitti M** Sp-ed: permittit E permittitur T *urg-ed* praetermitti (preter Σ) C **F Q** **citra** ϝ Υ W **F** Sp-ed: cetra R **Q** (–Σ) cetera C D ceteri E circa T; *om* Σ 26. **conscientia** ϝ Υ W* C T E: conscientiam R D W² **Q** Sp-ed constancia *f* constantiae F; + nec metropolitanus sine ceterorum aliquid gerat consilio sacerdotum (*e Dion*) **Sp**

LXXXVIII: LXXXVII ϝ LXXXVIIII R X D W **F Q Sp** XI Υ VIIII C T. *Tit praem* De his qui in uillis et uicis constituti (constiti Φ) sunt chorepiscopi O Φ Ψ

1. **in fundis et uillis M**: in uicis et (+ in **F**) uillis C T **F Q** Sp-ed in uillis et in uicis E. *Gr* ἐν ταῖς κώμαις ἢ ταῖς χώραις 2. concpi C **corepiscopi . . . episcopis** (*l* 3): coreps (*cet om*) T **tametsi**: tamen et si R D tam si in E **tametsi manus**: tam et si nondum (tam et sinodum F²) **F**

ϝ Υ R Ψ C T F *f*

21. eciam R pbrs R prbos ϝ Υ D T prbros W *f* prsbtos F presbos C praesbyteros Π Ψ diacos T diacs C F *f* diac ϝ Υ W R D 22. probili R probabilis *f** leceat R 23. moderacione R 25. cetra R O Π Ψ metroplni *f* metrplin F

LXXXVIII [X] 2. conepi C coreps T corepi ϝ chorcpi Π Σ F chorepiscopi O Ψ chorepiscupi R

IV (**Dionysii** I)

singula suo iudicio conprachendat: amplius autem nihil agere praesumat praeter antistitem metropolitanum, nec metropolitanus sine ceterorum gerat consilio sacerdotum.

X De his qui uocantur corepiscopi, id est qui in uillulis sunt et possessionibus ordinati.

Qui in uicis uel possessionibus corepiscopi nominantur, quamuis

M X **id est . . . ordinati**: *has uoces, in codice canoni praemissas, potius titulo subiungendas duxi*

III **Isidori epitome Ferrandi**

[LXXVIIII] Vt corepiscopi, id est

C *trec* [LXXVIIII] 1. coepi C 2. uecarii

Isidori epitome Hispana

VIIII Chorepiscopus presbyterum dia-

U Z *h* VIIII 1. Choreps Z prb (+ et U[2]) diacō U prbm diac Z pbrm et diaconum *h*

V (**Dionysii** II)

singula suo iudicio conprachendat: amplius autem nihil agere temptet praeter antistitem metropolitanum, nec metropolitanus sine ceterorum gerat consilio sacerdotum.

LXXXVIII [X] De his qui uocantur corepiscopi.

Qui in uicis uel possessionibus corepiscopi nominantur, quamuis **Cr** *cap* xcvi

a j l m s B
α β δ κ λ
Cr-w

21. **autem**: at item Θ* **temptet**: coaptet Λ Θ *l* 23. metropolitanum *m* 24. gerat *in ras* Λ (generat *ut uid scribere incepit* Λ*: *corr m p*)
LXXXVIII *j*: X *codd cett* **corepiscopi**: + id est uicarii episcoporum B (*cf Ferrand*) 1. **Qui**: *om* δ* **uel**: et *a* δ uel in B 2. nominentur β nuncupantur δ nominatur κ*

a j l s

20. iuditio *a* conprehendat Θ *l* comprehendat Λ Θ *s* 21. temtet Θ 22. antestitem *a* metropilitanum Λ 24. cosilio Θ*
LXXXVIII [X] **corepiscopi** (*et l* 2) Λ: corepi *a l s* chorepi Θ B *m* 2. corepi Θ *a l* chorepi *j m* B

II (**Prisca**)

can x manus inponere ordini cuique, sed placuit sanctae synodo *scire* eos suam mensuram et gubernare qui subiacent eis ecclesias et eorum sufficere sollicitudini et iuuamini, constituere autem lectores et subdiaconos et exorcistas et eorum sufficere

III (**Isidori**)

inpositionis ab episcopis susceperunt, placuit sanctae synodo scire eos oportere modum proprium retinere et gubernare adiacentes ecclesias sibi et esse contentos propria sollicitudine et gubernatione quam susceperunt. constituere autem his permittitur lectores et subdiaconos et exorcistas; quibus sufficiat istorum tantum graduum

---

I J *u v w* S P X Y

4. **sanctae** I Y: sancto J **S** (−Y) **v**; *collatis cann* i 2, i 18, iiii 7, xii 3, xiii 17, xiiii 8, xvii 7, xx 3, xx 11, xxv 31, *femininum genus semper inuenies in cod* I, *ter* (i 18, xvii 7, xx 3) *apud omnes codd, sed tantum modo in casu nominatiuo* synodi I **scire** *scripsi cum Gr* εἰδέναι: circa *codd* 5. **et**: *in ras* S; *om* I **gubernare** I Y, *cum Gr* διοικεῖν: gubernationem J **S** (−Y) **v** **qui . . . eorum** (*l* 6): quae . . . earum Y qui . . . quorum **v** 6. *tr* eis (ei *u*) subiacent **v** 7. sollicitudine S X 8. **lectores et subdiaconos et exorcistas** I *cum Gr*: *tr* subdiaconos et exorcistas et lectores J **S v** *secundum occidentalis ecclesiae gradus*

ϝ Υ W R D C T F/E Ο Π Σ Φ Ψ

3. **inpositionis M F**: inpositionem (-one C) **C Q Sp** ab episcopo ϝ **susceperunt** (susceperint R): + et ut episcopi consecrati sunt (*alteram habes uocabulorum* χειροθεσίαν ἐπισκόπων *interpretationem*) Υ W 4. **sanctae** (*Gr* τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ): sancto **F** E Ψ (*cf col a l* 4); *om* R D 5. modo T mundum W* 6. **adiacentes**: audientes D **adiacentes ecclesias sibi** (*Gr* τὰς ὑποκειμένας αὐτοῖς ἐκκλησίας, *cf l* 17 *infra* adiacens inuenitur *pro* ὑπόκεινται) **M**: + commissas (*alteram et accuratiorem habes uocis* ὑποκειμένας *interpretationem*) **C T F Q Sp** *tr* sibi ecclesias **Sp** 7. **et**: *om* **F** 8. **et**: ex E **gubernationem F** 9. **constituere autem**: constituerunt F* 10. **his**: his qui C* is qui C[2] **permittitur**: permittetur D perimi (perhimi F) **F** **et subdiaconos**: *om* E 11. subdiacones (-is Ψ*) **Q** **et**: *om* **C T F** E exorcistis T **quibus**: qui ut C 12. **sufficiat M** (−R*) **Sp**: sufficit R* **F Q** suffecit C T

I J *u* S P X Y

S*X 3. ordine S 5. mesuram Y* 6. eclesias J P 7. sollicitudine S X iubamini J X Y iubamine P 8. subdiacc̄ J subdiaconum (*nimirum e* subdiac) *u* 9. suffice P* subficere Y

ϝ Υ R Ψ C T F/

chorcepiscopi E 3. impositione C inposicionis R eps D susciperunt ϝ Π Υ Ψ C D F/ 4. sancte C synhodo Υ C sinodo R synodum D* 5. retenere C R 6. gobernare R adiecentes E eclesias C D 7. contentus C F R contentur ? / 8. sollecitudine R gobernacione R 9. susciperunt ϝ Π Υ Ψ T F constetuere C constituaere Ψ 10. lictores C R lectoris ϝ 11. subdiacos C T subdiacs / subdiac ϝ Π D W F subd·R exurcistas R 12.

IV (Dionysii I)

manus inpositionem episcoporum perciperint et ut episcopi consecrati sint, tamen sanctae synodo placuit ut modum proprium recognoscant et gubernent subiectas sibi aecclesias earumque moderamine curaque contenti sint; ordinent etiam lectores et subdiaconos atque exorcistas. quibus promotiones ist*ae* sufficiant,

M 9. **lectores** *cod*$^{*\,et\,3}$: lictores *cod*^{2} 11. iste *cod*

III Isidori epitome Ferrandi

uicarii episcoporum, nec praesbyteros nec diaconos ordinent, nisi tantum subdiaconos. CONCIL : ANQVIRITANO TITL : XIII. CONCIL : ANTIOCENO TITL : X

C *trec* C uigarii *trec* prbos C 3. diac C 4. subdiac C

Isidori epitome Hispana

conum non ordinet, reliquos uero gradus ordinet.

U Z *h* 2. **ordinet** *h* : ordinetur U ordinent Z **reliquos . . . ordinet** : *om* (*per homoeoteleuton* ?) *h* 3. gratus U grados Z ordinit U

V (Dionysii II)

manus inpositionem episcoporum perceperint et ut episcopi consecrati sint, tamen sanctae synodo placuit ut modum proprium recognoscant et gubernent subiectas sibi ecclesias earumque moderamine curaque contenti sint, ordinent etiam lectores et subdiaconos adque exorcistas. quibus promotiones istae sufficiant, nec *can* X

a j l m s B *a β δ κ λ* Cr-w

3. **manus** : *om* Θ 4. **perceperint** : Λ Θ percipiantur Θ *tr* ut et *β* 5. **sint** Λ a^2 *m s* $β^*$ $δ^2$ *κ λ* (= *Dion* I) : sunt Θ a^* *j l* B *a* $β^2$ $δ^*$ **Cr** sancta *a* sancto *δ* 7. gubernant a^* *β* $δ^*$ *tr* sibi subiectas *δ* 8. **earumque** : eadem quae *a* continenti j^* B^* contempti a^* 9. sunt *a* $β^*$ $δ^*$ *κ* ordinet *a* j^* l^* ordinentur Θ 10. **subdiaconos** *a j l s* B **H Cr** : subdiac̄ Λ *m* subdiacones Θ exorcistos a^* exorcista*s* *δ in ras* 11. promonitiones *κ* sufficiant' (= sufficiantur ?) Θ suffici*a*nt *in ras* *δ*

3. inposicionem Λ inpossitionem Θ impositionem Λ Θ *a* B 4. perciperint *a* B 5. sinodo *a j l s a* 6. recognuscant Λ 7. aecclesias *l* B 8. curaquae *a* 10. atque B *a j l s*

II (Prisca)

can X prouectioni ; et neque praesbyterum aut diaconum ordinare praesumant sine ciuitatis episcopum cui subiacet ipse et loca ipsa. si autem temptauerit aliquis transgredi constituta, degradari eum ab honore quo fungitur et [ex]corepiscopum fieri et a ciuitate in qua fuerat abici.

III (Isidori)

licentiam accepisse, non autem presbyterum non diaconum audeant ordinare praeter conscientia episcopi uel ciuitatis uel ecclesiae cui adiacens inuenitur seu ipse seu regio in qua praeesse dinoscitur. quod si qui praeuaricari ausus fuerit constituta, deponi eum et dignitate qua praeditus est debere priuari. corepiscopus autem ab episcopo ciuitatis uel loci cui adiacet ordinandus est.

I J *u v w* S P X Y

10. prouectionis *u* 12. ciuitati I* **episcopum** I S P Y* : episc J episcoporum X episcopis *u* epis *v* episcopo Y^2 *et in ras w* subiace*t* S *in ras* subiacent *w* 13. **autem** I : uero J **S v** 14. aliquid I **constituta** I *cum Gr* τὰ ὁρισθέντα : *praem* patrum J **S v** 15. degradare I 16. **excorepiscopum** J (*confer* excorepīsci *u* excorepiscopis *w*) : corepiscopum I **S** *cum Gr* χωρεπίσκοπον δὲ γίνεσθαι ὑπὸ τοῦ τῆς πόλεως ᾗ ὑπόκειται ἐπισκόπου, *sed cum lectio codicum* J **v** *melius cum toto canonis proposito concinat, non ausus sum eam omnino reicere* 17. **et** : *om* I *cum Gr* **in** : *om w*

ϝ Υ W R D C T F *f* E O Π Σ Φ Ψ

13. licentia excepisse F 14. **non** : aut D non autem (*iterum*) T audeat D Π adeat R 15. **praeter conscientia** C T *f* : praeter conscientiam ϝ Υ W F **Q** **Sp** prbt (*sc* presbyter) sine conscientia R D 16. **uel** 2° : *om* Π **cui** (*Gr* ᾗ) : qui C T **F** **Q** 17. inuentur T inuentus F* inuentas F^2 *f* 18. **regio in** : regioni D regioñ R regione in **F** **praeesse dinoscitur** : praenoscitur C ipse (*e* pesse) dinoscetur **F** ipse in qua praeesse dinoscitur Υ 19. **qui** R D : quis C T **F** **Q** **Sp** ; *om* ϝ Υ W. *Gr* τις praeuaricare C T **F** **Q** **Sp** 21. a dignitate R de dignitate C dignitatem *f* quae Φ* praedictus W* D praedicatus R debere | repriuari O (*necnon* Φ^3, *et* Ψ deberere | priuari, *unde eos lectiones codicis* O *mutuari fortasse conieceris*) 22. priuaricari (*e l* 19 *supra*) D **autem** : *om* C ad episcopum C 23. **cui adiacet** (*Gr* ᾗ ὑπόκειται) **M** : cui idem adiacet C T **Q** **Sp** cuidem adiacent **F**

I J *u* S P X Y

10. praeb· J p̄sbytr̄um P 11. diac̄· J diaconem *v* 12. suiacet Y* 14. transgraedi I costituta Y* 15. degradare I 16. excorepiscm̄ J excorepisc̄i *u* 17. ciuitat̄ P abicci Y

ϝ Υ R Ψ C T F *f*

gradum C 13. licenciam *f* accipisse C 14. prbm ϝ Υ R W D T *f* prsbm F presbm C praesbyterum Π Ψ diacm C F *f* R diac ϝ W D 16. ciuitates ϝ ciuitati W* eclesiae C D aeclesiae R 17. inuentur T 18. dinusc. ϝ R F 19. priuaricari R praeuaricare C T F E O Π Φ preuaricare *f* 21. preditur *f* 22. coreps ϝ W choreps C R F *f* Π Σ choreepis E chorepis D chorepiscopus O Ψ 23. adiacit C R adiec. F

IV (Dionysii I)

nec praesbyterum uero nec diaconum audeant ordinare praeter ciuitatis episcopum cui ipse cum possessione subiectus est. si quis autem transgredi statuta temptauerit, depositus quo utebatur honore fraudetur. chorepiscopum uero ciuitatis episcopus ordinat cui ille subiectus est.

M

V (Dionysii II)

presbyterum ⸢uero nec diaconum audeant ordinare praeter ciuitatis episcopum cui ipse cum possessione subiectus est. si quis⸣ autem transgre⸢di statuta temptaue⸣rit, depositus quo utebatur honore priue⸢tur⸣. corepiscopum uero ciuitatis episcopus ordinet cui ille subiectus est.

can x
¶ *fol* 64 *a* Λ
§ *fol* 64 *b* Λ

12. uero : *om a* diacono *m** 13. praeter iussionem ciuitatis episcopi δ 14. cum possessiones Θ δ* 15. subiectum Cr-w* 17. que β* *quo* δ *in ras* 19. ordinet Θ *a j m* **H** (– κ) Cr-ed : ordinat (= *Dion* I) Λ *l s* B κ Cr-w

Λ Θ
a j l m s B
a β δ κ λ
Cr-w

12. presbiterum Λ praesbyterum *j* prb, Θ pbm *a* prbm B pbrm *l* diac *l* 14. compossessione β* posessione *l* 16. temptaueri Θ depossitus Θ depositos *a* 17. utabatur *a* 18. corepsm Λ corepm *a l* chorepm Θ B *j m* chorepiscopum *s*

Λ Θ
a j l s

II (Prisca)

XI De his qui apud imperatorem supplicant.

Si quis episcopus uel praesbyter aut si qui de canone sine conscientia aut litteras qui in prouincia sunt episcopi et magis metropolitani pergat ad imperatorem, hunc diffamari et expelli non solum a communione sed etiam et dignitate qua fungitur, propter quod molestus extitit piissimis imperatoribus nostris extra dispositionem ecclesiae. si

I J *u v w* S P X Y — XI : X Y De hiis Y impp (*scilicet* imperatores ?) J 1. **uel** : aut J 2. **si** I S **v** : *om cum Gr* J **qui** : quis X Y *u* canonessine I S P 3. litteris Y 4. episcoporum Y **et** : ex J **magis** I : maxime (*Gr* μάλιστα) J S **v** 5. ad imperatore I 6. **et** : *om* P 7. **et** : *om w* **dignitate qua fungitur** (*Gr* τῆς ἀξίας ἧς μετέχων τυγχάνει) Y : dignitatem qua fungitur I dignitate qua fungitur amittat J X dignitatem qua fungitur amittat S **v** dignitat̄ qua fungitur amittat P 10. dispositione S P 11.

I J *u* S P X Y — XI aput I S X *u v* impr̄ I impp J inperatorem Y 1. episc̄. J epis *v* pbr I praesb S praesbyt P 3. prouintia I prouentia P 5. disfamari J defamari S 6. cummunione Y 9. pissimis S* Y piisimis P nīs P n̄s Y n̄ *v* 10. disposicion. P dispostionem Y eclesiae J *u*

III (Isidori)

LXXXVIIII [XI]

Si quis episcopus uel presbyter, uel omnis omnino qui est sub ecclesiastica regula constitutus, praeter consilium et litteras eorum episcoporum qui sunt intra prouinciam et maxime metropolitani ad imperatorem perrexerit, hunc abdicari et eici non solum communione debere sed et propria dignitate priuari tamquam molestum et inportunum imperialibus auribus contra ecclesiastica constituta. si autem

ϝ Υ W R D C T F *f* E O Π Σ Φ Ψ — LXXXVIIII : LXXXVIII *ϝ* LXL R XI D W **F Q Sp** XII Y X C T. *Tit praem* De his qui sine nutu uel litteras pontificum ad imperatorem perrexerint (perexerint Ψ) O Φ Ψ 2. **omnis . . . regula constitutus M Sp** (*Gr* ἢ ὅλως τοῦ κανόνος) : quicumque clericus quem (quam **F**) graeci (+ anagnosta T) appellant omnem (-ne F) sub canonem (sub canone *f* sub canonum C) constitutum C T **F Q**. *De* κανών = regula *uide supra cann* i 29, ii 23, viiii 11 4. **consilium** (*Gr* γνώμης) : concilium C D **et** (*Gr* καί) **M** : uel C T **F Q Sp** litteris Ψ* 5. intra prouincia C T intra prouinciae R 6. maximi C ad potestatem R ad imperatorum C (D* ?) 7. perrexerint R T **F** Ψ² perrexit D **et** : *om* C Π* 8. **communione** (*Gr* τῆς κοινωνίας) **M Q** C² : communionem C* **F** a communione T Σ de communione **Sp** 9. **et** (*Gr* καί) : etiam C **Sp** ; *om* **F** 10. **et** : *om* E **inportunum** : + esse R 12. ecclesiasticam **F** **constituta** : + agentem T

ϝ Υ R Ψ C T F *f* — LXXXVIIII [XI] 1. prb Π W prbt *ϝ* R D T *f* prsbt F presb C prbr Υ praesbyter Ψ 2. omnes Υ* D* W* acclesiastica R eclesiastica D 3. regola R 4. literas F eprum T eprorum *f* 5. prouintiam *ϝ* 6. maximae *ϝ* maximi C metrplni F impr F 7. perexerit O abdecari C D² addecari D* abdicare E 8. ici R eici* Φ 11. inperialibus *ϝ* imperiabus T* 12. eclesiastica C D aeclesiastica R

IV (Dionysii I)

XI De episcopis et clericis qui imperatorem adire praesumunt.

Si quis episcopus aut praesbiter aut quilibet regulae subiectus aecclesiae, praeter consilium et litteras episcoporum prouinciae et praecipue metropolitani, adierit imperatorem; hunc reprobari et abici oportere non solum a communione uerum et ab honore cuius particeps uidetur existere, quia uenerandi princip*is* auribus molestiam temptauit inferre contra leges aecclesiae. si igitur

M XI 1. praesbit̄ *cod* 7. solum *cod*^{2}: sum *cod** 9. principes *cod*

III Isidori epitome Ferrandi

[XLII] Vt episcopi non passim ad comitatum pergant. CONCIL: SERDICENSI TITL: VIIII, ITEM TITL: X, ITEM TITL: XI. CONCIL: ANTIOCENO TITL: XI

C *trec* [XLII] 1. ad comitatu C 2. SARDICENSI *trec* 3. ITEM TITL: X, ITEM TITL: XI C: *om trec* 4. ANTHIOCEÑ C

Isidori epitome Hispana

X Episcopus presbyter uel quicumque clericorum absque metropolitani conscientia ad principem non uadat: quod si fecerit, excummunicetur.

U Z *h* X 1. prb U Z 3. prencipem U 4. uadat *scripsi*: uada U uadant Z *h* fecerit *ut uid* U: fecerint Z *h* excom̄ Z excommunicentur

V (Dionysii II)

LXXXVIIII [XI] De episcopis et clericis adeuntibus imperatorem.

Si quis episcopus aut presbyter aut quilibet regulae subiectus ecclesiae, praeter consilium et litteras episcoporum prouinciae et praecipue metropolitani, adierit imperatorem; hunc reprobari et abici oportere non solum a communione uerum et ab honore cuius particeps uidetur existere, quia uenerandi principis auribus molestiam temptauit inferre contra leges ecclesiae. si igitur Cr *cap* cxlii

LXXXVIIII *j*: XI *codd cett* adeunti *l* imperatoribus Λ imperatores *j m* 2. ecclesia *m* 3. praeter: *om a** concilium Λ 4. prouinciarum Θ 5. metropolitanum Θ metropolitano β 6. hunc: et hunc *l*; *om* Θ repriuari *j** 7. ad communion̄ *m* a communionem Λ* Θ a comm*uni*one *in ras l* et: etiam Θ *a*^{2} etiam et *j m*; *om a* a** 8. ad honorem ? Θ* participes *j* m* β** (δ* ?) uideatur Cr-w 10. molestia *m* Λ Θ *a j l m s* B α β δ κ λ Cr-w

LXXXVIIII [XI] 1. prb, Θ pbt *a* prbt Λ *j* B pbr *l* 2. subiectos λ* aecclesiae *l* 4. prouintiae *a* precipue Θ praecipuae *a l* 6. reprouari Θ 8. onor. Θ 9. principes *a* 10. temtauit Θ temptabit *l* 11. legis *a* aecclesiae *l* Λ Θ *a j l s*

II (**Prisca**)

autem necessario euocatus ad imperatorem eundi, et hoc cum tractatu et conscientia metropolitani prouinciae episcopi et qui in ea sunt, et eorum scribtis instrui.

XII De his qui degradati imperatori supplicant.

Si quis a proprio episcopo degradatus praesbyter aut diaconus, aut

I J *u v w* S P X Y

uocatus P X **12. cum tractatu** : contractum *u** contractatum *u*² 13. conscientiāmetropolitani (-ano P*) P 14. **prouinciae** : *om w* 15. **et** : *om* J **instrui** I, *cum Gr* ἐφοδιάζεσθαι : + debeat (dibeat X) J **S** v

XII : XI Y De hiis Y **degradati** : + sunt et P

I J *u* S P X Y

13. constientia X conscienti Y* 14. episc· J eps v 15. orum *u* scrib P* scribi P² scribsit Y* scripti *u*

XII is *u** degrati I degra *u* imperari P* imperatoris P² *w* suplicant P 1. **a** : *om* S degratus J 2. prb I praebs J praesbyt P

III (**Isidori**)

necessitas cogat ad imperatorem excurrere [propter aliquam actionem, cum deliberatione et consilio metropolitani] prouinciae episcopi et ceterorum conscientia qui in eadem prouincia sunt litteris ire debebit.

XC [XII]

Si quis a proprio episcopo depositus uel presbyter uel diaconus aut etiam si [a] synodo quilibet

ƒ Υ W R D C T F *ƒ* E O Π Σ Φ Ψ

13. **cogat** (*Gr* καλοίη) **M Q** : cogit T **F** Sp-ed coegit C contigit E **ad imperatorem** : ad principem R ad imperium (*e compendio* impr *uel* imp? *cf* xi *tit* (*Prisc*) xi 6 xii 13) C ad impr͞ perrexerint **F** 14. **propter . . . metropolitani** (*Gr* τοῦτο πράττειν μετὰ σκέψεως καὶ γνώμης τοῦ κατὰ τὴν μητρόπολιν) C T **F Q Sp** (*sed* metropolitanae C T **Q Sp**, *cf can* xviiii *l* 2) : *om* **M** 16. cum prouinciae episcopis (*sententiae claudicanti medelam adhibentes, uide notulam praecedentem*) Υ² R D 17. **et . . . conscientia** : et . . . conscientiam R ex . . . conscientiam **F** **qui** : *om* E 18. prouinciam R **litteris** : litteraes R litteras Ψ; *praem* et Σ *cum Gr* τοῖς τε τούτων γράμμασιν 19. **debebit M** T **F Sp** : debebunt C debet **Q**

XC : LXXXVIIII *ƒ* LXLI R XII D W **F Q** Sp XIII Υ XI C T. *Tit praem* De depositis O Φ Ψ

1. **a proprio** : *bis* Π* 2. **uel** 1°: *om* E **uel** 2°: aut T 3. **aut** : ut D **si a synodo** (*Gr* ὑπὸ συνόδου) : si synodo *ƒ* Υ² W synodo Υ² D E in synodo R sua synodo *ut uid* O* qualibet E 4. **fuerit** :

ƒ Υ R Ψ C T F *ƒ*

13. necsitas R* impr F *ƒ* 14. accionem O Π* *ƒ* 15. debcratione Ψ* 16. metrplni F prouintiae *ƒ* 17. citerorum C conscienc. R *ƒ* 18. edem F prouintia *ƒ* literis *ƒ* hire F

XC [XII] 1. depotus *ƒ* 2. prb T W prbt *ƒ* R D F *ƒ* presb C psbyt Π prbr Υ diac *ƒ* R W D *ƒ* diacs C T diaco Π 3. synhodo C Υ synodu D sinodo *ƒ* quibet F

IV (Dionysii I)

adire principem necessaria causa deposcit, ut agatur cum tractatu et consilio metropolitani et ceterorum episcoporum qui in eadem prouincia commorantur, qui etiam proficiscentem suis prosequantur epistulis.

XII De damnatis episcopis aut clericis et adeuntibus imperatorem.

Si quis a proprio episcopo praesbiter aut diaconus aut a synodo

M XII 2. diac̄ *cod*

III Isidori epitome Hispana

XI Presbyter diaconus uel quilibet ab episcopo suo depositus fuerit ad

U Z *h* XI 1. Prb diacō U Prb diac Z quileuit *ut uid* U ab : *praem* si *h* 2. ad

V (Dionysii II)

adire principem necessaria causa deposcit, hoc agatur cum tractatu et consilio metropolitani et ceterorum episcoporum qui in eadem prouincia commorantur, qui etiam proficiscentem suis prosequantur epistulis. ¶ *fol* 64 *b* Λ

⌜XC [XII] De damnatis episcopis aut clericis [et] adeuntibus imperatorem. Cr *cap* cxliii

Si quis a proprio episcopo presbyter aut diaconus, aut a sy⌝nodo § *fol* 65 *a* Λ

12. deposcet Cr-w 13. contractatu Λ 14. **et ceterorum** : *bis* (*ad finem et ad initium paginae*) Θ 15. **eadem** : edem Θ κ* e*a*dem *in ras* δ prouinciam Λ B* 16. morantur *a** **qui** : quem *l* 17. epistolas *l*
XC [XII] **aut** : et *m* **et** *a j l m* **H** = *Dion* I : *om* Θ *s* B **Cr** (*cf* Λ-*titt supra*, *p* 223) adeuntirū Θ 2. **a** : *om m a**

Λ Θ *a j l m s* B α β δ κ λ Cr-w

12. adirae *a* 13. traclutu B* traclu κ* 14. consolio *m* 15. edem Θ κ* prouintia *a* 16. proficescentem Λ proficissetem Θ* proficiscetem Θ^2 (*m p*) 17. epistol. *a l s*
XC [XII] (*tit et* 3) dampnat. *l* eps β 1. pbb. Θ* prb Θ^2 pbt *a* prbt *j* B pbr *l* 2. diac *l m* B dic̄ Θ synodu Θ sinodo *a*

Λ Θ *a j l s*

II (Prisca)

can XII si episcopus a synodo, et molesti temptauerint aures imperatorum; oportet etiam in uniuersali synodo conueniri, et quae putant se iustitiam habere allegare apud plurimos episcopos et [ab] eorum discussionem et iudicium expectare [spem]. si autem in hoc anxiati molesti fuerint imperatori, censemus hos in nulla uenia peruenire neque locum satisfactionis habere neque spem futurae restitutionis expectare.

III (Isidori)

episcopus fuerit exauctoratus, molestiam imperialibus auribus inferre non debet, sed ad maiorem episcoporum synodum sese conuertat et quae [se] putat habere iusta in eorum concilio alleget adque ab his de se expectet quae fuerit deprompta sententia. quod si deficiens pusillanimitate noluerit facere et imperatori fuerit inportunus, huiusmodi nullam ueniam habeat neque locum ullius adsertionis suae nec spem recipiendi gradus habeat in futurum.

I J *u v w* S P X Y

3. **si**: *om* Y **a synodo** I, *cum Gr* ὑπὸ συνόδου: a cuncto synodo J **S v** **molesti temptauerint** I: molesti fuerint ad J **S v**; *fortasse legendum* molestare *cum Gr* ἐνοχλῆσαι 4. **imperatorum** I Y **v**: impert· J imperatores P X imperatoris S (*Gr* βασιλέως) 5. **in uniuersali** I: *praem* uniuersos (*contra Gr*) J **S v** **in**: *om* *u* synodi I 6. **conueniri** I J P *u w*: conuenire **S** (– P) *v*; + eos J **S** (– Y) **v** **putant** (*Gr* νομίζει) I: dicunt J **S v** **se**: *om* *u* 7. **allegare** (*Gr* προσαναφέρειν) I: allegent J S P **v** allegant X Y 8. **ab eorum discussionem et iudicium expectare spem** I: in eorum discussione (-onem S) et iudicium (iudicio Y in iudicio *w*) spectare (exspectare *w*) spem J **S v**; *suspicor omittenda uocabula* ab *et* spem *cum Gr* τὴν αὐτῶν ἐξέτασίν τε καὶ ἐπίκρισιν ἐκδέχεσθαι 10. **molesti**: *om* *u* 12. satisfactione S 14. resurrectionis I **expectare** I *cf l* 9 *supra*: spectare J **S v**

I J *u* S P X Y

3. episc· J 4. impert· (*ad finem lineae et paginae*) J imperatores P X imperatoris S 5. oportit X uniuersale X uniuersalis *u* synodi I 6. iustitam P* 7. adleg. Y aput I S X *u* episcō *uel* episcop̄ I* episcc. J episcopus X 8. discussicion. P 9. spectare J S P X Y *u* 10. atem *u* ancxiati Y 11. inulla *u* 13. fututurae Y 14. restituitionis Y spectare J S P X Y *u*

ϝ Υ W R D C T F ʃ E O Π Σ Φ Ψ

bis **F** molestia R D C T 6. **debet**: audebit (*sc e* debit) C presumat **Sp** maiorum C Φ* 7. **synodum**: synodo R; *om* Ψ **sese**: se ϝ Υ W si se C esse F 8. **quae**: qui D **se M Sp**: *om cum Gr* C T **F Q** **iusta**: iustitia (-am F) **F** ista Φ iista Ψ iusta causa R 9. **concilio** (consilio *urg-ed*) **M Sp**: iudicio **C T F Q** **alleget adque ab his de se expectet**: aligit a quibus et hisdem se expectat D alligata quibus ad isdem se expectat R 10. **his de se**: hisdem se C (*cf notulam praecedentem*) his de re **F** isdem (*om* se) T 12. pusillanimiter C 13. **et M**: sed **C T F Q Sp** imperii C, *cf supra can* xi *l* 13 *tr* huiusmodi importunus Sp-ed 14. **ueniam**: *om* R 15. **neque . . . habeat** (*Gr* μηδὲ χώραν ἀπολογίας ἔχειν μηδὲ ἐλπίδα ἀποκαταστάσεως): *om per homoeotel* **M** **ullius** C T Π: illius **F Q** (– Π) **Sp**; *cf* xxiiii 12 16. habet E 17. **in futurum**: *om* D

ϝ Υ R Ψ C T F

4. exautoratus C T R exactoratus F D[2] 5. infere ʃ 7. synhodum C Υ sise C 8. iuxta E 9. conchilio W alliget ϝ Υ Π Ψ T̂ (R) allegit C F ʃ aligit D atque R W D T F ʃ Ψ 10. is W* exspectet C W Π expectit ʃ deprumpta R deprumta C depromta Υ F ʃ diprumta D 11. sentia O dificiens D 12. postillianimitate R pusillinimitate O pusillianimitate Ψ pullanimitate F* facire C R 13. imperaturi R 15. assertionis C adsertiones Ψ 16. gradis O Ψ

IV (**Dionysii** I)

fuerit episcopus forte damnatus, et imperatoris auribus molestus extiterit, oportet ad maius episcoporum conuerti concilium et quae putauerint habere iusta plurimis episcopis suggerant eorumque discussionem ac iudicium praestolentur. si uero haec parui pendentes molesti fuerint imperatori, hos nulla uenia dignos esse nec locum satisfactionis habere nec spem futurae restitutionis omnimodis operiri.

M 6. putauerunt *cod**

V (**Dionysii** II)

fuerit episcopus forte damnatus, et imperatoris auribus molestus extiterit, oportet ad maius episcoporum conuerti concilium et quae putauerint habere iusta plurimis episcopis suggerant eorumque discussiones ac iudicia praestolentur. si uero haec parui pendentes molesti fuerint imperatori, hos nulla uenia dignos esse nec locum satisfactionis habere nec spem futurae restitutionis paenitus opperiri. *can* XII

Λ Θ *a j l m s* B *α β δ κ λ* Cr-w

3. episcopo *m* 4. imperatori Θ imperatoribus *a** δ* 5. **ad :** ut Cr-w **maius :** manus Λ² (*sed m p*) maiorem Θ 6. consilium *j* B concilio *β* putauerit B* 7. iuxta *l* episcoporum *ut uid* Λ* 8. suggerat B* 9. iuditio *m* si * (sic? *l**) *l* *tr* haec uero B **haec :** *om a** 10. molestis Λ* imperaturi Λ* **imperatori hos :** imperatoribus *m β** 11. nullam ueniam *m* 12. **nec** 2° : *praem* ne *κ** 14. **opperiri :** + diiudicamus Cr-ed

Λ Θ *a j l s*

4. extiteterit Θ 5. oportit Λ 6. conuertit Θ* 8. discustiones Θ 9. prestulentur Λ Θ praestulentur *j** 10. imperaturi Λ* 11. hus Λ* dignus Λ* *m* 13. penitus Θ *s* B poenitus *a* 14. operiri Θ* *a l a* β δ* obperiri Θ² opperire Cr-w

III **Isidori epitome Ferrandi**

[LXVI] Vt depositus episcopus ad imperatorem causam suam non deferat. CONCIL: ANTIOCENO TITL: XII

C *trec* [LXVI] 3. CONCILIVM *trec* 4. XII : X *trec*

Isidori epitome Hispana

metropolitanum ambulet, non ad regiam ciuitatem: quod si fecerit, deponatur.

U Z *h* metropolitano U 3. ambulit U **non :** *om h* 4. ciuita*tem legi non potest in* U

II (Prisca)

XIII De episcopis qui in ali[en]a e*p*arcia ordinant.

Vt nullus episcopus audeat ab alia prouincia in alia ingredi et ordinare in ecclesiis aliquos ad prouectum sacri ministerii, neque si comitari secum fecerit socios, nisi rogatus abierit per litteras metropolitani et qui cum eo sunt episcopi et sic ad ordinandum transeat. si autem,

I J *u v w* S P X Y

XIII : XII Y   aliena (*cum capitulorum indice, uide p* 222 *supra*) J **S** *u v* : alia (*ct l* 2 *infra*) I *w*   **eparcia** *scripsi cum graeco canonis textu* ἐπαρχία, *collato cod* I enarcia : parrocia J **S v**, *ut in capitulorum indice p* 222   ordinati sunt *v*

1. **Vt nullus episcopus audeat** : Vt nullum epm audeat I Placuit ut nullus episcopus audeat J **S v**; *Gr* Μηδένα ἐπίσκοπον τολμᾶν   **ab alia prouincia in alia ingredi** I, *cum Gr* ἀφ' ἑτέρας ἐπαρχίας εἰς ἑτέραν μεταβαίνειν : in aliena parrocia ingredi J aliena parrocia ingredi *u v* alienam parrocia ingredi P X alienam parrociam ingredi S Y *w*   3. **in** : *om* S   **ad prouectu** I ad profectum Y   4. misterii **v**   comitaris et cum X comitarissecum *u*   7. cum eos S   **et sic . . . transeat** : *om* S   **ad ordinandum** *codd, cf Dion* I *et* II, *quasi Gr* εἰς τὴν χειροτονίαν *non* εἰς τὴν χώραν   8. **transeat** J S Y *w*, *cum Gr* παρέρχοιτο : transeant I P X *u v*

I J *u* S P X Y

XIII 1. episc. J epi *v*   3. eclesiis J *u* ecclesis Y   6. literas P Y *u*   7. episc. J

III (Isidori)

XCI [XIII]

Nullum episcop[or]um debere ex alia prouincia ad alteram transitum facere et ordinare aliquos in ecclesiis aut prouehere ad sacrum ministerium, nec alios illuc secum adtrahat episcopos, nisi forte legatus per litteras abierit non solum a metropolitano sed ab his qui cum eo sunt prouinciae episcopis. quod si,

f Υ R W D C T F *f* E O Π Σ Φ Ψ

XCI : XC *f* LXLII R XIII D W **F Q Sp** XIIII Υ XII C T.   *Tit praem* De non licendis ad alias episcopis transmeare (transmere Φ) prouincias O Φ Ψ Vt episcopus de una prouincia ad aliam non migret Σ

1. **episcoporum M**, *cf can* viiii *l* 15 *supra* : episcopum *cum Gr* Μηδένα ἐπίσκοπον C T **F Q Sp**   **debere ex alia prouincia** (*Gr* τολμᾶν ἀφ' ἑτέρας ἐπαρχίας) R D : *tr* ex alia prouincia debere *f* Υ W; audere (-ire E O Ψ) debere ex alia (-am T F) prouincia (-am T **F**), *ut accuratius reddatur uerbum* τολμᾶν, C T **F Q Sp**   2. **ad** : et ab D*   **alteram** (-um Υ*) **M** : aliam C T **F Q Sp**   3. **facere** : *om* Π*   4. **prouehere** : prouehii R prohibere C **F** proferre E   5. *tr* secum illuc *f* **F**   **secum** : *om* E   6. **legatus per litteras M** : per litteras rogatus C T **F Q Sp**. *Gr* παρακληθεὶς διὰ γραμμάτων   7. a metropolitanū *f* a metropolitanos R   8. **sed** (*iure, post* non solum) **M** Sp-ed : et (*cum Gr* καί) C T **F Q** E   **ab his** : *om* Υ*   **qui** : *om* D*   9. **prouinciae** : *om* R. *Incipit hinc denuo cod* V, *uide can* vi *l* 4 *supra* § V   **episcopis** : episcopi *f* C, *siue recte siue e compendio* epis, *uide infra*   **si** : *om* R *f*

f Υ R Ψ C T F *f*

XCI [XIII] 2. prouintia *f*   3. facire C R   eclesiis C D aec|clesiis R   4. prouehire T*   5. alius R F *f*   6. attrahat C adtraat F *f*   eps D R T epis F *f* epus Π   ligatus D   7. habierit R D* abieret O Ψ   metrplno F   9. prouintiae *f*   eps D epi *f* C episus R*   episis Υ R[2] epis T F *f*   10. inuitantae *f*

IV (Dionysii I)

XIII De his qui, cum sint ex alia prouincia, in aliis audent ordinationes efficere.

Nullus episcopus ex alia prouincia audeat ad aliam transgredi et ad promotionem ministerii aliquos in aecclesiis ordinar*e*, licet consensum uideantur praebere nonnulli, nisi litteris tam metropolitani quam ceterorum qui cum eo sunt episcoporum rogatus adueniat et sic ad ordination*es* accedat. si uero, nullo

M XIII 4. ordinari *cod* 6. tam *scripsi cum Dion* II : tamquam *cod* 8. ad ordinationes *scripsi*: ad ordinationis *cod*, *unde fortasse conicias scribendum esse potius cum Dion* II ad actionem ordinationis. *haud dubium esse uidetur quin hic a Prisca pendeat Dionysius noster*, *uide p* 272 *col a l* 7 et sic ad ordinandum transeat, *dissentiente authentico Graeco*

III Isidori epitome Hispana

XII Episcopus qui in aliena diocese ingressus fuerit et ordinationem fecerit. deponatur.

U Z *h* XII 1. in aliena diocese Z: in aliena diocessem U in alienam diocesem *h* 2. ingre|sus U

V (Dionysii II)

XCI [XIII] De his qui, cum sint ex alia prouincia, in aliis audent ordinationes efficere.

Nullus episcopus ex alia prouincia audeat ad aliam transgredi et ad promotionem ministerii aliquos in ecclesiis ordinare, licet consensum uideantur praebere nonnulli, nisi litteris tam metropolitani quam ceterorum qui cum eo sunt episcoporum rogatus adueniat et sic ad actionem ⌜ordinationis accedat. si

Cr *cap* xxxvii

¶ *fol* 65 *a* Λ

XCI *j*: XIII *codd cett* in alias *j* β audent: auten Θ 1. episcopus ex: eps aut extra? B* 2. audeant Θ ad alia Θ 3. promonitionem κ in ecclesiis: *om* Θ 4. ordinari Λ 5. nonnullis Θ (B* ?) 6. quam: + et *m* δ Cr-w 8. adueniet Cr-w

Λ Θ
a j l m s B
a β δ κ λ
Cr-w

XCI [XIII] *tit et* 1. prouintia *a* auten Θ 2. Λ Θ audiat Λ* 4. aecclesiis *l* ordinari Λ *a i l s* 5. prebere Λ 9. actinem Θ acedat Θ

II (Prisca)

can XIII nullo uocante, comitetur inquiete ad ordinationem aliquorum et dispositionem ecclesiasticarum rerum non ad eum pertinentium; inaniter quidem ab eo acta sunt, et ipsum non suscipi propter inquietudinis suae et inrationabili*s* te*mer*itatis suae quae oportet iudicium ferre de eo, et depositum abiciatur a sancta synodo.

III (Isidori)

nullo inuitante, inordinate superueniat et aliquos uel ordinare praesumpserit uel quoslibet actus illi ecclesiae conpetentes ad seque minime pertinentes usurpare temptauerit; uacua quidem et inania erunt omnia quae gesserit, ipse uero huius indisciplinati ausus et inrationabilis coepti dignas causas expendet, tamquam depositus a sancta synodo et propter huiuscemodi praesumptionem iam praedamnatus.

I J *u v w*
S P X Y

9. **comitetur** (*Gr* ἀπέλθοι) I J Y: comitentur S (– Y) v ad: *om* I 10. despositione I 12–15. **inaniter quidem . . . et ipsum non . . . inrationabilis temeritatis**: in quidem . . . et non . . . inrationabile itatis I, *spatio tribus locis uacuo relicto, nimirum ob archetypi laceras uel euanidas litteras* 13. **ipsum non suscipi . . . quae oportet iudicium ferre de eo**: *conicias fortasse legendum* ipsum suscipere . . . quod oportet iudicium ferri de eo *cum Gr* αὐτὸν δὲ ὑπέχειν . . . τὴν προσήκουσαν δίκην 15. **et** J S v: + de I **inrationabilis temeritatis** *optime Ballerini*: *de cod* I *uide supra ad l* 12; inrationabili terminitatis J S X inrationabiliter nimietatis (nimiaetatis Y) P Y inrationabili terminati *u* inrationabili terminalis *v* inrationabiliter humanitatis *w*. *Gr* τῆς παραλόγου ἐπιχειρήσεως 16. in iudicium I 17. et: *om* P **depositum abiciatur** *codd*: *ne* depositus *conicias, prohibet Gr* καθῃρημένον ἐντεῦθεν ἤδη **a sancta synodo** I, *cf ad can* x *l* 4: a sancto synodo Y a sancta synodus J S (– Y) v

---

I J *u*
S P X Y

9. uocant P uocantur *u* commitentur P inquete X* 10. ornationem J* despositione I dispossitionem Y 11. eccelesiasticorum I eclesiasticarum J 12. pertinentiam I quidam S* 14. susci Y* inquitudinis *u v* 15. inrationabile I inracionabili X 16. oporte eo: co

---

ϝ Υ W R D
V C T F *f* E
O Π Σ Φ Ψ

10. nullum inuitantem V **F** **inordinatae**: inornante R; *om* Ψ 11. **aliquos**: alius C **uel**: uero **F** praesumpsisse F 12. actos W* D T **Q** (– Σ) illic ϝ ille **E** 13. **conpetentes**: *om* V **ad seque F O Φ** Ψ^2: adsequi ϝ V C* **Sp** Π Ψ* ad se quidem T ad se Υ W R D C^2 Σ 14. pertinent **Sp** temptauerint **E** 15. uacuam T 16. gessero R gesserint? W* suggesserit D ipsi R 17. ausos **Q** (– Σ) 18. **dignas causas** (*Gr* τὴν προσήκουσαν δίκην) W V C* T **Q Sp**: dignas (dignat ϝ dignos Υ) se causas ϝ Υ R C^2 digna (dignas D*) se causa D dignas (*cet om*) **F** 19. **expendet** D (*cf* erunt, *l* 16 *supra*): expendit ϝ R expendat Υ W V C T **F Q Sp** a sancto synodo ϝ 20. sca synodo *in ras* V huiusmodi **M** 21. **praesumptionem M F Sp**: praesumptione V C T **Q**, *fortasse recte* **praedamnatus**: + abscedat T, + est **F**

ϝ Υ R Ψ
V C T F *f*

inordinatae ϝ C T F inordinato? D* inornante R 11. praesumserit ϝ Υ Ψ C R D 12. actos D W* T O Π Φ Ψ ille E 13. eclesiae C aeclesiae R ccl D conpitentes C competentes Π Υ Ψ 14. minimae ϝ C menemae R temtauerit ϝ C 16. ipsi R 17. indisciplinate D indisciplinatus W* ausos O Π Φ Ψ 18. inracionabilis R caepti Π cepti Υ 20. synhodo C synodu D* 21. praesumtion. ϝ Υ C ia F prędamnatus Υ

IV (Dionysii I)

uocante, inordinato more depropere*t* super alīquibus ordinationibus et aecclesiasticis negotiis ad eum non pertinentibus conponendis; irrita quidem quae ab eo geruntur existant, ips*e* uero inconpositi motus sui et inrationabilis audaciae subeat ultionem, ex hoc iam damnatus a sancto concilio.

M 10. **inordinato**: *add in marg* inconstituto *cod*[2] **deproperet**: depropere *cod* 15. ipsi *cod*

V (Dionysii II)

uero, nullo uocante, inordinato more *can* XIII deproperet super aliquibus ordinationibus et ecclesiasticis negotiis ad eum⌝ non pertinentibus conponendis; § *fol* 65 *b* Λ ir⌜rita quidem⌝ quae ab eo geruntur existant, ipse uero incompositi motus sui et inrationabilis audaciae subeat ultionem, ex hoc iam damnatus a sancto concilio.

10. **uocante**: rogante *s a* Cr 12. et Λ Θ *l m* B **H** (− δ*) Cr (= *Dion* I): *om* Θ *a j s* *a j l m s* B αβδκλ Cr-w δ* 13. **non**: *om* Θ conponentis Θ conponen*dis* B *in ras* conponentibus λ* 14. irritum Θ **geruntur**: coguntur *a* 15. ipsi *m** 16. **et**: ex *j**

11. deproperit *a** 12. aecclesiasticis *l* Λ Θ 13. componendis *a j s* 15. exsistant *a* *a j l s* inconpossiti Θ 16. audatiae *a* 17. oc Θ dampnatus *l*

II (Prisca)

XIIII De episcopis qui adpetuntur et prouinciales [iudices] non consonant.

Si quis episcopus in aliquibus criminibus accusatus iudicatur, et postmodum eueniat ut pro eo dissonare qui sunt in prouincia episcopi, quorum innocens qui iudicatur adserentes, aliorum autem reum; pro elimatione discussionis totius causae placuit sanctae synodo [ut]

I J *u v w* S P X Y

XIIII : XIII Y quia petuntur *u* qui petuntur *v* **prouinciales** : *praem* ad I, inter J **S** **v** ; *fortasse coniciendum* adpetuntur ad prouinciales iudices et non consonant **iudices** J **S** **v** : *om* I **consonant** I J : conueniunt **S** **v**

1. Si qui J 2. **accusatus iudicatur et** I, *cum Gr* ἐπί τισιν ἐγκλήμασι κρίνοιτο : accusatus et iudicatus J **S** accusatur et iudicatus *u v* accusatus et iudicatur *w* 3. **ut** J **S** **v**, *recte ut uid, interpreti enim nostro uix abhorret* ut . . . dissonare : et I **dissonare** I **S**, *cum Gr* διαφωνεῖν : + inter eos J **v** 4. **episcopi** : episcopali I ; *om* S* 5. **quorum** I (*Gr* τῶν μέν) : aliquorum J **S** (– Y) **v** aliorum Y 6. alienorum Y[2] rerum I Y[2] 7. **pro elimatione** (*anglice* 'for the polishing off') : praelimatione J praeliminatione *w* pro eliminationem *u* 8. **synodo** I Y : synodus J **S** (– Y) congregationi (-onis *u*) **v** **ut** J **S** **v** : *om rectius* I

I J *u* S P X Y

XIIII episc J prouincialis P profincinales Y 1. episc· J epos *u* 2. accussatus Y 3. posmodum *u* 6. asserentes I 7. tutius X 8. scc J 9. episc· J

III (Isidori)

XCII [XIIII]

Si quis episcopus de aliquibus causis criminalibus in iudicio episcoporum fuerit accusatus, contingat autem de ipso episcop*os* prouinciae qui cognouerunt diuersas habere sententias et alios quidem innocentem eum pronuntiare alios reum; propter huiusmodi itaque controuersiam amputandam placuit sanctae synodo metropolitanum

ꝼ Υ W R D V C T F ᶠE O Π Σ Φ Ψ

XCII : XCI ꝼ LXLIII R XIIII D W **F** **Q** **Sp** XV Y XIII C T (V ?). *Tit praem* De episcopo qui accusatur de criminalibus culpis O Φ Ψ

1. **episcopus de aliquibus** : *de a*liquibus *in ras sed m p* T (*om* episcopus) **de** : *om* R 2. **in** : *om* C 4. **de ipso episcopos** *scripsi cum Gr* περὶ αὐτοῦ . . . ἐπισκόπους : de ipso episcopis Υ W de ipso episcopo (*om* de R*) ꝼ R D de ipsis episcopis V C T **F** **Q** **Sp** 5. **cognouerunt** : conuenerunt C **Sp** **diuersos** Υ diuersas eos (*sc post* episcopis) V **habere** : audire C 6. **alios . . . alios** (*Gr* τῶν μὲν . . . τῶν δέ) D : alius . . . alius ꝼ Υ W R V T **F** Π Σ alias . . . alius C alios . . . alius O Φ Ψ quidem innocentem quidem **F** *tr* eum innocentem **Q** 7. pronuntiet T Σ 8. huiuscemodi ꝼ 9. controuersia C 10. sancta W* R D V F sancto *f* Ψ metropolitano ꝼ D in metropolitanus V metropolitanum episcopum **Sp**

ꝼ Υ R Ψ V C T F *f*

XCII [XIIII] 2. inditio E eporm T 3. adcusatus V 4. prouintiae ꝼ 7. prononciare R *f* prouinciare D 9. conprouersam D anputandam (-dum C[2]) C ampotandam R 10. sancte C synhodo C metrplnum F

IV (**Dionysii** I)

XIIII De dissensione quae super episcoporum d*i*iudicatione contigit appellantium prouinciales antistites.

Si quis episcopus de certis criminibus iudicatur, et contingat de *eo pro*uinciales episcop*o*s disserere, cum iudicatus ab aliis innocens creditur reus ab aliis extimatur; pro totius ambiguetatis absolutione sanctae synodo placuit, ut metropolitanus

M XIIII deiudicatione *cod* **contigit** *cod*: *fortasse legendum cum Dion* II contingit 2. **de eo prouinciales** *scripsi cum Dion* II: de|uinciales *cod*, *sed in animo habuit scriba*, *ut puto*, *uoces* eo pro *in spatio apud superiorem lineam post titulum uacante secundum consuetudinem suam inserere* 3. episcopus *cod* disserere *cod: sed Graeco* διαφωνεῖν *uix respondet*, *et legendum suspicor* dissidere *cum Dion* II

III **Isidori epitome Ferrandi**

[LVIII] Vt si de accusato episcopo multae sententiae fuerint episcoporum, metropolitanus alterius

C *trec*

Isidori epitome Hispana

XIII Episcopus si accusatus fuerit in concilio, et ab aliquibus episcopis damnetur et ab aliquantis in*sons*

U Z *h* XIII 1. acusatus U 2. et *h*: *om* U Z ab aliquid Z eps U 3. damnatur U Z aliquibus *h* **insons dicatur** *scripsi*: ignosdicatur U Z agnoscatur *h* illi ignoscatur *Mansi*; *forte* innocens *cum Isid p* 276

V (**Dionysii** II)

XCII [XIIII] De dissensione quae super episcoporum diiudicatione contingit appellantium prouinciales antistites.

Si quis episcopus de certis criminibus iudicatur, et contingat de eo prouinciales episcopos dissidere, cum iudicatus ab aliis innocens creditur reus ab aliis aestimatur; pro totius ambiguitatis absolutione sanctae synodo placuit, ut metropolitanus

Cr *cap* cxliiii

XCII *j*: XIIII *codd cett* dissensiones κ λ Λ Θ
quae: *om* κ* contigit *m* δ 2. iudi- *a j l m s* B
catur Θ *j l s* B β κ λ **Cr** (= *Dion* I): di- α β δ κ λ
iudicatur (-ator *a*) Λ *a* α δ iudicat *m* 3. Cr-w
discidere? *a* *dissi*dere *in ras j** 4. **iudicatus . . . creditur . . . aestimatur**: iudicatur . . . creditur *j* 5. **pro totius**: propitius β* κ λ prop*t hu*ius *in ras* δ pro ipsius **Cr** totiu* umbiguitatis *j** 6. ambiguita*te in ras* Θ absolutionem δ 7. ut: *om j**

XCII [XIIII] dissentione Λ* diiudicatiō Θ Λ Θ
deiudicatione *j** deiuditiatione *m* appel- *a j l s*
lantum *a* prouenciales *a* antestites Λ* *a* aiitistes B* 3 *et* 10. prouintiales *a* 3. epsos Λ cps *m* episcopus κ dissiderae Θ 5. reos *a** existimatur *s* estimatur *l* extimatur κ λ tutius Λ* 7. sinodo *a j* 8.

II (Prisca)

can xiiii metropolitanum episcopum et qui ex uicina est prouincia conuocarentur et collegas aliquos qui iudicent et dubietatem dissoluant, et per hoc firmare cum conprouinciales quae eis uidentur.

III (Isidori)

alterius uicinae prouinciae aduocari et aliquantos cum eo episcopos alios qui pariter residentes quaecumque fuerit dirimant quaestionem, propter hoc ut firmum sit iudicium quod ab unius prouinciae [episcopis] fuerit promulgatum.

I J *u v w* S P X Y

9. **metropolitanum episcopum et qui ex uicina est . . . et collegas** I **S** (– Y), *quasi Gr* τὸν τῆς μητροπόλεως ἐπίσκοπον καὶ ἀπὸ τῆς πλησιοχώρου . . . καὶ ἑτέρους: metropolitanum episcopum et qui ex uicina sunt . . . et collegas J Y metropolitanus episcopus qui ex uicina est . . . et collegas **v** 10. **conuocarentur** I: conuocentur J **S** (– Y) *v w* conuocetur *u* non uocentur Y; *habes supra l* 3 ut *cum infinitiuo, hic autem accusatiuum cum subiunctiuo, confer can* xiii *l* 17 (*p* 274) 11. **aliquos** I Y, *cum Gr* τινάς: aliquantos (-tus S *v*) J **S** (– Y) **v** 12. dubitationem (-onc *u*) **v** 13. firmarent S firmaret X conprouinciales (*om* cum) X cum conprouincialibus Y 14. ei *u* uidentur I *cf can* xviii *l* 10 *p* 286: *praem* recte (rectae S) J **S v**, *sed Gr* τὸ παριστάμενον

ϝ Υ W R D V C T F *ʃ* E O Π Σ Φ Ψ

11. **alterius** (ulterius D) **uicinae prouinciae** (*Gr* ἀπὸ τῆς πλησιοχώρου ἐπαρχίας) **M** E: alterius prouinciae uicinae Sp-ed alterius prouinciae V C T **F Q** **aduocari** (*Gr* μετακαλεῖσθαι) **M**: + oportere V C T **F Q** Sp 12. **et**: *om* D* (*suppl m p*) **alios**: *om* T **F** Ψ[2] 14. **fuerit . . . quaestionem** (*Gr* τὴν ἀμφισβήτησιν) ϝ Υ W V C **Q** (– Σ) Sp-ed: fuerint . . . quaestionem T **F** E fuerint . . . quaestiones R D statuta fuerint . . . questione Σ dirimat (derimata Σ) **Q** diruant **F** **propter**: pro C Σ 15. **hoc ut**: quod E eo Σ **ut**: *in ras* F **ut firmum**: infirmum C* **sit**: est D* (*corr m p*) statuant Σ iudicio R **quod**: + primo Σ 16. **unius**: huius Φ **episcopis** (epis Υ R eps D epi ϝ epo W) **M** Sp C[2]: sententia Σ; *om* (*cum Gr* σὺν τοῖς τῆς ἐπαρχίας) V C* T **F Q** (– Σ) **fuerit**: est **F** 17. permulgatum D dimulgatum C demulgatum **Q**

I J *u* S P X Y

10. uicinae J 11. colegas P colligas X Y *u* 12. dubietat P dissolbant *u* 13. firmere *u*

11. prouintiae ϝ F aduocare T 12. ϝ Υ R Ψ aliquantus C R F *ʃ* cum: cu R eps C R* V C T F *ʃ* epis F *ʃ* alius C R Υ* 13. resedentes C R F *ʃ* 14. derim. ϝ Φ Ψ C D question. Υ Π D *ʃ* 16. prouintiae ϝ F

IV (**Dionysii** I)

episcopus a uicina prouincia iudices ali*o*s conuocet qui controuersiam tollant, et per eos simul et prouinciales episcopos quod iustum uisum fuerit adprobetur.

M 9. **alios** : *om cod**, *add in marg* alius *cod*[2] **controuersiam** *cod** : contrauersiam *cod*[2], *cf Dion* II *cod* Θ

V (**Dionysii** II)

episcopus a uicina prouincia iudices alios conuocet qui controuersiam tollant, et per eos simul et prouinciales episcopos quod iustum uisum fuerit adprobetur. *can* XIIII

8. uicinae prouinciae (*om* a) Cr-w 9. Λ Θ prouocet ? δ* 10. et 1°: ut Cr-ed et *a j l m s* B α β δ κ λ Cr-w 2°: + per Cr-ed 12. adprobatur Λ*

III Isidori epitome Ferrandi

prouinciae conuocetur. CONCIL: ANTIOCENO TITL: XIIII

C *trec* [LVIII] 4. CONCILIVM ANTHIOCENO TITVLVM *trec* 5. XIIII *trec* : XV C

Isidori epitome Hispana

dicatur, ab alio metropolitano audiatur.

U Z *h* 4. ad alium metropolitanum Z

epos *a** prouintia *a* iudeces Λ Λ Θ contra|uersiam Θ 11. episcopus Λ β eps *m a j l s* Cr-w* 12. adproů Θ aprobetur *a* approbetur *j s*

II (**Prisca**)

XV De condemnatis episcopis.

Si quis episcopus in aliquibus criminibus accusatus iudicetur ab omnibus qui sunt in prouincia episcopis, si omnes ex uno consensu unam contra eum proferant sententiam; hunc nullo modo ab alios iudicari, sed permanere firmam et consonantem quae a prouincialibus episcopis data [est] sententia.

I J *u v w* S P X Y XV: XIIII Y 2. *tr* ab omnibus iudicetur Y iudicatur **v** 4. **episcopis** (*Gr* ἐπισκόπων) J S **v**: episcopi I **si** I Y: ut J S (− Y) **v** 5. **unam** (*Gr* μίαν): una I *u* proferent X proferunt *w** (*u** ?) 6. **ab alios iudicari** (*Gr* παρ' ἑτέροις δικάζεσθαι) J S (− Y) **v**: iudicari ab alios I ab alio se iudicare Y **a**: *om* S 9. **est sententia** I: sententia est J S (− Y) **v** sententia (*sine* est) Y, *fortasse recte*

I J *u* S P X Y XV contemnatis X Y condemnati *u* 1. episc· J 2. accussatus Y iudecetur P *incatur *u* 4. consensum I consenso X 5. sentenli *u* 8. consonant P

III (**Isidori**)

XCIII [XV]

Si quis episcopus criminaliter accusatus ab omnibus qui sunt intra prouinciam [episcopis] exceperit unam consonamque sententiam, ab aliis ulterius iudicari non poterit, sed manere circa eum oportet tamquam conueniens quod ab omnibus prolatum est firmum ratumque iudicium.

f Y W R D V C T F *f* E O Π Σ Φ Ψ XCIII: XCII *f* LXLIIII R XV D W **F Q Sp** XVI Y XIIII C T (V?). *Desunt tituli in codd* O Φ Ψ* *dehinc usque in finem* (*supplet* Ψ² *e Dion*)

1. criminali V 2. accusatur T **F** fuerit accusatus R **ab**: et T *ab omni*bus *in ras sed manu prima* V, ab hominibus **F** intra prouincia R C **F** in prouincia D* 3. **episcopis** (*Gr* τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἐπισκόπων) V C T **F Q** Sp: *om* **M** exciderit D 5. alterius *f** iudicare R W **F** E potuit C potuerit E 6. tamque C* 7. **conueniens quod . . . prolatum** (probatum Y* D) **est firmum ratumque iudicium M** (*de* D *tamen uide ad l* 8 *infra*): conuenientem quae . . . prolata (praelata F) est firmam ratamque sententiam V T **F Q** Sp conueniente quae . . . probata sunt firmam ratamque sententiam C ab hominibus R V F 8. **firmum ratumque**: firmumque D

f Y R Ψ V C T F *f* R W F *f* E XCIII [XV] 3. prouintiam *f* episcopiscopis O* exciperit F *f* 4. sentenciam R *f* 5. iudicare R W F *f* E 6. manire Y* oportit C T *f*

IV (**Dionysii** I)

XV De episcopis ab eiusdem prouinciae sacerdotibus consonanter exclusis.

Si quis episcopus de certis criminibus accussatus condemnetur ab omnibus episcopis eiusdem prouinciae, cunctique consonanter eandem contra eum formam decreti protulerint; hunc apud alios nullo modo iudicari, sed firmam concordantium episcoporum prouinciae manere sententiam.

M XV 3. epīscopis *cod, scilicet* epīs *primis curis*, episcopis *secundis*

III **Isidori epitome Ferrandi**

[LXIII] Vt episcopus qui ab omnibus episcopis prouinciae fuerit condemnatus, facultatem iudicii repetendi non habeat. CONCIL: ANTIOCENO TITL: XV

C *trec* [LXIII] 3. rependi *trec* 4. CONCILIVM ANTHIOCENO TITVLVM *trec*

Isidori epitome Hispana

XIIII Episcopus ab omnibus episcopis damnatus non reparari.

U Z *h* XIIII 1. Episcopum . . . damnatum *h* 2. reparari Z *h*: repara (*pagina praecisa desunt cetera*) U

V (**Dionysii** II)

XCIII [XV] De episcopis ab eiusdem prouinciae sacerdotibus ⌜consonanter exclusis. ¶ *fol* 65 *b* Λ

Si quis episcopus de certis criminibus accusatus condemnetur ab omnibus episcopis eiusdem prouinciae, cunctique cons⌝onanter eandem contra eum formam decreti protulerint; hunc apud alios nullo modo iudicari, sed firmam concordantium episcoporum prouinciae manere sententiam. Cr *cap* cxliiii § *fol* 66 *a* Λ

XCIII *j*: XV *codd cett* *Canonem hunc* (*sub titulo* Ex canonibus supra scriptis capitulo XV) *laudat Iohannes* II *papa, uide ad can* iiii *p* 247 *supra, testibus cod* K *fol* 127 *b et* L *fol* 18 *a* 1. de: pro *l* 2. condemnatus Θ condemnatur *m** B 3. prouinciae: *om* Jo-L 4. cunctisque *m* eadem B* β Jo-L 5. eum: cum Λ forma Jo-K Jo-L 7. firma Λ Θ formam (*e l* 5 *supra*) *a** 8. sententia Θ sententiae δ* ¶ Jo-K Jo-L

Λ Θ *a j l m s* B α β δ κ λ Jo-K Jo-L Cr-w

XCIII [XV] *tit et* 3 *et* 8. prouintiae *a* (Jo-L) consonantur *m* β* 1. epis β 2. accustus *a j l s* Jo-L* condempnetur *j l* 4. consonantur β* cosananter Jo-L* cosnanter *ut uid* Jo-L[2] 5. eum: cum Λ protullerint Θ 6. aput Θ alius Λ Jo-K Jo-L Λ Θ

II (**Prisca**)

XVI De episcopis uacantes.

Si quis episcopus uacans iactauerit ecclesiam et adripuerit sedem sine perfectam synodum; hunc esse deiectum, etsi contigerit ut omnis populus quem subrepsit desiderent eum. perfecta[m] autem esse ea quae synodus censuit, maxime ubi et metropolitanus praeest.

XVII De his qui uocati ad episcopatum contemnunt.

III (**Isidori**)

XCIIII [XVI]

Si quis episcopus uacans in ecclesiam uacantem superuenerit, et hanc subrepenter praeter plenariam synodum diripiendam esse crediderit; hunc abici oportet, tametsi eum plebs quam diripuit uelit sibi episcopum retinere. illa autem dicitur synodus esse plenaria in qua etiam metropolitanus adfuerit.

XCV [XVII]

I J *u v w* S P X Y

XVI: XV Y **De**: *om* Y **episcopis uacantes**: episcopi· uacantes J episcopis uacantibus Y; *legendum suspicor* episcopos uacantes

1. **iactauerit ecclesiam** I, *quasi e Gr* ἐκκλησίαν ἐπιρρίψας, *omissa uoce* ἑαυτόν: qui suam relinquens ecclesiam J **S** v, *nulla textus graeci habita ratione* 2. adripuit *u* **sedem** I, *cum Gr* τὸν θρόνον: aliam sedem **S v** aliam fidem J **sine** perfectum synodum X sine perfecta synodo Y 3. **esse** I: + omnino J **S** v, *contra Gr* 4. **etsi** I: etiam si J **S** v; *Gr* καὶ εἰ 6. **perfectam** I J **S** (−Y) v, *cum Gr* τελείαν: perfecta Y, *fortasse recte* eam *w* 8. **et**: *om* X* *w*

XVII: XVI Y **De** hiis Y **uocat** I **ad**: et Y **contemnunt**: + uenire *v*

F Υ W R D V C T F *f* E O Π Σ Φ Ψ

XCIIII: XCIII *F* LXLV R XVI D W **F Q** Sp XVII Υ XV C T (V?)

1. **quis**: *om* **F** 2. **superuenerit**: super D si peruenerit E 3. **subrepenter** (*quam uocem nusquam in libris inueni*) R D: subreptiuae *F* Υ W obrepenter (obripienter E obrependam . . et Σ) V C T **F Q** Sp **praeter**: propter F; *om* Π* **plenaria** C planariam **Q** (−Σ) 4. **diripiendam** (*Gr* ὑπαρπάζοι, *cf l* 6 *infra*) V C T **F Q**: occupandam **M** Sp 5. **tametsi** (*Gr* καὶ εἰ) V C **F Q** Sp-ed: tamen si *F* Υ W T tamen si non R D tam̩ si E 6. **plebis** R plebem **F** diriruit V disrepuit C diripuerit F uellit R D E Ψ iellit F uellet T uelle C 7. detinere Υ V pertinere **F** ille E* **autem**: *om* V **Q** dicetur V E 8. **esse** (*Gr* εἶναι, *nisi huic uerbo respondere* dicitur *iudices*) **M**: *om* V C T **F Q** Sp **plenaria** (*cf l* 3 *supra*) **M** Sp: perfecta *cum Gr* τελείαν V C T **F Q** 9. **metropolitanus** (*Gr* ὁ τῆς μητροπόλεως) **M**, *cf* xviiii 2: *praem* episcopus (epm V) V C T **F Q** Sp **adfuerit**: fuerit R

XCV: XVII **F Q** Sp XVI C T (V?). *Hunc canonem sequenti postponit* **M** (*sub numero* XCV *F* LXLVII R XVIII D W XVIIII Υ), *non autem Ferrandus* (*uide pp* 285 287)

I J *u* S P X Y

XVI 1. episc J uacant *u* 2. eclesiam J sync I 3. pertam *u* synodom? I* 4. omnes S P 5. subrebsit J 7. maximae I X

F Υ R Ψ V C T F *f*

XCIIII [XVI] 1. uocans D uacante *f* eclesiam C D 3. synhodum C sinodum R 4. derepiendam C credederit R 5. habici F oportit C R *f* 6. plebis R pleps C* diriruit V disrepuit C deripuit R O Φ Ψ uellit D R E Ψ iellit F 7. retenere C R retine O 8. synhodus C Υ sinodos R eciam R 9. metropolt *F* metrpls F

IV (**Dionysii I**)

XVI De uacantibus.

Si quis episcopus uacans in aecclesiam 'uacantem prosiliat sedemque peruadat absque integro perfectoque concilio; hic abiciatur necesse est, etsi cunctus populus quem diripuit eum habere elegerit. perfectum uero concilium illud est ubi interfuerit metropolitanus ant*istes*.

XVII De his qui cum ad episcopatum conuocantur euitant.

M XVI uagantibus *cod** 9. antestis *cod*

III **Isidori epitome Ferrandi**

[XXI] Vt nullus episcopus, etiam si a plebe eligatur, uacantem ecclesiam obtineat nisi ex auctoritate plenari concilii. CONCIL: ANTIOCENO TITL: XVI

[CXLIIII] Vt synodus plenaria tunc dicatur cum episcopus metropolitanus adfuerit. CONCIL: ANTIOCENO TITL: XVI

C *trec* [XXI] 2. pleue *trec* eligatur C: degatur *trec* 3. ex autoritatem C 4. CONCILIVM *trec* ANTIOCENO: NICENO *trec* 5. XVI C: XV *trec* [CXLIIII] 1. tunc *trec*: hunc C 3. ANTIOCI C 4. TITVLVM *trec*

Isidori epitome Hispana

XV Episcopus uacans in diocese uacante sine concilio metropolitani non adprehendat.

U Z *h* XV U: *canoni praecedenti coniungunt* Z *h* 1. uagans U **in diocese uacante sine**: in diocese uacanti sine U in diocese uacantes nec Z diocesim uacantem sine (*om* in) *h* 2. consilio *h* 3. adpraehendat Z

V (**Dionysii II**)

XCIIII [XVI] De uacantibus episcopis.

Si quis episcopus uacans in ecclesiam uacantem prosiliat sedemque peruadat absque integro perfectoque concilio; hic abiciatur necesse est, etsi cunctus populus quem diripuit eum habere delegerit. perfectum uero concilium illud est ubi interfuerit metropolitanus antistes. Cr *cap* cxlv

XCV [XVII] De his qui cum ad episcopatum conuocantur euitant.

XCIIII *j*: XVI *codd cett* uagantibus *j l* B *a* δ Λ Θ
1. uagans *j* δ uacasset Θ in ecclesia Θ *a j l m s* B
3. **peruadat**: prodat ? Θ* peruideat *m** α β δ κ λ
peruadant δ* **perfectoque**: certoque *s* Cr-w
4. consilio Λ *a* j s* β 5. **etsi**: etiamsi *l* 6. **eum**: *om* Θ **delegerit**: diligerit Θ* dilexerit Θ^2 dilegerit B* delegeret *a* (β* ?) δ* 7. illum β 8. metropolitanis *a** 9. antestites *m**
XCV *j*: XVII *codd cett* **cum ... conuocantur euitant**: conuocantur et uitant (*om* cum) Λ

XCIIII [XVI] eps Θ 1. aecclesiam *l* 2. prosileat *m* β 3. perfectuque *ut uid* Λ* 5. popls B 6. diligerit Θ* *m** dilegerit B* m^2 Cr-w delegeret *a* β* ? 9. antestis Λ *a* β Cr-w
XCV [XVII] etistopatum Θ* conuocanter β*
Λ Θ *a j l s*

II (**Prisca**)

Si quis episcopus ordinatus praeesse populo noluerit et ministeria non suscipiens, nec adsentiat pergere in commissam sibi ecclesiam; hunc esse alienum a communione, quousque coactus suscipiat aut postremo disponat de ipso perfecta synodus qui sunt in prouincia episcopi.

XVIII De ordinato episcopo et non suscepto.

Si quis episcopus ordinatus et in parrocia in qua ordinatus est non eat, non suo uitio sed populo uitante

I J *u v w* S P X Y

1. proesse Y 2. **populo** I, *cum Gr* λαοῦ: *om* J S v 4. **commissam** (*Gr* ἐγχειρισθεῖσαν) J S v: coniunctam I; *fortasse legendum* iniunctam 5. a communionem P 6. **coactus** I, *cum Gr* ἀναγκασθείς: correptus J S correctus v **aut**: ut X Y 7. **de ipso** (*Gr* περὶ αὐτοῦ): de ipsas I de ipsa S* 8. episcopos J

XVIII: XVII Y

1. **in parrocia in qua** (quo I) I v: in parrociam in qua J S; *Gr* εἰς παροικίαν . . . εἰς ἥν 2. **est**: *om* S* **non eat**: moneat X 3. populū P* **uitante**:

I J U S P X Y

XVII 1. epis J episc. P 2. mynisteria I 3. adsenti ad *u v* 4. conmissam J eclesiam J 5. essem *u* commonione Y comunione *u* 6. suspiat *u* 7. perfectas I* 8. prouintia X

XVIII 1. episc. J 2. paroc. P 3. non: nun

III (**Isidori**)

Si quis episcopus suscepta manus inpositione et deputatus populis [praeesse] non suscipiat ministerium sacerdotii, nec consentiat abire in ecclesiam cui fuerat ordinatus: hunc incommunicabilem esse, donec coactus consentiat plebem suscipere sibi commissam aut prouinciae plenaria synodus episcoporum de eo aliquid statuat.

XCVI [XVIII]

Si quis episcopus ordinatus non abierit in parrociam cui est ordinatus, si non suo uitio sed plebis forsitan

F Υ W R D V C T F *f* E O Π Σ Φ Ψ

1. accepta E 2. deputatas **F** 3. **praeesse** *cum Gr* προεστάναι V C T **F Q** Sp: *om* **M** suscipiet Ψ* 4. **abire**: habere R V C haberi E **in**: *om* E 5. **cui** (*Gr* ἐγχειρισθεῖσαν αὐτῷ) V C T **F Q**: in qua **M Sp** fuerit T 6. **esse** *cum Gr* εἶναι ἀκοινώνητον **M**: + debere V C T **F Q** Sp **coactus**: *om* T 8. **sibi commissam M**: sibimet deputatam (depotatam C) V C T **F Q** Sp plenariam R V C **F** 9. **de eo**: deo W* de quo D de eo aliquid de eo *F*

XCVI: XVIII **F Q** Sp XVII C T (V ?). *Canonem praecedenti praemittit* **M** (*sub numero* XCIIII *F* LXLVI R XVII D W XVIII Y)

1. **ordinatus** (*Gr* χειροτονηθείς): *om* R D **abierit**: habuerit D fueri treceptus R abit Ψ* 2. in prouinciam R in parrocia **F** **cui**: cuius C ubi T *tr* ordinatus est Sp 3. **si**: cui E; *om urg-ed* **suo**: *om* T **sed**: *om* R D forsitam R D C **Q**

F Υ R Ψ V C T F *f*

XCV [XVII] 1. si: su O epis F susceptamamnos R 2. inposicione R *f* depotat. *F* C R F populus Υ* E* 4. sacerdocii R consentiam T consenciat R *f* habere V C R haberi E 5. eclesiam C R D hun E* 7. consenciat R *f* pleuem V suscepere R 8. cummissam R prouintiae *F* 9. synhodus C Υ sinodus R eprum C eprm T episrum R

XCVI [XVIII] 1. abieret Π habuerit D habierit F 2. parrochiam *F* W D parochiam Π parociam Ψ paroch. F 3. uicio R *f* forsitam C R D O Π Φ Ψ

IV (Dionysii I)

Si quis episcopus manus inpositionem episcopatus acceperit et praeesse populo constitutus ministerium subire neglexerit, nec adquieuerit ire ad aecclesiam sibi commissam; hunc oportet communione priuari, donec susceperit coactus officium aut certe de eo aliquid integra decreuerit eiusdem prouinciae synodus sacerdotum.

XVIII De his qui promouentur ad episcopatum nec recipiuntur.

Si quis episcopus ordinatus ad paroeciam minime cui est praelatus accesserit, non suo uitio sed quod

M XVIII promouentur *cod*^{2}: prouentur *cod** 2. paroeciam *cod**: parrocchiam *cod*^{2}

III Isidori epitome Ferrandi

[VII] Vt episcopus qui suscepta manus inpositione ministerium recusauerit, exconmunicatus maneat donec consentiat. CONCIL: ANTIOCENO TITL: XVII. si autem uolens a plebe non

C trec [VII] 2. inpositionem *trec* 5. XVII C: XVI *trec* pleue *trec* 6.

Isidori epitome Hispana

XVI Episcopus ordinatus, si noluerit esse episcopus, excummunicetur *donec* coactus consentiat.

XVII Episcopus cum ordinatus fuerit ambulet ad diocesem suam.

U Z *h* XVI U: XV Z 2. excummunicetur donec coactus consentiat *scripsi, collata Isid can* xvii *l* 6: excummunicetur (excomm. Z) coactus consentiat (consentiā U) U Z
¶ *h* deponatur (*cet om*) *h*
XVII U: XVI Z; *canonem om h* 2. ambulit U diocessem U diocē Z

V (Dionysii II)

Si quis episcopus manus inpositionem episcopatus acceperit et praeesse populo constitutus ministerium subire neglexerit, nec adquieuerit ire ad ecclesiam sibi commissam; hunc oportet communione priuari, donec susceperit coactus officium ⌜aut certe de eo aliquid integra decreuerit eiusdem prouinciae synodus sacerdotum. Cr *cap* clxxviiii ¶ *fol* 66 *a* Λ

XCVI [XVIII] De his qui promouentur ad episcopatum⌝ nec recipiuntur. § *fol* 66 *b* Λ

Si quis episcopus ordinatus ad parrociam minime cui est electus accesserit, non suo uitio sed quod Cr *cap* xxxviii

1. quis episcopus: quiscopus Θ 2. episcopatus: episcopi δ* cts (*a** ?) acceperint Θ 3. populo: *om* δ* 4. subire: sibi *a** δ* neglexerit: contempserit *s a* 5. commissa Θ 6. oportere Θ oporteat B* communionem Θ communioni *a* 9. integra decreuerit: decreuerit integra *s* decreuerit (*om* integra) Cr integra decreuit *m* — Λ Θ *a j l m s* B α β δ κ λ Cr-w

XCVI *j*: XVIII *codd cett* ab *m* 1. ad: in *a** 2. parro*chiam* Θ *in ras* (*corr m p*)

1. epis β impositionem *j* B 2. acciperit Λ Θ *a j* B 3. poplo B 4. aquieuerit Θ *a j l s* 5. irac *a* aecclesiam *l* 6. oportit Λ comunione *s* 7. susciperit *a* B 8. offitium *a* aliquit *l* 9. prouintiac *a* 10. sinodus *a*
XCVI [XVIII] 1. epis β 2. parochiam *a* paroe-

II (**Prisca**)

aut pro alia culpa non ex eo facta; hunc autem habere dignitatem et ministerium solum quod causa non uideatur habere in rebus ipsius ecclesiae in qua ordinatur. sed expectare eum oportet quousque prouinciae synodus de eo quae uidentur ordinent.

XVIIII De ordinatione episcoporum.

Episcopum non ordinari absque synodo uel praesentia metropolitani prouinciae, quia ipso praesente melius, et cum eodem omnes qui sunt

I J *u v w* S P X Y

in tant P   4. ex I, *cum Gr* ἐξ αὐτοῦ: ab J **S v**   facti Y   5. **habere** I, *cum Gr* τοῦτον μετέχειν: *praem* censemus J **S v**   7. **rebus ipsius** I: *tr* ipsius rebus J **S v**   8. **ordinatur** I (*Gr* συνάγοιτο): est ordinatus J **S v**   **expectare** I **S v**: spectare J P X Y; *cf can* xii *ll* 9 14 *supra*   9. **oportet** I: oportere J **S v**; *om Gr*   10. **quae uidentur** I (*Gr* τὸ παριστάμενον): quae eis uidentur (uidetur Y *w*) J **S v**, *cf can* xiiii *l* 14 *supra*

XVIIII: XVIII Y   **De ordinatione episcoporum** I: De ordinandis episcopis J **S v**

2. praesentiam I *v*   metropolitano P*   3. **quia**: qua X   4. cum de eodem S

I J *u* S P X Y

P   uicio P   5. dignitat P   8. exspectare S *u v w* spectare J P X Y   10. que X   ordin *w*

XVIIII 2. metropolytani I   3. praesent P   pre-

III (**Isidori**)

contradictione; hic honorem susceptum retinere debebit et sacerdotio fungi, ita ut nihil molestiae adferat ecclesiae illi in qua fuerat constitutus. expectare autem eum oportet prouinciae plenariam synodum, donec de eo quod conpetit statuatur.

XCVII [XVIIII]

Episcopum non ordinandum praeter concilium et praesentiam metropolitani prouinciae, cui melius erit

4. contradictioni R D   **hic**: his **F** hoc E   *tr* retinere debebit susceptum **F**   5. **retinere**: + non E   debet R debuit C   sacerdotium C **F** sacerdos **Q**   6. **fungi ita ut**: fungit aut **F**   7. **fuerat M Sp**: est V C T **F Q**   8. **autem**: *om* D   9. **plenariam** *f* W R T **F Sp** Σ: plenarium ϒ V C **Q** (−Σ) plenarum D   sinodo R   10. **de eo**: do (*sc* deo) V de eum **F**   conpetet T   *f* ϒ W R D V C T F *f* E O Π Σ Φ Ψ

XCVII: XCVI *f* LXLVII R XVIIII D W **F Q Sp** XX ϒ XVIII C T (V?). *Tit praem* De non ordinando episcopo sine metropolitanum (metrplinu F) **F**

1. Episcoporum D O, *c initia canonum* xxii xxiii xxv   **non**: *om* D   **praeter ... praesentiam**: sine proconsilio et prescientia E   2. **concilium** (*Gr* συνόδου): consilium *f* ϒ R F Φ[3] Sp-ed   praesentia ϒ **Q** (−Σ)   **metropolitani** (*Gr* τοῦ ἐν τῇ μητροπόλει) **M Sp**, *cf* xvi 9: metropolitanae V C T **F Q** (−Σ) episcopi metropolitanae Σ   3. **prouinciae**: episcopi **Sp**

4. contradictioni D R   honore *f*   5. retenere C R   sacerdocio R   6. fugi R   afferat *f*   7. eclesiae C R D   8. contitutus V constitus O   exceptare T   9. oportit C *f*   prouintiae *f*   synhodum C ϒ sinod. R   10. conpetet T competit D Π   *f* ϒ R Ψ V C T F *f*

XCVII [XVIIII] 2. praesenciam R (*f*)   3 *et*

IV (**Dionysii** I)

cum aut populus uitet aut propter aliam causam non tamen eius uitio perpetratam; hic et honoris sit et ministerii particeps, dummodo nihil molestus aecclesiae rebus existat ubi ministrare cognoscitur. quem etiam obseruare conueniet quicquid synodus perfecta prouinciae, quod uisum fuerit iudicando, decreuerit.

XVIIII De episcopalibus in prouinciis ordinationibus.

Episcop*us* praeter synodum et praesentiam metropolitani nullatenus ordinetur. hoc autem modis omnibus coram posito, melius qui-

M 5. aliam: *om cod**, *add in marg cod*[2]
XVIIII 1. Episcopi *cod*

III Isidori epitome Ferrandi

suscipitur, ad plenariam synodum saluo suo honore sustinere debebit. CONCIL: ANTIOCENO TITL: XVIII

C *trec* suscipetur C plenarium *trec* 8. CONCILIVM ANTHIOCENO TITVLVM *trec*

Isidori epitome Hispana

XVIII Episcopus *si* sine metropolitano

U Z XVIII U: XVII Z; *canonem om h* 1. si sine *scripsi*: sine U Z metropolitano U:

V (**Dionysii** II)

cum aut populus uitet aut propter aliam causam non tamen eius uitio perpetratam; hic et honoris sit et ministerii particeps, dummodo nihil molestus ecclesiae rebus existat ubi ministrare cognoscitur. quem etiam obseruare conueniet quidquid synodus perfecta prouinciae, quod uisum fuerit iudicando, decreuerit.

XCVII [XVIIII] De episcopalibus in prouinciis ordinationibus. Cr *cap* i

Episcopus praeter synodum et praesentiam metropolitani nullatenus ordinetur. hoc autem modis omnibus coram posito, melius qui-

Λ Θ *a j l m s* B α β δ κ λ Cr-w
4. uetet Cr-w 5. aliquam *a* (δ* ?) 6. perpetratum Θ et 1°: etiam ? B*; *om a** honori *m* 7. ministerium *a* participes *j** nihil molestus: *om a** 8. obsistat *m* 10. conseruare *a* Cr 11. perfectae *j*[2] prouincia Θ *a* quid *j m* XCVII *j*: XVIIII *codd cett* *tr* ordinationibus in prouinciis B 1. praeter: praesbyter λ* et: *om* Θ 2. presentia Θ *a* 3. aut autem Θ 4. coram: *praem* q *j**

Λ Θ *a j l s*
ciam *j* parrochiam Θ B *l s* 7. nil β λ 8. aecclesiae *l* ribus Λ* exsistat *a j* 10. quicquid *a j*[2] *l* B sinodus *a* 11. prouinl. *a* XCVII [XVIIII] *tit et* 6. prouint. *a* 1. sinodum *a* 2. nullatinus Λ B* 7.

II (Prisca)

can XVIIII intra prouincia episcopi, quos etiam oportet per epistulam metropolitanum postulare : et si occurrerint omnes, melius ; si autem minime hoc, tantum plures esse praesentes oportet et alii per litteras suas consentientes, et sic cum [consensum] plurimorum siue praesentiae siue electione fieri oportere ordinationem. si autem aliter extra quae ordinata sunt fiant, non ualere ordinationem : si autem secundum ordinatum canonem fiant et contradicant aliqui per propria[m] intentione[m] obtinere multorum electionem, omnino non ualeant.

I J *u v w* S P X Y

6. metropolitanam S metropolitano P* metropolitani P² 7. **occurrerint omnes** I, *cum Gr* ἀπαντοῖεν οἱ πάντες : *tr* omnes occurrerint J S v 10. **oportet** (*Gr* δεῖ) J S v : *om* I 11. **sic cum** : si cum I *u** **cum consensum plurimorum** I *u* : cum consensu plurimorum J S *vw*; *sed nescio an omittendum* consensum, *ut legatur* cum plurimorum siue praesentia siue electione *cum Gr* μετὰ τῆς τῶν πλειόνων ἤτοι παρουσίας ἢ ψήφου 12. praesentia Y praesentium *w* 13. electionem S 14. **aliter** J S v, *cum Gr* ἄλλως : *om* I ex*tra X *in ras* 15. fiat *v* 16. canone *u* 17. **contradicant aliqui** I, *cum Gr* ἀντιλέγοιεν δέ τινες : *tr* aliqui contradicant J S v **per propriam intentionem** J S v : per propria intentione I, *fortasse recte* 18. **obtinere . . . electionem** : *om per homoeoteleuton* P 19. electione S

I J *u* S P X Y

sentemmelius *u v* 6. epistolam I *u v* epistalam Y 7. occurrerent *u v* 10. literas P *u* constientes Y* 15. uale *u* 18. optinere S X Y optine *v* 20. ueleant ? P*

III (Isidori)

si ex omni prouincia congregentur episcopi : quod si fieri non potest, hii qui adesse non possunt propriis litteris consensum suum de ipso designent, et tunc demum post plurimorum siue praesentiam siue per litteras sententiam consonam ordinetur. quod si aliter quam statuta sunt fiat, nihil ualere huiusmodi ordinationem : si uero etiam secundum definitas regulas ordinatio celebretur, contradicant autem aliqui propter proprias et domesticas simultates, his contemtis sententia [de eo] optineat plurimorum.

ϝ Υ W R D V C T F ∫ E O Π Σ Φ Ψ

4. prouinciae (*e l* 3) D 6. hi W² Sp-ed proprias R 7. **suum** : *om* C ipsis E epo C 8. designet Ψ* consignent E et : *om* C **tunc** : hunc ϝ Υ tum R D 9. primorum F* praesentia Υ W T **F** 10. **per** : *om* C sentenciam consonamque R sententia consona T E 11. ordinentur Π* **quod si . . . ualere** (*l* 12) : *in ras* ϝ, *sed m p* **quam statuta** : constituta D 12. **fiat M Q Sp** (*Gr* γίγνοιτο) : fiant V C T **F** de huiusmodi E 13. ordinatione **F** 15. celebratur C **F** E **contradicant** (*Gr* ἀντιλέγοιεν) : contradicunt T contradicat R **F** aliquid Π 17. contentis R T E contempti V contemptus ∫ sententiae F sententia sua C sententia consona Σ **de eo** W R D V C **Q Sp** : adeo T **F**; *om cum Gr* ϝ Υ 18. **optineat** : ut teneant C *tr* pluremorum opteneat R plurimorum obueniat D

ϝ Υ R Ψ V C T F ∫

4. prouint. ϝ 5. fierit Ψ post R potet Ψ 8. desingnent ? W* 9. plurimurum R praesenciam R 10. sentenciam R ∫ 13. ordinacionem R hordinationem Ψ 14. regolas C R ordenatio ϝ ordinacio R 15. caelebretur ϝ Υ Π T caelebractur R 17. contempt. V D F ∫ Π Ψ contentis R T E sentencia R ∫ 18. opteneat ϝ R obtineat Υ T F obteneat ∫ pluremorum R

IV (Dionysii I)

dem est ut omnes simul adsint eiusdem prouinciae sacerdotes, quos metropolitanus epistulis aduocare debebit: et si quidem omnes occurrerint, optimae; quod si hoc difficile fuerit, saltim plures adesse omnimodo conuenit, aut certe scribtis eiusdem sententiae conprobari, et ita sub plurimorum uel praesentia uel decreto ordinatio caelebretur. quod si secus contra definita factum fuerit, nullas ordinatio uires habeat: si uero iuxta definitam regulam fiat et nonnulli pro contentione propria contradicant, optineat sententia plurimorum.

M 16. nullus *cod**

III Isidori epitome Ferrandi

[IIII] Vt episcopus a tribus ordinetur, consentientibus aliis per scripta, cum confirmatione metropolitani uel primatis. CONCIL: NICENO TITL: IIII, ITEM TITL: VI. CONCIL: ANTIOCENO TITL: XVIIII. CONCIL: LAODIC: TITL: XII. [*reliquos titulos omisi*]

C *trec* [IIII] 1. a: *om trec* 4. CONCILIVM *trec* 6. ANTIOCENVM C 7. LAPDIC̄ C LAOD̄ *trec*

Isidori epitome Hispana

et reliquorum omnium episcoporum presentia, uel epistolas eorum, ordinatus fuerit, deponatur.

U Z metropolitani Z 2. relicorum Z 3. presentia *scripsi*: sine presentia (*fortasse recte*) U in presentia Z 4. deponato (*cf can* v *p* 251) *ut uid* U

V (Dionysii II)

dem est ut omnes simul adsint *can* XVIIII
eiusdem prouinciae sacerdotes, quos metropolitanus epistulis aduocare debebit: et si quidem omnes occurrerint, optime; ⌜quod si hoc difficile ¶ *fol* 66 *b* Λ
fuerit, saltim plures adesse omnimodo conuenit, aut certe scriptis eiusdem sententiae conprobari, et ita sub plurimorum uel praesent⌝ia uel § *fol* 67 *a* Λ
decreto ordinatio celebretur. quod si secus contra definita factum fuerit, nullas ordinatio uires habeat: si uero iuxta definitam regulam fiat et nonnulli pro contentione propria contradicant, optineat sententia plurimorum.

5. est: *om* Θ 7. epistulis (*Gr* δι' ἐπιστολῆς) Λ Θ *a* j l m* B* *a**: episcopus *a*[2] *s* B[2] H (– *a**) Cr 8. occurrerit *l** occurrerunt B* 10. plurimos *a* α δ omnimodis B* *uel 2* 12. sententiam B 14. quod si secus: quo secus *ut uid* Λ 15. definitam *a* δ* 16. nulla Θ habeat: *om l* 18. et: ut Θ pro contemptione *m* 19. sententiam Λ — Λ Θ *a j l m s* B α β δ κ λ Cr-w

epistolis *a* B 9. optimae *a* 10. saltem Θ B *j*[1] *s* 12. conproba *l* 14. caelebretur *a* 15. diffinita B 17. iuxtam Λ* diffinitam B 19. opteneat Λ obtineat *a* sentia ? Θ* — Λ Θ *a j l s*

II (Prisca)

XX Vt secundo in anno synodus fiat.

Propter ecclesiasticas necessitates et quaerellarum perfinitiones optime habere placuit sancta synodus, ut per singulas prouincias episcoporum fieri concilia secundo in anno; semel post tertiam ebdomadam festiuitatis paschae, ut quarta ebdomada pentecosten celebrari synodum, et commemorare metropolitanos prouinciarum [episcopos];

I J *u v w* S P X Y — XX : XVIIII Y   fiant X *w* (*cf* I *in indice titulorum, p* 224 *supra*)

1. eclesias necessitates et quaerellam (*e mutilo fortasse exemplari*) J   3. **habere** I *u w*, *cum Gr* καλῶς ἔχειν : haberi J **S** *v*   sc̄e *u*   synodo Y   4. **singulas** : + epistulas J   5. secundum *u v*   6. **semel** I, *cum Gr* : + congregari (-ati S*) J **S v**   **post** I Y, *cum Gr* μετὰ τὴν τρίτην : in P; *om* J S X **v**   ebdomadam I Y : ebdomadem J **S** (– Y) ebdomada *u* ebdomade *v w*   7. **quarta ebdomada pentecosten** I, *cum Gr* τῇ τετάρτῃ ἑβδομάδι τῆς πεντηκοστῆς : in pentecosten **S** *w* in pentecoste J *u*   8. **celebrari synodum** I, *cum Gr* ἐπιτελεῖσθαι τὴν σύνοδον : celebrari synodus possit (posit Y) J **S v**   9. commorare *u*   metropolitanus Y **v**   10. **prouinciarum episcopos** J **S v** : prouinciarum (*tantum*) I ; *Gr* τοὺς ἐπαρχιώτας

I J *u* S P X Y — XX 1. eccles. J aecclesiasticas Y   2. querellarum I   perfiniciones P   obtimae I oblime P opteme Y   6. aebdomadam I   7. aebdomada I   8. caelebrari I S clelebrari P celebrare Y   10. episcc. J cps S *v* episc P *u*

III (Isidori)

XCVIII [XX]

Propter ecclesiasticas curas et quae exsistunt controuersias dissoluendas sufficere uisum est bis in anno per singulas prouincias episcoporum concilium fieri, primo quidem post tertiam ebdomadam paschalis festiuitatis, ita ut in quarta ebdomada quae consequitur (id est mediae) pentecostes concilium conpleatur: admoneant autem prouinciales episcopos hii qui in amplioribus id est qui in metropolitanis ciuitatibus degunt.

ϝ Υ W R D V C T F *f* E O Π Σ Φ Ψ — XCVIII : XCVII ϝ LXLVIIII R XX D W **Q** **Sp** Υ* (*per incuriam ut uid*) XXI Υ^2 XVIIII C (V ?); *canonem praecedenti coniungunt* T **F**

1. **Propter . . . dissoluendas** : *has uoces canoni praecedenti subiungit* C   **curas** : causas **Sp**   2. existant D*   3. **in anno M** T **Sp** Σ : in annum V C **F Q** (– Σ)   4. **per singulas prouincias** (*Gr* καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν) V C T **F Q Sp** : *tr* per prouincias singulas (singulorum D) **M**   5. concilio E concilia Φ^3 **primo** Υ W : prima ϝ primum R D semel (*cum Gr* ἅπαξ) V C T **F Q Sp**   6. **paschalis . . . ebdomada** : *om per homoeoteleuton* T   7. quarta ebdomadam R **F** (*et archetypus codicis T, uide ad l* 6, ?)   8. media pentecosten (-te Sp-ed) **Sp** medio penticostes C die penticostis R   9. admoneat O adomneat R   10. epi C   11. hi W^2 D C Π Σ Ψ^2 Sp-ed   **qui** 2° : *om* T   12. metropolitanas F^2 *f* metrpls F*   de-

ϝ Υ R Ψ V C T F *f* — XCVIII [XX] 1. eclesiasticas C D   2. existunt V R D ϝ Υ Π   3. suffecire T   uis V bes T*   4. singolas R   prouintias ϝ   eporm T   6. terciam R *f*   ebdomatam D R   pascales V pascalis C   7. festibitates V festiuitates **F** festiuetates R festiuitas E   ebd̄ D Π   8. penticostes C penticostis R D Σ   9. conchil. W*   compleatur C D   10. prouintiales ϝ prouincialis C R *f* prouinciles F*   epi C epis **F** eps R   11. qui in 1° : quin R   12. metrpls F

IV (Dionysii I)

XX De synodis quae debent ab episcopis, suis temporibus, in prouincia caelebrari.

Propter utilitates aecclesiasticas et absolutiones earum rerum quae dubietatem controuersiamque recipiunt, optime placuit ut per singulas quasque prouincias bis in anno episcoporum concilia caelebrentur: semel quidem post tertiam septimanam festi paschalis, ita ut quarta septimana pentecostes conueniat synodus, metropolitano prouinciales episcopos ammonente; secunda uero

M

III Isidori epitome Ferrandi

[CXLIII] Vt bis in annum per singulas prouincias concilia fiant. CONCIL: NICENO TITL: V. CONCIL: ANTIOCINO TITL: XX. CONCIL: CARTHAGINENSI TITL: III

C *trec* [CXLIII] 1. in anno *trec* 3. NICEÑ C ANTIOCĪ C 4. CONCILIVM *trec* CARTHAG C

Isidori epitome Hispana

XVIIII Duas uices in anno concilium

U Z XVIIII U: XVIII Z; *canonem om h* 1. concilium: concilius U Z 2.

V (Dionysii II)

XCVIII [XX] De synodis quae debent ab episcopis, suis temporibus, in prouincia celebrari.

Propter utilitates ecclesiasticas et absolutiones earum rerum quae dubitationem controuersiamque recipiunt, optime placuit ut per singulas quasque prouincias bis in anno episcoporum concilia celebrentur: semel quidem post tertiam septimanam festi paschalis, ita ut quarta septimana pentecostes conueniat synodus, metropolitano prouinciales episcopos admonente; secunda uero Cr *cap* xxxviiii

Λ Θ *a j l m s* B *α β δ κ λ* Cr-w

XCVIII *j*: XX *codd cett* sinodo *a* δ* debentur Θ debeant *a s* B δ* ad episcopis *a** prouinciam Λ prouintiis *a* celebrare *a α* δ 1. utilitates ecclesiae δ ecclesiasticas utilitates **Cr** 2. et: ut Cr-w **absolutiones**: ad solutiones κ λ (δ*?) 3. controuersiam (*om* que) *a** recipiant Λ* Cr-w 8. festiuitatis Θ festa *a* 9. pentecosten *s* B *β* δ* (+ * * * B) conuenit κ* conueniet κ² 11. admonentes *a** δ* admonentem *m* secundo Θ Cr-w

Λ Θ *a j l s*

XCVIII [XX] *tit et* 10, 12, 17. sinod. *a* brouincia Θ prouint. (*et* 5 *et* 10) *a* caelebrare *a* 1. proptes Θ utilitatis Λ* aecclesiasticas *l* 4. obtimae *a* sengulas Λ* 6. caelebrentur *a j* 7. postertiam Θ *j* septimauanam *m* 9. pentechosthes *j* 10. prouincialis Λ 11. episcopus Λ eps Θ *m* ammonent. *a j l s* saecunda *l*

II (Prisca)

can XX secundam autem synodum idus octobres, quae est decima yperberethei. et in eas synodos praesbyteros supplicare et diacones et omnes qui laesi sunt, et a synodo iudicatum mereri. et numquam liceat aliquibus inter semet ipsos synodum facere absque eos qui creditas habent metropolitanas ciuitates.

III (Isidori)

secundum uero concilium idibus octobribus habeatur,. qui dies aput graecos yperberetei mensis decimus inuenitur. in ipsis autem conciliis et presbyteros et diacones praesentes esse oportet et omnes quotquot se laesos existimant, et synodicam expectare sententiam. nec liceat aliquibus aput semet ipsos concilia praeter metropolitanorum episcoporum conscientia facere, quibus de omnibus causis constat permissum esse iudicium.

I J *u v w* S P X Y

11. **secundam** I Y, *uide ad can* x *l* 4: secundum (secudum P) J S (– Y) v **autem**: aut *u*; *om w* synodus I 12. **octobres** P X: octobr J octobris I S Y v **yperberethei**: + id est iuxta macedonus mensis octuber (*in ras et manu non prima, sed in textu*) X 13. **in eas synodos** *scripsi cum Gr* ἐν αὐταῖς ταύταις ταῖς συνόδοις: in ea synodo I Y in ea synodus J S (– Y) *w* in ea synodos *u v* **praesbyteros** I Y *w*, *cum Gr* πρεσβυτέρους: praebb· J praesbyteri S (– Y) *u* 14. **qui laesi sunt** I, *cum Gr* τοὺς ἠδικῆσθαι νομίζοντας: qui sunt in canone (cane *u*) J S (– Y) v qui lessi sunt in canone Y 15. a synodum iudicato I 17. ipsosynodum J 18. absque eis Y[2] **qui creditas habent** I, *cum Gr* τῶν πεπιστευμένων: qui certas habent J S qui certas habet v

F Υ W R D V C T F *f* E O Π Σ Φ Ψ

gunt: ducunt D 13. uerum R **idibus**: diebus *f* D iduum T in id(ibus) E 14. octobrium T octobris **F** Σ Ψ[2] E **qui**: quae T 15. mensibus **F** *tr* inuenitur decimus **F** 16. uenitur D* **in**: *om* T consiliis T 17. presbi C prsbis **F** (*antiquis compendiis*, prbb *uel similibus, perperam resolutis*) **diacones** (-nis C) W V C: diac **M** (– W) diacs **F** diaconos T Q Sp praesentes se E 18. **quotquot**: qui T 19. **se laesos**: electos E existiment E **et**: *om* R C T synodica T synodalem D 20. **nec**: ne W* 21. apud semet ipsis C apud se ipsos Ψ **concilia**: *om* *f* Υ W; concilia praeter concilia T 22. **praeter . . . conscientia** C T: praeter . . . conscientiam V **F** Σ praeter . . . conscientiae Q (– Σ) sine . . . conscientia **M** Sp-ed sine . . . conscientiam **E**. *Gr* ἄνευ 24. praemissum T

I J *u* S P X Y

11. id S idos P 12. octubris I *u* octobris S Y octobr J sperborei I ·yperethei· (*lineola supra ducta peregrinum esse uocabulum significat, cf L. Traube* Nomina Sacra *pp* 46–48) J yperberethei P X perberethei Y 13. praebb· J prsbi S praesbytri P praesbiteri X psbyteros Y 14. diacc· J 15. lessi Y iucatum *w* 16. licead *u* 17. se meipsos *u* 18. abque *u*: *uidetur codex u hic fidelissime ab exemplari mutilo describi, cf notulas praecedentes et notulas superiores ad l* 14 *et can* xxi *l* 3

f Υ R Ψ V C T F *f*

13 (*et* 16). conchil. W* id F *f* E idub(us) R 14. octobrebus C R octubribus Π Ψ (E) octobrs F octb D 14 *et* 21. apud *omnes, exceptis* V *f* 15. grecos V D F Υ grecus *f* yperbereth *f* Υ W biperberit hii R biberit hii D yperberetes T yperetei *f* hiperberiti E dicimus D 17. presbi C prsbis F prsbris *f* prbos *f* D T pbrs R psbyteros Π praesbyteros Ψ W diaconis C diac *f* D R diacs F *f* diacos T 18. oportit C om̄ *f* quodquod V R D *f* quodquot F 19. sae R* lesos V D laesus C R lesus F *f* exsistimant R estimant F synhodicam C Υ sinodicam R 20. sentenciam R *f* leceat R 21. apud, *uide ad l* 14 22. eprm T episporum R 23. consiencia R facire C T

IV (**Dionysii I**)

synodus fiat idus octobris, id est quintodecimo die mensis octubris quem hiperbereteon greci cognominant. in ipsis autem conciliis adsint praesbiteri diaconi et omnes qui se laesos exsistimant, et synodi experiantur examen. nullis uero liceat apud se caelebrare concilia, praeter eos quibus metropolitana iura uidentur esse commissa.

M XX 14. **quem** : q : · m *cod, quod compendium aut raro aut numquam uidi* 17. **se** : sae *cod** (*fortasse* sae lesos *cod**, se laesos *cod²*)

III **Isidori epitome Hispana**

fiat, et presbyteri et diaconi ambulent: episcopi non faciant concilium sine metropolitano.

U Z prbi U Z diacōi U 3. **ambulent** Z: ambulit U **episcopi**: epis Z eps U faciat U

V (**Dionysii II**)

synodus fiat idibus octobribus, id est quintodecimo die mensis octobris quem hyperbereteon ⌜graeci cognominant. in ipsis autem conciliis adsint presbyteri et diaconi et omnes qui se laesos existimant, et synodi experiantur examen. nullis⌝ uero liceat apud se celebrare co⌜ncilia, prae⌝ter eos quibus metropolitana iura uide⌜ntur⌝ esse commissa. *can* XX ¶ *fol* 67 *a* Λ § *fol* 67 *b* Λ

12. **idibus** Λ Θ *j l m s* B **Cr**: idus **H** id̄ *a* octobribus Λ Θ *j²* *s* B *a** κ λ: octobris *a j** *l* a² β δ **Cr** octub̄ *m* 13. quintadecima Θ xv Λ δ vdecimo *m* **mensis**: *om* β* 15. in ipsi *l** 16. presbyteris et diaconis *m** et 2°: *om* Θ 17. lesos (+ se *m p*) * * * * estimant *in ras* B **synodi experiantur examen**: synodo experiantur **Cr** 18. examine κ λ 20. metropolitani Θ metropolitano *m* 21. uidetur *a** commissam β* Λ Θ *a j l m s* B *a* β δ κ λ Cr-w

13. ortubris Θ octb *m* octubris B β Cr-w 14. iperuereteon Θ hyperbetreeon *j** hyperbereeon *j²* hiperbereteon *l* hyperberethon *a* hyperberetheon β κ λ hyperbereton δ hipperberethon *a* greci Θ *l* B 16. pbri *a l* prbri *j* prbi B diac *l* 17. lesos Θ *a j* exaestimant *a* estimant *l** B* extimant *l²* sinodi *l* 19. aput Θ caelebrare *a* 21. conmissa Θ Λ Θ *a j l s*

II (Prisca)

XXI Vt nullus episcoporum de propriam migret ecclesiam.

Et ut episcopu*s* a parrocia in aliam parrociam transeat neque per uoluntatem suam, neque a populis uim passum, neque ab episcopis coactum : permanere autem eum in qua ordinatus est a Deo in principio ecclesiam et non e*a*m transire, sicut iam dudum [de hoc] prolatum terminum est.

I J *u v w* S P X Y

XXI : XX Y propria migret ecclesiam I X propria migrat ecclesia Y **1. Et** : *om* v **ut episcopus . . . transeat** *scripsi* : ut episcopum . . . transeat (*ex archetypo, ut conicio* episc) I ut episcopo (eps *u et ? w**) non liceat . . . transire J **S** v. *Gr* ἐπίσκοπον . . . μὴ μεθίστασθαι a parrociam P Y* 2. per uoluntates suam I 3. **neque . . . passum** : neapolis uim passum *u* neque per populis cum passim *w* 4. **passum** : *om* I*, *add sup lin m 2* **ab episcopis** I, *cum Gr* ὑπὸ ἐπισκόπων : ab aliquibus episcopis J **S** v 5. **eum** I : + permanere (*iterum*) J, + oportere (*contra Gr*) **S** v **in qua** (quo X) . . . **ecclesiam** (-iae Y) *codd* : *Gr* εἰς ἣν . . . ἐκκλησίαν 7. **eam transire** *scripsi* (*malis fortasse* ab eam), *cum Gr* μεθίστασθαι αὐτῆς : eum transire *codd* 8. **sicut . . . terminum est** *codd* : *legendum suspicor* secundum . . . terminum (*sine* est) *cum Gr* κατὰ τὸν . . . ὅρον **iam dudum** : *om* X **de hoc** (*Gr* περὶ τούτου) I : *om* J **S** v **prolatum terminum** I, *cum Gr* ἐξενεχθέντα ὅρον : *tr* terminum (*om* terminum X) prolatum (prolatum *in ras* S probatum *u v* proratum *w*) J **S** v

I J *u* S P X Y

XXI eclesiam J 1. apparroc. Y* 2. parociam P 3. uoluntat P 4. episc Y 7. eclesiam J aeccles. Y

III (Isidori)

XCVIIII [XXI]

Episcopum de diocesi altera ad alteram diocesem non debere transire, neque si se ipsum ingesserit neque si a populis fuerit uiolenter adtractus neque si etiam hoc ei ab episcopis suadatur : manere autem eum [debere] in ecclesiam Dei quam ab initio sortitus est et non ab ea alio demigrare, secundum regulam super hoc olim a patribus constitutam.

f Υ W R D V C T F *f* E O Π Σ Φ Ψ

XCVIIII : XCVIII *f* C R XXI D W **Q** **Sp** Υ* XXII Υ^{2} XX C **F** (V ?) XVIIII T 1. Eps Υ Episcoporum V **de diocesi altera ad alteram diocesem** *f* Υ W (*Gr* ἀπὸ παροικίας ἑτέρας εἰς ἑτέραν) : de diocese ad alteram diocesem R D de (*om* de C*) diocisi ad diocisem C de diocesi ad diocesim (*om* ad diocesim Ψ*) alteram V T **F Q Sp** 2. deberet E Π 3. ingresserit R* D 5. adtractatus E **neque M Sp** : nec V C T **F Q** *tr* hoc etiam **Q** **ei** : est T eis **F** 6. episcopo *f* **suadatur** V C **F Q** : suadetur Υ Ψ^{2} suadentur R suadeatur *f* W D T **Sp** 7. **debere M** (– D) **Sp** : *tr post* Dei D V C T **F Q** ; *sed fortasse omittendum cum Gr* μένειν **in ecclesiam dei** R V T (*Gr* εἰς ἣν . . . ἐκκλησίαν) : in ecclesia dei *f* Υ W D C **F Q Sp** 8. ab initium C 9. ab eo *f** (*corr m p*) **alio** : ad aliam R alibi C T **Sp** emigrare T 10. **super hoc** : *om* T **olim** : *om* Υ* 11. **constitutam** (*Gr* ἐξενεχθέντα ὅρον) R D W^{2} V **Q Sp** : constituta *f* Υ W* C T constitutum **F**

f Υ R Ψ V C T F *f*

XCVIIII [XXI] 1. eps Υ diocisi C F diocise R diocese D ad : a F* 2. diocaesim *f* diocisem C R diocesin T diocesim Υ Ψ W debe O tansire Ψ 3. ingresserit D R* 5. attractus C eciam R ab* R 6. monere F 7. eum : cum F ecles. C R D dei C 8. inicio R F *f* 9. demegrare C R dimigrare D 10. regolam C R olym D

IV (**Dionysii** I)

XXI Vt nullo modo de parrocia ad aliam parrociam episcop*us* transeat.

Episcopus ab alia paroecia nequaquam migret ad aliam, nec sponte sua prorsus insiliens nec ui coact*us* a populis nec ab episcopis necessitate conpulsus; maneat autem in aecclesia quam primitus a Deo sortitus *est* nec inde transmigret, secundum pristinum de hac re iam terminum constitutum.

M XXI episcopo *cod* 1. paroeciā *cod** parroechiā *cod*[2] 2. megret *cod** 3. coactos *cod* 7. **est** *suppleui cum Dion* II : *om cod*

V (**Dionysii** II)

XCVIIII [XXI] Vt nullo modo de parrocia ad aliam parrociam episcopus transeat.

Episcopus ab alia parrocia nequaquam migret ad aliam, nec sponte sua prorsus insiliens nec ui coactus a populis nec ab episcopis necessitate conpulsus; maneat autem in ecclesia quam primitus a Deo sortitus est nec inde transmigret, secundum pristinum de hac re terminum constitutum. **Cr** *cap* XVI

Λ Θ *a j l m s* B *α β δ κ λ* Cr-w

XCVIIII *j* : XXI *codd cett* **de parrocia** : de parochiam *m* ; *om a* episcops *κ* episcopos *κ*[2] 1. ab alii parrochia Θ 2. migrat *a** (*sed corr m p*) 3. in**s*iliens B ui : uim *j** ; *om* Θ 5. in ecclesiam *m** *κ λ* 6. primatus Λ* **a deo** : *dō* (*om* a) *in ras* Θ, *sed ut uid m p*, a domino Cr-ed sortita *s* 7. **transmigret** : transiens migret *s a** 8. **de hac re** : degere Θ **terminum** : *praem* iam *a*, *cum Dion* I

III **Isidori epitome Ferrandi**

[XVIII] Vt episcopi uel clereci de ciuitate ad ciuitatem non transeant neque de prouincia ad prouinciam. CONCIL: NICENO TIT: XI. CONCIL: SERDICENSI TITL: II, ITEM III. CONCIL: ANTIOCENO TITL: III, ITEM XXI. CONCIL: CONSTANTINOPOLITANO TITL: II, ITEM III

C *trec* [XVIII] 4. CONCILIVM *trec* 5. III : *om trec* 6. ANTIOCENVM C ANTHIOCENO (*et sic fere semper*) *trec* 7. ITEM : + TIT : *trec* CONCILIVM *trec* 8. ITEM : + TIT : *trec*

Isidori epitome Hispana

XX Episcopus, quamuis a populo coactus, non uadat in aliam diocesem.

U Z XX U : XVIIII Z; *canonem om h* 2. uada (*cf can* X *p* 267) U in alia diocessem U

Λ Θ *a j l s*

XCVIIII [XXI] *tit et* 1. parochia *ter a* paroec. *ter j* parroch. *ter* Θ *l s* B 3. insilens *a** 4. poplis B 5. compulsus *s* ecclsia Θ aecclesia *l* 8. ac *a*

II (**Prisca**)

XXII De his qui ordinantur ab †aliorum parrociis† episcopis.

Episcopum non subintrare alienam ciuitatem quae non ei subiacet neque in locis qui ad eum non pertinent, neque ad ordinationem alicuius neque consecrare praesbyterum uel diaconem in locis alieni episcopi; nisi forte postulatus cum consensu proprii episcopi. si quis autem hoc temptauerit, infirmum esse manus

I J *u v w* S P X Y

XXII : XXI Y De hiis Y **ab aliorum parrociis** (parrocias S *w*) **episcopis** *codd*: *legendum suspicor* ab episcopis [in] aliorum parrociis

1. **Episcopum**: Episcopis *v*; *om w* intrare S* 2. quem *u* eis subiacet I *w* subiaceat S *u* 3. pertinet *u* 4. **ad**: *om u* 6. **diaconem** I: diac· J *u* diaconum S P X *w* diconum Y **alieni episcopi** I, *cum Gr* ἑτέρῳ ἐπισκόπῳ ὑποκειμένους: alienorum (aliorum *w*) episcopi v alienorum episcopis J S (–Y) alienorum episcoporum Y 7. consensum (*om* cum) I, *sed Gr* μετὰ γνώμης 9. **infirmum** I (*Gr* ἄκυρον): infirma J S v, *fortasse rectius*

I J *u* S P X Y

XXII parociis P episco Y 1. episc· J eps S episc P episcop̄ X episcopis *v* 2. ciuitat̄ P 3. adm̄ (*sc* a deum) J 5. consecrere S praeb· J praesbiterum I X praesbytrum P 6. diac· J *u* dicon. Y 7. postolatus I

III (**Isidori**)

C [XXII]

Episcopum non debere inruere in alienam ciuitatem quae illi [non] uidetur esse subiecta neque in regionem quae ad eius curam minime dinoscitur pertinere ad aliquem ordinandum, neque presbyteros [aut] diaconos constituere ad alios episcopos pertinentes; nisi forte cum consilio propriae regionis episcopi. quod si quispiam horum aliquid

ϝ Υ W R D V C T F *f* E O Π Σ Φ Ψ

C: XCVIIII ϝ CI R XXII D W Q Sp Υ* XXIII ϝ Υ W R D Υ² XXI C (V ?): *canonem praecedenti coniungunt* T F

1. Episc ϝ Eps Υ Episcopus E Episcoporum Ψ *tr* in alienam (aliam E) inruere Sp **in alienam ciuitatem**: *bis* V 2. aliam Q E *tr* quae illi uidetur ciuitatem Q **quae**: qui E **non uidetur** T Σ, *felici ut puto coniectura* (*Gr* τῇ μὴ ὑποκειμένῃ αὐτῷ): uidetur M V C F Q (–Σ) probatur non Sp 3. subiectam D F Π Φ Sp-ed religionem T 5. dinuscetur R aliquam D* O Π* aliquid Sp **ordinandum**: *om* F 6. presbyterum (prbm D prbr R) R D **aut** (*Gr* ἤ) ϝ Υ W R Sp: uel T F Σ neque C D; *om* V Q (–Σ), *fortasse recte* 7. **diaconos** V C T *f* Q Sp *cum Gr* διακόνους: diac M F, *ubi pluralem numerum scribas codicum* ϝ Υ W F *intellegi uoluisse iure colligas e praecedente* presbyteros; *contra dc* R D *uide ad l* 6 9. **consilio** (*Gr* γνώμης): concilio T; *om* E proprio Σ 10. **quod si quispiam**: ut si qui spem T **aliquid**: *praem* tale (tali E) Sp

ϝ Υ R Ψ V C T F *f*

C [XXII] 1. episc ϝ eps Υ (E) irruere C inrue Ψ 3. nequae R 4. minimae ϝ R 5. dinuscetur R dinuscitur Ψ pertenere C 6. nequae R nec T prbr R prbs ϝ prbos Υ T prbros *f* W prsbos F presbos C praesbyteros Π Ψ 7. diac ϝ Υ D R F diacs C *f* diacos T alius F *f* eps R F *f* epis W* 8. ni hi *f* 10. quispem T orum *f*

IV (Dionysii I)

XXII Vt in altera paroecia clericos alterius paroeciae episcopus nullatenus ordinet.

Episcopus alienam ciuitatem quae non est illi subiecta non adeat nec ad possessionem accedat quae ad eum non pertinet super ordinationem cuiusquam, nec constituat praesbyteros aut diaconos alteri subiectos episcopo; nisi forte cum consilio et uoluntate regionis episcopi. si quis autem tale aliquid facere tempta-

M XXII **paroeciae . . . ordinet**: *iniuria has uoces titulo aufert, canoni praemittit, cod* 1. Epis̄ *cod* 9. **temptauerit . . . ipse** (*l* 11): *om cod**, *add ad calc pag* (*sed* eis *pro* eius) *cod*^{2}; *forsitan conicias has uoces unam in codicis archetypo lineam compleuisse*

III Isidori epitome Ferrandi

[XXVII] Vt episcopus alienum clericum non suscipiat neque ordinet. CONCIL: NICENO TITL: XII. CONCIL: SERDICENSI TITL: XVIIII, ITEM XX. CONCIL: ANTIOCENO TITL: XXII [*reliquos titulos omisi*].

C *trec* [XXVII] 4. SARDICENSI *trec*

Isidori epitome Hispana

XXI Episcopus si in alienam ciuitatem

U Z XXI U: XX Z; *canonem om h* 2.

V (Dionysii II)

C [XXII] Vt in altera parrocia clericos alterius parrociae episcopus nullatenus ordinet.

Episcopus alienam ciuitatem quae non est illi subiecta non adeat nec ad possessionem accedat quae ad eum non pertinet super ordinatione cuiusquam, nec constituat presbyteros ⌈aut diaconos alteri subiectos episcopo; nisi forte cum consilio et uoluntate regionis episcopi. si quis autem tale aliquid facere tempta-

Cr *cap* xxxvii

¶ *fol* 67 *b* Λ

C [XXII] **parrocia . . . parrociae**: prouincia . . . prouinciae Λ **alterius**: *bis j* ordinetur *m* 1. aliena ciuitate Θ 2. subiucta Λ* subiuncta Λ^2 (*sed m p*) audeat Θ adeant Λ* 3. **possessionem**: possessione Θ; + eccl Λ* (*sed deleuit m p*) *tr* non ad eum Θ 4. **ordinatione** Λ *a** *j l s* H (−β* δ*) Cr-ed: ordinationem Θ B* Cr-w (=*Dion* I) ordinationes *a*^{2} β* δ* B^2 5. constituit *a** 6. altero Θ alterius *l* subiacentes Θ subiecto Cr-w* 7. episcopi *j** concilio *s** 8. **episcopi si**: epos *ut uid* Θ* 9. **tale**: *om* δ*

Λ Θ
a j l m s B
α β δ κ λ
Cr-w

C [XXII] atera Θ paroch. *bis a* paroec. *bis j* parroch. *bis* Θ *l s* clericus Θ *j** clrs *m* nullatinus Λ 2. subieta Θ 5. constituas? Θ presbetyros Λ pbros *a l* praesbyteros *j* 6. diconos Θ diacs *m* 8. uolumtate Θ

Λ Θ
a j l s

II (**Prisca**)

inpositio ordinis eius et ipse confusionem a synodo patiatur; quia quod iudicare non potest ordinare non debet.

XXIII Vt nullus episcopus post se successorem eligat.

Episcopum non licere pro se constituere collegam sibi successorem in exitum uitae suae; et si aliquid tale factum fuerit, infirma esse debet ordinatio eius. illud autem, obseruari dispositionem ecclesiasticam in-

I J *u v w* S P X Y

10. ordini S et: *om* S **confusionem** I Y *w*: confusione J **S** (– Y) *u v* **11. a synodo** (*Gr* ὑπὸ τῆς συνόδου): *om* J *v* **patiatur** (*Gr* τυγχάνειν): *om* (*ad finem columnae*) I **11–13. quia . . . debet**: *habet etiam Dion* (I *et* II), *deest tamen in Isid et apud authenticum graecum* **12. iudicare** I, *cf Dion*: uindicare J **S v**

XXIII: XXII Y susceptorem Y **eligat**: liceat S*

Textum interpretationis nostrae, fideliter apud solum cod I *seruatum, recensere et contra episcopos in beneficium cleri deprauare ceteros codices ex additamento patet, quod ter in hoc canone fieri uides, l* 5 electio uel, *l* 8 et maxime electio clericorum, *l* 10 eligere et

1. Episcopum non I, *cum Gr* 'Επίσκοπον μή: Nulli episcoporum J **S v** **pro se** I, *cum Gr* ἀντ' αὐτοῦ: sibi J **S v** restituere I **2. collegam sibi** I, *cum Gr* ἕτερον ἑαυτοῦ (διάδοχον): *om* (*sed habet* sibi *l* 1) J **S v** **5. ordinatio** I, *cum Gr* τὴν κατάστασιν: *praem* electio uel J **S v** illum *u* **6.** dispositione ecclesiastica insti-

I J *u* S P X Y

10. inpossitio Y 11. syno S* 12. no P pote est *u*

XXIII episc̄· J epīsco Y elegat Y 3. uit̄ P 5. illut S Y obseruare Y 6. dispositionis *u* eclesiasticam J P instituent̄ P

III (**Isidori**)

audere uoluerit, inrita quidem erit huiusmodi ordinatio et his qui male usurpauerit a synodo arguatur.

CI [XXIII]

Episcopum non licere tamquam successorem sibi futurum constituere alterum, quamuis circa uiciniam mortis habeatur; quod si tale aliquid factum fuerit, inrita sit huiusmodi ordinatio. custodiri autem oportet ecclesiastica constituta, quae ita se

11. audere: uoluer (*sc uerbum sequens*) ƒ* audire C T Ψ adire Sp-ed (*cum alv ut uid*) facere E **quidem**: *om* Υ D **12. ordinatio**: inritatio T **his**: is Υ W^2 R T Sp-ed; *om* E **13. a**: ad ƒ D; *om* C **arguatur**: arguerit ƒ arguetur **Υ** W (*fortasse recte, cf* erit *l* 11) ƒ Υ W R D V C T F ƒ E O Π Σ Φ Ψ

CI: C ƒ CII R XXIII D W **Q** **Sp** Υ* XXIIII $Υ^2$ XXII C (V?) XXI **F** XX T

1. Episcopo Υ D* Episcoporum O **licere**: debere E 2. successorum D **sibi**: *om* T **constituere alterum**: *om per homoeoteleuton* D *et ut uidetur codicis* R *archetypus*; elegere R **3. uiciniam mortis Q**: uicinia mortis D* R E^2 Sp-ed T-*tit* (*infra p* 318) uicinam mortis ƒ V uicina mortis D^2 C T **F** E* uicinum mortis **Υ** W 4. quo si O talem **F** **5. inrita sit**: irritas id R; *om* Φ **sit**: erit **F** **6. custodiri** (*Gr* φυλάττεσθαι): custodire R D C T **F** O Σ **Sp** (– *aem et urg*) **oportet**: debet **Sp** (debent *aem et urg*) 7. ecclesiasticam V **ita**: *om* ƒ **se**: si R 8.

11. audire C T Ψ irrita ƒ C Ψ 12. huiusmodinatio F* ordinacio R mausurpauerit Φ* 13. usurpareuerit ƒ synhodo C Υ syno W* sinodo R ƒ Υ R Ψ V C T F ƒ

CI [XXIII] 4. aliquit ƒ 5. irrita ƒ Ψ C R 6. ordinacio R costodire R custodire C T D F ƒ E O oportit C D 7. eclesiastica C R D costituta Ψ si R

IV (Dionysii I)

uerit, irrita sit ei*us* ordinatio et ipse coerceatur a synodo. nam si ordinare non poterit, nullatenus iudicabit.

XXIII Vt nullus ad episcopatum pro se constituat promouendum.

Episcopo non licere pro se alterum successorem sibi constituere, licet ad exitum uitae perueniat; quod si tale aliquid factum fuerit, irritum esse huiusmodi constitutum. seruetur autem ius aecclesiasticum,

M 11. **nam si . . . iudicabit** *ut in Prisc, uide p* 298 *col a: suspicor Antiocheni concilii interpretationem Priscam potius quam Isidorianam Dionysio nostro praesto fuisse*
XXIII: XIII *cod*

III Isidori epitome Ferrandi

[LXXIIII] Vt episcopus successorem sibi non eligat. CONCIL: ANTIOCENO TITL: XXIII

C *trec* [LXXIIII] 1. *tr* sibi successorem C 2. CONCILIVM ANTHIOCENO TITVLVM *trec*

Isidori epitome Hispana

ordinationem fecerit, inrita sit, et in concilio arguatur.

XXII Episcopus successorem sibi non ordinet: quod si fecerit, inrita sit.

U Z inerita *ut uid* U irrita Z **et** Z: *om* U 3. arguantur Z
§ *h* XXII U: XXI Z 1. socesorem U 2. ordinē U **inrita** U (*scilicet* ordinatio, *cf Isid can* xxiii *l* 5): irritum Z *h*

V (Dionysii II)

uerit, irrita sit eius ordi|natio et ipse coerceatur a synodo. nam si ordinare non poterit, nullatenus iudicabit. § *fol* 68 *a* Λ

CI [XXIII] Vt nullus ad episcopatum pro se constituat promouendum.

Episcopo non licere pro se alterum successorem sibi constituere, licet ad exitum uitae perueniat; quod si tale aliquid factum fuerit, irritum esse huiuscemodi constitutum. seruetur autem ius ecclesiasticum, **Cr** *cap* cxlvi

10. **irrita sit**: irritassit Θ 11. cohercetur Λ Θ *l* **a**: ad Θ; *om a** **nam**: non Θ 12. potuerit *a** δ^2 κ λ 13. iudicabitur *l* *a j l m s* B α β δ κ λ Cr-w
CI *j*: XXIII *codd cett* nullius *ut uid* Λ* **ad**: *om l* constitui Θ 1. Eps Θ 3. **licet ad**: liceat Θ peruenict *m* 4. quo Θ tali Λ δ* 5. huiusmodi *β* constituto Θ

11. quoerceatur *j** quohcrceatur j^2 (*sed m p*) Λ Θ coherc. *l* sinodo *a* 12. nullatinus Λ *a j l s* 13. indicauit Θ *a m* α β Cr-w
CI [XXIII] 1. epso Λ eps Θ 2. successore Θ 4. tali Λ δ* inritum Θ 6. aecclesiasticum *l*

II (Prisca)

stituentem non aliter fieri nisi cum synodo et iudicio episcoporum, ut post transitum quiescentis potestatem habeant ordinare qui dignus est.

XXIIII De substantia ecclesiae et quae sunt episcopi.

[Vt] quae sunt ecclesiastica optime et diligenter debeant custodiri, sicut oportet, cum bona conscientia et timore fidei, scientes quia apud eum sunt qui omnia respicit Deus;

III (Isidori)

continent non posse aliter episcopum fieri nisi in concilio et cum consensu episcoporum, eorum dumtaxat qui post obitum illius qui praecessit habuerint potestatem cum qui dignus fuerit prouehendi.

CII [XXIIII]

Quaecumque res ecclesiae sunt bene debent cum omni diligentia et bona fide seruari, illa scilicet fide quae Deo debetur omnia peruidenti adque iudicanti; quaecumque gubernari

---

I J *u v w* S P X Y

tuente Y 7. **nisi cum** I : nisi aut cum (aut eum? S* autem *u*) J **S v**. *Gr* ἄλλως . . . ἢ μετά 8. **iudicio** (*Gr* ἐπικρίσεως): iudicium I *u*, *fortasse recte* **episcoporum** I, *cum Gr* ἐπισκόπων : + et maxime (-ae P) electio clericorum J **S v** 10. **habeant** I : habent J **S v** **ordinare** I, *cum Gr* τοῦ προάγεσθαι : *praem* eligere (eliezere J elegere S Y *u*) et J **S v** **qui dignus est** *scripsi* : quod dignum est I, *quasi Gr* τὸ ἄξιον, cum qui dignus est J **S v** *cum Gr* τὸν ἄξιον

XXIIII : XXIII Y De substantiae X Y De substantiam *u*

1. **Vt** I : *om* J **S v** **quae** : qui I 2. **et** : *om* S* debent Y 3. **portet** J, *cf l* 6 scientia Y 4. **timorem** P

Ϝ Υ W R D V C T F *f* E O Π Σ Φ Ψ

continet C **aliter** (*Gr* ἄλλως) V C T **F Q Sp** : alterum **M** 9. **consilio F** **cum consensu** : cum consilio C consensu (*om* cum) R **F** consensum (*om* cum) D T 11. **qui 1° . . . habuerint** : *om* R **post obitum illius** : postulabat umilius E **qui praecessit** (*Gr* τοῦ ἀναπαυσαμένου): qui praecesserit **M** Ψ^2 12. habuerit Ϝ T habuerunt O^2 13. **prouehendi** (τοῦ προάγεσθαι): prouidendi **M** prohibendi E

CII : CI Ϝ CIII R XXIIII D W **Q Sp** Y* XXV Y^2 XXIII C (V ?) XXII **F** XXI T

1. Qui cum quem R Quicumque Ψ^2 **sunt bene** : *om* R 2. **bene debent** (*Gr* δεῖν): bene habent D habent R conuenit **Sp** 3. **seruari . . . fide** : *om per homoeoteleuton* E 4. **quae deo** : qua deo R D quando E quae de eos **F** **debetur M Sp** : seruatur V C T **F Q** (−Σ) iustum est seruari Σ **peruidenti** (*Gr* ἔφορον) **M** (− R) C^2 **F** : peruidentia C* praeuidenti R T Sp-ed preuidentia E prouidenti **Q** prouidentia V 5. **quaeque** (*Gr* ἃ καί) V C T **F Q Sp** : quaecumque **M** Ψ^2

I J *u* S P X Y

8. sinodo Y 9. quiescentes P* X potestat̄ P XXIIII substatia P substanc. X eclesiae J aecclesiae X epīsco Y 1. eclesiastica J P obtimae I obtime *u* 2. custodire *u* 3. portet J 4. aput S *u* 5. respicet P *v*

Ϝ Υ R Ψ V C T F *f*

8. constinent V 9. conconcilio O 10. eprm T 12. precessit V

CII [XXIIII] 1. eclesiae C R D 2. omne Ψ diligencia R *f* 3. seruare D* 5. adque V C^2 Π : adquae C* R atque Ϝ Υ Ψ T W D F *f* at-

IV (**Dionysii** I)

id continens oportere non aliter fieri nisi cum synodo et iudicio episcoporum, qui post obitum quiescentis potestatem habent eum promouere qui dignus extiterit.

XXIIII De rebus ad aecclesiam pertinentibus et de his quae propria episcopi esse noscuntur.

Quae sunt aecclesiae conuenit ut aecclesiae sub omni sollicitudine et CONSCIENTIA BONA ET FIDE, quae in Deum est qui cuncta considerat iudicatque, seruentur; quae etiam dis-

V (**Dionysii** II)

id continens oportere non aliter fieri nisi cum synodo et iudicio episcoporum, qui post obitum quiescentis potestatem habent eum qui dignus extiterit promouere.

CII [XXIIII] De rebus ad ecclesiam pertinentibus et de his quae propria episcopi esse noscuntur.

Quae sunt ecclesiae [conuenit ut ecclesiae] sub omni sollicitudine et CONSCIENTIA BONA ET FIDE, quae in Deum est qui cuncta considerat iudicatque, seruentur; ⌜quae etiam dis-

Cr *cap* xl

I Tim i 5

¶ *fol* 68 *a* Λ

M XXIIII **et de . . . noscuntur**: *titulo subtrahit, canoni praemittit, cod*; *cf p* 297 *col a*

7. **id**: + hic Θ **continens** δ *in ras* Λ Θ *a j l m s* B α β δ κ λ Cr-w **fieri nisi**: fierint si Θ *a**; *om* Λ **et**: *om* Θ 8. **cum**: eum 11. **extitere** κ **promoueri** Θ *m** *a*

CII *j*: XXIIII *codd cett* **ad**: *om m* **ad ecclesia** Θ **de**: *om* κ **propria** Θ *j l m s* β κ λ: propriae Λ *a* B proprie *a* δ 1. **ecclesia** *m* **conuenit ut ecclesiae** *a* α (*cum Dion* I *et Gr* Τὰ τῆς ἐκκλησίας τῇ ἐκκλησίᾳ καλῶς ἔχει φυλάττεσθαι δεῖν): conuenit B^2 (*delet* B^3); *om codd cett*, *unde putandum est uoces istas per homoeoteleuton in principali secundae interpretationis exemplari esse omissas et e prima interpretatione in codd a α feliciter restitutas* 3. **constantia** *s* Cr-w* **scientia** α 4. **deum** *j l m*^{2} *s* B^2 **H Cr**: deo Λ Θ *a m** dñm B*

---

8. **sinodo** *a* **iuditio** *a* 9. **quiescentes** Λ Θ *a j l s* Λ *m* 11. **existerit** B

CII [XXIIII] **ribus** Λ *tit et* 1, 8, 10, 14, 17, 20, 24, 25, 26, 28. **aeccles.** *l* 2. **sollicitudinem** κ 4. **iudicatquae** *a* 6. **iuditio** *a*

II (Prisca)

can XXIIII

quae et gubernari oportet cum iudicio et potestate episcopi, qui creditum habet populum et anima*s* quae intra ecclesia congregantur. probata autem et certa esse quae sunt ecclesiae cum notitia praesbyterorum et diaconorum, et omnia eos scire et non ignorare quae sunt propria ecclesiae, et nihil eos lateat: ut cum uenerit episcopum exire de saeculum, scientes ea quae sunt ecclesiae rerum, per neglegentia perire non patiantur, ut neque

III (Isidori)

et dispensari oportet cum iudicio et potestate episcopi, cui totius plebis animae uidentur esse commissae. manifesta autem oportet esse quae ecclesiae competunt sub conscientia eorum presbyterorum et diaconorum, id est qui circa ipsum sunt, ut ipsi non ignorent, nec eos aliquid lateat eorum quae sunt propria ecclesiae: ut si contigerit episcopum ex hac uita migrare, cum manifestae sunt et notae, res ecclesiasticae non intercidant adque depereant, sed nec res

---

I J *u v w* S P X Y

6. qui P **gubernari** Y, = *Gr* διοικεῖσθαι : gubernare I J S (– Y) v **oportet** : et portet J, *cf l* 3 7. **et potestate** : *om u* 8. **animas** *scripsi cum Gr* τὰς ψυχάς : animare I omnia J S v 9. **intra** : + in I[2] ecclesiae *u** 10. probatautem P *u* **et** : *om u* **certa** S v : certam J cetera I 12. eoscire *w** 13. **propria** I P : propriae J S (– P) v 14. **ecclesiae** : *om* J **nihil** : nisi I* P* 15. **ut** : et *ut uid* S* **euenerit** Y **episcopum** I, *cum Gr* τὸν ἐπίσκοπον : eps S epis Y episcopus J P X v **de saeculum** I : de saeculo J S v 16. sciente *u* **sunt** : + in X* 17. **ecclesiae rerum** : ecclesiarum Y* per neglegentiam J Y *w* 18. **non** I : minime (mimine X* minine X[2]) J S v patientur J patiatur Y

tr *f* Y W R D V C T F *f* E O Π Σ Φ Ψ

6. **et** **M** **Sp** : adque V C T F Q **oportet et dispensari** Sp **cum** : ut T F 7. **potestate episcopi** : potestatem xpi R *tr* animae plebis R D 8. uidenter C* Φ uidetur E conmissum E 9. **manifesta** (*Gr* φανερά) V T F Q Sp : manifestae R D W manifeste *f* Y manifestum C **oportet esse** : oportet E esse oportet Sp-ed oportent esse T Q (– Σ) 10. **sub conscientia** : *om* Sp 11. **presbyterorum** : + qui sunt T **et** : uel D 12. **qui** : *om* E circa ipsos D **ut** (et D) **M** Sp (*Gr* ὥστε) : *om* V C T F Q **ipsi** : ipso Q (– Σ) qui Σ 13. aliquis *f* 14. qui E **propria ecclesiae** (*Gr* τὰ ἴδια τῆς ἐκκλησίας) Y W V Π Σ : propriae ecclesiae R D T F Sp O Φ Ψ propria ecclesia *f* propter eclesiae C 15. **ex** : et D de T F Sp 16. uitam C *uita** Π **cum** : + et **M** manifesta *f* D 17. **notae** : nocte D ecclesiae O intercedant R D C F E intereant T 18. **nec** : *om* C

I J *u* S P X Y

6. gubernare I J S P X guuernare *u v* 7. potestat P episc· J 9. que X eclesia J 11. eclesiae J P noticia X praespiterum Y* praespiterorum Y[2] 13. scirire P 15. uenirit *u* eps S epis Y 18. paciantur X

f Y R Ψ V C T F *f*

quae Ψ 6. dispensare Ψ oportit C R 7. tutius C tocius R *f* pleuis V 8. conmissae T comse O 9. oportit C 10. eclesiae C R ecl D conpetunt C T R W F *f* consciencia R *f* 11. prbtrum T presbrum C prsbtor F prbrorum *f* prborum D praesbyterorum *f* Π Ψ W praesbiterorum R diacr F diaconrm T 13. ignorint R 14. quaem R eclesiae C R ecl̄ D aecclesiae F 15. contegerit C R ac *f* 16. megrare C R manifeste V C R F *f* Π 17. eclesiasticae C R D intercedant C R D E F *f* 18. atque *f* Y Ψ T W D,

IV (Dionysii I)

pensanda sunt iudicio et potestate pontificis, cui commiss*us* est populus et animae quae intra aecclesiam congregantur. manifesta uero sint quae pertinere uidentur ad aecclesiam cum noticia praesbiterorum et diaconorum qui circa ipsum sunt, ita ut agnoscant nec ignorent quae sint aecclesiae propria, nec eos aliquid lateat: ut si contigerit episcopum migrare de saeculo, certis exsistentibus rebus quae sunt aecclesiae, nec ipsae conlapsae depereant nec

M 7. commissas *cod* 14. aeccles (*ad finem*

III Isidori epitome Hispana

XXIII Episcopus potestatem habeat de rebus ecclesiae ordinandi cum conscientia presbyterorum et diaconorum. res episcopi non usur-

U Z XXIII U : XXII Z ; *canonis priorem partem* (*usque ad* diaconorum *l* 3) *om h* 3. prbo (*ad finem lineae*) U presbiterorum Z
§ *h* et : uel Z **diaconorum** : diaco (*reliqua legi non possunt*) U 4. **usurpentur**

V (Dionysii II)

pensanda sunt iudicio et potestate pontificis, cui commissus est populus et animae quae intra ecclesiam congregantur. manifesta⌉ uero sint quae pertinere uidentur ecclesi⌈ae⌉ cum notitia presbyterorum et diaconorum qui circa ipsum sunt, ita ut agnoscant nec ignorent quae sint ecclesiae propria, nec eos aliquid lateat: ut si contigerit episcopum migrare de saeculo, certis existentibus rebus quae sunt ecclesiae, nec ipsae conlapsae depereant nec

can XXIIII

§ *fol* 68 *b* Λ

a j l m s B
α β δ κ λ
Cr-w

6. sint a^2 potestatem *m* potestati δ* 7. Λ Θ commissū *l* 8. anima λ* 9. manifeste δ 10. ecclesiam *ut uid* B* ad ecclesiam *a α* δ 12. circa ipso Λ circa ipsam *s* Cr-ed circa ipsos Cr-w **ita ut** : ita aut δ 13. cognoscant κ* **sint** : sunt **Cr** 14. ecclesia B* propriae Λ (*l** ?) 15. **si** : + forte (fortet Θ*) Θ 18. **conlapsae** : conparse Θ consparse $Θ^2$ **nec quae** :

10. pertinire Λ eclesie Θ 11. notia Λ noticia *j* Λ Θ presbiterorum *a* praesbyterorum *j* pbrorum *l a j l s* prbrorum B 15. contingerit *m β* epis Λ 16. seculo Θ exsistentibus *a j* 18. ipse *a j l m* B

II (Prisca)

can XXIIII

propria episcopi pulsentur occasioni ecclesiasticarum rerum. iustum enim et beneplacitum est Deo et hominibus, ut propria sua episcopus quibus ipse uoluerit derelinquat; ita tamen ut quae ecclesiae sunt ipse in uita sua custodire, et non patiatur aliquid ecclesia detrimentum, et neque episcopi occasione ecclesiae res praescribi et in causas cadere qui ad eum pertinent heredes, ut et ipsi post mortem de eo blasphemiae non detrahi.

I J *u v w* S P X Y

19. proprie X occasione S Y 22. ut I : + et J S v suaeep̄s S epī v 24. qua *u* ecclesia I *u* **ipse**: *legendumne* ipsi *cum Gr* αὐτῇ? 25. et (*Gr* καί) : *om* I 26. aliquod ecclesiae Y 27. **episcopi** (*sc casu genetiuo post* res) I X Y : episc̄ J P eps S v **occasione** I S (– P) : occasioni (*cf l* 19 *sup*) J P v 28. res I J X^2 Y v : *om* S P Z (*ut uid* X*, *scriba enim secundis curis* ecclesie res prescribi *scripsit, primis curis aliquid paulo breuius*) **praescribi** : perscribi S* ; *legendum certe* proscribi *cum Gr* δημεύεσθαι *et Dion* I II in : *om* S* 29. **qui ad eum pertinent** J S v, *cum Gr* τοὺς αὐτῷ διαφέροντας : quae ad eum non pertinent (*sc* causae) I 30. de eo : dō (*sc* deo) *w* **blasphemiae** I J S, *cum Gr* δυσφημίᾳ : blasphemare v

---

I J *u* S P X Y

19. occans. X *u v* occass. Y 20. eclesiasticarum J 22. epis Y epi *u v* (*w**?) 24. eclesiae J P aeccles. *u* 25. paciatur X 26. eclesia J P 27. episc̄· J episc P eps S *u v w* occans. X *v* occass. Y *u* eclesiae J P 29. haeredes I 30. blapsem. *u* 31. detrai *u*

III (Isidori)

propriae episcopi tamquam obnoxiae rerum ecclesiasticarum occasione illius pulsentur iniuria; quia iustum et decibile est aput Deum et homines, quae propria sunt episcopi quibus ipse iudicauerit derelinqui, et quae ecclesiae sunt ipsi seruari. ita enim fit ut nec ecclesia damno aliquo adfligatur, nec episcopus occasione rerum ecclesiasticarum proscribatur, neque pertinentes ad eum in causas incurrant quo post mortem memoria eius maledictis aliquibus oneretur.

ϝ Υ W R D V C T F *f* E O Π Σ Φ Ψ

19. **tamquam** : tam C **obnoxiae** (*quasi e Gr* ἔνοχα, *non* ἐνοχλεῖσθαι) : obnoxii R ; + et tamquam (*iterum*) Σ 21. **illius** ϝ D F Sp-ed (*cum alv tol-*1 *esc urg*?): ullius Υ W R V C T *f* **Q** E ; *de* illius ullius *cf can* xii *l* 15 *supra* in iniuria V iniuriae **Sp** 22. **et** : ac T decibilem V **F** ciuile **E** **et homines** : ut (*tantum*) Υ W 23. propriae R D **F** *tr* sunt propria C 24. **ipse** : *om* **F** **iudicauerit M Sp** (*Gr* βούλεται) : iusserit V C T **F Q** 25. ipse E Π seruare D reseruari Φ^3 reseruare E 26. etenim R D Ψ^2 **ut** : quod C ecclesiae D **Q** (*praem* in Σ) ecclesiae a E 27. adplicatur ϝ affligantur **Q** 28. praescribatur **Sp** 29. in causa **F** in caus C* in causis C^2 30. occurrant **Q** **quo** : qui **F** quod E Φ^3 que Φ* ? memoriae V memoriam C 31. aliquis **F** **oneretur** ϝ Υ W C T^2 F **Q** (– Ψ) Sp-ed : onoretur *f* Ψ* honoretur R D V T* E Ψ^2

ϝ Υ R Ψ V C T F *f*

19. obnixiae ϝ* abnoxiae E 20. eclesiasticarum C R D occansione ϝ V D occassione F *f* 22. decebile R decibilem V F *f* apud *omnes, exceptis* V ϝ hominis R 25. eclesiae C R ecl D seruare D (E) 26. ecles. C R D damna O* 27. afflic. O Ψ affilig. Φ afflig. F *f* occansione V D 28. eclesiasticarum C R D 29. nequae R

IV (**Dionysii I**)

quae propria probantur episcopi sub occasione rerum inquietentur aecclesiae. iustum namque et acceptum est coram Deo et hominibus, ut sua episcopus quibus uoluerit derelinquat et quae sunt aecclesiae eidem aecclesiae conseruentur; ut nec aecclesia aliquid patiatur incommodum, nec episcop*us* sub occasione aecclesiae proscribatur et in causas incidant qui ad eum pertinent et ipse post obitum maledictionibus infametur.

M *lineae*) *cod* 20. **inquietentur** *cod**: peruadantur *in marg* (*e Dion* II) *cod*[2] 26. **aecclesia**: aecclēs (*ad finem lineae*) *cod* 27. episcopi *cod* 28. **et**: *add sup lin cod*[2]

V (**Dionysii II**)

quae propria probantur episcopi sub occasione rerum peruadantur ecclesiae. iustum namque et acceptum est coram Deo et hominibus, ut sua episcopus quibus uoluerit derelinquat et quae ecclesiae sunt eidem conseruentur ecclesiae; ut nec ecclesia aliquid patiatur incommodum, nec episcopus sub occasione proscribatur ecclesiae et in causas incidant qui ad eum pertinent et ipse post obitum maledictionibus ingrauetur. *can* XXIIII

Λ Θ *a j l m s* B *α β δ κ λ* Cr-w

neque Θ *m* δ* 19. **propriae** *l et ut uid* B probatur Θ priuantur ? B *tr* episcopi probantur *s* episcopis B 20. **occasione**: optentu Θ (optentur ? Θ*) perdantur δ ecclesiarum *m* 21. **iustum namque**: iustumque Λ* (*sed corr m p*) **et**: *om m* 23. **quibus**: cui B *a* 24. *tr* sunt ecclesiae *a a* δ (=*Dion* I) 25. *tr* ecclesiae conseruentur *a* δ (= *Dion* I) **nec ecclesia**: neccla Θ 26. **aliquid** Θ *a l s* B *a β κ λ* **Cr**: aliquod Λ *j m* δ incommodi **Cr** 27. **nec**: ne Λ occusatione *ut uid* Θ* 28. perscribatur *m* 29. incedant Λ B Cr-w* **qui**: quae *s* pertineant β* 30. maledictiones *j** (*corr m p*) maledictionis κ λ 31. **ingrauetur**: infametur *s*

Λ Θ *a j l s*

19. epis *a* δ* (B*!) 20 *et* 27. occassione *a* 26. paciatur *j* 29. incedant Λ B Cr-w*

III Isidori epitome Ferrandi

[XXXI] Vt res episcopi non sint obnoxiae rebus ecclesiasticis, sed de his ipse quod uoluerit ordinet. CONCIL: ANTIOCENO TITL: XXIIII

C *trec* [XXXI] 2. obnoxii C 3. **his** *trec*: eis C 4. CONCILIVM *trec* ANTIOCENVM C

Isidori epitome Hispana

pentur a clero, et cui uoluerit derelinquat.

U Z *h* U *h*: surpentur Z surripiantur *Mansi* 5. **et**: sed *h* uoluerat *h* 6. dereliquat U*

II (Prisca)

XXV Et ut episcopus potestatem habeat rerum ecclesiae gubernare.

Episcopus habeat rerum ecclesiae gubernationem ad omnes qui expetunt cum omni ueneratione et timore Dei: accipere et ea quae opus sunt ad necessaria eius et qui apud eum suscipiuntur fratrum necessaria, ut in nullo inpedimento occasionis fraudari aliquos, secundum apostolum dicentem HABENTES AVTEM ESCAS ET TEGVMENTVM HIS SVFFICIAMVS. si enim in his non sufficit,

1 Tim vi 8

I J *u v w* S P X Y — XXV: XXIIII Y **Et**: *om* S **rerum** I: res J **S v**; *ut in indice titulorum p* 226 *supra*

2. gubernatione S *u* gubernare P* (*sed corr m p*) **ad omnes**: *om u* **expetunt**: *Gr* δεομένους 4. **ea**: *scribendum fortasse* eum *cum Gr* αὐτόν 5. **qui** I **S**: quae J **v** 6. **eum**: + sunt S **fratrum**: *om* I*, *add sup lin m* 2 7. **ut in nullo** (*Gr* ὡς κατὰ μηδένα τρόπον): aut in illo I ut nullo **v** 8. fraudare I 10. hiis Y **sufficiamus** (*uel forte* sufficiamur) *scripsi e Gr* ἀρκεσθησόμεθα, *collatis lectione codicis* I suscipiamus *et uerbis quae sequuntur* in his non sufficit: contenti sumus (contempti simus X) J **S v** *cum Vulgata* 11. **in**: *om u* hiis Y

I J *u* S P X Y — XXV potestat̄ P eclesiae J P eccl S ec̄le Y guuernare *u v* 1. episc̄. J hebeat Y eclesiae J P eccl S 2. guuernation. *u v* omneṃs J 5. aput Y 6. necessari Y 7. occansionis S X *u* occassionis Y 8. fraudare I 10 tegmentum Y 11. sufficet P*

III (Isidori)

CIII [XXV]

Episcopum habere ecclesiasticarum rerum potestatem ad dispensandum omnibus indigentibus cum omni timore et reuerentia Dei: ipsum quoque ex eis percipere adque uti quibus indiget, si tamen indiget, uel ad suas necessarias expensas uel fratrum qui aput eum hospitalitatis gratia commorantur, ut nulla ex parte per inopiam defraudentur, secundum apostolum dicentem HABENTES VICTVM COTTIDIANVM ET TEGVMENTVM CORPORIS HIS CONTENTI SVMVS. quod si his minime contentus adque sufficiens transferat in necessitates do-

ϝ Υ W R D V C T F *f* E O Π Σ Φ Ψ — CIII: CII ϝ CIIII R XXV D W **Q Sp** Υ* XXVI Υ² XXIIII C (V ?) XXIII **F** XXII T

1. Episcoporum Ψ **habere**: ab C* **F** 2. potestate T **F** ad dispensando T 5. **ipsum quoque**: ipsumque Ψ 6. **uti M**: + debere V C T **F Q Sp** *contra Gr* indigent E 7. necessia (necesia F) **F** 9. gratiae D* 10. per inopia C **F** defraudetur E 12. **uictum**: + et uestitum O* *tr* et tegumentum cotidianum T 14. simus Υ* R² D C Φ³ 16. **transferat** (*Gr* μεταβάλλοι) V C T **F Q Sp**: ferat ϝ R D fuerit Υ W

ϝ Υ R Ψ V C T F *f* — CIII [XXV] 1. eclesiasticarum C R D Ψ 3. indegentibus C 4. timere ϝ* temore R reuerencia R *f* 5. percepere R 6 *et* 15. atque T D F *f* ϝ Υ Ψ adquae R 6. indeget C indigit (*et l* 7) F *f* 7. expinsas R 8. fratrem Π* apud *omnes, exceptis* V ϝ 9. ospitalitates F hospitalitates *f* conmorantur R T 10. nulle E 12. **cottidianum** V: codidianum Ψ cotidianum *rell* 15. **his**: is Ψ minimae ϝ C

IV (Dionysii I)

XXV Vt episcopus dispensandi res aecclesiasticas habeat potestatem.

Episcopus aecclesiasticarum rerum habeat potestatem ad dispensandum erga omnes qui indigent cum summa reuerentia et timore Dei: participet autem et ipse quibus indiget, si tamen indiget, tam suis quam fratrum qui ab eo suscipiuntur necessaribus usibus profuturis, ita ut in nullo qualibet occasione fraudentur, iuxta sanctum apostolum sic dicentem HABENTES VICTVM ET TEGVMENTVM HIS CONTENTI SVMVS. quod si contentus istis minime

M XXV 8. **necessaribus**: *ita cod, sed legendum* necessariis *cum Dion* II 9. quilibet *cod** 13. minimae *cod**

III Isidori epitome Ferrandi

[XXXVI] Vt in rebus ecclesiasticis dispensandis episcopus potestatem habeat. CONCIL: ANTIOCENO TITL: XXV

C *trec* [XXXVI] 1. in C: *om trec* 2. **episcopus potestatem habeat** *trec*: potestatem episcopi habeant C 3. TITVLVM *trec*

Isidori epitome Hispana

XXIIII Episcopus potestatem habeat res ecclesiae dispensandi egentibus:

U Z *h* XXIIII U: XXIII Z 1. **potestatem**: in potestate *h* 2. eccl Z (*ut can* v *l* 2 *p* 251) dispensando *h* **egentibus** *codd*: agenti-

V (Dionysii II)

CIII [XXV] Vt episcopus dispensandi res ecclesiasticas ⌜habeat potestatem. ¶ *fol* 68 *b* Λ

Episcopus ecclesiasticarum rerum habeat potestatem ad dispensandum erga omnes qui indigent cum⌝ summa reuerentia et timore Dei: participet autem et ipse quibus indiget, si tamen indiget, tam suis quam fratrum qui ab eo suscipiuntur necessariis usibus profuturis, ita ut in nullo qualibet occasione fraudentur, iuxta sanctum apostolum sic dicentem HABENTES VICTVM ET TEGVMENTVM HIS CONTENTI SVMVS. quod si contentus istis minime

Cr *cap* xlii

§ *fol* 69 *a* Λ

1 Tim vi 8

CIII *j*: XXV *codd cett* *tr* res ecclesiasticas habeat potestatem dispensandi *m* dependsandi *j** despensandi *j*[2] dispendi *κ** **potestatem**: + cum consensu pbrorum et diaconorum *l* 1. aecclesia*sticarum rerum* B *in ras* 2. dispensandam *l a* 3. **qui**: q: (*sc* quae) B **indigent**: ingent Θ **cum summa**: consumma Θ *m κ* 4. timorem *a* 6. **si**: sed Cr-w* indigunt Θ 7. **fratrum**: *om* Θ 8. **ut**: *om* Θ 9. **in nullo** Λ Θ *s* B H (−*a*) Cr-ed *et Dion* I: in nulla *a j l m a* Cr-w 11. **sic**: *om a*s* 12. contempti *m* simus *l*[2] 13. contemptus *m* contentor *a**

Λ Θ *a j l m s* B *α β δ κ λ* Cr-w

CIII [XXV] *tit et* 1. aecclesiastic. *l* 8. necessariusibu Θ 9. occatione Θ occassione *a* 12. *a j l s*

Λ Θ

II (Prisca)

can XXV et conuertat res ecclesiae in proprias et domesticas necessitates, et lucra ecclesiae et possessionum fruges non cum notitia praesbyterorum et diaconorum tractet sed cum domesticis suis et adfinibus, aut fratribus aut filiis praestet potestatem, ut per eos tales absconse laedere certas res ecclesiae; hunc autem conuinctum subiacere synodo prouinciae. si autem et aliter incusetur episcopus

---

I J *u v w* S P X Y 12-14. **in proprias . . . lucra ecclesiae** I Y, *cum Gr εἰς οἰκειακὰς αὐτοῦ χρείας καὶ τοὺς πόρους τῆς ἐκκλησίας* : *om* (*per homoeoteleuton* ecclesiae . . . ecclesiae) J **S** (– Y) **v** 14. possessionem X *w* non : *om* I 18. praestet et S *v* 19. **certas res** J **S v** (– *u*) : certas se I certa res *u*; *Gr τοὺς λόγους* 20. **conuinctum** J **v** (*quod merum interpretis errorem puto*) : coniunctum I conuictum **S** 21. synodum S

I J *u* S P X Y 12. eclesiae J P 13. necessitatis Y* 14. eccl̄ Y 15. noticia X praesbiterorum X 17. afinibus I 18. potestat P 19. absconsae I S ledere I J Y lidere S 20. eclesiae J P conuintum *u* 21. subiacire X prouintiae P 22. incusaetur I incussetur Y episc̄· J P epīs Y

III (Isidori)

mesticas res uel commoda quaelibet ecclesiae, aut agrorum ecclesiasticorum fructus citra conscientia presbyterorum [uel diaconorum] aput se redigat, et domesticis suis uel etiam adfinibus aut fratribus aut filiis earum rerum tribuat potestatem, ut per eorum secretam diligentiam ceteri ecclesiastici laedi uideantur; reatum hinc qui huiusmodi est aput metropolitanum prouinciae praestare debebit.

Quod si et aliter reprehendatur

---

17. **res** (*Gr τὰ πράγματα*) **M** : *praem* ecclesiasticas V C T **F Q** Sp qualibet V C **Q** E 19. fructos T **Q** (–Σ) **citra** : circa T D citera C cetera E extra Σ **conscientia** D C T **F** E : conscientiam **M** (– D) V **Q** Sp-ed 20. **uel diaconorum** (*Gr ἢ τῶν διακόνων*) V C T **F Q** Sp-ed : *om* **M** E 21. redigeat **F** 23. tribuit V F 24. secreta diligentia V C secertam et licentiam **F** 25. **ceteri** : liceri E laeti F leti D *ƒ* 26. reatu C* (*om* C²) reatur T **hinc qui** : hunc qui W Sp Σ tunc qui ? ϝ* (*sed corr m p*) hinc quibus **Q** (–Σ) hi neque C* qui C² huiuscemodi ϝ eiusmodi Υ W 27. **prouinciae** (*Gr τῆς ἐπαρχίας*) **M Sp** : *om* V C T **F Q** ϝ Υ W R D V C T F *ƒ* E O Π Σ Φ Ψ

29. **Quod si**: *incipit nouus canon in codd* V **Q** (XXV ? V XXVI **Q**) **si et** : si etsi et **F**; *tr* et si D* **et** : *om* **Q** **et aliter** : taliter **Sp** et alter (alt̄ W) Υ W reprehendetur **F** reprehendantur Π

---

16. necessitatis ϝ C *ƒ* 17. comoda Ψ 18. eclesiae C ecl D eclesiasticorum C D 19. fructos T O Φ Ψ cetra V citera C cetera E conscienciam R conscientientiam O pbrrum R prbrum E prborum T prbrorum *ƒ* prsbrorum F presborum C praesbyterorum ϝ Υ Π Ψ 20. diacr̄ F *ƒ* diacor̄m T 20 *et* 26. aput V ϝ : apud *rell* 21. redegat C redigeat F *ƒ* eciam R 22. afinibus F fratibus R 24. secraetam R diligenciam R 25. citeri C *ƒ* eclesiastici C ledi V ϝ leti D *ƒ* laeti F 27. metrpln̄ F prouintiae ϝ prestare V C F Ψ 29 (*et* 38). reprehen. V R* *ƒ* Υ : rephen. ϝ re- ϝ Υ R Ψ V C T F *ƒ*

IV (Dionysii I)

fuerit, conuertat autem res aecclesiae in suos usus domesticos, et eius commoda uel agrorum fructus non cum praesbiterorum conscientia diaconorumque pertractet sed horum potestatem domesticis suis aut propinquis aut fratribus filiisque committat, ut per huiusmodi personas occultae ceteri ledantur aecclesiae ; iste synodo prouinciae poenas iure persoluat. si autem et aliter accusetur episcopus

M 21. ceteri *cod et Dion* II ; *quasi in graeco authentico legatur uox* λοιποὺς *pro* λόγους

V (Dionysii II)

fuerit, conuertat autem res ecclesiae in suos usus domesticos, et eius commoda uel agrorum fructus non cum presbyterorum conscientia diaconorumque pertractet sed horum potestatem domesticis suis aut propinquis aut fratribus filiisque committat, ut per huiusmodi personas occulte ceteri laedantur ecclesiae ; synodo prouinciae poenas iste persoluat. si autem et aliter accusetur episcopus *can* xxv

14. conuertet *β* autem : *om* B* (*suppl ut uid m p*) ecclesiae : ecclesiasticas Θ 15. in suos : insutos Θ et : *om* a^2 *j** 16. cum : *om* *a** cum presbyterorum : conpresbyterorum *m κ* 18. pertractat *a** (*corr m p*) potestates Θ 19. suos *a** 20. filiique Θ filiis (*om* que) *m** ut : aut Θ 21. occultans ceteri letantur ecclesii Θ ceteri : cetere a^2 ceterae *s* B^2 Cr 23. poenes *m* persoluant *κ* λ* 24. et : *om* Θ aliter : alter Θ

Λ Θ
a j l m s B
α β δ κ λ
Cr-w

tegmentum Λ* 14. fueret Λ* aeccles. (*et* 22, Λ Θ 26, 28) *l* 15. suos : sutos Θ usos Λ *a* 17. comoda *j* 17. pbrorum *l* B presbiterorum *a* 19. proprinquis Λ* 20. commitat Θ *j** 21. huismodi Θ 22. ledantor Λ* ledantur $Λ^2$ *a j* letantur Θ sinodo Θ *a* prouintiac *a* 23. paenas *j* ponas *κ** 24. accussetur *a j* epi *a**

a j l s

III Isidori epitome Hispana

si uero parentibus uel filiis dederit, in concilio arguatur.

U Z *h* bus *perperam Mansi* 3. dedirit U 4. arguantur U

II (Prisca)

can XXV aut hii qui cum eo sunt praesbyteri, eo quod quae pertinent ad ecclesiam siue de agris siue ex aliqua substantia ecclesiae in semet ipsos usurpantes et pauperes tribulentur, accusationem autem et blasphemiam fieri rationibus; qui sic autem gubernauerint, hos per correctionem lucrare apud sanctam synodum †prouocationem hortante†.

III (Isidori)

episcopus uel hii qui cum ipso sunt presbyteri, quo dicatur haec quae ad ecclesiam pertinent siue de agris siue de aliis quibusque ecclesiasticis causis eos sibimet usurpare, pauperes uero necessitate et penuria opprimi, adque ex hoc ipso non solum ecclesiasticae rationi uerum etiam dispensatoribus eius maledicta et reprehensio augeatur; hos igitur correctionem oportet mereri quae condecet, sancta synodo cognoscente.

I J *u v w* S P X Y

23. **aut hii** I, *cum Gr* ἢ οἱ : ab his (hiis Y) J S v praesbyteriis Y 24. **quae** : qui v ; *om* P 25. de aliqua S ex aliquis *u* 26. in semet ipso X 27. tribulantur S* accusatione *u* 28. **et** : *om* S blasphemiae X* 29. **rationibus** (*Gr* τῷ λόγῳ) : nationibus X 30. **per correctionem** Y^{2} *w* (*Gr* διορθώσεως, *quod fortasse* δι' ὀρθώσεως *legit interpres*) : per correctione J S X *u v* per correptionem I P per rectionem Y* **lucrare** I J S : laudare v ; *Gr* τυγχάνειν 31. **sanctam synodum** J^{2} Y w^{2} : sanctam synodi I sancta synodus J* S (− Y) *u w** sanctam sinodus *v* **prouocationem hortante** I : *om* J S v ; *Gr* τὸ πρέπον δοκιμαζούσης (τῆς ἁγίας συνόδου)

Post uoces Et subscripserunt (*p* 312) *sequitur apud cod* I *canon uicesimus sextus* (*sed spurius*), *uide Appendicem* VI *p* 318

ϝ ϒ W R D V C T F *f* E O Π Σ Φ Ψ

30 epis **F** episcopis E **hii** : hi W^{2} C Φ^{3} Sp-ed ; *om* **Q** 31. prbi * E quod dicatur ϝ R **F** Ψ^{2} quo dicantur E **quae** : *om* C T **F** 32. **ad** : *om* E ad eclesia C ad ecclesiasticam F **pertinent M Q Sp** : pertinet V C T **F** 33. **siue de aliis** : *om* E **siue** : seu V sue Ψ **de** : *om* **Q** **aliis quibusque** : aliquibusque V aliis quibuscumque E Φ^{3} 35. **opprimi adque** : obprimatque ϒ* (*corr m p*) opprim atque F obprimat que *f* 36. **hoc M Sp** : *om* V C T **F Q** ipsum E 37. rationis ϒ* T **F** ratione D 38. dispensa rebus *f* (F* ?) dispensantebus F^{2} dispensationibus D maledictio T 39. **hos** : hoc ϝ E **igitur** : ergo igitur D correptionem ϒ* **Q** Sp correccione R 40. **mereri** : me requiri E **quae M Q Sp** : qua V C **F** quam T 41. cognoscendo F

I J *u* S P X Y

23. pbri I p̄sbyt. Y 24. que X eclesiam J 25. substancia X 26. eclesiae J P aecclesiae Y 27. accussationem Y 28. blasfemiam Y 29. guuernauerint *u v* 31. aput I Y

ϝ ϒ R Ψ V C T F *f*

praehen. *rell* 30. epis F *f* 31. pbi ϝ pbri R prbi T D F *f* presbi C praesbyteri ϒ Π Ψ W 32. ecles. C D heceles. Ψ* 33. sue Ψ quibus quae R D *f* eclesiasticis C R D 34. tussurpare R* pauperis C D *f* 35. paenuria ϝ R T poenuria *f* oppremi C obprim. ϒ *f* 36. adque V C : atquae R atque *rell* eclesiasticae C R 37. racion. R F Ψ ratione D eciam R 38. repraehinsio R (*et cf l* 29 *supra*) 39. augiatur R correccion. R 40. oportit C merere F* meriri C R maereri Π condicit R condecit T *f* 41. synhodo ϒ C sinodo R cognuscente R Ψ

IV (Dionysii I)

aut praesbiter*i* qui cum ipso sunt, quod ea quae pertinent ad aecclesiam uel ex agris uel ex alia qualibet aecclesiastica facultate sibimet usurpent, ita ut ex hoc adfligantur quidem pauperes, criminatione*i* uero et blasphemiae tam sermo praedicationis quam hi qui dispensant taliter exponantur; et hos oportet corrigi, sancta synodo id quod condecet adprobante.

M 25. praesbiter *cod* 30. criminatione *cod*

V (Dionysii II)

aut presbyteri qui cum ipso sunt, quod ea quae pertinent ⌜ad ecclesiam uel ex agris uel ex alia qualibet ecclesiastica facultate sibimet usurpent, ita ut ex hoc⌝ affligantur quidem ⌜pauperes, crimina⌝tioni uero et blasphemiis tam sermo prae⌜dica⌝tionis quam hi qui dispensant taliter exponantur; et hos oportet corrigi, sancta synodo id quod condecet adprobante.

can XXV
¶ *fol* 69 *a* Λ
§ *fol* 69 *b* Λ

25. **aut**: et *s* 27. **ex** 1°: *om* Θ *a** **agris . . . qualibet**: agros uel alias quaslibet Θ 29. usurpet *a α δ** 30. **criminatione** Θ criminationis *a** criminationes a^2 criminatio *j** 31. blasphemias *α* 32. **hi** a^2 (*sed m p*) *j l s* B Cr-ed: his Θ hii Λ *a* m* H Cr-w dispensat *a* depensant *l* dispensantaliter Θ 33. exponatur *a* **hos**: hoc *s* Cr-w 34. **oportet**: + et a^2 sancto *δ* 35. **condecet**: decet *β* concedet *κ* conprobante *a* α*

Λ Θ *a j l m s* B *α β δ κ λ* Cr-w

25. pbb *uel* pbbi Θ pbi *a* praesbyteri *j* pbri *l* prbri B 29. adfligantur *s* 30. criminatione Θ 31. blapsphemiis Λ blasfemiis Θ blaphemiis B 34. sinodo *a* 35. aprobante *j*

Λ Θ *a j l s*

II (Prisca)

Et subscripserunt:

Eusebius praesens omnibus subscripsi.

Theodorus omnibus constitutis in sancta synodus praesens subscripsi.

Tharcudamantos

Theodotus

Mauricius

Niceta

Machedonius

Anatholius

Eutherius

Narcissus

III (Isidori)

[*secundum codd* **M**]

Eusebius Theodorus et ceteri, quorum nomina in greco iam superius continentur, consensimus.

[*secundum codd* V C T **F Q Sp**]

Eusebius omnibus quae constituta sunt praesens consensi

Theodorus

Niceta

Macedonius

Anatolius

Tarcodimantus

Aetherius

Narcissus

Alpius

Archelaus

Bassus

I J *u v* S P X Y

Et subscripserunt (suscribserunt S X suscripserunt P suscrībs Y): *sequitur in cod* I *sub titulo* XXVI *canon alius, de quo uide sis Appendicem* VI *p* 318

1. suscribsi S X suscripsit P suscrīp Y

2. synodis Y **subscripsi** J: subscribsi I suscribsi S X suscripsi P^2 Y suscripsit P*

3–22. *Ordo nominum in codd* v 3–7, 11–13, 8–10, 17–19, 14–16, 20–22. *codex* I *descriptus est, ut uidetur, ex archetypo nomina per singulas lineas bina ita constituente* 3 13, 4 14, 5 15, 6 16, 7 17, 8 18, 9 19, 10 20, 11 21, 12 22; *sed turbato apud ipsum cod* I *ordine iam habemus* 3 13 | 4 14 | 5 15 6 | 16 7 | 17 8 | 18 9 | 19 20 10 | 21 11 22 | 12

3. Tharcudamantus S v Thargudamanto X Tharcudamanto Y

Nomina 6 7 *tr ante* 4 5 Y

4. **Theodotus**: Theudotus I *u*; *om* X

5. **Mauricius** I J v: Marcius S P Marcianus X Y

6. Nicaeta I Nicita Y

7. Malchedonius I Macedonius S v Macheodonius Y (Nicitama Cheodonius Y)

8. Antholius Y Anatolius v

Post nomen 8 *transponit nomina* 11 14 17 20 Y

10. Narcisus Y Narcyssus *u*

4. **iam**: *om* D

6. **consensimus**: + AMEN Y

V C T **F** *f* E O Π Σ Φ Ψ

Ordo nominum in cod T 1 2 3 4 7 11 14 18 22 5 8 12 15 19 23 6 9 10 13 16 17 20 21

1. **Eusebius**: *quae sequuntur pro nouo canone, sub numero* XXVII, *habent codd* **Q** **omnibus**: *om* C constitutae E **sunt**: + sancta synodo (*praem* a Σ Ψ^2) **Q** presens V **consensi**: subscripsit **Sp**

2. **Theodorus** V Sp-ed, *cf col a*: Teuderus E Theodosius T **F Q** Theudosius C

3. Neceta E Φ^3

4. Machedonius F Π

5. Anatholius T **F** (F f^2) E O Π

6. **Tarcodimantus** V E Σ: Tharcodimantus (-nantus Φ*) O Φ Ψ^2 Tharchodimantus Ψ^2 Tarchodimantus Π *toll-ed* Tharcodius Mantus Sp-ed Tascodimus T **F** Cascodimus C

7. Aeterius **Q** Etherius V Ethereus E Eucerius T

8. Naroissus C

Post nomen 8 Narcissus *transponunt codd* **F** *nomen* 23 Paulus

Nomina 9–12 *om* E

9. **Alpius** T **Q**: Alphius V Ψ^2 Alepius **F** Alipius Sp-ed Alosus C

10. Arcelaus C T

Notanda de nominibus episcoporum

Episcoporum in Antiocheno concilio subscribentium index bifariam traditur, tum ante canones ad finem epistulae synodicae, tum post canones. testes sunt prioris indicis (1) *codices Isidoriani* V C T **F Q** Sp, *uide p* 231 *supra*, (2) *codices Syri, uide Fr. Schulthess* Die syrischen Kanones der Synoden von Nicaea bis Chalcedon, *Berolini* A.D. 1908, *p* 65, *necnon* (3) *codices nonnulli Dionysiani, qui tamen nonnisi ad finem canonum loco secundi indicis praebent, uide col b huius paginae: testes alterius indicis* (1) *codices idem Isidoriani, uide p* 312 *col b*, (2) *interpretatio Prisca, uide p* 312 *col a*, (3) *codices idem Syri*, op cit *p* 85.

index prior e triginta duo nominibus constat, neque difficile est eum in integrum restituere; si in duabus columnis redigas et non desuper deorsum sed de sinistra in dexteram legas, habes fere codicum Dionysianorum textum, uide col b:

Eusebius	Theodotus
Theodorus	Alphius
Narcissus	Niceta
Antiochus	Agapius
Paulus	Tarcundimantus
Siricus	Bassus
Archelaus	Alexander
Eustathius	Petrus
Mocimus	Moses
Esicius	Patricius
Manicius	Anatolius
Aetherius	Macedonius
Iacobus	Petrus
Agapius	Cyrion
Magnus	Theodorus
Aeneas	Theodosius

index alter, breuior et propter testimoniorum diuersitatem minus certus, ne unum

7. **Archelaus**: *om syr*
8. **Eustathius**: *om Dion*
10. **Esicius**: *post hoc nomen omittit* (*fortasse per homoeoteleuton*) *nomina* Patricius Manicius *Dion*
19, 20. **Niceta Agapius**: *om syr*
31. Theodota *syr*
32. Theodota *syr*

V (**Dionysii** II)

[*secundum codd* Λ *s* **H**]

[Et subscripserunt XXX episcopi qui in eodem concilio conuenerunt

Eusebius palestinensis
Theodotus mesopotamiensis
Theodorus isauriensis
Anthiocus finicensis
Agapius arabiensis
Alfios ciliciensis
Narcissus quyles syriac
Nicetas
Anatholius
Paulus
Tercondimantos

Et subscripserunt *etc* Λ *s* **H**: *om* Θ B *a j l m* Λ *s*
subscripserunt (suscribserunt Λ suscripserunt κ λ): subscriptio *s* *tr* episcopi xxx *β* epsi Λ in idem concilium *s* α β κ λ

1–30. **Eusebius . . . Manicos**: *ipsa nomina* ¶ κ *om* κ

1. palestinus *s* balestinensis *a* palestiniensis *β**
2. **mesopotamiensis**: *prouinciarum nomina* Mesopotamia Isauria Phoenicia Arabia Cilicia Coelesyria *non ad singulos episcopos* 2–7 *sed ad episcoporum corpus iure referri patet ex indice supra impresso p* 231; *uideas ibi quae post nomina subiunguntur. quippe totus iste codicum* Λ *s* **H** *index ad epistulam synodicam potius pertinet quam ad canones*
2. mesopotami|niensis Λ
3. Theudorus Λ sauriensis Λ
4. Antiochus *a* λ phenicensis *s*
5. Agapitus *β* **arabiensis** *s* **H**: aruiensis Λ
6. Alphios *s* Alfius *a*
7. Marcissus Λ Narcisus *β* λ **quyles** Λ λ: quiles *β* quile *a* celes *s* siriae Λ λ
8. Nizetas *a*
9. Anatolius *β*
11. Tercondimantus Λ Tercundimantos *s* λ Tercundimantus *a* Tercundamantos *β*

II (**Prisca**)

Alphion
Archelaus
Bassus
Syricus
Paulus
Hisichius
Manicius
Theodotus
Moses
Mocimus
Agapius
Eustatius
ordinauimus subscribentes.

AMEN

I J *u v* S P X Y

Ante nomen 11 *transponit nomina* 14 15 16 *et iterum* 14 S

11. Alphyon *u*
12. Archaelaus I Arcelaus *u*
13. Bassos I* Bassas Y
14. **Syricus** I: Siricus S P X Syricius J Siricius Y *v* Syrycyus *u*
16. **Hisichius** I S: Hysichius J Hischius P Hisicius X *v* Hysycyus *u* Isicius Y
17. Manichius I
18. Theudotus I
19. Moyses Y Muses *v*
20. Mocinus S Mocinius Y Mocymus *u*
21. Agapitus *v*
22. Eustacius P* Eustasius P^2 Eustathius v

tr suscribse non ordinauimus Y* suscribser̄ ordinauimus Y^2 suscribentes S P X

AMEN I J: *om* S v

EXP̄ CONCILIVM ANTHIOCENSIVM J EXPL̄ (EXPLICIVNT X Y) CANONES (CANON̄ P) ANTHIOCENSIS (ANTIOCHENSES Y) S EXPLICIT (EXPL̄ *v*) v: *nihil habet* I

III (**Isidori**)

[*secundum codd* V C T **F Q Sp**]

Siricius
Esicius
Mauricius
Theodosius
Moses
Mucimus
Magnus
Agapius
et Agapius
Magnus
Aeneas
Paulus
consensimus.

EXPLICIT CONCILIVM ANTHIOCENVM

V C T F *f* E O Π Σ Φ Ψ

12. **Siricius** V: Sericius **F** Sereccius C Syricus T **Q** Sp-ed

Ante nomen 13 *add* Eustacius (Eustachius Sp-ed) **Sp**, *cf Prisc nomen* 22

13. **Esicius** F*E: Hesicius F^2 *f* Essicius V Etsicius T Esychius C Hesychius Sp-ed Ysicius **Q**

tr Mauricius Hesychius Sp-ed

14. **Mauricius**: Maurichius T; *om* E

Pro nominibus 15–23 *habet* **Sp** Manicius Paulus et ceteri quorum nomina in greco iam superius continentur consensimus (*cf codd* **M** *p* 312)

15. Theudosius C Thiodosius F Thedosius O
16. **Moses** V Ψ^2: Mosis **Q** (−Σ) Moyses **F** Σ Φ^3 Moysis C T
17. Mocimus Φ^3
19. **Agapius** 1°: *om* C* (*supplet ut uid m p*)
22. Eneas V Aenias C Aenacas T
23. **Paulus**: *tr inter nomina* 8 9 **F**

consensimus: + hii sunt (runt *f*) XXII **F**, + et ceteri quorum nomina in greco iam superius continentur (*e cod* Υ?) Φ^3

EXPLICIT (EXP̄ V EXPL̄ C EXPL̄C R EPL̄Ī F) R D V C T **F Q**: FINIT *f* Y W, *uide supra p* 214 *col a* CONCILIVM ANTHIOCENVM (ANTIOCHENVM V Y ANTIOCENVM Ψ* ANTHIOCHENVM *f* W): CONCL̄A (*tantum*) R CANON ANTHIOCENVM *f* CANON ANTHIOCENVS (ANTIOCENVS **F***) F; *om* D *add* AMEN T § *f* Y W R D

Notanda de nominibus episcoporum

quidem nomen offert quod non et in longiori reperiatur, sed ab eo tantopere in ordinandis nominibus discrepat ut non uideatur alter ex altero pendere. breuioris indicis archetypus uiginti tantum uel uiginti et unum nomina numerauit; quae enim ad finem testes diuersi diuerse subiungunt, exempli gratia nomen 22 Eustathius *Prisc et nomen* 20 *cum sequentibus* Agapius Magnus Aeneas (*de* Paulus *non constat*) *Isid, cum apud syr omnino non inueniantur, ea a longiori indice uidentur deriuari ubi nomina* Agapius Magnus Aeneas *eodem ordine tradita habes; uide p* 231 *nomina* 14–16. *soli episcopos ciuitatibus instruunt codices indicis prioris syri.*

de nominum forma raro dubitandum est: apud priorem indicem p 231 *pro nominibus* 5 6 Paulinus Sincius *facile corrigas* Paulus Siricius (*notandum est omisisse per incuriam utrumque nomen codices optimos* V **Q**); *in secundo indice nomen* Mauricius (*p* 312 *col a nomen* 5, *p* 314 *col b nomen* 14, *cum quibus concordat testis syrus*) *nihil aliud esse suspicor ac nomen* Manicius *geminatum. nonnisi de nominibus* Theodorus Theodotus Theodosius *ambigue iudicari potest; de nomine* 2 Theodorus *consentiunt plurimi utrobique testes, sed praeter eum tria nomina similia* (17 31 32) *prior index, alter duo* (*Prisc* 4 18, *syr* 3 13, *Isid* 15) *praebet. ex his unum esse* Theodotus *pro certo habeo, reliqui fortasse* Theodosius *et alter* Theodorus *sunt.*

V (Dionysii II)

[*secundum codd* Λ *s* **H**]

Siricus
Bassus
Archelaos
15 Alexander
Petrus
Mocimus
Moyses
Esychius
20 Aetherius
Macedonius
Iacobus
Petrus
Agapius
25 Quirion
Magnus
Theodorus
Enius
Theodosius
30 Manicos]

EXPLICIT TEXTVS CANONVM
CONCILII ANTHIOCENI

---

12. Syricus Λ — Λ *s a β λ*
14. **Archelaos** λ : Arcelaos *s* Archelaus Λ *a β*
17. Mochimus Λ Mozimus *a*
19. **Esychius** *s a* : Ysicius Λ Eusichius *β* Eusychius λ
20. Etherius *a*
21–30. *haec nomina praebent s* **H**, *habet tantum* et reliqui qui suscripserunt Λ — ¶ Λ
27. Theoderus *β*
29. **Theodosius** *s a* : Theodorius *β* Theodorus λ

EXPLICIT (EXPL̄ Λ *a κ* EXPLICIVNT λ) TEXTVS CANONVM (CHANONVM Λ CANOÑ *a* COMMVNI *β*) CONCILII ANTHIOCENI (ANTHIOCHENI Λ ANTIOCHENI Θ ANTIOCEN *a*) Λ Θ **H** (−δ): EXPLIC̄ COÑ ANTIOCENI δ EXPLICIT *a*; *om j l m* B — § Λ Θ *a δ κ*

APPENDIX V

Capitula canonibus praeposita secundum diuersos interpretationis Isidorianae codices (*uide p* 220 *col b supra*)

secundum cod C

+ INCP̄ CAPT̄L ANTHIOCHINAE

i De his qui constitutionis synodi Nicheni uiolauerint uel de excomunicatis.

ii De presbyteris uel diaconibus parrochianis.

iii De episcopis qui alienos excum*uni*c*atos reciperint.

iiii De episcopis presbyteris diaconibus qui a synodo fuerunt depositi.

v De presbyteris diaconibus *qui* contemto suo episcopo se ab ecclesia segregauerint.

vi De his qui a proprio episcopo excumunicati fuerint tam clerici tam laici.

vii De his qui sine litteras episcoporum ambolant.

viii De metropolitanis episcopis ut sollicitudinem totius prouinciae gerant.

I nichini C*
II *et* IIII presbis C
III excuminatos C
V prbris qui *suppleui* : *om* C
VI tam . . . tam : *ita* C

secundum cod T

ITEM SYNODVM ANTHIOCENVM
IN QVO FVERVNT EPISCOPI NVMERO XXIII
CVM CAPITVLIS SVIS ITA

i De his qui audent dissoluere regulam sancti concilii Nicheni.

ii Excommunicatis non liceat communicare.

iii De his qui suam ecclesiam dimittunt.

iiii Si quis episcopus a synodo deponitur uel presbyter aut diaconus a suo episcopo condemnatur.

v Si quis presbyter aut diaconus in contemptu episcopi sui ab ecclesia se segregat.

vi Si quis a proprio episcopo excommunicatus est.

vii Nullum clericum et peregrinum absque epistula suscipi oportere.

viii Vt episcopi cura metropolitani per singulas prouincias ordinentur.

IIII prbt aut diacs T
V prbt aut diacs T
VI a : *om* T*
VIII curam T

secundum cod E

INCIPIT CONCILIVM ANTHIOCENVM

i Non licere pascha diuerso tempore facere neque cum Iudaeis celebrare.

ii Non licere communionem ecclesiae contemnere et excommunicatis communicare.

iii Non debere clericum ad aliam ecclesiam migrantem ibi perseuerare.

iiii Non licere episcopo uel cuicumque clerico si exauctoratus fuerit ministrare.

v Non licere clericis contempto episcopo semote colligere.

vi De excommunicatis.

vii Nullum peregrinum absque epistolis suscipi.

viii Vt epistolaea soli choreepiscopi faciant.

viiii De metropolitanis episcopis.

II et E[2] : *om* E* excūconmunicatis E
VII epistopolis E*
VIII epistolaea E : *sc* epistolia choreepī E

APPENDIX V

secundum cod C

viiii De his qui in uicis et uillis constituti sunt conepiscopi.

x De his qui absque consilium metropolitani uel litteris episcoporum ad imperatore ire contenderint.

xi De episcopis a synodo depositis uel clericis a proprio episcopo excomunicat*i*s.

xii De episcopis ne ad aliam ecclesiam relicta sua ire praesuma*n*t.

xiii De episcopis qui in crimine accusantur.

xiiii Item idem quod supra.

xv De subreptionem ecclesiarum ab episcopis.

xvi De dispectionem episcopatus pro paupertate ecclesiarum.

xvii Item idem quod supra.

xviii De ordinationibus episcoporum.

xviiii De conciliis synodalibus.

---

viiii conepi, *ut in canonis textu, uide quae adnotaui ad can* viii *l* 6 *p* 256 *supra*
xi excomunicatus C
xii praesumat C

secundum cod T

viiii De corepiscopis qui in uicis et in uillis constituti sunt.

x De episcopis uel presbyteris qui in concilio episcoporum ad imperatorem perrexerint.

xi Vt episcopus presbyter uel diaconus si priuatur imperio non suggerat.

xii Vt episcopus in aliam prouinciam ministrum non ordinet.

xiii Si quis episcopus de aliquibus causis criminalibus in iudicio episcoporum fuerit accusatus.

xiiii Si quis episcopus criminaliter accusatur et ab omnibus qui sunt intra prouinciam episcopis.

xv Si quis episcopus uacans in ecclesiam uacantem superuenerit.

xvi Si quis episcopus suscepta manus inpositione et deputatus populis.

xvii Si quis episcopus ordinatus non abierit in parrociam cui est ordinatus.

xviii Episcopum non ordinandum praeter concilium et praesentia metropolitanae prouinciae.

---

x prbis T eprm T imprē T
xi prbt uel diacs T

secundum cod E

x De choreepiscopis.

xi De his episcopis uel clericis qui *si*ne litteris episcoporum ad imperatorem uadunt.

xii De episcopis uel clericis depositis.

xiii Non licere episcopis in alienam prouintiam clericos ordinare.

xiiii De episcopis accusatis.

xv De quibus supra.

xvi De episcopis uacantibus.

xvii De episcopis qui accepta manus impositione non adquiescunt suscipere ministerium.

xviii De his quibus supra.

xviiii Non licere sine concilio metropolitani episcopi episcopum ordinare.

xx Vt bis in anno celebretur synodus.

---

x choreepīs E
xi sine : nec E

APPENDIX V

secundum cod C

xx De transgressione episcoporum de ecclesia ad ecclesiam.

xxi De praesumtionibus episcoporum de ecclesia ad ecclesiam.

xxii De electione episcopi in successorem sibi.

xxiii De rebus ecclesiae gobernandis.

xxiiii De rebus ecclesiae episcop*or*um esse debere.

xx eprum C
xxi praesumptionibus C[2] (*sed m p*)
xxiiii episcoporum esse debere *scripsi* : ep̄m esse deberem C

secundum cod T

xviiii Episcopum de diocisi ad diocisin alteram non debere transire.

xx Episcopum non licere tamquam successorem futurum constituere alterum quamuis circa uicinia mortis habeatur.

xxi Quaecumque res ecclesiae sunt bene debent cum omni diligentia et bona fide seruari.

xxii Episcopum habere ecclesiasticarum rerum potestatem ad dispensandum omnibus indigentibus.

secundum cod E

xxi Episcopum de diocesi ad diocensim non debere transire.

xxii Episcopum non debere in alienam inruere ciuitatem.

xxiii Episcopum non licere successionem sibi constituere.

xxiiii De rebus ecclesiasticis et episcopalibus.

xxv Episcopum habere potestatem in rebus ecclesiasticis disponendis.

APPENDIX VI

Canon supposititius qui post canones Antiochenos tamquam et ipse Antiochenus in cod I inuenitur

XXVI Vt si quis episcopus in crimen adulterii sacramenta praeuere uoluerit.

Quod si quis episcopus in crimen adulterii sacramenta praeuere uoluerit, quod licitum non est ut sacerdos in h*o*c nefas conscius inueniatur; iub*e* ut qui hoc praesumpserit proprium gradum amittat.

XXVI : *canon hicce apud* I *solum inuenitur, neque apud graecum authenticum, neque apud ceteros interpretes, neque apud reliquos 'priscae' interpretationis codices locum habet* uoluerint I* 4. hoc : hac I 5. iube : iubi I

APPENDIX VII

Canones Antiocheni in Actis Chalcedonensibus laudati

(*uide etiam paginam sequentem*)

Notandum est deficere apud testes latinos totam de Caroso et Dorotheo monachis quaestionem, in qua laudabantur canones Antiocheni quartus et quintus (*Labbe-Coleti* IV 1429 : *Mansi* VII 84)

1. **Ex actione quarta canon Antiochenus quintus**

(*Labbe-Coleti* IV 1418 : *Mansi* VII 71)

teste utraque sylloge, et antiqua et Rustici

Et ex codice relegit haec :

De clericis et monachis qui semet ipsos a communione suspendunt.

Si quis presbyter aut diaconus suum contemnens episcopum a communione semet ipsum suspendit ecclesiae et secretius collectam facit et altare constituit et noluit euocanti episcopo consentire, et noluerit eidem adquiescere neque oboedire et prius et secundo uocanti ; hunc omnino damnari, nec umquam hunc curationem mereri, nec recipere eum posse honorem. si autem permanserit turbas faciens et seditiones ecclesiae, per extraneam potestatem tamquam seditiosum debere conprimi.

---

barb N *Codices collati sunt mea causa Vaticani duo, scilicet* Barberinus lat. 680 (*barb* : *fol* 100 *a*) *et* Vaticanus lat. 1322 (N : *fol* 132 *b*), *quorum alter syllogen quae dicitur* '*antiqua*' *alter Rustici syllogen exhibet; sed cum haud multum inter se dissentiant, non curaui eos separatim exscribere*

3. **collectam,** *cf Gall p* 217 *col a can* lxxiiii *l* 4 'collectam facit', *necnon Dion* II *p* 211 *col b in titulo canonis* xx *concilii Gangrensis* 'collectas quae fiunt'. *idem est ac Gr* σύναξις : *de hoc sensu uide* Thesaurum Linguae Latinae *sub uoce* colligo *col* 1321, *ubi multa e Hieronymo atque eius coaeuis laudantur, nihil antiquius nisi forte* Didascaliae Apostolorum *interpretatio* (*ed Hauler* lxi *l* 18) 'regalem eucharistiam offerte tam in collectis uestris quam etiam et in coemiteriis'. *alio sensu pro* λογία, Didasc. lxvi *l* 17 'de collecta non negligant'. *perperam hic* collectum *barb* 7. corationem N 9. **turbas** *barb* : turbam N **per** *barb* : propter N 11. **conprimi** *barb* : conuerti N

APPENDIX VII

2. **Ex actione undecima (siue duodecima) canones Antiocheni XVI et XVII**

(*Labbe-Coleti* IV 1610: *Mansi* VII 282)

teste sylloge antiqua apud actionem duodecimam

Leontius reuerendissimus episcopus Magnisiae ex codice relegit:

Regula nonagesima quinta

Si quis episcopus uacans in ecclesiam uacantem prosiliat sedemque peruadat absque integro perfectoue concilio, hic abiciatur necesse est, licet omnis populus quem diripuit eum habere delegerit. perfectum uero concilium illud est cui interest et metropolitanus antistes.

teste sylloge Rustici apud actionem undecimam

Si quis episcopus uacans super ecclesiam uacantem semet ipsum iniciens subripuerit sedem praeter perfectum concilium, hunc expellendum esse, licet omnis populus quem abripuit eum elegerit. perfecta uero synodus illa est cui interest et metropolitanus [episcopus].

Idem reuerendissimus episcopus Leontius ex eodem codice legit:

Regula nonagesima sexta

Si quis episcopus ordinationem acceperit episcopatus et populo praeesse decretus non adquieuerit ordinationi, neque ei persuasum fuerit proficisci ad ecclesiam sibi commissam, hunc excommunicatum esse, donec coactus adquiescat aut quicquam de eo episcoporum prouinciae synodus perfecta definiat.

---

reg barb *Codices contuli Vaticanos* Reginensem 1045 (*reg*: *fol* 152 *a*) *et* Barberinum lat. 680 (*barb*: *fol* 143 *a*) 1. reuerentissimus *codd* 3. ecclesia *reg* 4. prosileat *reg* 7. quem : que *reg* 8. deligerit *reg*² 11. reuerentissimus *codd* 12. regulam nonagesimam sextam *codd* 14. accepit *barb** 15. adquieuerat *barb* 16. ordinatione *barb* 19. coactus : + non *reg** 20. prouintiae *codd* 21. perfecte *barb*

Codices contuli Vaticanum 1322 (N : *saec.* vi : *fol* 209 *a*) *et Veronensem* lviii [56] (*veron* : *saec.* ix : *fol* 257 *a*) N *veron* 1. reūs N reū *veron* epīc *veron* 2. nonagensima N² 3. uacans: *om* N 7. omnes N 8. abripuit N : obripuit *veron* 10. episcopus *veron* : *om* N 11. reūs N reū *veron* (*ut l* 1) eodem N : eo *veron* 12. regulam N nonagesima sexta N : XXVI *veron* 15. decretus *veron* : derectus N* directus N² 18. excommonicatum N